ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2003

„ZELENÁ ZPRÁVA“

Zprávu o stavu zemědělství ČR za rok 2003 zpracoval Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství

Časové řady uváděné v této Zprávě byly pro agrární zahraniční obchod uzavřeny k 31. 3. 2004, ostatní k 23. 4. 2004.

ISBN: 80-7084-366-7

Ministerstvo zemědělství ČR

Těšnov 17, 117 05 Praha 1

tel.: 221 811 111, fax: 224 810 478

e-mail: info@mze.cz, http://www.mze.cz

Vyrobil Profi Press, s. r. o., Drtinova 8, 150 00 Praha 5-Smíchov

PŘEDMLUVA

Vážení přátelé,

setkáváme se již tradičně nad stránkami publikace, která pomocí širokého spektra ukazatelů hodnotí výsledky hospodaření v zemědělském sektoru a poskytuje i celou řadu dalších informací, které nám pomáhají lépe pochopit a orientovat se ve všech souvislostech naší těžké, ale krásné práce.

V určitém časovém odstupu se při pohledu zpět domnívám, že rok 2003 se v naší paměti ponese jako rok nepřízně počasí a jako období vrcholných příprav na vstup do Evropské unie.

Jestliže jsme pevně věřili ve větší náklonnost přírody po katastrofálních povodních roku 2002 - opak byl pravdou. Byli jsme podrobeni další náročné zkoušce, která ve svém důsledku, i přes získanou a poskytnutou nadstandardní finanční pomoc, znamenala opětovný propad hospodaření do červených čísel. Vše dokresluje například fakt, že u jedné z nosných komodit - obilovin, bylo dosaženo nejhorší sklizně za posledních 30 let. Hospodářský výsledek zemědělství v celkovém hodnocení se tak zastavil na hodnotě minus 1,084 mld. Kč.

Nepříznivé klimatické podmínky měly vliv především na rostlinnou výrobu. Po holomrazech v zimním období, kvůli kterým bylo nezbytné zaorat pětinu ozimů, přišlo v rozhodující části vegetace sucho znamenající další propad hektarových výnosů. Ztráta v důsledku zaorávek dosáhla 3,3 mld. Kč, kterou jsme částečně kompenzovali částkou 1,4 mld. Kč, při platbě 4 000 Kč/ha. Celkově sklizeň obilovin dosáhla pouze 5,76 mil. tun. Z důvodu stabilizace domácího trhu obilovin jsme museli přistoupit k některým nestandardním opatřením, jako bylo otevření bezcelní kvóty na dovoz pšenice, množstevní omezení vývozů, či dočasné uvolnění obilovin ze státních hmotných rezerv. Počasí negativně ovlivnilo i živočišnou produkci, a to ve snížení objemu krmivové základny omezením růstu víceletých a jednoletých pícnin. V řadě oblastí byl až znemožněn pastevní odchov zvířat. I přes celkový pokles počtů hospodářských zvířat a nepřízeň počasí je pozitivním trendem další nárůst počtu krav bez tržní produkce mléka.

Ve světle právě uvedených faktů dosáhla hrubá zemědělská produkce ve stálých cenách roku 1989 prozatím nejnižšího objemu, a to 67,22 mld. Kč. Podíl zemědělství na hrubém domácím produktu za rok 2003 byl 4,23 %. Trvalým a výrazným problémem resortu je nízká úroveň odměňování. Průměrná mzda v zemědělství v roce 2003 dosáhla pouze na 69,5 % průměrné mzdy v národním hospodářství.

Rok 2003 se nesl v duchu finálních příprav na vstup do EU. Nyní, s odstupem času a možností vyhodnocení několikaměsíčního členství v Unii, musím všem zúčastněným, ať již jde o jednotlivé farmáře, podnikatelská uskupení ve všech sférách resortu a jejich zaměstnance, nevládní organizace, zájmová sdružení, či pracovníky státních institucí, poděkovat za zdárný průběh příprav, vynaložené úsilí, čas a v neposlední řadě také investiční vklady. Důkazem připravenosti resortu je především téměř bezproblémová adaptace na každodenní život pod modrou vlajkou a zájem a hlavně schopnost se úspěšně zapojovat do jednotlivých programů Společné zemědělské politiky. Jedním ze základních kamenů spolupráce s Bruselem bylo vybudování Platební agentury jako administrátora zemědělských plateb. I zde jsme dokázali pílí a úsilím a hlavně úspěšným a včasným zahájením činnosti vyvrátit veškerou kritiku oponentů. Po překonání drobných potíží, které se objevují při každé radikální změně, pevně věřím, že otvíráme novou a především již jen úspěšnou kapitolu životem psané kroniky agrárního resortu.

Podporou našich potravinářů i zemědělců v konkurenčním boji na společném evropském trhu i na trhu domácím je nepochybně značka kvalitních domácích potravin Klasa, která vznikla v polovině roku 2003 a prvním 34 výrobkům byla udělena v srpnu v rámci českobudějovické Země živitelky. Do konce roku 2003 bylo touto známkou kvality oceněno celkem 189 výrobků od 43 výrobců, přičemž v září roku 2004 bylo oceněno již přes 500 výrobků. Rostoucí počet žádostí o udělení tohoto certifikátu je pro mne potvrzením, že si všichni velmi dobře uvědomujeme nutnost podpory domácích potravin i nezbytnost jejich většího zviditelnění a širšího prosazení na zahraničním i domácím trhu. Je potřeba si uvědomit, že v důsledku není tato značka kvality pomocí jen pro naše spotřebitele a potravináře, ale také pro zemědělské prvovýrobce. Striktní požadavek 90% podílu domácích surovin u mléčných, masných, drůbežích, rybích, mlýnských a pekárenských a 70% u ostatních výrobků spolu s velkým zájmem výrobců potravin o udělení certifikátu zajišťuje českým zemědělcům i do budoucna možnost odbytu jejich produkce.

Zemědělství současnosti se odklání od tradičních funkcí a vedle standardního zajištění výroby potravin přijímá úlohy nové, spočívající v podpoře rozvoje venkova. Pod touto formulkou se skrývá celá řada činností, které jsou mnohem více než doposud orientovány na každodenní život venkovského obyvatelstva, na systémové vytváření a udržení pracovních míst, na alternativní využívání zemědělské produkce např. jako energetických zdrojů. Zaměříme se na obnovu a budování infrastruktury, podporu tradičních a regionálních produktů a specialit, apod. Filozofií všech těchto kroků je vytvořit z venkova důstojné místo k žití, kde budou zajištěny veškeré potřeby jeho obyvatel, přitom v souladu se zásadami ochrany přírody a krajiny. V tomto duchu se mění také Společná zemědělská politika EU, a tak i z tohoto pramene nalezneme podporu a možnost finančního krytí.

Věřím, že nové možnosti uplatnění v rámci celého resortu, tedy v zemědělství, potravinářství, v lesním a vodním hospodářství přinesou prospěch nejenom českému venkovu, ale celé naší společnosti.

Ing. Jaroslav Palas
Ministr zemědělství ČR

OBSAH

POUŽITÉ ZKRATKY ... **III**
VYSVĚTLIVKY K POUŽITÝM ČÍSELNÝM ÚDAJŮM ... **VIII**
ÚVOD ... **IX**
Přehled vydaných „Zelených zpráv" ČR ... **IX**

Souhrn ke Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2003 ... **1**

A. SITUACE ZEMĚDĚLSTVÍ V ROCE 2003 ... **17**
1 Obecné podmínky vývoje zemědělství ... *17*
1.1 Makroekonomické podmínky ... *17*
1.2 Povětrnostní podmínky a jejich dopady na zemědělství ... *19*
2 Předpoklady a faktory zemědělské výroby ... **20**
2.1 Vlastnické vztahy a podnikatelská struktura ... *20*
2.2 Výrobní faktory ... *24*
3 Agrární trh ... **26**
3.1 Rostlinná výroba ... *26*
3.2 Živočišná výroba ... *56*
3.3 Cenový vývoj na agrárním trhu ... *66*
3.4 Agrární zahraniční obchod ... *70*
3.5 Trh s půdou ... *74*
4 Ekonomické výsledky zemědělství ... **76**
4.1 Souhrnný zemědělský účet za rok 2003 ... *76*
4.2 Souhrnné ekonomické výsledky zemědělských podniků ... *79*
4.3 Ekonomické výsledky zemědělských podniků ... *82*
4.4 Závěry z ekonomických analýz ... *103*
5 Potravinářství a navazující odvětví ... **105**
5.1 Obecné podmínky vývoje potravinářství ... *105*
5.2 Výroba potravin ... *105*
5.3 Distribuce potravin a jejich spotřeba ... *116*
6 Ekologické zemědělství ... **120**
7 Nepotravinářská zemědělská produkce ... **121**
7.1 Výroba metylesteru řepkového oleje a směsného paliva ... *122*
7.2 Příprava výroby bioetanolu ... *123*
7.3 Využití obnovitelných zdrojů energie v zemědělství ... *123*
8 Sociální situace v agrárním sektoru a na venkově ... **124**
8.1 Trh práce a úroveň mezd ... *124*
8.2 Změny sociálního postavení zemědělců ... *125*
8.3 Sociální situace na venkově ... *126*
9 Posouzení vlivu agrárního sektoru na životní prostředí ... **127**
10 Pozice agrárního sektoru doma i ve světě ... **130**
10.1 Postavení v národním hospodářství ... *130*
10.2 Mezinárodní srovnání ... *130*
B. ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA V ROCE 2003 ... **132**
1 Legislativní opatření ve vztahu k agrárnímu sektoru ... **132**
2 Institucionální zabezpečení zemědělské politiky včetně odpovídajících finančních transferů ... **133**
2.1 Ministerstvo zemědělství ... *133*
2.2 Státní zemědělský intervenční fond ... *134*
2.3 Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond ... *135*
2.4 Ostatní instituce ... *136*
2.5 Zahraniční pomoci a zdroje ... *137*
3 Opatření a podpory v agrárním sektoru ... **137**
3.1 Opatření a podpory v oblasti agrárního trhu ... *137*
3.2 Podpory cen vstupů ... *145*

3.3 Přímé platby . . . 147
3.4 Obecné služby . . . 148
3.5 Daňová politika v zemědělství . . . 149
4 Opatření a podpory v navazujících odvětvích agrárního sektoru . . . 149
5 Agroenvironmentální politika . . . 150
6 Regionální politika a politika rozvoje venkova . . . 152
7 Ostatní opatření se vztahem k zemědělství . . . 152
8 Souhrnné vyhodnocení výdajů zemědělské politiky . . . 153
8.1 Souhrnné institucionální a čisté výdaje na podporu agrárního sektoru . . . 153
8.2 Produkční a spotřebitelské podpory podle OECD . . . 153
8.3 Posouzení účinnosti podpor do agrárního sektoru . . . 156
9 Příprava na vstup do EU . . . 158
9.1 Institucionální příprava . . . 158
9.2 Vztahy s EU . . . 158
9.3 Strukturální politika a rozvoj venkova . . . 159
9.4 Program SAPARD . . . 160
10 Nevládní stavovské organizace v agrárním sektoru . . . 161
10.1 Agrární komora ČR . . . 161
10.2 Potravinářská komora ČR . . . 161
10.3 Zemědělský svaz České republiky . . . 162
10.4 Asociace soukromého zemědělství ČR . . . 162
10.5 Česká akademie zemědělských věd . . . 163
10.6 Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů . . . 164
10.7 Společnost mladých agrárníků ČR . . . 164
C. TABULKOVÁ PŘÍLOHA . . . 166
Tabulky k části A. . . . 168
Tabulky k části B. . . . 209

POUŽITÉ ZKRATKY

a. s.	akciová společnost
AK ČR	Agrární komora ČR
AMA	Agrarmarkt Austria für den Bericht Getreide und Ölsaaten
ASZ ČR	Asociace soukromého zemědělství ČR
AWU	Annual Work Unit (roční pracovní jednotka)
AZS	aktivní zušlechťovací styk
b. c.	běžné ceny
BAT	Best Available Technique (nejlepší dostupná technika)
BSE	bovinní spongiformní encefalopatie (nemoc šílených krav)
CC 10	Candidate Countries (kandidátské země)
CEA	Confederation of European Agriculture (Konfederace evropského zemědělství)
CEFTA	Central European Free Trade Agreement (Středoevropská dohoda v oblasti volného obchodu)
CEJA	European Council of Young Farmers (Evropská rada mladých zemědělců)
CIAA	Confédération des Industries Agro-alimentaires (Konfederace potravinářského průmyslu)
CN	celní nomenklatura
COCERAL	European association representing trade in cereals, feedstuffs, oilseeds, olive oil and agrosupply at the European Union (Asociace obchodníků s obilovinami a olejninami v EU)
COGECA	Comité général des coopératives agricoles (Ústřední výbor zemědělských družstev)
COPA	Comité des organisations professioneles de l'agriculture de la Communauté (Výbor organizace profesionálních zemědělců EU)
CPI	Consumer price index (index spotřebitelských cen)
CPV	ceny průmyslových výrobců
CZV	ceny zemědělských výrobců
č. ž.	čisté živiny
ČAZV	Česká akademie zemědělských věd
ČHMÚ	Český hydrologický a meteorologický ústav
ČMSZP	Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů
ČMVVU	Českomoravská vinařská a vinohradnická unie
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka
ČNB	Česká národní banka
ČOV	čistírna odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSCHMS	Český svaz chovatelů masného skotu
ČSN	česká státní norma
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
ČZU	Česká zemědělská univerzita v Praze
DDT	dichlor-difenyl-trichlorethan (dichlor-difenyl-trichlormetyl-methan)
DG SANCO	Health and Consumer Protection Directorate-General (Generální ředitelství pro ochranu zdraví a ochranu spotřebitele v EU)
DJ	dobytčí jednotka
DPH	daň z přidané hodnoty
DVT	drobné vodní toky
EAAP	European Association for Animal Production

	(Evropská asociace pro živočišnou výrobu)
EAGGF	European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (Evropský zemědělský garanční a orientační fond)
ECU	European Currency Unit (evropská měnová jednotka - platnost do 31. 12. 1998)
ECYF4HC	European Committee for Young Farmers' and 4H Clubs (Evropská komise pro mladé farmáře a 4H kluby)
ED	Evropská dohoda
EFFAT	European Federation of Food, Agriculture and Tourism (Evropská federace odborových svazů potravinářství, zemědělství a turismu)
EFTA	European Free Trade Agreement (Evropské sdružení volného obchodu)
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropská komise
EN	Evropská norma
ES	Evropské společenství
EU nebo EU 15	Evropská unie po roce 1994 (připojeno Rakousko, Finsko, Švédsko)
EU 12	Evropská unie do roku 1994 (Belgie, Dánsko, Německo, Španělsko, Francie, Velká Británie, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko)
EUR	euro = společná měna Evropské měnové unie (platnost od 1. 1. 1999)
EUROSTAT	Evropské statistické centrum
EZ	ekologické zemědělství
FADN	Farm Accountancy Data Network (Síť testovacích podniků)
FAO	Food and Agriculture Organisation (Organizace pro výživu a zemědělství)
FNM ČR	Fond národního majetku ČR
FWU	Family Work Unit (roční pracovní jednotka nenámezdní (rodinné) pracovní činnosti)
GA ČR	Grantová agentura České republiky
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade (Všeobecná dohoda o clech a obchodu)
GEOPA	Groupe Employeurs des Organisations Professionnelles Agricoles (Skupina profesních organizací zaměstnavatelů v zemědělství)
GJ	gigajoule
GMO	geneticky modifikované organismy
GŘC	Generální ředitelství cel
HACCP	Hazard Analysis Critical Control Points system (systém HACCP - analýza rizik a kritické kontrolní body)
HDP	hrubý domácí produkt
HCH	hexachlorcyklohexan
HPH	hrubá přidaná hodnota
HRDP	Horizontal Rural Development Plan (Horizontální plán rozvoje venkova)
CHKO	chráněná krajinná oblast
CHSKMn	chemická spotřeba kyslíku (manganová)
IACS	Integrated Administrative and Control System Integrovaný administrativní a kontrolní systém
ICA	International Co-operative Association (Mezinárodní družstevní svaz)
ICAO	International Co-operative Agriculture Association (Zemědělská organizace Mezinárodního družstevního svazu)
IFOAM	International Federation of Organic Agriculture Movements (Mezinárodní federace organického zemědělství)
IGC	International Grain Council (Mezinárodní obilní rada)
ILO	International Labour Organisation

	(Mezinárodní organizace práce)
IPP	index průmyslové produkce
IPPC	Integrated Pollution Prevention and Control
	(Integrovaná prevence a omezování znečištění)
ISO	Mezinárodní organizace pro normalizaci
JPÚ	jednoduché pozemkové úpravy
KBTPM	krávy bez tržní produkce mléka
Kč	koruna česká
KEZ	Kontrola ekologického zemědělství
KNO	koeficient nominální ochrany (trhu)
KNPP	koeficient nominální podpory producentů
KNPS	koeficient nominální podpory spotřebitelů
KPÚ	komplexní pozemkové úpravy
kt	kilotuna
LFA	Less Favoured Areas
	(méně příznivé oblasti)
LPF	lesní půdní fond
MEŘO	metylester řepkového oleje
MF	Ministerstvo financí
MCHÚ	maloplošné chráněné území
MJ	měrná jednotka
MK	Ministerstvo kultury
MLR	maximální limit reziduí pesticidů
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MVE	malá vodní elektrárna
MVN	malé vodní nádrže
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MZe	Ministerstvo zemědělství
MZLU	Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NAZV	Národní agentura zemědělského výzkumu
NH	národní hospodářství
NO3-	dusičnany
NP	národní park
NPK	dusík - fosfor - draslík
NUTS	Nomenclature des unités territoriales statistique
	(územní statistické jednotky)
NV	nařízení vlády
o. p.	orná půda
o. p. s.	obecně prospěšná společnost
OCP	odhad celkových podpor
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development
	(Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OFIVAL	Office National Interprofessionel des Viandes, de l'Elevage et de l'Aviculture
	(Národní meziprofesní agentura pro maso, chov domácích zvířat a drůbeže)
OKEČ	odvětvová klasifikace ekonomických činností
OP Zemědělství	Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství
OPOS	odhad podpory obecných služeb
OPP	odhad produkčních podpor
OSP	odhad spotřebitelských podpor
OSVTE	ostatní státy s vyspělou tržní ekonomikou
OVS	Okresní a městská veterinární správa
OZE	obnovitelné zdroje energie
p. a.	per annum (ročně)
PAH	polyaromatické uhlovodíky
PCB	polychlorované bifenyly

PCDD/F	polychlorované dibenzodioxiny a polychlorované dibenzofurany (dioxiny)
PF ČR	Pozemkový fond ČR
PFO	podniky fyzických osob
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
Phare	Poland and Hungary Assistance for Restructuring Economy (Pomoc pro Polsko a Maďarsko na restrukturalizaci ekonomiky) - Program hospodářské restrukturalizace zemí střední a východní Evropy
PHM	pohonné hmoty a maziva
PHO	pásmo hygienické ochrany
PJ	petajoule (10^{-15})
PK ČR	Potravinářská komora ČR
POR	přípravky na ochranu rostlin
PPO	podniky právnických osob
PSP ČR	Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR
PZS	pasivní zušlechťovací styk
RASFF	Rapid Alert System for Food and Feed (Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva)
RPF	Regionální pracoviště fondu (SZIF)
RV	rostlinná výroba
RZ	rozvojové země
s. c.	stálá cena
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development (Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova)
Sb.	sbírka zákonů
SEUROP	Klasifikace jatečně upravených těl jatečních zvířat (podíl svaloviny)
SFŽP ČR	Státní fond životního prostředí ČR
SNS	Společenství nezávislých států
SOM	sušené odstředěné mléko
SOP	Sektorový operační plán
SR	Slovenská republika
SRN	Spolková republika Německo
SRS	Státní rostlinolékařská správa
SSHR	Správa státních hmotných rezerv
SVS ČR	Státní veterinární správa ČR
SZDS	Svaz zemědělských družstev a společností
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond (dříve SFTR)
SZP	Společná zemědělská politika
SZPI	Státní zemědělská a potravinářská inspekce
SZÚ	Souhrnný zemědělský účet
TOZ	trvale se obracející zásoby
TTP	trvalé travní porosty
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
USA	United States of America (Spojené státy americké)
USD	americký dolar
USDA	United State Department of Agriculture (Ministerstvo zemědělství USA)
ÚSES	územní systém ekologické stability
ÚZPI	Ústav zemědělských a potravinářských informací
VaV	věda a výzkum
VFU	Veterinární a farmaceutická univerzita v Brně
VUC	Výzkumný ústav cukrovarnický
VÚLHM	Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti
VÚMOP	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy
VÚRV	Výzkumný ústav rostlinné výroby
VÚVeL	Výzkumný ústav veterinárního lékařství

VÚZE	Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky
VÚZT	Výzkumný ústav zemědělské techniky
VÚŽV	Výzkumný ústav živočišné výroby
WHO	World Health Organization (Světová zdravotnická organizace)
WTO	World Trade Organization (Světová obchodní organizace)
z. p.	zemědělská půda
ZA MZe	Zemědělská agentura MZe
ZeT	Sdružení zemědělské a lesnické techniky
ZCHÚ	zvláště chráněné území
ZOD	zranitelné oblasti dusíkem
ZPF	zemědělský půdní fond
ZS ČR	Zemědělský svaz ČR
ZVHS	Zemědělská vodohospodářská správa
ž. hm.	živá hmotnost
ŽV	živočišná výroba

VYSVĚTLIVKY K POUŽITÝM ČÍSELNÝM ÚDAJŮM

Údaje použité ve Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2003 (Zpráva 2003) pocházejí z různých zdrojů. Základním zdrojem jsou statistická data ČSÚ, dále údaje rezortní statistiky MZe, výběrového šetření FADN, výročních zpráv některých institucí, např. PGRLF, SZIF, data mezinárodních organizací atd. Zdroje použitých údajů jsou u každé tabulky uvedeny.

Ukazatele v tabulkové příloze, u nichž to datové zdroje umožnily, jsou prezentovány v časové řadě, zahrnující výchozí rok 1989 a posledních pět sledovaných let 1999 - 2003. Tabulková příloha je přitom koncipována jako primární databáze ukazatelů v absolutních hodnotách bez výpočtů indexů, podílů a jiných odvozených ukazatelů.

Uzávěrka dat pro Zprávu 2003 byla s ohledem na daný termín zpracování její konečné verze stanovena u kapitol, které se týkají agrárního zahraničního obchodu na 31. 3. 2004, u ostatních kapitol na 23. 4. 2004. Ve Zprávě 2003 jsou proto uvedeny pouze údaje, které byly dostupné k těmto termínům. Většina údajů za marketingový rok 2003/04 i za kalendářní rok 2003 má charakter předběžných dat, což není v jednotlivých případech komentováno. Pokud jsou použity kvalifikované odhady VÚZE, je na to upozorněno. Vzhledem k tomu, že i v předchozích Zprávách měly údaje za analyzovaný rok předběžný charakter, nemusí být vždy hodnota téhož ukazatele za určitý rok ve všech zprávách stejná. Ve Zprávě 2003 se to týká především údajů za rok 2002, které jsou zde uváděny ve své zpřesněné podobě, zatímco ve Zprávě 2002 byly použity předběžné nebo odhadované hodnoty. Výběrové šetření FADN konané počátkem roku 2004 sleduje nejen údaje za rok 2003, ale i za rok 2002. Proto data za rok 2003 i za rok 2002 (pokud není výslovně uvedeno jinak) pocházejí z tohoto šetření.

Vzhledem k počítačovému zpracování (Microsoft Excel) obsahují tabulky zaokrouhlené ukazatele (součty, procenta apod.). Proto součtové ukazatele nemusí vždy přesně odpovídat součtům jednotlivých položek.

V číselné části tabulek jsou kromě významových hodnot použity i následující symboly:

-	údaj se nevyskytuje;
.	údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý;
x	údaj není smysluplný;
0 nebo 0,0	údaj existuje, ale jeho výše je nevýznamná nebo nulová.

ÚVOD

Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2003 (Zpráva 2003) je předkládána proti předchozí Zprávě v zúžené podobě. Další rozsáhlejší změny lze očekávat ve struktuře zprávy za rok 2004 - první „Zelené zprávě“ po vstupu do EU.

Obecně lze konstatovat, že českému zemědělství se podle hospodářského výsledku stále nedaří vykročit z červených čísel, nicméně se podařilo významně snížit celkovou ztrátu. Z propočtu hospodářského výsledku podle výběrového šetření FADN za souhrn podniků právnických a fyzických osob hospodařících na půdě a ze šetření ČSÚ za zemědělské podniky hospodařící bez půdy vychází (po započtení osobního důchodu u podniků fyzických osob) souhrnná ztráta za zemědělství ČR 1,1 mld. Kč. V porovnání s rokem 2002 se jedná o snížení celkové ztráty o 2,4 mld. Kč. Zlepšení hospodářského výsledku se projevilo u všech typů zemědělských podniků.

Dosažený výsledek hospodaření byl, obdobně jako v předchozích letech, v podnicích právnických i fyzických osob výrazně ovlivňován dotacemi provozního charakteru, které se směrem k lepším přírodním podmínkám snižovaly. Bez těchto dotací by zemědělské podniky ve všech typech oblastí hospodařily se ztrátou narůstající směrem k méně příznivým oblastem.

Z provedených šetření je zřejmé, že se daří naplňovat hospodářskou politiku státu usilující o vyrovnání ekonomických podmínek podniků hospodařících v různých půdně-klimatických oblastech. Zejména se podařilo posílit podpory směrem k podnikům, které hospodaří v méně příznivých oblastech a ve prospěch mimoprodukčních funkcí.

Daný výsledek byl dosažen za situace, kdy hrubá zemědělská produkce celkem (v s. c. roku 1989) na základě odhadů ČSÚ v porovnání s rokem 2002 poklesla o 7,6 %. Meziročně se snížila rostlinná produkce o 13,4 %, živočišná produkce rovněž poklesla, avšak ve výrazně menší míře, a to o 2,9 %.

Zemědělství bylo v roce 2003, obdobně jako v roce 2002, výrazně postiženo nepříznivými podmínkami, zejména vláhovým deficitem, což se spolu s dalším meziročním poklesem CZV muselo projevit v poklesu zemědělské produkce i v trvajícím záporném hospodářském výsledku.

Obdobně jako v předchozích letech představuje tabulková příloha utříděný přehled sociálně-ekonomických a výrobních ukazatelů vycházejících z podkladů ČSÚ, z rezortní statistiky, z výběrového šetření FADN (počet respondentů se zvýšil na 1 577) a z dalších zdrojů.

Přílohou Zprávy 2003 je samostatná publikace „Výběrové šetření hospodářských výsledků podnikatelských subjektů v zemědělství za rok 2003 v síti testovacích podniků FADN CZ“.

V souvislosti se získáváním statistických údajů je třeba poděkovat za dobrou spolupráci odboru statistiky zemědělství a lesnictví a dalším útvarům ČSÚ, Ministerstvu životního prostředí, Ministerstvu pro místní rozvoj, Ministerstvu průmyslu a obchodu, Ministerstvu financí, výzkumným ústavům rezortu zemědělství a dalším institucím. Stejně tak zasluhují poděkování všichni respondenti zahrnutí do výběrového šetření FADN, kteří dlouhodobě poskytují nezbytné podklady k propočtům a hodnocení výsledků hospodaření zemědělských podniků.

Číselné údaje Zprávy 2003 jsou uváděny v hodnotách, které byly k dispozici k 23. dubnu 2004. V řadě případů jde tedy o předběžné údaje, které budou revidovány v následující Zprávě. Stejný postup je uplatněn i pro předběžné údaje Zprávy 2002, které jsou v letošní Zprávě uvedeny v revidovaných hodnotách. V několika případech, v důsledku nově zjištěných skutečností, došlo k revizi i některých starších údajů.

Přehled vydaných „Zelených zpráv“ ČR

1. Zpráva o stavu českého zemědělství 1994 (údaje za rok 1993)
2. Zpráva o stavu českého zemědělství 1995 (údaje za rok 1994)
3. Zpráva o stavu českého zemědělství 1996 (údaje za rok 1995)
4. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1996 (údaje za rok 1996)
5. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1997 (údaje za rok 1997)
6. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1998 (údaje za rok 1998)
7. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1999 (údaje za rok 1999)
8. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2000 (údaje za rok 2000)
9. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2001 (údaje za rok 2001)
10. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2002 (údaje za rok 2002)
11. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2003 (údaje za rok 2003)

SOUHRN ke Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2003

✔ ***Makroekonomický pohled na vývoj ekonomiky ČR v roce 2003 ukazuje, že se, oproti předchozímu roku, tempo rozvoje zrychlilo. Meziroční růst HDP ve stálých kupních cenách roku 1995, v roce 2003 činil 2,9 %, což obdobně jako v roce 2002, znamená výrazně rychlejší rozvoj ve srovnání se zeměmi EU - 15***

Po zpomalení tempa růstu ekonomiky ČR v roce 2002 v důsledku recese světového hospodářství, se v roce 2003, při jen nepatrném růstu ekonomiky zemí EU, zejména Německa, tempo rozvoje v ČR, vyjádřené meziročním růstem HDP, zrychlilo (z 2,0 % v roce 2002 na 2,9 % v roce 2003), ale nedosáhlo žádoucí dynamiky. Mimořádně klesla míra inflace (na 0,1 %) a zpevnil kurz koruny. Prohloubila se vnitřní finanční nerovnováha státu, pokračoval značný předstih růstu reálných mezd před růstem produktivity práce a nezaměstnanost dosáhla maxima v historii českého státu (10,3 %). Za hlavní překážky bránící dosažení vyšší dynamiky a posílení konkurenční schopnosti naší ekonomiky lze považovat některé parametry podnikatelského prostředí (zvláště nadále špatnou vymahatelnost práva), týkající se celé podnikatelské sféry. Pokračoval hluboký propad v populačních trendech, který v blízké budoucnosti významně ovlivní vývoj ČR v ekonomické i sociální oblasti.

✔ ***Zemědělství ČR bylo v roce 2003 opět ztrátové. Ztráta však byla oproti předchozímu roku výrazně nižší, přestože zemědělci v roce 2003 hospodařili za velmi nepříznivých přírodních a ekonomických podmínek***

Zemědělství ČR - hospodářské výsledky, výnosnost podnikání a zadluženost

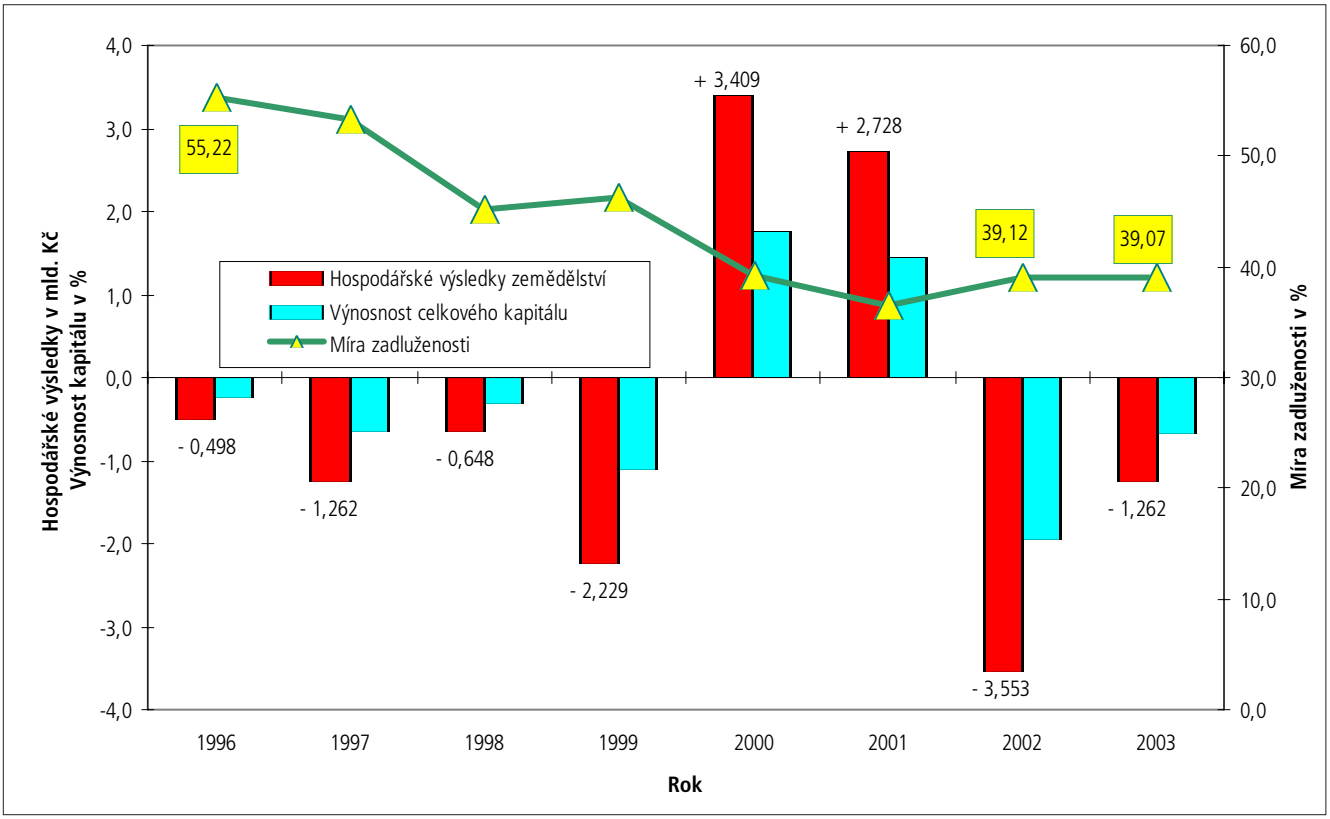

Pramen: Výběrové šetření FADN CZ

Poznámky: ***Hospodářské výsledky*** *= zisk nebo ztráta před zdaněním, vč. dotací provozního charakteru;*
Jen za podniky hospodařící na zemědělské půdě.
Výnosnost celkového kapitálu *= (hospodářský výsledek za účetní období / celkový kapitál) x 100;*
Jen za podniky hospodařící na zemědělské půdě.
Míra zadluženosti *= (cizí kapitál / celkový kapitál) x 100; Jen za podniky hospodařící na zemědělské půdě.*

Souhrnné výsledkové ukazatele zemědělských podniků hospodařících na zemědělské půdě byly odvozeny z účetních údajů podniků zahrnutých do výběrového šetření FADN. Pro dopočet byly vybrány údaje z výkazu zisku a ztráty podniků právnických osob a údaje o příjmech a výdajích ovlivňujících základ daně z příjmů podniků fyzických osob (v jejich výdajích není zahrnuta osobní spotřeba podnikatele a pomáhajících na farmě nezaměstnaných rodinných příslušníků). Výsledky za souhrn těchto podniků byly doplněny obdobnými údaji ČSÚ za specializované podniky s vysokým objemem živočišné výroby nebo služeb hospodařící bez zemědělské půdy. Jedná se o velké podniky s počtem 100 a více zaměstnanců.

Podle provedeného odhadu dosáhl zisk zemědělských podniků za rok 2003 ze všech podnikových činnosti 0,109 mld. Kč. Po započtení osobních důchodů u podnikatelských subjektů fyzických osob, však souhrnný hospodářský výsledek představuje **roční ztrátu ve výši 1,084 mld. Kč**.

✓ ***Všechny podnikatelské formy právnických osob vykázaly za rok 2003, v přepočtu na 1 ha z. p., ztrátu i při započtení dotací provozního charakteru, které meziročně významně vzrostly. Hospodářský výsledek podnikatelských subjektů fyzických osob (při započtení osobních důchodů podnikatelů), včetně dotací provozního charakteru dosáhl v přepočtu na 1 ha z. p. kladné hodnoty***

Hospodářské výsledky podle podnikatelských forem za rok 2003 (Kč/ha z. p.)

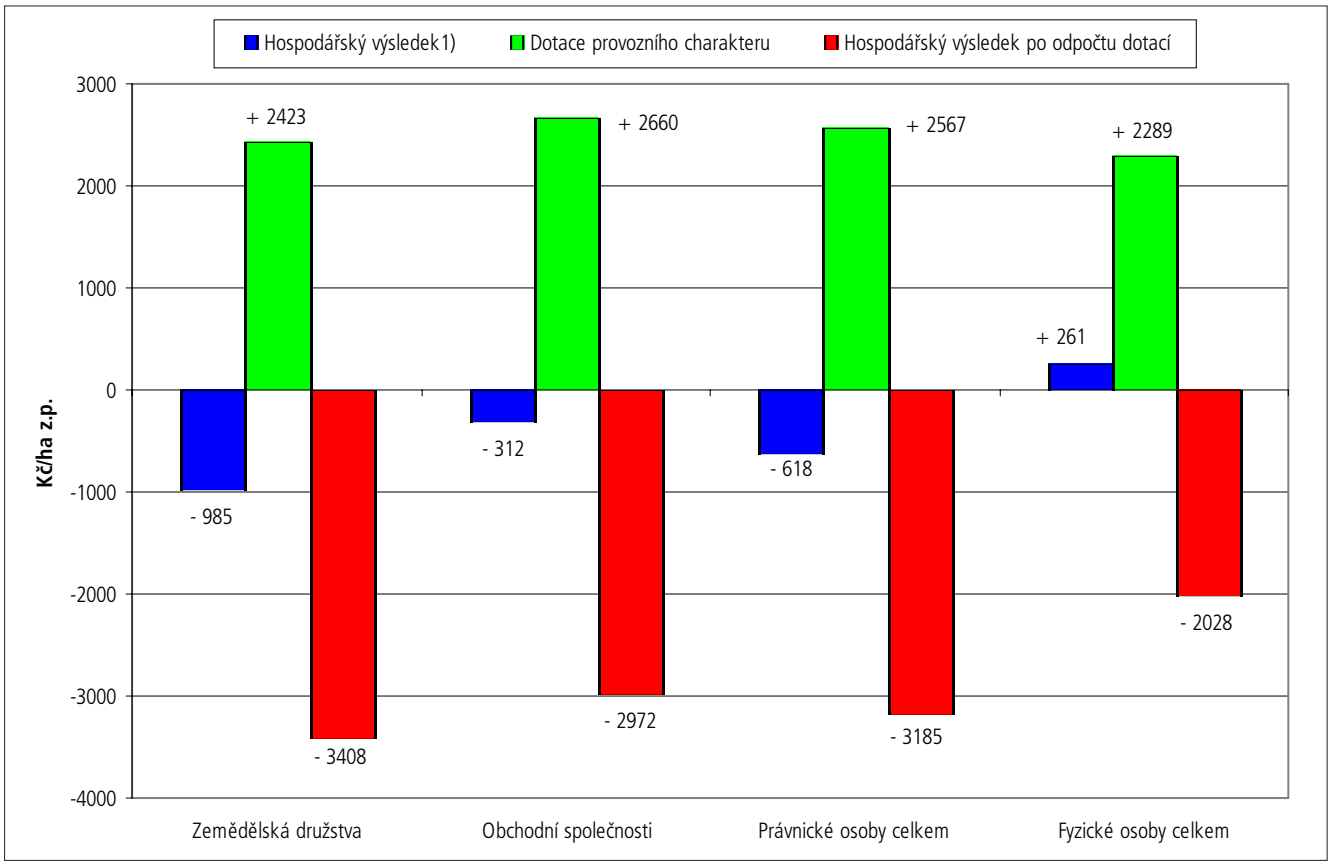

Pramen: Výběrové šetření FADN CZ

Poznámky: 1) Hospodářské výsledky představují zisk nebo ztrátu před zdaněním, vč. dotací provozního charakteru. U podnikatelských subjektů fyzických osob je započten osobní důchod podnikatelů.

Ekonomické výsledky hospodaření všech podnikatelských forem se v roce 2003 mírně zlepšily, a to i přes významný pokles výroby. Podle předběžných údajů Souhrnného zemědělského účtu (ČSÚ), ve stálých cenách roku 2000, meziročně poklesl objem zemědělské výroby o více než 5 %, objem rostlinné výroby o více než 13 %, zatímco objem živočišné výroby se mírně zvýšil, a to o 2 %. Uvedený pokles rostlinné produkce byl způsoben především nepříznivými klimatickými vlivy (vymrznutí ozimů a sucho).

Na vývoj hospodářského výsledku všech podnikatelských forem působil zejména vztah mezi vývojem cen zemědělských výrobců a vývojem cen dodávek výrobků a služeb do zemědělství. Především pokles cen zemědělských výrobců významně ovlivnil výnosovou (resp. příjmovou) stránku hospodaření zemědělských podniků.

Hospodářské výsledky zemědělských podniků byly příznivě ovlivňovány řadou podpůrných programů a dotací, jejichž účelem bylo zlepšení ekonomiky zemědělského podnikání zejména z hlediska rozdílných půdně-klimatických podmínek, zvyšování konkurenceschopnosti v zemědělství a diverzifikace zemědělské produkce rozšířením jejího nepotravinářského využití. Významná byla rovněž pomoc zemědělským podnikům při řešení důsledků nepříznivých povětrnostních podmínek. Finanční prostředky pro podpůrné programy a dotace byly zemědělským podnikům poskytovány podle příslušných nařízení vlády, případně přímo z rozpočtové kapitoly MZe podle Zásad MZe.

✓ ***Hospodářský výsledek a nákladová rentabilita v potravinářském průmyslu se meziročně významně zhoršily***

Potravinářský průmysl jako celek (podnikatelské subjekty se 100 a více pracovníky), stejně jako převážná většina jeho oborů (14 z celkového počtu 17 výrob) zaznamenal v roce 2003 kladný hospodářský výsledek. Celkově však došlo k meziročnímu poklesu celkového objemu hospodářského výsledku o 9,6 %. Zatímco hospodářský výsledek před zdaněním dosáhl za celý OKEČ 15 v předchozím roce hodnoty 12 mld Kč, v roce 2003 poklesl na 10,9 mld. Kč.

K poklesu absolutní výše zisku došlo především v důsledku snížení efektivnosti hospodaření. Pokles dosažené hrubé míry efektivnosti je způsoben rychlejším propadem objemu výnosů v porovnání s vynaloženými náklady. Pokles celkových výnosů (o 2,7 %) byl způsobem dílčím snížením tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb (o 1,2 %) a tržeb za prodej zboží (o 2,1 %). Výrazněji poklesly tzv. ostatní výnosy (o 22 %).

V důsledku zhoršení hospodářského výsledku došlo k poklesu efektivnosti potravinářského průmyslu v porovnání s rokem 2002, a to jak při hodnocení pomocí ukazatele nákladové rentability (index 92,65) a výnosnosti vlastního jmění (index 93,35), tak i výnosnosti celkových pasiv (index 92,43).

Zemědělský půdní fond

Podle údajů Českého úřadu zeměměřického a katastrálního (ČÚZK), který dlouhodobě sleduje vývoj zemědělského půdního fondu podle vlastnických vztahů k půdě, je celková rozloha České republiky 7 886 tis. ha k 31. 12. 2003. Z toho zemědělský půdní fond je 4 269 tis. ha. Proti roku 2002 došlo ke snížení rozlohy zemědělské půdy o cca 3,5 tis. ha.

Vzhledem k tomu, že výměra trvalých travních porostů v roce 2003 vzrostla o 2 355 ha (0,24 %), procento zornění se meziročně mírně snížilo (ze 71,8 % v roce 2002 na 71,7 % v roce 2003). To bylo ovlivněno i snížením výměry zemědělské půdy celkem ve prospěch lesních pozemků, jejichž výměra se zvýšila o 1,1 tis. ha (na 2 644 tis. ha v roce 2003). Rozsah nevyužívané zemědělské půdy se proti roku 2002 zvýšil z 83 tis. ha na 177 tis. ha (o 113 %).

Podíl zvláště chráněných území (ZCHÚ) představuje přibližně 15,2 % celkové výměry ČR. Zranitelné oblasti dusíkem (ZOD) vymezené katastrálními územími zaujímají asi 36,6 % celkové výměry a 46,2 % z. p.

Podíl ploch s alternativním způsobem obhospodařování vzrostl v roce 2003 o 1,4 procentního bodu ve srovnání s rokem 2002. Větší část připadá na půdu v ekologickém zemědělství, avšak rychlejší nárůst proti roku 2002 byl zaznamenán v rámci integrovaného zemědělství.

Spotřeba průmyslových hnojiv dosáhla úrovně 79,6 kg č. ž./ha z. p., což je proti roku 2002 pokles o 13,7 %. Rovněž spotřeba vápenatých hmot a POR (spotřeba přípravků na ochranu rostlin) se mírně snížila.

Monitoring mělkých vrtů v roce 2003 ukázal, že podíl nevyhovujících vzorků podzemní vody u tří vybraných ukazatelů (dusičnany, amonné ionty, $CHSK_{Mn}$) proti roku 2002 mírně vzrostl. Nejvíce v případě amonných iontů - podíl nevyhovujících vzorků v roce 2003 představoval 21,5 % ve srovnání s rokem 2002, kdy to bylo 18,7 %.

Poprvé v roce 2003 jsou do souhrnu indikátorů zahrnuty výsledky monitoringu kvality povrchových vod dle nitrátové směrnice. Uvnitř ZOD celkem 4,9 % vzorků překročilo limit 50 mg NO_3^-/l a 24,4 % vzorků překročilo limit 25 mg NO_3^-/l. Mimo ZOD celkem 3,3 % vzorků překročilo hranici 25 mg NO_3^-/l.

Aplikace průmyslových hnojiv v letech 1989 až 2003 (kg č. ž./ha z.p.)

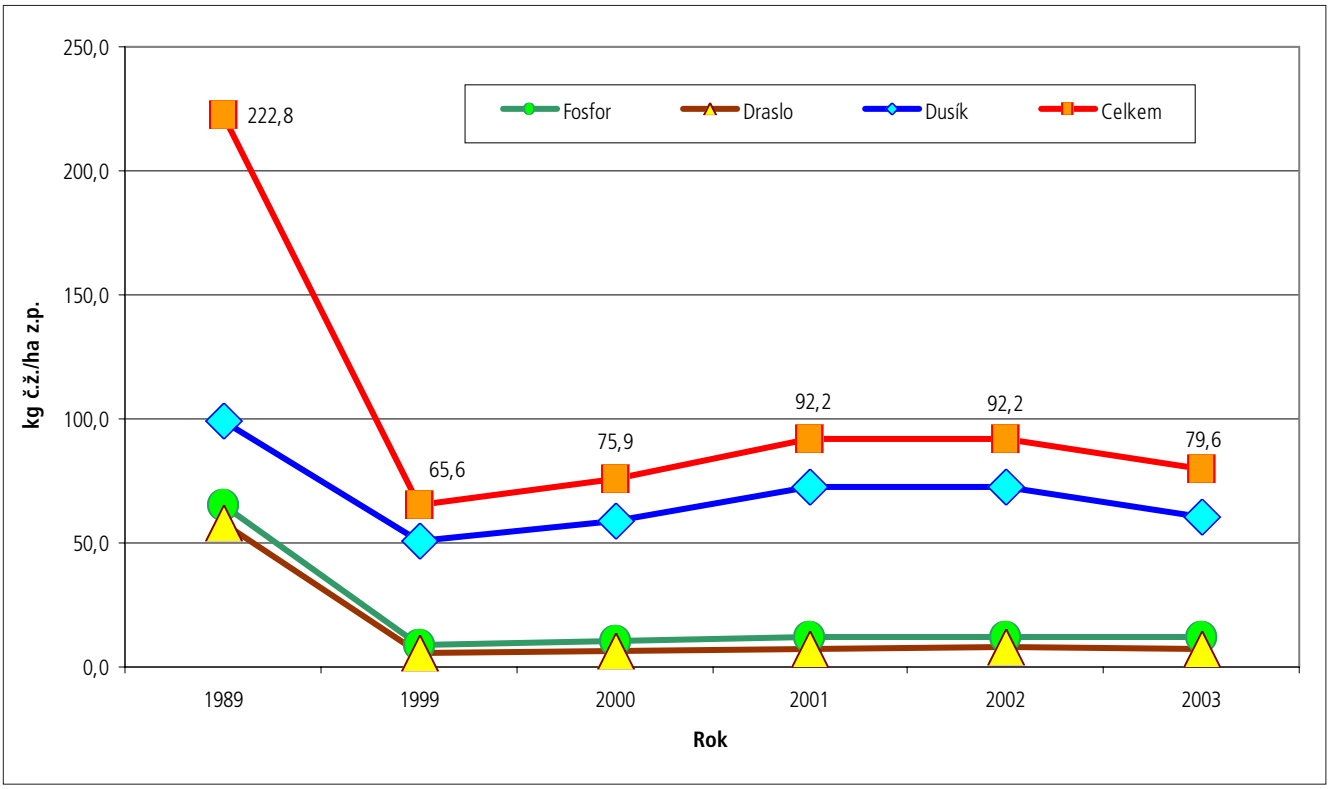

Pramen: Ročenky životního prostředí ČR

Vývoj podnikatelské struktury zemědělství, podle výměry obhospodařo-vané zemědělské půdy, byl v roce 2003, obdobně jako v předchozích letech, charakterizován mírným růstem podílu podniků fyzických osob a mírným poklesem podílu obchodních společností a zemědělských družstev

Podle zemědělského registru ČSÚ činil podíl podniků právnických osob (PPO) v roce 2003 na výměře z. p. obhospodařované všemi zemědělskými podniky 72,6 % a na orné půdě 75,6 % (v roce 2002 analogicky 73,0 % a 75,7 %). Z toho na obchodní

společnosti připadlo 44,0 % a na družstva 26,3 % celkové výměry z. p. (v případě o. p. analogicky 45,0 %, resp. 28,8 %). Z jednotlivých typů obchodních společností připadl největší podíl na obhospodařované zemědělské a orné půdě na akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným. Podniky fyzických osob (PFO) obhospodařovaly více než 27,4 % z. p. a 24,4 % o. p. Rozhodující měrou se na tom podíleli samostatně hospodařící rolníci (SHR), registrovaní u obecních úřadů. Podíl SHR na celkovém počtu PFO činil 63,0 % a na výměře z. p. obhospodařované PFO 90,5 % (na o. p. 91,3 %). Zbývající část PFO (37,0 %) zahrnuje osoby podnikající podle živnostenského nebo jiného zákona a osoby s neevidovanou právní formou.

Podnikatelská struktura na zemědělské půdě v letech 2002 a 2003

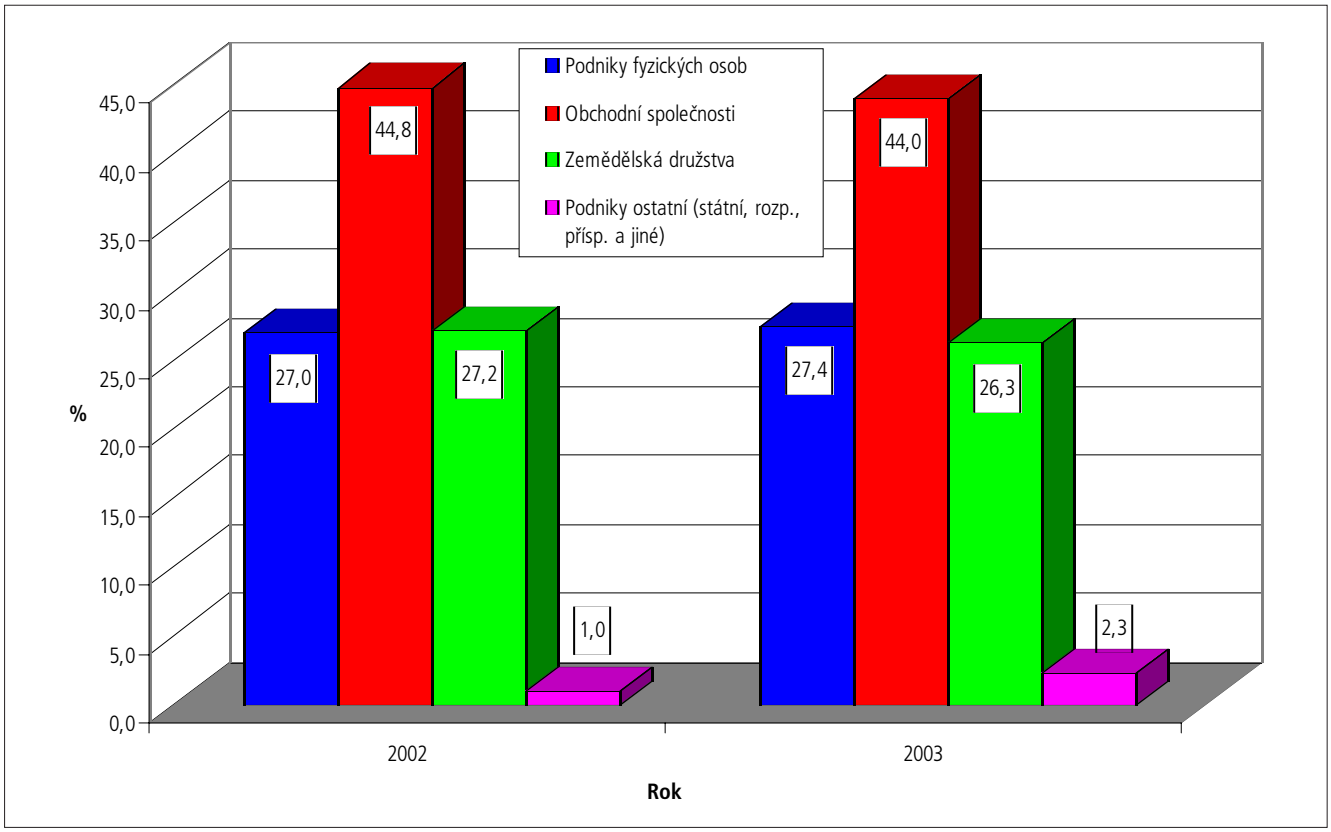

Pramen: ČSÚ - Zemědělský registr

Vyřizování restitučních nároků v zemědělství, privatizace státního majetku v zemědělství a vypořádání transformačních dluhů v roce 2003 dále pokročilo

Vyřizování uplatněných restitučních nároků v zemědělství, vyjádřené ukazatelem počtu ukončených nebo téměř ukončených restitučních případů a počtu vydaných správních rozhodnutí, dále pokročilo. V rámci správních řízení do konce roku 2003 bylo rozhodnuto celkem o 1 670 876 ha zemědělské a lesní půdy. Z toho bylo skutečně vydáno 1 291 318 ha, nevydáno s nárokem na náhradu prostřednictvím PF ČR bylo 124 698 ha. Mimo to, z důvodů nenaplnění zákonných podmínek, pozemkové úřady rozhodly o nevydání 254 860 ha.

Privatizace státních statků a obdobných státních podniků hospodařících na zemědělské půdě (dále jen státních statků) byla v roce 2003 téměř ukončena.

Po provedené aktualizaci údajů o objemu majetku státních statků určeného k privatizaci, zohledňující zařazení některých podniků do likvidace nebo konkurzu, vyřazení z privatizace apod., činil podíl majetku v realizovaných privatizačních projektech k 31. 12. 2003 již 99,15 % z celkové hodnoty majetku zahrnutého do zakladatelských privatizačních projektů. Proces privatizace však byl dále limitován nejen vyřizováním restitučních případů podle zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku a jeho pozdějších úprav, ale také revokací privatizačních řízení.

Podle anketního šetření VÚZE činily koncem roku 2002 transformační závazky družstev (bez družstev v likvidaci), týkající se majetkových podílů oprávněných osob (podle zákona o transformaci družstev č. 42/1992 Sb.), více než 15 mld. Kč. Z údajů výběrového šetření v síti testovacích podniků (FADN) lze odvodit, že tyto závazky se během roku 2003 snížily přibližně o 7 % - na cca 14 mld. Kč. Z toho zhruba polovina připadá na oprávněné osoby, které nejsou členy družstev.

Nevypořádané transformační podíly v družstvech tvoří podstatnou část celkové transformační zadluženosti našich zemědělských podniků. Pokusem o řešení této sporné záležitosti je nově navrhovaná úprava transformačního zákona, připravená v roce 2003 skupinou poslanců Parlamentu ČR.

Dosavadní opatření státu přispěla k výraznému snížení dalších transformačních závazků (z titulu privatizace státního majetku, návratných finančních výpomocí a úvěrů na TOZ) - z původních necelých 32 mld. Kč na téměř 7 mld. Kč koncem roku 2003. Zároveň však v souvislosti s urychlením prodeje státní půdy (v roce 2003 bylo prodáno téměř 72 tis. ha z celkových 121 tis. ha prodaných od roku 1999) vzrostly pohledávky PF ČR za privatizanty této půdy.

Trh s půdou v ČR v roce 2003 nadále rostl

Hlavním důvodem tohoto růstu trhu s půdou byl prodej zemědělských pozemků ve vlastnictví státu. Výměra prodané zemědělské půdy se zvýšila téměř dvakrát (z 38 038 ha v 2002 na 70 577 ha v roce 2003).

Průměrná výměra prodávaného pozemku v roce 2003 meziročně poklesla o 10 % a průměrná cena za 1 m² se proti roku 2002 snížila o přibližně 6 % (z 4,89 Kč/m² na 4,58 Kč/m²). Celková výměra převedené státní půdy do soukromého vlastnictví za období od 25. 5. 1999 do 31. 12. 2003 představuje 121 tis. ha (24 % z celkové předpokládané nabídky státní půdy - 500 tis. ha).

Počet prodejů a nákupů zemědělských pozemků od ostatních vlastníků (převážně fyzických osob) proti roku 2002 stagnuje. Výměra prodané zemědělské půdy se pouze mírně zvýšila, a to přibližně z 87 tis. ha na 89 tis. ha, tj. 2,8 % z celkového zemědělského půdního fondu ČR.

Veškerá prodávaná zemědělská půda (státní a ostatní) v roce 2003 představovala přibližně 160 tis. ha. Z celkového zemědělského půdního fondu pro zemědělské využití se nejvíce prodávala orná půda, zahrady a TTP.

Tržní ceny zemědělské půdy pro zemědělské účely s výměrou nad 5 ha v roce 2003 poklesly o necelé 1 % (z 3,45 Kč/m² v roce 2002 na 3,42 Kč/m²). Průměrná celková tržní cena zemědělské půdy mírně vzrostla a to z 21,68 Kč/m² v roce 2002 na 23,18 Kč/m² v roce 2003. Rovněž tak průměrná tržní cena zemědělské půdy pro nezemědělské účely s výměrou do 1 ha se v roce 2003 zvýšila, a to z 99,26 Kč/m² v roce 2002 na 114,32 Kč/m² (tj. o 15,2 %).

Hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách roku 1989) v roce 2003, ve srovnání s rokem 2002, dále významně poklesla (o 7,6 %), a to především vlivem poklesu hrubé rosltlinné produkce (o 13,4 %), přičemž pokles hrubé živočišné produkce činil 2,9 %

Hrubá zemědělská produkce ve stálých cenách roku 1989 dosáhla v roce 2003 na základě odhadu ČSÚ, za celé zemědělství, úhrnné částky 67 227 mil. Kč. V porovnání s rokem 2002 poklesla o 5 525 mil. Kč (7,6 %). Meziročně se snížila rostlinná produkce o 13,4 %, produkce živočišné výroby rovněž poklesla, a to o 2,9 %. Podíl rostlinné výroby na hrubé zemědělské produkci poklesl proti roku 2002 o 2,8 procentních bodů a dosáhl 41,8 %.

Vývoj objemu hrubé zemědělské produkce v letech 1989 až 2003

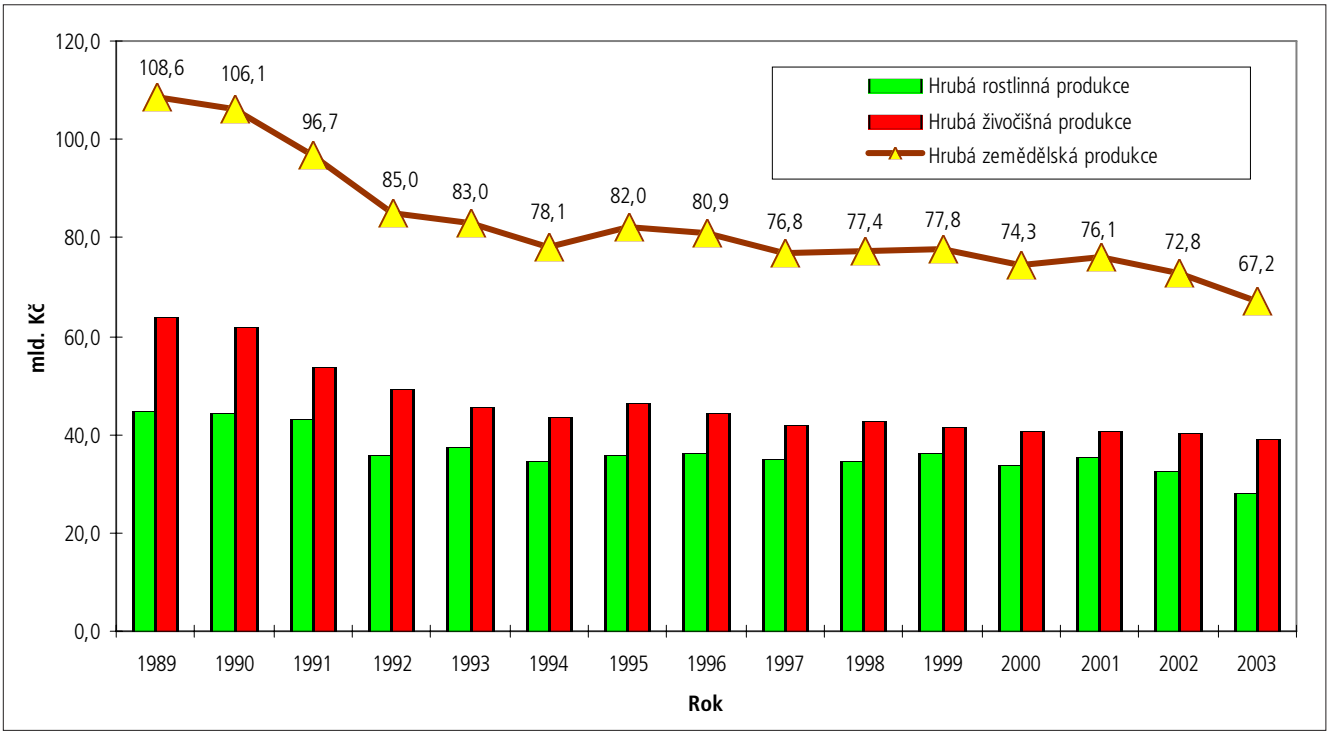

Pramen: ČSÚ
Poznámka: Hrubá zemědělská produkce je vyjádřena ve stálých cenách roku 1989.

Struktura rostlinné výroby v roce 2003 byla výrazně ovlivněna nepříznivými klimatickými podmínkami, především holomrazy v zimním období 2002/03 a suchem v rozhodující části vegetačního období. Struktura živočišné výroby v roce 2003 byla, vedle dopadů poklesu rostlinné výroby, nepříznivě ovlivněna pokračujícím poklesem cen jejích výrobků

Nepříznivé klimatické podmínky v roce 2003 poznamenaly především rostlinnou výrobu. U většiny polních plodin došlo v důsledku sucha k významnému meziročnímu poklesu hektarových výnosů. U ozimů se navíc výrazně snížila sklizňová

plocha v důsledku zaorávek, což dále snížilo celkové objemy sklizní, především u obilovin a řepky olejné. Celkový pokles objemu sklizně obilovin částečně kompenzoval růst sklizňových ploch jařin v důsledku přesetí zaoraných ozimů.

Nezbytné zaorávky ozimů byly, po důkladné inventarizaci, postiženým zemědělcům částečně kompenzovány. Celkově byla uznána nezbytná zaorávka ozimů a víceletých plodin v rozsahu 296,5 tis. ha, což představovalo 20,2 % z celkových ploch osevu těchto plodin. Největší rozsah zaorávek se týkal obilovin, kde bylo zaoráno 191,3 tis. ha (21,2 % z ploch osevu) a ozimé řepky, které bylo zaoráno 98,1 tis. ha (29,4 % z ploch osevu). Celková ztráta zemědělců v důsledku zaorávek byla odhadnuta na 3,3 mld. Kč. Uvedená ztráta byla, na základě návrhu ministra zemědělství a po schválení v PS PČR, kompenzována formou neinvestiční, přímé nenávratné dotace ve výši 4 000 Kč na 1 ha zaorané plochy, což představuje celkovou kompenzaci ve výši 1,4 mld. Kč.

Živočišná výroba byla v roce 2003 nepříznivě ovlivněna jednak uvedenými výpadky rostlinné produkce v důsledku dlouhotrvajícího sucha, a jednak pokračujícím (z předchozího roku) poklesem cen zemědělských výrobců. Výpadek rostlinné produkce s významným dopadem do živočišné produkce se projevil zejména u víceletých a jednoletých pícnin a u pastvin, kde byl pastevní odchov v řadě oblastí prakticky znemožněn.

Obdobně jako v předchozích letech, došlo v roce 2003 k dalšímu poklesu stavů chovaných hospodářských zvířat, i když celkově se pokles mírně zpomalil. Podle soupisu k 1. 4. se meziročně snížily stavy skotu celkem o 46 tis. ks., t.j. o 3 %, z toho počet krav celkem meziročně poklesl o 6 tis. ks, tj. o 1 %. U kategorie dojených krav došlo k meziročnímu poklesu stavů o 30 tis. ks, tj. o 6 %, při současném růstu jejich užitkovosti, jejíž růst se však oproti předchozímu období zpomalil. U krav bez tržní produkce mléka (KBTPM) došlo naopak k výraznému meziročnímu nárůstu stavů o 24 tis. ks, tj. o 24 %. Nárůst stavů KBTPM, který pokračuje z předchozích let, je pozitivním jevem a také důsledkem podpor MZe v této oblasti. Celková produkce mléka meziročně významněji poklesla o 82 mil. litrů, t. j. o 3 %, při současném růstu užitkovosti dojených krav o 0,7 % (z 5 718 v roce 2002 na 5 756 l/ks/rok v roce 2003). Produkce hovězího masa meziročně mírně poklesla (o 2 %) při současném mírném nárůstu přírůstků u skotu ve výkrmu o 1,3 % a meziroční stagnaci průměrné spotřeby jádra na kg přírůstku (2,53 kg).

V roce 2003 pokračoval z předchozího období mírný pokles stavů prasat celkem, a to ve srovnání s předchozím rokem o 78 tis. ks, tj. o 2,3 %, což znamená mírné zpomalení poklesu. Stavy prasnic meziročně poklesly o 6 tis. ks, t. j. o 2,2 %, což představuje v porovnání s předchozím vývojem mírné zrychlení poklesu stavů. Celková produkce jatečných prasat meziročně mírně poklesla o 1,5 % na 576 tis. tun ž. hm., při současném poklesu průměrného přírůstku (prasata ve výkrmu, vč. předvýkrmu) o 1 % na 0,575 kg/ks/den. Průměrná spotřeba jádra meziročně stagnovala na úrovni 3,1 kg/kg přírůstku.

Nejvýraznější meziroční pokles stavů byl zaznamenán u drůbeže celkem, kde došlo k poklesu o 3 074 tis. ks, t. j. o 10,3 %. Mírnější meziroční pokles proběhl u stavů slepic, kde pokles představoval 395 tis. ks, t. j. 3,3 %. Meziročně rovněž významně poklesla produkce drůbežího masa celkem, a to o 4,1 % na 304 tis. tun ž. hm. Meziroční pokles nastal i u produkce konzumních vajec, a to o 90 mil. ks, t. j. o 3,1 %.

Vývoj stavů skotu, stavů krav a jejich užitkovosti v letech 1989 až 2003

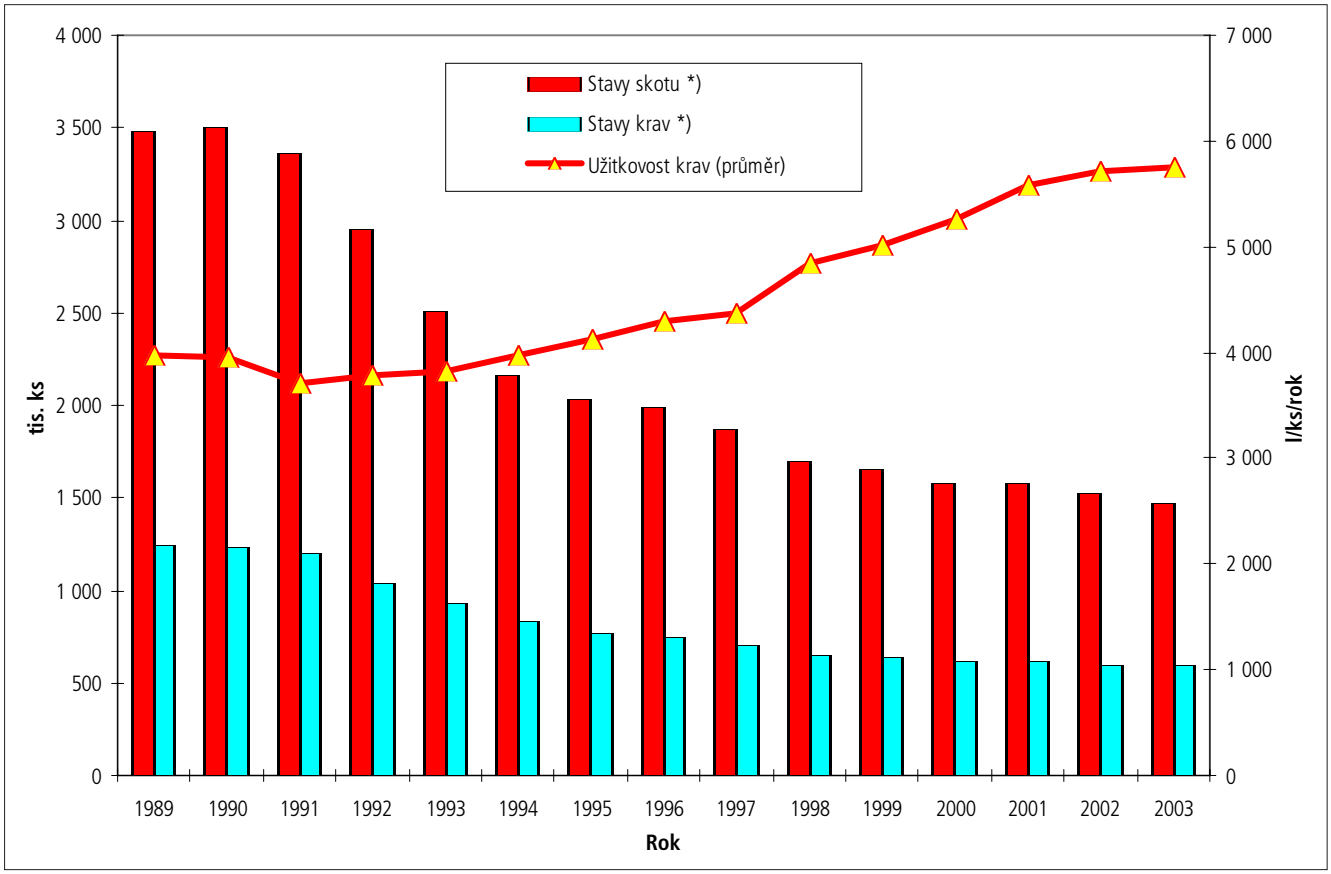

Pramen: ČSÚ, MZe - Situační a výhledová zpráva Mléko
*Poznámka: *) Soupis hospodářských zvířat ČSÚ k 1.1., od r. 1993 k 1.3., od r. 2002 k 1.4.*

✓ ***V roce 2003 pokračoval pokles cen zemědělských výrobců (CZV) z předchozího roku, i když s menší intenzitou (meziročně o 2,9 %). Ceny vstupů do zemědělství sice meziročně také poklesly (o 1,6 %), avšak jejich pokles nedosáhl poklesu CZV, což znamenalo další mírné rozevírání „cenových nůžek", a to i přes významný meziroční pokles míry inflace***

Po mimořádném poklesu cen zemědělských výrobců v roce 2002 (-9,5 %) pokračovalo snižování CZV, i když s menší intenzitou, také v roce 2003 (-2,9 %). Hlubšímu propadu CZV zabránil zlom ve 3. a zejména ve 4. čtvrtletí 2003, kdy v důsledku vyrovnání nabídky a poptávky na trhu potravin došlo k oživení cen zemědělských výrobců (CZV se ve 4. čtvrtletí 2003 meziročně zvýšily o 4,6 %).

Pokles cen zemědělských výrobců byl odrazem národohospodářského vývoje u nás a v zahraničí a zároveň reflexí na konkrétní situaci na tuzemských a zahraničních trzích agrárních komodit. Národohospodářský vývoj byl charakteristický především mimořádně nízkou úrovní inflace v roce 2003 (0,1 %). Podílelo se na ní mj. odeznění vlivu nadměrného posílení koruny v předchozím období, pokles efektu regulovaných cen, nízká výkonnost evropské a světové ekonomiky, ale i atypické výkyvy cen potravin a návazně cen zemědělských výrobců. Snížení cen zemědělských výrobců nezabránil ani další pokles zemědělské produkce v roce 2003.

Vývoj cen zemědělských výrobců, cen vstupů do zemědělství a inflace

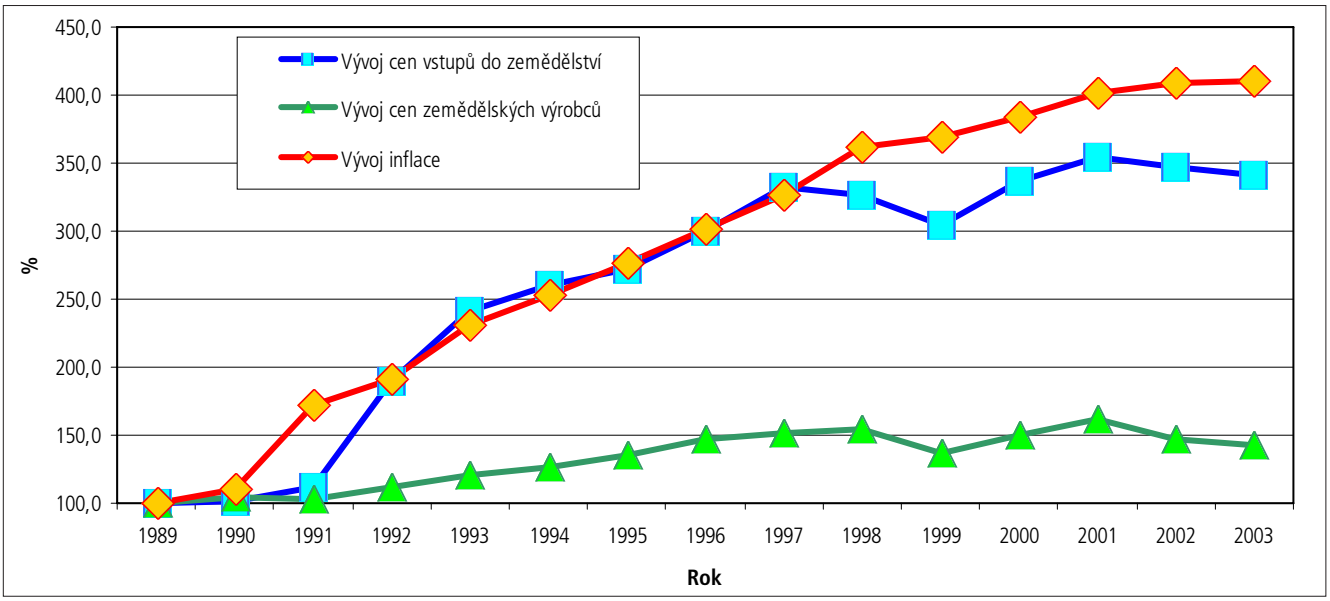

(index 1989 = 100)
Pramen: ČSÚ, VÚZE

Vývoj cen zemědělských výrobců (CZV), cen průmyslových výrobců (CPV) a spotřebitelských cen (SC) v období let 1996 až 2003 (index 1993 = 100)

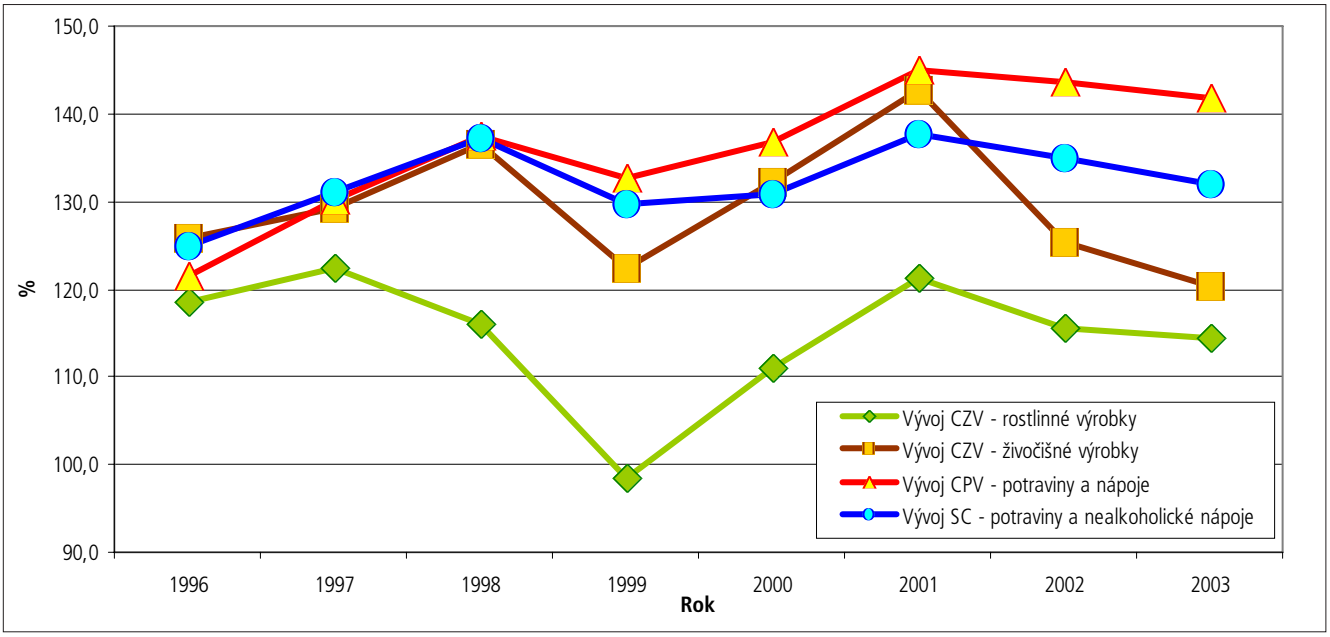

Pramen: ČSÚ, VÚZE

Rozhodující příčinou mírného snížení cen většiny rostlinných výrobků (s výjimkou olejnin a zeleniny) byly, zejména v I. pololetí, vysoké disponibilní zásoby a levné dovozy (např. pšenice z Ukrajiny, Ruska a Kazachstánu, brambor z Německa, Belgie a Francie, jablek z Polska a ze Slovenska, zelí a cibule z Polska, resp. Nizozemska apod.). Teprve významné regulační zásahy státu a nepříznivé vegetační podmínky (extrémní sucho) snížily nabídku přebytkových komodit, a tím zabránily většímu cenovému propadu.

Podobná situace nastala i u podstatné části živočišných komodit (s výjimkou vajec). Vysoký stav zásob především sušených mlék, přetlak mlékárenských výrobků, vyšší domácí produkce vepřového masa, dovozy levného mraženého masa a mimořádné dovozy především kuřecího masa z Brazílie a Slovenska za nižší ceny než tuzemské, stlačily CZV živočišných produktů výrazněji než u produktů rostlinných. Hlubšímu propadu zabránily státní regulační zásahy především u mléka a vepřového masa.

K rozevírání „cenových nůžek“ přispěl kromě zmíněného poklesu CZV růst některých položek cen vstupů do zemědělství, zejména cen PHM (3,3 %), stavebnictví (2,2 %), dopravy (2,0 %), pesticidů (0,8 %), strojů pro zemědělství (0,7 %) aj.

Pasivní saldo agrárního zahraničního obchodu (AZO) v roce 2003 opakovaně vzrostlo (o více než 5 % ve srovnání s rokem 2002) a dosáhlo tak nejvyšší hodnoty od roku 1993

Obrat AZO ČR v roce 2003 činil 121 463 mil. Kč. Meziročně se zvýšil o 6,4 % a dosáhl nejvyšší hodnoty od roku 1993. V porovnání s průměrem pětiletí 1998 - 2003 vzrostl obchod se zemědělskými a potravinářskými produkty, bez rozlišení celních režimů, v roce 2003 o 11 812 mil. Kč (10,8 %).

Hodnota českého agrárního dovozu bez rozlišení celních režimů také dosáhla v roce 2003 svého historického maxima. Činila 73 291 mil. Kč a byla o 4 245 mil. Kč (6,1 %) vyšší než v roce 2002, resp. o 8 299 mil. Kč (12,8 %) vyšší v porovnání s ročním průměrem posledních 5 let. V roce 2003 pokryla hodnota českého agrárního vývozu hodnotu dovozu (bez rozlišení celních režimů) pouze ze 65,7 %, zatímco v pětiletí 1998 - 2002 to bylo 68,7 %.

V důsledku nominálně vyššího meziročního přírůstku dovozu v porovnání s vývozem se dále prohloubil schodek bilance českého agrárního zahraničního obchodu a dosáhl v determinaci bez rozlišení celních režimů hodnoty 25 118 mil. Kč, v režimu volného oběhu zboží dokonce hodnoty 31 246 mil. Kč. Uvedená pasivní salda jsou nejvyšší od roku 1993. Rozhodující vliv na trvalý a rostoucí deficit bilance českého AZO má dovoz produktů jiných podnebních pásem a produktů moře (nekompetitivní zboží). Zhruba 70 % obratu je realizováno ve zboží mírného podnebního pásma, v dovozu ale participují nekompetitivní produkty na jeho celkové hodnotě cca 40 %.

Vývoj salda celkového agrárního zahraničního obchodu (AZO) a salda AZO kompetitivními*) komoditami v letech 1997 až 2003

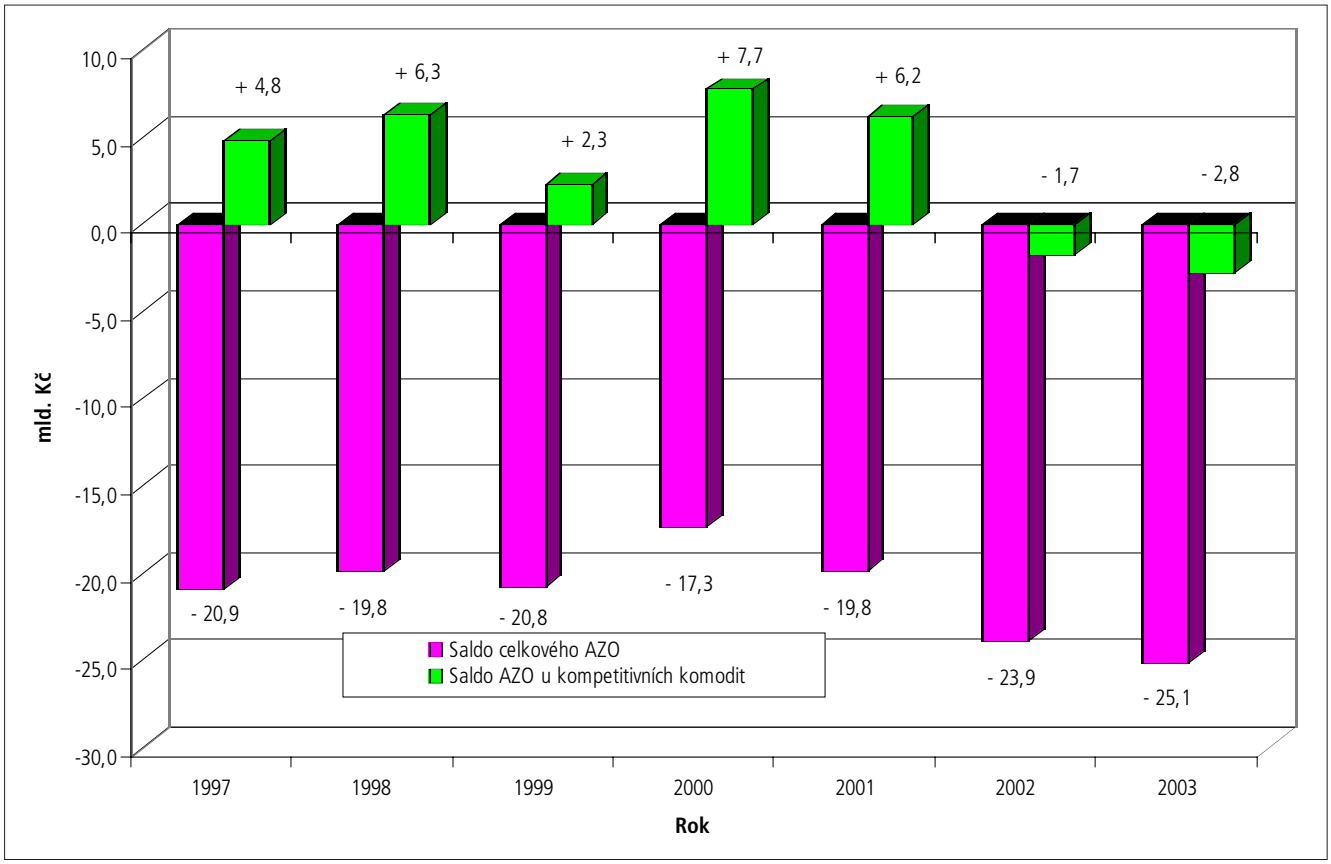

Pramen: Celní statistika

*Poznámka: *) Kompetitivní komodity = Agrární komodity produkované v ČR za účelem tržní produkce.*

Rozhodujícími obchodními partnery českého agrárního sektoru byly v roce 2003 země EU. Jejich podíl na obratu zemědělsko-potravinářského zahraničního obchodu nevýrazně poklesl ze 47,1 % v roce 2002 na 46,3 % (v režimu volného oběhu zboží). Příčinou této změny však nebylo snížení hodnot vývozu ani dovozu v této nejvýznamnější teritoriální relaci, ale nadprůměrná meziroční změna dovozu ze zemí CEFTA a z rozvojových zemí. Členské země CEFTA byly druhým nejvýznamnějším teritoriem pro agrární zahraniční obchod ČR. Jejich podíl na obratu vzrostl ze 30,8 % v roce 2002 na 31,1 % v roce 2003. Státy EU a CEFTA participovaly na tomto obratu v souhrnu 77,4 %. Významný pro český agrární sektor je také obchod s rozvojovými zeměmi (RZ), jakkoliv jde o teritoriální skupinu, která je převážně dodavatelem nekompetitivních zemědělských a potravinářských komodit a v daleko menší míře trhem pro české agrární zboží. Rozvojové země se podílely v roce 2003 na obratu agrárního zahraničního obchodu 12,5 %, zatímco v roce 2002 pouze 12,1 %.

V komoditní skladbě agrárního dovozu ČR nedošlo v roce 2003 k výrazným změnám. Sedm rozhodujících agregací (Ovoce a ořechy, Různé potravinářské přípravky, Krmiva, Zelenina, Přípravky z obilovin, Nápoje a lihoviny a Přípravky ze zeleniny a ovoce) tvořilo 56,3 % hodnoty celého agrárního dovozu zhruba stejně jako v roce 2002 a podobně jako v celé uplynulé dekádě.

Ve struktuře vývozu, který je více polarizován (sedm rozhodujících skupin reprezentovalo 64,0 % hodnoty celého agrárního vývozu ČR v roce 2003), došlo naopak k výrazným změnám. Mezi čtyři nejvýznamnější komoditní agregace se zařadily Obiloviny, jejichž vývoz se zvýšil o 2 600,8 mil. Kč (o 323,5 %), poklesl naopak význam Olejnatých semen (hodnota vývozu se snížila o 1 601,0 mil. Kč, resp. o 39,9 %) a ze skupiny nosných exportních agregací vypadlo Maso a droby, jejichž vývoz poklesl o 532,1 mil. Kč (o 26,8 %).

Hlavními exportními skupinami v roce 2003 byly Mléko a mléčné výrobky, Nápoje a lihoviny, Různé potravinářské přípravky, Obiloviny, Olejnatá semena a plody, Mlýnské výrobky a Přípravky z obilnin.

Ekonomický rozměr zemědělství se od roku 2000 zmenšuje

Ukazatel podílu hrubé zemědělské produkce (HZP) na celkovém hrubém domácím produktu (HDP) ČR je pouze orientačním ukazatelem, který v hrubých rysech charakterizuje ekonomický rozměr zemědělské výroby v rámci národního hospodářství ČR. Samotný objem HZP je výrazně závislý na vývoji klimatických podmínek v jednotlivých letech, což se významně projevilo v poklesu podílu HZP na HDP v letech 2002 a 2003. Pro srovnání je v následujícím grafu uveden také vývoj podílu zemědělství na hrubé přidané hodnotě v rámci národního hospodářství ČR v letech 2000 až 2003.

Pozice zemědělství v rámci národního hospodářství ČR

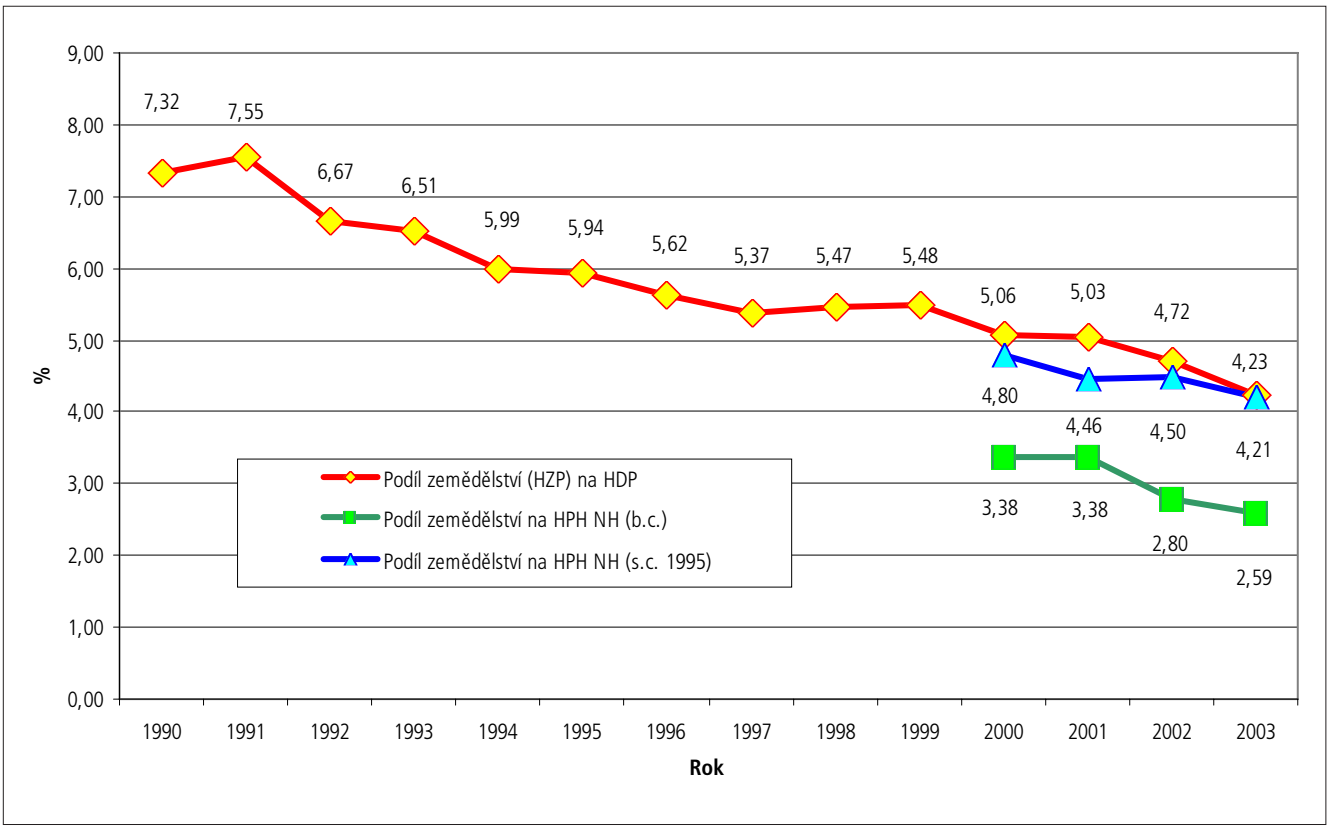

Pramen: ČSÚ (HZP, HDP), MF ČR (HDP)

Poznámky: HZP = hrubá zemědělská produkce ve stálých cenách roku 1989.
HDP = hrubý domácí produkt ve stálých cenách roku 1995.
HPH NH = hrubá přidaná hodnota v národním hospodářství.
(b.c.) = běžné ceny; (s.c. 1995) = stálé ceny roku 1995.

Mzdová disparita zaměstnanců v zemědělství se v roce 2003 nadále, i přes mírný růst nominálních i reálných mezd, v dlouhodobém trendu vůči průmyslu a národnímu hospodářství, zhoršila

V roce 2003 dosáhla průměrná měsíční nominální mzda v celém národním hospodářství ČR 16 917 Kč, což ve srovnání s rokem 2002 znamená nárůst o 7,7 %. Průměrná mzda v průmyslu dosáhla 16 301 Kč při meziročním nárůstu o 6,2 %.

Vývoj odměňování v zemědělství zaostává výrazně a dlouhodobě, a to jak ve srovnání s průmyslem, tak i s národním hospodářstvím. Průměrná mzda v zemědělství v roce 2003 ve výši 11 762 Kč znamenala nárůst ve srovnání s rokem 2002 pouze o 2,2 %. Zatímco průměrná mzda v národním hospodářství vzrostla meziročně o 1 210 Kč a v průmyslu o 956 Kč, v zemědělství došlo v průměru ke zvýšení pouze o 256 Kč. Disparita mezd v zemědělství se výrazně prohloubila, vůči národnímu hospodářství poprvé klesla pod hranici 70 % (69,5 %), taktéž srovnání vůči průmyslu (72,2 %) je nejnepříznivější ve sledované časové řadě.

Nárůst reálných mezd se v důsledku stagnace indexu spotřebitelských cen téměř nelišil od nárůstu nominálních mezd. Zemědělství zaznamenalo tedy i velmi mírný nárůst reálných mezd, avšak podstatně nižší než průmysl a národní hospodářství celkem. Zemědělci tak v posledním roce předvstupního období skončili na 83,2 % úrovně reálných mezd resortu zemědělství v roce 1989.

Porovnání vývoje nominálních a reálných mezd v zemědělství, průmyslu a národním hospodářství (index 1989 = 100)

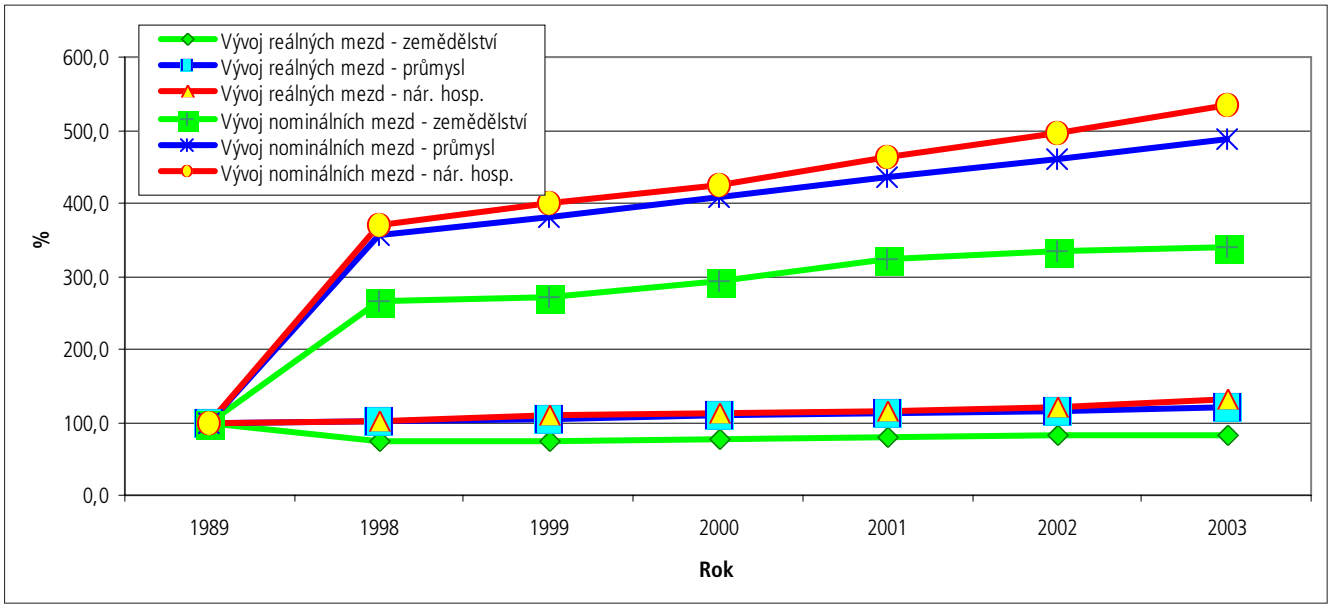

Pramen: ČSÚ
Poznámka: Vývoj mezd v zemědělství = bez podnikatelských subjektů fyzických osob, služeb a myslivosti

Vývoj počtů pracovníků, reálných mezd a produktivity práce v zemědělství (index 1989 = 100)

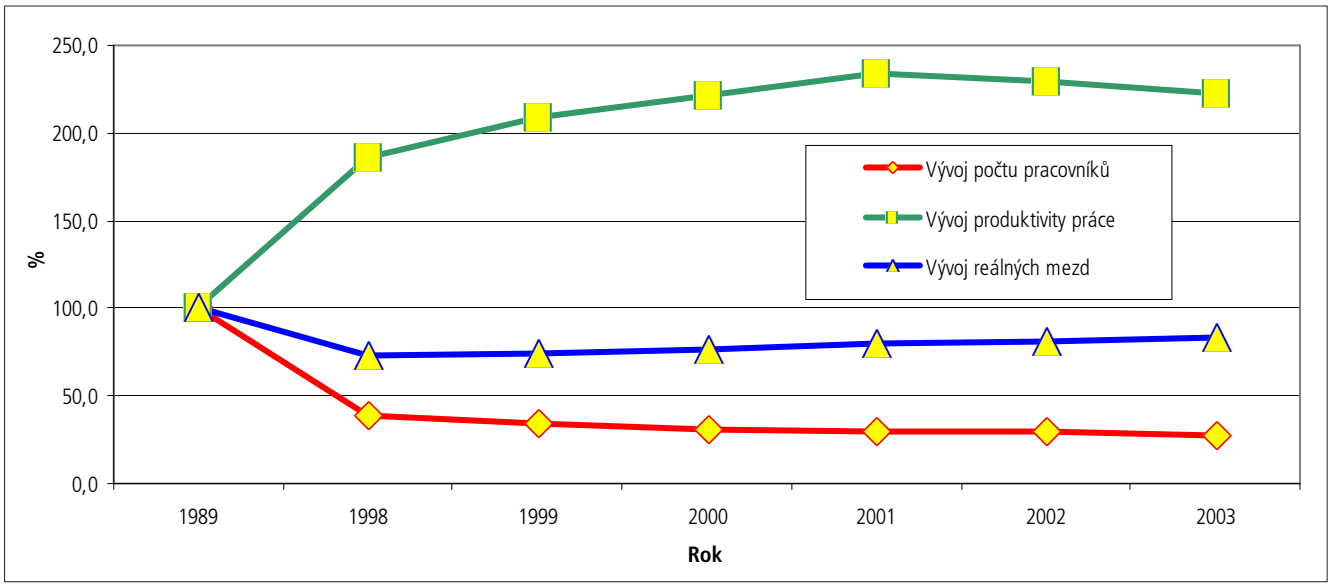

Pramen: ČSÚ
Poznámky: Produktivita práce = hrubá zemědělská produkce ve stálých cenách roku 1989, na 1 pracovníka
Pracovníci = průměrný evidenční počet pracovníků podle výkaznictví zaměstnanosti a mezd ČSÚ

V roce 2003, obdobně jako v předchozích letech, pokračoval v ČR dynamický nárůst podílu zastoupení ekologicky obhospodařovaných ploch, jejichž rozsah je srovnatelný se zeměmi EU - 15

K největšímu nárůstu ekologicky obhospodařované plochy došlo mezi roky 1997 - 2003, především v souvislosti s obnovením státní podpory ekologického zemědělství (EZ) v roce 1998, která navázala na státní podporu v letech 1990 - 1993. Tato podpora byla realizována formou dotací na hektar na základě nařízení vlády k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství. V roce 2003 bylo poskytnuto ekologickým zemědělcům více než 230,8 mil. Kč (v roce 2002 bylo vyplaceno 210,9 mil. Kč) na 213,7 tis. ha ekologicky obhospodařované z. p. Existující rozdíl mezi podporovanou a registrovanou ekologickou z. p. je dán především tím, že někteří zemědělci o podporu vůbec nežádají, případně nesplní všechny nutné podmínky. V roce 2003 bylo z celkové plochy plně registrovaných 195 216 ha pozemků, v přechodném období se nacházelo 59 779 ha pozemků.

Plocha ekologicky obhospodařované z. p. v současné době činí 254 995 ha, což představuje 5,97 % z celkové výměry zemědělského půdního fondu ČR. Struktura půdního fondu v EZ je charakterizována velkou převahou trvalých travních porostů (231 683 ha, tj. 90,9 % celkové výměry EZ v roce 2003) nad ornou půdou (19 637 ha, tj. 7,7 %). Ostatní plochy zaujímaly 2 747 ha (1,1 % veškeré ekologické půdy), trvalé kultury 928 ha (0,4 %).

Ukazatel odhadu produkčních podpor (OPP) v roce 2003 meziročně opět mírně vzrostl, avšak nadále nedosahuje průměru zemí OECD a EU - 15

Vývoj ukazatele OPP (odhad produkčních podpor) ČR v letech 1989 a 1998 až 2003 a jeho mezinárodní porovnání

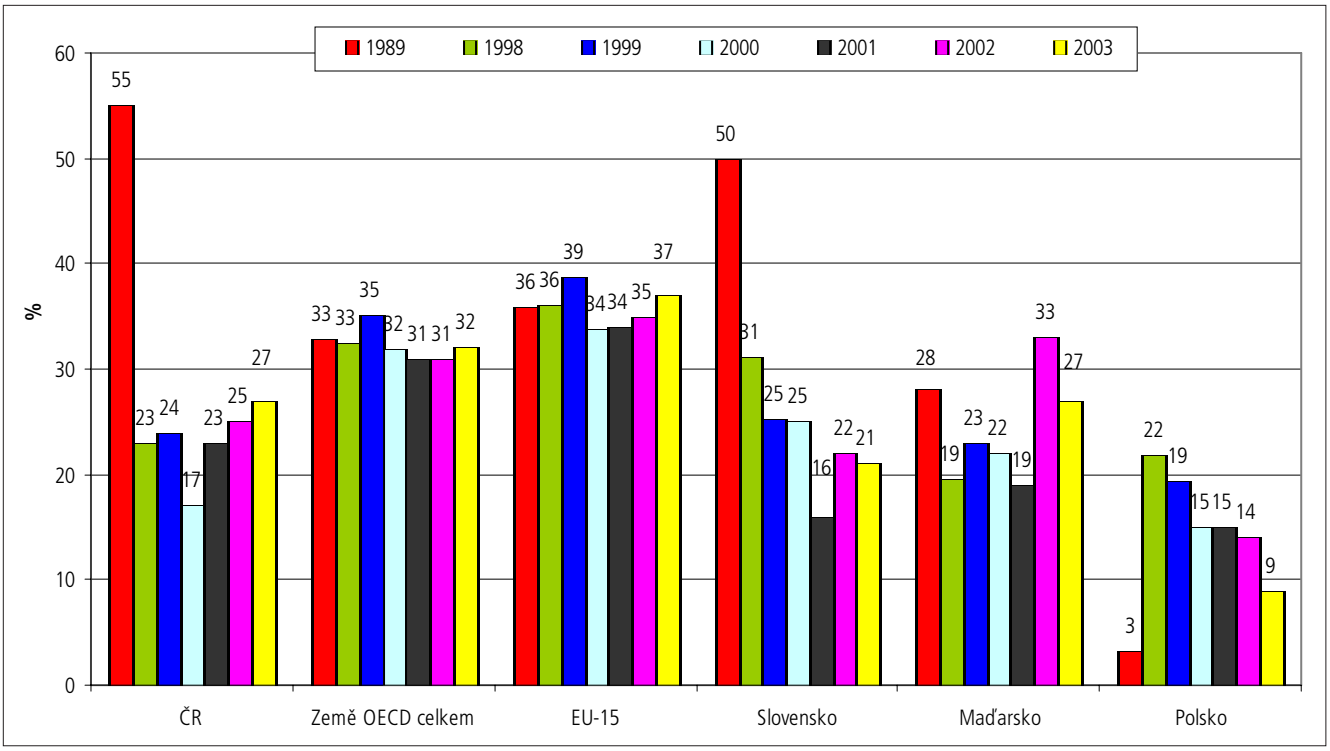

Pramen: VÚZE
Poznámka: Hodnoty OPP jsou ze strany OECD každoročně revidovány a přepočteny.

Ukazatel odhadu produkčních podpor (% OPP) ohodnocuje úroveň podpor zemědělským výrobcům, tzn. že vyjadřuje podíl podpor na celkových příjmech zemědělců v %.

V ČR se v roce 2003 zvýšily podpory vyjádřené % OPP na 27 % (předběžný údaj) z 25 % v roce 2002 (revidovaný údaj) a dále se tak přiblížily průměrné hodnotě OECD. Do nárůstu tohoto ukazatele se promítlo výraznější zvýšení složky přímých podpor (o 13,6 %), jejichž podíl na celkových produkčních podporách vzrostl ze 17 % v roce 2002 na 22 % v roce 2003. Podíl složky podpory tržních cen se snížil ze 70 % v roce 2002 na 68 % v roce 2003.

V roce 2003 přetrvávala v řadě zemí OECD vysoká úroveň ochrany agrárního sektoru a podpor, což přispělo ke zvýšení domácí produkce, další deformaci obchodu a snížení světových cen zemědělských komodit. Došlo však k poklesu podpor produkce a cen z 90 % v letech 1986-1988 na 75 % v letech 2001-2003. Reforma agrární politiky zůstala nerovnoměrná mezi jednotlivými členskými zeměmi OECD, rozdíl v úrovni podpor se ještě prohloubil.

Průměrná podpora výrobcům v rámci OECD měřená % OPP proti 31 % v roce 2002 dosáhla v roce 2003 v důsledku zvýšení přímých podpor 32 %. Výraznějším poklesem cen domácích než cen světových došlo ke snížení složky podpory tržních cen (PTC) o 2 %. Přesto však PTC spolu s platbami spojenými s produkcí tvořily v roce 2003 i nadále zhruba dvě třetiny celkových podpor výrobcům zemí OECD.

✓ ***Celkové výdaje z rozpočtu MZe na podporu agrokomplexu se meziročně zvýšily téměř o 5 %, avšak po odpočtu finanční kompenzace povodňových škod a zaorávek vymrzlých ozimů se celkové výdaje meziročně snížily o 2,1 %***

MZe v roce 2003 zajišťovalo ze své rozpočtové kapitoly zemědělskou politiku státu formou přímých podpor a dotací do zemědělství, lesnictví a vodního hospodářství. Tyto transfery jsou v posledních letech zemědělským podnikům poskytovány na základě příslušných nařízení vlády a v rámci podpůrných programů vyhlašovaných MZe. Podpory pro zemědělství schvaluje PS PČR při schvalování státního rozpočtu. Součástí zemědělské politiky jsou také výdaje na výzkum, příspěvky na servisní činnosti pro centrální orgány, granty na výzkumné projekty prostřednictvím Národní agentury pro zemědělský výzkum a další výdaje.

Výše dotací do zemědělství podle podpůrných programů a podpor podle nařízení vlády č. 505/2000 Sb., resp. 500/2001 Sb., se meziročně prakticky nezměnila. U dotací do zemědělství, podle Zásad MZe, nedošlo v roce 2003 k výraznější změně jejich struktury proti roku 2002. Nadále byla věnována značná pozornost podporám chovu krav bez tržní produkce mléka, ovcí a koz, udržování genetického potenciálu zvířat, osiv a sadby a na ozdravování plodin a zvyšování kvality osiv. Pokračoval, v roce 2002 nově zavedený, program na podporu zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu a na podporu odbytu skotu.

Celkové výdaje z rozpočtu MZe na podporu agrokomplexu (mil. Kč)

Dotace, výdaje	2002	2003	Meziroční index
Dotace podle Zásad celkem (podle programů)	**2 578**	**2 451**	**95,1**
v tom: 1.C Obnova vinic, chmelnic, ovocných sadů a izolátů	288	146	50,7
1.H Zazvěření oblastí postižených záplavami	0	7	x
1.I Vybudování kapkové závlahy	25	23	92,0
1.J Využívání ekologických paliv	0	1	x
1.L Chov krav BTPM, chov ovcí a koz	648	605	93,4
1.Q Odbyt skotu	50	46	92,0
1.R Restrukturalizace vinic	0	45	x
1.S Komplexní sklizeň máku setého	0	1	x
2. Udržování a zlepšování genetického potenciálu	388	370	95,4
3. Ozdravování polních a speciálních plodin	334	365	109,3
5. NH Kladruby, ZH Písek, ZH Tlumačov	50	60	120,0
6. Genetické zdroje	33	36	106,1
Genetické zdroje – rozp. opatření (NP ochrany biodiverzity)	22	24	113,6
7. Mladí začínající zemědělci	98	106	108,2
8. Nákazový fond a zemědělské pojištění	99	61	61,6
9. Poradenství a vzdělávání	54	45	83,3
10.A až C Vznik a činnost odbytových organizací	36	38	105,6
10.D Evropská integrace nevládních organizací	6	9	150,0
13. Zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu	264	350	132,6
15. Mimoprodukční funkce rybníků	0	72	x
Odbahnění rybníků dle Zásad MZe čj. 3553/2001-6000	177	41	23,2
Odbahnění rybníků – rozpočtové opatření	6	0	x
Podpory podle nařízení vlády (č. 505/2000 Sb. a č. 500/2001 Sb.)	**2 883**	**2 807**	**97,4**
v tom: - §8 Program pomoci méně příznivým oblastem [1)]	1 651	1 507	91,3
- §12a1 Změna struktury zemědělské výroby zatravněním	10	14	140,0
- §12a2 Údržba travních porostů pastevním chovem zvířat	828	890	107,5
- §12a3 Částečné vyrovnání ztrát ekologického zemědělství	211	231	109,5
- §12a4 Včelařství	77	72	93,5
- §12b1 Aktivity na ochranu životního prostředí - vápnění	13	9	69,2
- §12b2 Aktivity na ochranu život. prostředí – založení ÚSES	4	1	25,0
- §12c Změna struktury zem. výroby zalesněním a zal. RRD	64	83	129,7
Zalesnění – rozpočtové opatření	25	0	x
Kompenzace škod způsobených povodněmi v srpnu 2002	**977**	**74**	**7,6**
Kompenzace škod vymrznutím 2002/2003 (zaorávky ozimů)	**0**	**1 399**	**x**
PODPORA ZEMĚDĚLSTVÍ CELKEM z rozpočtu MZe	**6 438**	**6 731**	**104,6**
Návratná finanční výpomoc státu Vinařskému fondu	90	60	66,7
Výdaje na majetkovou újmu dle zákona o rostlinolékařské péči	26	28	107,7
Dotace PGRLF	1 251	720	57,6
Kofinancování projektů předvstupního programu SAPARD	0	453	x
Výdaje na vědu a výzkum	506	586	115,8
Ostatní výdaje z rozp. MZe (servis pro MZe, propagace, kontrola ekolog. zemědělství, meliorace a zemědělské vodní toky, povodně aj.)	290	306	104,5
VÝDAJE NA AGROKOMPLEX CELKEM z rozpočtu MZe [2)]	**8 601**	**8 884**	**103,3**
VÝDAJE NA AGROKOMPLEX CELK. z rozp. MZe (dle met.VÚZE) [3)]	**7 350**	**7 711**	**104,9**

Pramen: Analýza realizace dotační politiky za roky 2002 a 2003

Poznámky:

1) Různé metodiky plateb v letech 2002 a 2003 (viz příslušná nařízení vlády)

2) Bez výdajů na lesní a vodní hospodářství.

3) V roce 2002 bez dotace PGRLF (1 251 mil. Kč); v roce 2003 bez dotace PGRLF (720 mil. Kč) a kofinancování programu SAPARD (453 mil. Kč).

U podpor podle nařízení vlády č. 505/2000 Sb., resp. č. 500/2001 Sb., se meziročně změnila jejich struktura ve prospěch údržby travních porostů pastvou a ekologického zemědělství. Výrazná podpora byla poskytnuta zemědělským podnikům na kompenzaci škod způsobených vymrznutím ozimů v roce 2003 a částečně také ještě na škody způsobené povodněmi v srpnu roku 2002.

✔ ***Výdaje SZIF na organizaci agrárního trhu v roce 2003 meziročně poklesly o více než 14 % (na 7,3 mld. Kč), přičemž potřeba zdrojů SZIF ze státního rozpočtu meziročně vzrostla z 2,9 mld. Kč v roce 2002 na 6,7 mld. Kč v roce 2003***

Výdaje SZIF (SFTR) na organizaci agrárního trhu a dotace SZIF (SFTR) ze státního rozpočtu a ostatních zdrojů v letech 1991 až 2003

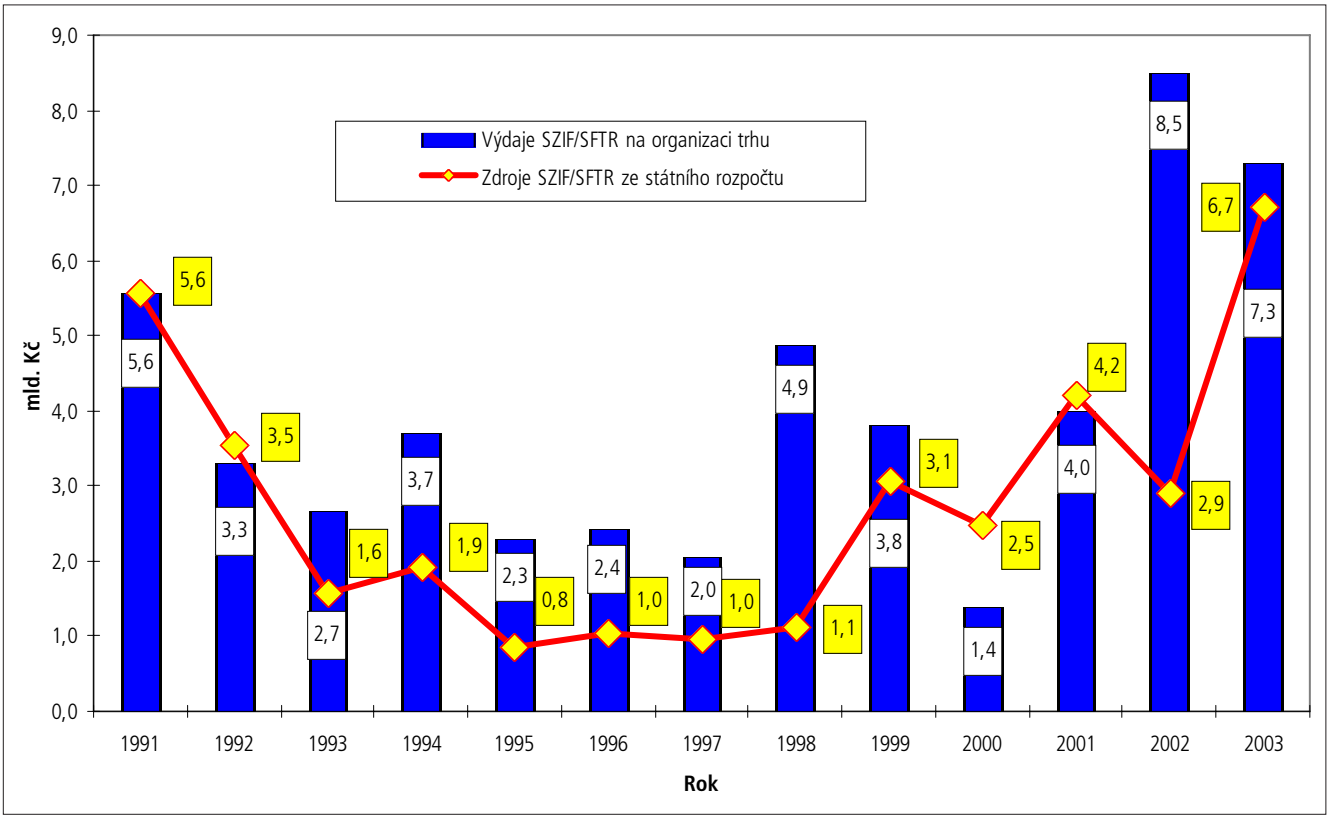

Pramen: SZIF (SFTR)

Poznámky:

Zdroje SZIF (SFTR) ze státního rozpočtu a ostatních zdrojů jsou uvedeny bez dotací na správní výdaje SZIF (SFTR), bez tržeb z prodeje nakoupených výrobků, poskytnutých úvěrů od bank a ostatních příjmů.

Výdaje SZIF (SFTR) na organizaci agrárního trhu jsou uvedeny bez nákladů na skladování a prodej, splátek úvěrů, úroků z úvěrů, odvodů DPH, správních a ostatních výdajů.

Organizace trhu a poskytování podpor prostřednictvím Státního zemědělského intervenčního fondu (SZIF) se v roce 2003 vztahovaly na zemědělské výrobky a potraviny původem z ČR a na právnické nebo fyzické osoby se sídlem nebo trvalým pobytem na území ČR. Při vývozu zemědělských výrobků a potravin byly dotace poskytovány i zahraničním osobám, oprávněným podnikat na území ČR podle zákona č. 256/2000 Sb., ve znění zákona č. 128/2003 Sb. a č. 248/2003 Sb., o SZIF, a navazujících nařízení vlády.

V roce 2003 došlo, vzhledem k nepříznivému vývoji odbytu některých komodit, k výraznějším změnám v celkových výdajích SZIF na organizaci trhu. Celkové výdaje SZIF (přímé výdaje na organizaci agrárního trhu, náklady na skladování a prodej, ostatní výdaje, vč. splátek úvěrů, plateb úroků, odvodu DPH, správních výdajů a ostatních výdajů) vzrostly v roce 2003 o 17,2 % (na 10,3 mld. Kč). Příčinou bylo především zvýšení objemu subvencí na vývoz mlékárenských výrobků, živých selat, bramborového škrobu a ječmenného sladu. Přispěla k tomu i opatření v oblasti kompenzačních podpor, především nárůst kompenzačních podpor za uvádění půdy do klidu a splátky úvěru z roku 2002 a úroků z úvěru na intervenční nákup pšenice potravinářské.

✔ ***PGRLF v roce 2003, ve srovnání s rokem 2002 snížil objem podpory bankovních úvěrů pro zemědělce o 17,3 % a naopak zvýšil garance poskytované k úvěrům o 25,5 %***

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a. s. (PGRLF) byl založen na základě usnesení vlády České republiky č. 337 ze dne 23. června 1993. Hlavním úkolem PGRLF je poskytování záruk a subvencování části úroků z úvěrů podnikatelských subjektů v oblasti zemědělství, lesnictví, vodního hospodářství a průmyslu zabývajícího se zpracováním produkce ze

zemědělské výroby. V roce 2003 byly otevřeny podpůrné programy PROVOZ a INVESTICE s podprogramy Zemědělec, Zpracovatel, Odbytová organizace a Hygiena. Dále byly otevřeny programy MLÁDÍ (v souběhu s programy Investice a Provoz) a byl ukončen program EXPORT.

Příděl z kapitoly MZe v roce 2003 činil 720 mil. Kč (1 251 mil. Kč v roce 2002), celkem bylo od roku 1994 vyčleněno z kapitoly MZe pro PGRLF 22 634 mil. Kč. Vlastní kapitál PGRLF představoval k 31. 12. 2003 hodnotu 5 583 mil. Kč (5 436 mil. Kč k 31. 12. 2002).

V roce 2003 podpořil PGRLF bankovní úvěry pro zemědělce ve výši 6 088 mil. Kč (7 361 mil. Kč v roce 2002), přičemž celková výše podporovaných úvěrů představovala k 31. 12. 2003, od počátku činnosti PGRLF, 87 968 mil. Kč.

K bankovním úvěrům poskytl PGRLF v roce 2003 garance v celkové výši 1 714 mil. Kč tj. garance 28,15 % jistiny úvěrů (1 365 mil. Kč v roce 2002, tj. garance 18,54 % jistiny úvěrů).

Celková výše přiznaných dotací úroků činila v roce 2003 657 mil. Kč (1 053 mil. Kč v roce 2002) a vyplaceno bylo (bez neplacených úroků za půjčky na povodňové škody) v roce 2003 celkem 964 mil. Kč (1 234 mil. Kč v roce 2002). Od založení PGRLF bylo k 31. 12. 2003 celkem přiznáno 17 884 mil. Kč a vyplaceno 15 588 mil. Kč ve formě dotací úroků.

Skutečná úroková sazba placená v roce 2003 klienty PGRLF bankám činila při průměrné dotaci úroku ve výši 6,89 procentních bodů (8,10 procentních bodů v roce 2002) 1,41 p. a. (1,51 % p. a. v roce 2002); průměrné úročení bankovních úvěrů klientů PGRLF tak dosahovalo v roce 2003 výše 8,30 % (9,61 % v roce 2002).

Z hlediska podnikatelských forem byla v roce 2003 poskytnuta větší část podpor zemědělským podnikům právnických osob (85,46 %) a zemědělským podnikům fyzických osob bylo poskytnuto 14,54 % podpor PGRLF.

✔ ***Celkové výdaje resortu MZe do agrárního sektoru se v roce 2003, ve srovnání s rokem 2002, zvýšily o 3,3 % (na 8 884 mil. Kč) a specifické daňové úlevy a odpisy dluhů MF se meziročně mírně snížily o 0,6 % (na 3 210 mil. Kč)***

Celkové výdaje z rozpočtu MZe na podporu zemědělství se v roce 2003, ve srovnání s rokem 2002, zvýšily o 4,9 %. Po odpočtu kompenzací povodňových škod a škod v důsledku vymrznutí ozimů se však meziročně podpora zemědělství snížila o 2,2 % (z částky 6 373 mil. Kč za rok 2002 na 6 238 mil. Kč v roce 2003). Dotace do zemědělství podle Zásad MZe meziročně poklesly o 4,9 % a podpory podle NV rovněž meziročně poklesly o 2,6 %.

Rekapitulace výdajů pro agrární sektor (mil. Kč)

Druh výdaje	2002	2003	Meziroční index
Výdaje z rozpočtové kapitoly MZe na podporu zemědělství celkem (vč. rozp. opatření)	**7 350**	**7 711**	**104,9**
v tom: Kompenzace povodní	*977*	*74*	*7,6*
Kompenzace škod vymrznutím (zaorávky ozimů)	*0*	*1 399*	*x*
Výdaje z rozpočt. kap. MZe na zemědělství celkem (vč. rozp. opatření) bez uvedených kompenzací (povodně, vymrznutí ozimů)	**6 373**	**6 238**	**97,9**
Dotace PGRLF z rozpočtové kapitoly MZe	1 251	720	57,6
Kofinancování předvstup. programu SAPARD z rozp. kapitoly MZe	0	453	x
Celkové výdaje z rozp. kapitoly MZe do agrárního sektoru	**8 601**	**8 884**	**103,3**
Dotace SZIF ze státního rozpočtu	**2 930**	**6 730**	**229,7**
Výdaje ostatních institucí resortu MZe	**841**	**889**	**105,7**
Výdaje ost. institucí mimo resort MZe (bez MF, vč. zahr. zdrojů)	**854**	**1 294**	**151,5**
Ministerstvo financí – specifické daňové úlevy a odpisy dluhů celkem	**3 231**	**3 182**	**98,5**
v tom: Vratka spotřební daně zemědělcům z titulu „zelené nafty"	*1 294*	*1 272*	*98,3*
Daňové zvýhodnění pro bionaftu - DPH	*835*	*836*	*100,1*
Daňové zvýhodnění pro bionaftu – spotřební daň	*637*	*648*	*101,7*
Daňové úlevy pro malé nezávislé pivovary	*165*	*126*	*76,4*

Pramen: VÚZE

Poznámka: Některé údaje za rok 2002 byly oproti údajům uvedeným v ZZ 2002 upřesněny.

Nezbytná opatření v oblasti agrární politiky, vyplývající ze Zprávy o stavu zemědělství ČR za rok 2003 podle § 6 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství

❖ **Stabilizace a rozvoj agrárního sektoru**

1. Usilovat o naplnění všech výsledků přístupových jednání v kapitole 7 - Zemědělství vyplývajících z podepsané Přístupové smlouvy. Rozšířením poradenství podpořit přípravu a zpracování projektů rozvoje venkova v rámci Operačního programu (OP) Zemědělství a prosadit plnou výši kofinancování těchto projektů ze státního rozpočtu ČR tak, aby bylo možno dosáhnout maximální možné výše čerpání zdrojů EU.
2. Připravit komplexní pravidla pro poskytování Národních doplňkových přímých plateb (Top-Up) pro rok 2005 tak, aby bylo zajištěno jejich optimální rozdělení se zvláštním zřetelem na rizikové sektory, při respektování pravidel EK, s cílem dosáhnout bezproblémového přechodu na reformovanou SZP.
3. Plně realizovat prvky organizace trhu vybraných komodit v souladu se Společnou zemědělskou politikou (SZP) EU.
4. Soustavně vytvářet podmínky pro částečné vyrovnání vnitřních dluhů zemědělských podniků vzniklých v dosavadním reformním období.
5. Rozpracovat a realizovat různé formy státní podpory zemědělského pojištění, se zřetelem na zařazení těchto podpor do „green boxu“ v rámci hodnocení WTO.
6. Pokračovat v úpravách dříve uzavřených mezinárodních smluv, návazně na členství ČR v EU.

❖ **Environmentální opatření**

7. V rámci Horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP) pokračovat v aplikaci podpor aktivit podílejících se na udržování krajiny a programů pomoci k podpoře méně příznivých oblastí a podpor mimoprodukčních funkcí zemědělství.
8. Podporovat environmentální investice zemědělských podniků v rámci OP Zemědělství, zejména z hlediska budoucí plné aplikace „nitrátové směrnice“, jakožto podmínky pro vyplácení přímých plateb v režimu reformované SZP.
9. Spolupracovat s Ministerstvem zdravotnictví a s Ministerstvem životního prostředí na realizaci společných aktivit v oblasti veřejného zdraví a životního prostředí.

❖ **Modernizace a transformace podniků**

10. V rámci OP Zemědělství podporovat posilování konkurenceschopnosti podniků zemědělské prvovýroby cestou jejich modernizace a restrukturalizace a diverzifikace jejich činností, a tím vytvořit předpoklady pro zachování pracovních příležitostí na venkově.
11. Pokračovat v posilování legislativní ochrany a organizovanosti zemědělských prvovýrobců a zpracovatelů prvního stupně ve vztahu k odběratelům agrární produkce a tím zlepšit jejich postavení na trhu.

❖ **Obecné služby**

12. V rámci Státní pomoci (State Aid) posilovat postavení zemědělských podniků na trhu a jejich konkurenceschopnost poskytováním infrastruktury základních služeb státu v oblasti výzkumu, vzdělávání, informatiky, genetiky a poradenství, se zvláštním důrazem na zřízení systému poradenství v rámci reformované SZP.
13. Realizovat cíle přijaté Koncepce agrární politiky pro přechodné období po vstupu ČR do EU na léta 2004 až 2013.

A. SITUACE ZEMĚDĚLSTVÍ V ROCE 2003

1 Obecné podmínky vývoje zemědělství

Pozitivním jevem v roce 2003 bylo meziroční zrychlení ekonomického růstu. Přetrvávaly však dlouhodobé makroekonomické problémy, projevující se zejména v zesíleném rozpočtovém napětí, rostoucím veřejném dluhu a zvýšené míře nezaměstnanosti. Za hlavní překážky bránící dosažení vyšší dynamiky a posílení konkurenční schopnosti naší ekonomiky lze považovat některé parametry podnikatelského prostředí (zvláště nadále špatnou vymahatelnost práva), týkající se celé podnikatelské sféry, včetně zemědělských podnikatelů. Zemědělství bylo také v roce 2003 výrazně postiženo nepříznivými povětrnostními podmínkami, zejména vláhovým deficitem v jarním období, což se spolu s dalším meziročním poklesem odbytových cen projevilo v poklesu zemědělské produkce (ve stálých i běžných cenách) a v záporném hospodářském výsledku tohoto odvětví.

1.1 Makroekonomické podmínky

Ekonomický růst

Reálný ekonomický růst měřený přírůstkem hrubého domácího produktu (HDP) ve s. c. roku 1995 se meziročně zrychlil z 2,0 % na 2,9 %, zejména díky zrychlení růstu ve 2. pololetí 2003 (tab. TA1.1/01). Zůstal však pod úrovní dosaženou v období 2000 - 2001 (3,3 %, resp. 3,1 %). Objem HDP na 1 obyvatele ČR v paritě kupní síly dosáhl 16 523 USD, což představuje 62 % průměru za EU 15 (při přepočtu podle běžného směnného kurzu jen cca 30 %).

Nejrychleji rostoucí výdajovou složkou HDP byla spotřeba domácností, která se meziročně v reálném vyjádření (ve s. c. roku 1995) zvýšila o 5,5 %. Její výrazný pozitivní vliv (3 procentní body) na vývoj HDP byl umožněn přírůstkem disponibilního důchodu domácností, navíc výrazně vzrostl zájem o nákupy na úvěr. Běžné výdaje vlády a neziskových organizací v roce 2003 stagnovaly a měly nepatrný vliv na HDP. Příspěvek celkových výdajů na konečnou spotřebu k růstu HDP činil 3,5 procentního bodu. Celková hrubá tvorba kapitálu (včetně meziročně vyšší tvorby zásob) přispěla k růstu HDP jedním procentním bodem. Negativně na vývoj HDP působilo saldo zahraničního obchodu v metodice národních účtů (-1,6 procentního bodu).

Z odvětvových zdrojů tvorby HDP se zvýšil vliv růstu hrubé přidané hodnoty (HPH) zpracovatelského průmyslu, dopravy a spojů, pohostinství, ubytování a maloobchodu. Příspěvek odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu, zjišťovaný v metodice národních účtů a uváděný obvykle za tato tři odvětví společně, byl záporný. HPH vytvořená v těchto odvětvích, vyjádřená jak ve stálých, tak v běžných cenách, meziročně poklesla - v b. c. o 2,6 % a ve s. c. roku 1995 o 1,2 %, z toho v samotném zemědělství o 1,8 %, resp. 4,1 %. V odvětvích lesnictví a rybolovu byl vývoj tvorby HPH poněkud odlišný, projevuje se to i v určitých odlišnostech vývoje podílu sledovaných odvětví na celkové hrubé přidané hodnotě (tab. TA1.1/02).

TA1.1/01 - Vybrané makroekonomické ukazatele

Ukazatel	Rok		Čtvrtletí 2003			
	2002	2003	I.	II.	III.	IV.
Meziroční změna (%)						
Hrubý domácí produkt v kupních cenách - s. c. 1995	2,0	2,9	2,5	2,6	3,4	3,1
- b. c.	4,8	5,9	4,3	5,6	6,5	7,1
Hrubá tvorba fixního kapitálu (s. c. 1995)	0,6	3,7	1,5	3,1	4,7	4,8
Výdaje na konečnou spotřebu domácností - s. c. 1995	3,9	5,5	5,3	5,5	6,7	4,6
- b. c.	3,8	5,6	5,0	5,3	6,5	5,6
Míra inflace[1)]	1,8	0,1	-0,4	0,1	0,0	0,8
Průměrná mzda[2)] - nominální	7,0	6,4	6,7	6,1	6,0	6,6
- reálná	5,1	6,3	7,1	6,0	6,1	5,8
Průmyslová produkce[3)]	4,8	5,8	6,3	5,0	6,0	6,1
Stavební práce (s. c. 2000)	2,5	8,9	-0,7	4,9	16,3	11,7
Tržby maloobchodu bez DPH (s. c. 2000)	1,6	5,1	3,4	5,9	7,5	3,5
Údaje za období						
Saldo obchodní bilance (mld. Kč)	-71,3	-69,4	-4,2	-13,3	-18,4	-33,5
Saldo běžného účtu platební bilance (mld. Kč)	-136,4	-157,2	-8,0	-37,1	-47,8	-64,3
Saldo státního rozpočtu (mld. Kč)	-45,7	-109,1	-31,8	-21,6	-26,9	-28,8
Hrubý veřejný dluh[4)] (stav koncem období) (mld. Kč)	444,5	554,2	-	-	-	554,2
Zadluženost vůči zahraničí[5)] (stav koncem období) (mld. Kč)	813,3	894,3	762,9	745,0	775,8	894,3
Průměrné úrokové sazby z nově poskytovaných úvěrů	4,80	3,74	3,92	3,93	3,46	3,63
Devizový kurz nominální - Kč/EUR	30,81	31,84	31,63	31,48	32,17	32,09
- Kč/USD	32,74	28,23	29,48	27,74	28,61	27,01
Míra nezaměstnanosti koncem období[6)] (%)	9,81	10,31	10,02	9,52	10,05	10,31

1) Přírůstek průměrného indexu spotřebitelských cen.
2) Za NH celkem, včetně odhadu za podnikatelské subjekty s méně než 20 zaměstnanci.
3) Podle statistiky produkce vybraných výrobků.
4) Nezahrnuje nepřímé závazky státu a územně samosprávných celků.
5) Pasiva bankovní soustavy (vč. ČNB), podnikové sféry a vlády ve vztahu k zahraničí.
6) Z evidence uchazečů o zaměstnání na úřadech práce.
Pramen: Údaje ČSÚ, ČNB, MF ČR a MPSV ČR
Zpracoval: E. Divila (VÚZE)

TA1.1/02 - Podíl zemědělství, lesnictví a rybolovu na hrubé přidané hodnotě (%)

Rok	Zemědělství	Lesnictví	Rybolov	Celkem
Běžné ceny				
2000	3,38	1,06	0,028	4,47
2001	3,38	1,04	0,031	4,45
2002	2,80	0,97	0,024	3,79
2003	2,59	0,87	0,021	3,48
Stálé ceny roku 1995				
2000	4,80	1,28	0,054	6,13
2001	4,46	1,38	0,055	5,89
2002	4,50	1,46	0,060	6,02
2003	4,21	1,53	0,059	5,80

Pramen: ČSÚ, údaje čtvrtletních národních účtů
Zpracoval: E. Divila (VÚZE)

V roce 2003 se zvýšil objem produkce všech základních národohospodářských odvětví, s výjimkou zemědělství, kde se hrubá zemědělská produkce ve s. c. roku 1989 meziročně snížila o 7,6 % a v b. c. o 12,0 %. Vývoj produkce průmyslu, stavebnictví a vybraných služeb pozitivně ovlivnil meziroční zrychlení růstu úhrnné HPH, i když náročnost těchto odvětví na mezispotřebu se zvýšila. Průmysl zaznamenal relativně značné zvýšení produkce (o 5,8 %). Pomohlo k tomu zejména uvedení do provozu některých nových výrobních kapacit, další oživení v hutnictví a strojírenství, vstup nových zahraničních investorů a pokračování strukturálních změn. Mimořádně velkého zrychlení, zejména ve 2. pololetí, dosáhlo stavebnictví, díky opětovnému oživení investiční činnosti, které bylo zdrojem zvýšené stavební konjunktury. Objem stavebních prací byl meziročně reálně vyšší o 8,9 %. Výkonnost vybraných odvětví služeb (maloobchod, doprava a spoje a další tržní služby, včetně služeb pro podniky), měřená objemem tržeb, se meziročně zvýšila reálně o 4,6 %.

Vývoj cen, úrokové míry a devizového kurzu

K specifickým rysům makroekonomických podmínek v roce 2003 patřila velmi nízká inflace, měřená meziročním indexem spotřebitelských cen. Po velmi mírných obousměrných pohybech hladiny cen v 1. až 3. čtvrtletí kolem nuly došlo ve 4. čtvrtletí k jejímu výraznějšímu meziročnímu růstu o 0,8 %. Nejvýznamnějším jevem cenového vývoje ve 4. čtvrtletí byla změna trendu vývoje cen potravin, které od června 2002 až do září 2003 meziročně klesaly. Od počátku roku 2003 se jejich pokles postupně oslaboval a tento trend vyústil na počátku 4. čtvrtletí v mírný meziroční růst - v říjnu o 0,6 %. V následujících měsících se dále zrychlil a v prosinci dosáhl 2,7 %. Tento vývoj byl spojen s obnovením růstu cen zemědělských výrobců (CZV), ke kterému došlo ve 3. čtvrtletí, kdy CZV meziročně vzrostly o 1,2 % (ve 4. čtvrtletí o 4,6 %).

Pozvolné oživení růstu cen zemědělských prvovýrobců, které se ovšem v roce 2003 v celoročním průměru snížily o 2,9 % (v předchozím roce o 9,5 %), se projevilo i v pozvolném obnovení růstu cen výrobců v navazujícím zpracovatelském průmyslu (od září 2003, po delším předchozím období jejich mírného poklesu). V průměru za rok 2003 se meziročně zvýšily pouze ceny stavebních prací (o 2,2 %) a tržních služeb (o 1,6 %). Vedle uvedeného poklesu cen zemědělských výrobců snížily se meziročně také ceny v lesnictví (surové dříví) a v průmyslu (v průměru o 0,3 %, z toho v potravinářském průmyslu o 1,2 %).

Vývoj inflace v roce 2003 byl doprovázen pokračujícím dlouhodobým snižováním „ceny“ úvěru - poklesem úrokových sazeb. Cenová stabilita, absence domácích i vnějších inflačních tlaků a snížení základních sazeb Evropské centrální banky vedly ke snížení základních sazeb ČNB na dosud nejnižší úroveň. Průměrná nominální úroková sazba u klientských korunových úvěrů činila 5,31 % a u korunových vkladů 1,43 %, což meziročně znamenalo jejich snížení o 0,92 p. b., resp. o 0,75 p. b. Úrokové sazby z nově poskytnutých úvěrů dosáhly v roce 2003 v průměru 3,74 % a byly meziročně nižší o 1,06 p. b. Jejich pokles byl vyšší než u úrokových sazeb z celkových stavů úvěrů.

Zrychlení ekonomického růstu v roce 2003 nedoprovázel obvyklý vzrůst dovozní náročnosti projevující se ve zvýšeném schodku obchodní bilance. Ten se naopak meziročně poněkud snížil. Pozitivní vliv na tento výsledek měla příznivá konstelace vývoje kurzu české koruny. V porovnání s rokem 2002 koruna v roce 2003 oslabila vůči euru o 3,3 %, což pomohlo zlepšit výsledky vývozu do EU. Na druhé straně koruna posílila vůči USD (v ročním průměru o 16 %), což mělo pozitivní vliv zejména na výši dovozních výdajů za minerální paliva.

Rozpočtový deficit

Hospodaření státního rozpočtu skončilo podle pokladního plnění v roce 2003 vysokým schodkem - více než 109 mld. Kč, což znamenalo meziročně horší výsledek o více než 63 mld. Kč. V poměru k HDP v b. c. (2 410,1 mld. Kč) představoval tento schodek 4,5 %, což bylo meziročně více o 2,5 p. b. Projevilo se to ve zvýšení veřejného (vládního) dluhu na 554,2 mld. Kč ke konci roku 2003 (téměř o čtvrtinu více než v předchozím roce).

Celkové příjmy státního rozpočtu ve výši 699,7 mld. Kč byly o 2 % vyšší než upravený rozpočet (zákon č. 252/2003 Sb.), meziročně však poklesly o 5,3 mld. Kč (o 0,8 %). Rozhodující vliv na jejich plnění měly daňové příjmy, jejichž celkový objem činil 396,0 mld. Kč - o 10,5 mld. Kč (3,7 %) nad úrovní upraveného rozpočtu. V porovnání s předchozím rokem bylo inkaso daňových příjmů o 27,4 mld. Kč, tj. o 7,4 % vyšší. Příjem z DPH vzrostl přitom meziročně o 7,3 mld. Kč (o 6,1 %). Z výnosu spotřebních daní připadlo státnímu rozpočtu 72,8 mld. Kč, což bylo o 5,3 mld. Kč nad rozpočtovanou částku. Výrazný byl zejména růst inkasa daně z tabákových výrobků - meziročně o 12,1 %. Inkaso daně z lihu, piva a vína se meziročně o 3,0 % snížilo.

Povinné pojistné na sociální zabezpečení spolu s příspěvkem na státní politiku zaměstnanosti dosáhlo 272,4 mld. Kč v roce 2003 a za rozpočtem zaostalo o 1,2 %. Z toho na důchodové pojištění připadlo 209,6 mld. Kč (o 1,1 % méně, než bylo rozpočtováno). V členění podle skupin plátců se na vybraném pojistném podíleli 72,9 % zaměstnavatelé, 22,4 % zaměstnanci a 4,7 % osoby samostatně výdělečně činné.

Celkové výdaje státního rozpočtu v roce 2003 dosáhly 808,7 mld. Kč a byly tak pod úrovní upraveného rozpočtu o 9,3 mld. Kč (1,1 %). V porovnání s rokem 2002 byly však vyšší o 58,0 mld. Kč (o 7,7 %). Při meziročním růstu HDP v b. c. o 5,9 % se zvýšil podíl rozpočtových výdajů na HDP na 33,6 % (o 1,3 p. b. více než v roce 2002).

Váhově nejvýznamnější objem (cca dvě pětiny) všech výdajů státního rozpočtu tvořily neinvestiční transfery obyvatelstvu, které dosáhly výše 322,2 mld. Kč. Jejich dynamika se proti předchozímu roku zpomalila, když meziročně vzrostly o 4,2 %, zatímco v roce 2002 o 7,1 %. Výdaje na důchody činily 225,8 mld. Kč a byly o 5,7 % nižší než v předchozím roce. Výdaje na ostatní sociální dávky dosáhly v roce 2003 celkové výše 40,0 mld. Kč (meziročně vzrostly o 4,8 %). Na státní politiku zaměstnanosti bylo vynaloženo 13,1 mld. Kč (o 33,7 % více než v roce 2002). Neinvestiční transfery činily příspěvkovým a podobným organizacím 33,9 mld. Kč (ve srovnání s předchozím rokem o 11,6 % méně), veřejným rozpočtům ústřední úrovně 39,7 mld. Kč (meziroční zvýšení o 18,1 %) a veřejným rozpočtům územní úrovně 111,2 mld. Kč (o 62,6 % více než v roce 2002).

Kapitálové výdaje státního rozpočtu činily 56,9 mld. Kč, což bylo o něco méně, než činil upravený rozpočet. Jejich čerpání proti roku 2002 se však výrazně zvýšilo, a to o 7,2 mld. Kč, tj. o 14,5 %. Stejně jako v minulých letech se státní rozpočet i v roce 2003 podílel na kapitálových výdajích územních rozpočtů. Celkový objem financování investičních potřeb těchto rozpočtů dosáhl 78,7 mld. Kč a účast státního rozpočtu činila 18,2 % (v roce 2002 to bylo 16,0 %).

Registrovaná nezaměstnanost

Prvořadým sociálně ekonomickým problémem zůstala vysoká nezaměstnanost. Na úřadech práce bylo koncem roku 2003 evidováno 542,4 tis. neumístěných uchazečů o zaměstnání - o 28,0 tis. (o 5,4 %) více než v roce 2002. Průměrný počet volných pracovních míst nahlášených během roku úřadům práce činil 42,5 tis. - o 6,1 tis. (o 12,5 %) méně než ve stejném období roku 2002. Počet nezaměstnaných připadajících na jedno volné pracovní místo činil k 31. 12. 2003 v celorepublikovém průměru 13,4 osob (meziroční nárůst o 0,8 uchazeče). Převážná část neumístěných (71,5 %) byly osoby se základním a středním vzděláním bez maturity. Velmi negativním jevem je zvyšující se počet dlouhodobě nezaměstnaných. Na konci roku 2003 dosáhl jejich podíl 41 %. K hlavním faktorům zvýšené nezaměstnanosti patří efekty z restrukturalizačního procesu a růst produktivity práce v průmyslu. Významnou příčinou je i silná konkurence na pracovních místech s nízkou kvalifikací, ovlivněná zesilující imigrací. K uvolňování pracovních sil v podnikatelském sektoru přispíval také relativně vysoký růst mezd, spolu s vysokými nepřímými náklady práce.

Z porovnání dvou existujících zdrojů údajů o počtu nezaměstnaných, tzn. údajů MPSV (nezaměstnaní registrovaní u úřadů práce) s údaji ČSÚ (počty zaměstnaných a nezaměstnaných osob podle výběrového šetření pracovních sil v domácnostech) vyplývá, že průměrný počet nezaměstnaných podle ČSÚ byl v roce 2003 přibližně o 120 tis. osob nižší než podle MPSV. Z toho lze usuzovat, že část registrovaných nezaměstnaných je ekonomicky aktivní v tzv. šedé ekonomice.

1.2 Povětrnostní podmínky a jejich dopady na zemědělství

Úhrny srážek v období od září 2002 do září 2003

Podle Českého hydrometeorologického ústavu měly povětrnostní podmínky pro růst a vývoj rostlin během vegetace, zejména v dosažených úhrnech srážek v letním období v Čechách, zcela mimořádný průběh.

Srážkově nadnormální byly v ČR měsíce září 2002 - leden 2003 a květen 2003 s nejvyšším měsíčním úhrnem srážek v říjnu 2002 (164 % normálu).

Graf TA1.2/01 - Měsíční úhrny srážek a dlouhodobý normál v ČR září 2002 - září 2003

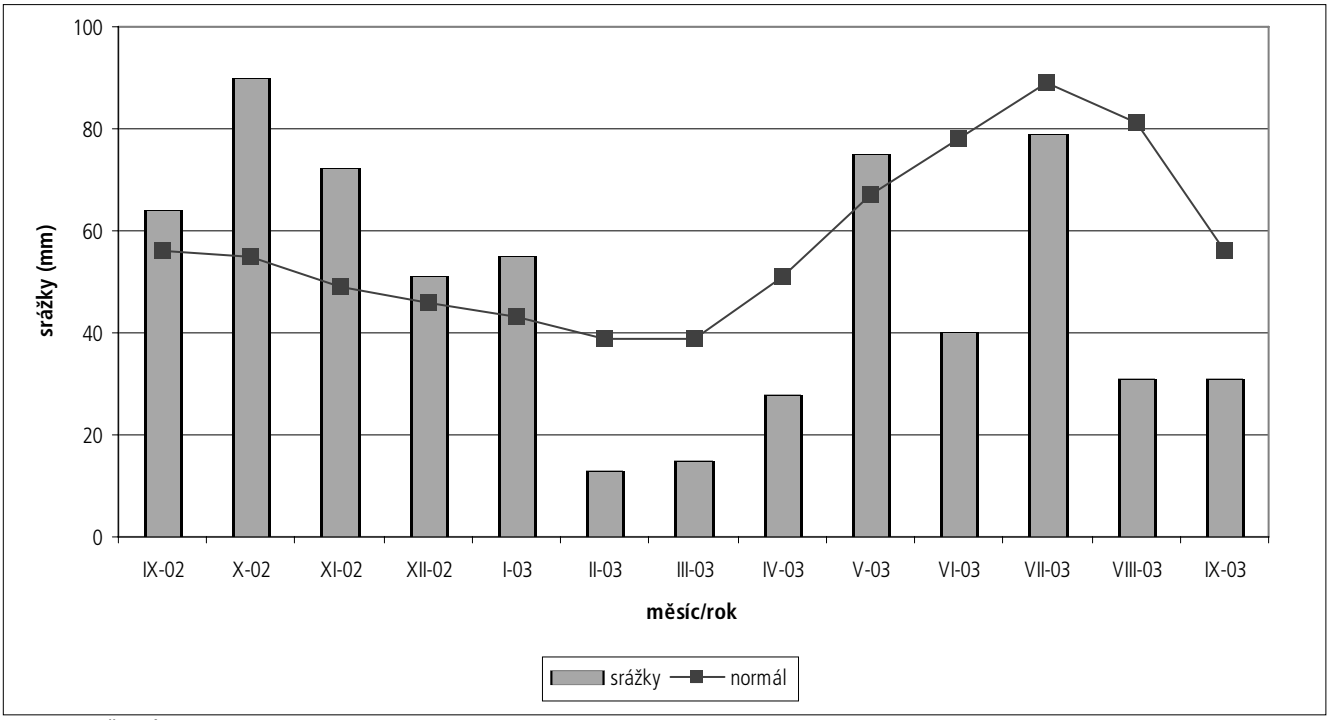

Pramen: ČHMÚ
Zpracoval: V. Kopecká (ČHMÚ)

Srážky spadlé od září do listopadu 2002 způsobily na mnoha místech ČR další zvýšení zásob půdní vláhy, které byly po „záplavovém srpnu 2002“ již značně vysoké, a tak místy dosáhly opět stavu nasycení.

Srážkově podnormální byly v ČR naopak měsíce únor - duben 2003 a červen - září 2003.

Teploty vzduchu v období od září 2002 do září 2003

Teplotně nadnormální byly v ČR zejména měsíce listopad 2002 a květen - září 2003 (graf TA1.2/02).

Nejteplejší měsíce byly červen 2003 (s průměrnou teplotou 19,6°C, o 4,1°C nad normálem) a také srpen 2003 (s průměrnou teplotou 20,4°C, o 4,3°C nad normálem).

Teplotně podnormální byly v ČR měsíce září, říjen a prosinec 2002 a také únor 2003.

Graf TA1.2/02 - Průměrná měsíční teplota vzduchu a dlouhodobý normál v ČR září 2002 - září 2003

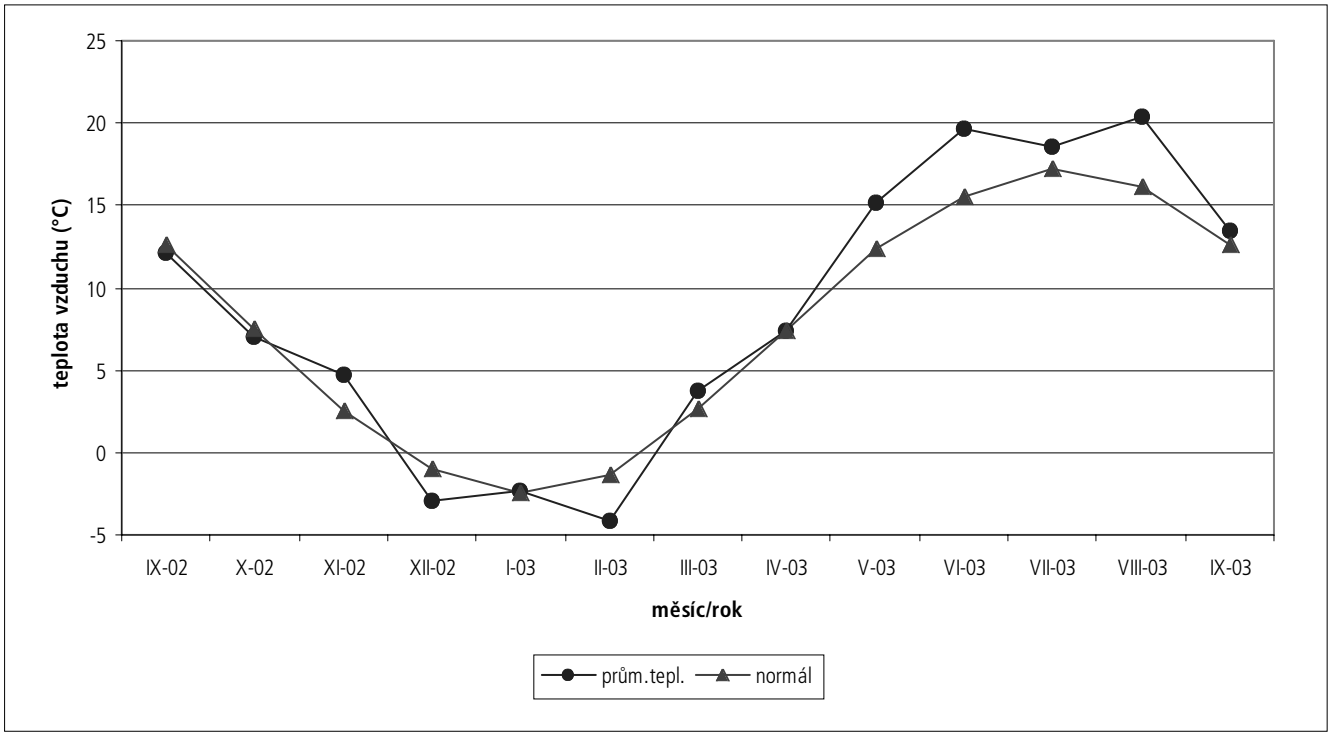

Pramen: ČHMÚ
Zpracoval: V. Kopecká (ČHMÚ)

V průběhu vegetačního období v roce 2003 byly srážkové úhrny poměrně nízké, a ve spojitosti s vysokými teplotami vzduchu měly za následek, že půdy byly suché až vyprahlé, a tudíž zemědělské plodiny trpěly dlouhodobě suchem.

2 Předpoklady a faktory zemědělské výroby

2.1 Vlastnické vztahy a podnikatelská struktura

2.1.1 Změny vlastnických a uživatelských vztahů

Situace ve vypořádání restitučních nároků

TA2.1/01 - Vyřizování restitucí v rezortu zemědělství[1)]

Ukazatel	2002		2003	
	počet případů	%	počet případů	%
Uplatněné nároky[2)]	231 828	100,0	231 841	100,0
Ukončené nebo téměř ukončené restituční případy	228 103	98,4	228 644	98,6
Vydaná správní rozhodnutí[3)]	429 504	100,0	433 881	100,0
z toho - rozhodnutí v právní moci	413 099	96,2	414 393	95,5

1) Restituční případy ve smyslu zákona č. 229/1991 Sb. v plném znění, vždy k 31. 12.
2) Rozdíl v počtu uplatněných restitučních případů je dán upřesněním evidence.
3) K jednomu restitučnímu případu je možno vydat více rozhodnutí. Počet správních rozhodnutí a podaných odvolání se může lišit u jednotlivých restitučních případů při jejich revokaci, po několika odvoláních apod. Odvolání: v průměru 2/3 k soudům, 1/3 k MZe.
Pramen: Údaje Ústředního pozemkového úřadu MZe
Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

Vyřizování uplatněných restitučních nároků v zemědělství, vyjádřené zejména ukazateli počtu ukončených nebo téměř ukončených restitučních případů a počtu vydaných správních rozhodnutí, dále pokročilo.

V rámci správních řízení do konce roku 2003 bylo rozhodnuto celkem o 1 670 876 ha zemědělské a lesní půdy. Z toho bylo skutečně vydáno 1 291 318 ha, nevydáno s nárokem na náhradu prostřednictvím PF ČR bylo 124 698 ha. Mimo to z důvodů nenaplnění zákonných podmínek pozemkové úřady rozhodly o nevydání 254 860 ha.

Privatizace státních podniků hospodařících na zemědělské půdě

Privatizace státních statků a obdobných státních podniků hospodařících na zemědělské půdě (dále jen státních statků) byla v roce 2003 téměř ukončena. Dokládají to údaje v tab. A2.1/01. Po provedené aktualizaci údajů o objemu majetku státních statků určeného k privatizaci, zohledňující zařazení některých podniků do likvidace nebo konkurzu, vyřazení z privatizace apod., činil podíl majetku v realizovaných privatizačních projektech k 31. 12. 2003 již 99,15 % z celkové hodnoty majetku zahrnutého do zakladatelských privatizačních projektů. Proces privatizace však byl dále limitován nejen vyřizováním restitučních případů podle zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku a jeho pozdějších úprav, ale také revokací privatizačního řízení.

U státních statků byl nejrozšířenější metodou privatizace přímý prodej předem určenému nabyvateli (44,03 % případů). Z hlediska právní formy nabyvatele připadla převažující část privatizovaného státního majetku právnickým osobám.

K 31. 12. 2003 zůstává v resortu zemědělství 7 tzv. „zbytkových" státních podniků hospodařcích na půdě (Státních statků): Statek Chlumec, s. p., Státní statek Křimice, s. p., Státní statek Jeneč, s. p., Statek Nové Hrady, s. p., Státní statek Smiřice, s. p., Zemědělský podnik Razová, s. p., Státní statek Valtice, s. p. Předmětem činnosti uvedených subjektů je především dokončení privatizace, vypořádání restitučních nároků oprávněných osob a dohledání a vypořádání nemovitého státního majetku po zaniklých státních organizacích.

TA2.1/02 - Majetek schválených privatizačních projektů státních statků podle metod privatizace (k 31. 12. 2003)

Metoda privatizace	Majetek celkem (mil. Kč)	Podíl (%)
Veřejná dražba	2 088	4,75
Veřejná soutěž	4 112	9,35
Přímý prodej	19 372	44,03
Akciová společnost	16 337	37,13
Bezúplatný převod	2 088	4,74
Celkem	43 997	100,00

Pramen: Údaje odboru privatizace MZe
Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

Stav vypořádání transformačních podílů a oddlužování

Podle anketního šetření VÚZE činily koncem roku 2002 závazky družstev (bez družstev v likvidaci), týkající se majetkových podílů oprávněných osob (podle zákona o transformaci družstev č. 42/1992 Sb.) více než 15 mld. Kč. Z údajů výběrového šetření v síti testovacích podniků (FADN) lze odvodit, že tyto závazky se během roku 2003 snížily přibližně o 7 % - na cca 14 mld. Kč. Z toho zhruba polovina připadá na oprávněné osoby, které nejsou členy družstev.

Na tyto oprávněné osoby se vztahuje ustanovení transformačního zákona ohledně vypořádání majetkových podílů po sedmi letech od schválení transformačních projektů. Poněvadž ke schválení těchto projektů došlo v období 1992 - leden 1993, mají příslušné oprávněné osoby již několik let právo žádat vypořádání svých pohledávek, pokud s povinnými osobami (družstvy, případně jejich právními nástupci) neuzavřely jinou dohodu.

Platný transformační zákon, ani jiný právní předpis výslovně nestanoví, mají-li oprávněné osoby nárok na vypořádání ve věcné nebo v peněžní formě. Pokusem o řešení této sporné záležitosti je nově navrhovaná úprava transformačního zákona, připravená v roce 2003 skupinou poslanců Parlamentu ČR[1]. Vycházeje z toho, že majetkové podíly z transformace družstev nevznikly rozdělením peněžní hotovosti, ale čistého jmění v určité věcné skladbě, předpokládá se v daném návrhu vypořádání těchto podílů tak, aby svou věcnou skladbou odpovídalo skladbě majetku družstev. Družstva by byla přitom povinná vypořádat majetkové podíly do tří měsíců ode dne, kdy oprávněné osoby - nečlenové uplatní u nich svůj nárok.

Nevypořádané transformační podíly v družstvech tvoří podstatnou část celkové transformační zadluženosti našich zemědělských podniků. Ta zahrnuje rovněž závazky podniků fyzických a právnických osob (zejména společností s r. o.) z nájmu zemědělského majetku od soukromých osob, a také transformační dluhy vůči státu, kam patří:

- pohledávky PF ČR za privatizanty majetku bývalých státních zemědělských podniků a privatizanty půdy ve vlastnictví státu;
- zbývající část nevypořádaných návratných finančních výpomocí poskytnutých podnikatelským subjektům (zejména nově začínajícím podnikům fyzických osob) v první polovině 90. let minulého století;
- nesplacené staré úvěry na trvale se obracející zásoby (TOZ).

V uplynulém období přijal stát významná opatření ke snížení uvedených transformačních dluhů. Jednalo se zejména o výrazné snížení kupní ceny zprivatizovaného majetku (v závislosti na době splácení), opakovanou bonifikaci návratných finančních výpomocí (až do výše 70 % příslušných závazků) a řešení „starého" dluhu, týkajícího se TOZ.

Poslední návrh na zvýšení bonifikace a úpravu splátkových kalendářů u návratných finančních výpomocí poskytovaných v letech 1991 - 1995 včetně v agropotravinářském komplexu předložilo MZe v druhé polovině roku 2003. Usnesením vlády ze dne 26. listopadu 2003 č. 1201 vláda schválila odložení splátek splatných k 30. 11. 2003 o dva roky bez dalšího zvýšení bonifikace.

[1] *Koncem roku 2003 byl návrh uvedené novely předložen Poslanecké sněmovně (sněmovní tisk č. 553).*

Koncem roku 2001 schválila vláda návrh systémového řešení pohledávek z úvěrů na TOZ, týkající se nejen zemědělství, ale i dalších odvětví. Bylo upuštěno od vymáhání tohoto „starého" dluhu pověřenou institucí (Českou konsolidační agenturou) v těch případech, kdy jeho výše k 30. 9. 2001 byla maximálně 380 tis. Kč a příslušné podniky splňovaly zákonem stanovené podmínky. Další postup řešení uvedených pohledávek schválila vláda v lednu 2003. Podnikům, jejichž dlužní částka, týkající se úvěrů na TOZ, přesáhla 380 tis. Kč k 30. 9. 2001 a které do 30. 6. 2003 uhradily 60 % svého závazku, byla prominuta zbývající část pohledávky. Netýkalo se to podniků - dlužníků zařazených do restrukturalizačních programů vlády, ani těch, na jejichž majetek byl již pravomocně prohlášen konkurs či vyrovnání, nebo které byly v likvidaci.

Dosavadní opatření státu přispěla k výraznému snížení uvedených závazků (z titulu privatizace státního majetku, návratných finančních výpomocí a úvěrů na TOZ) - z původních necelých 32 mld. Kč na téměř 7 mld. Kč koncem roku 2003. Zároveň však v souvislosti s urychlením prodeje státní půdy (v roce 2003 bylo prodáno téměř 72 tis. ha z celkových 121 tis. ha prodaných od roku 1999) vzrostly pohledávky PF ČR za privatizanty této půdy.

Úloha Pozemkového fondu ČR ve vypořádání restitučních nároků, v privatizaci a v pronájmu státní půdy a ostatního majetku

V rámci restitucí administruje PF ČR vypořádání nároků oprávněných osob ze zákona o půdě. Jedná se o nároky na náhrady (např. znehodnocení vrácených budov, za odebraný živý a mrtvý inventář). Tyto nároky jsou vypořádávány převodem vlastnických práv k nemovitostem ve vlastnictví státu a správě PF ČR (budovy, stavby a pozemky jimi zastavěné, případně ostatní pozemky), poskytováním finanční náhrady (a to v hotovosti do 10 tis. Kč a v akciích Restitučního investičního fondu (RIF), a. s., a od roku 1999 v hotovosti do 5 tis. Kč a ve směnkách FNM ČR).

Dále se jedná o vypořádání nároků oprávněných osob na převod pozemků. Tyto nároky vypořádává PF ČR bezúplatným převodem jiných pozemků z vlastnictví státu a správy PF ČR do vlastnictví oprávněných osob (tzv. náhradní pozemky) a zápočtem nároků oprávněných osob na převod pozemků podle § 11 odst. 2 zákona o půdě na úhradu kupní ceny pozemků při prodeji půdy podle zákona č. 95/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

TA2.1/03 - Vypořádání restitučních náhrad ze státního majetku a půdy ve správě PF ČR

Položka restitučních náhrad	V průběhu roku 2003	Celkem od založení PF ČR k 31. 12. 2003
Uzavřeno převodních smluv	840,0	24 684,0
Vydáno nemovitostí jako náhrad (mil. Kč)[1)]	99,5	7 417,0
Poskytnuto náhrad v hotovosti do 10 tis. Kč (mil. Kč)[2)]	0,3	275,8
Uzavřeno smluv o převodu pozemků	4 039,0	40 866,0
Vydáno náhradních pozemků (ha)	8 551,0	59 762,0
Vydáno akcií RIF, od roku 1999 směnek (mil. Kč)	116,0	6 808,3

1) Z toho pozemky: 1 052,4 ha v průběhu roku 2003, od založení PF do 31. 12. 2003 celkem 11 142,4 ha.
2) Od roku 1999 do 5 tis. Kč.
Pramen: Údaje Pozemkového fondu ČR
Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

Pozemkový fond pronajímá státní půdu a ostatní státní majetek do doby jejich privatizace. Z celkové výměry 689,7 tis. ha státní zemědělské půdy k 31. 12. 2003 bylo pronajato 670,6 tis. ha. Největší podíl připadl na obchodní společnosti (52 %) a na fyzické osoby - restituenty a soukromé zemědělce (29,8 %). Zbývající část byla pronajata družstvům (18,2 %). Přitom zůstalo z nejrůznějších důvodů k 31. 12. 2003 ještě 19,2 tis. ha zemědělské půdy nepronajato, což představuje téměř 2,9 % (pokles proti roku 2002 o 0,4 procentního bodu) celkové výměry státní půdy ve správě PF ČR (tab. A2.1/02).

2.1.2 Podnikatelská struktura zemědělství

Podle údajů aktualizovaného zemědělského registru ČSÚ (tab. TA2.1/04 - 05) činil podíl podniků právnických osob (PPO) v roce 2003 na výměře z. p. obhospodařované všemi zemědělskými podniky 72,6 % a na orné půdě 75,6 % (v roce 2002 analogicky 73,0 % a 75,7 %). Z toho na obchodní společnosti připadlo 44,0 % a na družstva 26,3 % celkové výměry z. p. (v případě o. p. analogicky 45,0 %, resp. 28,8 %). Z jednotlivých typů obchodních společností připadl největší podíl na obhospodařované zemědělské a orné půdě na akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným, zatímco podíl veřejných obchodních a komanditních společností zůstává velmi nízký (0,5 % na z. p. a 0,6 % na o. p.).

Podniky fyzických osob (PFO) obhospodařovaly více než 27,4 % z. p. a 24,4 % o. p. Rozhodující měrou se na tom podílela hlavní složka této kategorie zemědělských podniků - samostatně hospodařící rolníci (SHR), registrovaní u obecních úřadů. Podíl SHR na celkovém počtu PFO činil 63,0 % a na výměře z. p. obhospodařované PFO 90,5 % (na o. p. 91,3 %). Zbývající část PFO (37,0 %) zahrnuje osoby podnikající podle živnostenského nebo jiného zákona a osoby s neevidovanou právní formou.

Dlouhodobě nižší podíl než na obhospodařované půdě mají PFO na početních stavech základních druhů hospodářských zvířat. V roce 2003 činil tento podíl podle údajů zemědělského registru v chovu skotu 21,9 % (z toho v chovu krav 21,3 %), drůbeže 17,1 % a prasat 10,8 %. Největší podíl na početních stavech skotu i krav měla družstva, na stavech prasat a drůbeže akciové společnosti.

Počet podniků (podnikatelských subjektů a ostatních provozovatelů zemědělské výroby) evidovaných v každoročně aktualizovaném zemědělském registru byl v roce 2003 proti předchozímu roku výrazně vyšší - celkově o 16,4 tis. podniků (o 42,7 %). Tento nárůst je dán zvýšeným počtem evidovaných PFO o 16,2 tis. (o 45,6 %) - převážně podniků nejnižších velikostních skupin (počet evidovaných PFO s výměrou pod 3 ha z. p. vzrostl o 111,4 %). Tímto mnohem širším záběrem v případě malých podniků se zemědělský registr s aktualizovanými údaji za rok 2003 přiblížil Agrocenzu 2000, kde základní prahovou hodnotou pro respondenty byl 1 ha obhospodařované z. p. (vedle dalších doplňkových kritérií pro zemědělské subjekty s výměrou pod 1 ha).

TA2.1/04 - Podnikatelská struktura fyzických a právnických osob v zemědělství[1], stav koncem roku 2003

Právní forma	Počet podniků	Obhospodařovaná zemědělská půda		Obhospodařovaná orná půda		Průměrná výměra (ha z. p.)[2]
		ha	%	ha	%	
Fyzické osoby celkem	51 616	1 032 459	27,4	681 664	24,4	21
z toho - SHR	32 496	934 829	24,8	622 509	22,3	30
Právnické osoby celkem	3 196	2 733 038	72,6	2 107 235	75,6	950
v tom - obchodní společnosti celkem	2 336	1 657 074	44,0	1 254 839	45,0	806
z toho - spol. s r. o.	1 636	799 546	21,2	553 964	19,9	561
- a. s.	656	840 469	22,3	689 641	24,7	1 420
- družstva	686	989 720	26,3	803 609	28,8	1 475
- ostatní[3]	174	86 244	2,3	48 787	1,7	571
Celkem	54 812	3 765 497	100,0	2 788 899	100,0	72

1) Zemědělsky aktivní subjekty s velikostními parametry odpovídajícími prahovým hodnotám AGC 2000.
2) Vypočteno za podniky obhospodařující z. p.
3) Státní podniky, příspěvkové organizace aj.
Pramen: ČSÚ - Zemědělský registr
Zpracoval: E. Divila (VÚZE)

TA2.1/05 - Struktura početních stavů hospodářských zvířat podle právních forem podniků, stav koncem roku 2003

Právní forma	Skot		Krávy		Prasata		Drůbež	
	ks	%	ks	%	ks	%	ks	%
Fyzické osoby celkem	333 840	21,9	130 037	21,3	383 651	10,8	5 270 458	17,1
z toho - SHR	300 221	19,7	118 041	19,3	340 627	9,6	4 525 873	14,7
Právnické osoby celkem	1 192 987	78,1	481 204	78,7	3 169 860	89,2	25 520 951	82,9
v tom - obchodní společnosti celkem	674 097	44,2	274 207	44,9	2 287 162	64,4	21 984 821	71,4
z toho - spol. s r. o.	261 606	17,1	108 330	17,7	648 470	18,2	9 324 187	30,3
- a. s.	407 682	26,7	163 763	26,8	1 631 951	45,9	12 660 634	41,1
- družstva	502 200	32,9	199 665	32,7	850 691	23,9	3 375 426	11,0
- ostatní	16 690	1,1	7 332	1,2	32 007	0,9	160 704	0,5
Celkem	1 526 827	100,0	611 241	100,0	3 553 511	100,0	30 791 409	100,0

Pramen: ČSÚ - Zemědělský registr
Zpracoval: E. Divila (VÚZE)

U prvního Agrocenzu ČR z roku 1995 byla základní prahová hodnota vyšší - 3 ha z. p. Vycházeje z tohoto kritéria je možno posoudit vývoj podnikatelské struktury v zemědělství ČR v delším časovém období bez vlivu uvedené metodické změny (tab. TA2.1/06). Celkový počet PFO s výměrou nad 3 ha v období 1995 - 2000 se poněkud zvýšil a do roku 2003 mírně poklesl. Počet SHR se však soustavně zvyšoval. Totéž platí o podílu PFO na celkové výměře z. p. obhospodařované podniky nad 3 ha, který se zvýšil z 23,2 % v roce 1995 na 25,8 % v roce 2000 a na 26,9 % v roce 2003. Ve sledovaném období se poněkud zvýšila i průměrná výměra z. p. jednoho PFO - ze 40 ha na 43 ha, z toho u SHR z 39 ha na 45 ha.

TA2.1/06 - Vývoj podnikatelské struktury zemědělství v období 1995-2003 (podniky s výměrou od 3 ha z. p.)

Právní forma	Počet podniků			Obhospodařovaná z. p.						Průměrná výměra z. p. (ha)[1]		
				ha			%					
	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003
Fyzické osoby celkem	20 820	24 053	23 590	822 518	934 137	1 005 311	23,2	25,8	26,9	40	39	43
z toho - SHR	19 648	20 115	20 961	765 272	849 292	919 912	21,6	23,5	24,6	39	42	45
Právnické osoby celkem	2 395	2 587	2 695	2 721 518	2 680 683	2 732 776	76,8	74,2	73,1	1 136	1 036	1 014
v tom - obchodní společnosti celkem	1 196	1 726	1 907	995 815	1 578 881	1 656 860	28,1	43,7	44,3	833	915	869
z toho - spol. s r. o.	945	1 171	1 315	714 358	783 707	799 389	20,2	21,7	21,4	756	669	608
- a. s.	223	519	557	268 899	779 707	840 417	7,6	21,6	22,5	1 206	1 502	1 509
- družstva	1 105	723	667	1 665 724	1 059 444	989 711	47,0	29,3	26,5	1 507	1 465	1 484
Celkem	23 215	26 640	26 285	3 544 036	3 614 820	3 738 087	100,0	100,0	100,0	153	136	142

1) Vypočteno za podniky obhospodařující z. p.
Pramen: ČSÚ, Agrocenzus 1995 a 2000; aktualizovaný zemědělský registr
Zpracoval: E. Divila (VÚZE)

Velmi diferencovaný byl v období 1995 - 2003 vývoj u hlavních kategorií PPO. Výrazně se zvýšil počet obchodních společností - celkem o 59 %, z toho počet s. r. o. o 39 % a a. s. dokonce o 150 %. Zatímco celkový podíl PPO na obhospodařované z. p. soustavně mírně klesal, podíl obchodních společností se naopak zvyšoval. Průměrná výměra jedné s. r. o. výrazně poklesla (ze 756 ha na 608 ha), kdežto v případě a. s. se výrazně zvýšila (z 1 206 ha na 1 509 ha). Ve sledovaném období se velmi podstatně snížil počet družstev (o 40 %) i jejich podíl na obhospodařované z. p. (o 20,5 p. b.). Průměrná výměra se u družstev snížila jen nepatrně. Mezi velkými podniky s výměrou nad 2 000 ha (celkem 396 podniků) bylo v roce 2003 nejvíce družstev (163) a akciových společností (160).

2.2 Výrobní faktory

2.2.1 Zemědělský půdní fond

Výměra zemědělského půdního fondu České republiky se značně liší v závislosti na informačních zdrojích a účelu jeho šetření.

Podle údajů Českého úřadu zeměměřického a katastrálního (ČÚZK), který dlouhodobě sleduje vývoj zemědělského půdního fondu podle vlastnických vztahů k půdě, je celková rozloha České republiky 7 886 tis. ha k 31. 12. 2003. Z toho zemědělský půdní fond je 4 269 tis. ha. Proti roku 2002 došlo ke snížení rozlohy zemědělské půdy o cca 3,5 tis. ha.

Podle údajů Agrocenzu 2000 zjištěný rozsah zemědělského půdního fondu k 30. 9. 2000 byl 3 643 tis. ha, tj. o 637 tis. ha méně než podle údajů ČÚZK. Agrocenzus 2000 evidoval zemědělskou půdu až od výměry 1 ha obhospodařované půdy.

Podle posledního stavu evidence „uživatelsky využívané zemědělské půdy" stanovené v roce 2003 v rámci Integrovaného administrativního a kontrolního systému (IACS) při MZe byl zjištěn rozsah zemědělské půdy 3 709 tis. ha, tj. o 560 tis. ha méně než podle údajů ČÚZK. Systém IACS eviduje zemědělskou půdu podle uživatelů a podle půdních bloků nad 0,3 ha v ortofotomapách.

Struktura zemědělského fondu podle údajů ČÚZK se v roce 2003 proti roku 2002 změnila jen málo (tab. TA2.2/01).

TA2.2/01 - Změny jednotlivých druhů pozemků (ha)

Druh pozemku	Výměra v ha		Rozdíl	
	2002	2003	ha	%
Zemědělská půda celkem	4 272 801	4 269 218	-3 583	-0,08
Orná půda	3 068 239	3 062 009	-6 230	-0,20
Chmelnice	11 105	11 063	-42	-0,38
Vinice	15 902	16 740	838	5,27
Ovocné sady	48 373	47 593	-780	-1,61
Zahrady	160 910	161 186	276	0,17
Trvalé travní porosty	968 272	970 627	2 355	0,24

Pramen: Statistická ročenka půdního fondu ČÚZK, 2004
Zpracoval: J. Němec (VÚZE)

Významněji se změnila jen výměra evidovaných vinic, která se v roce 2003 zvýšila o 838 ha, (5,27 %) proti roku 2002. Na druhé straně výměra ovocných sadů (převážně intenzivních ovocných sadů) se snížila o 780 ha, (-1,61 %). Rozsah evidovaných chmelnic dlouhodobě stagnuje na cca 11 tis. ha, přičemž jejich využití podle údajů ÚKZÚZ představuje pouze 6 tis. ha. Vzhledem k tomu, že výměra trvalých travních porostů vzrostla o 2 355 ha, (0,24 %), procento zornění se meziročně mírně snížilo (z 71,8 % v roce 2002 na 71,7 % v roce 2003). To bylo ovlivněno i snížením výměry zemědělské půdy celkem ve prospěch lesních pozemků, jejichž výměra se zvýšila o 1,1 tis. ha (na 2 644 tis. ha v roce 2003). Rozsah nevyužívané zemědělské půdy se proti roku 2002 zvýšil z 83 tis. ha na 177 tis. ha (o 113 %).

TA2.2/02 - Struktura zemědělské půdy podle jednotlivých typů LFA

Typ oblasti	2002		2003	
	výměra z. p. (tis. ha)	% ze z. p.	výměra z. p. (tis. ha)	% ze z. p.
Horské oblasti	572	13,39	569	13,34
Ostatní méně příznivé oblasti	1 646	38,52	1 641	38,43
Oblasti se specifickými omezeními	202	4,73	202	4,74
Oblasti se ekologickými omezeními	158	3,70	158	3,70
Méně příznivé oblasti celkem	2 578	60,33	2 570	60,20
Nezařazené oblasti celkem	1 695	39,67	1 699	39,80
Zemědělská půda celkem	4 273	100,00	4 269	100,00

Pramen: Nařízení vlády č. 505/2000 Sb. a č. 500/2001 Sb.
Zpracoval: J. Němec, M. Štolbová (VÚZE)

Kategorizace zemědělského půdního fondu z hlediska méně příznivých oblastí (LFA)[2] se v roce 2003 proti roku 2002 nezměnila vzhledem k tomu, že nařízení vlády č. 500/2001 Sb. platilo i pro rok 2003. Převážná část zemědělské půdy České republiky, více než 60 %, byla zařazena do méně příznivých oblastí a oblastí s ekologickými omezeními. Tento vysoký podíl LFA v ČR se podstatně změní po vstupu ČR do EU, v souvislosti s upřesněním metodiky vymezení těchto oblastí. Očekává se, že podíl LFA na celkové výměře zemědělské půdy se sníží.

Horské oblasti představují území nad 600 m n. m. a území 500 - 600 m n. m. s vysokou svažitostí, kde na více než 50 % z. p. je svažitost vyšší než 7°. Ostatní méně příznivé oblasti, tj. území s nízkou produktivitou zemědělské půdy, nesnadno obdělávatelné půdy a půdy s omezeným produkčním potenciálem, byly rozděleny do čtyř podtypů s následujícími charakteristikami: O1 - výnosovost území nižší než 38 bodů se sklonitostí nad 7° na více než 50 % z. p., O2 - výnosovost území pod 28 bodů, O3 - výnosovost území minimálně 28 bodů a méně než 34 bodů, O4 - výnosovost území minimálně 34 bodů a méně než 38 bodů. Do oblastí se specifickými omezeními a oblastí s ekologickými omezeními náležejí rovněž velkoplošné chráněné krajinné oblasti a národní parky[3]. Nezařazené oblasti představují území s vysokou produkční schopností zemědělské půdy a zemědělská půda na území hl. m. Prahy.

[2] Nařízení vlády č. 505/2000 Sb. ve znění nařízení vlády č. 500/2001 Sb., kterým se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny, programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí a kriteria pro jejich posuzování.

[3] Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

2.2.2 Dlouhodobý hmotný majetek

Objem pořízeného dlouhodobého hmotného majetku se v meziročním porovnání snížil. Ve statisticky sledovaném souboru podniků (podniky s počtem zaměstnanců 20 a výše) byl za rok 2003 pořízen dlouhodobý hmotný majetek (včetně pozemků a ložisek nerostných surovin) v celkové výši 10 481 mil. Kč. Ve srovnání s rokem 2002 došlo na základě údajů ČSÚ k poklesu o 14,5 %. V celkovém objemu uvedeného dlouhodobého hmotného majetku je zahrnut i majetek nabytý formou finančního leasingu, oceněný celkovou smluvní pořizovací cenou (bez ohledu na časové rozložení splátek). Od ceny pořízeného majetku není odečtena poskytnutá dotace.

TA2.2/03 - Pořízení[1)] dlouhodobého hmotného majetku[2)] (mil. Kč)

Text	2002	2003	Meziroční index
Dlouhodobý hmotný majetek celkem	12 257	10 481	85,5
v tom - budovy a stavby bytové	.	171	x
- ostatní budovy a stavby	.	2 420	x
- dopravní prostředky	841	773	91,9
- ostatní movité věci a soubory	4 082	2 417	59,2
- trvalé porosty, základní stádo	.	4 023	x
- pozemky a ložiska nerostných surovin	370	333	90,0
- ostatní DHM	.	344	x
Dlouhodobý hmotný majetek bez pozemků	11 887	10 148	85,4

1) Včetně bezúplatného nabytí, převzetí, přeřazení a přijatých věcných vkladů.
2) Podniky s 20 a více zaměstanci.
Pramen: ČSÚ - Údaje z výkazu P3-04, 1. až 4. čtvrtletí 2003
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Podle struktury údajů platné pro sledování pořízeného majetku v roce 2003 bylo z celkového objemu dlouhodobého hmotného majetku vynaloženo na pořízení pěstitelských celků trvalých porostů a základního stáda 38,4 %, na movité věci včetně dopravních prostředků 30,4 % a na pořízení budov a staveb včetně bytových 24,7 %.

Užším objemem pořízeného majetku v roce 2003 se meziročně prohloubila investiční stagnace z roku 2002.

Za sledované roky nedošlo k výrazným změnám v základní struktuře dlouhodobého hmotného majetku, jak dokumentuje tab. TA2.2/04.

TA2.2/04 - Struktura DHM[1)] v zemědělských podnicích (%)

Vybrané skupiny DHM	Podniky právnických osob		Podniky fyzických osob	
	2002	2003	2002	2003
Pozemky	2,2	2,6	32,6	35,1
Stavby	66,1	66,8	33,9	32,8
Stroje a zařízení	19,3	19,0	28,0	25,4
Trvalé porosty	1,0	1,2	0,2	0,7
Základní stádo	8,1	7,7	5,2	5,9

1) Dlouhodobý hmotný majetek.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Z podílu staveb, strojů a zařízení ve struktuře dlouhodobého majetku lze odvodit relativně rozdílné výrobní zaměření podniků právnických a fyzických osob. Tržby podniků právnických osob vykazují vyšší podíl živočišné produkce, naopak u podniků fyzických osob dominují tržby z rostlinné výroby, která vyžaduje obecně nižší nároky na nemovitý majetek. Rozdílné zastoupení pozemků v majetkové struktuře podniků právnických a fyzických osob vyplývá z odlišného podílu vlastní a připachtované zemědělské půdy.

2.2.3 Pracovní síly

Tempo snižování zaměstnanosti v zemědělství se v roce 2003 opět zrychlilo. Počet pracovních sil poklesl přibližně na 148 tis.[4], což představuje v meziročním srovnání více než 5% úbytek zemědělských pracovníků (tab. A2.2/02). Podíl pracovníků v zemědělství ve struktuře zaměstnanosti národního hospodářství[5] poklesl na 3,0 % (proti roku 2002 o 0,2 procentního bodu[6]).

Úbytek počtu zemědělských pracovníků se v meziročním srovnání nejvýrazněji projevil v družstvech (o 9,9 %) a obchodních společnostech (o 5,0 %), v podnicích fyzických osob došlo spíše k mírnému nárůstu zaměstnanosti[7].

Ve struktuře celkové zaměstnanosti v zemědělství po celé transformační období klesá podíl pracovníků družstev a naopak až do roku 2002 se zvyšoval podíl pracovníků obchodních společností. V roce 2003 představovali pracovníci obchodních společností více než polovinu veškerých zemědělských pracovních sil (51,2 %, poprvé se jejich strukturální podíl meziročně nezvýšil), v družstvech pracovalo 28,2 % zemědělských pracovníků (meziroční pokles o 1,5 procentního bodu) a v podnicích fyzických osob přibližně pětina zemědělců.

[4] Průměrný evidenční počet pracovníků v podnicích zemědělské prvovýroby bez souvisejících služeb a myslivosti, předběžný údaj.
[5] Pramen: Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1. - 4. čtvrtletí 2002, 2003, ČSÚ 2003, 2004.
[6] Údaje o celkové zaměstnanosti v NH za rok 2002 byly zpřesněny ČSÚ v roce 2004.
[7] Upřesněná data o zaměstnanosti v podnicích fyzických osob budou k dispozici z výsledků Strukturálního šetření v zemědělství 2003, ČSÚ 2004.

V zemědělství[8] se nadále výrazně zhoršuje věková struktura pracovníků, a to jak uvnitř odvětví, tak i ve srovnání s věkovou strukturou pracovníků v národním hospodářství. V zemědělství představovali v roce 2003 nejčetnější kategorii pracovníci ve věku 45 - 59 let (54,2 %), dále následovaly kategorie 30 - 44 let (29,9 %), 15 - 29 let (11,3 %) a nad 60 let (4,5 %). V meziročním srovnání je patrný nárůst podílů pracovníků věkových kategorií nad 45 let (v kategorii 45 - 59 let o 3 procentní body, v kategorii nad 60 let o 0,7 procentního bodu) a pokles podílu pracovníků mladších než 45 let (v kategorii 30 - 44 let o 2,1 procentního bodu, v kategorii 15 - 29 let o 1,7 procentního bodu, ještě výrazněji přitom v kategorii 15 - 24 let o 2,5 procentního bodu).

Tradičně nepříznivá věková struktura žen v zemědělství se v roce 2003 ještě zhoršila (podíl pracovnic nad 45 let meziročně narostl o 3,4 procentního bodu na 61,5 % a do 29 let poklesl o 1,2 procentního bodu na 7,2 %).

Nepříznivý vývoj věkové struktury v odvětví je patrný i ve srovnání s věkovou strukturou pracovníků národního hospodářství celkem. Mezi zemědělci byl v roce 2003 podíl pracovníků ve věku nad 45 let o 19 procentních bodů vyšší (v roce 2002 o 15,6 procentního bodu vyšší) a ve věkové kategorii 15 - 29 let o 11,8 procentního bodu nižší než mezi pracovníky národního hospodářství (v roce 2002 o 11,3 procentního bodu nižší). Rozdíly mezi odvětvovou a národohospodářskou věkovou strukturou se nadále výrazně prohlubují v neprospěch zemědělství. Soustavné posilování nejstarších věkových kategorií spolu s nízkým zájmem mladých o práci v zemědělství signalizují možné budoucí problémy v oblasti sociálně-ekonomického rozvoje zemědělských podniků.

Podíl žen mezi pracovníky v zemědělství v průběhu transformace do roku 1997 klesal, po období stabilizace na úrovni přibližně 35 % v roce 2003 znovu poklesl, a to na 32,3 %. Rozdíl mezi zaměstnaností žen v zemědělství a v národním hospodářství se tak prohloubil na 10,9 procentního bodu (podíl žen na zaměstnanosti v národním hospodářství činil v roce 2003 43,2 %). Je zřejmé, že zemědělství poskytuje ženám stále méně pracovních příležitostí.

Přestože po celé transformační období dochází v zemědělství k příznivým strukturálním změnám ve vzdělání pracovníků[9] (snižuje se podíl pracovníků se základním vzděláním a narůstá podíl pracovníků se středoškolskou a vysokoškolskou kvalifikací), zůstává vzdělanostní úroveň zemědělců i nadále výrazně nižší než pracovníků národního hospodářství celkem (mezi zemědělci jsou výrazně vyšší podíly pracovníků vyučených a se základním vzděláním, naopak výrazně nižší podíly pracovníků s úplným středním odborným vzděláním a vysokoškolským vzděláním).

Podle klasifikace zaměstnání představovali v roce 2003 ve struktuře zaměstnanosti v zemědělství 35,8 % kvalifikovaní dělníci, 19,7 % obsluha strojů a zařízení, 11,9 % techničtí pracovníci, 10,5 % řemeslníci a opraváři, 9,5 % pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, 4,9 % vedoucí a řídící pracovníci, 3,2 % nižší administrativní pracovníci, 2,8 % odborní a vědečtí pracovníci a 1,5 % provozní pracovníci ve službách a obchodu. V meziročním srovnání představuje nejvýraznější změnu v profesní struktuře odvětví na jedné straně nárůst podílu technických pracovníků (o 2,4 procentního bodu) a obsluhy strojů a zařízení (o 1,2 procentního bodu), na straně druhé pokles podílu nižší administrativy (o 1,6 procentního bodu) a kvalifikovaných dělníků (o 0,7 procentního bodu).

Ve srovnání s předchozím rokem došlo k poklesu zaměstnanosti v zemědělství[10] ve všech krajích České republiky. Nejvýraznější pokles byl v zaznamenán ve Středočeském kraji[11] (o 12,6 %), dále pak v krajích Plzeňském (o 9 %), Ústeckém (o 8,5 %), Karlovarském a Jihomoravském (o 6,2 %). Nejnižší pokles zaměstnanosti v zemědělství vykázaly kraje Jihočeský (o 1,9 %) a Královéhradecký (o 2,7 %). Agrární zaměstnanost zůstává i nadále výrazně regionálně diferencována. Nejvíce zemědělců - obdobně jako v minulých letech - pracovalo v kraji Vysočina (13,5 %), Jihomoravském (13,2 %), Středočeském (12,1 %) a Jihočeském kraji (11,5 %).

3 Agrární trh

3.1 Rostlinná výroba

3.1.1 Obiloviny

Podle posledních dostupných údajů týkajících se odhadu světové produkce pšenice ze sklizně roku 2003 (548,1 mil. t) předpokládá USDA[12] snížení o 3,3 % (18,5 mil. t) proti odhadu produkce ze sklizně roku 2002. Zatímco Spojené státy, Austrálie, Kanada a Argentina očekávají poměrně výrazný nárůst produkce, EU 15, Východoevropské země[13], SNS, Rusko a Kazachstán předpokládají výrazné meziroční snížení produkce pšenice. Hlavním důvodem tohoto vývoje byl vedle povětrnostních problémů (výrazné sucho v oblasti střední a východní Evropy, SNS a některých asijských zemí) pokles pěstebních ploch pšenice. Předpokládaný propad produkce by měl činit u významných producentů jako je EU 15 zhruba 12,9 % (13,4 mil. t), u SNS 36,7 % (35,6 mil. t), v Rusku 32,7 % (16,6 mil. t). Podíl EU 15 na světové produkci pšenice se tak snížil z 18,3 % v roce 2002 na 16,5 % v roce 2003. V návaznosti na pokles světové produkce pšenice se předpokládá pro marketingový rok 2003/04 také snížení světové spotřeby zhruba o 3,3 %. Přesto předpokládaná spotřeba pšenice převyšuje produkci téměř o 5,0 % (41,3 mil. t). Předpokládané snížení konečných zásob o 24,9 % (41,3 mil. t) znamená pokles jejich úrovně na 21,2 % celosvětové spotřeby.

---

[8] Údaje o věkové a profesní struktuře zaměstnanosti v zemědělství a struktuře zaměstnanosti podle pohlaví čerpají z pramenů: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (4. čtvrtletí 2002, 2003), ČSÚ 2003, 2004. Data se vztahují k zemědělství, myslivosti a souvisejícím službám.

[9] Poslední aktuální údaje o vzdělanostní struktuře jsou dostupné za rok 2000 (Agrocenzus 2000, ČSÚ 2001).

[10] Pramen: Čtvrtletní výkaz pro ekonomické subjekty vybraných produkčních odvětví (průměrný evidenční počet zaměstnanců ve fyzických osobách, podniky s 20 a více zaměstnanci), 1. až 4. čtvrtletí 2003, ČSÚ 2004.

[11] Středočeský kraj zde zahrnuje i hl. m. Prahu.

[12] Agra Europe, March 12, 2004.

[13] Bez SNS a baltických států.

Odhad světové produkce ostatních obilovin (bez pšenice a rýže) je pro rok 2003 (887,5 mil. t) na mírně vyšší úrovni než v předchozím roce (o 1,8 %, tj. 15,6 mil. t). Nárůst produkce je předpokládán zhruba ve stejných zemích jako u pšenice. Významní producenti ve střední a východní Evropě zaznamenali v meziročním srovnání shodně propad produkce. Pro rok 2003 se v EU 15 předpokládá snížení produkce o 12,2 % (12,9 mil. t) a její podíl na světové produkci se meziročně sníží ze 12,1 % na 10,5 %. Produkce roku 2003 zaznamenala v SNS meziroční propad o 9,2 % (5,6 mil. t), v Rusku o 9,3 % (3,1 mil. t), na Ukrajině o 8,8 % (1,5 mil. t). Zároveň se pro marketingový rok 2003/04 předpokládá mírný nárůst světové spotřeby (o 3,3 %, 30,0 mil. t) a snížení konečných zásob (o 30,5 %, tj. 44,3 mil. t) na úroveň 10,8 % světové spotřeby. Obdobné, i když poněkud optimističtější, údaje uveřejnila ve svých odhadech[14] i Mezinárodní obilní rada (IGC).

Opakované meziroční zvýšení světové produkce ze sklizně roku 2003 se očekává u kukuřice o 1,3 % (zhruba 8,0 mil. t). Podle předpokladu USDA by měla produkce dosáhnout 611,2 mil. t a podruhé za sebou překročit hranici 600 mil. t. Předpokládaný nárůst produkce je důsledkem navýšení pěstební plochy a zvyšování průměrných hektarových výnosů. Rozšíření světové produkce kukuřice je převážně záležitostí USA, kde se předpokládá nárůst o 12,3 % (28,1 mil. t). Mírné zvýšení produkce se očekává v Mexiku, SNS (bez baltských států) a Rusku. Ostatní země předpokládají pokles produkce, např. EU 15 o téměř 9 mil. t a Čína o téměř 7 mil. t. Při předpokládaném zvýšení světové produkce kukuřice se očekává i zvýšení její spotřeby o 2,75 % (17,3 mil. t) a následný úbytek světových konečných zásob o 34,1 % (35,1 mil. t).

Podstatné změny nastaly v marketingovém roce 2003/04 v porovnání s předchozím obdobím v oblasti obchodu s obilím[15]. EU 15 očekává více než poloviční snížení vývozu pšenice (o 57,1 %) při téměř 30% navýšení dovozu; Rusko, které se řadilo mezi přední vývozce pšenice, omezilo vývoz zhruba na třetinu a předpokládá dvojnásobný dovoz; Ukrajina, která se v marketingovém roce 2002/03 projevovala jako významný vývozce, se stala závislou na dovozu obilovin. Naopak výrazné zvýšení vývozu se projevuje u tradičních obilnářských exportních zemí jako USA, Kanada, Argentina a Austrálie.

Graf TA3.1/01 - Vývoj světové ceny pšenice a kukuřice od roku 2001[1)]

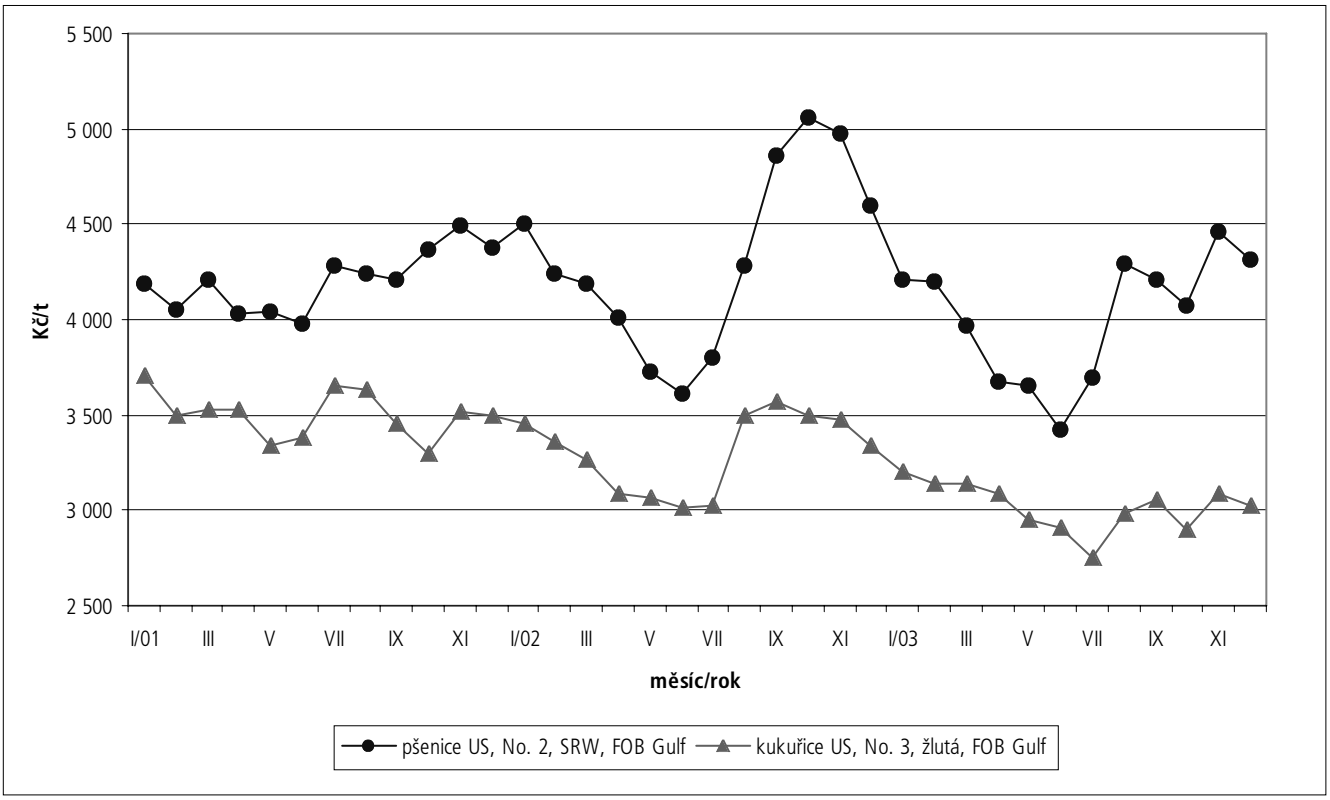

1) Nejnižší reprezentativní ceny pro nejbližší termín lodění, ceny volně loženého zboží, bez dovozního cla, přepočteno měsíčním kurzem ČNB.
Pramen: Oil World
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

Očekávaný převis poptávky povede k dalšímu snížení zásob obilí a zvyšuje světovou cenu obilovin. Po poměrně plynulém poklesu ceny pšenice (US, No. 2, SRW, FOB Gulf) i kukuřice (US, No. 3, žlutá, FOB Gulf) v období od října do konce marketingového roku 2002/03 se po prvních prognózách sklizně roku 2003 zpevnila cena obou komodit a s občasným kolísáním zaznamenává nárůst. Její úroveň však prozatím nedosáhla cenového vrcholu z období září - říjen roku 2002.

Podle údajů Eurostatu[16] předpokládá EU 15 snížení produkce obilovin ze sklizně roku 2003 proti předchozímu roku o 10,7 % (22,7 mil. t). Výrazný propad produkce se očekává u kukuřice 15,7 %, u pšenice 12,4 % a menší u ječmene 2,3 %. S ohledem na napjatou bilanci obilovin v marketingovém roce 2003/04 se předpokládá výrazné snížení vývozu a naopak navýšení dovozu. V zájmu stabilizace situace na vnitřním obilním trhu přijala Evropská komise opatření[17] k omezení vývozu,

[14] Agra Europe, February 27, 2004.
[15] Agra Europe, March 12, 2004, USDA.
[16] Agra Europe, February 20, 2004.
[17] Agrarmärkte 2003, G. Getreide.

uvolnila obilí z intervenčních zásob na vnitřní trh a snížila povinnost uvedení půdy do klidu z 10 na 5 % za účelem zvýšení ploch a produkce obilovin ze sklizně roku 2004.

V České republice se v marketingovém roce 2002/03 vyznačovala bilance obilovin celkem výrazným převisem nabídky nad poptávkou (v důsledku vysokých počátečních zásob). Převaha disponibilních zásob byla tvořena pšenicí a snížila CZV většiny obilních druhů. Intervenční nákup SZIF pšenice potravinářské ze sklizně roku 2002 za 3 500 Kč/t (bez DPH) cenu na vnitřním trhu krátkodobě stabilizoval, neřešil ale převis nabídky. Na vývoz takto nakoupené pšenice (nebo odpovídajícího množství pšeničné mouky a těstovin z pšeničné mouky) bylo vyhlášeno trvalé výběrové řízení. V souvislosti s trvajícím bilančním přebytkem zůstávalo nadále v platnosti rozhodnutí, podle kterého nebyly obiloviny zařazeny mezi výrobky podléhající licenčnímu režimu při vývozu. Ačkoliv byly ceny v okolních zemích stlačeny dovozy levné pšenice z černomořských přístavů, CZV většiny obilních druhů v ČR (s výjimkou žita) byla pod jejich cenovou úrovní a vývoz z ČR umožňovala. V průběhu marketingového roku 2002/03 bylo vyvezeno 943,1 tis. t obilovin. Většina vývozu (777,5 tis. t) byla realizována v 2. polovině marketingového roku 2002/03. Převahu vyvezených obilovin tvořila pšenice potravinářská z intervenčního nákupu, další množstevně významnou vyvezenou komoditou byla kukuřice.

Porovnání výsledků šetření osevu ozimů MZe pro sklizeň roku 2003 s údaji ČSÚ za rok 2002 potvrdilo meziroční snížení plochy ozimů o 12,2 % (125,7 tis. ha). K významnému plošnému snížení došlo u pšenice 16,2 % (129,1 tis. ha). Mírný nárůst zaznamenalo žito a ječmen ozimý. Šetření zaorávek ozimů k 29. 4. prokázalo 191,3 tis. ha, tj. 21,2 % zaoraných ploch z osetých ploch ozimých obilovin. Přes zvýšený osev jařin byly osevní plochy obilovin pro sklizeň roku 2003 meziročně nižší o 7,0 % (109,8 tis. ha). Podíl osevní plochy obilovin celkem na orné půdě se opakovaně meziročně snížil a v několikaleté časové řadě se poprvé dostal pod 50% hranici (47,3 % orné půdy).

Marketingový rok 2003/04 začínal proti předchozím letům s nižšími počátečními zásobami, přetrvávající nízkou cenovou úrovní a předpokládanou sníženou produkcí související s úbytkem ploch a očekávaným nižším průměrným výnosem. Výsledkem těchto faktorů byla vyrovnaná až mírně nedostatková bilance obilovin celkem.

TA3.1/01 - Bilance výroby a spotřeby obilovin celkem

Ukazatel	MJ	2002/03	2003/04	Meziroční index
Počáteční zásoba	tis. t	1 870,9	1 368,8	73,16
Sklizňová plocha	tis. ha	1 562,1	1 459,7	93,44
Hektarový výnos	t/ha	4,33	3,95	91,22
Výroba	tis. t	6 770,8	5 762,4	85,11
Dovoz	tis. t	100,7	393,0	390,27
Celková nabídka	tis. t	8 742,4	7 524,2	86,07
Domácí spotřeba celkem	tis. t	6 430,5	6 088,5	94,68
Vývoz	tis. t	943,1	381,0	40,40
Celková spotřeba	tis. t	7 373,6	6 469,5	87,74
Konečná zásoba	tis. t	1 368,8	1 054,7	77,05

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin; MZe; GŘC
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

Průměrný hektarový výnos obilovin ze sklizně roku 2003 se meziročně snížil o 0,38 t/ha. Proti předchozím marketingovým rokům, kdy produkce převyšovala domácí spotřebu a vytvářela disponibilní zásobu, je předpokládaná domácí spotřeba pro marketingový rok 2003/04 o 326,1 tis. t (5,7 %) vyšší než produkce obilovin ze sklizně roku 2003.

V okolních zemích vyvolala snížená nabídka obilovin na trzích poměrně rychlý nárůst cen většiny obilních druhů (s odchylkami u jednotlivých druhů v jednotlivých zemích). Ceny většiny obilovin v ČR reagovaly v období sklizně a bezprostředně po sklizni na situaci oživením. V předchozím období se CZV držely pod cenovou úrovní okolních zemí a svoji nižší úroveň si i přes zmíněný nárůst zachovaly i nadále. CZV v ČR tak byla pro okolní dovozce i nadále zajímavá a vytvářela podmínky k vývozu z ČR. Zvýšená zahraniční poptávka, relativně nízké ceny zemědělských výrobců v ČR a neochota zpracovatelů přizpůsobit cenu suroviny změněným podmínkám vnitřního i zahraničního trhu vedly ke zvýšení objemu vývozu obilovin z ČR již v posklizňovém období.

V zájmu stabilizace vnitřního trhu obilovin byla pro 2. polovinu marketingového roku 2003/04 učiněna následující opatření:

- Otevření bezcelní kvóty na dovoz pšenice ve výši 300 tis. t platné od 2. ledna 2004 do 30. dubna 2004 v rámci nařízení vlády č. 462/2003 Sb., příloha č. 6.
- Nařízení vlády č. 61/2004 Sb., o stanovení množstevního omezení vývozu obilovin a výrobků z obilovin z České republiky. Jedná se o předem definované celní položky s přesně definovaným množstevním omezím.
- Obiloviny a výrobky z nich uvedené v seznamu mohou být vyvezeny jen na základě neautomatické licence.
- Podle usnesení vlády č. 159/2004 ze dne 18. února 2004 o dočasném snížení minimálního limitu obilovin ve státních hmotných rezervách, bylo Správou státních hmotných rezerv umožněno uvolnění krmného obilí v maximálním množství 250 tis. t. Ceny při odběru byly stanoveny takto:
  - pšenice krmná 3 900 Kč/t,
  - ječmen krmný 3 500 Kč/t,
  - kukuřice 4 100 Kč/t.

K těmto cenám byl připočten vyskladňovací poplatek ve výši 70 Kč/t.

Pšenice

Produkce ze sklizně roku 2002 byla jen o málo vyšší než předpokládaná domácí spotřeba, ve spojení s vysokou počáteční zásobou však tvořila značný bilanční přebytek. První polovina marketingového roku 2002/03 byla tedy

poznamenána převisem nabídky nad poptávkou. Na vysokou disponibilní zásobu pšenice reagoval trh cenovým propadem. Nákup pšenice potravinářské realizovaný SZIF v období od července do konce října ve výši 724,3 tis. t za intervenční cenu 3 500 Kč/t (bez DPH) krátkodobě pozastavil pokles CZV, od října 2002 však propad ceny pokračoval. SZIF vypsal trvalé výběrové řízení na vývoz pšenice nebo odpovídajícího množství pšeničné mouky a těstovin z pšeničné mouky. Vzhledem k nasycenosti okolních trhů se do konce roku 2002 realizovala pouze malá část vývozu. Významné množství disponibilních zásob pšenice bylo vyvezeno až v průběhu 2. poloviny marketingového roku 2002/03 a to převážně v období od března do konce června. Většinu vývozu realizovaného v průběhu marketingového roku 2002/03 tvořila pšenice potravinářská z intervenčních zásob. Prezidium SZIF na zasedání 16. července 2003 odsouhlasilo ukončení vývozu potravinářské pšenice z intervenčního nákupu z roku 2002 a ponechání stávajících zásob na skladech.

Převahu ploch pšenice tvoří pšenice ozimá (91,3 - 94,2 % v předchozích třech letech). Vzhledem k nepříznivým podmínkám přezimování a následným vysokým zaorávkám došlo k výraznému snížení ploch ozimé pšenice pro sklizeň roku 2003 (83,5 % ploch pšenice celkem). Osevní plocha pšenice jarní se meziročně zvýšila na více než dvojnásobek, vzhledem k tradičnímu nízkému zastoupení však nemohla nahradit výpadek plochy pšenice ozimé. Pro náhradu neobvykle velkých zaorávek nebyl k dispozici ani dostatečný výběr odpovídajícího osiva pšenice jarní. Produkční plocha pšenice celkem pro sklizeň roku 2003 činila 648,4 tis. ha a byla dlouhodobě nejnižší.

Srážkový deficit a vysoké teploty v průběhu vegetačního období až do žní negativně ovlivnily výnosy. Výnos pšenice celkem ze sklizně roku 2003 byl nejnižší od roku 1981 - 4,07 t/ha. Meziročně došlo ke snížení průměrného výnosu o 10,8 % (0,49 t/ha). Výnosový propad byl způsoben propadem pšenice ozimé, jejíž výnos 4,14 t/ha byl v meziročním srovnání nižší o 10,7 % (0,5 t/ha). Pšenice jarní zaznamenala, při výnosu 3,69 t/ha, nárůst o 12,8 % (0,42 t/ha). Produkce pšenice celkem se meziročně snížila o 1 228,6 tis. t (31,8 %) na 2 637,9 tis. t. Meziroční nárůst produkce pšenice jarní o 221,5 tis. t na 393,4 tis. t nahradil pouze část výpadku produkce pšenice ozimé. Pokles produkce ozimé pšenice ze sklizně roku 2003 výrazně ovlivnil nejen domácí nabídku pšenice, ale celý vnitřní trh obilovin.

TA3.1/02 - Bilance výroby a spotřeby pšenice a její ekonomika

Ukazatel	MJ	2002/03	2003/04	Meziroční index
Bilance				
Počáteční zásoba	tis. t	1 374,30	900,70	65,54
Sklizňová plocha	tis. ha	848,80	648,40	76,39
Hektarový výnos	t/ha	4,56	4,07	89,25
Výroba	tis. t	3 866,50	2 637,90	68,22
Dovoz	tis. t	13,40	300,00	2 238,81
Celková nabídka	tis. t	5 254,20	3 838,60	73,06
Domácí spotřeba celkem	tis. t	3 598,00	3 140,00	87,27
Vývoz	tis. t	755,50	150,00	19,85
Celková poptávka	tis. t	4 353,50	3 290,00	75,57
Konečná zásoba	tis. t	900,70	548,60	60,91
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku[1)]	Kč/t	2 716,00	3 209,00	118,15
CZV pšenice potravinářská[2)]	Kč/t	3 362,00	3 427,00	101,93
CZV pšenice krmná[2)]	Kč/t	2 751,00	2 829,00	102,84
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/t	.	.	.
OPP[3)]	%	-1,00	2,00	x
KNO[4)]	koef.	-11,00	-16,00	x
TT pšenice potravinářská[5)]	%	123,78	106,79	86,27
TT pšenice krmná[5)]	%	101,29	88,16	87,04
CZV EU[6)] pšenice potravinářská	Kč/t	3 157,97	3 323,19	105,23
CZV EU[6)] pšenice krmná	Kč/t	2 813,91	2 905,50	103,25
Přímé platby a dotace vstupů EU[7)]	Kč/t	1 941,16	2 006,17	103,35

1) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN - pšenice ozimá, rok 2003 odhad.

2) Průměrné CZV za kalendářní roky.

3) OPP = odhad produkčních podpor (%).

4) KNO = koeficient nominální ochrany.

*5) TT = „terms of trade" = [(CZV + přímé dotace) / náklady] * 100, pro pšenici potravinářskou i krmnou použity náklady na pšenici ozimou, které je převaha.*

6) Rakousko, kurz ČNB 2002 - 30,812 Kč/EUR, 2003 - 31,844 Kč/EUR.

7) Pro marketingový rok 2002/03 a 2003/04.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Index cen zemědělských výrobců; MZe; GŘC; Agra Europe; OECD Agricultural Outlook 2002 - 2007; AMA Rakousko

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

V důsledku nízkých počátečních zásob a neobvykle nízké úrovně produkce se, na rozdíl od předchozích let, bilance pšenice změnila na bilanci s nedostatkovou nabídkou. Kvalitativně byla pšenice ze sklizně roku 2003 na značně lepší úrovni než v předchozím roce. Vzhledem k uplatnění většiny produkce v potravinářském průmyslu se nedostatek pšenice projevuje u pšenice pro krmné účely. Na rozdíl od předchozích let, kdy docházelo k vývozu disponibilních zásob pšenice, v marketingovém roce 2003/04 vznikla naopak potřeba většího dovozu, především krmné pšenice. Domácí spotřeba pšenice pro potravinářské užití je dlouhodobě poměrně stabilizovaná. Výkyvy v bilanci souvisejí se započítáváním spotřeby na výrobky pro vývoz. Vzhledem k nedostatkové bilanci se předpokládá mírné snížení potravinářského užití v souvislosti s omezením vývozu výrobků.

Vysoká zahraniční poptávka vyvolaná nedostatečnou nabídkou obilovin v okolních státech s možností lepšího finančního uplatnění produkce, než jaké nabízel domácí trh, spolu se skutečností, že po letech převisu nabídky nebyly obiloviny zařazeny mezi komodity podléhající licenčnímu režimu, vedla ke zvýšenému vývozu pšenice z ČR. S ohledem na vývoz realizovaný v 1. polovině marketingového roku 2003/04 se předpokládá výrazné snížení konečných zásob pšenice na 17,5 % předpokládané domácí spotřeby.

Graf TA3.1/02 - Porovnání CZV pšenice potravinářské v ČR, Německu[1)] a Rakousku

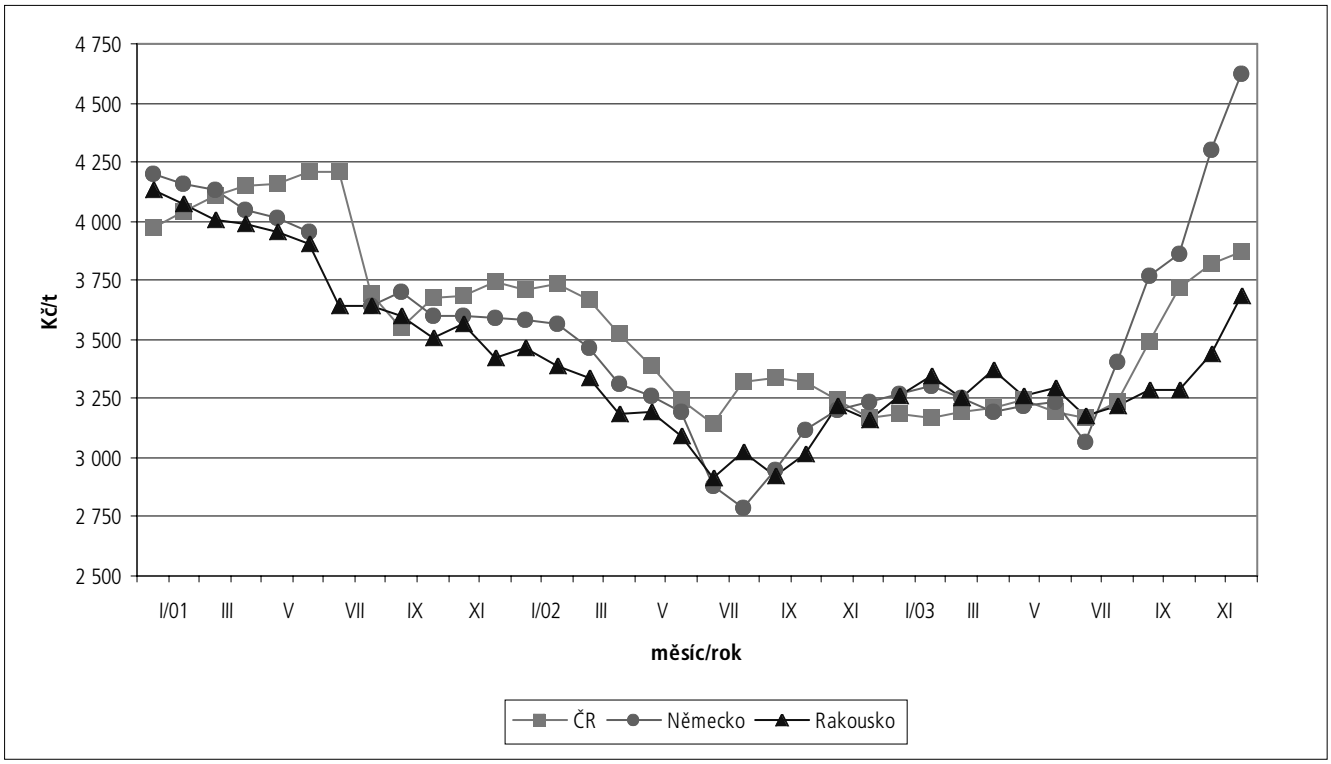

1) Údaj za VII/01 pro Německo není k dispozici.

Pramen: Agrarmarkt Austria - Mahlweizen (AMA, Rakousko); ZMP Agrarmarkt - Brotweizen, ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců - pšenice potravinářská; kurzovní přepočet ČNB

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

Graf TA3.1/03 - Porovnání CZV pšenice krmné v ČR a Rakousku

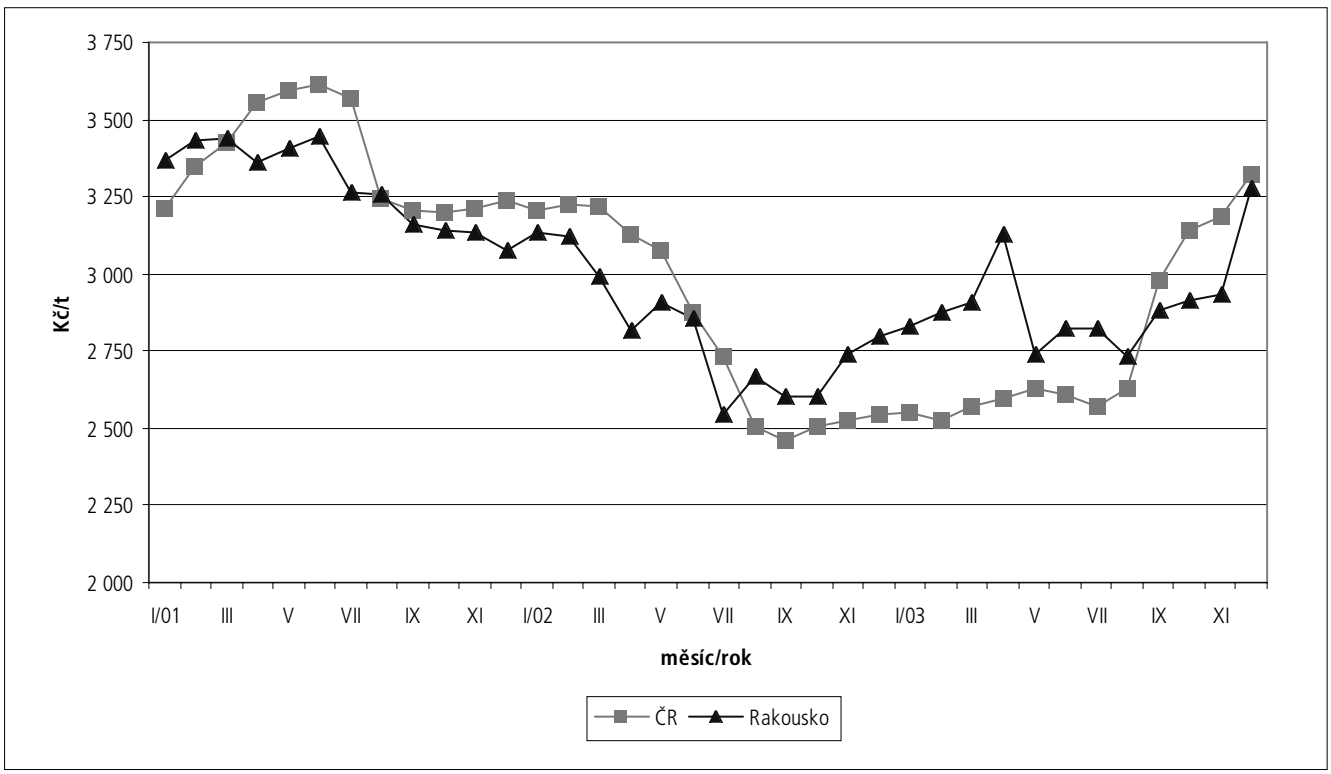

Pramen: Agrarmarkt Austria - Mahlweizen (AMA, Rakousko); ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců - pšenice krmná; kurzovní přepočet ČNB

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

CZV pšenice potravinářské v ČR byla po cenovém propadu v průběhu marketingového roku 2002/03 na neobvykle nízké úrovni. Na počátku marketingového roku 2003/04 byla na stejné úrovni jako ve srovnatelném období předchozího roku. V prosinci 2003, kdy se již projevila nedostatková bilance zvyšovaná realizovaným vývozem, byla CZV o 22,3 % (705 Kč/t) vyšší než v červenci téhož roku, tzn. o 22,3 % (706 Kč/t) nad úrovní CZV v prosinci roku 2003. CZV v sousedním Německu reagovala na sníženou produkci prudkým cenovým nárůstem od července do prosince o zhruba 47 EUR/t. Měsíční CZV v Rakousku, která byla převážnou většinu měsíců v 1. pololetí roku 2003 nad CZV v Německu i ČR, se dostala pozvolnějším plynulým nárůstem na nižší úroveň.

CZV pšenice krmné v ČR byla na počátku marketingového roku 2003/04 o 6 % (163,0 Kč/t) nižší než ve srovnatelném období předchozího roku. Do prosince 2003 se vlivem nedostatečné nabídky zvýšila o 29,2 % (752,0 Kč/t), tzn. o 30,5 % (777,0 Kč/t) nad úroveň CZV v prosinci roku 2002.

Převaha vývozu pšenice potravinářské v 2. polovině marketingového roku 2002/03 byla orientována do Německa (55,6 %) a dále do Slovinska (27,7 %). V 1. polovině marketingového roku 2003/04 opět dominoval vývoz do Německa (31,1 %), dále na Ukrajinu (21,1%) a do Rumunska (20,7 %). I v případě pšenice krmné směřovala většina vývozu v 2. polovině marketingového roku 2002/03 (81,9 %) i v 1. polovině marketingového roku 2003/04 (95,2 %) do Německa.

Zatímco odhad nákladů na hektar u pšenice ozimé se u respondentů s podvojným účetnictvím meziročně snížil o 0,9 %, odhad nákladů na 1 t výrobku se v souvislosti s nižším hektarovým výnosem[18] zvýšil o 18,2 %. Hodnoty ukazatele TT se významně snížily a podmínky producentů pšenice ozimé se meziročně zhoršily (tab. TA3.1/02).

Ječmen

Podle údajů Eurostatu[19] by v EU 15 mělo být meziroční snížení produkce ječmene ze sklizně roku 2003 poměrně nízké, zhruba na úrovni 2,3 % (1 108,0 tis. t). Celková produkce ječmene ze sklizně roku 2003 se v EU 15 předpokládá ve výši 46 851,7 tis. t. Z největších producentů EU 15 došlo k množstevně nejvýznamnějšímu snížení produkce u tradičního pěstitele ječmene Francie, a to o 343,0 tis. t (5,6 %), dále v Německu o 262,3 tis. t (2,4 %) a v Itálii o 96,6 tis. t (8,1 %). Velká Británie a Rakousko naopak vykazují meziroční nárůst produkce o 343,0 tis. t (5,6 %), resp. o 20,9 tis. t (2,4 %).

Produkční plochy ječmene celkem v ČR se v posledních letech neustále snižovaly. Pro sklizeň roku 2003 však došlo k meziročnímu navýšení o 61,9 tis. ha (12,7 %). Plochy ječmene ozimého, který bývá obvykle zastoupen v ječmeni celkem zhruba 30 %, se snížily v důsledku zaorávek zhruba na 18 % ploch ječmene. Zaorávky ozimů obilovin byly jedním z důvodů vyššího osevu ječmene jarního. Podíl plochy ječmene jarního, který obvykle osciluje kolem 70 % celkové plochy ječmene, se zvýšil v roce 2003 na 82 % (o 106,0 tis. ha).

TA3.1/03 - Bilance výroby a spotřeby ječmene a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2002/03	2003/04	Meziroční index
Bilance				
Počáteční zásoba	tis. t	294,20	212,10	72,09
Sklizňová plocha	tis. ha	488,10	550,00	112,68
Hektarový výnos	t/ha	3,67	3,76	102,45
Výroba	tis. t	1 792,50	2 068,70	115,41
Dovoz	tis. t	12,10	20,00	165,29
Celková nabídka	tis. t	2 098,80	2 300,80	109,62
Domácí spotřeba celkem	tis. t	1 845,00	1 855,00	100,54
Vývoz	tis. t	41,70	150,00	359,71
Celková poptávka	tis. t	1 886,70	2 005,00	106,27
Konečná zásoba	tis. t	212,10	295,80	139,46
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku[1)]	Kč/t	2 800,00	2 819,00	100,68
CZV ječmene sladovnického[2)]	Kč/t	4 099,00	3 831,00	93,46
CZV ječmene potravinářského[2)]	Kč/t	3 892,00	3 489,00	89,65
CZV ječmene krmného[2)]	Kč/t	2 852,00	2 698,00	94,60
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/t	.	.	.
OPP[3)]	%	1,00	-10,00	x
KNO[4)]	koef.	-8,00	-21,00	x
TT ječmen sladovnický[5)]	%	146,39	135,90	92,83
TT ječmen krmný[5)]	%	101,86	95,71	93,96
CZV EU[6)] ječmen sladovnický	Kč/t	3 572,91	3 550,39	99,37
CZV EU[6)] ječmen krmný	Kč/t	2 851,14	2 890,64	101,39
Přímé platby a dotace vstupů EU[7)]	Kč/t	1 941,16	2 006,17	103,35

1) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN - ječmen jarní, rok 2003 odhad.

2) Průměrné CZV za kalendářní roky.

3) OPP = odhad produkčních podpor (%).

4) KNO = koeficient nominální ochrany.

*5) TT = „terms of trade" = [(CZV + přímé dotace) / náklady] * 100, pro ječmen sladovnický i krmný jsou použity náklady na ječmen jarní, kterého je převaha.*

6) Rakousko, kurz ČNB 2002 - 30,812 Kč/EUR, 2003 - 31,844 Kč/EUR.

7) Pro marketingový rok 2002/03 a 2003/04.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Index cen zemědělských výrobců; MZe; GŘC; Agra Europe; OECD Agricultural Outlook 2002 - 2007; AMA Rakousko

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

[18] *Pro odhad nákladů na 1t hlavního výrobku je použit průměrný výnos uváděný ve výběrovém šetření sítě FADN.*

[19] *Agra Europe, February 20, 2004.*

Zatímco výnos ječmene ozimého zaznamenal výrazné snížení o 0,47 t/ha proti předchozímu roku, výnosová hladina 3,91 t/ha u ječmene jarního byla meziročně vyšší o 0,19 t/ha a dosáhla nejvyšší hodnoty od roku 1996. Vzhledem k nesrovnatelně vyšší pěstební ploše ječmene jarního tak tento výnos nejen eliminoval výnosový propad ozimů, ale dopomohl k meziročnímu nárůstu výnosové úrovně ječmene celkem o 0,1 t/ha. Produkce ječmene celkem ze sklizně roku 2003 byla proti produkci předchozího roku vyšší o 276,2 tis. t, z toho navýšení produkce ječmene jarního činilo 479,3 tis. t proti propadu produkce ječmene ozimého o 203,1 tis. t.

Výroba ječmene celkem pro marketingový rok 2003/04 převýšila předpokládanou domácí spotřebu o 213,7 tis. t a i při očekávaném meziročním zvýšení konečných zásob se dá předpokládat vývoz.

Spotřeba ječmene pro výrobu sladu na vývoz je započítána v mírně zvýšené spotřebě pro potravinářské užití. Monitoring kvality sladovnického ječmene ze sklizně roku 2003 prokázal významně lepší kvalitativní parametry než v předchozím roce. Odbyt většiny produkce ječmene je zajišťován smluvně. Požadavky jednotlivých sladoven na kvalitu sladovnického ječmene rostou a sladovny samy určují, o které odrůdy mají zájem, a vyžadují odpovídající hnojení a ošetření. Sladovnický ječmen, slad z ječmene a pivo, zaujímají dlouhodobě významné místo ve vývozu zemědělských a potravinářských komodit ČR.

Vzhledem k velmi dobrým kvalitativním parametrům ječmene sladovnického ze sklizně roku 2003 a dobré cenové úrovni nabízené zahraničními trhy byl v 1. polovině marketingového roku 2003/04 realizován vývoz zhruba 85,8 tis. t ječmene sladovnického. Převaha vývozu se uskutečnila na Slovensko (35,5 %), do Maďarska (27,2 %), do Rumunska (12,4 %) a do Polska (11,8 %).

Graf TA3.1/04 - Porovnání CZV ječmene sladovnického v ČR, Německu a Rakousku

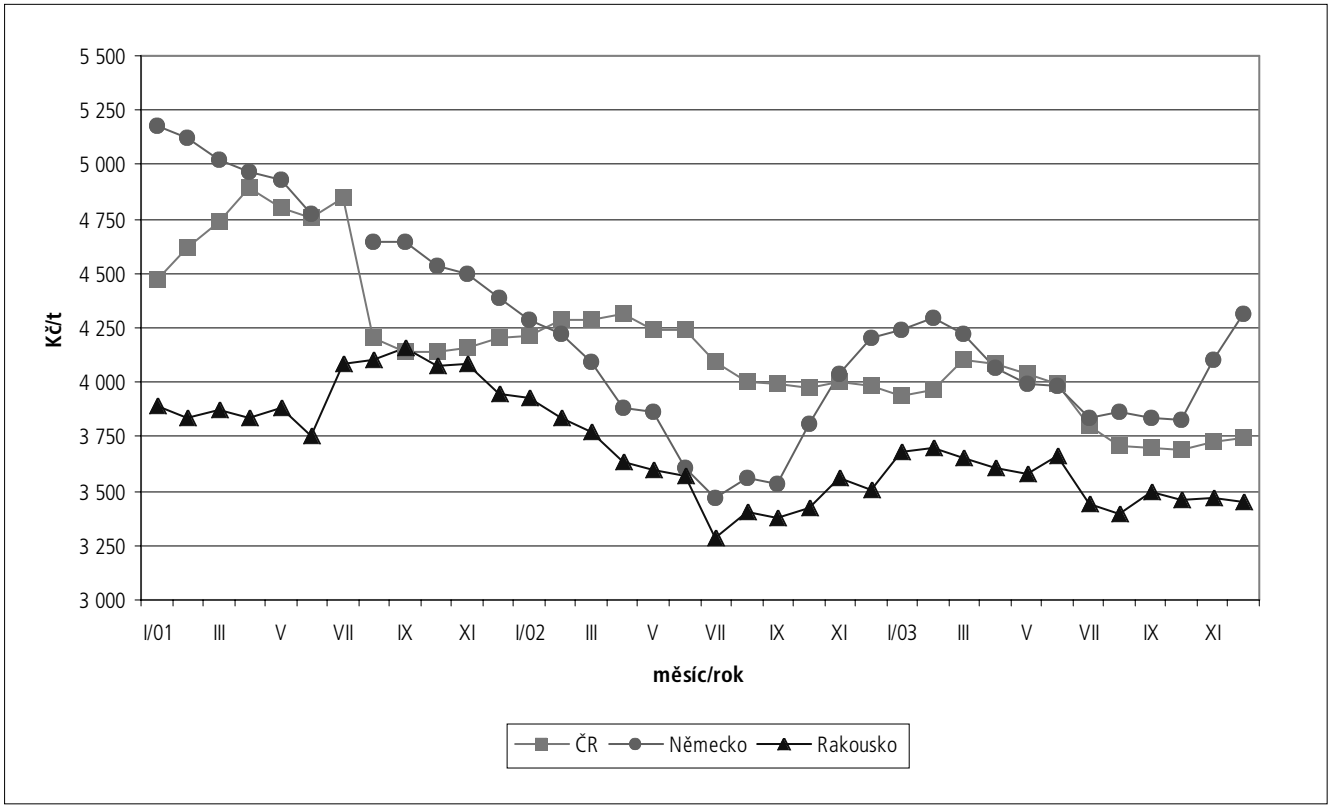

Pramen: Agrarmarkt Austria (AMA, Rakousko); ZMP Preis Barometr, ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců; kurzovní přepočet ČNB
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

CZV ječmene sladovnického zůstala i po sklizni na nižší úrovni než ve srovnatelném období předchozího roku. Průměrná CZV v kalendářním roce 2003 zaznamenala meziroční snížení o 6,5 %.

Vývoz sladu se v roce 2003 výrazně zvýšil[20]. Zatímco v 2. polovině marketingového roku 2002/03 byl mírně nad úrovní srovnatelného období marketingového roku 2001/03, v 1. polovině marketingového roku 2003/04 byl zhruba o 32,0 % vyšší než v 2. polovině marketingového roku 2002/03. Slad se vyvážel nejvíce do Polska (41,7 %), do Ruska (16,9 %) a do Německa (6,8 %).

Na rozdíl od ječmene sladovnického došlo u CZV ječmene krmného (i při meziročním snížení průměrné roční CZV), v průběhu 1. pololetí marketingového roku 2003/04 ke zvýšení o 21,3 %, tj. 533,0 Kč/t. Zvýšení ceny ječmene krmného souvisí s propadem produkce pšenice a substitucí ječmene za pšenici v krmných směsích.

Odhad nákladů na hektar u ječmene jarního se meziročně snížil o 0,2 %, odhad nákladů na 1 t výrobku se, v souvislosti s velmi malým snížením hektarového výnosu[21], zvýšil pouze o 0,7 %. Podmínky pěstitelů se podle ukazatele TT meziročně zhoršily u ječmene sladovnického o 7,2 % a u ječmene krmného o 6 % (tab. TA3.1/03). Ekonomická situace pěstitelů ječmene se meziročně mírně zhoršila, ale byla lepší než u pěstitelů pšenice.

[20] *GŘC - celní statistika.*
[21] *Pro odhad nákladů na 1t hlavního výrobku je použit průměrný výnos uváděný ve výběrovém šetření FADN.*

Graf TA3.1/05 - Porovnání CZV ječmene krmného v ČR, Německu a Rakousku

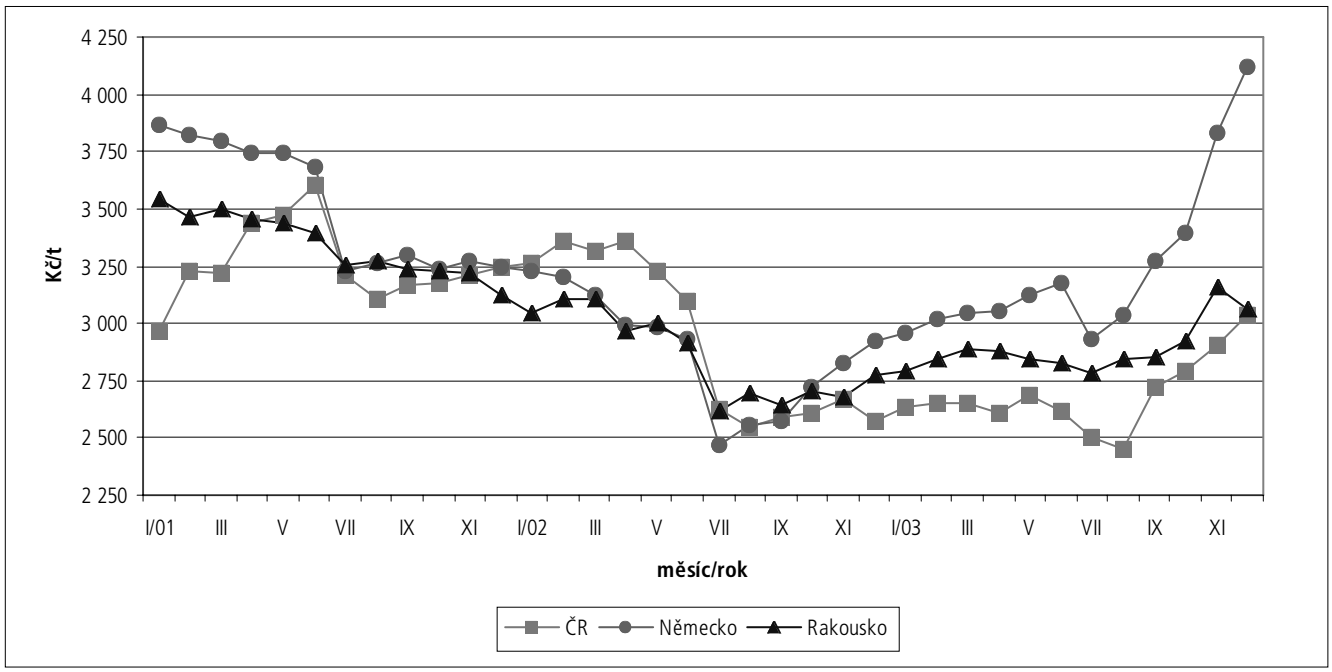

Pramen: Agrarmarkt Austria (AMA, Rakousko); ZMP Preis Barometr, ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců; kurzovní přepočet ČNB
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

Žito

Po dlouhodobém snižování ploch žita v ČR nastal pro sklizeň roku 2003 nárůst produkční plochy (18,7 %). Z ozimých obilovin byly porosty žita nejméně poznamenány špatnými podmínkami přezimování, takže došlo k zaorání pouze 3,3 % osetých ploch[22]. Průběh vegetačního i sklizňového období byl pro žito mimořádně příznivý, což se odrazilo v kvalitě i množství sklizené suroviny. Hektarový výnos byl nejvyšší od roku 1993 a výsledky monitoringu kvality ukazují na dosažení parametrů pro potravinářské užití u většiny produkce. Přestože došlo k meziročnímu zvýšení produkce o 33,6 %, předpokládaná úroveň domácí spotřeby přesahuje produkci o 28,7 % (45,7 tis. t). Potřeba dovozu žita k potravinářskému užití trvá, očekává se však mírný meziroční pokles.

TA3.1/04 - Bilance výroby a spotřeby žita a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2002/03	2003/04	Meziroční index
Bilance				
Počáteční zásoba	**tis. t**	59,70	35,20	58,96
Sklizňová plocha	**tis. ha**	35,30	41,90	118,70
Hektarový výnos	**t/ha**	3,37	3,80	112,76
Výroba	**tis. t**	119,20	159,30	133,64
Dovoz	**tis. t**	66,10	50,00	75,64
Celková nabídka	**tis. t**	245,00	244,50	99,80
Domácí spotřeba celkem	**tis. t**	208,00	205,00	98,56
Vývoz	**tis. t**	1,80	7,00	388,89
Celková poptávka	**tis. t**	209,80	212,00	101,05
Konečná zásoba	**tis. t**	35,20	32,50	92,33
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku[1)]	**Kč/t**	2 848,00	2 613,00	91,75
CZV žita[2)]	**Kč/t**	3 623,00	3 519,00	97,13
Přímé platby a dotace vstupů	**Kč/t**	.	.	.
OPP[3)]	**%**	.	.	.
KNO[4)]	**koef.**	.	.	.
TT žita[5)]	**%**	127,21	134,67	105,86
CZV EU[6)]	**Kč/t**	2 877,58	3 135,84	108,97
Přímé platby a dotace vstupů EU[7)]	**Kč/t**	1 941,16	2 006,17	103,35

1) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN, rok 2003 odhad.
2) Průměrné CZV za kalendářní roky.
3) OPP = odhad produkčních podpor (%).
4) KNO = koeficient nominální ochrany.
*5) TT = „terms of trade" = [(CZV + přímé dotace) / náklady] * 100.*
6) Rakousko, kurz ČNB 2002 - 30,812 Kč/EUR, 2003 - 31,844 Kč/EUR.
7) Pro marketingový rok 2002/03 a 2003/04.
Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Index cen zemědělských výrobců;
MZe; GŘC; Agra Europe; OECD Agricultural Outlook 2002 - 2007; AMA Rakousko
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

V důsledku vyšší produkce by měla v marketingovém roce 2003/04 celková nabídka žita, při realizaci předpokládaného dovozu, dosahovat téměř stejnou úroveň jako v předchozím roce i při výrazně nižších počátečních zásobách.

Dovoz žita v druhém pololetí marketingového roku 2002/03 přesáhl dovoz ve stejném období předchozího roku o 33,8 %. V průběhu 1. pololetí marketingového roku 2003/04 byl v porovnání se srovnatelným obdobím předchozího roku dovoz pouze 70%. Na rozdíl od několika předchozích období, kdy největšími dovozci bylo Německo, Slovensko a Polsko, v průběhu roku 2003 došlo ke změně struktury dovozů, a to nejvíce z Běloruska (46,1 %), Ruska (19,4 %) a Polska (16,9 %). Dalšími menšími dovozci byli Slovensko (11,8 %) a Německo (4,3 %).

V návaznosti na několikaletou potřebu dovozu žita pro potravinářské užití z důvodu nedostatečné domácí nabídky se v posledních letech držela CZV žita, na rozdíl od CZV ostatních obilních komodit, nad úrovní okolních zemí. Přesto, hlavně z důvodu relativně levných dovozů (v předchozích letech z přebytků intervenčních zásob Německa, v roce 2003 z levných zásob Běloruska), nedosáhla CZV žita úroveň zajímavou pro naše pěstitele. Důvodem nezájmu o pěstování žita je také variabilita jeho výnosových a kvalitativních hodnot v závislosti na počasí.

Graf TA3.1/06 - Porovnání CZV žita v ČR, Německu a Rakousku

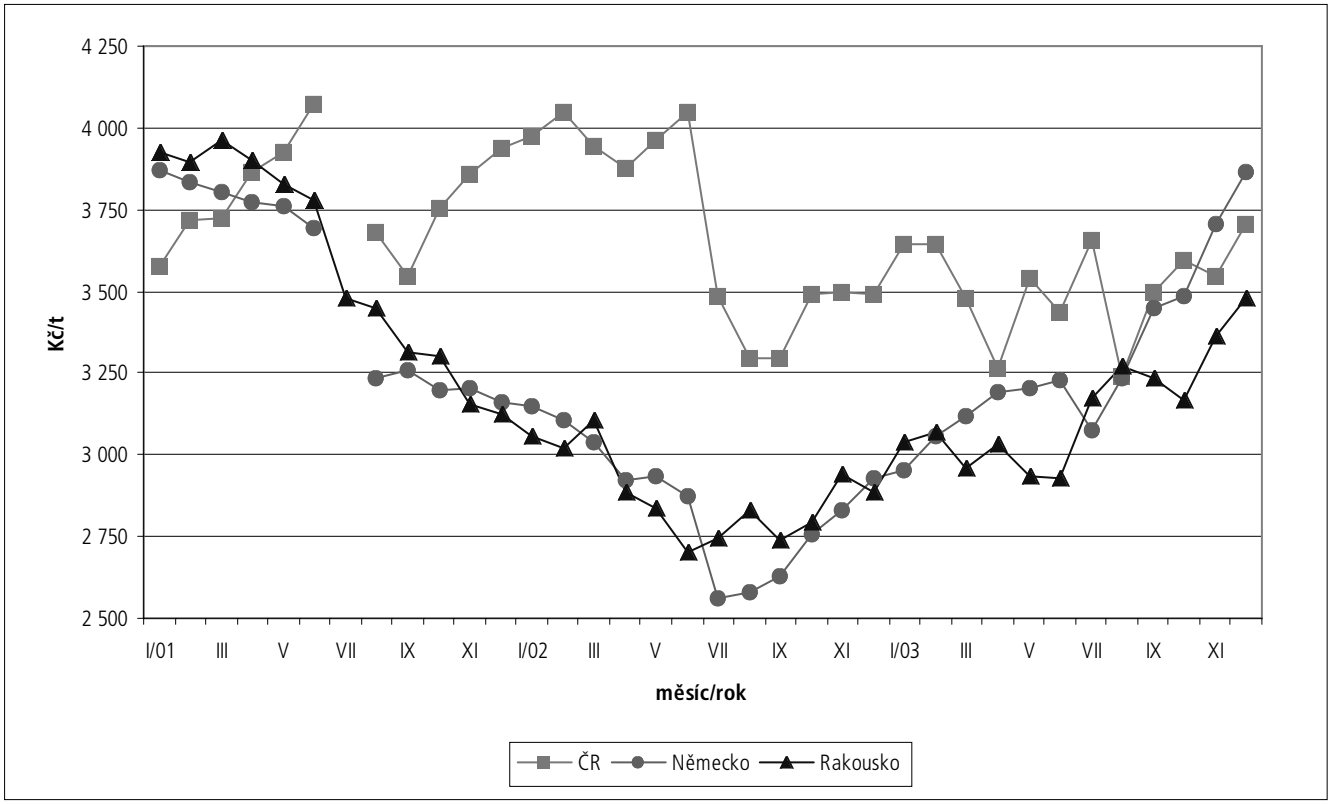

Pramen: Agrarmarkt Austria (AMA, Rakousko); ZMP Preis Barometr, ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců; kurzovní přepočet ČNB
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

Odhad meziročního snížení nákladů na hektar u žita (0,2 %) u respondentů s podvojným účetnictvím souvisí, stejně jako u ostatních obilovin, s předpokládaným snížením cen vstupů. Výrazné snížení nákladů na 1 t výrobku (8,3 %) je důsledkem zvýšení hektarového výnosu. Porovnání ukazatele TT (tab. TA3.1/04) v posledních dvou letech vyjadřuje meziroční zlepšení ekonomických podmínek pěstitelů žita.

Kukuřice

Eurostat[23] odhaduje meziroční snížení produkce kukuřice ze sklizně roku 2003 v EU 15 zhruba na úrovni 15,7 % (6 355,9 tis. t). Celková produkce kukuřice ze sklizně roku 2003 se v EU 15 předpokládá ve výši 34 075,3 tis. t. Nejvyšší meziroční snížení produkce v EU 15 se předpokládá ve Francii o 4 992,9 tis. t (30,4 %), v Itálii o 757,4 tis. t (7,2 %) a v Rakousku o 434,4 tis. t (23,0 %).

Produkční plochy kukuřice na zrno v ČR se od roku 1998 zvyšují a pro sklizeň roku 2003 dosáhly 85,4 tis. ha (21% meziroční nárůst). Srážkový deficit v letních měsících negativně ovlivnil hektarový výnos, který se snížil pod úroveň výnosů posledních šesti let. Přesto, v důsledku rozšíření pěstebních ploch, byla produkce kukuřice ze sklizně roku 2003 druhá nejvyšší hned po produkci ze sklizně roku 2002 v časové řadě od roku 1990.

Produkce kukuřice nepokrývá předpokládanou úroveň domácí spotřeby pro marketingový rok 2003/04 (o 10,6 tis. t). Vysoké počáteční zásoby spolu s produkcí a předpokládaným dovozem však tvoří celkovou nabídku, která překročí očekávanou domácí spotřebu o 175,8 tis. t a zachová dostatečnou konečnou zásobu (25,8 % předpokládané domácí spotřeby). Vzhledem k nedostatečné nabídce krmných obilovin se předpokládá meziroční zvýšení spotřeby kukuřice pro krmné účely o 60,0 tis. t (15,0 %). Úměrně tomu by se měl, pro zachování konečné zásoby, snížit vývoz.

[22] *MZe, Výsledky šetření zaorávek ozimů k 29. 4. 2003.*
[23] *Agra Europe, February 20, 2004.*

TA3.1/05 - Bilance výroby a spotřeby kukuřice a její ekonomika

Ukazatel	MJ	2002/03	2003/04	Meziroční index
Bilance				
Počáteční zásoba	tis. t	95,10	166,40	174,97
Sklizňová plocha	tis. ha	70,60	85,40	120,96
Hektarový výnos	t/ha	8,73	5,58	63,92
Výroba	tis. t	616,20	476,40	77,31
Dovoz	tis. t	6,40	20,00	312,50
Celková nabídka	tis. t	717,70	662,80	92,35
Domácí spotřeba celkem	tis. t	426,00	487,00	114,32
Vývoz	tis. t	125,30	50,00	39,90
Celková poptávka	tis. t	551,30	537,00	97,41
Konečná zásoba	tis. t	166,40	125,80	75,60
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku[1)]	Kč/t	2 424,00	3 355,00	138,41
CZV kukuřice[2)]	Kč/t	3 158,00	2 952,00	93,48
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/t	.	.	.
OPP[3)]	%	.	.	.
KNO[4)]	koef.	.	.	.
TT kukuřice[5)]	%	130,28	87,99	67,54
CZV EU[6)]	Kč/t	3 237,83	3 489,84	107,78
Přímé platby a dotace vstupů EU[7)]	Kč/t	1 941,16	2 006,17	103,35

1) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN, rok 2003 odhad.
2) Průměrné CZV za kalendářní roky.
3) OPP = odhad produkčních podpor (%).
4) KNO = koeficient nominální ochrany.
*5) TT = „terms of trade" = [(CZV + přímé dotace) / náklady] * 100.*
6) Rakousko, kurz ČNB 2002 - 30,812 Kč/EUR, 2003 - 31,844 Kč/EUR.
7) Pro marketingový rok 2002/03 a 2003/04.
Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Index cen zemědělských výrobců; MZe; GŘC; Agra Europe; OECD Agricultural Outlook 2002 - 2007; AMA Rakousko
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

Graf TA3.1/07 - Porovnání CZV kukuřice v ČR a Rakousku

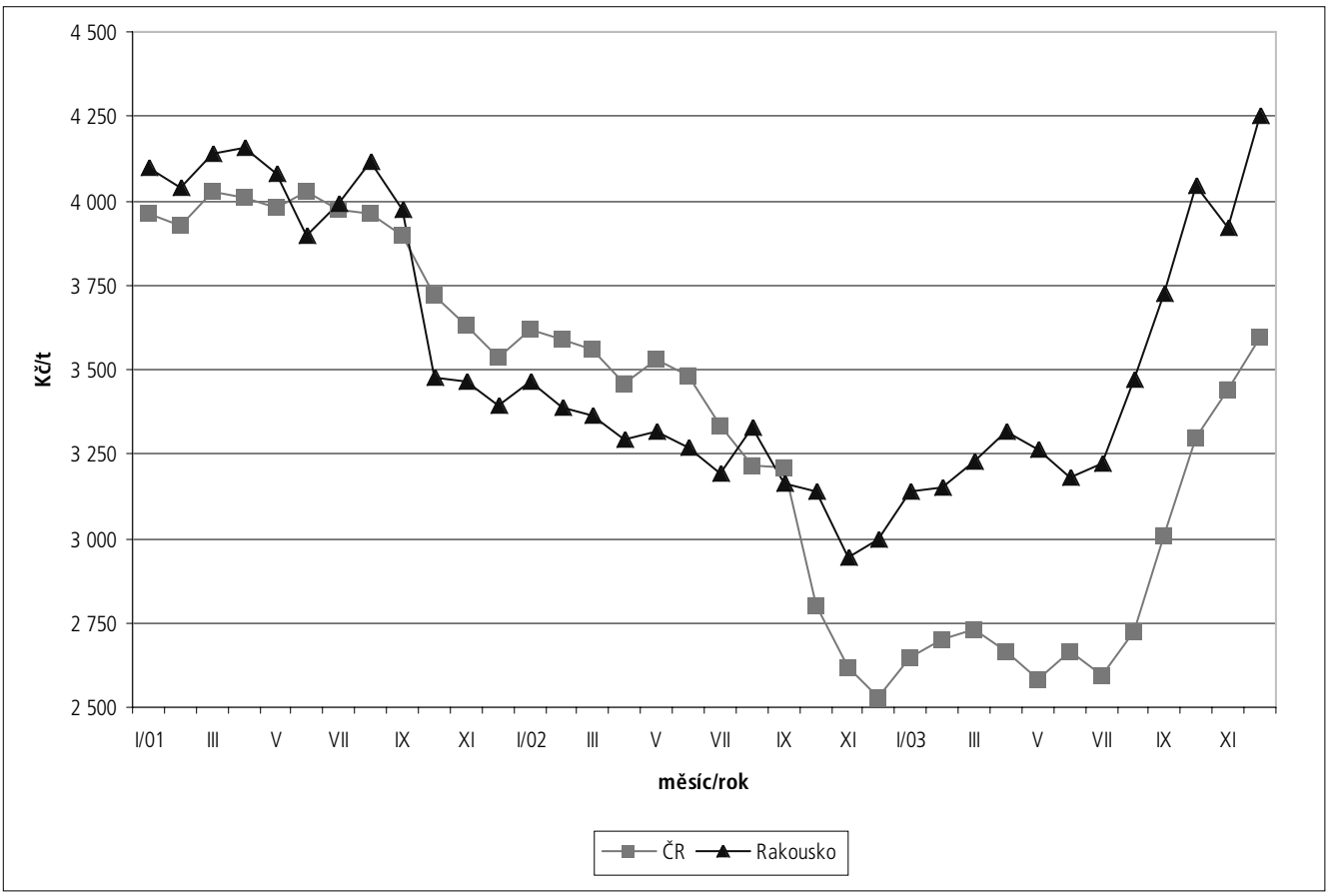

Pramen: Agrarmarkt Austria (AMA, Rakousko); ZMP Preis Barometr, ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců; kurzovní přepočet ČNB
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

Dovoz kukuřice v 1. polovině marketingového roku 2003/04 byl o 0,4 tis. t vyšší (44,4 %) než ve stejném období předchozího marketingového roku. Vývoz ve výši 39,0 tis. t ve stejném období znamenal meziroční snížení o 9,6 tis. t. Nejvyšší vývozy byly realizovány do Polska (36,3 %), Německa (35,8 %) a Nizozemska (11,8 %).

Pozvolný pokles CZV kukuřice v ČR, související s růstem domácí produkce v letech 2000 a 2001, byl vystřídán strmým propadem ceny po rekordní sklizni roku 2002, kdy CZV klesla pod hladinu ceny kukuřice v Rakousku. V rozpětí 2 500 až 2 668 Kč/t kolísala CZV až do července roku 2003, kdy se, již v souvislosti se zřejmým deficitem krmných plodin a předpokládaným nižším výnosem, začala CZV prudce zvyšovat.

Odhadované meziroční snížení nákladů na hektar kukuřice u respondentů s podvojným účetnictvím (0,3 %) souvisí, stejně jako u ostatních obilovin, s předpokládaným snížením přímých materiálových nákladů na ha (1,9 %). Výrazné snížení hektarového výnosu se odrazilo v nárůstu nákladů na jednotku produkce a významně ovlivnilo zhoršení ekonomických podmínek producentů kukuřice v ČR. Tuto skutečnost vyjadřuje více než 30% meziroční snížení ukazatele TT (tab. TA3.1/05).

3.1.2 Cukrovka - cukr

V roce 2003 se světové ceny bílého cukru nezotavily, naopak pokračoval trend jejich poklesu způsobený vysokými světovými zásobami cukru. Průměrná cena bílého cukru na burze v Londýně[24] v roce 2003 činila 213,75 USD/t (6 034 Kč/t), tj. 93,6 % cenové úrovně roku 2002. U největšího světového producenta a vývozce cukru Brazílie ovlivnily nízké výrobní náklady růst produkce cukru, což spolu se slabým kurzem brazilského realu přispělo ke zvýšení vývozu levného cukru. Pokles světových cen cukru působí problémy státům, které výrazně subvencují vývoz cukru, zejména zemím EU, neboť finanční prostředky z rozpočtu EU nepokrývají zvyšující se ztráty z exportu cukru. Vzhledem k nebezpečí překročení limitů WTO pro subvencovaný vývoz cukru do třetích zemí (kvóty „B“) rozhodla EK nařízením Rady č. 1739/2003 ze dne 30. 9. 2003 pro marketingový rok 2003/04 o snížení celkové produkční kvóty cukru, isoglukózy a inulinových sirupů o 215,5 tis. t (v hodnotě bílého cukru). Z tohoto množství je snížení kvóty B pro cukr v množství 40 732,8 t.

Trh s cukrovkou a cukrem byl v ČR v marketingovém roce 2002/03 významně ovlivňován opatřeními zemědělské politiky, a to nařízením vlády č. 114/2001 Sb., o stanovení produkčních kvót cukru na kvótové roky 2001/02 - 2004/05, které nabylo účinnosti dne 30. 3. 2001 a novelami tohoto nařízení (nařízení vlády č. 296/2002 Sb., č. 15/2003 Sb. a č. 97/2003 Sb.) v následujících letech. Tato opatření jsou podrobně popsána v kap. B3.1.3.

Plynulý přechod k systému Společné organizace trhů (SOT) s cukrem Evropské unie umožnila poslední novela nařízení vlády č. 114/2001 Sb. Podrobněji viz kap. B3.1.3.

MZe připravilo v souladu s usnesením vlády ze dne 3. 9. 2003 č. 843 nový prováděcí právní předpis (tzv. „euronařízení“), který umožní provádění společné organizace trhu s cukrem v podmínkách ČR. Základem pro regulaci trhu s cukrovkou a cukrem jsou předpisy Evropských společenství, zejména nařízení Rady č. 1260/2001. Zmíněné „euronařízení“ upravilo a doplnilo ty části regulačního systému, které předpisy ES blíže nespecifikují a úpravu ponechávají na členských státech.

Sklizňová plocha cukrovky v ČR v marketingovém roce 2003/04 dosáhla 77,3 tis. ha, tj. 99,8 % skutečnosti roku 2002/03. V průběhu rozhodující části vegetačního období extrémní sucho spolu s rekordně vysokými teplotami ovlivnilo snížení výnosů bulev ve srovnání s předchozím rokem. Průměrný hektarový výnos cukrovky v ČR v roce 2003/04 se ve srovnání s rokem 2002/03 snížil (o 8,6 %) na 45,20 t. Zdravotní stav porostů byl dobrý, výskyt škůdců a listových chorob, zejména cerkosporiózy, byl ojedinělý až mírný. Vlivem dlouhého slunečního svitu bylo dosaženo vysoké digesce[25] nakupované cukrovky.

Při setí cukrovky bylo využito osiva 45 odrůd od šesti osivářských firem. Postupně se zvyšuje podíl pěstování odrůd s vyšším obsahem cukru. V roce 2003 se tyto odrůdy pěstovaly na 75,6 % ploch (odrůdy typu C a CN)[26]. Vzhledem k rizikům plošného rozšíření rizománie, daným koncentrací výroby cukrovky, vzrůstá význam registrace odrůd tolerantních k této chorobě. V roce 2003 bylo registrováno celkem 11 nových odrůd cukrovky, z nichž je 6 tolerantních k rizománii.

V marketingovém roce 2003/04 vstoupilo do kampaně 13 cukrovarů. Ve srovnání s rokem 2002/03 se zvýšil celkový jmenovitý výkon cukrovarů o 8,3 %[27] a průměrný denní jmenovitý výkon cukrovarů se zvýšil o 7,8 %[28]. Vzhledem ke snížení výroby cukru v kampani 2003/04 ve srovnání s předchozí kampaní se výroba cukru z kapacity 1 000 t/d. ř.[29] (měřená produkcí cukru v t za den) snížila v meziročním srovnání o 3,4 %[30].

Produkce bílého cukru z řepy se v ČR v roce 2003/04 odhaduje na 513,9 tis. t[31] (o 7,8 % méně než v roce 2002/03). Výnos bílého cukru z 1 ha se odhaduje na 6,65 t[32] (o 7,5 % méně než v roce 2002/03). Ve srovnání s průměrem EU je výnos cukru z 1 ha nižší o více než 2 t, ale přesáhl výnosovou úroveň Řecka, Itálie, Irska a Finska.

V kvótovém roce 2002/03 dosáhl podle údajů SZIF celkový prodej cukru z cukrovarů 640,0 tis. t (108,7 % skutečnosti roku 2001/02) - nejvyšší dosažená úroveň od roku 1993. Prodej cukru pro tuzemský trh činil 472,1 tis. t (124,9 % loňské skutečnosti). Zvýšení tohoto prodeje bylo ovlivněno nízkou cenou průmyslových výrobců cukru jako reakce na zrušení minimální ceny cukru na základě nálezu Ústavního soudu. Prodej cukru určeného pro export dosáhl v kvótovém roce 2002/03 celkového objemu 167,8 tis. t (pouze 79,7 % skutečnosti roku 2001/02). Z toho přímý vývoz cukru činil jen 62,8 tis. t (meziroční pokles o 42,9 %), nepřímý vývoz cukru (ve výrobcích) byl mírně nad úrovní předchozího roku (meziroční růst

[24] London No. 5, dodací podmínka FOB.

[25] Cukernatost.

[26] C (cukernatý typ), N (normální typ), V (výnosový typ), CN a NV (kombinované typy).

[27] Odhad Českomoravského cukrovarnického spolku za všechny cukrovary ČR.

[28] Odhad Českomoravského cukrovarnického spolku za všechny cukrovary ČR.

[29] Tisíc tun řepy za den - odhad Českomoravského cukrovarnického spolku za všechny cukrovary ČR.

[30] Odhad Českomoravského cukrovarnického spolku za všechna cukrovary ČR.

[31] Odhad Českomoravského cukrovarnického spolku. Podle údajů SZIF bylo od počátku kampaně 2002/03 do konce února 2003 vyrobeno 487,84 tis. t cukru. Výroba cukru dále pokračovala.

[32] Produkce cukru přepočítaná na sklizňovou plochu cukrovky podle ČSÚ.

o 4,4 %). Výrazný pokles přímého exportu cukru byl ovlivněn jak nízkými cenami cukru na světových trzích, tak zvýšeným prodejem cukru na tuzemském trhu.

Spotřeba cukru pro lidskou výživu v České republice se v posledních třech letech zvýšila (v roce 2003 dosáhla podle předběžných výsledků 43,0 kg na obyvatele a rok, 41,5 kg v roce 2002).

Dovoz cukru do ČR byl mj. v marketingovém roce 2002/03, stejně jako v roce 2001/02, mj. ovlivněn přijatými ochrannými opatřeními popsanými v kap. B3.1.2.

Vlivem vysokého prodeje cukru z cukrovarů na tuzemský trh a snížením dovozu cukru v režimu aktivního zušlechťovacího styku (AZS) v důsledku realizovaných ochranných opatření k omezení dovozu bylo v marketingovém roce 2002/03 do ČR importováno pouze 27,2 tis. t cukru (tel quel[33]) v celkové hodnotě 450,4 mil. Kč (64,2 % skutečnosti roku 2001/02). Nejvíce cukru, stejně jako v předchozích dvou letech, bylo dovezeno ze zemí EU (61,4 % z celkového dovozu), což odpovídá nejvyšší stanovené dovozní kvótě z tohoto teritoria. V roce 2002/03 se dovoz cukru ze zemí CEFTA dále snížil, především dovoz cukru z Polska (7,4 tis. t, tj. 73,3 % skutečnosti roku 2001/02).

V roce 2002/03 byl dovoz cukru v rámci režimu AZS regulován vyhláškou MF č. 87/2002 Sb., ze dne 28. 2. 2002, o omezení aktivního zušlechťovacího styku v podmíněném systému u vybraných druhů zboží, neboť tato forma dovozu cukru by významně snížila uplatnění tuzemského cukru určeného ke zpracování ve výrobcích. Na základě této vyhlášky bylo možno do režimu AZS propustit zboží vybraných skupin položek a podpoložek v celkovém množství nepřesahujícím v kalendářním roce 4 600 t (třtinový nebo řepný cukr, isoglukóza, ostatní cukry včetně invertního, sirupy s přísadou aromatických látek a kakaový prášek s obsahem cukru). Tato vyhláška pozbyla platnosti dnem 31. 12. 2002 a byla nahrazena vyhláškou MF č. 43/2003 Sb., ze dne 7. 2. 2003, vztahující se na stejné skupiny položek a podpoložek jako předchozí vyhláška. Celkové množství dovozu výše uvedených komodit v režimu AZS bylo stanoveno pro rok 2003 na 5 060 t.

Vzhledem k realizaci uvedených opatření bylo v rámci AZS importováno v roce 2002/03 pouze 3,2 tis. t cukru (tel quel), tj. 45,1 % skutečnosti roku 2001/02 a jen 11,8 % z celkového dovozu cukru do ČR.

V roce 2002/03 zůstalo v platnosti nařízení vlády č. 263/2001 Sb., ze dne 9. 7. 2001, kterým bylo stanoveno s účinností od 27. 7. 2001 ochranné opatření na dovoz některých výrobků do ČR. Na základě tohoto nařízení byly pro vybrané výrobky (isoglukóza, ostatní cukry včetně invertních, sirupy s přísadou aromatických látek) stanoveny čtvrtletní celní kvóty se smluvní celní sazbou, teritoriálně rozdělené na SR a ostatní země. Po vyčerpání celních kvót v daném období se u příslušných výrobků zvýšila celní sazba o 83 až 163 procentních bodů, přičemž minimální celní sazba byla stanovena v rozpětí 7,00 až 13,60 Kč/kg (podle druhu výrobku). Toto opatření, stejně jako veškerá ochranná opatření, pozbývá platnost dnem vstupu ČR do EU.

V platnosti zůstalo v roce 2003 rovněž nařízení vlády č. 239/2002 Sb., ze dne 29. 5. 2002, kterým bylo stanoveno ochranné opatření na dovoz kakaového prášku, obsahujícího přidaný cukr nebo jiná sladidla. Opatření se stanovilo formou čtvrtletních dovozních kvót se smluvní celní sazbou, které byly každoročně zvyšovány. Dovoz nad kvótu byl zatížen zvýšenou celní sazbou o 113 procentních bodů, ale minimální celní sazba činila 12,20 Kč/kg. Toto nařízení pozbývá platnost dnem vstupu ČR do EU.

Výše uvedená opatření měla vliv na omezení dovozu substituentů cukru. Dovoz cukru ve výrobcích včetně substituentů cukru v roce 2002/03 činil 106,7 tis. t, tj. 97,3 % skutečnosti roku 2001/02.

V marketingovém roce 2002/03 bylo vyvezeno 52,7 tis. t cukru (tel quel), tj. 49,9 % skutečnosti roku 2001/02, v celkové hodnotě 418,9 mil. Kč. Vývoz cukru byl negativně ovlivněn snížením světových cen cukru a vysokým prodejem cukru na tuzemském trhu. Cukr byl v roce 2002/03 nejvíce vyvážen do zemí bývalé Jugoslávie (zejména do Bosny), zemí CEFTA (zejména do Chorvatska, které se členem této obchodní dohody stalo od 1. 3. 2003), do Rumunska a na Slovensko. Meziročně se nejvíce snížil vývoz do zemí SNS. Do Ruska, Uzbekistánu a Běloruska nebyly v roce 2002/03 vývozy cukru vůbec realizovány. Pokračovala tendence poklesu vývozu cukru do zemí EU; ve srovnání s rokem 2001/02 nejvíce klesly vývozy cukru do Německa.

Množstevní saldo zahraničního obchodu s cukrem bylo v roce 2002/03 pozitivní, v celkové výši 25,7 tis. t (v roce 2001/02 činilo 63,9 tis. t). V hodnotovém vyjádření byla bilance zahraničního obchodu s cukrem rovněž aktivní ve výši 191,5 mil. Kč (567,4 mil. Kč v roce 2001/02).

Vývoz cukru ve výrobcích se v marketingovém roce 2002/03 podstatně snížil. Cukru ve výrobcích, včetně substituentů cukru, bylo v roce 2002/03 vyvezeno 72,0 tis. t (64,7 % skutečnosti roku 2001/02).

Množstevní saldo zahraničního obchodu s cukrem ve výrobcích bylo výrazně záporné (-34,7 tis. t), zatímco v předchozím roce bylo téměř vyrovnané (-1,5 tis. t). Na zhoršení obchodní bilance mělo nejvýraznější vliv zejména prohloubení negativního salda obchodní bilance tekutého a invertního cukru v rámci skupin položek CN 1702.

V roce 2003 dosáhla CZV cukrovky podle ČSÚ 949 Kč/t[34] (meziroční pokles o 20 Kč/t, tj. 2,06 %). Podle nařízení vlády č. 15/2003 Sb., ze dne 8. ledna 2003, a nařízení vlády č. 97/2003 Sb., ze dne 19. března 2003, byla v roce 2003/04 stanovena minimální cena cukrovky při základní cukernatosti 16 % ve výši 980 Kč/t. Tato cena se vztahovala pouze na množství cukrovky potřebné pro výrobu kvótového cukru. Minimální cena cukrovky ze sklizně roku 2004 bude na úrovni minimální ceny cukrovky k výrobě kvótového cukru (kvóty A a B) platné v EU.

Průměrná cena průmyslových výrobců krystalového cukru (CPV)[35] v marketingovém roce 2002/03 dosáhla 17,13 Kč/kg, tj. o 0,72 Kč/kg (4,0 %) méně proti roku 2001/02. Snížení CPV bylo způsobeno zejména zrušením minimální ceny cukru výměrem MF č. 01/2002 ze dne 29. 11. 2002.

---

[33] Bez přepočtu na společný základ, např. na hodnotu bílého nebo surového cukru.

[34] Vzhledem k podané soudní žalobě na nařízení vlády č. 114/2001 Sb. v platném znění a zrušení minimální ceny cukru od 1. května 2004 úrovně minimální ceny nebylo dosaženo.

[35] Intervenční cena bílého cukru v roce 2002/03 v EU činila 63,19 EUR/100 kg (19 620 Kč/t).

TA3.1/06 - Bilance výroby a spotřeby cukrovky a cukru, vč. ekonomiky[9)]

Ukazatel	MJ	2002/03	2003/04[7,8)]	Meziroční index
Sklizňová plocha	tis. ha	77,50	77,33	99,78
Hektarový výnos	t/ha	49,45	45,20	91,41
Výroba	tis. t	3 832,47	3 495,10	91,20
Bilance cukru				
Počáteční zásoba	tis. t	96,60	12,80	13,25
Výnos bílého cukru	t/ha	7,19	6,65	92,37
Výroba cukru ze sklizené řepy[1)]	tis. t	557,60	513,90	92,16
Dovoz celkem	tis. t	130,70	.	.
v tom - dovoz cukru	tis. t	24,00	.	.
- dovoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru	tis. t	106,70	.	.
Celková nabídka	tis. t	784,90	.	.
Domácí spotřeba celkem	tis. t	642,70	.	.
Vývoz celkem	tis. t	129,40	.	.
v tom - vývoz cukru	tis. t	57,50	.	.
- vývoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru	tis. t	71,90	.	.
Celková poptávka	tis. t	772,10	.	.
Konečná zásoba	tis. t	12,80	.	.
Ekonomika cukrovky				
Průměrné náklady na produkci[2,3)]	Kč/t	848,00	913,20	107,69
CZV	Kč/t	969,00	949,00	97,94
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/t	-	-	-
OPP[4)]	%	32,00	47,00	146,88
KNO[5)]	koef.	36,00	63,00	175,00
TT[6)]	%	114,27	103,92	90,94
Základní cena EU	Kč/t	1 468,81	1 518,00	103,35
	EUR/t	47,67	47,67	100,00
Přímé platby a dotace vstupů EU	Kč/t	-	-	-
	EUR/t	-	-	-

1) Předpoklad (výroba cukru v roce 2003/04 není dokončena).

2) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN, rok 2003 odhad.

3) V roce 2002/03 jsou průměrné jednotkové náklady na produkci kalkulovány na základě realizační ceny cukrovky podle výběrového šetření FADN ve výši 899 Kč/t.

4) OPP = odhad produkčních podpor (v %).

5) KNO = koeficient nominální ochrany.

*6) TT = „terms of trade" = [(CZV + přímé dotace)/náklady] * 100.*

7) Odhad.

8) Vzhledem ke zkrácení kvótového roku 2003/04 o 4 měsíce není bilance v tomto roce predikována.

9) Za kvótový rok (od 1. 9. do 31. 8. následujícího roku).

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; GŘC; MZe; SZIF

Zpracoval: H. Strnadlová (VÚZE), I. Svoboda (MZe)

V roce 2003/04 se odhaduje růst nákladů na jednotku produkce (meziročně o 7,7 %), zejména v důsledku snížení hektarových výnosů cukrovky (při růstu nákladů na mzdy a některé materiálové vstupy, např. osiva).

Rentabilita pěstování cukrovky dosahuje od roku 2000/01 vzhledem k přijatým regulačním opatřením kladných hodnot.

3.1.3 Brambory a bramborový škrob

Sklizňové plochy i produkce brambor v EU 15 byly v roce 2003 nejnižší za posledních deset let. Proti roku 2002 klesly sklizňové plochy o 44,6 tis. ha (-3,5 %) a celková produkce o 5 201 tis. t (-11,3 %). Hlavní vliv na celkový pokles produkce mělo teplé a suché počasí v celé Evropě. Hektarové výnosy v EU 15 klesly proti roku 2002 o 8 %. Nejvíce klesl hektarový výnos v Nizozemsku (-13,6 %), Německu (-11,7 %), Belgii (-10,9 %), Velké Británii (-7,9 %) a Itálii (-7,4 %). I přes tento pokles dosáhl v EU 15 průměrný hektarový výnos 33,7 t a v EU 5[36] v průměru 38 t. Pokles produkce o 11,3 % měl však vliv na 124% nárůst farmářských cen. V marketingovém roce 2002/03 činila v EU 5 průměrná farmářská cena konzumních brambor 71,3 EUR/t (2 197 Kč/t) a v roce 2003/04 dosáhne podle odhadu Agra Europe 160 EUR/t (5 095 Kč/t).

„Pravidla pro obchod s bramborami v Evropě" vypracovaná evropským výborem Regles et Usages du Commerce Intereuropéen des Pommes de Terre (R.U.C.I.P.), ani regulační a dotační nařízení EK se v roce 2003 v EU 15 nezměnily a pěstování konzumních brambor (raných i ostatních) není v EU 15 regulováno ani subvencováno. I nadále zůstala regulována a subvencována výroba bramborového škrobu. Pro marketingový rok 2003/04 Komise zachovala výrobní kvótu bramborového škrobu na stejné úrovni jako v roce 2002/03 (1 864,3 tis. t). Nedošlo ke změnám ani v minimálních cenách brambor pro výrobu škrobu, přímých platbách pěstitelům brambor určených k výrobě bramborového škrobu a prémiích pro výrobce škrobu (škrobárny zpracovávající brambory na škrob).

V České republice byly v roce 2003 sklizeny brambory z 43,5 tis. ha. Pokles ploch brambor se v roce 2003 zmírnil. U raných brambor došlo proti roku 2002 k poklesu ploch o 3,1 tis. ha (-26,3 %), u konzumních ostatních (pozdních) o 96 ha (-0,3 %) a u brambor pro výrobu škrobu o 276 ha (-4,0 %).

[36] EU 5 - Německo, Belgie, Nizozemsko, Francie, Velká Británie.

České bramborářství bylo v roce 2003 při dovozu chráněno až 166% všeobecnou celní sazbou. Preferenční celní sazby (pro EU a CEFTA) a smluvní celní sazby pro členské země WTO nebyly změněny a zůstaly stanoveny od 0 do 50 %. Došlo však k podstatné změně v otevírání kvót pro dovoz brambor s preferenčním clem. Od 1. ledna 2003 byla otevřena kvóta pro dovoz 15 tis. t konzumních brambor ostatních (pozdních) z EU se clem 6 %. Tato kvóta byla vyčerpána 8. března 2003. Na základě Protokolu o úpravách obchodních aspektů Evropské dohody byl pro brambory stanoven marketingový rok od 1. 7. daného roku do 30. 6. následujícího roku a byly stanoveny kvóty s preferenčními cly na uvedené marketingové roky. Proto byla pro dovoz konzumních brambor ostatních (pozdních) 1. 7. 2003 otevřena nová kvóta na 7,5 tis. t se 6% clem platná do konce roku 2003. Od 1. ledna 2004 byla otevřena druhá část kvóty pro marketingový rok 2003/04 se 6% clem ve výši 5 tis. t. Tato kvóta však byla vyčerpána během několika minut již 2. ledna 2004.

Ve státní odrůdové knize bylo v roce 2003 zapsáno 116 odrůd brambor, z toho velmi raných 23, raných 39, poloraných 24, polopozdních a pozdních 30. Z tohoto množství bylo 32 odrůd vyšlechtěno v ČR. Plocha množitelských porostů klesla na 4 692,6 ha (10,8 % z celkových sklizňových ploch). Z těchto ploch nebylo uznáno 12,2 % ha a bylo sestupněno 2,3 % ha. Poměrně nízké procento zamítnutých množitelských ploch v porovnání s předchozími roky bylo způsobeno nižším výskytem mšic přenášející virové choroby a minimálním výskytem plísně bramborové.

Průběh počasí v roce 2003 byl pro brambory celkově velmi nepříznivý. Opožděný nástup jara způsobil zahájení výsadby raných brambor až v druhé polovině března. Plochy určené pro nejranější sklizeň byly zakryty netkanou textilií. Toto opatření uchránilo vzcházející porosty před neobyčejně silnými pozdními jarními mrazíky. Výsadba ploch konzumních brambor ostatních (pozdních) byla zahájena koncem března a díky počasí s velmi malým množstvím srážek byl průběh výsadby u většiny podniků ukončen v měsíci dubnu. Velmi suché a teplé počasí v dalších měsících roku 2003 způsobilo nedostatečné využití výnosového potenciálu brambor.

Podpůrné programy MZe platné pro rok 2003 byly u brambor zaměřeny na udržování genetického potenciálu, testování množitelského materiálu, na nákup certifikované sadby a na výrobu a vývoz bramborového škrobu.

Prodej konzumních brambor se v ČR z hlediska spotřebitelů postupně zlepšuje. Přímý prodej (pěstitel - spotřebitel) konzumních brambor v roce 2003 se meziročně nezměnil a pohybuje se přibližně na úrovni 40 % domácí spotřeby (310 tis. t). Ostatní distribuci (430 až 470 tis. t) zajišťovaly obchodní organizace (ovoce, zelenina, brambory), zpracovatelské organizace a zásobovací organizace obchodních řetězců. Je paradoxní, že obchodní řetězce, které iniciovaly prodej balených a řádně značených brambor, v konečné fázi mnohdy nezacházejí s touto komoditou způsobem odpovídajícím biologickému materiálu. Stále se zlepšuje kvalita prodeje praných, kartáčovaných či jinak upravených brambor, zlepšuje se i obalová technika, ale zhoršuje se odrůdová pravost převážně u brambor z dovozu a při prodeji nebalených hlíz.

Při kontrolách jakosti a zdravotní nezávadnosti prováděných Státní zemědělskou a potravinářskou inspekcí na celém území ČR nevyhovělo v roce 2003 těmto předpisům u konzumních brambor 19,5 % kontrolovaných šarží (meziroční zlepšení o 6,2 %). Při kontrolách ve velkoobchodech nevyhovělo předpisům 9,4 % a v maloobchodě 27,9 % kontrolovaných šarží. U brambor raných bylo v maloobchodě zjištěno 36,1 % nevyhovujících šarží. Stejně jako v roce 2002 byla i v roce 2003 prováděna SZPI ve spolupráci se Státní rostlinolékařskou správou kontrola zaměřená na odrůdovou pravost a jednotnost konzumních brambor. Pravidelně je také sledován výskyt reziduí pesticidů, obsah dusičnanů, těžkých kovů a glykoalkaloidů. Nebylo zjištěno překročení žádného ze stanovených hygienických limitů. Z tohoto hlediska jsou brambory pro spotřebitele stále zcela bezpečnou potravinou.

Brambory konzumní rané

Pro marketingový rok 2003/04[37] bylo sklizeno celkem 8,5 tis. ha ploch brambor konzumních raných (meziroční pokles o 26,3 %), z toho 7 tis. ha v zemědělském sektoru a 1,5 tis. ha v sektoru domácností. Proti minulému roku poklesl i hektarový výnos na 16,57 t (o 11,2 %). Průměrný hektarový výnos je výrazně překračován předními pěstiteli, přesto je průměrná intenzita pěstování brambor raných stále nízká. Pokles sklizňových ploch a hektarového výnosu ovlivnil růst CZV a odbyt veškeré produkce.

Od 1. ledna do 15. května 2003 bylo do ČR dovezeno 3 952 t brambor „nových“ v průměrné ceně 10,74 Kč/kg a vyvezeno pouze 87 t v průměrné ceně 11,10 Kč/kg. Od 16. května do 30. června 2003 bylo do ČR dovezeno 5 238 t brambor „raných“ v průměrné ceně 9,20 Kč/kg. Vývoz těchto brambor z ČR se neuskutečnil.

CZV brambor raných dosáhly v červnu 2003 průměru 7 175 Kč/t a proti stejnému období roku 2002 vzrostly o 1 227 Kč/t (+20,6 %). Za období sklizně „raných brambor“ v ČR[38] dosáhly CZV v průměru 6 482 Kč/t. Spotřebitelské ceny těchto brambor činily ve stejném období v průměru 13,47 Kč/kg.

Plochy raných brambor a jejich produkce jsou v ČR ve srovnání s EU vysoké. V okolních evropských zemích však bývá část jejich produkce (zejména z července a srpna daného roku) řazena do sklizně brambor konzumních ostatních.

Brambory konzumní ostatní (pozdní) - výrobky z brambor

V marketingovém roce 2002/03[39] klesly sklizňové plochy konzumních brambor ostatních na 28,4 tis. ha a produkce dosáhla 700,6 tis. t. Přesto, že byly vyslovovány obavy o zabezpečení dostatečného množství brambor pro zásobování obyvatelstva, bylo v marketingovém roce 2002/03 dovezeno pouze 23,5 tis. t v průměrné ceně 2,54 Kč/kg a vyvezeno 2,6 tis. t v průměrné ceně 4,50 Kč/kg. Bylo také dovezeno 123,2 tis. t a vyvezeno 21,3 tis. t konzumních brambor ve výrobcích a polotovarech.

V marketingovém roce 2003/04 bylo sklizeno 28,3 tis. ha brambor konzumních ostatních. Sklizňová plocha (podle nové evidence ČSÚ) byla alokována na 22,3 tis. ha do zemědělského sektoru a na 6,0 tis. ha do sektoru domácností. Při hektarovém výnosu 20,43 t bylo sklizeno 578,1 tis. t brambor konzumních ostatních. Proti roku 2002/03 došlo sice k poklesu

[37] Brambory „NOVÉ“ (položka CN 0701 905010) a brambory „RANÉ“ (položka CN 0701 905020) obchodované od 1. 1. do 31. 6. jsou bilančně započítávány do marketingového roku, který začíná 1. 7.

[38] V ČR se stále používá neplatná ČSN 46 2211 z roku 1987, podle které jsou brambory rané určené k lidské výživě dodávané na trh do 31. srpna roku sklizně.

[39] Marketingový rok u brambor v souladu s pravidly EU začíná 1. 7. roku sklizně a končí 30. 6. následujícího roku.

sklizňových ploch pouze o 96 ha (-0,3 %), ale snížení hektarového výnosu o 4,25 t (-17,2 %) mělo vliv na snížení produkce o 122,5 tis. t (-17,5 %). Celková dosažená produkce brambor konzumních ostatních nezajistí dostatečné zásobování zpracovatelů i maloobchodu v ČR. Proto lze očekávat pro marketingový rok 2003/04 dovoz brambor konzumních ostatních ve výši přibližně 50 tis. t a dovoz konzumních brambor obsažených ve výrobcích v množství 130 tis. t.

Graf TA3.1/08 - Porovnání CZV konzumních brambor v ČR a farmářských cen v EU[1)]

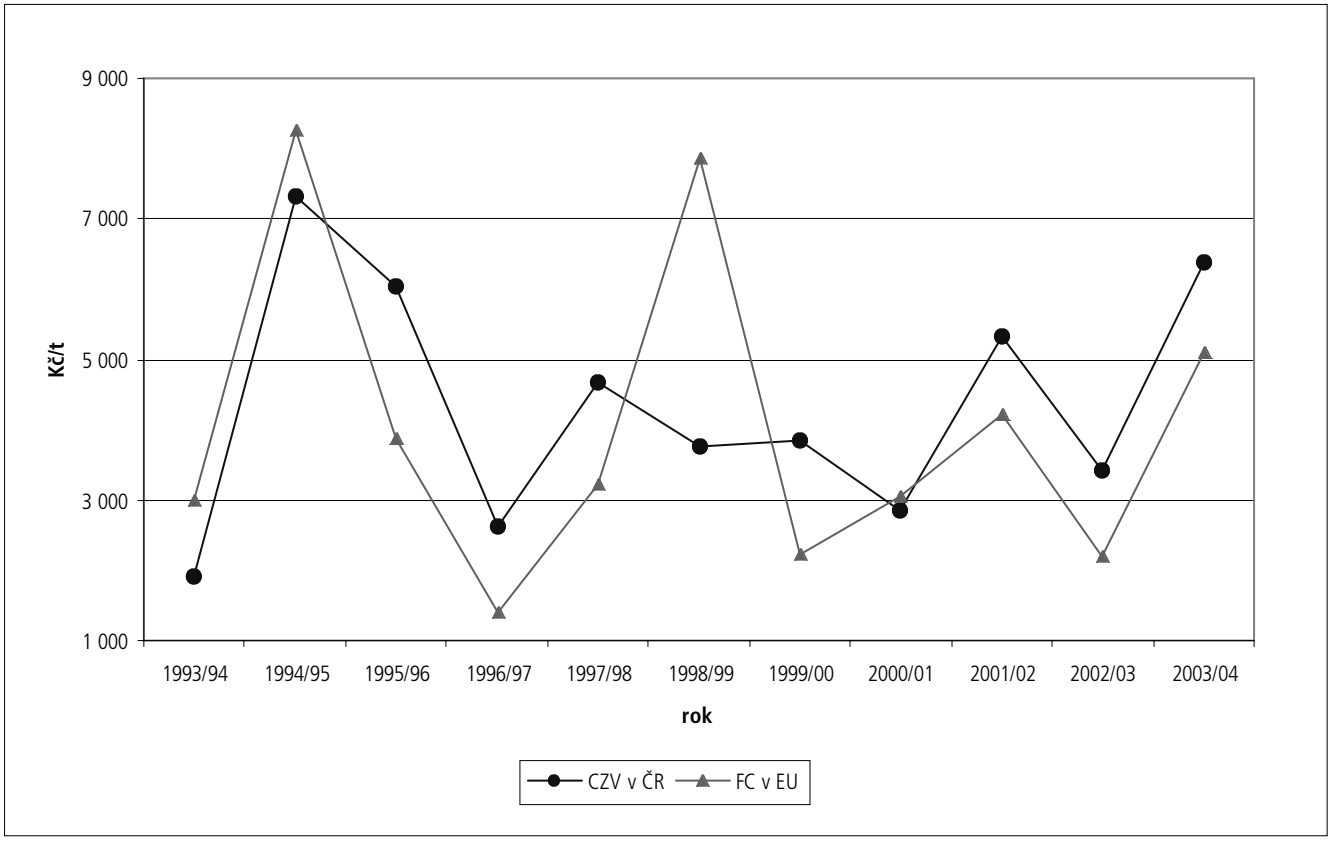

1) Průměrné farmářské ceny v EU 5 - Německo, Belgie, Francie, Nizozemsko, Velká Británie (přepočet podle kurzu ČNB).
Pramen: ČSÚ - Průměrné ceny zemědělských výrobců v ČR; Agra Europe - Potato Markets - Průměrné farmářské ceny v EU
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

Snížená nabídka brambor konzumních v marketingovém roce 2003/04 měla vliv na vývoj cen zemědělských výrobců, obchodních i spotřebitelských cen.

Průměrná CZV za kalendářní rok[40] 2003 dosáhla 4 129 Kč/t a byla v průměru o 1 808 Kč/t nižší než v roce 2002.

Průměrná spotřebitelská cena konzumních brambor dosáhla v roce 2003 úroveň 11,40 Kč/kg. Od září 2003 však cena prudce rostla a do února 2004 již dosáhla průměru 13,07 Kč/kg (meziroční nárůst o 70,6 %).

Vysoké spotřebitelské ceny konzumních brambor v ČR v roce 2003 měly vliv na zvýšení spotřeby bramborových výrobků a polotovarů[41]. Tím sice postupně dochází k vyrovnání spotřebitelské skladby brambor a bramborových výrobků v ČR se zeměmi EU, avšak za situace, kdy je více než třetina domácí spotřeby bramborových výrobků a polotovarů dovážena. V roce 2002/03 bylo v ČR na bramborové výrobky a polotovary (včetně loupaných) zpracováno přibližně 240 tis. t brambor[42]. Přestože tyto výrobky získaly certifikát EN ISO 9002 94 (evropské kvalitativní ukazatele), nemohou cenově konkurovat výhodnějším dovozům. Z těchto důvodů jsou domácí zpracovatelské kapacity využívány pouze z 30 až 40 %. Bramborových výrobků v přepočtu na konzumní brambory bylo do ČR v marketingovém roce 2002/03 dovezeno 123,2 tis. t a vyvezeno pouze 21,3 tis. t. V roce 2003/04 se předpokládá další zvýšení dovozu (130 tis. t) a snížení vývozu u těchto výrobků (pouze 12 tis. t).

V posledních letech se v ČR spotřeba konzumních brambor k lidské výživě (rané, ostatní, výrobky) pohybuje v rozpětí 73,0 až 76,5 kg na obyvatele a rok. Podle předběžných odhadů se vzhledem k vysoké spotřebitelské ceně v roce 2003/04 předpokládá pokles spotřeby konzumních brambor přibližně o 2 kg na obyvatele a rok. Stále se zlepšuje kultura prodeje brambor ve spotřebitelském balení a zvyšuje se podíl spotřeby brambor zpracovaných na výrobky a polotovary[43]. Distribucí brambor ve spotřebitelském balení jsou snižovány skladovací ztráty u výrobců i spotřebitelů. Při průmyslovém zpracování na bramborové výrobky a polotovary dochází ke zvyšování výtěžnosti a snižuje se celková spotřeba.

[40] Průměrná CZV konzumních brambor ostatních za kalendářní rok je složena z CZV za měsíce leden až červen z produkce minulého roku a CZV a měsíců červenec až prosinec z roku sklizně. CZV ovlivněné dvěma sklizněmi mohou být ve dvou následujících rocích značně rozdílné.

[41] Spotřebitelská cena mražených bramborových hranolků dosáhla 29,86 Kč/kg v roce 2001, 29,66 Kč/kg v roce 2002 a 28,47 Kč/kg v roce 2003. Na výrobu 1 kg hranolků je třeba přibližně 3,30 kg konzumních brambor.

[42] V ČR se zpracuje cca 100 tis. t brambor loupáním, 60 tis. t na výrobu hranolků a ostatních mražených výrobků, 45 tis. t na výrobu lupínků a 35 tis. t na kaše a suché výrobky. Domácí produkce zmražených bramborových hranolků pokryla v roce 2003 požadavky trhu z 37 %.

[43] V roce 2003 bylo na výrobky a polotovary pro lidskou spotřebu zpracováno v ČR přibližně 32 % z celkové spotřeby konzumních brambor.

TA3.1/07 - Bilance výroby a spotřeby brambor konzumních ostatních

Ukazatel	MJ	2002/03	2003/04	Meziroční index
Bilance				
Počáteční zásoba	tis. t	0,00	0,00	0,00
Sklizňová plocha	tis. ha	28,39	28,30	99,68
Hektarový výnos	t/ha	24,67	20,43	82,81
Výroba	tis.t	700,60	578,10	82,51
Dovoz	tis. t	36,57	50,00	136,72
Celková nabídka	tis. t	913,38	806,83	88,33
Domácí spotřeba celkem	tis. t	888,34	791,33	89,08
Vývoz	tis. t	3,76	3,50	93,09
Celková poptávka	tis. t	913,38	806,83	88,33
Konečná zásoba	tis. t	0,00	0,00	0,00
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku[1)]	Kč/t	3 023,00	3 791,00	125,41
CZV[2)]	Kč/t	5 937,00	4 129,00	69,55
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/t	0,00	0,00	0,00
OPP[3)]	%	.	.	.
KNO[4)]	koef.	.	.	.
TT[5)]	%	196,39	108,92	55,46
CZV EU[6)]	EUR/t	71,30	160,00	224,40
Přímé platby a dotace vstupů EU	EUR/t	0,00	0,00	0,00

1) Průměrné náklady podle výběrového šetření FADN, podvojné účetnictví - konzumní brambory ostatní.
2) Průměrné CZV konzumních brambor ostatních za kalendářní roky.
3) OPP = odhad produkčních podpor (%).
4) KNO = koeficient nominální ochrany.
*5) TT = „terms of trade" = [(CZV + přímé dotace)/náklady] * 100.*
6) Agra Europe - Potato Markets weekly.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; GŘC; MZe; EU; Agra Europe
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), F. Kůst (MZe)

Ekonomika pěstování brambor se v roce 2002 i 2003 vyvíjela příznivě. Náklady na pěstování konzumních brambor ostatních dosáhly u právnických osob v roce 2002 v průměru 75 132 Kč/ha[44] a v roce 2003 již 76 131 Kč/ha[45]. V roce 2003 se náklady na jednotku produkce v porovnání s rokem 2002 zvýšily o 25,4 % a současně klesly průměrné CZV o 30 %. Proto došlo k poklesu ukazatele TT (tab. TA3.1/07) o 45 %.

V České republice se stále více rozvíjí ekologické zemědělství a prodej ekologicky čistých potravin každý rok stoupá (kap. A6). Ekologické zemědělství je s účinností od 1. 1. 2001 upraveno zákonem č. 242/2000 Sb. Pro ekologické zemědělce patří brambory mezi nejdůležitější plodiny, protože tvoří základ osevního postupu, regulují a snižují zaplevelenost pozemků, příznivě působí na půdu a podílejí se na ekonomické stabilitě podniku. V roce 2003/04 byly brambory pěstovány na 690 ha a to převážně na pozemcích v prvním roce přechodného období. Certifikována proto mohla být pouze produkce od 50 pěstitelů v celkové výši 789,3 t biobrambor.

Brambory pro výrobu škrobu (průmyslové) - bramborový škrob

Kvóta výroby bramborového škrobu ve výši 33 660 t začala ovlivňovat v ČR pěstování brambor pro výrobu škrobu. Přesto, že dodavatelsko-odběratelské vztahy a včasná platební morálka výrobců bramborového škrobu byla na základě nařízení vlády č. 175/2001 Sb. (kterým byly stanoveny podmínky a zásady pro poskytování finanční podpory pro zpracování brambor a pšenice na škrob a kterým byly stanoveny podmínky a zásady pro poskytování subvencí při vývozu výrobků z bramborového škrobu[46]) velmi dobrá, začínají pěstitelé snižovat plochy brambor pro výrobu škrobu. Zmíněné nařízení bylo vydáno v rámci přibližování se pravidlům EU, přičemž součástí tohoto nařízení jsou normy spotřeby brambor a CZV brambor pro poskytování podpory na bramborový škrob. Nařízením vlády č. 250/2002 Sb. byla podpora pro zpracování brambor na bramborový škrob stanovena ve výši do 1 500 Kč/t bramborového škrobu na celkové množství 51,0 tis. t.

V kalendářním roce 2003 byly brambory na výrobu škrobu sklizeny ze 6,7 tis. ha. Při průměrném hektarovém výnosu pouze 18,31 t dosáhla celková produkce 121,8 tis. t brambor včetně sadby. Na výrobu škrobu bylo v podzimní kampani zpracováno 99,2 tis. t brambor a bylo vyrobeno 22,9 tis. t nativního bramborového škrobu. Průměrná škrobnatost zpracovaných brambor dosáhla 19,44 %.

Spotřebu škrobů z domácí produkce stále ovlivňuje vysoká nabídka dotovaných výrobků ze škrobů dovážených převážně ze zemí EU. Dovoz těchto výrobků ze škrobu do ČR dosáhl v roce 2001 celkem 56,9 tis. t, v roce 2002 celkem 66,4 tis. t a v roce 2003 celkem 60,5 tis. t. Domácí spotřeba škrobů a výrobků ze škrobu činila v roce 2001 celkem 84,2 tis. t, v roce 2002 již 102,0 tis. t a v roce 2003 poklesla na 86 tis. t.

V kalendářním roce 2003 bylo vyvezeno 3,6 tis. t nativního bramborového škrobu a 12,4 tis. t dextrinů a modifikovaných škrobů. Ve stejném období bylo dovezeno 0,8 tis. t nativního bramborového škrobu a 16,7 tis. t dextrinů a modifikovaných škrobů.

[44] Výběrové šetření o nákladovosti zemědělských výrobků v síti testovacích podniků FADN za rok 2002 zjistilo u svých respondentů průměrný hektarový výnos 24,85 t. Průměrné náklady hlavního výrobku dosáhly 75 132 Kč/ha, tj. 3 023 Kč/t.
[45] Podle předběžných propočtů výběrového šetření FADN dosáhly náklady zemědělských výrobců za rok 2003 u pěstitelů konzumních brambor ostatních 76 131 Kč/ha. Při průměrném hektarovém výnosu 20,08 t činí průměrné náklady hlavního výrobku 3 791 Kč/t.
[46] Vývoz bramborového škrobu obsaženého ve výrobcích je podle nařízení vlády č. 175/2001 Sb. podpořen subvencí 5 000 Kč/t do celkové výše 6 tis. t za marketingový rok.

Podle nařízení vlády č. 175/2001 Sb. vyplatil v roce 2003 SZIF (za vyrobené množství 22,9 tis. t bramborového škrobu) podporu v celkové výši 32,9 mil. Kč. Jako subvenci při vývozu výrobků z bramborového škrobu vyplatil SZIF v kalendářním roce 2003 podle stejného nařízení 39,4 mil. Kč na 7,9 tis. t bramborového škrobu.

Pro pěstitele a zpracovatele brambor určených k výrobě bramborového škrobu byl rok 2003 spojený s velkým napětím a náročným vyjednáváním. Očekává se, že konečná kvóta výroby bramborového škrobu pro ČR ve výši 33 660 t, dojednaná na kodaňském summitu, bude mít vliv na snížení sklizňových ploch brambor k výrobě škrobu na 5,5 tis. ha.

3.1.4 Olejniny (řepka olejná)

Světová produkce hlavních druhů olejnin[47] by měla v marketingovém roce 2003/04[48] podle odhadů ministerstva zemědělství USA (USDA) dosáhnout 344,2 mil. t. Proti roku 2002/03 se očekává nárůst 15,2 mil. t (+4,6 %). Nárůst produkce se předpokládá u řepkového semene (+17,1 %), podzemnice olejné (+11,5 %), bavlníkových semen (+5,8 %) a sójových bobů (+1,0 %). Ceny olejnin na světových trzích podle USDA v marketingovém roce 2003/04 meziročně vzrostou v průměru o 8,9 %, přičemž ceny semene slunečnice vzrostou o 2,4 % a řepky olejné přibližně o 13 %. Mírný růst cen olejnatých semen bude pravděpodobně pokračovat i v příštím roce. USDA odhaduje v marketingovém roce 2003/04 meziroční růst cen rostlinných olejů o 13,9 %. Nejvyšší růst světových cen (+21 %) je odhadován u sójových olejů z produkce USA, Brazílie a Argentiny. Očekává se, že cena řepkového oleje vzroste o 6,6 % a slunečnicového oleje o 1,4 %. Průměrná světová cena pokrutin a extrahovaných šrotů vzroste v marketingovém roce 2003/04 proti roku 2002/03 o 37,9 %, přičemž cena sójových šrotů o 37 % a řepkových pokrutin a šrotů o 65,6 %.

V zemích EU se sklizňová plocha hlavních pěstovaných olejnin (řepka, slunečnice, sója) v roce 2003 ve srovnání s předchozím rokem zvýšila o 263 tis. ha (+ 5,3 %) a dosáhla 5,2 mil. ha. Produkci řepky olejné v zemích EU tak jako téměř na celém území Evropy negativně ovlivnily mrazy v zimním a předjarním období a extrémní sucho ve druhé polovině vegetace. Největšími pěstiteli řepky v EU 15 jsou Německo (1,3 mil. ha) a Francie (1,1 mil. ha). Tyto dvě země zaujímají 74 % ploch řepky olejné. Podle předběžných údajů překročila v EU 15 produkce semene řepky olejné 9,5 mil. t a byla o 2,3 % vyšší než v roce 2002. Hektarový výnos dosáhl i přes nepříznivé počasí v průměru EU 2,96 t/ha. Extrémní teploty s nedostatkem srážek výrazně negativně poznamenaly také sklizeň slunečnice a sóji. Přes mírný nárůst pěstitelských ploch slunečnice i sóji je odhad jejich produkce nižší než v roce 2002. Průměrné výnosy slunečnice zůstaly na úrovni 1,39 t/ha a sóji 1,94 t/ha. K celkové produkci hlavních olejnatých semen ve výši 12,7 mil. t se předpokládá v roce 2003/04 dovoz dalších 21 mil. t, z toho sójových bobů 18,3 mil. t, slunečnice 2,4 mil. t a řepky olejné 0,3 mil. t. V marketingovém roce 2003/04 bude v EU zpracováno zhruba 30 mil. t olejnatých semen a výroba rostlinných olejů by měla činit cca 15,5 mil. t. Celková spotřeba rostlinných olejů k potravinářskému, krmnému i technickému užití by měla překročit 17,5 mil. t.

V České republice dosáhly v roce 2003 sklizňové plochy olejnin 421,3 tis. ha a zaujímaly 13,8 % orné půdy. Podíl druhové skladby olejnin měl výrazně jiný charakter než v předcházejících letech. Olejniny seté na jaře rozšířily svou plochu pěstování na úkor zaoraných vymrzlých ozimých plodin, včetně řepky. Přesto největší podíl 59,6 % pěstovaných olejnin připadal na řepku olejnou, hořčici 16 %, slunečnici 11,6 % a mák setý 9,1 %. Klimatické podmínky v období vegetace nepříznivě ovlivnily pěstované olejniny a podílely se tak na snížení celkové produkce, která byla nejnižší od roku 1997 a dosáhla pouze 601,2 tis. t. Extrémně nízká produkce byla především u řepky olejné, kde po zimním poškození bylo přibližně 100 tis. ha zaoráno a hektarový výnos klesl na 1,55 t, což je proti průměru roků 1990 až 2002 pokles o 0,97 t/ha (-38,6 %). K menšímu propadu průměrného hektarového výnosu došlo u máku setého i hořčice. Výjimkou byla slunečnice, kde se proti předchozímu roku průměrný hektarový výnos zvýšil o 0,1 t.

Zahraniční obchod s olejninami představuje důležitou součást agrárního zahraničního obchodu ČR. V marketingovém roce 2002/03 však došlo k výraznému poklesu vývozu a kladné saldo zahraničního obchodu u olejnin dosáhlo pouze 1,76 mld. Kč. Celkový propad proti marketingovému roku 2001/02 činil 1,34 mld. Kč. Vzhledem k minimálnímu vývozu semene řepky olejné v marketingovém roce 2003/04 je očekáváno další snížení kladného salda.

Nařízení vlády č. 168/2003 Sb. stanovilo spouštěcí úroveň objemu dovozů pro jednotlivé zemědělské výrobky a skupiny zemědělských výrobků pro kalendářní rok 2003. Objem dovozů pro semeno řepky olejné byl stanoven na 16,2 tis. t, pro semeno slunečnice na 16,9 tis. t, pro slunečnicový nebo světlicový olej na 17,1 tis. t, pro řepkový nebo hořčičný olej na 8,0 tis. t a pro řepkové oleje s nízkým obsahem kyseliny erukové na 14,0 tis. t.

Produkce řepky olejné v roce 2003 nezaručovala plné pokrytí potřeby domácího zpracovatelského průmyslu. Nařízením vlády č. 384/2003 Sb. byla stanovena možnost dovozu 200 tis. t řepkového semene s nulovou celní sazbou a nařízením vlády č. 462/2003 Sb. bylo rozhodnuto o vydání celního sazebníku pro období 1. 1. 2004 až 30. 4. 2004, kterým byla stanovena nulová celní sazba pro dovoz řepkového semene po dobu jeho platnosti.

Pěstování a trh s olejninami byly dále ovlivněny zákony č. 219/2003 Sb., č. 247/2003 Sb., č. 248/2003 Sb., č.128/2003 Sb. a nařízením vlády č. 306/2003 Sb. Pěstování olejnin bylo také podporováno podle zákona č. 252/1997 Sb. podpůrnými programy MZe 2.B. - Udržování genetického potenciálu osiv a sadby a 2.C. - Podpora zlepšování zdravotního stavu polních plodin.

Semeno řepky olejné je z ekonomického hlediska i přes výpadek v roce 2002 a 2003 dlouhodobě velmi úspěšnou komoditou. Přibližně 95 % domácí produkce je obchodováno specializovanými organizacemi. Smlouvy mezi pěstiteli a odběrateli jsou v mnoha případech uzavřeny na několik let dopředu a pěstitelům jsou odběrateli vypláceny zálohy umožňující nákup intenzifikačních prostředků a ostatních nezbytných potřeb.

V roce 2003/04 bylo v ČR sklizeno 251,0 tis. ha řepky olejné a při hektarovém výnosu 1,55 t (nejnižší hektarový výnos od roku 1976) dosáhla produkce 387,8 tis. t řepkového semene. Při předpokládaném dovozu 15 tis. t dosáhne celková nabídka se započtením konečných zásob 412,8 tis. t. Přestože produkce semene řepky olejné v roce 2003 nezaručovala plné pokrytí potřeby domácího zpracovatelského průmyslu a možnost již zmíněného dovozu 200 tis. t řepkového semene nebyla využita, předpokládá se, že nebude využita ani podle již zmíněného nařízení vlády č. 462 /2003 Sb.

[47] Sójové boby, bavlníkové semeno, podzemnice olejná, slunečnicové semeno, řepkové semeno, kopra, palmová jádra.

[48] Marketingový rok u olejnin začíná 1. 7. a končí 30. 6. následujícího roku.

TA3.1/08 - Bilance výroby a spotřeby řepky olejné a její ekonomika

Ukazatel	MJ	2002/03	2003/04	Meziroční index
Bilance				
Počáteční zásoba	tis. t	30,00	10,00	0,00
Sklizňová plocha	tis. ha	312,40	251,00	80,35
Hektarový výnos	t/ha	2,27	1,55	68,28
Výroba	tis. t	709,50	387,80	54,66
Dovoz	tis. t	11,20	15,00	133,93
Celková nabídka	tis. t	750,70	412,80	54,99
Domácí spotřeba celkem	tis. t	500,50	402,80	80,48
Vývoz	tis. t	240,20	10,00	4,16
Celková poptávka	tis. t	740,70	412,80	55,73
Konečná zásoba	tis. t	10,00	0,00	0,00
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku[1)]	Kč/t	7 990,00	12 081,00	151,20
CZV[2)]	Kč/t	6 467,00	7 348,00	113,62
Přímé platby a dotace vstupů[3)]	Kč/t	500,00	987,00	197,40
OPP[4)]	%	-4,00	6,00	x
KNO[5)]	koef.	-13,00	-9,00	69,23
TT[6)]	%	87,20	68,99	79,12
Cena CIF Hamburg "00" evropská produkce[7)]	Kč/t	9 330,00	9 371,00	100,44
Přímé platby a dotace vstupů EU - orná půda[8)]	Kč/t	8 735,00	9 228,00	105,64

1) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN, rok 2003 odhad.
2) Průměrné CZV podle ČSÚ za kalendářní roky.
3) Finanční kompenzační podpora za půdu neuvedenou do klidu.
4) OPP = odhad produkčních podpor (%).
5) KNO = koeficient nominální ochrany.
*6) TT = „terms of trade" = [(CZV + přímé dotace / náklady] * 100.*
7) Oilseed Prices - World Markets and Trade a přepočet podle kurzu ČNB.
8) Přímé platby podle Nařízení Rady (ES) č. 1251/1999. Pro výpočet byl použit průměrný referenční hektarový výnos obilovin v EU 4,6 t x 63 EUR/t. Přepočet byl proveden podle kurzu ČNB.
Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin; GŘC; MZe; EU; Agra Europe; USDA; DG6-Brusel
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), J. Potměšilová (MZe)

Graf TA3.1/09 - Vliv produkce řepkového semene na CZV v ČR

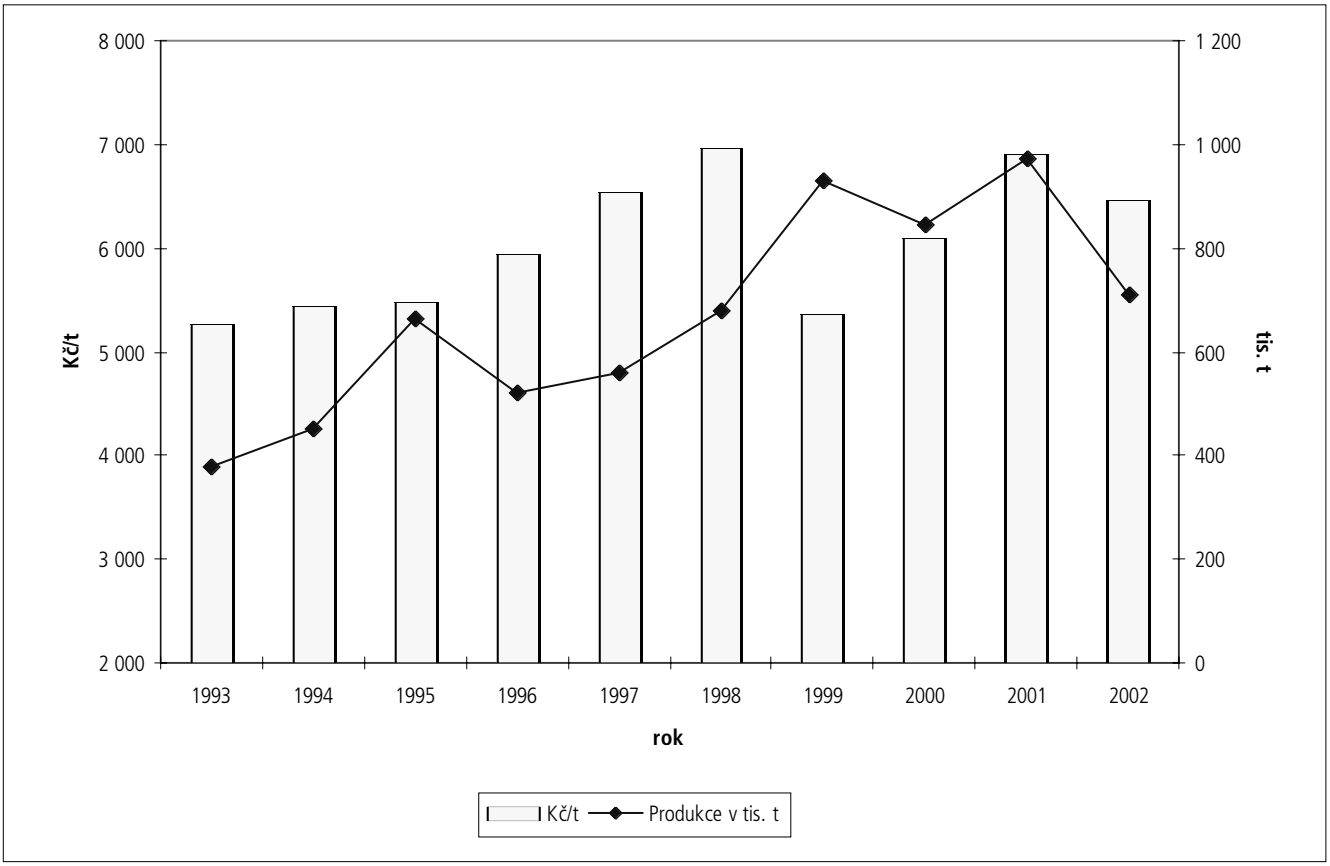

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Indexy cen zemědělských výrobců.
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

Z celkové nabídky 412,8 tis. t řepkového semene našlo uplatnění v ČR 402,8 tis. t a přibližně 10 tis. t bylo vyvezeno.

Průměrná CZV za kalendářní rok 2003 dosáhla podle údajů ČSÚ 7 348 Kč/t (meziroční růst o 881 Kč/t - 13,6 %).

V roce 2003 nakoupil SZIF semeno řepky olejné[49] za 464,8 mil. Kč. Na volném trhu a na plodinové burze byla pro pokrytí závazků na výrobu MEŘO nakoupena řepka za dalších 131,7 mil. Kč.

Pro pěstitele řepky olejné byl marketingový rok 2003/04 velmi nepříznivý. Vývoj počasí měl vliv na snížení sklizňových ploch proti roku 2002/03 o 19,7 % a pokles hektarových výnosů o 31,7 %. Průměrné náklady na jednotku produkce vlivem nízkých hektarových výnosů vzrostly proti roku 2002/03 o 51,2 %. Vzhledem k uzavřeným dlouhodobým dodavatelsko-odběratelským smlouvám vzrostly průměrné CZV pouze o 13,6 %.

Přesto, že se v marketingovém roce 2003/04 se postavení pěstitelů řepky olejné v meziročním srovnání zhoršilo o 20,9 % (jak dokumentuje ukazatel TT v tab. TA3.1/08), zůstává řepka olejná konkurenceschopnou komoditou českého zemědělství.

Nařízením vlády č. 306/2003 Sb. byla změněna výše finanční podpory pro marketingový rok 2003/04 na 4 688,50 Kč/t semene řepky olejné. Tento model podpory byl 30. 4. 2004 ukončen. Podle údajů SZIF a odhadu Sdružení pro výrobu bionafty dosáhla celková výroba dotovaného MEŘO v ČR za kalendářní rok 2003 přibližně 70 tis. t, což je proti roku 2002 pokles výroby o 4,2 %.

3.1.5 Chmel

V roce 2002/03 přetrvával na světovém trhu s chmelem značný přetlak nabídky nad poptávkou, což vytvářelo značný tlak na ceny v tuzemsku i v ostatních zemích. Ceny hořkého chmele se pohybovaly téměř pod výrobními náklady. V roce 2003/04 se celosvětové množství chmele i obsah alfa - hořkých látek ve srovnání s rokem 2002/03 snížily, zejména v Evropě v důsledku extrémně vysokých teplot. Světová sklizeň chmele v marketingovém roce 2003/04 dosáhla podle předběžných údajů firmy Hopsteiner 84,3 tis. t, což ve srovnání s rokem 2002/03 představuje snížení o 13,2 %. Průměrný obsah alfa - hořkých kyselin ze sklizně roku 2003 byl u většiny hlavních odrůd nižší než v roce 2002 (7,2 % v roce 2003, 8,2 % v roce 2002). Potřeba alfa - hořkých kyselin ve světě (7 584 t) je odhadovanou produkcí v roce 2003 ve výši 6 099 t pokryta pouze na 80,4 %.

V USA v roce 2003 se meziročně snížily plochy chmele o 3,3 % na 11,5 tis. ha a současně došlo k poklesu hektarových výnosů. Produkce chmele zaznamenala pokles pouze o 8,3 % na 24,3 tis. t. Část dodávek hořkého chmele do evropských pivovarů bude nahrazena dodávkami amerických odrůd chmele. Vzhledem k oslabení amerického dolaru jsou produkty z USA velmi konkurenceschopné. V důsledku odbytových problémů chmele ze sklizně 2002 průměrná cena chmele v USA v roce 2003 dosáhla 4 222,2 USD/t[50] (119 180 Kč/t[51]), tj. meziroční snížení o 2,1 %.

Rozhodujícím producentem chmele v EU je Německo. Celková plocha chmelnic v Německu v roce 2003 se meziročně snížila o 4,3 % na 17,6 tis. ha, přičemž hektarové výnosy chmele klesly o 19,3 % a celková sklizeň o 22,6 %. Obsah alfa - hořkých kyselin se v Německu v roce 2003 ve srovnání s rokem 2002 snížil o 43 %. Průměrná cena chmele v Německu v roce 2002/03 dosáhla 3 420 EUR/t (107 241 Kč/t[52]), což je o 1,2 % méně než v roce 2001/02. Ceny volného chmele ze sklizně 2003 se zvýšily v důsledku nízké produkce chmele.

Na základě rozhodnutí Rady (EC) č. 2003/298 ze dne 14. 4. 2003 a nařízení vlády č. 117/2003 Sb., ze dne 26. 3. 2003 a s účinností od 28. 4. 2003, bylo možné vyvážet z ČR a dovážet do ČR ve smyslu dohody o preferenčních clech chmel bezcelně a bez množstevního omezení. Pro obchod s chmelem mezi zeměmi CEFTA platila v roce 2003 nadále preferenční celní sazba 5 % bez množstevního omezení.

V posledních třech letech byly uvedeny do provozu nové česací stroje PT - 30 (4 ks) a PT - 15 (1 ks). U starších strojů bylo v rámci modernizace namontováno 96 ks česacích stěn. V posledních třech letech byly postupně zaváděny hranolové lisy, kterých v současné době pracuje 56 ks z předpokládané celkové potřeby 200 ks.

Pro intenzifikaci výroby chmele pokračovala v roce 2003 obnova chmelnic v rámci podpůrných programů MZe. V roce 2003 plocha podporovaných výsazů chmele s příspěvkem MZe činila 194 ha, tj. 188,3 % skutečnosti roku 2002 s finanční podporou ve výši 40,8 mil. Kč. Obnova porostu představovala pouze 3,3 % z pěstitelské plochy (v roce 2002 jen 1,7 % z pěstitelské plochy).

Poskytnuté dotace MZe na vybudování kapkových závlah chmele ve výši 26 540 Kč/ha umožnily rozšířit tento způsob závlahy o dalších 49,5 ha chmelnic (88 ha v roce 2002). Celková výměra chmelnic zavlažovaná kapkovou závlahou, tj. úspornými závlahovými systémy v roce 2003 dosáhla přibližně 1 250 ha.

Ve srovnání s rokem 2002/03 se sklizňová plocha chmele v ČR v roce 2003/04 snížila o 26 ha (0,4 %) na 5 942 ha. Z celkové domácí výměry chmele se na rozhodující části 5 574 ha (93,8 %) pěstovaly odrůdy typu Žateckého poloraného červeňáku (tradičních i ozdravených forem), tj. jemný aromatický chmel (94,5 % v roce 2002). Nové české hybridní odrůdy zaujímaly 349 ha a na zbývajících 19 ha byly ostatní odrůdy chmele. Výměra nových českých hybridních a jiných odrůd chmele se ve srovnání s rokem 2002/03 zvýšila o 40 ha, tj. o 12,2 %. Produkce sušeného chmele v marketingovém roce 2003/04 dosáhla 5 527 t, tj. o 14,2 % méně než v roce 2002/03, při průměrném výnosu 0,93 t (o 13,9 % méně ve srovnání s rokem 2002/03). Počasí ve vegetačním období 2003 bylo nejteplejší, nejslunnější, ale i nejsušší za posledních 50 let. Uvedený vývoj počasí spolu s krupobitím a vichřicí v červenci a srpnu 2003 a následky záplav z roku 2002 (v oblasti Úštěcka) negativně ovlivnily hektarové výnosy a produkci chmele.

Z hlediska tvorby pivovarsky cenných látek, zejména alfa - hořkých látek, byly povětrnostní podmínky v průběhu vegetace roku 2003 rovněž nepříznivé. Ve srovnání s rokem 2002 se obsah alfa - hořkých kyselin snížil zejména u hybridních odrůd chmele. U Žateckého poloraného červeňáku se obsah alfa - hořkých kyselin[53] pohyboval v oblasti Žatecka ve výši 3,3 %

[49] V souladu s nařízením vlády č. 86/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, z půdy uvedené do klidu.

[50] Předběžný údaj.

[51] Kurz 1 USD = 28,227 Kč (průměr leden - prosinec 2003).

[52] Kurz 1 EUR = 31,357 Kč (průměr září 2002 - srpen 2003).

[53] Hodnoty alfa - hořkých kyselin zjišťují laboratoře Chmelařského institutu, s. r. o. a Chmelařství, družstvo Žatec konduktometrickou metodou (metodou ČSN 462520 - 15) z celé sklizně chmele (v % hmotnosti v sušině vzorku).

(3,5 % v roce 2002), v oblasti Úštěcka 3,0 % (3,0 % v roce 2002) a v oblasti Tršicka 2,9 % (2,4 % v roce 2002), u ozdravených forem v oblasti Žatecka 3,7 % (4,0 % v roce 2002), v oblasti Úštěcka 3,3 % (3,4 % v roce 2002), v oblasti Tršicka 3,6 % (3,0 % v roce 2002).

Celková spotřeba chmele a chmelových výrobků v ČR měla od roku 1999 rostoucí trend. Zvyšování spotřeby chmele bylo ovlivněno zvyšováním dávky chmelení v důsledku pokračující integrace tuzemských pivovarnických společností, což jim umožňovalo dosažení příznivějších cen chmele. Odhaduje se, že v roce 2003 došlo ve srovnání s rokem 2002 k mírnému poklesu spotřeby lisovaného (hlávkového) chmele i podílu tohoto chmele na celkové spotřebě. Lisovaný chmel, zpracovávaný v tuzemských pivovarech, je výhradně tuzemské provenience a je používaný jen v několika pivovarech[54].

TA3.1/09 - Výroba, spotřeba, zahraniční obchod a ekonomika chmele

Ukazatel	MJ	2002/03	2003/04[1)]	Meziroční index
Základní ukazatele produkce chmele, zahraniční obchod, spotřeba				
Sklizňová plocha	ha	5 968,00	5 942,00	99,56
Hektarový výnos	t/ha	1,08	0,93	86,11
Výroba	t	6 442,00	5 527,00	85,80
Dovoz chmele[6)]	t	1 206,93	1 106,08	91,64
Dovoz chmelových extraktů[6)]	t	137,02	166,84	121,76
Domácí spotřeba chmele a chmelových výrobků v přepočtu na alfa-hořké kyseliny[6)]	t	124,48	132,46	106,41
Vývoz chmele[6)]	t	5 304,66	4 397,20	82,89
Vývoz chmelových extraktů[6)]	t	13,30	26,40	198,50
Ekonomika				
Průměrné náklady na produkci[2)]	Kč/t	135 768,00	161 290,00	118,80
CZV	Kč/t	107 690,00	118 813,00	110,33
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/t	-	-	-
OPP[3)]	%	.	.	.
KNO[4)]	koef.	.	.	.
TT[5)]	%	79,32	73,66	92,87
CZV EU	Kč/t	113 512,00	.	.
CZV Německo	Kč/t	107 241,00	.	.
Přímé platby a dotace vstupů EU	Kč/ha	14 789,76	15 285,10	103,35
	EUR/ha	480,00	480,00	100,00

1) Odhad.

2) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN za rok 2002, rok 2003 odhad Chmelařského institutu, s. r. o.

3) OPP = odhad produkčních podpor (v %).

4) KNO = koeficient nominální ochrany.

*5) TT = „terms of trade" = [(CZV + přímé dotace)/náklady] *100.*

6) Za kalendářní rok.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; GŘC; MZe; VÚPS; Slovenské, české, maďarské, litevské, polské, rumunské a slovinské zemědělství v komparaci se zeměmi EU; Hop Growers of America 2002

Zpracoval: H. Strnadlová (VÚZE)

Podle předběžných výsledků se spotřeba granulovaného chmele v roce 2003 zvýšila meziročně o 11,3 % a jeho podíl na celkové spotřebě chmele a chmelových výrobků se zvýšil na 41,4 % (39,5 % v roce 2002). Současně se spotřeba chmelového extraktu zvýšila o 4,1 %, přičemž podíl chmelového extraktu na celkové spotřebě chmele a chmelových výrobků klesl. Spotřeba zahraničního chmele postupně klesá při zvyšování podílu chmele české provenience. Pokles spotřeby importovaného chmele je dán snižováním spotřeby chmelových extraktů při stagnaci spotřeby dováženého granulovaného chmele. Spotřeba českého chmele a výrobků se v roce 2003 zvýšila o 16,6 %[55] v důsledku zvyšování spotřeby granulovaného chmele tuzemské provenience vyrobeného z nových hybridních odrůd českého chmele. Odhad spotřeby alfa - hořkých kyselin na 1 hl piva na rok 2003 je 7,14 g, tj. 104,2 % skutečnosti roku 2002.

Dovoz surového lisovaného chmele v roce 2003 byl realizován ve výši 1 033,6 t, tj. 90,0 % skutečnosti roku 2002. Surový chmel se do ČR dováží za účelem zpracování; největší podíl pochází z Polska (42,1 % z celkového dovozu v roce 2003) a z Německa (39,3 %). V režimu AZS bylo v roce 2003 dovezeno 916,7 t chmele na zpracování, tj. 79,9 % skutečnosti roku 2002. Pouze zanedbatelné množství dováženého surového chmele zůstává pro další užití v České republice. Dovozy granulovaného chmele se v posledních letech snížily na minimum vlivem vyššího využití nových českých odrůd v tuzemských pivovarech. Dovoz granulovaného chmele v roce 2003 činil 72,4 t, tj. 124,0 % skutečnosti roku 2002. Dovoz extraktu byl v posledních letech stabilní (130 - 150 t za rok). V roce 2003 se objem dovozu chmelového extraktu zvýšil na 166,8 t, tj. 121,8 % skutečnosti roku 2002, což však odpovídá přibližně zvýšení jeho vývozu vlivem reexportu.

Vývoz chmele v roce 2003 činil 4 397,2 t, tj. 82,9 % skutečnosti roku 2002. Surového chmele bylo vyvezeno 1 415,7 t, tj. 71,3 % skutečnosti roku 2002 a granulovaného chmele 2 981,5 t, tj. 89,8 % skutečnosti roku 2002. Lisovaný chmel, určený na zpracování, představoval 96,2 % celkového objemu chmele vyvezeného do Německa (97,6 % v roce 2002). Do Polska byl vyvážen zejména chmel dovezený na zpracování v režimu AZS. Chmelových extraktů bylo v roce 2003 vyvezeno 26,4 t, tj. 198,5 % skutečnosti roku 2002.

[54] Pivovary dávají přednost granulovanému chmelu s ochranou před oxidací, zejména peletám typu P 90, ale i P 45 vzhledem k jejich trvanlivosti, snadnějšímu dávkování a malému objemu.

[55] Předběžný údaj.

V roce 2003 dosáhlo saldo zahraničního obchodu s chmelem a chmelovými výrobky v hodnotovém vyjádření 506,7 mil. Kč, tj. ve srovnání s rokem 2002 snížení kladného salda o 118,8 mil. Kč, zejména vlivem snížení vývozu a vývozních cen.

Průměrná cena zemědělských výrobců chmele ze sklizně 2003 činila podle údajů ČSÚ 118 813 Kč/t (o 10,3 % více než v roce 2002). Průměrná cena chmele se odvíjí od dlouholetých smluv. Veškerý chmel ze sklizně roku 2003 se podařilo prodat, takže na trhu nezbyl žádný volný chmel.

Náklady na 1 t výrobku u právnických osob v roce 2002 dosáhly 135 768 Kč, což představuje ve srovnání s rokem 2001 zvýšení o 1,4 %. Zvýšení nákladů na jednotku bylo způsobeno mírným meziročním snížením hektarových výnosů chmele. Podle odhadu Chmelařského institutu, s. r. o., došlo v roce 2003 k mírnému zvýšení nákladů na 1 ha chmele (o 0,9 %), zejména vlivem zvýšení nákladů na mzdy a naftu, i když ceny hnojiv, elektrické energie a pesticidů se snížily. Vzhledem k nižšímu hektarovému výnosu chmele je předpoklad, že úroveň nákladů na jednotku výrobku v roce 2003 bude vyšší než v roce 2002.

V roce 2003 se vlivem značného meziročního snížení hektarových výnosů chmele očekává, že míra rentability výroby chmele bude vysoce záporná, nižší než v roce 2002. Ze srovnání hodnot ukazatele TT (tab. TA3.1/09) vyplývá, že se podmínky domácích pěstitelů chmele meziročně dále zhoršily.

Při současné úrovni nákladovosti a cen zemědělských výrobců chmele nemá většina domácích prvovýrobců dostatek finančních prostředků na potřebnou úroveň vkladů do výroby. Nízké výnosy a ceny chmele dále prohloubily ekonomickou nestabilitu domácích pěstitelů chmele. Posílení směnné hodnoty české měny v minulých letech mělo negativní dopad na ceny chmele, protože část smluv, týkajících se předprodejů chmele, byla uzavírána v době, kdy kurz české koruny vůči EUR i USD byl velmi slabý (více než 35 Kč za 1 EUR i 1 USD) a naopak směnná hodnota japonské měny vůči EUR se snížila (Japonsko je nejvýznamnějším odběratelem českého chmele). Kurzovní rozdíly snížily CZV chmele až o 24 %. Všechny uvedené faktory (zejména negativní vliv počasí) způsobily propad v tržbách za chmel ze sklizně 2003 ve výši přibližně 100 mil. Kč.

3.1.6 Len přadný

Celosvětově dosahovala výroba rostlinných přadných vláken v průběhu roků 2000 až 2003[56] podle odhadu FAO 22 až 23 mil. t, z toho produkce lněných a konopných vláken zhruba 0,5 mil. t. V celosvětovém měřítku jsou největšími producenty lněných vláken EU, Rusko, Čína a Bělorusko a konopných vláken Čína, Korea, Rumunsko, Španělsko a Rusko.

Podle předběžných odhadů dosáhly osevní plochy přadného lnu v roce 2003 v EU 15 rozsahu 210 tis. ha a konopí 32 tis. ha. Pro textilní užití nachází uplatnění produkce dlouhých vláken Belgie (13,8 tis. t), Francie (55,8 tis. t) a Nizozemska (4,3 tis. t). Většina produkce lněných a konopných vláken z ostatních zemí nachází užití v papírenském průmyslu či výrobě netkaných izolačních materiálů. Pro zabránění spekulativního pěstování lnu jen za účelem získávání podpory byla v roce 2000 uplatněna EK společná organizace trhu s přadným lnem a konopím. Nařízením Rady (ES) č. 1672/2000 bylo pěstování lnu přadného a konopí pěstovaného pro vlákno zahrnuto do systému podpor výrobcům za plodiny pěstované na orné půdě. Pěstitelům lnu přadného je od marketingového roku 2001/02 vyplácena přímá platba na pěstovaný hektar (tab. TA3.1/10). Podle nařízení Rady (ES) č. 1673/2000 jsou jednotlivým zemím EU stanoveny kvóty produkce dlouhých a krátkých vláken. Zpracovatelům lnu přadného zůstala pro marketingový rok 2003/04 stanovena u dlouhého vlákna podpora ve výši 5 095 Kč/t (160 EUR/t) a krátkého vlákna (do 0,5 m délky) 2 866 Kč/t (90 EUR/t). Pro zpracovatele konopí na vlákno byla stanovena podpora ve stejné výši jako u krátkého lněného vlákna.

Len přadný je komodita, která nemá v ČR problémy s odbytem. Více než polovina potřebného množství vláken musí však být do ČR dovážena, a to i v kvalitě, kterou jsme schopni vypěstovat. Rozšíření ploch lnu přadného nepomohla ani finanční podpora ve výši 7 000 Kč/ha vyplácená zemědělcům podle nařízení vlády č. 86/2001 Sb., umožňující pěstovat len přadný na plochách uvedených do klidu. Finanční podpory byly v roce 2003 vyplaceny na 5 930 ha ve výši 41,5 mil. Kč. Pěstování lnu přadného bylo v roce 2003 podporováno v rámci podpůrného programu MZe 2.B - Udržování genetického potenciálu osiv a sadby. Podpory byly vázány na výši zaplacených a započtených licenčních poplatků.

Podle Lnářského svazu bylo v ČR v roce 2003 lnem přadným oseto 6 003 ha. K setí bylo použito 16 odrůd. Setí bylo zahájeno v druhé polovině března a proběhlo bez výrazných problémů. Klimatické podmínky byly příznivé pro setí i vzcházení a porosty přadného lnu od počátku vegetace až do konce června vyrovnané. Délkový růst stonků však byl v některých oblastech negativně ovlivněn nedostatkem srážek. Dlouhodobé sucho a vysoké teploty způsobily pokles výnosu roseného stonku proti průměru minulých let přibližně o 35 % a nepříznivě ovlivnily i průběh rosení. Trhání lnu přadného započalo již v polovině června a do konce srpna bylo dokončeno. Rosení probíhalo velmi pomalu a bylo méně kvalitní.

Podle údajů Lnářského svazu bylo v ČR sklizeno 5 824 ha lnu přadného při celkové produkci 13 927 t rosených stonků, průměrný hektarový výnos dosáhl 2,32 t roseného stonku a průměrná realizační CZV za rok 2003 činila 4 300 Kč/t. Rosený lněný stonek obsahoval 13,3 % dlouhého vlákna a 15,4 % koudele. Jakost vlákna dosáhla v průměru TEX 100 (rozpětí TEX 140 - 92).

Bilance rosených lněných stonků plně nevyjadřuje pokrytí potřeb textilního průmyslu, protože na zahraničních trzích se obchoduje výhradně s dlouhým a krátkým vláknem. K pokrytí domácí potřeby bylo v roce 2003 dovezeno celkem 1 501,2 t a vyvezeno bylo 64,2 t lnu lámaného nebo potěraného (položka celního sazebníku 5301 2100). Lnu vochlovaného (položka celního sazebníku 5301 2900) bylo dovezeno 494,4 t a vyvezeno 0,5 t. V marketingovém roce 2003/04 se předpokládá dovoz přibližně stejného množství lněných vláken.

Len přadný je velmi riziková plodina. Dlouhodobě připadá 75 % nákladů na rosený stonek a 25 % nákladů na lněné semeno. Tržby za rosený stonek jsou ovlivňovány hektarovým výnosem a zejména pak dosaženou jakostí vláken. Za posledních deset let se celkové náklady na 1 ha pěstování lnu přadného pohybují v rozpětí od 16 541 Kč/ha do 18 778 Kč/ha. V průměru o 9 % rostou u lnu přadného intenzifikační vklady.

[56] *Odhad produkce FAO k srpnu 2003.*

TA3.1/10 - Bilance výroby a spotřeby roseného stonku lnu přadného

Ukazatel	MJ	2002/03	2003/04	Meziroční index
Bilance				
Počáteční zásoba rosených stonků	tis. t	0,00	0,00	0,00
Sklizňová plocha[2)]	tis. ha	5,69	5,82	102,28
Hektarový výnos rosených stonků[2)]	t/ha	2,73	2,32	84,98
Výroba rosených stonků[2)]	tis. t	15,27	13,93	91,22
Dovoz rosených stonků	tis. t	0,49	0,03	6,12
Celková nabídka	tis. t	15,76	13,96	88,58
Domácí spotřeba celkem	tis. t	15,73	13,96	88,75
Vývoz rosených stonků	tis. t	0,00	0,00	0,00
Celková poptávka	tis. t	15,73	13,96	88,75
Konečná zásoba rosených stonků	tis. t	0,00	0,00	0,00
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku[1)]	Kč/t	4 838,00	6 461,00	133,55
CZV - stonky[2)]	Kč/t	4 218,00	4 300,00	101,94
Přímé platby a dotace vstupů - stonky	Kč/t	2 612,00	2 975,50	113,92
OPP[3)]	%	.	.	.
KNO[4)]	koef.	.	.	.
TT[5)]	%	141,17	112,61	79,76
CPV v EU - dlouhé vlákno[6)]	Kč/t	52 448,00	53 179,00	101,39
Přímé platby a dotace vstupů EU - orná půda[7)]	Kč/ha	8 929,00	9 228,40	103,35

1) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN - len přadný, rok 2003 odhad.
2) Údaje Lnářského svazu ČR.
3) OPP = odhad produkčních podpor (%).
4) KNO = koeficient nominální ochrany.
*5) TT = „terms of trade" = [(CZV + přímé dotace) / náklady] * 100.*
6) Průměrné ceny lněných vláken TEX 110 - 100 v lnářském obchodním centru Kontrajk.
7) Přímé platby podle Nařízení Rady (ES) č. 1251/1999. Pro výpočet byl použit průměrný referenční hektarový výnos obilovin v EU 4,6 t x 63 EUR. Zvýšeni plateb v roce 2003/04 je způsobeno přepočtem kurzu Kč : EUR.
Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin; GŘC; MZe; Lnářský svaz ČR; EU
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), M. Tošovská (MZe)

Ukazatel TT (tab. TA3.1/10) ukazuje nevyrovnanost a rizikovost pěstování lnu přadného. V roce 2003 došlo u lnu přadného proti roku 2002 k růstu nákladů o 1 623 Kč/t. Přesto, že se CZV, přímé platby a dotace vstupů mírně zvýšily, klesl ukazatel TT meziročně o cca 20 %. Tento pokles potvrzuje malý zájem pěstitelů o komoditu len.

Graf TA3.1/10 - Porovnání vývoje CZV rosených lněných stonků a CPV dlouhých a krátkých vláken

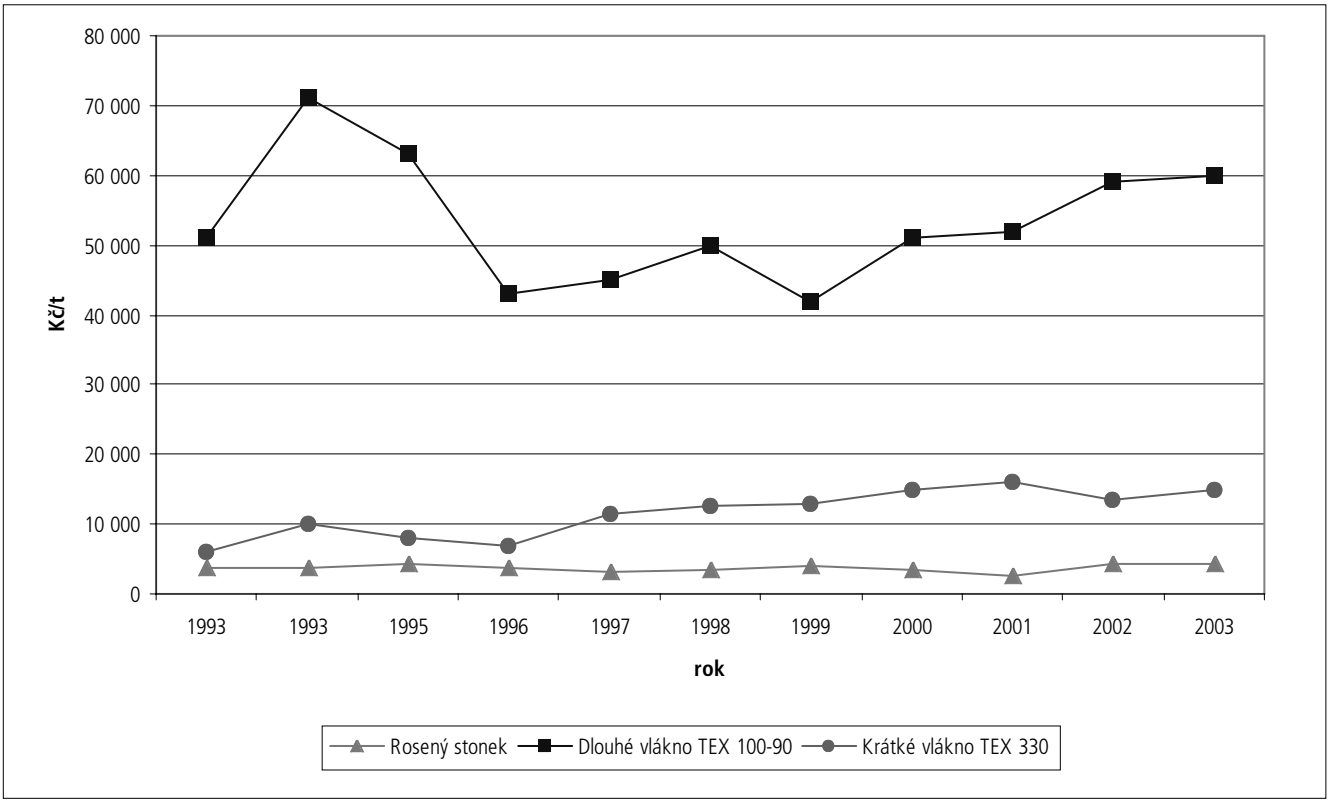

Pramen: ČSÚ; Lnářský svaz; Agritec Šumperk s. r. o.
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

Při závěrečných jednáních o vstupu ČR do EU na kodaňském summitu v roce 2002 byly pro ČR dojednány kvóty 1 923 t dlouhého a 2 866 t krátkého vlákna. Při využití pravidel nařízení Rady (ES) č. 1673/2000 o možnosti převedení podpory z krátkého vlákna na dlouhé vlákno koeficientem 2,2 a konverzním přepočtem 2,5 ha přadného lnu na 1 t dlouhého vlákna lze odhadnout potřebnou plochu lnu přadného pro naplnění stanovené kvóty produkce vláken. Při průměrném dlouhodobém hektarovém výnosu 3,35 t rosených stonků bude ČR potřebovat přibližně 9 tis. ha sklizňových ploch lnu přadného.

V ČR se postupně zvyšuje pěstování konopí setého, které se uplatňuje v textilním průmyslu i jako energetický zdroj. Ověřování možností pěstování konopí začalo v roce 1998 a v roce 2001 byly do Státní odrůdové knihy zapsány odrůdy Beniko a Juso-11. V roce 2003 bylo v ČR sklizeno 5 t osiva těchto odrůd.

V roce 2003 bylo konopí seté pěstováno na celkem 115 ha. Celkové podpory pěstování a sklizně konopí setého dosáhly 632,5 tis. Kč.

3.1.7 Ovoce

Sklizeň ovoce v zemích EU v roce 2003 se podle FAOSTATu odhaduje na 56,4 mil. t. Je to o 1,4 % více než v roce 2002, ve kterém dosáhla produkce ovoce 55,6 mil. t. Plocha pro pěstování ovoce se zvýšila nevýrazně, a to o 0,9 % na 5,4 mil. ha. Největšími producenty ovoce ze zemí EU byly v roce 2003 Itálie (29,3 % produkce ovoce zemí EU), Španělsko (29,2 %) a Francie (18,7 %).

V ČR se v roce 2003 sklidilo 358,7 tis. t ovoce. Sklizeň v zemědělském sektoru, která zahrnuje pouze hospodařící zemědělské subjekty na ploše větší než 1,5 ha sadů, činila 172,3 tis. t ovoce a v domácím sektoru 186,4 tis. t. Podíl celkem sklizeného ovoce v ČR v roce 2003 ve vztahu ke sklizni v zemích EU představoval 0,6 %. Sklizeň ovoce v roce 2003 poklesla proti roku 2002 o 16,5 %, což bylo způsobeno zejména nižší úrodou jablek. Vysoká byla v roce 2003 produkce meruněk, která byla nejvyšší od roku 1997 a dosáhla 14,3 tis. t.

TA3.1/11 - Bilance výroby a spotřeby čerstvého ovoce mírného pásma včetně bobulovin a ořechů vlašských[1)]

Ukazatel	MJ	2002	2003	Meziroční index
Plocha plodných intenzivních sadů	tis. ha	16,5	16,6	100,6
Hektarový výnos (intenzivní sady)	t/ha	11,5	11,1	96,2
Domácí výroba	tis. t	429,8	358,7	83,5
z toho - intenzivní sady	tis. t	189,4	183,2	96,7
Dovoz	tis. t	117,5	120,7	102,7
Celková nabídka	tis. t	547,3	479,4	87,6
Čerstvá spotřeba + samozásobení[2)]	tis. t	366,4	352,0	96,1
Nákup ke zpracování	tis. t	93,0	77,9	83,8
Vývoz	tis. t	87,9	49,5	56,3
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	547,3	479,4	87,6

1) Marketingový rok u většiny čerstvého ovoce mírného pásma je totožný s kalendářním rokem.
2) Včetně ztrát.
Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin; MZe; Ovocnářská unie ČR; GŘC; ÚKZÚZ;
Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

Na produkci ovoce určeného pro tržní účely má rozhodující vliv sklizeň v intenzivních ovocných sadech. K 31. 12. 2003 bylo v ČR registrováno 18,2 tis. ha intenzivních ovocných sadů, z toho bylo 16,6 tis. ha plodných. V porovnání s rokem 2002 došlo v roce 2003 k nepatrnému zvýšení plochy o 0,1 tis. ha. Z hlediska věkové struktury i z hlediska odrůdového zastoupení je stávající plocha intenzivních ovocných sadů u některých ovocných druhů velmi nevyrovnaná. Podle poslední inventarizace provedené k 31. 5. 2003 je z celkové výměry intenzivních ovocných sadů 48,9 % ovocných sadů přestárlých, tzn. starších 25 let. Velmi dobrá věková struktura je u třešní, višní, švestek a slivoní. Naopak velmi špatná je u rybízů (70,1 % přestárlých sadů), jabloní (56,2 % přestárlých), broskvoní (50,5 % přestárlých) a meruněk (38,5 % přestárlých). U hrušní je sice 38,3 % sadů přestárlých, ale mají největší podíl nových výsadeb (37,8 %).

Celková sklizeň ovoce v plodných intenzivních ovocných sadech v roce 2003 dosáhla 183,2 tis. t ovoce, (o 3,3 % méně než v roce 2002). Dlouhotrvající sucho v letním období se negativně podepsalo na úrodě drobného ovoce, zejména na bobulovinách. Jejich podíl na celkové sklizni ovoce je však malý a výsledky českého ovocnářství významně neovlivňuje. Produkce jablek - výrazně převažujícího ovocného druhu v ČR - se v roce 2003 podílela na celkové sklizni ovoce v intenzivních ovocných sadech 83,2 %. Ve vztahu k roku 2002 byla sklizeň v roce 2003 vyšší zejména u meruněk (5,0 tis. t, +257 %), černého rybízu (0,5 tis. t, +58,5 %), broskví (7,0 tis. t, +30,5 %), švestek a slív (3,6 tis. t, +13,4 %). Na úrovni předchozího roku zůstala produkce u třešní (1,8 tis. t) a višní (8,9 tis. t). Největší meziroční pokles sklizně byl zaznamenán u angreštu (2,4 tis. t, -31,7 %), malin (sklizeno pouhých 30 t, -23,1 %), červeného rybízu (2,4 tis. t, -12,1 %), jablek (152,5 tis. t, -6,7 %) a hrušek (1,5 tis. t, -6,3 %). Produkce ovoce z intenzivních ovocných sadů byla z cca 40 % obchodována prostřednictvím tří odbytových organizací výrobců ovoce.

Ročně je potřeba v ČR obnovit minimálně 800 až 1 100 ha ovocných sadů. Z dotačního titulu na obnovu ovocných sadů vysadili v roce 2003 ovocnáři 1 120 ha nových ovocných sadů, na které obdrželi od státu dotaci ve výši 103,0 mil. Kč. Na podporu vybudování kapkové závlahy v 634 ha ovocných sadů získali 16,8 mil. Kč (26 540 Kč/ha). Další finanční prostředky ve výši 1,27 mil. Kč obdrželi v rámci dotačního titulu na podporu obnovy nebo rozšíření stávajících prostorových izolátů ovocných druhů (2,6 ha). Na podporu činnosti odbytových organizací výrobců ovoce byla v roce 2003 ovocnářům vyplacena částka 15,4 mil. Kč a na rekonstrukci skladovacích kapacit pro ovoce z programu SAPARD částka 30,4 mil. Kč.

Dovoz ovoce mírného pásma (bez ořechů vlašských) do ČR činil v roce 2003 celkem 120,2 tis. t (ve vztahu k předchozímu roku +2,7 %) v celkové hodnotě 2 311,8 mil. Kč (+2,7 %). Nejvíce bylo dovezeno konzumních jablek (31,5 % celkových dodávek ovoce, tj. 37,9 tis. t za 11,64 Kč/kg, hlavní dodavatel Itálie - 50,1 % celkového dovozu konzumních jablek a Polsko - 16,4 %), stolních hroznů (28,5 % - 34,2 tis. t, hlavní dodavatel Itálie - 58,9 %) a švestek (10,6 % - 12,8 tis. t, hlavní dodavatel Polsko - 32,5 % a Rumunsko - 21,8 %). Vývoz ovoce mírného pásma z ČR dosáhl 49,5 tis. t (-43,7 % ve vztahu k roku 2002) v celkové hodnotě 354,5 mil. Kč (+9,0 %). Pokles v množstevním vyjádření je důsledkem výrazně nižšího vývozu moštových jablek proti předchozímu roku (-51,6 %) a současně zvýšením vývozu cenově výhodnějších druhů ovoce. Bilance zahraničního obchodu ovoce mírného pásma byla i v roce 2003 pasivní a činila 70,7 tis. t, resp. 1 957,3 mil. Kč. Tato záporná bilance ovoce mírného pásma byla dále prohloubena dodávkami čerstvého tropického ovoce ve výši 269,0 tis. t v hodnotě 3 983,2 mil. Kč (největší objem dovozu tvořily banány - 111,6 tis. t, tj. 41,5 % celkového dovozu tropického ovoce v celkové hodnotě 1 503,6 mil. Kč, pomeranče - 62,0 tis. t, tj. 23,0 %, v hodnotě 811,6 mil. Kč a mandarinky - 49,3 tis. t, tj. 18,3 %, v hodnotě 784,0 mil. Kč), skořápkového ovoce v objemu 21,0 tis. t v celkové hodnotě 1 005,6 mil. Kč a sušeného ovoce ve výši 7,3 tis. t v hodnotě 240,7 mil. Kč.

Celkový objem čerstvého ovoce dovezeného v roce 2003 do České republiky dosáhl 417,5 tis. t v celkové hodnotě 7 541,2 mil. Kč a byl srovnatelný s rokem 2002. Vývoz a reexport ovoce z České republiky činil 58,7 tis. t za 593,2 mil. Kč. Výsledná pasivní bilance dosáhla 358,8 tis. t, resp. 6 948,0 mil. Kč.

Dovoz ovocných výrobků za rok 2003 činil 103,1 tis. t v hodnotě 2 771,3 mil. Kč. Dováželo se převážně ovoce konzervované (46,3 %) a ovocné šťávy (41,5 %). Vývoz ovocných výrobků z ČR činil 38,7 tis. t za 1 245,8 mil. Kč. Ovocné šťávy se na vývozu podílely 54,3 %. Výsledné záporné saldo ovocných výrobků dosáhlo 64,4 tis. t (+2,4 %), resp. 525,5 mil. Kč (+23,2 %). Stále výrazněji se projevuje špatný stav zpracovatelského průmyslu v ČR, který trh řeší neustálým výrazným zvyšováním dovozu výrobků z ovoce.

Celkové záporné saldo zahraničního obchodu s čerstvým ovocem a ovocnými výrobky vzrostlo v roce 2003 proti roku 2002 o 3,7 % na 8 473,5 mil. Kč.

Průměrné ceny zemědělských výrobců ovoce zůstaly v roce 2003 na úrovni roku 2002 (index 2003/02 činil 99,4). Velmi dobrá úroda meruněk se projevila negativně na její CZV, která proti roku 2002 výrazně poklesla na 15 446 Kč/t (-31,2 %). K velkému snížení CZV, na 17 182 Kč/t, došlo ještě u třešní (-24,5 %). Naopak největší meziroční nárůst průměrné CZV byl u moštových jablek (+60,2 % na 2 622 Kč/t), jahod (+43,2 % na 44 722 Kč/t), rybízu červeného a bílého (+36,5 % na 17 573 Kč/t), hrušek (+19,8 % na 10 538 Kč/t) a švestek (+17,9 % na 11 472 Kč/t). Index spotřebitelských cen 2003/02 u ovoce činil 101,5. Ze sledovaných druhů ovoce vzrostla průměrná spotřebitelská cena především u citrónů (+10,0 % na 31,93 Kč/kg), pomerančů (+4,7 % na 30,99 Kč/kg) a u kiwi (+5,9 % na 68,46 Kč/kg). Spotřebitelská cena se v roce 2003 snížila u broskví a nektarinek (-4,8 % na 85,43 Kč/kg), stejně jako u stolních hroznů (-3,2 % na 70,28 Kč/kg) a banánů (-4,8 % na 26,68 Kč/kg).

V České republice je v současné době skladovací kapacita pro 69,6 tis. t ovoce, která však v sezóně 2003/04 byla využita pouze ze 69 %.

Celková spotřeba ovoce vyjádřená v hodnotě ovoce čerstvého v roce 2002 po prudkém snížení v roce 2001 opět vzrostla a činila 73,5 kg/os./rok. Byla tak o 3,4 kg/os./rok vyšší než v roce předchozím. Úrovně spotřeby let 1999 a 2000 však zatím nedosáhla. Zvýšila se především spotřeba ovoce mírného pásma (o 3,2 kg/os./rok) na 46,6 kg/os./rok. Nejvyšší zájem spotřebitelů byl již tradičně o jablka, u kterých došlo k meziročnímu zvýšení spotřeby o 2,7 kg/os./rok na 24,7 kg/os./rok a ve dvanáctileté časové řadě byla tak třetí nejvyšší. Spotřeba ostatních druhů ovoce mírného pásma i ovoce jižního nevykazovala meziročně výrazné výkyvy. Spotřebitelé dávali přednost nákupu ovoce mírného pásma a zájem o jižní ovoce (banány, pomeranče a mandarinky) klesal. Celková spotřeba čerstvého ovoce v ČR je ve srovnání se zeměmi EU stále nízká. V EU se dlouhodobě pohybuje v průměru mezi 110 až 116 kg/os./rok. Na rok 2003 je podle VÚZE odhadován nárůst spotřeby ovoce v hodnotě čerstvého na 76,5 kg/os./rok. Zejména se předpokládá další zvýšení spotřeby ovoce mírného pásma, a to na 49,0 kg/os./rok.

Jablka

Celková sklizeň jablek za rok 2003 v zemích EU se podle FAOSTATu předpokládá ve výši 8,8 mil. t z plochy 339,0 tis. ha při průměrném hektarovém výnosu 26,0 t/ha (snížení proti roku 2002 o 1,5 %). Mezi hlavní producenty jablek patří Francie (27,3 % produkce zemí EU), Itálie (23,3 %), Německo (18,2 %) a Španělsko (8,5 %).

V České republice činila podle ČSÚ produkce jablek v roce 2003 celkem 243,4 tis. t. Byla tak o 23,2 % nižší než v předchozím roce. Podíl celkové produkce jablek v ČR k produkci v zemích EU činil 2,8 %. Na celkové sklizni ovoce ČR se jablka svojí produkcí v roce 2003 podílela 67,9 %. V zemědělském sektoru se vyprodukovalo 140,7 tis. t a v domácím sektoru 102,7 tis. t. Zejména v domácím sektoru byla sklizeň jablek výrazně nižší než v roce 2002 (o 31,9 %), zatímco v sektoru zemědělském klesla o 15,2 %.

Celková plocha intenzivních jabloňových sadů v roce 2003 byla evidována ve výši 9,3 tis. ha. Z toho je 4,5 % sadů mladých - neplodných, 7,9 % na začátku plodnosti, 31,4 % v plné plodnosti a 56,2 % výsadeb je přestárlých. Plocha plodných intenzivních jabloňových sadů zůstala přibližně na úrovni roku předchozího a činila 8,9 tis. ha. Produkce jablek z těchto sadů se meziročně snížila o 6,7 % na 152,7 tis. t. Průměrný hektarový výnos poklesl o 7,4 % a činil 17,2 t/ha. Nejvíce pěstovanými odrůdami byly v roce 2003 Idared (produkce 46,2 tis. t, 30,3 % celkové sklizně jablek, průměrný hektarový výnos 23,4 t/ha), dále Golden Delicious (29,6 tis. t, 19,4 %, výnos 15,3 t/ha), Spartan a McIntosh (12,3 tis. t, 8,1 %, výnos 12,4 t/ha) a Šampion (9,9 tis. t, 6,5 %, výnos 19,4 t/ha).

K 1. 11. 2003 bylo naskladněno celkem 47,8 tis. t jablek. Z toho činil podíl jablek ve skladech s ULO[57] atmosférou 40,7 %, ve skladech s řízenou atmosférou 7,5 %, ve skladech chlazených 42,4 % a ve skladech větraných 9,4 %. Největší objem zásob tvořila jablka odrůd Idared (42,7 %) a Golden Delicious (18,1 %).

[57] *ULO atmosféra - sklady s velmi nízkým obsahem kyslíku (1,5 - 2 %).*

TA3.1/12 - Bilance výroby a spotřeby jablek celkem[1)]

Ukazatel	MJ	2002/03	2003/04	Meziroční index
Plocha plodných intenzivních sadů	tis. ha	8,9	8,9	100,0
Hektarový výnos (intenzivní sady)	t/ha	18,3	17,2	93,6
Domácí výroba	tis. t	316,8	243,4	76,8
z toho - intenzivní sady	tis. t	163,4	152,5	93,3
Dovoz[3)]	tis. t	34,6	46,0	132,9
Celková nabídka	tis. t	351,4	289,4	82,4
Čerstvá spotřeba + samozásobení[2)]	tis. t	163,9	163,9	100,0
Nerealizovaná produkce	tis. t	20,0	22,0	110,0
Nákup ke zpracování	tis. t	84,2	64,0	76,0
Vývoz[3)]	tis. t	83,3	39,5	47,4
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	351,4	289,4	82,4

1) Marketingový rok u jablek začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.
2) Včetně ztrát.
3) Pro marketingový rok 2003/04 odhad MZe, VÚZE a Ovocnářské unie ČR.
Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin; MZe; Ovocnářská unie ČR; GŘC; ÚKZÚZ
Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

Pro marketingový rok 2003/04 se odhaduje, že celkové dodávky konzumních jablek do České republiky budou činit 46,0 tis. t. Tento předpokládaný dovoz bude proti marketingovému roku 2002/03, ve kterém bylo dovezeno 34,5 tis. t jablek v celkové hodnotě 389,8 mil. Kč za průměrnou jednotkovou hodnotu 11,31 Kč/kg, o třetinu vyšší. Největší množství konzumních jablek bylo v marketingovém roce 2002/03 dovezeno z Itálie (15,5 tis. t, tj. 44,9 % celkového dovozu jablek za 12,32 Kč/kg), Polska (5,7 tis. t, 16,5 % za 6,44 Kč/kg) a Nizozemska (5,2 tis. t, 15,1 % za 10,41 Kč/kg). V kalendářním roce 2003 byl český trh po většinu roku ovlivněn dovozem levných jablek z Polska (v některých měsících až 40 % všech dovezených jablek), což mělo dopad na odbyt tuzemských jablek. Nejvíce jablek z Polska bylo dodáno v dubnu (1,3 tis. t za 6,60 Kč/kg), březnu (1,1 tis. t za 5,66 Kč/kg), prosinci (877 t za 6,32 Kč/kg) a září (789 t za 5,94 Kč/kg).

V marketingovém roce 2002/03 se vyvezlo z České republiky celkem 83,3 tis. t jablek, převážně moštových jablek, za průměrnou jednotkovou hodnotu 2,49 Kč/kg. Hlavním odběratelem moštových jablek bylo již tradičně Německo a Rakousko a jablek konzumních Slovensko. Bilance zahraničního obchodu s jablky dosáhla v marketingovém roce 2002/03 záporného salda ve výši 17,5 tis. t, resp. 325,4 mil. Kč.

Průměrná cena zemědělských výrobců konzumních jablek byla v roce 2003 proti roku 2002 o 3,0 % nižší a činila 8 289 Kč/t. Cena průmyslových jablek v důsledku nižší úrody především v neintenzivních sadech se naopak zvýšila na 2 622 Kč/t, tj. o 60,2 %. Spotřebitelská cena jablek v roce 2003 vzrostla o 13,9 % na 24,15 Kč/kg. Maxima (29,66 Kč/kg) bylo dosaženo v červenci 2003.

Graf TA3.1/11 - Měsíční vývoj CZV jablek česaných

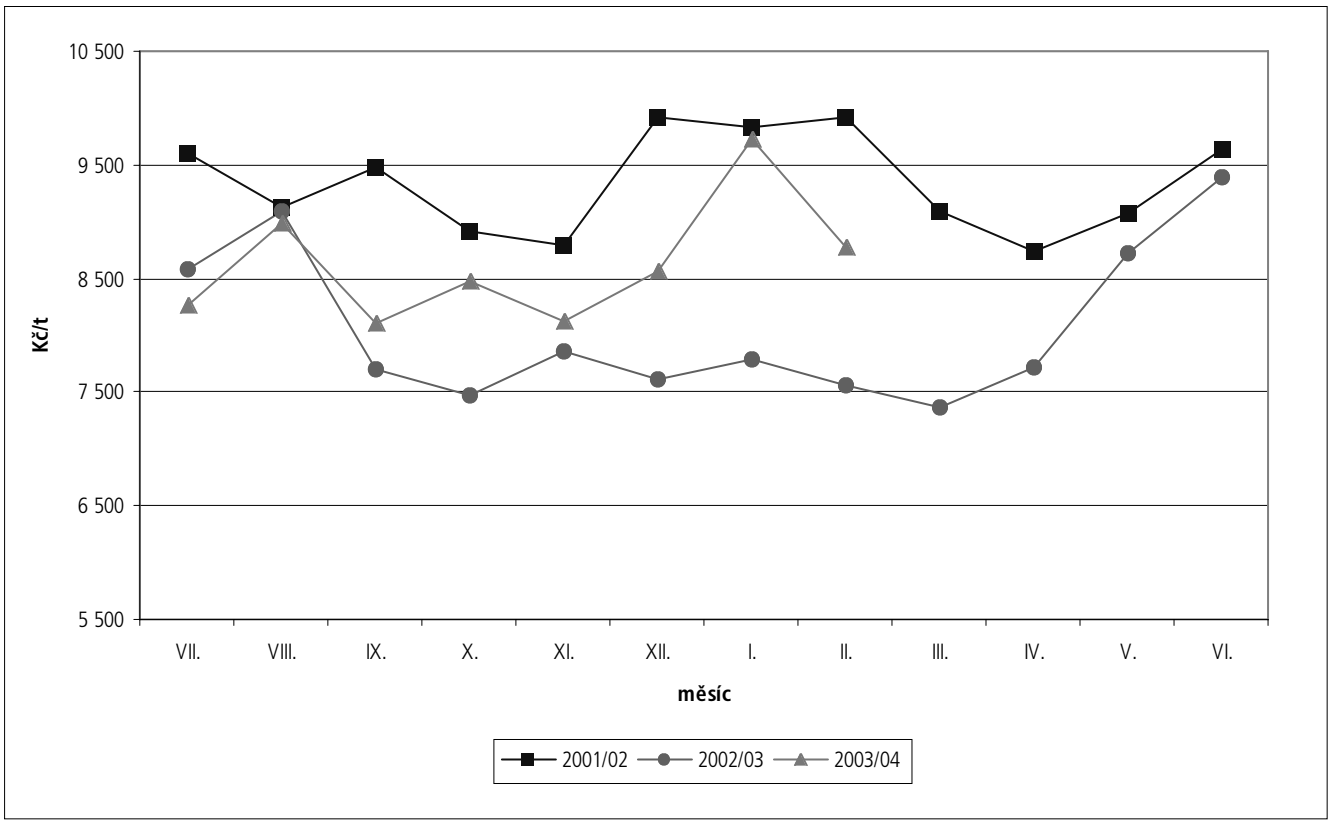

Pramen: ČSÚ
Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

Graf TA3.1/12 - Porovnání CZV, SC a dovozových cen konzumních jablek v roce 2003

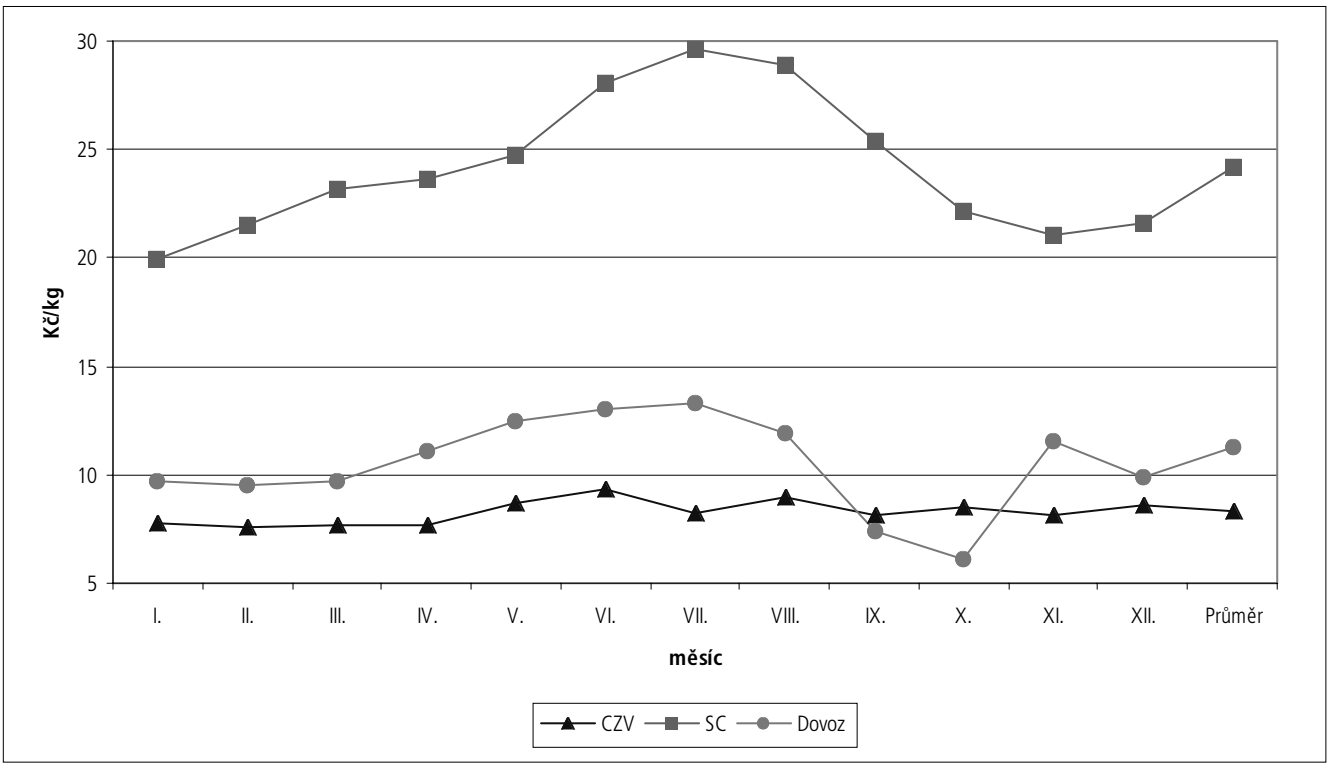

Pramen: ČSÚ
Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

3.1.8 Zelenina

Sklizňová plocha zeleniny v zemích EU se podle odhadu FAOSTATu v roce 2003 proti předchozímu roku téměř nezměnila a činila 2 061 tis. ha. Největší podíl plochy zeleniny zaujímala Itálie (28,6 %), Francie (22,7 %) a Španělsko (17,7 %). Množství vyprodukované zeleniny je za rok 2003 odhadováno na 55,3 mil. t, což je o 2,8 % více než v roce 2002 (53,8 tis. t). Nejvíce zeleniny se podle předpokladů sklidilo v zemích s největší zelinářskou plochou - v Itálii (25,6 % produkce zeleniny zemí EU), Španělsku (21,5 %) a Francii (15,4 %).

V České republice byla podle ČSÚ v roce 2003 zelenina pěstována na ploše 16,9 tis. ha (zemědělský sektor 12,2 tis. ha, sektor domácností 4,7 tis. ha) a ve srovnání s rokem 2002 se snížila o 6,0 % (1 082 ha). Na tomto poklesu se významněji podílel sektor domácností (úbytek plochy o 11,1 %, tj. 589 ha) než zemědělský sektor (úbytek o 3,9 %, tj. 493 ha). Sklizňová plocha zeleniny v ČR byla 0,8 % sklizňové plochy zeleniny EU. Celková produkce zeleniny dosáhla 295,6 tis. t (210,9 tis. t v sektoru zemědělském a 84,7 tis. t v sektoru domácností) a proti roku 2002 poklesla o 36,7 tis. t, tj. o 11,0 % (v zemědělském sektoru o 7,1 %, v sektoru domácností o 19,6 %). Ve vztahu k odhadované produkci zeleniny v zemích EU představovala celková výroba zeleniny v ČR pouze 0,5 %. Z jednotlivých druhů zeleniny se v roce 2003 sklidilo v ČR nejvíce hlávkového zelí (29,4 %, tj. 87,0 tis. t), cibule (14,8 %, tj. 43,8 tis. t) a mrkve a karotky (13,4 %, tj. 39,5 tis. t).

Produkci zeleniny v České republice výrazně ovlivnilo v roce 2003 dlouhotrvající horké a suché počasí, které způsobilo ztráty na výnosech u většiny druhů zeleniny. Z cibulové zeleniny vzešly v důsledku sucha v některých oblastech špatně porosty cibule a docházelo k předčasnému dozrávání. Lepší situace byla u pozdních a velmi pozdních odrůd cibule. Přesto se průměrné výnosy ve srovnání s rokem 2002 pohybovaly pouze okolo 10 t/ha, tj. až o 30 % pod výnosy roku 2002. Obdobná situace byla také u póru. Z kořenové zeleniny vlivem vyšších dešťových srážek na podzim nedošlo u mrkve a celeru k očekávanému poklesu výnosů a produkci těchto druhů zeleniny bylo možné označit za mírně nadprůměrnou. U košťálové zeleniny měl vývoj počasí negativní dopad zejména na objem a kvalitu květáku. Porosty dozrávaly i přes různé termíny výsadeb téměř současně a pro nedostatečný odbyt nebyl květák přibližně z jedné čtvrtiny plochy sklizen. Velmi rychle rovněž dozrávaly porosty s hlávkovým zelím. Z důvodu nízké poptávky v letních měsících byla část hlávkového zelí nesklizena a zaorána. Pro polopozdní a pozdní odrůdy kruhárenského i skladovatelného zelí přinesl zlepšení srážkově nadprůměrný podzim. Negativní dopad mělo počasí i na porosty hlávkové kapusty. Hlávky byly malé a nedostatečně vyvinuté. Naopak počasí roku 2003 bylo příznivé pro pěstitele plodové zeleniny (zejména papriky), kde bylo dosaženo nadprůměrných výnosů. Suché a horké počasí způsobilo rychlé dozrávání rajčat, nižší výnosy a předčasné ukončení sklizně.

Zelenina pro tržní účely byla podle Zelinářské unie Čech a Moravy pěstována na ploše 13,4 tis. ha a její produkce dosáhla 252,7 tis. t. Největší tržní plochu zaujímala cibule (2,7 tis. ha s produkcí 33,5 tis. t), hlávkové zelí (2,1 tis. ha s produkcí 78,4 tis. t), květák (1,2 tis. t s produkcí 16,5 tis. t), hrášek na zpracování (1,2 tis. ha s produkcí 3,4 tis. t) a mrkev (1,1 tis. ha s produkcí 31,9 tis. t).

Objem dovezené čerstvé zeleniny do ČR se v roce 2003 proti roku 2002 opět zvýšil a činil 386,6 tis. t v celkové hodnotě 4 635,4 mil. Kč. V porovnání s rokem 2002 byl zaznamenán růst o 7,0 % v množstevním vyjádření a o 3,1 % ve finančním vyjádření. Nejvíce se dovážela zelenina plodová - melouny (20,5 % celkového dovozu zeleniny, hlavní dodavatel Maďarsko - 59,0 %), rajčata (17,9 %, hlavní dodavatel Španělsko - 48,7 % a Polsko - 24,1 %), okurky salátové (11,5 %, hlavní dodavatel Španělsko - 40,2 % a Slovensko - 26,7 %) a papriky (10,6 %, hlavní dodavatel Španělsko - 39,8 % a Slovensko - 20,4 %). Neustále se zvyšuje

dovoz i tradičních českých druhů zeleniny, především cibule, mrkve a hlávkového zelí. Dovozy cibule vzrostly v roce 2003 na 40,9 tis. t (meziroční nárůst +59,1 %, tj. 10,6 % celkového dovozu zeleniny), průměrná jednotková hodnota činila 5,56 Kč/kg. Hlavním dodavatelem bylo Polsko (37,3 % celkového dovozu cibule) a Nizozemsko (32,6 %). Dovoz mrkve se v roce 2003 zvýšil na 23,1 tis. t (+13,7 %, tj. 6,0 % celkového dovozu zeleniny) za 6,53 Kč/kg. Nakupována byla především v Nizozemsku (33,5 %), Belgii (19,5 %) a ve Francii (18,6 %). Dovoz hlávkového zelí v roce 2003 výrazně vzrostl na objem 16,9 tis. t (+25,9 %, tj. 4,4 % celkového dovozu zeleniny) za průměrnou jednotkovou hodnotu 4,94 Kč/kg zejména vlivem vysokých dodávek levného hlávkového zelí z Polska (10,3 tis. t, tj. 61,0 % veškerého dovozu hlávkového zelí) za 3,84 Kč/kg.

TA3.1/13 - Bilance výroby a spotřeby čerstvé zeleniny[1)]

Ukazatel	MJ	2002	2003	Meziroční index
Sklizňová plocha	tis. ha	18,0	16,9	93,89
Hektarový výnos	t/ha	18,5	17,5	94,59
Domácí výroba	tis. t	332,3	295,6	88,96
Dovoz	tis. t	361,2	386,6	107,03
Celková nabídka	tis. t	693,5	682,2	98,37
Čerstvá spotřeba + samozásobení[2)]	tis. t	616,9	588,2	95,35
Nákup ke zpracování[3)]	tis. t	70,0	83,6	119,43
Vývoz	tis. t	6,6	10,4	157,58
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	693,5	682,2	98,37

1) Marketingový rok u zeleniny je totožný s kalendářním rokem.
2) Včetně ztrát.
3) Odhad Zelinářské unie Čech a Moravy.
Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin; GŘC
Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

Vývoz čerstvé zeleniny z České republiky v roce 2003 dosáhl 10,4 tis. t (meziroční zvýšení o 57,6 %) v celkové hodnotě 134,7 mil. Kč. Téměř pětinásobně vzrostl vývoz hrachu na 3,1 tis. t. Export rajčat se proti roku 2002 zvýšil na 1,7 tis. t (+ 80 %) a mrkve na 2,0 tis. t. Naopak výrazný pokles byl v roce 2003 zaznamenán u vývozu hlávkového zelí. Vyvezeno bylo pouze 0,3 tis. t hlávkového zelí, tj. 28,1 % roku 2002. Podíl celkového vývozu k dovozu zeleniny v množstevním vyjádření činil 2,7 % a ve finančním vyjádření 2,9 %. Pasivní bilance zahraničního obchodu s čerstvou zeleninou v roce 2003 tak dosáhla 4 500,8 mil. Kč (meziroční nárůst o 2,4 %).

Dovozy zpracované zeleniny včetně rajčatové šťávy a bez směsí ovocných a zeleninových šťáv v roce 2003 činily 71,3 tis. t v celkové hodnotě 1 358,1 mil. Kč. Nejvíce se dovážela zelenina konzervovaná (52,9 % - 37,7 tis. t v celkové hodnotě 698,8 tis. Kč) a zelenina zmrazená (38,3 % - 27,3 tis. t v celkové hodnotě 446,5 mil. Kč). Zbývající množství tvořila zelenina prozatímně konzervovaná (0,7 %), sušená (2,8 %), rajčatová šťáva, kečupy a omáčky (5,3 %). Proti roku 2002 se dovoz zpracované zeleniny zvýšil o 4,1 % v množstevním vyjádření a ve finančním vyjádření o 3,8 % snížil. Největší objem dovozu tvořily výrobky z rajčat, které se na celkových dodávkách zpracované zeleniny podílely 22,1 % (15,7 tis. t v celkové hodnotě 317,3 mil. Kč).

Vývoz zpracované zeleniny v roce 2003 činil 18,8 tis. t v celkové hodnotě 478,4 mil. Kč. Vyvážela se především rajčatová šťáva, kečupy a omáčky (47,5 %) a zelenina zmrazená (12,1 %). Proti roku 2002 se export zpracované zeleniny z ČR snížil o 2,1 % v množstevním a o 6,2 % ve finančním vyjádření. Pasivní bilance zahraničního obchodu se zpracovanou zeleninou v roce 2003 činila 879,7 mil. Kč (meziroční pokles o 2,4 %).

Celkem se dovezlo do ČR za rok 2003 čerstvé zeleniny a zeleninových výrobků za 5 993,6 mil. Kč a vyvezlo za 613,1 tis. Kč. Výsledná záporná bilance roku 2003 se proti roku 2002 mírně zvýšila na 5 380,5 mil. Kč.

Ceny zemědělských výrobců v roce 2003 proti roku 2002 vzrostly u většiny druhů zeleniny. K výraznému meziročnímu zvýšení došlo u ředkvičky (+35,9 % na 32 964 Kč/t), hlávkové kapusty (+33,7 % na 7 732 Kč/t), póru (+31,4 % na 16 151 Kč/t) a kedluben bez natě (+29,2 % na 5 420 Kč/t). Pokles CZV byl zaznamenán zejména u papriky (-18,6 % na 14 583 Kč/t) a bílého hlávkového zelí (-13,3 % na 4 658 Kč/t). Extrémní sucho v letních měsících se podepsalo na nízkých výnosech cibule nejen v České republice, ale v celé Evropě. V důsledku toho její CZV od října 2003 neustále rostla a za prvních pět měsíců marketingového roku 2003/04 (srpen až prosinec) byla o více než pětinu vyšší proti stejnému období předchozího roku a dosáhla svého historického maxima (6 684 Kč/t).

Spotřebitelské ceny sledovaných druhů zeleniny se v roce 2003 proti roku 2002 snížily (meziroční index 97,5). Průměrná spotřebitelská cena hlávkového zelí bílého poklesla o 15,9 % (na 11,26 Kč/kg), mrkve o 7,6 % (na 15,46 Kč/kg) a cibule o 1,5 % (na 13,74 Kč/kg).

Trend poklesu spotřeby zeleniny dále pokračoval. V roce 2002 se spotřeba zeleniny v hodnotě čerstvé proti roku 2001 snížila o 3,4 kg/os./rok na 78,7 kg/os./rok. Největší zájem konzumentů byl stále o hlávkové zelí (10,5 kg/os./rok), cibuli (9,9 kg/os./rok), rajčata (9,7 kg/os./rok) a mrkev (6,6 kg/os./rok). Pokračoval růst spotřeby plodové zeleniny, zejména melounů a paprik. Pro rok 2003 je spotřeba zeleniny odhadována VÚZE na 81,5 kg/os./rok.

Ve 118 skladovacích objektech s kapacitou 112,1 tis. t bylo ze sklizně roku 2003 naskladněno přibližně 64,7 tis. t zeleniny, z toho 21,2 tis. t hlávkového zelí, 18,8 tis. t cibule a 16,6 tis. t mrkve. Skladovací kapacity byly využity z 57,7 %.

Na základě podpůrných programů obdrželi zelináři v roce 2003 v rámci dotačního titulu „Podpora ozdravování polních a speciálních plodin“ finanční příspěvek na biologickou ochranu rostlin jako náhradu za ochranu chemickou ve výši 358,4 tis. Kč, na podporu testování množitelského materiálu s využitím imunoenzymatických metod a metod PCE 50,0 tis. Kč a na podporu šlechtění odrůd s vyšší odolností proti škodlivým biotickým a abiotickým činitelům 330,0 tis. Kč. Na podporu činnosti odbytových organizací výrobců zeleniny získali zelináři finanční dotaci ve výši 11,7 mil. Kč. Na rekonstrukci skladovacích kapacit pro zeleninu v rámci programu SAPARD byla vyplacena částka 53,8 mil. Kč. Za škody způsobené povodněmi v roce 2002 zelináři obdrželi finanční náhradu ve výši 42,1 mil. Kč a za škody způsobené vymrznutím porostů ozimé zeleniny v roce 2003, zejména cibule a špenátu, které bylo nutné zaorat, 5,8 mil. Kč.

V roce 2003 existovalo v České republice pět odbytových organizací výrobců zeleniny - dvě na jižní Moravě, dvě na Nymbursku a jedna na Litoměřicku.

I v roce 2003 přetrvávaly potíže způsobené českým zelinářům dovozy levné polské zeleniny. Jednalo se především o květák, hlávkové zelí, kysané zelí, okurky nakládačky apod. Ceny, za které byla zelenina dovážena, často nedosahovaly výrobních nákladů českých pěstitelů.

Graf TA3.1/13 - Měsíční vývoj CZV zelí hlávkového bílého[1)]

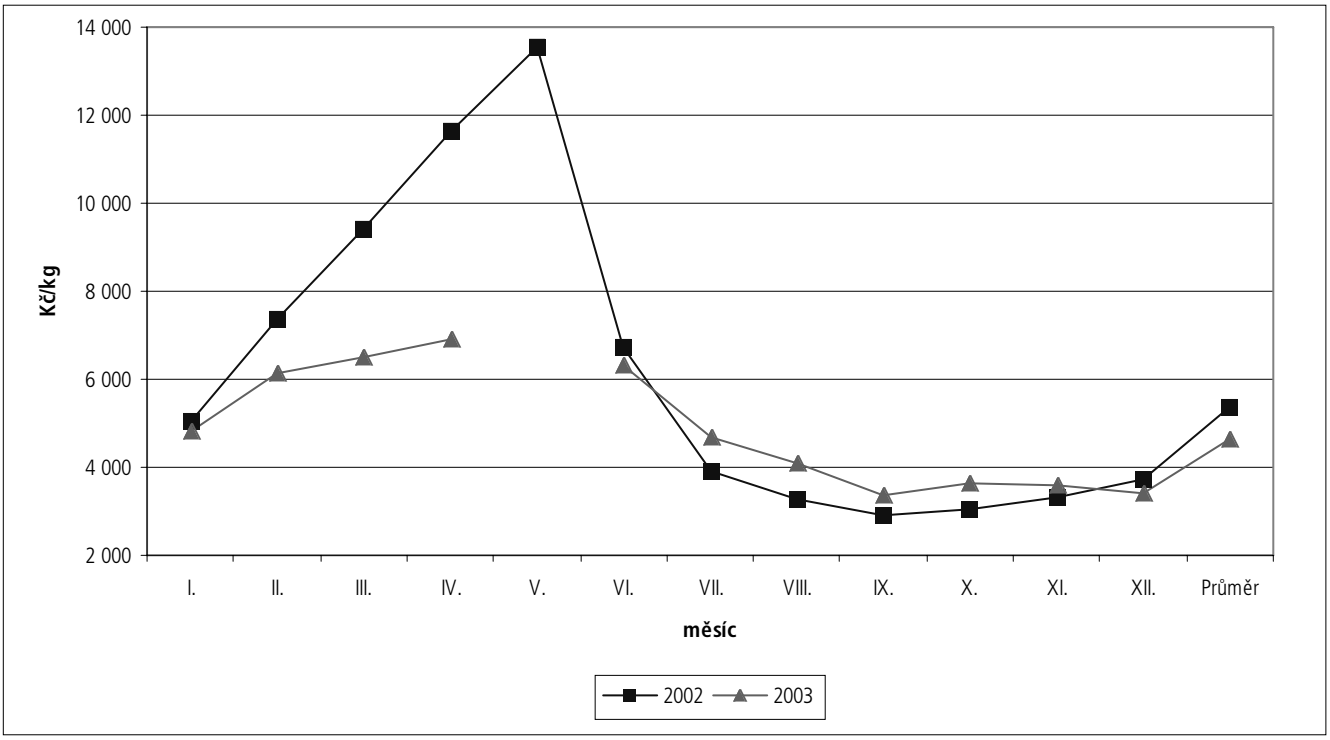

1) Údaj za V./2003 se nevyskytuje.
Pramen: ČSÚ
Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

Graf TA3.1/14 - Měsíční vývoj CZV cibule suché[1)]

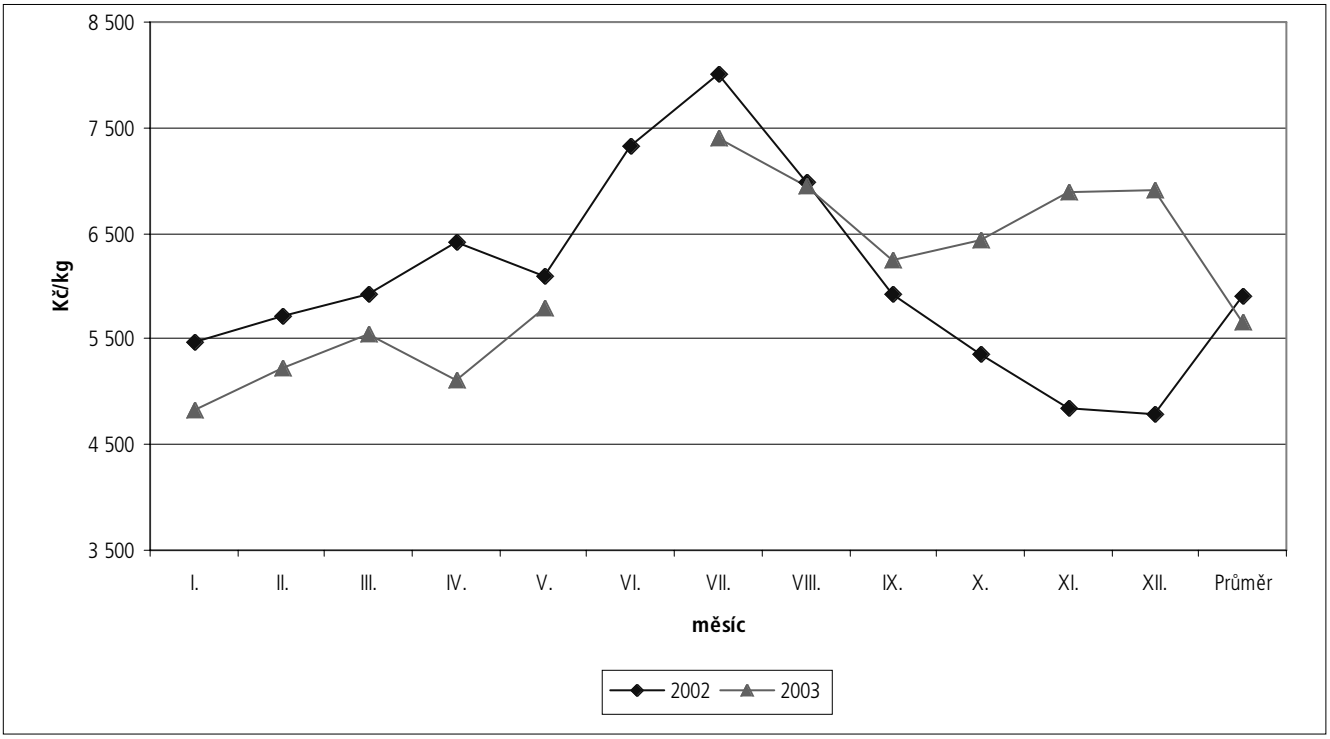

1) Údaj za VI./2003 se nevyskytuje.
Pramen: ČSÚ
Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

3.1.9 Réva vinná - víno

Plocha vinic v zemích EU v roce 2003 činila 3,3 mil. ha a proti předchozímu roku byla o 1,6 % vyšší. Nejvíce se na výměře vinic zemí EU podílelo Španělsko (1,2 mil. ha - 36,4 %), následuje Francie (0,9 mil. ha - 27,3 %) a Itálie (0,8 mil. ha - 24,2 %). Sklizeň hroznů je za rok 2003 odhadována na 25,1 mil. t, což je o 5,0 % více než v roce předchozím, kdy dosáhla 23,9 tis. t. Největší produkce hroznů bylo podle prognóz dosaženo v Itálii (8,1 mil. t - 32,3 % sklizně vinných hroznů zemí EU), Francii (7,0 mil. t - 27,9 %) a ve Španělsku (6,1 mil. t - 24,3 %). Průměrný hektarový výnos hroznů v zemích EU za rok 2003 je odhadován na 7,50 t/ha.

Rozloha vinic v České republice tvoří 0,4 % výměry vinic zemí EU. Podle Českého statistického úřadu se v roce 2003 celková plocha vinic v roce 2003 se meziročně zvýšila o 7,6 % na 12,8 tis. ha[58]. Plocha vinic plodných vzrostla o 9,3 % na 11,8 tis. ha. Produkce hroznů stoupla o 18,9 % na 67,4 tis. t, což představuje 0,3 % sklizně hroznů zemí EU. Průměrný hektarový výnos 5,70 t/ha meziročně vzrostl o 8,6 %. Průběh počasí roku 2003 způsobil ve vinohradnictví velké problémy. Vysoký deficit zimních srážek a dlouhotrvající suché a tropické počasí snížily výnosy v nezavlažovaných vinicích, které u nás naprosto převažují. Sklizeň započala velmi brzo. Úrodu roku 2003 zachránily deštivé dny v září, po kterých začala cukernatost hroznů stoupat. Díky velkému suchu a teplu bylo možné nalézt na řadě vinic klasické cibéby, které vlivem chladného a vlhkého počasí v říjnu byly napadeny ušlechtilou plísní Botrytis cinerea.

K 31. 12. 2003 bylo ÚKZÚZ zaregistrováno 15,2 tis. ha vinic, z toho plocha vinic plodných zaujímala 11,9 tis. ha. Podle šetření ČMVVÚ se průměrný hektarový výnos moštových hroznů pohyboval v roce 2003 okolo 6,3 t/ha. Průměrná cukernatost ze sklizně roku 2003 byla o 0,7°NM[59] vyšší než v roce předchozím a dosáhla 19,7°NM. Byla to nejvyšší cukernatost hroznů za posledních 10 let. Průměrná CZV moštových hroznů se pohybovala okolo 14,80 Kč/kg, tj. o 1,80 Kč/kg více než v roce 2002. Podíl modrých moštových hroznů na celkové sklizni tvořil 33 % (meziroční nárůst o 2 %). V českém regionu bylo v roce 2003 dosaženo průměrného hektarového výnosu 4,3 t/ha, průměrná cukernatost se pohybovala okolo 21,3°NM. Modré hrozny se na celkové sklizni v českém regionu podílely 40 %. V regionu moravském činil v roce 2003 průměrný hektarový výnos 6,4 t/ha, průměrná cukernatost hroznů se pohybovala okolo 19,7°NM a podíl modrých hroznů na celkové sklizni moravského regionu tvořil 34 %. Předpoklad výroby vína v ČR z tuzemské sklizně moštových hroznů roku 2003 je odhadován na 510 tis. hl vína.

Zastoupení bílých moštových hroznů ve stávajících vinicích je 67,0 %, modrých moštových hroznů 32,3 % a ostatních odrůd 0,7 %. Mezi bílými odrůdami převládají Müller Thurgau (12,2 % celkové plochy vinic), Veltlínské zelené (11,7 %) a Ryzlink vlašský (8,6 %). Z modrých odrůd je nejvíce zastoupeno Svatovavřinecké (9,0 %) a Frankovka (7,0 %). Z hlediska stáří vinic je 21,4 % ploch ve skupině 0 až 3 roky, 37,2 % ve skupině 4 až 20 let, 25,2 % ve skupině 21 až 30 let a 16,2 % ploch vinic je starších 30 let.

TA3.1/14 - Bilance výroby a spotřeby vína[1)]

Ukazatel	MJ	2002/03	2003/04	Meziroční index
Plocha plodných vinic	tis. ha	10,8	11,8	109,26
Hektarový výnos	t/ha	5,25	5,70	108,57
Počáteční zásoba	tis. hl	566	598	105,65
Domácí výroba	tis. hl	495	510	103,03
Dovoz suroviny a vína[2)]	tis. hl	1 058	1 550	146,50
Celková nabídka	tis. hl	2 119	2 658	125,44
Spotřeba[2)]	tis. hl	1 500	1 600	106,67
Vývoz suroviny a vína[2)]	tis. hl	21	30	142,86
Konečná zásoba[2)]	tis. hl	598	1 028	171,91

1) Marketingový rok u vína je od 1. 8. do 31. 7.
2) Pro marketingový rok 2003/04 odhad ČMVVU.
Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin; GŘC, ČMVVU
Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

Struktura výsadby vinic se v České republice přizpůsobuje požadavkům našeho trhu. V roce 2003 bylo vysazeno celkem 1 483 ha vinic, z toho 1 236 ha s podporou z Vinařského fondu, která činila 175,9 tis. Kč/ha na jaře a 183,9 tis. Kč/ha na podzim. Ministerstvo zemědělství ČR podpořilo restrukturalizaci a obnovu 286 ha vinic částkou 158,5 tis. Kč/ha. V nových výsadbách jsou nejvíce z bílých zastoupeny odrůdy pro výrobu vín vyšší kvality - Ryzlink rýnský (149 ha), Rulandské šedé (132 ha), Sauvignon (114 ha), Chardonnay (96 ha), Tramín červený (78 ha), Müller Thurgau (69 ha) a Rulandské bílé (55 ha). Ve zvýšené míře se vysazovaly modré moštové odrůdy především Rulandské modré (161 ha), Frankovka modrá (155 ha), Zweigeltrebe (132 ha), Svatovavřinecké (92 ha) a Modrý Portugal (50 ha).

Struktura podniků ve vinohradnictví je pro Českou republiku velmi příznivá. Hlavní produkční plochu (přes 11 tis. ha vinic) vlastní pouze 300 podniků. Tato situace je důležitá z důvodu možnosti koncentrace větších partií stejných vín. V roce 2003 byla v ČR přibližně stejná plocha využívána k pěstování hroznů pro zpracování na víno přímo v podniku pěstitele (38 % plochy) a k produkci hroznů za účelem prodeje zpracovatelským podnikům (40 % plochy). Zbývajících 22 % plochy je využíváno k oběma účelům. Rozhodující je pak především výnos hroznů v daném roce a nabízená cena za vyprodukované hrozny.

ČR není ve výrobě vína soběstačná. Okolo 60 % spotřeby vína je nutné dovážet. V marketingovém roce 2002/03 dosáhl dovoz vína do ČR objemu 981,4 tis. hl (-6,1 % proti předchozímu roku) v hodnotovém vyjádření 1 522,1 mil. Kč (+5,5 %). Dovozy šampaňského vína dosáhly 0,4 tis. hl, šumivého 7,6 tis. hl, vína bílého 437,5 tis. hl, červeného 532,1 tis. hl.

[58] ČSÚ od roku 2002 sleduje vinice pouze s výměrou nad 1 000 m² a v důsledku toho je plocha vinic evidována ÚKZÚZ vyšší.
[59] °NM vyjadřuje stupeň cukernatosti v kg/100 l.

Převažoval dovoz sudového vína, kterého bylo do České republiky dovezeno 693,3 tis. hl v celkové hodnotě 1 020,1 mil. Kč, z toho bílého 46,0 % za 9,30 Kč/l a červeného 53,1 % za 11,51 Kč/l. Vína v nádobách do 2 l se nakoupilo 285,0 tis. hl v celkové hodnotě 743,2 mil. Kč, z toho bílého 41,6 % za 20,82 Kč/l a červeného 57,5 % za 28,48 Kč/l. Největším dodavatelem vína do České republiky byla v marketingovém roce 2002/03 Itálie (23,8 % celkového dovozu vína), následovalo Rakousko (21,2 %), Španělsko (15,9 %), Slovensko (12,9 %) a Maďarsko (9,7 %).

V marketingovém roce 2002/03 se z České republiky vyvezlo 20,8 tis. hl, (2,1 % realizovaného dovozu) v celkové hodnotě 106,8 mil. Kč (7,0 % uskutečněného dovozu). Vývoz bílého vína činil 8,4 tis. hl za 38,5 mil. Kč, červeného 6,2 tis. hl za 29,7 mil. Kč. Téměř veškerý export vína byl realizován v lahvích do 2 l, který činil u bílého vína 7,8 tis. hl za 48,00 Kč/l, červeného 6,1 tis. hl za 48,74 Kč/l. Dvě třetiny celkového vývozu byly určeny do Slovenské republiky (13,6 tis. hl). Celkově byl vývoz vína v marketingovém roce 2002/03 proti marketingovému roku 2001/02 vyšší o 2,5 % v objemovém vyjádření a jeho finanční hodnota vzrostla o 17,9 %.

Výsledná bilance zahraničního obchodu s vínem je pasivní a za marketingový rok 2002/03 činilo záporné saldo 960,6 tis. hl (-6,3 % ve vztahu k předchozímu marketingovému roku) v částce 1 415,3 mil. Kč (+4,7 %).

V marketingovém roce 2002/03 se nakoupilo pouze 1,3 tis. t hroznové šťávy v celkové hodnotě 35,8 mil. Kč za průměrnou jednotkovou hodnotu 26,98 Kč/kg. Proti minulému marketingovému roku se množství dovezené hroznové šťávy snížilo o 13,3 %, ale její finanční hodnota stoupla o 10,8 %. Téměř polovina dovezené hroznové šťávy byla nakoupena v Itálii za průměrnou jednotkovou hodnotu 28,53 Kč/kg. Vývoz hroznové šťávy z ČR byl zanedbatelný (19,5 t) a více než dvě třetiny odebralo Slovensko.

Pro výrobu vína bylo do České republiky dovezeno v marketingovém roce 2002/03 celkem 10,9 tis. t moštových vinných hroznů v celkové hodnotě 95,1 mil. Kč za průměrnou jednotkovou hodnotu 8,75 Kč/kg. Jejich hlavním dodavatelem bylo Slovensko (61,5 % za 10,49 Kč/kg) a Maďarsko (34,2 % za 5,82 Kč/kg). Vyvezeno bylo pouze 20,5 t v hodnotě 0,7 mil. Kč za průměrnou jednotkovou hodnotu 34,00 Kč/kg do Slovenské republiky.

Průměrná CZV moštových hroznů v České republice v roce 2003 proti roku 2002 vzrostla o 4,9 % na 14 560 Kč/t. Průměrná spotřebitelská cena jakostního bílého vína činila podle ČSÚ 61,97 Kč/l (meziroční pokles o 1,9 %) a jakostního červeného vína 71,85 Kč/l (meziroční pokles o 1,1 %).

V posledních letech došlo u konzumentů vína k odklonu od stolních vín ve prospěch vín jakostních a přívlastkových. Celková spotřeba vína v ČR zůstala v roce 2002 podle ČSÚ na úrovni předchozího roku a činila 16,2 l/os./rok včetně vín ovocných, dezertních a samozásobení. Mírně se zvýšila spotřeba vína z hroznů, která dosáhla 13,7 l/os./rok.

Ročník 2003 byl pro vinařství hodnocen z hlediska kvality a množství produkce moštových hroznů jako vynikající. Ve vinohradnictví ČR bylo v roce 2003 dosaženo téměř 10 % zisku. Je to důsledek velkého výnosu moštových hroznů v roce 2003 a jejich vysoké cukernatosti, což se projevilo i na jejich ceně. Podle vlastního šetření ČMVVU v roce 2003 činily průměrné náklady na 1 kg moštových hroznů 13,60 Kč/kg, průměrná prodejní cena 14,80 Kč/kg.

Graf TA3.1/15 - Rentabilita vinohradnictví

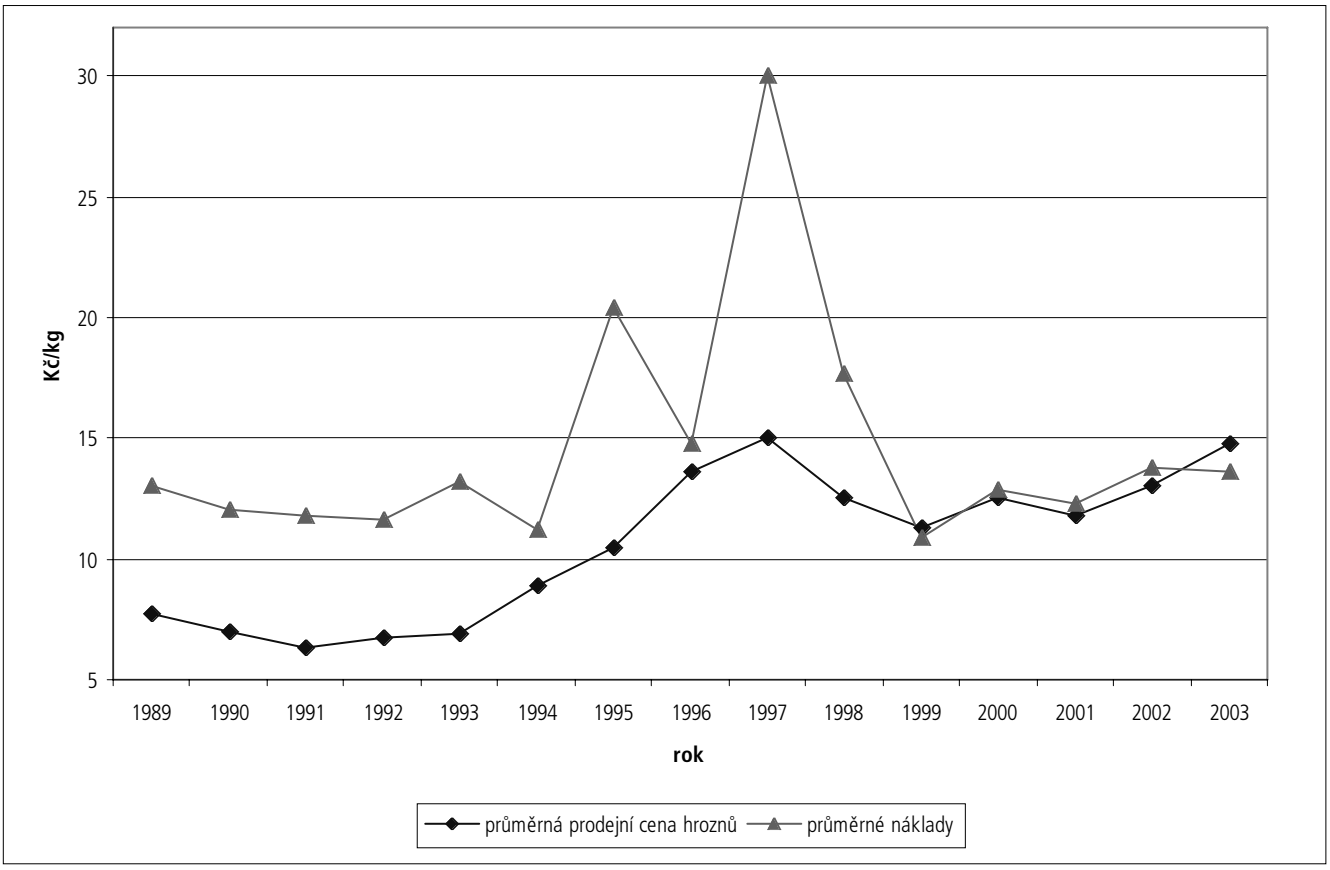

Pramen: ČMVVU
Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

3.2 Živočišná výroba

3.2.1 Skot

Mléko

Objem světové produkce kravského mléka zaznamenal v roce 2003 zpomalení dynamiky růstu. Světová federace mléka (IDF) uvádí předběžný odhad výroby ve výši 505,3 mil. t, což představuje meziroční nárůst 0,76 %, zatímco mezi roky 2001 a 2002 se světová výroba zvýšila o 1,75 %. Snížení rozvoje produkce ovlivnilo suché počasí v některých částech světa. Světový obchod s mlékem a mlékárenskými výrobky v roce 2003 nevykázal podstatnější nárůst nabídky a při současném zvýšení poptávky došlo k nárůstu cen. Významný vliv na příznivý vývoj obchodu přineslo ekonomické zotavení ve Spojených státech, které podnítilo asijské ekonomiky a zlepšilo předpoklady pro výši poptávky. Současné omezení výše australské produkce mléka, která zůstala pod úrovní marketingového roku 2001/02[60], znamenalo snížení objemu mlékárenských výrobků určených pro světové trhy. Impulsem pro nárůst světových cen hlavních mlékárenských výrobků bylo zároveň oslabení amerického dolaru vůči většině měn, především EUR.

Trh s mlékem a mlékárenskými výrobky v Evropské unii v roce 2003 byl značně nevyrovnaný. Nákup mléka překročil dodávky v předchozím roce o 345 tis. t a zvýšený objem nákupu se projevil v jarních i podzimních měsících. Po odeznění mimořádně vysoké poptávky po sýrech a dalších výrobcích s vyšší přidanou hodnotou v předchozích letech bylo nutno přebytek mléka zpracovávat na vysoké objemy sušeného odstředěného mléka a másla. Intervenční zásoby obou komodit se zvýšily na celkovou úroveň téměř 400 tis. t a zabránily výraznějšímu nárůstu cen zemědělských výrobců mléka i cen mlékárenských výrobků. CZV mléka v Německu se snižovala do poloviny roku 2003 na 27,20 EUR/100 kg (866,20 Kč). Částečné zotavení na 28,90 EUR/100 kg (920,30 Kč) nastalo až koncem roku. Nárůst cen na světových trzích se nepromítl do odpovídajících cen průmyslových výrobců v Evropské unii, neboť proti jejich zvýšení spolu s výší intervenčních zásob působilo posílení EUR vůči USD.

V České republice se na vývoji trhu s mlékem a mlékárenskými výrobky významně podílela opatření agrární politiky státu. Organizace trhu byla zabezpečena na základě zákona č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů a navazujících nařízení vlády. Organizace trhu s mlékem a mlékárenskými výrobky byla zajištěna nařízeními vlády č. 486/2000 Sb., ve znění NV č. 295/2002 Sb., NV č. 445/2000 Sb., ve znění NV č. 44/2002 Sb., NV č. 94/2002 Sb., NV č. 86/2003 Sb. a NV č. 91/2001 Sb. Uvedená nařízení se týkají podmínek a zásad podpory vývozu výrobků z kravského mléka, stanovení produkčních kvót mléka včetně poměrné části rezervy, kterou lze v systému produkčních kvót mléka rozdělit a zásad pro poskytování podpory spotřeby školního mléka. Důležitým nástrojem regulace trhu s mlékem a mlékárenskými výrobky byla stanovená minimální cena syrového kravského mléka, která zůstala stejně jako v předchozích dvou letech ve výši 7,60 Kč/l při splnění předepsaných parametrů.

V systému produkčních kvót bylo v kvótovém roce 2002/03 (tj. od 1. 4. 2002 do 31. 3. 2003) evidováno 3 762 producentů, celková výše přidělených kvót činila 2 797,1 mil. litrů. V uvedeném kvótovém roce bylo uskutečněno 4 454 převodů kvót a celkem 801 producentům byla jejich kvóta v důsledku neplnění krácena. Celkové čerpání kvóty dosáhlo hodnoty 90,9 %. Pro kvótový rok 2003/04 po provedeném krácení v důsledku neplnění podle § 6 NV č. 445/2000 Sb. byla celková výše přidělených kvót 2 771,2 mil. litrů. Navýšení stávajících a přidělení nových kvót nebylo provedeno, neboť poměrná část rezervy, kterou lze v systému produkčních kvót mléka rozdělit, byla pro uvedený rok stanovena ve výši „0“ litrů. Do 31. 12. 2003, tj. za tři čtvrtletí, byla kvóta čerpána ve výši 68,6 %.

O kompenzační podporu v kvótovém roce 2002/03 požádalo 3 109 producentů mléka. Za uvedený kvótový rok byla vyplacena kompenzační podpora (v květnu a červnu roku 2003) v celkové částce 343,8 mil. Kč.

V roce 2003 pokračoval program podpory spotřeby mléka a vybraných mléčných výrobků žáky, zaměřený na podporu stravovacích návyků mládeže. Na financování programu bylo v uvedeném roce vyplaceno 63,3 mil. Kč, tj. o 0,8 mil. Kč více než v roce 2002. Program je stabilní, dodávky dotovaných výrobků žákům plnících povinnou školní docházku se meziročně již výrazně nezvyšují a představují zhruba 23 mil. ks vybraných mléčných výrobků za rok. Pestrou nabídku výrobků (polotučné a plnotučné ochucené i neochucené mléko, jogurtové mléko, jogurt, smetanový krém) žákům v roce 2003 zajišťovalo 11 mlékárenských subjektů.

Podíl prodeje syrového kravského mléka prostřednictvím odbytových organizací přesáhl podle údajů Českomoravského svazu mlékárenského v roce 2003 polovinu nakoupeného objemu. Dominantní postavení mezi odbytovými organizacemi na trhu s mlékem si zachovalo odbytové družstvo MLECOOP, jehož prostřednictvím bylo v roce 2003 dodáno do mlékáren 646 655 tis. litrů mléka.

V chovu krav s tržní produkcí mléka si udržel největší zastoupení kombinovaný maso-mléčný typ. Podle údajů Českomoravské společnosti chovatelů na základě uzávěrek kontroly užitkovosti při ukončených laktacích za rok 2002/03 (říjen - září) bylo zastoupení českého strakatého skotu na celkovém počtu krav s tržní produkcí mléka 48,7 % a podíl černostrakatého skotu (s podílem krve H 50% a více) 44,9 %. Zbylá část stáda, tj. 6,4 %, byla tvořena kříženkami s černostrakatým skotem s nižším podílem krve, plemeny Montbeliard, Ayrshire, Jersey a dalšími včetně jejich kříženců. Pokračoval proces restrukturalizace stáda krav ve směru specializovaných plemen. Podíl výrazně dojných typů se zvýšil ve srovnání s kontrolním rokem 2002 o 1,2 %.

V systému chovu krav s tržní produkcí mléka se v roce 2003 zvýšil podíl volného ustájení dojnic na téměř 60 % převážně cestou rekonstrukce stájí a v menší míře výstavbou nových stájí. Proces modernizace technického a technologického zabezpečení stájí byl spojen s rozšířením systému celoročního krmení na bázi konzervovaných krmiv a modernizací systému dojení. To se projevilo v určité stagnaci podílu pasených krav.

V roce 2003 se ve srovnání s rokem 2002 zrychlil trend snižování průměrných stavů dojených krav. Meziroční úbytek 6,3 tis. ks vykázaný v roce 2002 dosáhl v roce 2003 již 17,4 tis. ks krav. Snížení počtu krav nebylo plně kompenzováno jejich vyšší průměrnou užitkovostí. Celková produkce mléka se meziročně snížila o 3 %. Prodej mléka se prakticky nezměnil z důvodu nárůstu tržnosti z 93,0 na 95,7 %.

Domácí spotřeba mléka a mléčných výrobků v přepočtu na syrové kravské mléko v roce 2003 se ve srovnání s rokem 2002 zvýšila o 13,5 mil. litrů, tj. o 0,65 %. Nárůst spotřeby byl nižší než v předchozích letech.

[60] Marketingový rok začíná 1. 7. a končí 30. 6. následujícího roku.

Pokračoval rostoucí trend dovozu mlékárenských výrobků. V přepočtu na ekvivalent syrového kravského mléka byl dovoz o 16,6 % vyšší než v předchozím roce. Nárůst se projevil především u konzumních mlék a smetan, zakysaných výrobků a sýrů. Dovoz másla byl regulován nařízením vlády č. 307/2003 Sb., jímž bylo stanoveno dodatečné dovozní clo. Uvedené nařízení přispělo ke stabilizaci trhu s máslem v závěrečné části roku.

TA3.2/01 - Bilance výroby a spotřeby mléka a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2002	2003	Meziroční index
Bilance				
Průměrný stav dojených krav	tis. ks	477,00	459,60	96,35
Průměrná roční užitkovost	l/ks	5 718,00	5 756,20	100,67
Počáteční zásoba	mil. l	64,60	132,60	205,26
Výroba	mil. l	2 727,56	2 645,70	97,00
Nákup mléka	mil. l	2 536,20	2 530,90	99,79
Dovoz	mil. l	241,30	281,40	116,62
Celková nabídka	mil. l	2 842,10	2 944,90	103,62
Domácí spotřeba	mil. l	2 067,00	2 080,50	100,65
Vývoz	mil. l	642,50	772,30	120,20
Celková poptávka	mil. l	2 709,50	2 852,80	105,29
Konečná zásoba	mil. l	132,60	92,10	69,46
Ekonomika				
Náklady na produkci[1)]	Kč/l	7,81	7,66	98,08
CZV mléko celkem	Kč/l	8,12	7,79	95,94
Přímé platby a dotace vstupů[2)]	Kč/l	0,03	0,14	424,24
OPP[3)]	%	42,00	44,00	104,76
KNO[4)]	koef.	55,00	58,00	105,45
TT[5)]	%	104,35	103,52	99,20
CZV EU[6)]	Kč/l	9,59	9,52	99,27
Přímé platby a dotace vstupů EU	Kč/l	x	x	x

1) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN, rok 2003 odhad.
2) Rok 2002 doplatek na kompenzační platbu za 2. polovinu kvótového roku 2001/02, rok 2003 platba za kvótový rok 2002/03.
3) OPP = odhad produkčních podpor (%). Rok 2003 odhad.
4) KNO = koeficient nominální ochrany. Rok 2003 odhad.
*5) TT = „terms of trade" = [(CZV + přímé dotace / náklady] * 100.*
6) CZV Francie, přepočteno kurzem 31,844 Kč/EUR.
Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí; GŘC; Agreste-Le Bulletin; výpočty VÚZE a MZe
Zpracoval: J. Ouředník, I. Bošková (VÚZE), M. Hrubá (MZe)

Graf TA3.2/01 - Měsíční vývoj CZV mléka celkem

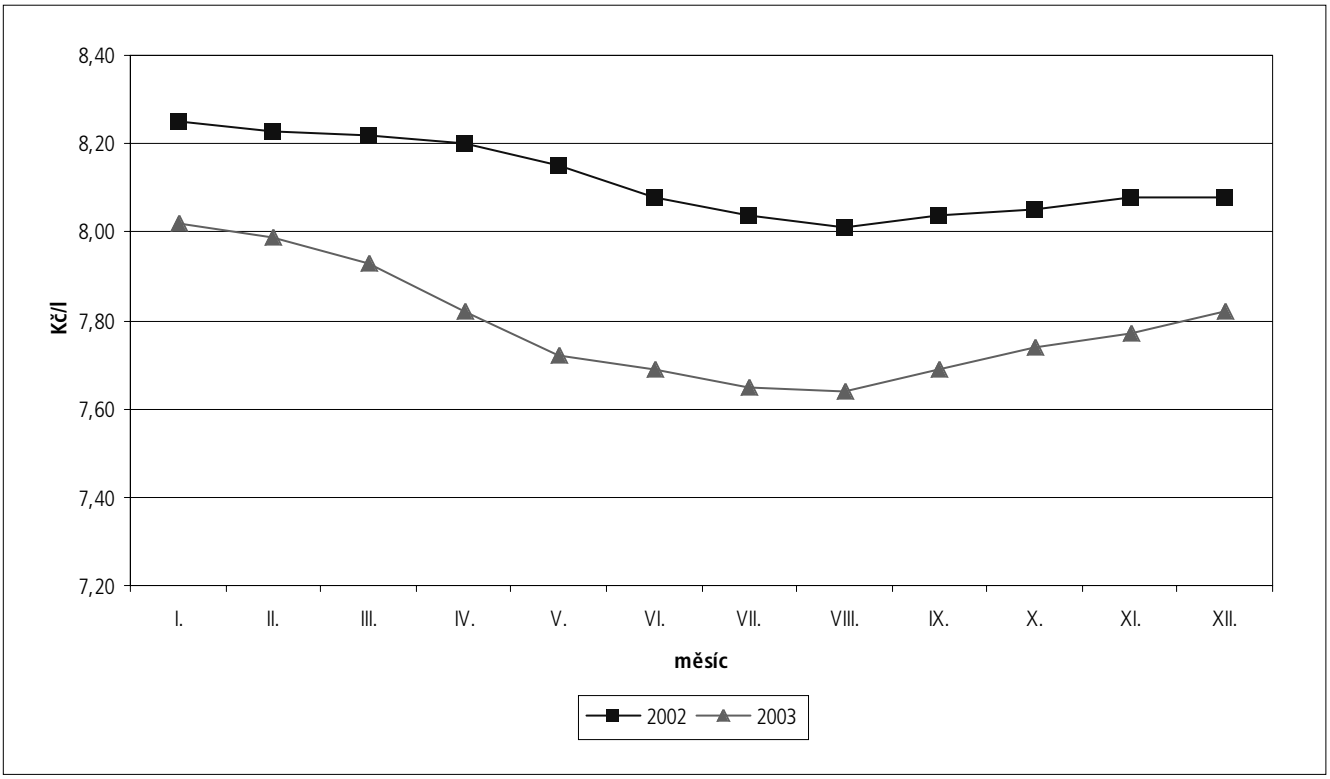

Pramen: SZIF (MZe) 6-12, Mlék (MZe) 6-12
Zpracoval: I. Bošková (VÚZE)

Vývoz mléka a mlékárenských výrobků v roce 2003 byl o 20,2 % vyšší než v předchozím roce. Z celkového vyvezeného množství bylo v přepočtu 700 mil. litrů podpořeno státními subvencemi, které dosáhly celkové hodnoty 2 510 mil. Kč. Meziroční nárůst prostředků poskytnutých na podporu vývozu mlékárenských výrobků (o 23,3 %) byl ovlivněn vyšším reálným přebytkem mléka v roce 2003 a vývozem zásob sušeného odstředěného mléka z roku 2002.

Ceny zemědělských výrobců mléka v České republice od počátku roku 2003 výrazně klesaly a v srpnu se pohybovaly těsně nad stanovenou minimální cenou. Vývoj CZV byl ovlivněn poklesem cen proteinových výrobků a másla na zahraničních trzích. Ztížené podmínky realizace tuzemských výrobků a vysoké zásoby zejména sušených mlék vedly ke snížení CZV mléka v první polovině roku. Nárůst cen hlavních mlékárenských výrobků na světových trzích v druhé polovině roku 2003, částečné snížení zásob v ČR a snížený nákup mléka závěrem roku umožnily mírné zotavení tuzemských cen zemědělských výrobců mléka v tomto období. Hodnota CZV na konci roku 2003 přesto zůstala o 3,2 % pod úrovní předchozího roku.

Náklady na výrobu mléka v roce 2003 byly o 1,9 % nižší než v roce 2003. Příznivý vývoj ovlivnila vyšší průměrná užitkovost dojnic.

Podmínky pro výrobce mléka podle ukazatele TT se proti předchozímu roku mírně zhoršily (o necelé 1 %). Do vývoje ukazatele ziskovosti se promítlo meziroční snížení průměrné CZV mléka. Pokles byl částečně kompenzován zvýšením přímých plateb výrobcům mléka.

Hovězí maso

V roce 2003, podle odhadu USDA, poklesla meziročně světová produkce hovězího masa o 2,6 % na 49,7 mil. tun. Brazílie, Argentina, Čína a Indie svou produkci zvýšily, zatímco v ostatních významných producentských zemích došlo k jejímu poklesu. Spotřeba hovězího masa ve světě se v roce 2003 proti roku 2002 zvýšila o 2,8 % na 48,5 mil. t. Světový vývoz hovězího masa, podle odhadu USDA, mírně vrostl na 6,4 mil. t, tj. o 0,7 %. Nejvýznamnější exportér Austrálie jej však omezila o 7,6 %. Nejdynamičtěji na světové trhy expandovala Brazílie, a tím se zařadila na druhé místo v množství vyvezeného hovězího masa ve světě hned za Austrálii.

Nejvýznamnější dovozci USA, resp. Rusko omezili import o 6,7 %, resp. 10,6 %. V roce 2003 se podle odhadu OFIVAL zvýšila cena hovězího masa téměř u všech hlavních světových producentů. Nejvýraznější nárůst byl zaznamenán v Argentině a Austrálii vlivem vyšší poptávky po mase z těchto zemí.

EU v roce 2003, podle odhadu OFIVAL, omezila výrobu hovězího masa včetně telecího o 2 % na 7 344 tis. t. Stavy skotu se snížily o 1,8 %. Největší vliv na pokles produkce měly Nizozemsko a Belgie, kde poklesly porážky v důsledku zvyšování stavů skotu a obnovy stád. Spotřeba hovězího masa se téměř ve všech zemích EU vrátila na úroveň před výskytem BSE. V roce 2003 vzrostla o 1,4 % na 7 632 tis. t s nejvyšším oživením ve Velké Británii, Německu a Španělsku. Průměrná roční spotřeba na obyvatele EU v roce 2003 dosáhla 20 kg.

EU omezila v roce 2003 vývoz hovězího masa a živých zvířat ve srovnání s předchozím rokem o 11,5 % na 467 tis. t. Některé její trhy obsadily konkurenční dovozy ze zemí Jižní Ameriky. Jediným významným odbytištěm hovězího masa pro EU zůstalo Rusko, kam směřovala téměř polovina všech exportů. Dovoz hovězího masa včetně živých zvířat do EU se v roce 2003 meziročně zvýšil o 5,3 % a dosáhl 500,5 tis. t, z toho 95 % představovalo hovězí maso. EU se stala již druhým rokem čistým dovozcem hovězího masa. Hlavními importéry byly Argentina, Brazílie, Uruguay a Polsko.

Pokračující oživení spotřeby se promítlo příznivě do růstu producentských cen jatečného skotu téměř u většiny zemí EU. Cena producentů jatečného skotu celkem na reprezentativních trzích EU v roce 2003 vzrostla v průměru o 0,9 %, jatečných býků o 1,7 %.

V ČR byla stejně jako v předchozích letech v roce 2003 v rámci podpůrných programů MZe poskytována dotační podpora na chov KBTPM (podpůrný program 1.L.a.). Na tento program bylo vyplaceno celkem 520,3 mil. Kč, přičemž podpora byla poskytnuta na 90,9 tis. ks telat od krav chovaných v systému bez tržní produkce mléka. Pro zajištění rovnovážného stavu býčků určených na výkrm pokračovala rovněž v roce 2003 dotační podpora odbytu skotu (podpůrný program 1.Q.). Podpora byla poskytnuta na 30,9 tis. ks býčků v celkové hodnotě 46,4 mil. Kč.

Podpora tržních cen jatečného skotu byla v průběhu roku 2003 zajišťována prostřednictvím SZIF subvencováním vývozu jatečných býků a z nich vyrobeného hovězího masa v souladu s nařízením vlády č. 81/2001 Sb v posledním platném znění. Bylo vyhlášeno jedno vývozní období, ve kterém byl export uskutečněn. Celkem bylo po přepočtu na živou hmotnost vyvezeno 4,6 tis. t jatečných býků.

Podíl prodeje jatečného skotu prostřednictvím odbytových organizací se v porovnání s rokem 2002 významně nezměnil, byl upřednostňován pouze některými chovateli a na vývoj cenové úrovně hovězího masa měl jen minimální vliv. K významnějším odbytovým družstvům zprostředkujícím prodej jatečného skotu patřily v roce 2003 Agropork a Centrum Tábor.

V roce 2003 byly realizovány také prodeje jatečného skotu a hovězího masa prostřednictvím komoditních burz. Tyto obchody se však uskutečňovaly pouze v malém množství a trh s hovězím masem výrazně neovlivnily.

V roce 2003 pokračovala v chovu skotu realizovaném na území ČR restrukturalizace stáda s cílem vyššího využití specializovaných plemen pro produkci mléka a hovězího masa. Nedílnou součástí tohoto zaměření byla rovněž podpora chovu skotu v uznaných ekologických hospodářstvích. Vyjednané limity (KBTPM a kvóta na mléko) budou po vstupu ČR do EU určovat rozsah chovu KBTPM a na základě dosažené mléčné užitkovosti počty krav chovaných pro mléko.

Stavy skotu celkem podle Soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. 2003 dosáhly 1 473,8 tis. ks. Ve srovnání s rokem 2002 poklesly o 3 %, (o 46 tis. ks). K meziročnímu snížení došlo téměř u všech kategoriích skotu, vyjma krav bez tržní produkce mléka. Průměrný stav krav celkem podle ČSÚ v roce 2003 dosáhl 586,2 tis. ks, což představovalo ve srovnání s rokem 2002 zvýšení o 0,6 % (3,3 tis. ks). Na tomto růstu měly podíl stále se zvyšující stavy KBTPM. Jejich průměrné počty se

meziročně zvýšily o 19,7 % (tj. o 20,8 tis. ks) na 126,6 tis. ks a na celkovém stavu krav se podílely již 22 %. Na základě údajů ČSCHMS v roce 2003 počet čistokrevných krav masných plemen skotu chovaných v ČR přesáhl 25 tis. ks s největším zastoupením plemen charolais, masný simentál, hereford a aberdeen angus.

Výroba hovězího masa má v ČR dlouhodobě klesající tendenci, která byla do značné míry ovlivněna snižující se domácí spotřebou a následně poklesem stavů zvířat. V roce 2003 došlo ke snížení domácí produkce o 2 % na 197,7 tis. t ž. hm., (tj. 104 tis. t v mase). Výroba byla rozhodujícím podílem tvořena jatečnými býky (54 %) a jatečnými kravami (36 %), méně jatečnými jalovicemi (9 %) a telaty (1 %). Poměr jednotlivých kategorií jatečných zvířat byl obdobný jako v roce 2002, což svědčí o určité stabilizaci chovu skotu. Spolu se snižující se výrobou klesly také počty poraženého skotu. V roce 2003 bylo poraženo 373 tis. ks, ve srovnání s rokem 2002 došlo ke snížení o 0,5 %. Současně meziročně poklesla průměrná porážková hmotnost jatečných býků o 1,2 % na 589,8 kg ž. hm.

Snížení výroby nebylo plně kompenzováno dovozem, přesto se domácí spotřeba v roce 2003 mírně zvýšila o 1,4 % a dosáhla 187 tis. t ž. hm. V roce 2003 byla ČR ve výrobě hovězího masa plně soběstačná a vyrobená domácí produkce byla spotřebována většinou na domácím trhu.

TA3.2/02 - Bilance výroby a spotřeby hovězího masa a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2002	2003	Meziroční index
Bilance				
Stavy skotu celkem	tis. ks	1 520,14	1 473,83	96,95
Průměrný přírůstek býci výkrm	kg/ks/den	0,86	0,87	101,16
Počáteční zásoba	tis. t ž. hm.	9,00	8,90	98,89
Výroba	tis. t ž. hm.	201,70	197,70	98,02
Dovoz	tis. t ž. hm.	5,80	6,90	118,97
Celková nabídka	tis. t ž. hm.	216,50	213,50	98,61
Domácí spotřeba	tis. t ž. hm.	184,50	187,00	101,36
Vývoz	tis. t ž. hm.	23,10	17,50	75,76
Celková poptávka	tis. t ž. hm.	207,60	204,50	98,51
Konečná zásoba	tis. t ž. hm.	8,90	9,00	101,12
Ekonomika				
Náklady na produkci[1)]	Kč/kg ž. hm.	44,78	44,32	98,97
CZV jateční býci celkem	Kč/kg ž. hm.	37,34	36,99	99,06
Přímé platby a dotace vstupů[2)]	Kč/kg ž. hm.	2,89	2,87	99,31
OPP[3)]	%	28,00	38,00	135,71
KNO[4)]	koef.	24,00	43,00	179,17
TT[5)]	%	89,84	89,94	100,11
CZV EU jateční býci R3	EUR/100 kg j. hm.	267,39	270,26	101,07
CZV EU jateční býci R3	Kč/kg ž. hm.	43,25	45,18	104,46
Přímé platby a dotace vstupů EU[6)]	Kč/kg ž. hm.	32,12	36,62	114,01

1) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN, rok 2003 odhad.
2) Rok 2002 a rok 2003 dotační titul 1.L. a 1.Q.
3) OPP = odhad produkčních podpor (%). Rok 2003 odhad.
4) KNO = koeficient nominální ochrany. Rok 2003 odhad.
*5) TT = „terms of trade" = [(CZV + přímé dotace) / náklady] * 100.*
6) Přímé platby a dotace vstupů EU, rok 2003 odhad.
Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu skotu, TIS^{ČR}SZIF, OFIVAL, CAP Monitor, EC - DG for Agriculture, Soupis hospodářských zvířat k 1. 3. 2002 a k 1. 4. 2003; GŘC; výpočty VÚZE a MZe
Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE), J. Holá (MZe)

Dovoz živého skotu a hovězího masa v roce 2003 dosáhl po přepočtu na živou hmotnost 6,9 tis. t, tj. o 1,1 tis. t více než v předchozím roce. Jeho podíl na domácí spotřebě v roce 2003 představoval 3,7 %. Importováno bylo ze 75 % hovězí maso především ze Slovenska. Dovezený živý skot, převážně jatečný, pocházel z Polska a Slovenska. Podíl vývozu na domácí produkci v roce 2003 dosáhl 9 %. Celkový vývoz hovězího masa včetně živých zvířat meziročně poklesl o 24,2 % na 17,5 tis. t ž. hm. Snížení vývozu bylo ovlivněno růstem domácí spotřeby hovězího masa a poklesem exportních subvencí. V roce 2003 podpořil SZIF vývoz 4,6 tis. t ž. hm. hovězího masa, zatímco v roce 2002 to bylo 15,5 tis. t ž. hm. Obdobně jako v předchozích letech byl export realizován především v živých zvířatech (78 %). Největší počty skotu, zejména zástavového, směřovaly do zemí EU (Itálie, Německo) a Libanonu. Hovězí maso bylo exportováno především na Slovensko.

Vývoj CZV jatečného skotu byl v průběhu roku 2003 ovlivňován relativně vyrovnanou nabídkou, poměrně stabilní poptávkou a vývojem cen na zahraničních trzích. Průměrná CZV jatečného skotu celkem podle TIS^{ČR}SZIF dosáhla 28,43 Kč/kg ž. hm. a byla ve srovnání s rokem 2002 nižší o 5,6 %. Tento pokles byl ovlivněn meziročním snížením CZV jatečných krav a jatečných jalovic. Průměrná CZV jatečných býků tř. SEUR[61] poklesla v roce 2003 o 0,6 % na 37,32 Kč/kg ž. hm., jatečných jalovic o 6 % na 26,25 Kč/kg ž. hm. a jatečných krav o 6,6 % na 20,50 Kč/kg ž. hm. V srpnu a září 2003 docházelo ke snižování CZV zejména jatečných býků, proto SZIF za účelem oživení ceny podpořil vývoz hovězího masa subvencemi. To se projevilo koncem roku snížením rozdílu mezi nabídkou a poptávkou a následně zmírněním poklesu CZV. Ceny průmyslových výrobců hovězího masa s určitým zpožděním kopírovaly CZV. Průměrná CPV hovězího výsekového masa poklesla v roce 2003 o 1,8 % na 93,50 Kč/kg.

[61] Klasifikace jatečného skotu podle normy SEUROP na základě vyhlášky MZe č. 354/2001 Sb.

Graf TA3.2/02 Měsíční vývoj CZV jatečných býků tř. SEUR

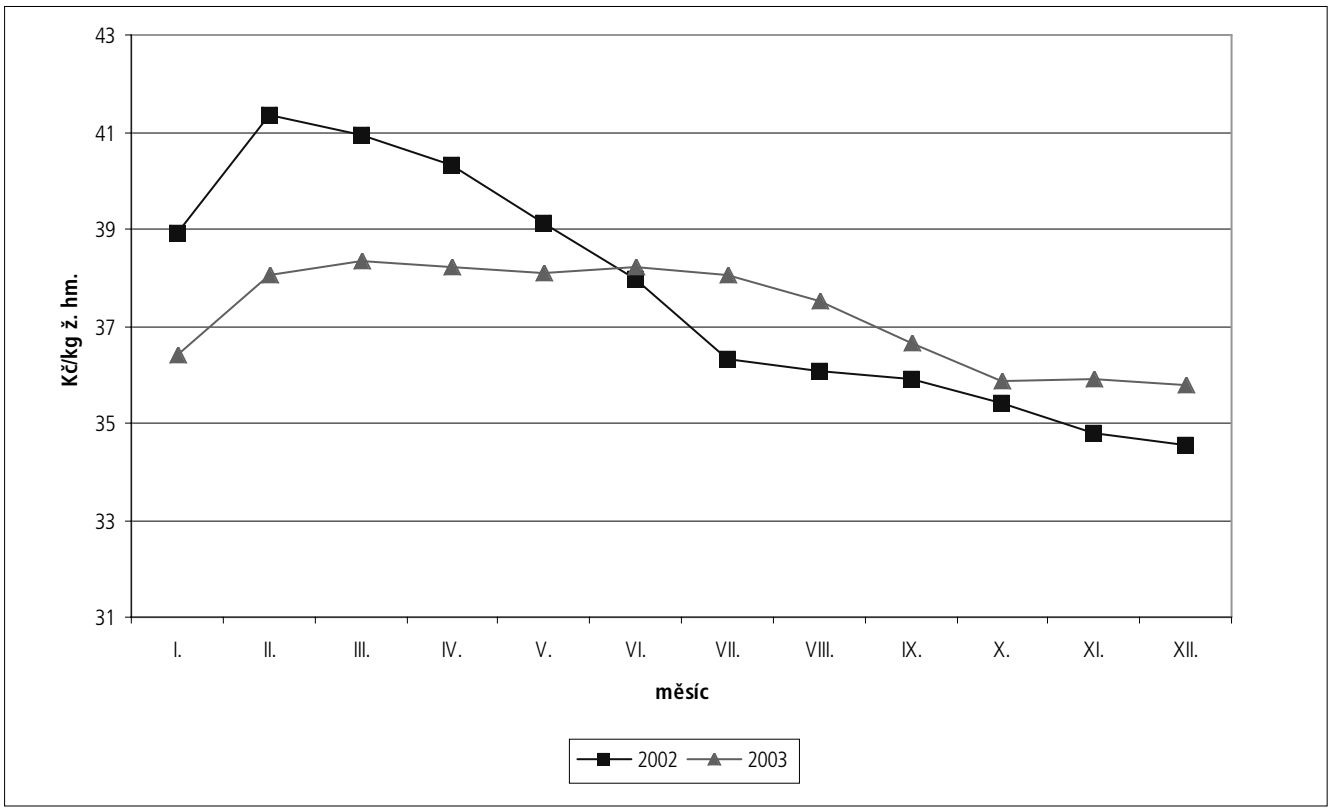

Pramen: TIS^{CR}SZIF
Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

Náklady na výkrm jatečných býků v roce 2003 se podle odhadu VUZE snížily jen velmi mírně o 0,1 % na 44,32 Kč/kg ž. hm. Na jejich pokles mělo příznivý vliv meziroční zvýšení užitkovosti. Průměrný denní přírůstek býků ve výkrmu podle šetření MZe vzrostl z 0,863 kg/ks v roce 2002 na 0,874 kg/ks v roce 2003, tj. o 1,3 %. Spotřeba jadrných krmiv na 1 kg přírůstku dosáhla 2,53 kg a byla shodná se spotřebou v roce 2002. Rentabilita chovu býků ve výkrmu se však příliš nezlepšila. Výše nákladů přesahovala v roce 2003 průměrnou realizační cenu o 7,33 Kč/kg ž. hm. (v roce 2002 o 7,44 Kč).

Postavení českých výrobců jatečného skotu zůstalo v roce 2003 přibližně na stejné úrovni jako v roce předchozím. Ukazatel TT se meziročně zvýšil pouze o 0,11 %.

3.2.2 Prasata

V roce 2003 došlo ve světovém obchodu s vepřovým masem, podle odhadu USDA, k dalšímu nárůstu produkce, spotřeby a exportu. Stále rostoucí poptávka po této komoditě stimulovala většinu hlavních producentů (Čínu, USA, Rusko a Kanadu) k meziročnímu zvýšení výroby. Světová produkce jatečných prasat v roce 2003 vzrostla proti roku 2002 o 2,3 % a dosáhla 88 mil. t. Světový export se meziročně zvýšil o 6,1 %, nejvýznamnější vývozci Kanada, resp. USA vyvezli o 12,7 %, resp. 6,6 % více vepřového masa než v roce 2002. Významné místo na trhu zaujalo také Polsko expandující na trhy Ukrajiny. EU vývozy v roce 2003 naopak snížila o 3,7 %. Největší světoví dovozci Japonsko, resp. Rusko omezili importy o 2,5 %, resp. 25 %.

V roce 2003 se trh s vepřovým masem v EU potýkal s problémy, které přetrvávaly z roku 2002. Vysoké stavy prasat ve výkrmu se promítaly do zvýšeného počtu porážek a následně do rostoucí produkce vepřového masa. V roce 2003 došlo podle odhadu OFIVAL k nárůstu výroby o 0,7 % na 17,9 mil. t, domácí spotřeba se zvýšila o 1,6 % na 16,7 mil. t. Většina států EU se snažila umístit přebytečnou produkci na zahraničních trzích, jejich konkurenty se však staly zejména Brazílie a Polsko nabízející maso za příznivější ceny. Export, který se nepodařilo udržet na úrovni roku 2002, poklesl o 2,4 %, a to nejvíce v Belgii a Německu.

Zvýšená nabídka vepřového masa na evropských trzích stlačovala producentské ceny pod úroveň roku 2002. Cena jatečných prasat tř. E na reprezentativních trzích EU poklesla v roce 2003 v průměru o 6,3 % a dosáhla 127,1 EUR/100 kg. j. hm. (tj. 32,91 Kč/kg ž. hm.). K nejvýraznějšímu meziročnímu snížení došlo v Dánsku a v Belgii, poměrně stabilní cena byla vykázána ve Velké Británii.

V ČR se podíl producentů sdružených do obchodních odbytových družstev v porovnání s rokem 2002 výrazně nezměnil, existovalo stále velké procento chovatelů upřednostňujících přímý prodej jatečných prasat zpracovatelům. Na českém trhu působilo v roce 2003 celkem devět odbytových družstev soustřeďujících téměř 40 % tuzemské tržní produkce vepřového masa. K nejvýznamnějším patřil Agropork, který zobchodoval přibližně pětinu jatečných prasat. V listopadu 2003 došlo ke sdružení sedmi odbytových družstev do celorepublikové organizace s názvem Centroodbyt.

V roce 2003 byl realizován prodej jatečných prasat a vepřového masa také prostřednictvím burz. Počet uskutečněných obchodů však nebyl v porovnání s celkovou produkcí vepřového masa v ČR nijak významný.

Přetrvávající nepříznivou situaci na domácím trhu řešil SZIF na základě NV č. 550/2002 Sb. poskytováním subvencí pro vývoz selat a jatečných prasat a dále NV č. 231/2003 Sb., o stanovení podmínek a zásad pro poskytování dotace k podpoře soukromého skladování vepřového masa.

V roce 2003 byl subvencovaný vývoz realizován v množství 4,7 tis. t ž. hm. při celkové podpoře 40,8 mil. Kč. V období od 2. ledna do 31. července 2003 podpořil SZIF export celkem 4 tis. t přepočtené živé hmotnosti jatečných prasat a 28,5 tis. ks selat do hmotnosti 25 kg/kus (tj. 678 t). Vývoz jatečných prasat byl uskutečněn v živých prasatech (567 t) a vepřových půlkách chlazených (1 724 t).

Ve II. pololetí 2003 vyhlásilo prezidium SZIF podporu soukromého skladování vepřového masa ve dvou obdobích. První období bylo vyhlášeno počátkem srpna s termínem naskladnění vepřového masa do 31. 8. 2003 s tím, že dotace měly být poskytnuty na maso skladované nejdéle do 31. 12. 2003. Podpora byla určena na skladování 4 tis. t vepřového masa ve výši 15 Kč/t/den. Ve druhém termínu vyhlášeném koncem listopadu 2003 měla být poskytnuta podpora soukromého skladování 5 tis. t vepřového masa do výše 15 Kč/t/den. Vzhledem k tomu, že žádný subjekt o podporu ani v jednom z období nepožádal, podpora nebyla vyplacena.

V roce 2003 se nepodařilo český trh s vepřovým masem stabilizovat, neboť pokračovaly problémy z konce roku 2002, kdy vysoká nabídka výrazně stlačovala ceny. Chovatelé prasat během roku 2003 postupně snižovali stavy zvířat, přesto byla vlivem zvýšených dovozů vepřového masa nabídka na domácím trhu většinu roku více než dostatečná. To mělo vliv na další pokles cen zemědělských výrobců za jatečná prasata. Domácí trh významně ovlivňovala také obdobná situace na evropských trzích.

V ČR bylo podle Soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. 2003 evidováno 3 362,8 tis. ks prasat celkem, což představuje meziroční snížení o 2,3 % (o 78 tis. ks). Průměrné stavy prasnic poklesly ve srovnání s rokem 2002 dle sledování ČSÚ o 7,1 % na 293,1 tis. ks. Počet narozených selat v roce 2003 se snížil o 307 tis. ks na 6 056,4 tis. ks.

V roce 2003 poklesla produkce vepřového masa o 1,6 % na 576,3 tis. t ž. hm. Z toho tržní produkce se snížila o 0,2 % na 511,3 tis. t ž. hm. a na domácí porážky připadalo 65 tis. t ž. hm. Zatímco tržní produkce byla v prvních sedmi měsících roku ve srovnání se stejnými měsíci roku 2002 mírně vyšší (+0,6 %), v srpnu až prosinci již vykázala pokles o 2,7 %. Na její snížení měl mimo jiné vliv subvencovaný vývoz selat realizovaný v prvním pololetí roku 2003.

Počet poražených jatečných prasat v roce 2003 dosáhl 4 414,4 tis. ks, což představovalo meziroční růst o 0,2 % (tj. o 7,6 tis. ks). Současně se však mírně snížila jejich průměrná porážková hmotnost ze 109,5 kg/ks ž. hm. v roce 2002 na 108,9 kg/ks ž. hm. v roce 2003, tj. o 0,5 %.

Domácí spotřeba ve srovnání s rokem 2002 vzrostla o 2,2 % a vrátila se na úroveň roku 2000. V porovnání s domácí produkcí byla vyšší o 22,6 tis. t. Její růst byl příznivě ovlivněn zejména nízkými cenami vepřového masa a výrobků z něj.

TA3.2/03 - Bilance výroby a spotřeby vepřového masa a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2002	2003	Meziroční index
Bilance				
Stavy prasat celkem	tis. ks	3 440,90	3 362,80	97,73
Průměrný přírůstek prasata výkrm	kg/ks/den	0,67	0,68	101,64
Počáteční zásoba	tis. t ž. hm.	15,00	18,90	126,00
Výroba	tis. t ž. hm.	585,40	576,30	98,45
Dovoz	tis. t ž. hm.	34,30	40,20	117,20
Celková nabídka	tis. t ž. hm.	634,70	635,40	100,11
Domácí spotřeba	tis. t ž. hm.	586,00	598,90	102,20
Vývoz	tis. t ž. hm.	29,80	17,30	58,05
Celková poptávka	tis. t ž. hm.	615,80	616,20	100,06
Konečná zásoba	tis. t ž. hm.	18,90	19,20	101,59
Ekonomika				
Náklady na produkci[1)]	Kč/kg ž. hm.	36,32	33,53	92,32
CZV jatečná prasata celkem	Kč/kg ž. hm.	31,99	29,16	91,15
Přímé platby a dotace vstupů[2)]	Kč/kg ž. hm.	.	.	.
OPP[3)]	%	23,00	25,00	108,70
KNO[4)]	koef.	23,00	19,00	82,61
TT[5)]	%	88,08	86,97	98,74
CZV EU prasata tř. E	EUR/100 kg j. hm.	135,60	127,10	93,73
CZV EU prasata tř. E	Kč/kg ž. hm.	33,97	32,91	96,89
Přímé platby a dotace vstupů EU	Kč/kg ž. hm.	.	.	.

1) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN, rok 2003 odhad.
2) Bez přímých plateb.
3) OPP = odhad produkčních podpor (%). Rok 2003 odhad.
4) KNO = koeficient nominální ochrany. Rok 2003 odhad.
*5) TT = „terms of trade" = [(CZV + přímé dotace) / náklady] * 100.*
Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu prasat, TIS[CR]SZIF, OFIVAL; Soupis hospodářských zvířat k 1. 3. 2002 a k 1. 4. 2003; GŘC; výpočty VÚZE a MZe
Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE), M. Pavlů (MZe)

V roce 2003 vzrostl import proti předchozímu roku o 17,2 % a dosáhl v přepočtu na živou hmotnost 40,2 tis. t. Na domácí spotřebě se podílel 6,7 %. Dováženo bylo téměř výhradně vepřové maso, a to zejména z Německa, Maďarska, Dánska a Francie. Zvýšené dovozy levnějších dílů vepřového masa ovlivňovaly vývoj CZV na domácím trhu. Živá zvířata se na celkovém importovaném množství podílela méně než jedním procentem. Jednalo se pouze o plemenná prasata (48 ks) pocházející především z Francie a Německa.

Téměř polovina dovozů vepřového masa (48 %) byla realizována v rámci bezcelního a nesubvencovaného obchodu mezi ČR a EU (tzv. double profit). Objem kvóty pro I. pololetí (6 500 t) byl ze strany EU vyčerpán již 11. 1. 2003 a pro II. pololetí (7 250 t) naplněn 14. 7. 2003.

V důsledku vysokých importů vláda ČR vyhlásila po naplnění spouštěcí úrovně objemu dovozu (22,2 tis. t) dodatečné clo na vepřové maso ve výši 12,8 %. Toto clo bylo uplatňováno od 17. 11. do 31. 12. 2003 (podrobněji uvedeno v kap. B3.1.2).

Vysoká nabídka vepřového masa a jeho nízké ceny na evropských trzích znesnadňovaly v roce 2003 českým exportérům uplatnit přebytečnou domácí produkci v zahraničí. To se promítlo do poklesu vývozu vepřového masa ve srovnání s rokem 2002 o 42 % na 17,3 tis. t ž. hm. Více než čtvrtina vyvezeného objemu byla subvencována státem. Na domácí produkci se export podílel 3 %. Hlavním vývozním artiklem bylo ze 75 % vepřové maso, které směřovalo zejména na Slovensko, do Rumunska a Chorvatska. Živá jatečná prasata byla prodávána na Slovensko a do Rumunska, selata především do Chorvatska.

Zvýšené stavy a porážky jatečných prasat, přetlak produkce ve většině zemí Evropy spolu s levnými dovozy vytvářely tlak na ceny zemědělských výrobců v ČR a udržovaly je na poměrně nízké úrovni i přes pokles domácí produkce. V roce 2003 se v meziročním srovnání CZV jatečných prasat tř. SEU[62], dle TIS^{ČR}SZIF, snížila o 7,8 % a dosáhla 30,52 Kč/kg ž. hm. Ceny průmyslových výrobců kopírovaly CZV jatečných prasat. Průměrná CPV vepřového výsekového masa, dle TIS^{ČR}SZIF, poklesla v roce 2003 o 8,2 % na 54,46 Kč/kg.

Graf TA3.2/03 - Měsíční vývoj CZV jatečných prasat tř. SEU

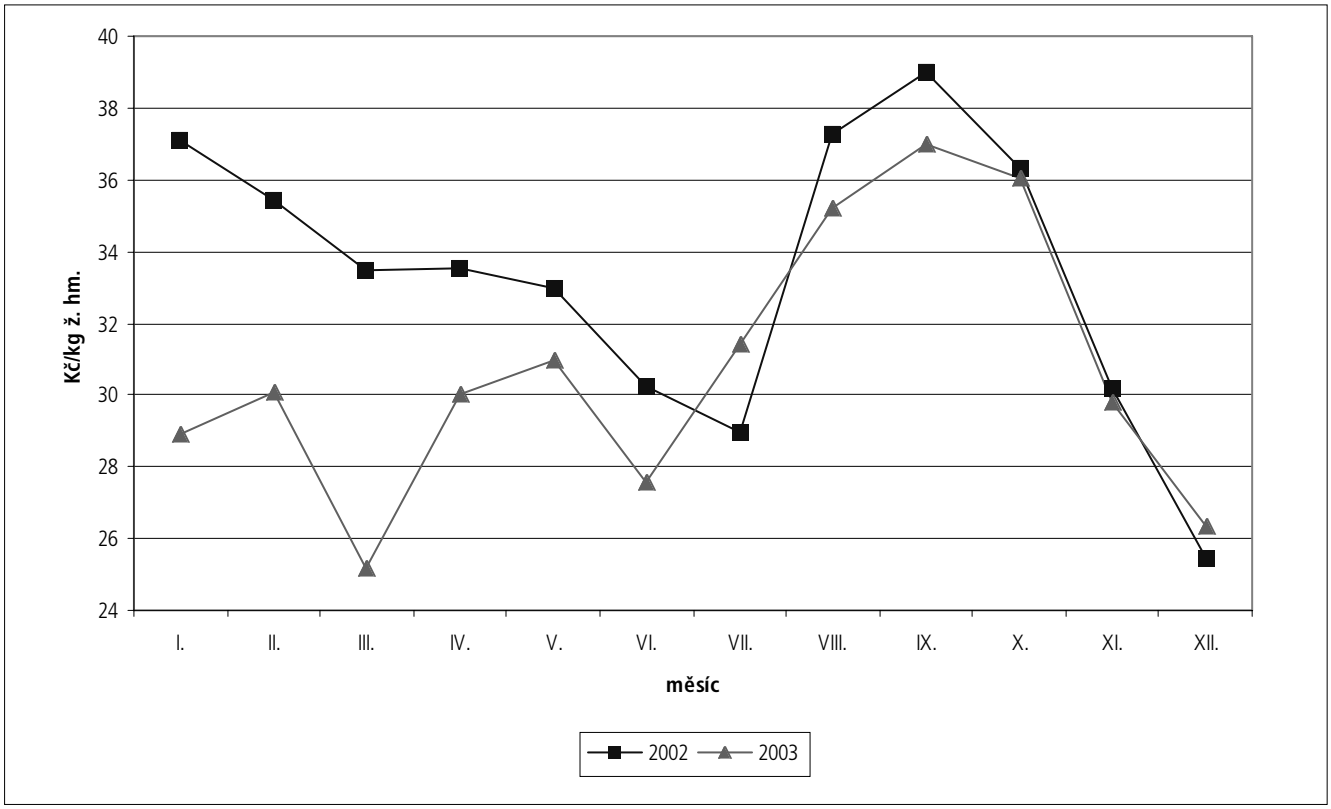

Pramen: TIS^{ČR}SZIF
Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

Náklady na produkci jatečných prasat ve výkrmu dosáhly v roce 2003, podle odhadu VÚZE, 33,53 Kč/kg ž. hm. Ve srovnání s rokem 2002 došlo k jejich poklesu o 7,7 %, tj. o 2,79 Kč/kg ž. hm. Tento pokles byl ovlivněn zejména meziročním snížením ceny zastavovaného selete, zlepšením reprodukce a zvýšením užitkovosti. Dle odhadu VÚZE dosáhl v roce 2003 průměrný denní přírůstek prasat ve výkrmu 0,68 kg/kg/den a byl proti roku 2002 vyšší o 1,6 %. Rentabilitu výkrmu jatečných prasat v roce 2003 nepříznivě ovlivnil pokles CZV a nárůst cen krmných směsí. Cena zemědělských výrobců jatečných prasat celkem, dle TIS^{ČR}SZIF, se v roce 2003 snížila o 8,8 % na 29,16 Kč/kg ž. hm. Odhadovaná ztráta na jeden kilogram vykrmovaného prasete tak v roce 2003 dosáhla 4,37 Kč/kg ž. hm.

Podmínky na trhu (ukazatel TT) se pro chovatele prasat ve výkrmu zhoršily ve srovnání s rokem 2002 o 1,3 %.

3.2.3 Drůbeží maso - vejce

Drůbež

Světová produkce drůbežího masa se v roce 2003 v porovnání s rokem 2002 vyvíjela podle OFIVAL pomalejším tempem, zvýšila se o 1,8 % na 75,2 mil. t. Dynamicky se rozvíjela výroba v Rusku, Thajsku, Brazílii a Číně. Naopak USA zaznamenaly velmi mírný nárůst výroby a EU pokles.

Produkce kuřecího masa v zemích EU se v roce 2003 ve srovnání s rokem 2002 snížila o 3,5 % na 6,22 mil. t. Důvodem byly zejména sanitární porážky během výskytu ptačí chřipky v Nizozemsku (11 mil. ks jatečných kuřat), ale poklesla i výroba ve Francii, Itálii, Belgii a Dánsku. Podle odhadu OFIVAL vzrostla průměrná obchodní cena jatečných kuřat v EU o 6,8 % na 1,48 EUR/kg (47,12 Kč/kg). Na zvýšení ceny měla vliv nižší nabídka EU zesílená od dubna deficitem Nizozemska, které je

[62] *Klasifikace jatečných prasat podle normy SEUROP na základě vyhlášky MZe č. 112/2001 Sb.*

nejvýznamnějším dodavatelem kuřat na vnitřní trh EU. Z tohoto důvodu se zvýšení ceny projevilo nejvíce v Německu a Belgii, které jsou velkými odběrateli kuřat z Nizozemska.

V ČR produkce i spotřeba drůbežího masa zaznamenaly v posledních letech značný růst. Kromě příznivých cenových relací vzhledem k ostatním druhům mas se na oblibě drůbežího (především kuřecího) masa podílela změna stravovacích zvyklostí, vyšší finalizace výrobků a rychlá kuchyňská úprava. Produkce drůbeže se bez přerušení zvyšovala od roku 1993 do roku 2002 (ze 163,1 tis. t ž. hm. na 317,0 tis. t). V posledním uvedeném roce byl nárůst pomalejší (o 1,4 %), přestože nízké ceny kuřat iniciovaly růst domácí poptávky (o 4,7 %).

V roce 2003 došlo ke zlomu; poprvé od roku 1993 klesla produkce v meziročním srovnání o 4,1 % na 304,0 tis. t ž. hm. Jedním z důvodů byl pokles CZV především u jatečných kuřat pod hranici rentability a následně ukončení činnosti některých producentů. Na celkovém objemu prodeje se kuřata podílela přibližně 87 %. Prodej jatečné drůbeže poklesl v roce 2003 v porovnání s rokem 2002 o 4,3 % na 283,9 tis. t ž. hm., samozásobení a drobný prodej se odhaduje na 20 tis. t ž. hm.

V České republice se v současnosti u výkrmu kuřat a krůt využívá obdobný světový genofond jako v ostatních evropských zemích, vzhledem k tomu, že šlechtitelská práce je dnes soustředěna do několika málo světových firem s nadnárodním působením. U výkrmu hus se využívá pouze tuzemský genofond a u výkrmu kachen se část dováží ze zahraničí.

Podle Soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. 2003 se stavy drůbeže celkem snížily v porovnání s rokem 2002 o 10,3 % na 26,9 mil. ks (bez odhadu tzv. podlimitních jednotek). Z jatečné drůbeže výrazně poklesly počty kuřat na výkrm (o 25 % na 12,4 mil. ks) a krůt (o 24,5 % na 669,6 tis. ks). Stavy vodní drůbeže se zvýšily (kachen o 90,9 % na 531,8 tis. ks a hus o 23 % na 34,3 tis. ks).

Dovoz drůbeže a drůbežího masa se v roce 2003 zvýšil v porovnání s rokem 2002 o 68 % na 45,0 tis. t v přepočtu na živou hmotnost. Ze živé drůbeže se jednalo převážně o dovoz mláďat (4,3 mil. ks) a jen v omezené míře o dospělou drůbež (208,3 tis. ks). Dovoz drůbežího masa vzrostl o 63 % na 32,6 tis. t za průměrnou cenu 42,92 Kč/kg. Hlavním dodavatelem drůbežího masa byla Brazílie (17,3 tis. t za průměrnou cenu 47,10 Kč/kg) před zeměmi EU (6,8 tis. t za průměrnou cenu 30,46 Kč/kg), Maďarskem a Slovenskem. Z Brazílie se do ČR dováželo především zmrazené vykostěné dělené kuřecí maso, z EU zejména kuřecí maso dělené nevykostěné. Dovoz drůbežího masa (včetně živých zvířat) se na domácí spotřebě podílel 13,7 %.

Jediným zásahem státu, který poněkud reguloval trh drůbežího masa, byla celní opatření. Dovozní celní smluvní kvóta se vztahuje pouze na maso z kohoutů a slepic včetně kuřat (3 471 t při 24% celní sazbě) a byla vyčerpána již v únoru. V 1. pololetí byla kvóta na dovoz 2,6 tis. t veškerého drůbežího masa z EU v rámci tzv. dvounulové varianty vyčerpána k 28. 2., ve 2. pololetí kvóta na dovoz 2,9 tis. t k 22. 8. 2003. Vyčerpány byly i celní preferenční kvóty s Maďarskem, Bulharskem, Slovinskem a Izraelem.

Spouštěcí úroveň pro zavedení dodatečného cla na dovoz kuřecího masa v roce 2003 byla stanovena na 12,3 tis. t. Dosažena byla v červenci. Dovoz v srpnu kulminoval na 4,2 tis. t, a proto počátkem září vstoupilo v platnost nařízení vlády č. 307/2003 Sb., o stanovení dodatečného cla na dovoz kuřecího masa, kterým se zvýšila dovozní celní sazba o 14,3 %. Dovozy kuřecího masa se poté do konce roku postupně snižovaly, což patrně přispělo k pozvolnému, nepříliš výraznému oživení tuzemských CZV.

Vývoz drůbeže a drůbežího masa se v obdobném srovnání snížil o 4,1 % na 20,5 tis. t v přepočtu na živou hmotnost. Vyvezlo se 43,3 mil. ks živých mláďat a 1,1 mil. ks dospělé drůbeže. Drůbežího masa bylo vyvezeno 12,9 tis. t, převážně na Slovensko (63,7 %) a do zemí EU (34,9 %). Podíl vývozu vzhledem k dovozu představoval 45,5 %.

TA3.2/04 - Bilance výroby a spotřeby drůbežího masa a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2002	2003	Meziroční index
Bilance				
Stavy drůbeže[1)]	tis. ks	29 946,85	26 873,41	89,74
Počáteční zásoba	tis. t ž. hm.	14,40	6,40	44,44
Výroba	tis. t ž. hm.	317,00	303,98	95,89
Dovoz[2)]	tis. t ž. hm.	26,85	45,02	167,67
Celková nabídka	tis. t ž. hm.	358,25	355,40	99,20
Domácí spotřeba	tis. t ž. hm.	330,50	328,10	99,27
Vývoz[2)]	tis. t ž. hm.	21,35	20,48	95,93
Celková poptávka	tis. t ž. hm.	351,85	348,58	99,07
Konečná zásoba	tis. t ž. hm.	6,40	6,82	106,56
Ekonomika				
Náklady na produkci jat. kuřat[3)]	Kč/kg ž. hm.	21,72	21,92	100,92
CZV jatečných kuřat I. tř. jak.	Kč/kg ž. hm.	21,95	21,03	95,81
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/kg ž. hm.	.	.	.
OPP[4)]	%	56,00	54,00	96,43
KNO[5)]	koef.	111,00	97,00	87,39
TT[6)]	%	101,06	95,94	94,93
CZV kuřat EU	Kč/kg ž. hm.	24,51	24,52	100,04
Přímé platby a dotace vstupů EU	EUR/100 kg ž. hm.	.	.	.

1) Bez „hobby aktivit" obyvatelstva (nová metodika ČSÚ).

2) Dovoz a vývoz včetně živých zvířat.

3) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN. Rok 2003 odhad.

4) OPP = odhad produkčních podpor (%). Rok 2003 předběžně.

5) KNO = koeficient nominální ochrany. Rok 2003 předběžně.

*6) TT = „terms of trade" = [(CZV + přímé dotace)/náklady] * 100. Rok 2003 odhad.*

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu drůbeže; Ceny zemědělských výrobců; Soupis hospodářských zvířat k 1. 4. 2003; GŘC; Agra Europe; výpočty VÚZE a MZe
Zpracoval: E. Haniková (VÚZE), M. Roubalová (MZe)

Záporné saldo zahraničního obchodu živou drůbeží a drůbežím masem (24,5 tis. t ž. hm.) dosáhlo ve finančním vyjádření hodnoty 52,4 mil. Kč.

Spotřeba drůbežího masa v ČR kulminovala v roce 2002 a ani nízké spotřebitelské ceny nevedly ke zvýšení domácí poptávky. Domácí spotřeba stagnovala v roce 2003 na 328,1 tis. t ž. hm. a spotřeba drůbežího masa na obyvatele dosáhla průměrné hodnoty 23,8 kg/rok.

Nízká úroveň CZV jatečných kuřat přetrvávala podle ČSÚ od srpna 2002 do září 2003, kdy ceny mírně oživily vlivem očekávaného růstu cen krmiv. Přestože CZV od září úroveň shodného období roku 2002 převýšily, průměrná roční cena (21,03 Kč/kg ž. hm.) byla druhá nejnižší od roku 1991. Pokles zaznamenala i průměrná CZV jatečných kachen (-10,8 %; 28,43 Kč/kg ž. hm.), naopak CZV brojlerových krůt se nevýrazně zvýšila na 31,62 Kč/kg ž. hm. Na minimum poklesly ceny jatečných slepic, o které není ze strany zpracovatelů zájem. Průměrná CZV slepic se postupně snižovala z 5,68 Kč/kg v roce 1999 na 3,91 Kč/kg v roce 2002 a 1,06 Kč/kg v roce 2003. Tlak na ceny tuzemských výrobců drůbeže byl vytvářen jednak ze strany obchodních řetězců, jednak poměrně vysokými dovozy kuřecího masa za nízké ceny.

Zatímco CZV jatečných kuřat I. tř. v průběhu roku 2003 téměř stagnovaly (rozpětí 20,35 - 21,98 Kč/kg), ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny kuchaných kuřat kopírovaly vývoj CZV pouze v prvním pololetí, ve druhém pololetí rostly rychleji. Přesto průměrná CPV kuřat (38,27 Kč/kg) byla na nejnižší a SC (48,50 Kč/kg) na druhé nejnižší úrovni od roku 1993.

Graf TA3.2/04 - Měsíční vývoj CZV jatečných kuřat tř. jak. I

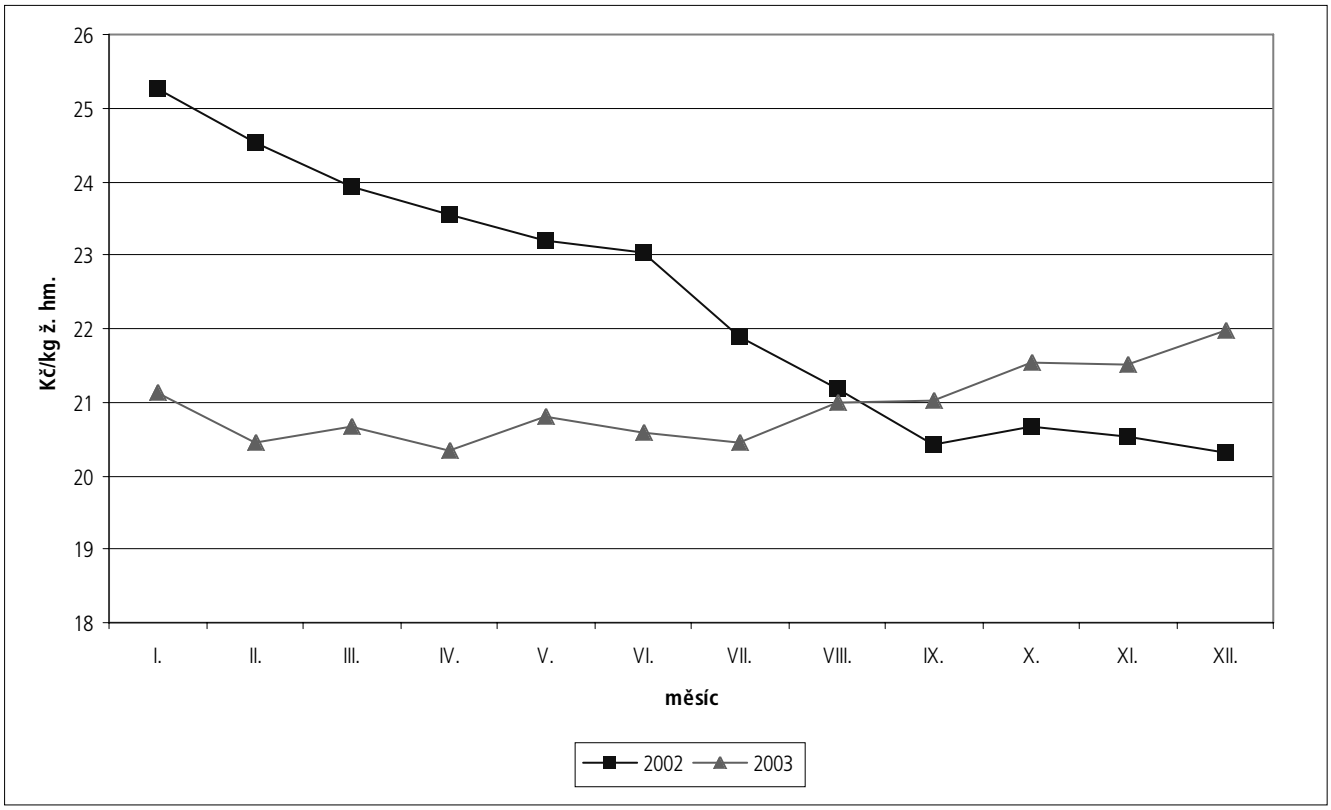

Pramen: ČSÚ
Zpracoval: E. Haniková (VÚZE)

Jednotkové náklady na produkci jatečných kuřat v roce 2003 se podle odhadu VÚZE meziročně zvýšily přibližně o 1 %, přestože průměrná cena výrobců krmných směsí pro výkrm brojlerů poklesla v porovnání s rokem 2002 téměř o 10 %.

Porovnání ukazatele TT v posledních dvou letech ukazuje na zhoršení ekonomických podmínek producentů jatečných kuřat.

Vejce

Produkce vajec (včetně násadových) dosáhla v roce 2003 v EU 5,41 mil. t. Snížení o 210 tis. t proti roku 2002 bylo zejména důsledkem poklesu produkce konzumních vajec v Nizozemsku (-32,2 %), kde bylo po propuknutí ptačí chřipky zlikvidováno asi 18 mil. nosnic. V ostatních zemích EU byla produkce konzumních vajec poměrně stabilní. Přibližně čtvrtina vajec v EU je zpracovávána na výrobky. Zvyšuje se podíl nosnic chovaných v alternativních produkčních systémech na úkor klecových chovů. V roce 2003 výrazně poklesl export do třetích zemí (o 43,5 % na 68,6 tis. t).

Průměrná cena EU se podle EK zvýšila v roce 2003 o 15,5 % na 109 EUR/100 kg (34,71 Kč/kg). Ke zvýšení ceny došlo ve většině zemí, zejména u tradičních odběratelů vajec z Nizozemska, např. v Německu na 114,5 EUR/100 kg (36,46 Kč/kg). V Nizozemsku vyvolal propad produkce vysoký růst cen vajec (+38,1 %; +30,3 EUR/100 kg).

V České republice se v současnosti u chovu nosnic využívá obdobný světový genofond jako v ostatních evropských zemích. Šlechtitelská práce je dnes soustředěna do několika málo světových firem s nadnárodním působením.

V chovu drůbeže dochází k velkým změnám. V ČR jsou tyto změny zatím podchyceny ve vyhlášce MZe č. 191/2002 Sb. Nejvýraznější změny se týkají klasických (neobohacených) klecových chovů nosnic, kde zmíněná vyhláška nepovoluje

vybavit nové stavby těmito systémy již od 1. ledna 2003 a používat je po roce 2012. Změny technologií se nebudou týkat jen zvýšení nutné plochy na jednu nosnici, ale i samotné konstrukce klecí.

Průměrný stav slepic v roce 2003 poklesl podle ČSÚ o 3,4 % na 11,7 mil. ks. V zemědělském sektoru bylo evidováno 6,7 mil. slepic a v domácích hospodářstvích 5,0 mil. slepic. Přestože se postupně zvyšuje podíl produkce vajec z alternativních chovů, většina velkovýrobců produkuje vejce v chovech s neobohacenými klecemi. Všechny chovy s více než 350 nosnicemi musí při vstupu do EU dodržovat ustanovení Směrnice Rady EU (1999/74/EC) o minimálních požadavcích na ochranu nosnic. O přechodné období (do konce roku 2009) na neobohacené klecové technologie pro chov nosnic požádalo a EK bylo schváleno devět podniků.

Podle ČSÚ dosáhla produkce vajec v zemědělském sektoru 1 858,7 mil. ks (z toho 307,1 mil. ks byla vejce násadová). Produkce včetně domácích hospodářství se snížila proti roku 2002 o 3,1 % na 2 841,1 mil. ks. Průměrná snáška vajec na slepici poklesla ve velkovýrobě o 0,7 % na 275,2 ks, v domácích hospodářstvích byla odhadnuta na 198 ks. Prodej konzumních vajec z produkce zemědělského sektoru do tržní sítě se snížil o 5,1 % na 1 465 mil. ks (tržnost vajec 78,8 %).

Dovoz vajec a vaječné hmoty do ČR se v roce 2003 zvýšil v porovnání s rokem 2002 o 66,4 % na 119,7 mil. ks (v ekvivalentu skořápkových vajec). Vajec ve skořápce bylo dovezeno 59,7 mil. ks, z toho konzumních 56,9 mil. ks za průměrnou cenu 1,51 Kč/ks. K nárůstu dovozu došlo především ve druhém pololetí, kdy se do ČR dovážely velké objemy vajec ze Slovenska a z Polska. Více než dvojnásobně (na 58,2 mil. ks) se zvýšil dovoz sušené vaječné hmoty, naopak dovoz tekuté hmoty poklesl na 1,9 mil. ks (tj. 15,9 % úrovně roku 2002).

Vývoz vajec a vaječné hmoty se zvýšil v roce 2003 v porovnání s rokem 2002 o 10,4 % na 187,3 mil. ks (v ekvivalentu skořápkových vajec). Vývoz vajec ve skořápce dosáhl 144,2 mil. ks, z toho vajec konzumních 101,9 mil. ks za průměrnou cenu 1,37 Kč/ks. Největším odběratelem skořápkových vajec z ČR byly země EU (90,3 mil. ks, z toho Německo 41,9 mil. ks) a Švýcarsko (22,1 mil. ks). Sušené vaječné hmoty bylo vyvezeno 43,1 mil. ks, tekutá melanž nebyla exportována.

Kladné saldo zahraničního obchodu vejci v přepočtu na vejce skořápková v roce 2003 dosáhlo 67,6 mil. ks, ve finančním vyjádření 199,6 mil. Kč.

Situace na trhu nebyla v roce 2003 ovlivňována státními zásahy kromě celních opatření. V květnu 2003 vstoupila v platnost nová dohoda mezi ČR a EU o nových vzájemných koncesích. V sektoru vajec došlo u skořápkových vajec (skupina položek CN 0407) k oboustrannému zrušení cel. Ze skupiny položek CN 0408 se nulová celní sazba při dovozu do ČR týká sušených žloutků (bez kvóty), při vývozu žloutků sušených i tekutých (kvóta 187,5 t) a vajec sušených (kvóta 1 375 t).

Domácí spotřeba vajec celkem se v porovnání s rokem 2002 snížila na 2 773 mil. ks (-2,1 %) a individuální spotřeba vajec na 255 ks/obyv./rok.

TA3.2/05 - Bilance výroby a spotřeby vajec a jejich ekonomika

Ukazatel	MJ	2002	2003	Meziroční index
Bilance				
Průměrný stav slepic	tis. ks	12 111,10	11 716,13	96,74
Průměrná roční snáška[1)]	ks/nosnici	277,10	275,20	99,31
Výroba	mil. ks	2 931,42	2 841,06	96,92
z toho domácí hospodářství	mil. ks	1 102,00	982,33	89,14
Dovoz[2)]	mil. ks	71,94	119,70	166,39
Celková nabídka	mil. ks	3 003,36	2 960,76	98,58
Domácí spotřeba	mil. ks	2 833,69	2 773,46	97,87
Vývoz[2)]	mil. ks	169,67	187,30	110,39
Celková poptávka	mil. ks	3 003,36	2 960,76	98,58
Ekonomika				
Náklady na produkci[3)]	Kč/ks	1,52	1,77	116,45
CZV tříděných vajec	Kč/ks	1,58	1,76	111,39
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/ks	.	.	.
OPP[4)]	%	17,00	8,00	47,06
KNO[5)]	koef.	15,00	2,00	13,33
TT[6)]	%	103,95	99,44	95,66
CZV EU	Kč/ks	1,65	1,99	120,61
CZV EU	Kč/100 kg	2 867,18	3 470,56	121,04
Přímé platby a dotace vstupů EU	EUR/100 ks	.	.	.

1) Užitkovost pouze za zemědělský sektor.

2) Dovoz a vývoz včetně násadových vajec.

Konverzní koeficienty pro přepočet kg na ks: skořápková vejce 17,4, tekuté vaječné produkty 20, sušené vaječné produkty 72.

3) Náklady podle výběrového šetření FADN, respondenti s podvojným účetnictvím, rok 2003 odhad.

4) OPP = odhad produkčních podpor (%), rok 2003 předběžně.

5) KNO = koeficient nominální ochrany, rok 2003 předběžně.

*6) TT = „terms of trade" = [(CZV + přímé dotace)/náklady] * 100, rok 2003 odhad.*

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu drůbeže; ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců; GŘC; OFIVAL; výpočty VÚZE a MZe

Zpracoval: E. Haniková (VÚZE), M. Roubalová (MZe)

V cenovém vývoji vajec lze v roce 2003 vysledovat dva odlišné trendy. V prvním pololetí nízkou úroveň CZV a klesající tendenci, ve druhém pololetí průběžné zvyšování ceny. K oživení CZV konzumních vajec přispěla vysoká domácí poptávka, vyprodání zásob a možnost exportu kvůli výpadku nizozemské produkce. Ceny vajec byly ve druhém pololetí 2003 do značné míry ovlivněny vysokou cenovou úrovní v Německu, do kterého směřovala podstatná část našeho vývozu (46 %) a odstraněním cla na obchod se skořápkovými vejci a sušenými žloutky v obchodu s EU.

Na výrazném nárůstu cen koncem roku se kromě nižší nabídky a možnosti exportu podílelo avizované zvyšování cen krmiv. V posledních dvou měsících 2003 dosáhly CZV konzumních vajec nejvyšší úrovně od roku 1993. Průměrná CZV tříděných vajec se podle ČSÚ zvýšila v roce 2003 o 11,4 % na 1,76 Kč/ks.

Obdobně jako CZV, i nízké spotřebitelské ceny konzumních vajec se od července průběžně a výrazně zvyšovaly až na 3,11 Kč/ks v prosinci. Průměrná spotřebitelská cena 2,44 Kč/ks převýšila úroveň roku 2002 o 2,2 %, v porovnání s rokem 2001 byla o 11,8 % nižší. Průměrná prosincová cena roku 2003 byla v posledních pěti letech nejvyšší. Hrubá obchodní marže se v roce 2003 pohybovala mezi 35 a 47 %.

Graf TA 3.2/05 - Měsíční vývoj CZV vajec tříděných

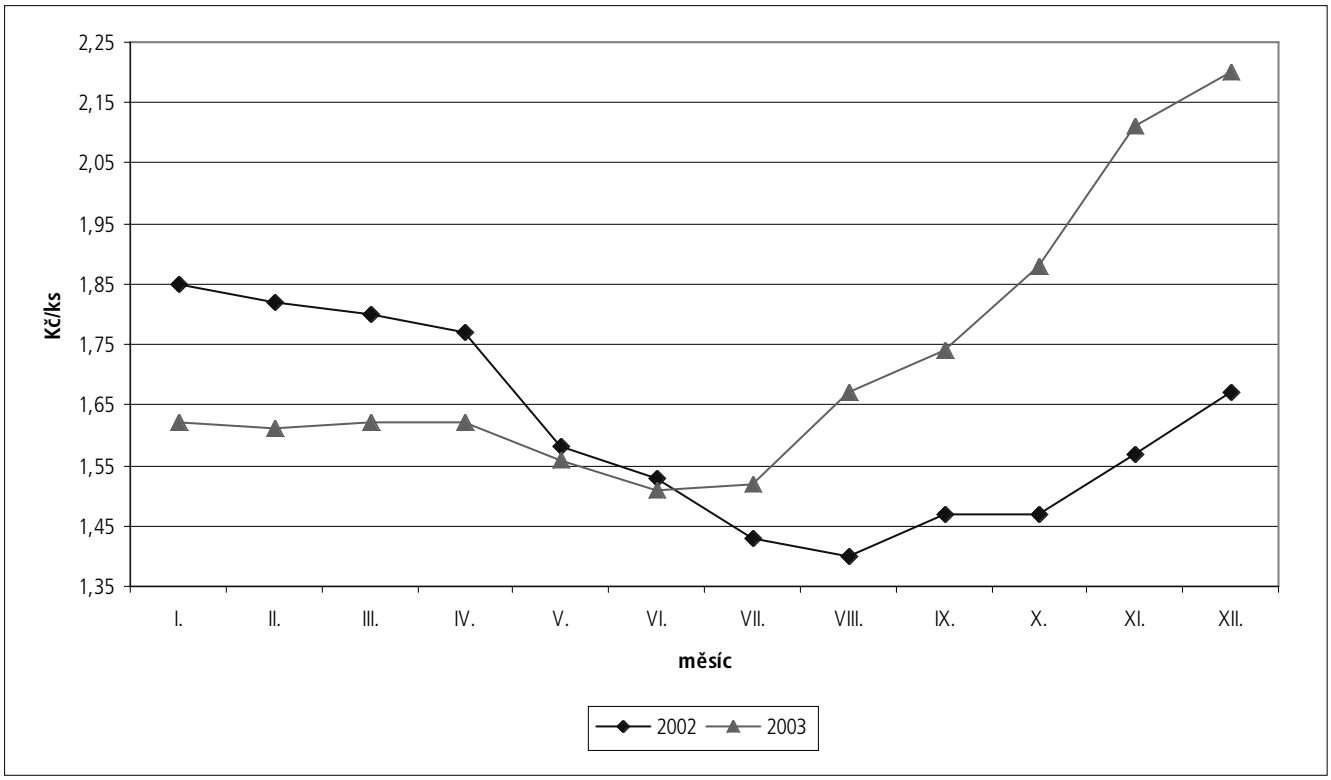

Pramen: ČSÚ
Zpracoval: E. Haniková (VÚZE)

Jednotkové náklady se podle odhadu VÚZE v roce 2003 zvýšily meziročně o 16,5 %, přestože ceny krmných směsí pro nosnice poklesly ve stejném období téměř o 6 %.

V porovnání s rokem 2002 se ekonomické postavení producentů vajec zhoršilo. Ukazatel TT se snížil z 99,4 % v roce 2002 na 95,7 % v roce 2003.

3.3 Cenový vývoj na agrárním trhu

Po mimořádném poklesu cen zemědělských výrobců v roce 2002 (-9,5 %) pokračovalo snižování CZV, i když s menší intenzitou, také v roce 2003 (-2,9 %). Hlubšímu propadu CZV zabránil zlom ve 3. a zejména ve 4. čtvrtletí 2003, kdy v důsledku vyrovnání nabídky a poptávky na trhu potravin došlo k oživení cen zemědělských výrobců (CZV se ve 4. čtvrtletí 2003 meziročně zvýšily o 4,6 %).

3.3.1 Vývoj souhrnných cenových indexů

Snížení cen zemědělských výrobců nezabránil ani další pokles zemědělské produkce v roce 2003 o 7,6 %.

TA3.3/01 - Meziroční souhrnné cenové indexy

Ukazatel	2002/01	2003/02
Ceny zemědělských výrobců	90,5	97,1
Ceny průmyslových výrobců potravin. výrobků a nápojů	99,0	98,8
Spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů	98,1	97,8
Ceny vstupů do zemědělství	97,8	98,4

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží; Index cen průmyslových výrobců; Index cen dodávek výrobků a služeb do zemědělství
Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE), odbor 2410 ČSÚ

Snížení cenové hladiny v celé vertikále agrárního trhu v roce 2003 bylo charakteristické:

- relativní vyrovnaností tempa poklesu v potravinovém řetězci od (-2,9 % cen zemědělských výrobců do -1,2 % cen průmyslových výrobců potravinářských výrobků a nápojů);

- relativní vyrovnaností tempa poklesu cen zemědělských výrobců u produktů rostlinné výroby celkem (-1 %) a živočišné výroby celkem (-4 %) při snížení rostlinné produkce o značných 13,4 % a živočišné produkce o 2,9 %;
- pokračujícím rozevíráním „cenových nůžek" mezi cenami vstupů (-1,6 %) a CZV (-2,9 %).

K rozevírání „cenových nůžek" přispěl kromě zmíněného poklesu CZV růst některých položek cen vstupů do zemědělství, zejména cen PHM (3,3 %), stavebnictví (2,2 %), dopravy (2,0 %), pesticidů (0,8 %), strojů pro zemědělství (0,7 %) aj.

3.3.2 Vývoj cen zemědělských výrobců

Pokles cen zemědělských výrobců byl odrazem národohospodářského vývoje u nás i v zahraničí a zároveň reflexí na konkrétní situaci na tuzemských a zahraničních trzích agrárních komodit.

Národohospodářský vývoj byl charakteristický především mimořádně nízkou úrovní inflace v roce 2003 (0,1 %). Podílelo se na ní mj. odeznění vlivu nadměrného posílení koruny v předchozím období, pokles efektu regulovaných cen, nízká výkonnost evropské a světové ekonomiky, ale i atypické výkyvy cen potravin a návazně cen zemědělských výrobců.

TA3.3/02 - Meziroční indexy cen rostlinných výrobků

Ukazatel	2002/01	2003/02
Rostlinné výrobky celkem	95,4	99,0
z toho - obiloviny	86,7	99,2
- luštěniny	88,7	99,0
- olejniny	92,1	108,9
- brambory celkem	177,8	75,3
- cukrovka technická	100,5	97,9
- ovoce	102,0	99,4
- zelenina	100,0	100,9

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží
Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE)

Rozhodující příčinou mírného snížení cen většiny rostlinných výrobků (s výjimkou olejnin a zeleniny) byly zejména v I. pololetí vysoké disponibilní zásoby a levné dovozy (např. pšenice z Ukrajiny, Ruska a Kazachstánu, brambor z Německa, Belgie a Francie, jablek z Polska a ze Slovenska, zelí a cibule z Polska, resp. Nizozemska apod.). Teprve významné regulační zásahy státu a nepříznivé vegetační podmínky (extrémní sucho) snížily nabídku přebytkových komodit, a tím zabránily většímu cenovému propadu.

TA3.3/03 - Meziroční indexy cen živočišných výrobků

Ukazatel	2002/01	2003/02
Živočišné výrobky celkem	87,9	96,0
z toho - mléko	103,8	96,3
- jatečný skot	104,3	97,1
- jatečná prasata	73,0	92,7
- drůbež	85,4	95,2
- vejce	83,3	111,2

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží
Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE)

Podobná situace nastala i u podstatné části živočišných komodit (s výjimkou vajec). Vysoký stav zásob především sušených mlék, přetlak mlékárenských výrobků, vyšší domácí produkce vepřového masa, dovozy levného mraženého masa a mimořádné dovozy především kuřecího masa z Brazílie a Slovenska za nižší ceny než tuzemské, stlačily CZV živočišných produktů výrazněji než u produktů rostlinných. Hlubšímu propadu zabránily státní regulační zásahy především u mléka a vepřového masa.

3.3.3 Vývoj cenových indexů ve výrobkových vertikálách

Ze souhrnných meziročních cenových indexů (tab. TA3.3/01) je zřejmé, že v roce 2003 se dynamika vývoje cen na jednotlivých stupních potravinového řetězce mimořádně sblížila. Největší odchylku, tentokráte směrem dolů, vykázaly jako obvykle ceny zemědělských výrobců. Sblížily se diference vývoje v jednotlivých výrobkových vertikálách (tab. A3.3/05).

Ve vertikálách červeného masa, vajec a vaječných výrobků, tuků, mlýnských, pekárenských a těstárenských výrobků předbíhal vývoj spotřebitelských cen vývoj CZV, zatímco u mléka a mléčných výrobků, cukru, cukrovinek a cukrářských výrobků a brambor tomu bylo téměř tradičně naopak. Specifická situace nastala ve vertikále tuků (řepka olejná) a vajec, kde zejména v poslední třetině roku nabídka zemědělských surovin jen stěží pokrývala poptávku.

V závěru roku 2003 došlo k zásadnímu obratu ve vývoji cen na všech úrovních potravinového řetězce (CZV, CPV i SC), který odstartoval očekávaný růst cen zemědělských surovin i potravin v roce vstupu ČR do EU v roce 2004.

3.3.4 Podíl ceny zemědělské suroviny na cenách finálních výrobků

V tab. TA3.3/04 jsou uvedeny podíly cen zemědělských výrobců[63] na spotřebitelské ceně u vybraných reprezentantů potravinářských výrobků.

[63] *Podíl cen zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně byl propočten pro stejné vybrané reprezentanty a podle stejné metodiky jako v předcházejících Zprávách o stavu zemědělství ČR.*

TA3.3/04 - Podíl ceny zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně (%)

Výrobek	2002	2003
Vepřové půlky se sádlem	70,9	81,1
Hovězí čtvrtě	53,3	54,4
Máslo čerstvé	75,6	70,0
Tvaroh konzumní měkký	63,5	61,2
Eidam cihla	68,1	73,0
Pasterované polotučné mléko	45,8	45,1
Kuře kuchané	56,9	57,8
Kachna kuchaná	44,7	44,4
Vejce čerstvá tříděná	66,1	72,1
Kapr	39,8	41,6
Brambory pozdní	39,3	36,7
Brambory rané	34,8	34,4
Cibule	38,6	40,0
Karotka	32,8	34,8
Jablka	27,4	27,2
Cukr krystal	29,2	31,7
Ztužený pokrmový tuk	17,7	15,5
Pšeničná mouka	45,7	42,0
Víno bílé stolní	23,2	31,9

Pramen: Propočty VÚZE
Zpracoval: O. Štiková, I. Mrhálková (VÚZE)

V roce 2003 došlo k růstu podílu cen zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně u 6 živočišných výrobků a 4 výrobků rostlinného původu. Nejvíce se uvedený podíl zvýšil u vepřového masa, bílého stolního vína, vajec a eidamu. Tento vývoj byl ovlivněn:

- poklesem obou typů těchto cen při vyšším poklesu spotřebitelských cen (vepřové maso, hovězí maso, kuře, eidam, cukr, karotka);
- poklesem spotřebitelských cen při současném růstu cen zemědělských výrobců (kapr, bílé stolní víno, cibule);
- zvýšením obou typů cen s tím, že výrazněji rostly ceny zemědělských výrobců (vejce).

U převážné části komodit bylo zvýšení podílu cen zemědělských výrobců důsledkem poměrně podstatného poklesu spotřebitelských cen.

Na druhé straně téměř u poloviny sledovaných reprezentantů došlo v roce 2003 ke snížení podílu cen zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně. Nejvýraznější pokles nastal u másla, pšeničné mouky, pozdních brambor a tvarohu. Snížení podílu cen zemědělských výrobců na spotřebitelských cenách v roce 2003 bylo ovlivněno:

- poklesem obou typů těchto cen při vyšším poklesu cen zemědělských výrobců (kachna, konzumní mléko, tvaroh, pšeničná mouka, ztužený pokrmový tuk, pozdní brambory);
- růstem spotřebitelských cen při současném poklesu cen zemědělských výrobců (máslo);
- růstem obou typů těchto cen při vyšším nárůstu cen spotřebitelských (jablka, rané brambory).

Obecně lze tedy konstatovat, že pokles podílu cen zemědělských výrobců na spotřebitelských cenách byl způsoben zejména snížením jak cen zemědělských výrobců, tak spotřebitelských cen.

Z hlediska hodnocení vývoje podílu ceny zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně nelze určit obecné tendence. U výrobků rostlinného původu je spíše tendence ke snižování podílu (brambory pozdní i rané, ztužený pokrmový tuk, pšeničná mouka) nebo stagnaci s meziročními výkyvy (cibule, karotka). U vína bílého stolního se podíl ceny zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně meziročně značně mění, což může být dáno také dovozem vína s vyšší kvalitou i spotřebitelskou cenou v konkrétním roce. U výrobků živočišného původu jde většinou o stagnaci podílu s meziročními výkyvy. U hovězího masa se podíl ceny zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně snižuje a naopak u vepřového masa se zvyšuje. To je zřejmě dáno marketingovým záměrem obchodníků, kdy u vepřového masa dosahují nižší marže (vyšší poptávka) než u hovězího masa. Přitom začátkem devadesátých let byly podíly ceny zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně u obou druhů masa v podstatě vyrovnané. Podíl ceny u másla se do roku 2002 zvyšoval, v roce 2003 naopak klesl. U konzumního mléka se podíl ceny zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně neustále snižuje.

3.3.5 Vývoj spotřebitelských cen

V roce 2003 spotřebitelské ceny v podstatě stagnovaly (tab. TA3.3/05). Průměrná meziroční míra inflace (vyjádřená přírůstkem spotřebitelských cen za zboží a služby v úhrnu) v roce 2003 dosáhla 0,1 %, což představuje o 1,7 procentního bodu méně než v roce 2002 a vůbec nejnižší růst cen od roku 1990. Harmonizovaný meziroční index spotřebitelských cen[64] byl v ČR v roce 2003 v porovnání s průměrem zemí EU nižší o 2,1 procentního bodu. Z kandidátských zemí zaznamenala nižší hodnotu tohoto ukazatele pouze Litva. Ke klíčovým faktorům vývoje cen spotřebního zboží a služeb patřily: postupné odeznění nadměrného posílení koruny v roce 2002, poklesy cen dovozu, zpomalení tempa růstu regulovaných cen, chování obchodních řetězců, atypické výkyvy cen potravin a v neposlední řadě i nižší výkonnost ekonomiky v zemích EU ve srovnání s rokem 2002.

[64] Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP) měří srovnatelným způsobem inflaci členských i kandidátských zemí EU. Na rozdíl od národního indexu spotřebitelských cen ČR jsou ve vahách HICP zahrnuty i tržby za nákupy cizinců na území ČR, ale není v nich zahrnuto hypotetické nájemné. Z tohoto důvodu není hodnota HICP zcela totožná s národním indexem spotřebitelských cen.

TA3.3/05 - Meziroční indexy spotřebitelských cen zboží a služeb

Skupina	2002/01	2003/02
Zboží a služby celkem	101,8	100,1
v tom - potraviny a nealkoholické nápoje	98,1	97,8
- alkoholické nápoje, tabák	101,9	100,9
- odívání a obuv	97,4	95,0
- bydlení, voda, energie, paliva	106,1	102,0
- bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy	99,9	98,4
- zdraví	104,7	104,0
- doprava	98,1	100,1
- pošty a telekomunikace	103,3	98,0
- rekreace a kultura	102,0	99,7
- vzdělávání	103,6	103,0
- stravování a ubytování	103,5	101,8
- ostatní zboží a služby	104,0	102,9

Pramen: ČSÚ - Indexy spotřebitelských cen, 2003, 2004
Zpracoval: I. Mrhálková (VÚZE)

Do celkového vývoje spotřebitelských cen se promítl zejména cenový vývoj dvou - z hlediska zastoupení ve spotřebním koši - nejvýznamnějších skupin: skupiny bydlení a skupiny potraviny a nealkoholické nápoje. Zatímco ceny potravin a nealkoholických nápojů se v roce 2003 meziročně snížily a působily protiinflačně (podobně jako v roce 2002), ceny v oblasti bydlení svou úroveň mírně zvýšily (o 2 %). Především vlivem snížení cen elektřiny však ceny bydlení vykazovaly o 4,1 procentního bodu pomalejší růst než v roce 2002 a nejmírnější přírůstek od počátku 90. let. Ke zpomalení tempa růstu cen nebo prohloubení cenového poklesu došlo v roce 2003 (v porovnání s vývojem cen v roce 2002) u všech výdajových skupin kromě dopravy, kde ceny (na rozdíl od roku 2002) v důsledku zvýšení cen pohonných hmot nepatrně vzrostly.

Stěžejní podíl na téměř zanedbatelném růstu cenové hladiny měly potraviny a nealkoholické nápoje. I přes zrychlený růst v posledním čtvrtletí se cenová úroveň této skupiny v roce 2003 vzhledem k roku 2002 snížila o 2,2 %. Na rozdíl od roku 2002 bylo snížení spotřebitelských cen samotných potravin dynamičtější než u nealkoholických nápojů. Jedním z hlavních důvodů již druhým rokem trvajícího poklesu cen potravinářského zboží byly převisy nabídky nad poptávkou, vyskytující se v 1. polovině roku zejména na trhu s masem.

TA3.3/06 - Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží

Skupina	2002/01	2003/02
Potraviny	98,1	97,8
v tom - maso a masné výrobky	92,6	94,4
- ryby a rybí výrobky	100,6	96,2
- mléko, mléčné výrobky, vejce	100,0	97,1
- oleje a tuky	101,7	99,0
- pekárenské výrobky, obiloviny	99,7	101,0
- cukr, marmeláda, cukrovinky, cukrářské výrobky	100,9	98,6
- ovoce a ovocné výrobky	97,3	101,5
- zelenina a zeleninové výrobky, brambory, luštěniny	105,7	97,5
- ostatní potravinářské výrobky a přípravky	101,7	102,7
Nealkoholické nápoje	97,5	98,4
v tom - káva, čaj, kakao	93,1	96,1
- minerální vody, šťávy, ostatní nealkoholické nápoje	100,1	99,7

Pramen: ČSÚ - Indexy spotřebitelských cen, 2003, 2004
Zpracoval: I. Mrhálková (VÚZE)

Pokles cenové úrovně v roce 2003 byl, podobně jako v roce 2002, zaznamenán u většiny potravinových skupin s výjimkou cen pekárenských výrobků, ovoce a ovocných výrobků a ostatních potravinářských výrobků (tab. TA3.3/06). Podrobnější členění vývoje cen potravinářského zboží je uvedeno v tab. A3.3/06.

Nejvýraznější snížení cen (o 5,6 %) ze všech základních potravinových skupin nastalo, obdobně jako v roce 2002, u masa a masných výrobků. Nejrychleji klesly ceny vepřového výsekového masa. Vyšší produkce na trhu vepřovým masem přetrvávající z předchozího roku společně s vyšším dovozem za ceny nižší než tuzemské vyvolaly tlak na pokles hladiny CZV a následně spotřebitelských cen této komodity téměř o 10 %. Obrat nastal v cenovém vývoji drůbeže. Po plynulém snižování spotřebitelských cen trvajícím 20 měsíců došlo od června do listopadu roku 2003 k postupnému růstu ceny drůbežího masa. Důvodem bylo snížení produkce v důsledku velmi nízké CZV jatečných kuřat (pod hranicí rentability) ovlivněné mj. poměrně vysokou úrovní výhodných dovozů kuřecího masa. Svou roli do určité míry sehrál i vzestup cen krmných směsí (důsledek neúrody krmné pšenice). Přesto se spotřebitelské ceny drůbeže v roce 2003 proti roku 2002 v průměru opět snížily (o 6,5 %); dynamika jejich poklesu však byla podstatně mírnější než v roce 2002 (snížení o 14 %). Cenová hladina hovězího výsekového masa se v posledních 3 letech vzhledem k relativně vyrovnané domácí nabídce a poptávce celkem ustálila. Po minimálním růstu v roce 2002 klesla spotřebitelská cena hovězího masa v roce 2003 meziročně o 1,4 %, přitom tempo poklesu CZV bylo rychlejší. V souladu s vývojem cen všech druhů masa se snížily ceny masných výrobků, tj. uzenářského zboží a masových konzerv. Pozitivním jevem z hlediska spotřebitele byl poměrně výrazný posun cen směrem dolů u ryb a rybích výrobků.

Z důvodu znatelného snížení úrovně cen mléka a mléčných výrobků klesl meziroční cenový index skupiny mléko, mléčné výrobky, vejce o 2,9 %, zatímco v roce 2002 stagnoval. Přetlak mlékárenských výrobků na evropském i tuzemském trhu,

růst dovozu zejména tekutých mlék a sýrů společně s nadměrnými zásobami sušených mlék vedly k poklesu cen tekutého mléka i mléčných výrobků v rozmezí od 1,7 % (ostatní mléčné výrobky - tj. zakysané výrobky, tvarohy, smetany, mražené smetanové krémy apod.) do 6,6 % (mléko tekuté). Mírný vzestup zaznamenaly již tradičně pouze ceny konzervovaných a sušených mlék vlivem poskytnutí vývozních subvencí. Po razantním poklesu v roce 2002 došlo v roce 2003 k oživení spotřebitelských cen vajec. Meziroční růst cenové hladiny vajec (podle ČSÚ o 2,2 %) byl vyvolán především poměrně značným cenovým navýšením v 2. polovině roku v souvislosti s nižší nabídkou, možnostmi výhodného exportu této komodity a se zvýšením cen krmné pšenice. Spotřebitelská cena vajec činila v roce 2003 v průměru 2,44 Kč/ks, což odpovídá zhruba cenové úrovni vajec v roce 1996.

Průměrné spotřebitelské ceny skupiny zelenina, zeleninové výrobky, brambory se - na rozdíl od předchozího roku, kdy jako jediné vzrostly - snížily o 2,5 %. Propad celkového objemu sklizně zeleniny (vlivem nepříznivého počasí) i brambor (vlivem snížení plochy) v marketingovém roce 2002/03 byl kompenzován cenově výhodným dovozem obou komodit. Tím bylo zajištěno plynulé zásobování tuzemského trhu, což se promítlo i do vývoje spotřebitelských cen. Ceny čerstvé zeleniny klesly o 3,8 %, cenová hladina brambor se po mimořádném zvýšení roce 2002 (vůbec nejvyšším ze všech hodnocených komodit) stabilizovala a vzrostla téměř zanedbatelně (o 1 %). Úroveň cen zeleninových i bramborových výrobků se v roce 2003 v porovnání s rokem 2002 snížila.

Nevýrazný pokles spotřebitelských cen (v rozmezí 1,0 - 1,4 %) zaznamenaly v roce 2003 proti roku 2002 cukr a výrobky z cukru a oleje a tuky. Redukce cen skupiny cukr a výrobky z cukru byla vyvolána radikálním snížením úrovně spotřebitelských cen cukru (o 13 %) z důvodu nedodržení minimální ceny u zpracovatelů. Ceny cukrovinek a cukrářských výrobků naopak pokračovaly v trendu nastoupeném již před 10 lety a mírně stouply. V rámci skupiny oleje a tuky se, podobně jako v předešlých 2 letech, zvýšily ceny másla (vlivem navýšení cen ve 2. pololetí). Uvedený vývoj cen másla byl důsledkem růstu světových cen, zvýšení vývozních refundací, celních opatření a částečně i snížení tuzemské výroby másla. Cenová hladina sádla kopírovala vývoj cen vepřového masa a snížila se téměř o 6 %. Ceny rostlinných tuků, stejně jako ceny jedlých olejů, po stagnaci v předchozím roce poklesly.

Velmi mírným vzestupem byl charakterizován vývoj cen ovoce a ovocných výrobků a pekárenských výrobků. Přestože cenová úroveň pekárenských výrobků vykazovala po celá tři čtvrtletí roku 2003 spíše klesající tendenci, v důsledku razantního růstu v posledním čtvrtletí zapříčiněného rekordně nízkou produkcí obilovin došlo k meziročnímu zvýšení cen uvedené skupiny o 1 %. Uvnitř skupiny vzrostly ceny běžného a jemného pečiva (o 4,7 %, resp. o 1,6 %), ceny pšeničné mouky zůstaly totožné jako v roce 2002 a ceny chleba, trvanlivého pečiva a ostatních výrobků z obilovin se snížily o 0,2 % až 1,9 %. Po stabilizovaném vývoji v roce 2002 výrazněji stouply ceny ovoce mírného pásma, zatímco ceny jižního ovoce se pohybovaly jen mírně nad úrovní cen předcházejícího roku. Cenová hladina ovocných výrobků a suchých plodů zaznamenala pohyb směrem dolů.

Vývoj cen nealkoholických nápojů v roce 2003 nedoznal ve srovnání s vývojem v roce 2002 výraznějších změn. Jak ceny potravin na přípravu teplých nápojů, tj. kávy, čaje a kakaa, tak i ceny minerálních a stolních vod, šťáv a ostatních nealkoholických nápojů se v souhrnu snížily (o 3,9 %, resp. o 0,3 %).

3.4 Agrární zahraniční obchod

3.4.1 Obecná charakteristika základních tendencí v agrárním zahraničním obchodě

Evropská unie patří k největším světovým vývozcům a dovozcům zemědělského a potravinářského zboží. Bilance agrárního obchodu EU 15 je poměrně vyrovnaná. V roce 2002 byla hodnota bilančního schodku tohoto zbožového segmentu zahraničního obchodu (ZO) EU 15 pouze 199 mil. EUR. Nomenklaturně odpovídající pasivum agrárního zahraničního obchodu (AZO) ČR činilo 709 mil. EUR. Přitom byl podíl zemědělství na HDP v ČR zhruba stejný jako v EU 15 celkem. V EU 15 připadlo na 1 ha z. p. záporné saldo AZO v hodnotě 1,6 EUR, v ČR činil tento bilanční schodek 165,7 EUR/ha z. p. V EU 15 na 1 pracovníka v zemědělství připadlo pasivum bilance AZO 29,7 EUR, v ČR ale 3 109,6 EUR.

Obrat AZO ČR v roce 2003 činil 121 463 mil. Kč. Meziročně se zvýšil o 6,4 % a dosáhl nejvyšší hodnoty od roku 1993. V porovnání s průměrem pětiletí 1998 - 2003 vzrostl obchod se zemědělskými a potravinářskými produkty bez rozlišení celních režimů (souhrn zahraničního obchodu v režimu volného obchodu zboží a obchodu v ostatních celních režimech) v roce 2003 o 11 812 mil. Kč (10,8 %).

V režimu volného oběhu zboží byl realizován AZO za 106 665 mil. Kč (87,8 % z celkového obratu bez rozlišení celních režimů), v ostatních celních režimech za 14 803 mil. Kč (12,2 %).

Pozitivní zvýšení obratu bylo (navzdory nižší úrodě, způsobené nepříznivým počasím ve vegetačním období roku 2003) docíleno jak vzrůstem dovozu, tak vývozu. Český agrární vývoz bez rozlišení celních režimů byl realizován v hodnotě 48 173 mil. Kč a byl tedy o 3 042 mil. Kč (6,7 %) vyšší než v roce 2002. V porovnání s průměrným ročním agrárním exportem v letech 1998 - 2002 bylo v roce 2003 vyvezeno o 7,9 % zemědělsko-potravinářského zboží více. Zhruba pětina (21,7 %) byla však realizována v ostatních celních režimech, převážně tedy v rámci zušlechťovacího styku.

Hodnota českého agrárního dovozu bez rozlišení celních režimů také dosáhla v roce 2003 svého historického maxima. Činila 73 291 mil. Kč a byla o 4 245 mil. Kč (6,1 %) vyšší než v roce 2002, resp. o 8 299 mil. Kč (12,8 %) vyšší v porovnání s ročním průměrem posledních 5 let. Na rozdíl od vývozu šlo převážně o import v režimu volného oběhu zboží. Pouze 5,9 % z celkové hodnoty dovozu se týkalo ostatních celních režimů.

V důsledku nominálně vyššího meziročního přírůstku dovozu v porovnání s vývozem se dále prohloubil schodek bilance českého agrárního zahraničního obchodu a dosáhl v determinaci bez rozlišení celních režimů hodnoty 25 118 mil. Kč, v režimu volného oběhu zboží dokonce hodnoty 31 246 mil. Kč. Uvedená pasivní salda jsou nejvyšší od roku 1993. Pasivum agrárního zahraničního obchodu v režimu volného oběhu zboží meziročně vzrostlo o 5,4 %, bez rozlišení celních režimů o 5,0 %. Proti průměru období 1998 - 2002 se schodek bilance zahraničního obchodu se zemědělskými a potravinářskými produkty v roce 2003 zvýšil o 23,5 % (tab. A3.4/01).

Pozitivním rysem vývoje AZO ČR je dlouhodobý růst jeho obratu, který pokračoval i v roce 2003. Přesto však stále nedosahuje úrovně srovnatelných evropských zemí a je v tomto kontextu hluboce podprůměrný. Obrat AZO Rakouska v roce 2002 byl 2,5krát vyšší než v ČR, obrat Irska 3,3krát vyšší, Dánska 4,3krát a Belgie 10krát vyšší. Rovněž vzájemné proporce českého zemědělsko-potravinářského vývozu a dovozu, vyjadřované jako podíl jejich hodnot, resp. stupeň krytí dovozu vývozem, jsou méně příznivé než celoevropský průměr (cca 95 %) i než relace ve srovnatelných evropských zemích.

V roce 2003 pokryla hodnota českého agrárního vývozu hodnotu dovozu (bez rozlišení celních režimů) pouze ze 65,7 %, zatímco v pětiletí 1998 - 2002 to bylo 68,7 %. Relace vývozu a dovozu v režimu volného oběhu zboží jsou adekvátně horší, v roce 2003 dosáhl tento ukazatel jen 54,7 %.

Podíl agrárního zboží na celkovém zahraničním obchodu ČR se dlouhodobě snižuje. Pokles významu tohoto zbožového segmentu zcela odpovídá trendu zbožové skladby zahraničního obchodu a je podobný ve většině průmyslově vyspělých zemí. Je ovlivněn zejména dlouhodobým poklesem reálných cen agrárních komodit na mezinárodním trhu. Jestliže participovalo agrární zboží na obratu celkového zahraničního obchodu ČR za posledních 5 let přibližně na úrovni 6,0 %, poklesl tento podíl v roce 2003 na 4,32 % (tab. TA3.4/01).

TA3.4/01 - Podíl agrárního zahraničního obchodu na celkovém zahraničním obchodu ČR (%)[1)]

Ukazatel	Podíl na hodnotě ukazatele za ČR celkem		
	2002	2003	meziroční index
Obrat agrárního zahraničního obchodu	4,42	4,32	97,74
Agrární vývoz	3,60	3,51	97,50
Agrární dovoz	5,21	5,09	97,70
Saldo agrárního zahraničního obchodu	33,77	36,20	107,20

1) Bez rozlišení celních režimů.
Pramen: Celní statistika
Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

Rozhodující vliv na trvalý deficit bilance českého zahraničního obchodu má dovoz produktů jiných podnebních pásem a produktů moře (nekompetitivní zboží). Zhruba 70 % obratu je realizováno ve zboží mírného podnebního pásma, v dovozu ale participují nekompetitivní produkty (hlavně tropické a subtropické ovoce a ořechy, olejnaté suroviny, káva, kakao, čaj a mořské ryby) na jeho celkové hodnotě cca 40 % (tab. TA3.4/02).

TA3.4/02 - Podíl kompetitivních komodit na celkovém agrárním zahraničním obchodu ČR (%)[1)]

Ukazatel	Podíl na hodnotě ukazatele za ČR celkem		
	2002	2003	meziroční index
Obrat agrárního zahraničního obchodu	68,14	70,23	103,1
Agrární vývoz	84,24	85,63	101,7
Agrární dovoz	57,60	60,11	104,4
Saldo agrárního zahraničního obchodu	-1 727,5	-2 804,7	162,4

1) Bez rozlišení celních režimů.
Pramen: Celní statistika
Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

3.4.2 Teritoriální skladba agrárního zahraničního obchodu

Rozhodujícími obchodními partnery českého agrárního sektoru byly v roce 2003 země EU. Jejich podíl na obratu zemědělsko-potravinářského zahraničního obchodu nevýrazně poklesl ze 47,1 % v roce 2002 na 46,3 % (v režimu volného oběhu zboží). Příčinou této změny však nebylo snížení hodnot vývozu ani dovozu v této nejvýznamnější teritoriální relaci, ale nadprůměrná meziroční změna dovozu ze zemí CEFTA a z rozvojových zemí.

Členské země CEFTA byly druhým nejvýznamnějším teritoriem pro agrární zahraniční obchod ČR. Jejich podíl na obratu vzrostl ze 30,8 % v roce 2002 na 31,1 % v roce 2003.

Státy EU a CEFTA participovaly na tomto obratu v souhrnu 77,4 %. Meziroční přírůstek objemu obchodu v této teritoriální relaci činil ale pouze 5,4 %, byl tedy nižší než odpovídající zvýšení celkového obratu agrárního zahraničního obchodu v režimu volného oběhu zboží (6,0 %).

Významný pro český agrární sektor je také obchod s rozvojovými zeměmi (RZ), jakkoliv jde o teritoriální skupinu, která je převážně dodavatelem nekompetitivních zemědělských a potravinářských komodit a v daleko menší míře trhem pro české agrární zboží. Rozvojové země se podílely v roce 2003 na obratu agrárního zahraničního obchodu 12,5 %, zatímco v roce 2002 pouze 12,1 %.

Zřetelně méně významným partnerem byly země zahrnuté do skupiny Ostatní státy s vyspělou tržní ekonomikou (OSVTE). Hodnota obratu agrárního zahraničního obchodu v této relaci stagnovala na cca 5 000 mil. Kč a její podíl na celkovém obratu sledované zbožové výseče zahraničního obchodu ČR meziročně poklesl z 5,0 % v roce 2002 na 4,7 %.

K růstu objemu agrárního obchodu došlo v roce 2003 se zeměmi SNS. Tato skupina států byla před finanční krizí v Ruské federaci v roce 1998 zajímavým trhem pro české zemědělsko-potravinářské zboží. Po tomto datu však význam SNS prudce poklesl. V roce 2003 nastalo určité oživení obchodních vztahů, které je významné pro české exportéry, zejména před vstupem ČR do EU. Hodnota obratu se SNS se zvýšila meziročně o 24,2 % a podíl této teritoriální skupiny na českém AZO paralelně vzrostl z 1,6 % na 1,8 % v roce 2003.

Uvedených pět teritoriálních skupin se podílelo na obratu agrárního zahraničního obchodu v roce 2003 úhrnem 96,4 %, ostatní teritoria byla podílově nevýznamná (tab. TA3.4/03).

TA3.4/03 - Vývoj teritoriální skladby agrárního zahraničního obchodu ČR (mil. Kč)[1)]

Regoin - země	Vývoz			Dovoz			Saldo		
	2002	2003	meziroční index	2002	2003	meziroční index	2002	2003	meziroční index
EU	13 020,3	13 643,6	104,8	34 389,5	35 776,2	104,0	-21 369,2	-22 132,6	103,6
EFTA	242,7	370,7	152,7	657,9	714,3	108,6	-415,2	-343,7	82,8
OSVTE	986,7	1 197,1	121,3	4 087,7	3 808,0	93,2	-3 101,0	-2 610,9	84,2
CEFTA	15 628,1	16 366,4	104,7	15 354,8	16 820,0	109,5	273,3	-453,6	x
z toho - SR	9 485,4	9 192,4	96,9	7 017,6	7 675,6	109,4	2 467,8	1 516,9	61,5
RZ	2 301,5	2 512,0	109,1	9 831,4	10 869,9	110,6	-7 529,9	-8 357,9	111,0
SNS	1 302,5	1 599,1	122,8	268,6	351,7	130,9	1 033,9	1 247,4	120,6
Ostatní regiony	1 998,0	2 020,8	101,1	532,8	615,5	115,5	1 465,1	1 405,3	95,9
Celkem	35 479,8	37 709,6	106,3	65 122,7	68 955,5	105,9	-29 642,9	-31 245,9	105,4

1) V režimu volného oběhu zboží.
Pramen: Celní statistika
Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

V uvedené hierarchii teritorií má specifické postavení Slovensko, jako největší obchodní partner českého agrárního sektoru ze zemí CEFTA. Obrat se Slovenskem v zemědělsko-potravinářském segmentu zahraničního obchodu dlouhodobě vzrůstá, v roce 2003 se meziročně zvýšil o 2,2 % na 16 868 mil. Kč. Podíl Slovenska na agrárním obchodu v roce 2003 přesto nevýrazně poklesl (z 16,4 % v roce 2002 na 15,8 % v roce 2003).

Navzdory skutečnosti, že jsou státy EU největším obchodním partnerem českého agrárního sektoru, nejsou nejvýznamnější destinací odpovídajícího exportu. Tuto pozici představují země CEFTA. V roce 2003 bylo na trzích signatářů Středoevropské dohody o volném obchodu umístěno 43,4 % vyvezeného agrárního zboží, což bylo o 0,7 procentního bodu méně než v roce 2002 (v nominálním vyjádření naopak o 738,3 mil. Kč více).

Mezi státy CEFTA bylo rozhodujícím trhem pro český agrární vývoz Slovensko. V roce 2003 bylo destinací pro 24,4 % celkové hodnoty zemědělsko-potravinářského vývozu a na celkovém vývozu do zemí CEFTA participoval slovenský trh 56,2 %. Přitom se meziročně hodnota agrárního exportu na Slovensko v roce 2003 o 293 mil. Kč snížila. Do zemí EU byl realizován vývoz za 13 643,6 mil. Kč, tzn. o 623,3 mil. Kč vyšší než v roce 2002. Státy EU dovezly v roce 2003 pouze 36,2 % z celkového exportovaného objemu českého agrárního zboží, jejich podíl se meziročně o 0,5 procentního bodu snížil.

Třetím nejvýznamnějším odběratelským trhem byly rozvojové země. Vzhledem k velikosti této teritoriální skupiny, adekvátní poptávce po potravinách a potenciálních možnostech agrárního vývozu na trhy RZ, o kterých svědčí odpovídající výsledky jiných srovnatelných zemí, byly vývozy relevantního zboží z ČR do RZ velmi nízké. Z celkové hodnoty agrárního exportu bylo do RZ umístěno v roce 2003 pouze 6,7 %. Přitom se hodnota tohoto vývozu v uvedené teritoriální relaci meziročně zvýšila o 210,5 mil. Kč (o 9,1 %).

Také do SNS bylo v roce 2003 exportováno z ČR více agrárního zboží. Roční zvýšení činilo 296,6 mil. Kč (22,8 %). Země SNS ovšem představovaly destinaci pouze pro 4,2 % českého agrárního exportu. Uvedený přírůstek hodnoty vývozu do SNS znamenal zvýšení jeho podílu na celkovém zemědělsko-potravinářském vývozu ČR v roce 2003 meziročně o 0,5 procentního bodu.

Ostatní státy s vyspělou tržní ekonomikou participovaly na agrárním vývozu ČR 3,2 %, tedy také jejich podíl se od roku 2002 zvýšil o 0,4 procentního bodu (tab. TA3.4/03).

Uvedených pět teritoriálních skupin bylo v úhrnu v roce 2003 odběratelem 93,7 % agrárního exportu. Ostatní státy nehrály v českém aktivním agrárním zahraničním obchodě významnější roli.

Teritoriální struktura dovozu byla více polarizovaná. Podíl čtyř rozhodujících skupin zemí - EU, CEFTA, RZ a OSVTE se v posledních letech pohyboval mezi 97 - 98 % (v roce 2003 pak 97,6 %).

Dominantním dodavatelem byly v průběhu uplynulých deseti let státy EU. V roce 2003 participovaly na českém zemědělsko-potravinářském dovozu 51,9 %. Hodnota dovozu z EU se v roce 2003 meziročně o 1 386,7 mil. Kč (4 %) zvýšila a protože byl přírůstek dovozu vyšší než odpovídající zvýšení vývozu, prohloubil se schodek bilance agrárního obchodu ČR se státy EU o 763,4 mil. Kč (3,6 %).

Pozice zemí CEFTA v zemědělsko-potravinářském dovozu je méně významná než ve vývozu. Pouze necelá čtvrtina (24,4 %) agrárního importu ČR je kryta nákupy v zemích CEFTA. V průběhu uplynulých deseti let byla bilance českého agrárního zahraničního obchodu (v režimu volného oběhu zboží) se státy CEFTA převážně aktivní. Toto aktivum však setrvale klesalo a v roce 2003 byl již agrární sektor ČR netto-dovozcem z této skupiny zemí. Hodnota dovozu ze zemí CEFTA se v roce 2003 meziročně zvýšila o 1 465,2 mil. Kč (9,5 %) a došlo ke konverzi platební bilance z aktiva na pasivum. Bilance se zhoršila o 726,9 mil. Kč.

K tomuto vývoji výrazně přispěla také změna proporcí vývozu a dovozu v obchodě se Slovenskem. Český agrární export na Slovensko se v roce 2003 o 293 mil. Kč snížil, paralelní dovoz však o 658 mil. Kč vzrostl. Důsledkem bylo snížení našeho aktiva v bilanci se Slovenskem o 951 mil. Kč. Podíl Slovenska na agrárním dovozu ČR vzrostl z 10,8 % v roce 2002 na 11,1 %.

Třetí nejvýznamnější teritoriální skupinou ve spektru agrárního dovozu byly rozvojové země. Jejich podíl na celkové hodnotě tohoto importu v roce 2003 meziročně vzrostl o 0,7 procentního bodu na 15,8 %. Hodnota dovozu se zvýšila o 1 038,5 mil. Kč (o 10,6 %) a schodek této teritoriální bilance agrárního obchodu ČR se v roce 2003 zvýšil o 828 mil. Kč (o 11,0 %). Ostatní státy s vyspělou tržní ekonomikou se podílely na celkové hodnotě zemědělsko-potravinářského dovozu 5,5 %. Dovoz z této skupiny zemí se v roce 2003 meziročně o 279,7 mil. Kč snížil a vzhledem k paralelnímu vzestupu

hodnoty vývozu se bilance sledovaného zahraničního obchodu zlepšila. Pasivní saldo agrárního obchodu v této teritoriální relaci se snížilo o 490,1 mil. Kč. Dovoz zemědělských a potravinářských produktů ze SNS participoval na celkové hodnotě agrárního importu ČR v roce 2003 pouze 0,5 %. Také pasivní zahraniční obchod s ostatními státy v tomto zbožovém segmentu je málo významný (tab. TA3.4/03).

3.4.3 Komoditní skladba agrárního zahraničního obchodu

Prohloubení schodku bilance českého agrárního zahraničního obchodu v roce 2003 bylo důsledkem změn v komoditních bilancích, z nichž většina vykázala zhoršení proporcí mezi vývozem a dovozem. Ze 24 kapitol celní nomenklatury, kterými je determinováno zemědělské a potravinářské zboží v zahraničním obchodě, došlo v 16 ke zhoršení bilance a pouze v 8 ke zlepšení.

Pouze 3 zbožové skupiny (kapitoly CN) vykázaly v roce 2003 meziroční růst netto-vývozu, v pěti pak došlo k poklesu bilančního schodku. Naopak u 13 zbožových agregací se netto-dovoz zvýšil, u 3 pak došlo ke snížení aktiva.

Nejvýraznější změna v roce 2003 byla v zahraničním obchodě ČR s Obilovinami. Bilanční schodek se změnil na aktivum, dílčí bilance Obilovin se meziročně zlepšila o 2 668,8 mil. Kč.

Pozitivní bylo také snížení čistého dovozu Zbytků a odpadů v potravinářském průmyslu - krmiv o 912,4 mil. Kč (o 16,9 %), Ryb a korýšů o 143,7 mil. Kč (o 34,1 %), Kakaa a kakaových přípravků o 106,9 mil. Kč (o 5,8 %), resp. vzrůst čistého vývozu Mléka, mléčných výrobků, vajec a medu o 232,9 mil. Kč (o 11,2 %).

Zhoršení bilancí, která částečně jdou na vrub objektivním faktorům (zejména neúrodě v důsledku sucha v roce 2003), bylo nejvýraznější u Masa a drobů, kde se pasivum meziročně prohloubilo o 1 024,6 mil. Kč (tzn. o 109,4 %), Tuků a olejů, se zvýšením pasivního salda o 785 mil. Kč (42,2 %), Tabáku a tabákových výrobků o 597,0 mil. Kč (36,1 %), Přípravků z ovoce a zeleniny o 391,4 mil. Kč (16,7 %) a Přípravků z obilovin o 370,8 mil. Kč (15,8 %).

Nejvýraznější vliv na nárůst českého čistého agrárního dovozu v roce 2003 mělo ale snížení aktiva v bilanci obchodu s Olejnatými semeny o 1 698,5 mil. Kč (o 68,9 %). Bylo důsledkem meziročního poklesu hodnoty vývozu řepkového semene o 1 455,8 mil. Kč (o 83,8 %), slunečnicového semene o 78,5 mil. Kč (o 24,7 %) a chmele o 120 mil. Kč (o 16,6 %).

Také aktivum v bilanci obchodu s Nápoji a lihovinami se v roce 2003 snížilo o 427,9 mil. Kč (o 59,0 %) a podobná negativní změna nastala v obchodu se Živými zvířaty (pokles aktiva o 74,1 mil. Kč, resp. o 7,3 %).

V komoditní skladbě agrárního dovozu ČR nedošlo v roce 2003 k výrazným změnám. Sedm rozhodujících agregací (Ovoce a ořechy, Různé potravinářské přípravky, Krmiva, Zelenina, Přípravky z obilovin, Nápoje a lihoviny a Přípravky ze zeleniny a ovoce) tvořilo 56,3 % hodnoty celého agrárního dovozu zhruba stejně jako v roce 2002 a podobně jako v uplynulých deseti letech.

TA3.4/04 - Vývoj komoditní skladby agrárního zahraničního obchodu ČR v režimu volného oběhu zboží

CN	Komodity	Vývoz			Dovoz			Saldo		
		podíl na agrárním vývozu (%)		meziroční index	podíl na agrárním dovozu (%)		meziroční index	mil. Kč		meziroční index
		2002	2003		2002	2003		2002	2003	
01	**Živá zvířata**	4,15	3,70	89,14	0,69	0,65	93,77	1 020,6	946,47	92,73
02	**Maso a jedlé droby**	5,59	3,85	68,86	4,49	4,95	110,37	-936,2	-1 960,75	209,44
03	**Ryby a korýši, měkkýši a jiní vodní bezobrat.**	3,19	3,06	95,93	2,38	2,07	87,04	-420,5	-276,83	65,83
04	**Mléko a mléč. výrobky, ptačí vejce, přír. med**	14,95	16,15	107,99	4,96	5,48	110,57	2 077,0	2 309,94	111,22
05	**Ostatní živ. produkty**	1,36	1,58	115,66	1,58	1,70	107,42	-545,7	-576,28	105,61
06	**Dřeviny a jiné rostliny, řezané květiny**	0,53	0,63	119,25	3,23	3,41	105,58	-1 916,4	-2 114,44	110,33
07	**Zelenina, poživatelné rostliny, kořeny a hlízy**	1,23	1,22	98,80	8,20	7,75	94,54	-4 899,9	-4 883,80	99,67
08	**Ovoce a ořechy**	2,03	1,93	95,06	12,09	11,68	96,61	-7 150,6	-7 324,28	102,43
09	**Káva, čaj, maté a koření**	1,39	1,36	97,87	2,35	2,29	97,37	-1 036,7	-1 064,36	102,67
10	**Obiloviny**	2,27	9,03	398,49	1,86	1,66	89,13	-406,0	2 262,84	x
11	**Mlýnské výrobky, slad, škroby, apod.**	5,15	5,36	104,25	0,57	0,57	100,86	1 455,8	1 627,84	111,82
12	**Olejn.semena a olejn. plody,**	11,32	6,41	56,59	2,39	2,39	100,37	2 464,5	765,98	31,08
13	**Rostlinné šťávy a výtažky**	0,64	0,68	106,47	0,54	0,57	105,92	-123,4	-136,12	110,30
14	**Rostlinné pletací materiály**	0,01	0,01	112,94	0,12	0,10	80,09	-75,2	-62,80	83,51
15	**Živ. nebo rostl. tuky a oleje**	3,22	2,54	78,74	4,61	5,22	113,29	-1 861,1	-2 646,95	142,23
16	**Přípravky z masa, ryb, korýšů, apod.**	1,37	1,40	102,22	2,51	2,56	101,96	-1 147,7	-1 235,77	107,67
17	**Cukr a cukrovinky**	3,56	3,02	84,90	2,34	1,92	82,31	-259,3	-187,18	72,17
18	**Kakao a kakaové přípravky**	3,61	4,17	115,60	4,82	4,82	100,03	-1 858,7	-1 751,83	94,25
19	**Přípravky z obilovin**	5,22	5,23	100,08	6,45	6,80	105,43	-2 349,5	-2 720,29	115,78
20	**Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů aj.**	2,65	2,90	109,24	5,05	5,55	110,05	-2 344,8	-2 736,17	116,69
21	**Různé potravinové přípravky**	8,18	9,10	111,22	9,07	9,39	103,52	-3 005,3	-3 044,92	101,32
22	**Nápoje, lihové tekutiny a ocet**	13,33	12,74	95,57	6,15	6,53	106,29	725,4	297,51	41,01
23	**Zbytky a odpady v pot. prům. krmivo**	4,87	3,74	76,89	10,94	8,55	78,16	-5 394,7	-4 482,33	83,09
24	**Tabák a vyrobené tabákové nahrážky**	0,18	0,21	114,37	2,64	3,38	128,01	-1 654,4	-2 251,42	136,08
Celkem		**100,00**	**100,00**	**x**	**100,00**	**100,00**	**x**	**-29 642,9**	**-31 245,9**	**105,41**

Pramen: Celní statistika.
Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

Ve struktuře vývozu, který je více polarizován (sedm rozhodujících skupin reprezentovalo 64,0 % hodnoty celého agrárního vývozu ČR v roce 2003), došlo naopak k výrazným změnám. Mezi čtyři nejvýznamnější komoditní agregace se zařadily Obiloviny, jejichž vývoz se zvýšil o 2 600,8 mil. Kč (o 323,5 %), poklesl naopak význam Olejnatých semen (hodnota

vývozu se snížila o 1 601,0 mil. Kč, resp. o 39,9 %) a ze skupiny nosných exportních agregací vypadlo Maso a droby, jejichž vývoz poklesl o 532,1 mil. Kč (o 26,8 %).

Hlavními exportními skupinami v roce 2003 byly Mléko a mléčné výrobky, Nápoje a lihoviny, Různé potravinářské přípravky, Obiloviny, Olejnatá semena a plody, Mlýnské výrobky a Přípravky z obilnin (tab. TA3.4/04).

Stěžejní problém českého agrárního zahraničního obchodu spočívá ve zbožové skladbě obou jeho složek. Dovoz je přednostně naplňován produkty s vyšší přidanou hodnotou a jednotkovými výrobními cenami, ve vývozu převládají suroviny a polotovary, resp. položky s nízkou mírou přidané hodnoty. Tato disproporce se prohlubuje, což je patrné ze směnných relací. Průměrná kilogramová cena agrárního vývozu byla téměř čtyřikrát nižší než průměrná cena dovozní. Zatímco bylo v roce 2002 k získání prostředků na dovoz 1 kg agrárního zboží nutno vyvést 3,52 kg českého zemědělsko-potravinářského sortimentu, v roce 2003 již k tomu bylo potřeba 3,94 kg.

Reálná směnná relace (ukazatel TT, tab. TA3.4/05) se zhoršila na 89,4. Tento vývoj, který může být ovlivněn konjunkturálními faktory pokud jde o krátkodobý výkyv, je nicméně v agrárním obchodě ČR dominujícím trendem v uplynulých deseti letech a nepoměr mezi sortimentem vývozu a dovozu se prohlubuje. V roce 2003 byl pokles průměrné kilogramové ceny vývozu ovlivněn vysokým vývozem nezpracovaných surovin, zejména obilovin, olejnatých šrotů, nápojů s nízkou mírou přidané hodnoty, živého jatečního skotu, levné zeleniny a ovoce pro průmyslové zpracování (tab. TA3.4/05).

TA3.4/05 - Směnné relace v agrárním zahraničním obchodu ČR v letech 2002 - 2003[1] (Kč/kg)

CN	Komoditní agregace	Dovoz			Vývoz			TT[2]
		2002	2003	meziroční index	2002	2003	meziroční index	
01	Živá zvířata	120,65	102,09	84,62	62,52	65,39	104,59	102,45
02	Maso a jedlé droby	41,74	38,38	91,97	53,03	54,17	102,16	111,08
03	Ryby a korýši, měkkýši a jiní vodní bezobrat.	51,54	46,38	89,98	93,32	95,39	102,22	113,60
04	Mléko a mléč. výrobky, ptačí vejce, přír. med	30,81	33,84	109,84	37,77	38,54	102,05	92,91
05	Ostatní živ. produkty	38,28	41,65	108,80	46,96	64,89	138,19	127,02
06	Dřeviny a jiné rostliny, řezané květiny	49,87	52,88	106,02	21,28	22,06	103,64	97,76
07	Zelenina, poživatelné rostliny, kořeny a hlízy	13,98	13,34	95,39	11,06	10,05	90,90	95,29
08	Ovoce a ořechy	16,41	15,92	97,06	6,96	11,41	164,03	168,99
09	Káva, čaj, maté a koření	39,33	40,86	103,89	66,37	59,62	89,84	86,48
10	Obiloviny	8,13	8,16	100,32	3,45	3,16	91,57	91,28
11	Mlýnské výrobky, slad, škroby, apod.	11,99	11,23	93,67	8,56	8,33	97,41	104,00
12	Olejn.semena a olejn. plody,	25,91	25,36	97,84	11,18	16,29	145,72	148,94
13	Rostlinné šťávy a výtažky	192,53	189,44	98,40	318,12	269,30	84,65	86,03
14	Rostlinné pletací materiály	42,57	32,57	76,51	44,73	66,64	148,97	194,70
15	Živ. nebo rostl. tuky a oleje	18,31	17,42	95,16	17,56	17,30	98,49	103,49
16	Přípravky z masa, ryb, korýšů, apod.	69,51	66,42	95,55	52,49	45,55	86,78	90,83
17	Cukr a cukrovinky	16,01	17,36	108,43	9,73	17,76	182,62	168,42
18	Kakao a kakaové přípravky	50,54	59,53	117,78	58,67	59,86	102,02	86,62
19	Přípravky z obilovin	46,92	47,23	100,66	34,09	37,28	109,37	108,66
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů aj.	23,62	22,21	94,04	23,09	24,09	104,33	110,95
21	Různé potravinové přípravky	75,42	72,94	96,72	33,00	31,36	95,01	98,24
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	15,97	14,97	93,76	1,20	1,08	89,80	95,78
23	Zbytky a odpady v pot. prům. krmivo	9,62	8,23	85,60	4,66	3,66	78,54	91,76
24	Tabák a vyrobené tabákové nahrážky	155,13	129,57	83,52	229,49	153,36	66,83	80,01
Celkem		**21,18**	**21,16**	**99,93**	**6,02**	**5,37**	**89,31**	**89,37**

1) V režimu volného oběhu zboží.
*2) TT = „terms of trade" = meziroční index vývozu / meziroční index dovozu * 100.*
Pramen: Celní statistika
Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

3.5 Trh s půdou

Trh s půdou v České republice v roce 2003 nadále rostl. Hlavním důvodem tohoto růstu byl prodej zemědělských pozemků ve vlastnictví státu. Výměra prodané zemědělské půdy se proti roku 2002 zvýšila téměř dvakrát.

Průměrná výměra prodávaného pozemku v roce 2003 meziročně poklesla o 10 % a průměrná cena za 1 m^2 se proti roku 2002 snížila o přibližně 6 % (z 4,89 Kč/m^2 na 4,58 Kč/m^2, tab. TA3.5/01). Celková výměra převedené státní půdy do soukromého vlastnictví za období od 25. 5. 1999 do 31. 12. 2003 představuje 121 tis. ha (24 % z celkové předpokládané nabídky státní půdy 500 tis. ha).

TA3.5/01 - Prodej pozemků ve vlastnictví státu a kupní cena

Ukazatel	2002	2003	Meziroční index
Celková výměra (ha)	38 030	70 629	185,72
Průměrná výměra (ha)	1,17	1,06	90,60
Kupní cena (Kč/m^2)	4,89	4,58	93,66

Pramen: PF ČR 2003
Zpracoval: J. Němec (VÚZE)

Počet prodejů a nákupů zemědělských pozemků od ostatních vlastníků (převážně fyzických osob) proti roku 2002 stagnuje. Výměra prodané zemědělské půdy se pouze mírně zvýšila, a to přibližně z 87 tis. ha na 89 tis. ha, tj. 2,1 % z celkového zemědělského půdního fondu ČR.

Veškerá prodávaná zemědělská půda (státní a ostatní) v roce 2003 představovala přibližně 160 tis. ha.

Tržní ceny zemědělské půdy pro zemědělské účely s výměrou nad 5 ha v roce 2003 poklesly o necelé 1 % (z 3,45 Kč/m² v roce 2002 na 3,42 Kč/m²). Průměrná celková tržní cena zemědělské půdy v roce 2003 mírně vzrostla a to z 21,68 Kč/m² v roce 2002 na 23,18 Kč/m² v roce 2003. Rovněž tak průměrná tržní cena zemědělské půdy pro nezemědělské účely s výměrou do 1 ha se v roce 2003 zvýšila, a to z 99,26 Kč/m² v roce 2002 na 114,32 Kč/m² (tj. o 15,2 %, tab. TA3.5/02).

TA3.5/02 - Vývoj tržních cen zemědělské půdy podle velikostních kategorií prodávaných pozemků (Kč/m²)

Výměra pozemků	1993	1999	2000	2001	2002	2003	1993 - 2003
Do 1 ha	27,50	79,45	92,61	108,78	99,26	114,32	82,94
1 - 5 ha	12,96	9,60	13,54	20,01	13,73	14,17	14,64
Nad 5 ha	3,68	6,57	4,99	5,69	3,45	3,42	4,59
Průměr	13,48	25,42	27,41	34,55	21,68	23,18	24,36

Pramen: Výběrové šetření VÚZE o tržních cenách zemědělské půdy (grant NAZV QF 3081)
Zpracoval: E. Vrbová (VÚZE)

Průměrné tržní ceny pozemků podle jednotlivých kultur za období 1993 - 2003 jsou uvedeny v tab. TA3.5/03. Z celkového zemědělského půdního fondu pro zemědělské využití se nejvíce prodávala orná půda, zahrady a TTP. V zanedbatelném množství se naopak prodávaly chmelnice a vinice, jejichž podíl nedosáhl ani 0,1 %. Průměrná cena zemědělské půdy pro zemědělské využití (výměra nad 5 ha) za uvedené období představovala 4,59 Kč/m², tj. o 8,6 % nižší úroveň než je úřední cena (5,02 Kč/m²) podle cenových předpisů ministerstva financí.

TA3.5/03 - Průměrné tržní ceny zemědělských kultur využívaných k zemědělským účelům[1)] v letech 1993 - 2003

Zemědělská kultura	Průměrná tržní cena (Kč/m²)	Počet prodejů (%)
Orná půda[1)]	6,09	40,81
Chmelnice[2)]	9,49	0,06
Vinice[2)]	25,87	0,08
Ovocný sad[2)]	59,62	1,46
Zahrada[1)]	10,39	29,35
TTP[1)]	2,60	23,86
Celky[1,3)]	3,23	4,37
ZP celkem[1)]	4,59	100,00

1) Prodeje pozemků s výměrou nad 5 ha.
2) Prodeje pozemků bez ohledu na výměru.
3) Zemědělská půda nezatříděná do jednotlivých kultur.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE o tržních cenách zemědělské půdy (grant NAZV QF 3081)
Zpracoval: E. Vrbová (VÚZE)

Nedílnou součástí trhu s půdou jsou nájemní vztahy. V roce 2003 výše nájemného za zemědělskou půdu nedoznala výrazných rozdílů proti roku 2002.

TA3.5/04 - Průměrný nájem na 1 ha pronajaté půdy podle výrobních oblastí (Kč/ha)

Výrobní oblast	Fyzické osoby			Právnické osoby		
	2002	2003	meziroční index	2002	2003	meziroční index
Kukuřičná	1 494	1 485	0,99	926	1 089	1,18
Řepařská	1 295	1 278	0,99	892	1 054	1,18
Bramborářská	552	572	1,04	463	404	0,87
Bramborářsko-ovesná	401	496	1,24	294	343	1,17
Horská	315	366	1,16	217	187	0,86
ČR	886	875	0,99	590	660	1,12

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Štolbová (VÚZE)

Průměrný nájem zemědělské půdy v roce 2003 u fyzických osob zůstal přibližně na stejné úrovni jako v roce 2002. K mírnému zvýšení indexem 0,12 došlo u právnických osob, a to z 590 Kč/ha v roce 2002 na 660 Kč/ha v roce 2003. Nájemné u fyzických a právnických osob se výrazně diferencuje podle výrobních oblastí (tab. TA3.5/04). Trend 2003/02 u fyzických osob v méně příznivých oblastech, zejména v horských, je rostoucí, naopak u právnických osob dochází ke stagnaci až k mírnému snížení o 14 %. V méně příznivých oblastech je výše nájmu u právnických osob nižší než u fyzických osob, protože právnické osoby (a. s., s. r. o.) hospodaří na větších celcích zemědělské půdy a mohou si určovat výši nájmu.

4 Ekonomické výsledky zemědělství

4.1 Souhrnný zemědělský účet za rok 2003

Souhrnný zemědělský účet, zpracovaný odborem statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí ČSÚ[65], obsahuje zpřesněné výsledky za rok 2002 a předběžný odhad roku 2003. SZÚ je předkládán v podobě odpovídající revidované metodice EU z roku 1998[66].

V následujících tabulkách jsou představeny výsledky SZÚ, jehož hodnoty jsou vyjádřeny v základních běžných cenách a ve s. c. roku 2000:

- tab. TA4.1/01: SZÚ - Celková produkce - rostlinná výroba;
- tab. TA4.1/02: SZÚ - Celková produkce - živočišná produkce a ostatní zemědělské činnosti;
- tab. TA4.1/03: SZÚ - Důchod ze zemědělské činnosti;
- tab. TA4.1/04: SZÚ - Kapitálový účet.

TA4.1/01 - SZÚ - Celková produkce - rostlinná výroba (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Běžné ceny		Meziroční index	Stálé ceny r. 2000		Meziroční index
		2002	2003		2002	2003	
01	**OBILOVINY (VČETNĚ OSIVA)**	22 720	19 407	85,4	22 118	18 731	84,7
01.1	Pšenice a špalda	12 587	9 035	71,8	12 844	8 913	69,4
01.1/1	Pšenice měkká a špalda	12 587	9 035	71,8	12 844	8 913	69,4
01.1/2	Pšenice tvrdá (durum)	0	0	x	0	0	x
01.2	Žito a ozimé směsky	426	556	130,4	322	430	133,5
01.3	Ječmen	6 612	7 156	108,2	5 619	6 463	115,0
01.4	Oves a letní směsky	547	712	130,2	424	597	140,7
01.5	Kukuřice na zrno	2 056	1 503	73,1	2 422	1 893	78,1
01.6	Rýže	0	0	x	0	0	x
01.7	Ostatní obiloviny	491	444	90,5	486	436	89,7
02	**TECHNICKÉ PLODINY**	11 436	10 571	92,4	11 412	10 384	91,0
02.1	Výsev olejnin a olejnaté plodiny (včetně osiva)	6 054	5 288	87,3	5 882	5 065	86,1
02.1/1	Řepka a semena brukve řepáku	4 689	3 010,6	64,2	4 380	2 419	55,2
02.1/2	Slunečnice	436	897,3	206,0	401	841	209,8
02.1/3	Sojové boby	66	135,8	206,0	85	152	178,6
02.1/4	Ostatní olejniny	864	1 244,2	144,1	1 015	1 652	162,7
02.2	Luskoviny (včetně osiva)	301	302	100,1	280	273	97,7
02.3	Surový tabák	0	0	x	0	0	x
02.4	Cukrová řepa	3 714	3 317	89,3	3 714	3 387	91,2
02.5	Ostatní technické plodiny	1 366	1 665	121,8	1 537	1 659	108,0
02.5/1	Textilní plodiny	70	47	67,6	84	70	83,1
02.5/2	Chmel	689	658	95,5	853	738	86,5
02.5/3	Ostatní technické plodiny: ostatní	607	959	158,0	600	851	141,9
03	**PÍCNINY**	7 370	5 264	71,4	7 932	6 461	81,4
03.1	Krmná kukuřice	3 265	2 556	78,3	3 500	2 821	80,6
03.2	Krmné okopaniny (včetně krmné řepy)	32	17	51,6	35	26	75,5
03.3	Ostatní pícniny	4 073	2 691	66,1	4 397	3 614	82,2
04	**ZELENINA A ZAHRADNICKÉ VÝROBKY**	3 191	3 829	120,0	3 101	3 763	121,4
04.1	Čerstvá zelenina	1 797	1 635	91,0	1 762	1 652	93,7
04.1/1	Květák	124	148	119,7	138	149	108,0
04.1/2	Rajčata	255	275	108,1	286	275	95,9
04.1/3	Ostatní čerstvá zeleniny	1 418	1 211	85,4	1 338	1 228	91,8
04.2	Sazenice a květiny	1 394	2 194	157,4	1 339	2 112	157,7
04.2/1	Školkařské výpěstky	244	281	115,1	258	261	101,3
04.2/2	Okrasné rostliny a květiny (vč. vánočních stromků)	909	1 423	156,5	882	1 390	157,6
04.2/3	Výsadby	241	490	203,6	200	461	230,6
05	**BRAMBORY (VČETNĚ SADBY)**	4 565	2 995	65,6	3 903	3 070	78,7
06	**OVOCE**	1 712	1 545	90,2	1 557	1 447	92,9
06.1	Čerstvé ovoce	1 712	1 545	90,2	1 557	1 447	92,9
06.1/1	Stolní jablka	1 223	1 030	84,2	1 075	911	84,7
06.1/2	Stolní hrušky	28	16	57,2	28	13	47,6
06.1/3	Broskve	77	76	98,4	65	65	100,2
06.1/4	Ostatní čerstvé ovoce	385	423	110,1	389	458	117,5
06.2	Citrusové plody	0	0	x	0	0	x
06.2/1	Pomeranče	0	0	x	0	0	x
06.2/2	Mandarinky	0	0	x	0	0	x
06.2/3	Citrony	0	0	x	0	0	x
06.2/4	Ostatní citrusové plody	0	0	x	0	0	x

[65] Bližší informace k předloženým výsledkům může poskytnout odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí ČSÚ.

[66] Podrobnější informace o rozdílech původní a revidované metodiky sestavování SZÚ jsou uvedeny ve Zprávě o stavu zemědělství České republiky za rok 2001.

TA4.1/01 - SZÚ - Celková produkce - rostlinná výroba (mil. Kč) - *pokračování*

Kód	Ukazatel	Běžné ceny		Meziroční index	Stálé ceny r. 2000		Meziroční index
		2002	2003		2002	2003	
06.3	Tropické plody	0	0	x	0	0	x
06.4	Vinné hrozny	0	0	x	0	0	x
06.4/1	Stolní hrozny	0	0	x	0	0	x
06.4/2	Ostatní hrozny	0	0	x	0	0	x
06.5	Olivy	0	0	x	0	0	x
06.5/1	Stolní olivy	0	0	x	0	0	x
06.5/2	Ostatní olivy	0	0	x	0	0	x
07	**VÍNO**	787	982	124,7	736	875	118,9
07.1	Stolní víno	787	982	124,7	736	875	118,9
07.2	Jakostní víno	0	0	x	0	0	x
08	**OLIVOVÝ OLEJ**	0	0	x	0	0	x
09	**OSTATNÍ ROSTLINNÉ VÝROBKY**	205	205	100,0	177	177	100,0
09.1	Košikářské a pletací materiály	0	0	x	0	0	x
09.2	Osiva	205	205	100,0	177	177	100,0
09.3	Ostatní rostlinné výrobky: ostatní	0	0	x	0	0	x
10	**ROSTLINNÁ PRODUKCE (01 AŽ 09)**	51 986	44 796	86,2	50 936	44 908	88,2

Pramen: ČSÚ - odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí
Zpracoval: ČSÚ - odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí

TA4.1/02 - SZÚ - Celková produkce - živočišná produkce a ostatní zemědělské činnosti (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Běžné ceny		Meziroční index	Stálé ceny r. 2000		Meziroční index
		2002	2003		2002	2003	
11	**ZVÍŘATA**	26 993	25 156	93,2	29 030	29 050	100,1
11.1	Skot	5 666	5 156	91,0	6 554	6 505	99,3
11.2	Prasata	15 004	13 951	93,0	16 486	16 586	100,6
11.3	Lichokopytníci	0	0	x	0	0	x
11.4	Ovce a kozy	28	21	75,1	63	45	70,4
11.5	Drůbež	6 203	5 880	94,8	5 836	5 769	98,9
11.6	Ostatní zvířata	93	148	159,1	92	145	158,0
12	**ŽIVOČIŠNÉ VÝROBKY**	22 364	22 211	99,3	21 806	21 943	100,6
12.1	Mléko	19 811	19 429	98,1	18 787	18 938	100,8
12.2	Vejce	2 550	2 780	109,0	3 014	3 003	99,6
12.3	Ostatní živočišné výrobky	4	2	53,5	4	2	51,3
12.3/1	Surová vlna	4	2	53,5	4	2	51,3
12.3/2	Kokony bource morušového	0	0	x	0	0	x
12.3/3	Ostatní živočišné výrobky: ostatní	0	0	x	0	0	x
13	**ŽIVOČIŠNÁ PRODUKCE (11+12)**	49 357	47 367	96,0	50 836	50 993	100,3
14	**PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÝCH VÝROBKŮ(10+13)**	101 343	92 163	90,9	101 772	95 902	94,2
15	**PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÝCH SLUŽEB**	883	1 395	158,1	783	1 238	158,1
15.1	Zemědělské služby	883	1 395	158,1	783	1 238	158,1
15.2	Výnos z pronájmu mléčné kvóty	0	0	x	0	0	x
16	**ZEMĚDĚLSKÁ PRODUKCE (14+15)**	102 225	93 559	91,5	102 555	97 140	94,7
17	**NEZEMĚDĚLSKÉ VEDLEJŠÍ ČINNOSTI (NEODDĚLITELNÉ)**	47	28	59,3	42	25	59,3
17.1	Zpracování zemědělských výrobků	0	0	x	0	0	x
17.1/1	Obiloviny	0	0	x	0	0	x
17.1/2	Zelenina	0	0	x	0	0	x
17.1/3	Ovoce	0	0	x	0	0	x
17.1/4	Víno	0	0	x	0	0	x
17.1/5	Zvířata	0	0	x	0	0	x
17.1/6	Živočišné výrobky	0	0	x	0	0	x
17.1/6/1	Mléko	0	0	x	0	0	x
17.1/6/2	Ostatní živočišné výrobky	0	0	x	0	0	x
17.1/7	Ostatní	0	0	x	0	0	x
17.2	Ostatní neoddělitelné vedlejší činnosti (zboží a služby)	47	28	59,3	42	25	
18	**PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÉHO ODVĚTVÍ (16+17)**	102 272	93 586	91,5	102 597	97 164	94,7

Pramen: ČSÚ - odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí
Zpracoval: ČSÚ - odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí

TA4.1/03 - SZÚ - Důchod ze zemědělské činnosti (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Běžné ceny		Meziroční index	Stálé ceny r. 2000		Meziroční index
		2002	2003		2002	2003	
18	**PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÉHO ODVĚTVÍ**	102 272	93 586	91,5	102 597	97 164	94,7
19	**MEZISPOTŘEBA CELKEM**	72 933	66 072	90,6	68 863	64 206	93,2
19.01	Osiva a sadba	3 950	3 748	94,9	3 694	3 440	93,1
19.01/1	nakoupené od jiných zemědělských jednotek	0	0	x	0	0	x
19.01/2	nakoupené mimo zemědělské odvětví	3 950	3 748	94,9	3 694	3 440	93,1
19.02	Energie, maziva	1 570	1 565	99,7	1 810	1 797	99,3
19.02/1	elektrická energie	730	716	98,1	659	666	101,2
19.02/2	plyn	92	91	98,4	90	93	103,1
19.02/3	ostatní paliva a pohonné hmoty	656	666	101,5	944	926	98,1
19.02/4	ostatní	92	93	100,7	117	112	95,6
19.03	Hnojiva a prostředky zlepšující půdu	4 765	3 999	83,9	3 874	3 527	91,0
19.03/1	nakoupená od zemědělských jednotek	0	0	x	0	0	x
19.03/2	nakoupená mimo hospodářské odvětví	4 765	3 999	83,9	3 874	3 527	91,0
19.04	Přípravky k ochraně rostlin	4 830	4 580	94,8	4 784	4 310	90,1
19.05	Veterinární náklady	2 025	2 287	112,9	1 905	2 051	107,7
19.06	Krmiva	37 301	31 088	83,3	35 641	31 816	89,3
19.06/1	nakoupená od zemědělských jednotek	0	0	x	0	0	x
19.06/2	nakoupená mimo hospodářské odvětví	20 655	19 591	94,8	19 304	19 513	101,1
19.06/3	spotřebovaná vnitropodnikově	16 646	11 496	69,1	16 337	12 303	75,3
19.07	Údržba a opravy strojů a zařízení	4 313	3 740	86,7	4 191	3 596	85,8
19.08	Údržba a opravy budov	4 060	3 159	77,8	3 984	3 104	77,9
19.09	Zemědělské služby	883	1 395	158,1	783	1 238	158,1
19.10	Ostatní zboží a služby	9 238	10 511	113,8	8 197	9 327	113,8
20	**HRUBÁ PŘIDANÁ HODNOTA V ZÁKLADNÍCH CENÁCH (18-19)**	29 339	27 514	93,8	33 734	32 958	97,7
21	SPOTŘEBA FIXNÍHO KAPITÁLU	11 448	10 804	94,4	10 962	10 437	95,2
21.1	Stroje a zažízení	7 687	7 228	94,0	7 361	7 170	97,4
21.2	Budovy	3 511	3 396	96,7	3 362	3 113	92,6
21.3	Výsadby	113	163	143,7	108	137	126,9
21.4	Ostatní	136	17	12,8	131	16	12,6
22	**ČISTÁ PŘIDANÁ HODNOTA V ZÁKLADNÍCH CENÁCH (20-21)**	17 891	16 710	93,4	22 772	22 521	98,9
23	NÁHRADY ZAMĚSTNANCŮM	19 620	18 840	96,0	.	.	.
24	OSTATNÍ DANĚ NA VÝROBU	4 279	3 932	91,9	.	.	.
25	OSTATNÍ DOTACE NA VÝROBU	6 787	7 271	107,1	.	.	.
26	**DŮCHOD Z FAKTORŮ (22-24+25)**	20 399	20 049	98,3	.	.	.
27	**ČISTÝ PROVOZNÍ PŘEBYTEK/SMÍŠENÝ DŮCHOD (26-23)**	779	1 209	155,2	.	.	.
28	PŘEDEPSANÉ PACHTOVNÉ A OSTATNÍ NÁJEMNÉ Z NEMOVITOSTÍ	1 892	2 134	112,8	.	.	.
29	NÁKLADOVÉ ÚROKY	2 158	2 061	95,5	.	.	.
30	VÝNOSOVÉ ÚROKY	574	448	78,2	.	.	.
31	**PODNIKATELSKÝ DŮCHOD (26-23-28-29+30)**	-2 697	-2 538	94,1	.	.	.

Pramen: ČSÚ - odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí
Zpracoval: ČSÚ - odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí

TA4.1/04 - SZÚ - Kapitálový účet (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Běžné ceny		Meziroční index	Stálé ceny r. 2000		Meziroční index
		2002	2003		2002	2003	
32	**HTFK ZEMĚDĚLSKÝCH VÝROBKŮ**	2 605	2 783	106,9	2 394	3 010	125,7
32.1	HTFK Výsadby	106	113	106,9	95	95	100,3
32.2	HTFK Zvířata	2 499	2 670	106,9	2 299	2 915	126,8
33	**HTFK NEZEMĚDĚLSKÝCH VÝROBKŮ**	7 833	7 063	90,2	7 601	6 669	87,7
33.1	HTFK Stroje a zařízení	5 001	3 422	68,4	4 888	3 339	68,3
33.1/1	HTFK Stroje a ostatní zařízení	3 804	2 304	60,6	3 714	2 286	61,6
33.1/2	HTFK Vozidla	1 198	1 117	93,3	1 174	1 053	89,7
33.2	HTFK Budovy	2 805	3 629	129,4	2 689	3 319	123,4
33.2/1	HTFK Hospodářské budovy (nebytové)	2 516	3 380	134,3	2 412	3 098	128,4
33.2/2	HTFK Ostatní stavby vyjma zlepšování půd	289	249	86,1	277	221	79,8
33.3	Ostatní HTFK	27	12	44,4	23	11	45,5
33.3/1	HTFK Nehmotná aktiva (např. software)	27	12	44,4	23	11	45,5
33.3/2	Zvýšení hodnoty nefinančních nevyrobených aktiv	0	0	x	0	0	x
33.3/2/1	HTFK Zlepšování půd	0	0	x	0	0	x
33.3/2/2	Náklady převodu vlastnictví k půdě a k výrobním právům	0	0	x	0	0	x

TA4.1/04 - SZÚ - Kapitálový účet (mil. Kč) - *pokračování*

Kód	Ukazatel	Běžné ceny		Meziroční index	Stálé ceny r. 2000		Meziroční index
		2002	2003		2002	2003	
34	**HRUBÁ TVORBA FIXNÍHO KAPITÁLU (BEZ ODEČITATELNÉ DPH) (32+33)**	10 438	9 846	94,3	9 995	9 679	96,8
35	**ČISTÁ TVORBA FIXNÍHO KAPITÁLU (BEZ ODEČITATELNÉ DPH) (34-21)**	-1 010	-959	94,9	-967	-758	78,4
36	**ZMĚNA STAVU ZÁSOB**	-1 403	-1 972	x	-1 531	-2 150	140,5
37	**KAPITÁLOVÉ TRANSFERY**	2 665	3 799	142,5	2 350	3 677	156,4
37.1	Investiční dotace	1 502	1 476	98,3	1 324	1 428	107,9
37.2	Ostatní kapitálové transféry	1 163	2 323	199,7	1 026	2 248	219,2

Pramen: ČSÚ - odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí
Zpracoval: ČSÚ - odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí

4.2 Souhrnné ekonomické výsledky zemědělských podniků

Hospodářské výsledky dosažené za rok 2003 zemědělskými podniky byly standardně sledovány statistickým výkaznictvím ČSÚ (Čtvrtletní výkaz P 3-04 pro ekonomické subjekty vybraných produkčních odvětví) a výběrovým šetřením v síti testovacích podniků FADN zpracovaným ve VÚZE Praha. Výsledky statistického výkaznictví a výběrového šetření nelze vzhledem k jejich věcným a metodickým odlišnostem bezprostředně porovnávat[67].

4.2.1 Produkce, náklady a výnosy

Hrubá zemědělská produkce celkem ve s. c. roku 1989 dosáhla v roce 2003 na základě odhadu ČSÚ úhrnné částky 67 227 mil. Kč. V porovnání s rokem 2002 poklesla o 5 525 mil. Kč (7,6 %). Meziročně se snížila rostlinná produkce o 13,4 % a živočišná produkce o 2,9 %. Podíl rostlinné produkce na hrubé zemědělské produkci celkem poklesl proti roku 2002 o 2,8 procentních bodů na 41,8 %.

Odhad základních výsledkových ukazatelů

Souhrnné výsledkové ukazatele zemědělských podniků hospodařících na zemědělské půdě byly odvozeny z účetních údajů podniků zahrnutých do výběrového šetření FADN. Pro dopočet byly vybrány údaje z výkazu zisku a ztráty podniků právnických osob (PPO) a údaje o příjmech a výdajích ovlivňujících základ daně z příjmů podniků fyzických osob (PFO) (v jejích výdajích není zahrnuta osobní spotřeba podnikatele a pomáhajících na farmě nezaměstnaných rodinných příslušníků). Ukazatele jsou uváděny v následující tabulce společně s údaji o hrubé zemědělské produkci.

TA4.2/01 - Základní souhrnné výsledkové ukazatele podniků hospodařících na půdě (mil. Kč)

Ukazatel	2002	2003	Meziroční index
Hrubá zemědělská produkce[1)]	72 752	67 227	92,4
v tom - rostlinná produkce	32 483	28 124	86,6
- živočišná produkce	40 269	39 103	97,1
Tržby za prodej zboží	4 264	4 023	94,3
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	92 323	94 736	102,6
Výnosy celkem[2)]	120 244	122 946	102,2
Náklady vynaložené na prodané zboží	3 801	3 490	91,8
Osobní náklady	24 830	26 127	105,2
Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	12 508	13 395	107,1
Náklady celkem[3)]	122 617	123 014	100,3

1) Za celé zemědělství ve s. c. 1989.
2) U fyzických osob příjmy celkem.
3) U fyzických osob výdaje celkem.
Pramen: Výběrové šetření FADN; ČSÚ - Hrubá zemědělská produkce za rok 2002, Hrubá zemědělská produkce za rok 2003
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

TA4.2/02 - Základní souhrnné výsledkové ukazatele podniků hospodařících bez půdy (mil. Kč)

Ukazatel	2002	2003	Meziroční index
Tržby za prodej zboží	2 137	1 765	82,6
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	8 949	5 131	57,3
Výnosy celkem	12 654	7 490	59,2
Náklady vynaložené na prodané zboží	1 955	1 622	83,0
Osobní náklady	1 392	981	70,5
Odpisy dlouhodobého nehmotnéhoa hmotného majetku	537	354	65,9
Náklady celkem	12 610	7 312	58,0

Pramen: Údaje ČSÚ
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

[67] Výkaznictví ČSÚ (Čtvrtletní výkaz P 3-04) se týká zemědělských podniků, které zaměstnávají 20 a více zaměstnanců, včetně specializovaných podniků hospodařících bez půdy, výběrové šetření FADN zahrnuje standardizovaný vzorek všech zemědělských podniků hospodařících na půdě.

V zemědělských podnicích hospodařících na půdě došlo v roce 2003 k mírnému růstu celkových výnosů o 2,2 % vlivem obdobného vývoje v objemu tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb. Celkové náklady zůstaly na úrovni roku 2002.

Souhrnné výsledky těchto podniků lze doplnit obdobnými údaji zjišťovanými ČSÚ za specializované podniky s vysokým objemem živočišné výroby nebo služeb hospodařících bez zemědělské půdy. Jedná se o velké podniky se 100 a více zaměstnanci.

Meziroční vývoj uvedených hodnot je ovlivněn i změnou struktury a počtu sledovaných podniků.

4.2.2 Nově vytvořená hodnota (účetní přidaná hodnota)

V roce 2003 došlo u podniků hospodařících na půdě ke zvýšení přidané hodnoty o 6,7 % zejména vlivem vývoje u PFO.

TA4.2/03 - Přidaná hodnota podniků hospodařících na půdě (mil. Kč)

Ukazatel	2002	2003	Meziroční index
Obchodní marže	463	533	115,1
Výkony[1)]	97 763	99 053	101,3
Výkonová spotřeba[2)]	68 944	68 336	99,1
Přidaná hodnota[3)]	29 282	31 250	106,7

1) U fyzických osob příjmy za prodej výrobků a služeb.
2) U fyzických osob nákup materiálu + provozní režie - pojistné - nákladové úroky.
3) Obchodní marže (tržby za prodej zboží - náklady vynaložené na prodané zboží) + výkony - výkonová spotřeba.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Souhrnné údaje o účetní přidané hodnotě podniků hospodařících bez půdy jsou uvedeny samostatně.

TA4.2/04 - Přidaná hodnota podniků hospodařících bez půdy (mil. Kč)

Ukazatel	2002	2003	Meziroční index
Obchodní marže	182	143	78,6
Výkony	8 942	5 027	56,2
Výkonová spotřeba	6 858	3 685	53,7
Přidaná hodnota	2 266	1 485	65,5

Pramen: Údaje ČSÚ
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Za soubor sledovaných zemědělských podniků udává ČSÚ na základě výkazu P 3-04 tyto souhrnné výsledky v roce 2003 (podniky hospodařící na půdě i bez půdy):

- výkony včetně obchodní marže 83 197 mil. Kč;
- výkonová spotřeba 53 136 mil. Kč;
- účetní přidaná hodnota 24 891 mil. Kč.

Relace uvedených ukazatelů (po zohlednění údajů za podniky bez půdy a podniky fyzických osob) jsou v obou šetřeních blízké.

4.2.3 Výsledek hospodaření, majetek a financování

Odhad hospodářského výsledku

U podniků hospodařících na půdě byl prostřednictvím výběrového šetření FADN proveden odhad výsledku hospodaření v členění podle tří základních podnikatelských forem.

TA4.2/05 - Hospodářský výsledek základních skupin podnikatelských subjektů (Kč/ha z. p.)

Podnikatelská forma	2002	2003
Zemědělská družstva	-1 092	-985
Obchodní společnosti	-899	-312
Podnikatelské subjekty fyzických osob[1)]	215 (-1 026)	1 468 (261)

1) Údaj v závorce upravuje hospodářský výsledek zahrnutím osobního důchodu podnikatelských subjektů fyzických osob.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Hospodářské výsledky podle jednotlivých podnikatelských forem, jak celkové, tak ve vyjádření na 1 ha z. p., které byly vypočteny jako rozdíl výnosů a nákladů, byly rozhodujícím způsobem ovlivněny převažující výrobní strukturou.

U všech podnikatelských forem došlo v roce 2003, ve srovnání s rokem 2002, ke zlepšení hospodářských výsledků, přičemž základním faktorem tohoto vývoje byl u všech typů podnikatelských forem relativně rychlejší růst výnosů ve srovnání s růstem celkových nákladů.

Výraznější meziroční zlepšení hospodářských výsledků bylo zaznamenáno především u podniků fyzických osob (PFO) a také u obchodních společností. U zemědělských družstev bylo meziroční zlepšení hospodářského výsledku minimální. Rozhodujícím důvodem výrazného meziročního zlepšení hospodářského výsledku u PFO je jejich převažující

orientace na rostlinnou produkci, která jak v roce 2003, tak i v předchozích letech vykazuje vyšší míru rentability proti živočišné produkci. Naopak, u podniků právnických osob (PPO), kde je podíl živočišné produkce mnohem významnější, se v hospodářských výsledcích negativně projevily nízké odbytové ceny (ceny zemědělských výrobců), resp. nízká rentabilita živočišné produkce. U zemědělských družstev se navíc z hlediska hospodářských výsledků negativně promítly vyšší finanční náklady, vyplývající z předchozího období (vysoká zadluženost, vypořádání transformačních podílů apod.).

Na základě výsledků zjištěných výběrovým šetřením FADN byl proveden odhad celkového hospodářského výsledku za jednotlivé skupiny podnikatelských subjektů, doplněný údaji ČSÚ za specializované podniky s vysokým objemem živočišné výroby nebo služeb (podniky se 100 a více zaměstnanci hospodařící bez půdy).

TA4.2/06 - Hospodářský výsledek za souhrn zemědělských podniků (mil. Kč)

Podnikatelská forma	2002	2003
Zemědělská družstva	-1 079	-975
Obchodní společnosti	-1 498	-544
Podnikatelské subjekty fyzických osob	205	1 450
Podniky hospodařící bez zemědělské půdy[1)]	44	178
Celkem	-2 328	109
Osobní důchod podniků fyzických osob	1 181	1 193
Hospodářský výsledek celkem (po odpočtu osobního důchodu podniků fyzických osob)	-3 509	-1 084

1) Specializované podniky s vysokým objemem živočišné výroby nebo služeb se 100 a více zaměstnanci.
Pramen: Výběrové šetření FADN; údaje ČSÚ
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Podle odhadu výsledků českého zemědělství za rok 2003 (tab. A4.2/06) bylo dosaženo zisku 0,1 mld. Kč a při započtení osobních důchodů u PFO ztráty ve výši 1,1 mld. Kč.

Podle údajů ČSÚ zaznamenaly v roce 2003 zemědělské podniky hospodařící na půdě i bez půdy včetně podniků rybářství se 100 a více zaměstnanci ztrátu 20 mil. Kč, tj. meziroční zlepšení o 395 mil. Kč.

Odhad základních souhrnných rozvahových ukazatelů

U podniků hospodařících na půdě byl v návaznosti na odhad hospodářského výsledku a dalších výsledkových ukazatelů proveden rovněž odhad majetku v jeho základní struktuře doplněný odhadem kapitálových zdrojů. Pro odhad byly použity údaje z rozvahy PPO a údaje o majetku a závazcích PFO zjištěných z výběrového šetření FADN.

TA4.2/07 - Základní souhrnné rozvahové ukazatele podniků hospodařících na půdě (mil. Kč)

Ukazatel	2002	2003	Meziroční index
Majetek celkem	180 969	184 744	102,1
Dlouhodobý hmotný majetek	110 345	112 341	101,8
Zásoby	39 157	38 558	98,5
Pohledávky celkem	15 620	17 451	111,7
Peněžní prostředky[1)]	7 953	9 156	115,1
Kapitál celkem	180 969	184 744	102,1
Vlastní kapitál	109 431	112 312	102,6
Cizí zdroje	70 801	72 175	101,9
Závazky celkem	47 190	50 804	107,7
Úvěry	20 002	19 228	96,1

1) U zemědělských družstev a obchodních společností krátkodobý finanční majetek.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

U podniků hospodařících na půdě byl zaznamenán meziroční růst majetku (o 2,1 %) v celé jeho základní struktuře s výjimkou zásob. Výraznějšího tempa růstu dosáhly pohledávky a peněžní prostředky. V kapitálové struktuře došlo k mírnému posílení vlastního kapitálu i cizích zdrojů. Z vývoje pohledávek a závazků lze odvodit rozšíření obchodních úvěrů.

Rozvahové ukazatele podniků hospodařících na půdě jsou doplněny údaji ČSÚ (v relativně užší struktuře), jejichž objemy jsou meziročně ovlivněny i částečnou změnou souboru sledovaných podniků.

TA4.2/08 - Základní souhrnné rozvahové ukazatele podniků hospodařících bez půdy (mil. Kč)

Ukazatel	2002	2003	Meziroční index
Majetek celkem	12 704	7 130	56,1
Dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek	5 181	3 287	63,4
Zásoby	2 097	1 366	65,1
Kapitál celkem	12 704	7 130	56,1
Vlastní kapitál	7 196	3 726	51,8

Pramen: Údaje ČSÚ
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Podrobnější údaje, včetně časových řad standardně zjišťovaných ukazatelů, jsou uvedeny v tab. A4.2/01 - 03.

4.3 Ekonomické výsledky zemědělských podniků

Analýza ekonomických výsledků vychází standardně z ukazatelů přepočtených na 1 ha z. p. a opírá se o meziroční srovnání dosažených výsledků.

4.3.1 Ekonomické výsledky podle podnikatelských forem

Podniky právnických osob

Náklady

V roce 2003 pokračoval trend v poklesu nákladů z roku 2002 o 1,2 %. Snížily se náklady provozní, finanční i mimořádné, přičemž dynamika meziročních změn celkových i provozních nákladů byla v obou podnikatelských formách zásadně odlišná. Zatímco u zemědělských družstev došlo k poklesu nákladů o 7,1 %, u obchodních společností se celkové náklady zvýšily o 3,7 %. V obou podnikatelských formách byl konečný výsledek především ovlivněn provozními náklady.

TA4.3/01 - Náklady[1)] (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	meziroční index
Náklady celkem	38 963	36 182	38 815	40 258	38 664	38 204	98,8
z toho - provozní	37 838	35 253	37 719	39 157	37 562	37 187	99,0
- finanční	976	903	1 045	1 040	1 004	972	96,8
- mimořádné	120	76	104	62	111	68	61,3

1) Hodnoty za obodobí 2002 navazují na uspořádání položek výkazu zisku a ztráty 2003.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Snižování provozních nákladů bylo způsobeno zhoršenou ekonomickou situací zejména u zemědělských družstev.

Nejpodstatnější část v provozních nákladech zaujímá spotřeba materiálu a energie, kde meziroční snížení o 3,9 % výrazně ovlivnilo jejich pokles. Meziročně se rovněž snížily náklady na služby, ostatní složky provozních nákladů za PPO celkem vykazují meziroční zvýšení. Jde o osobní náklady, odpisy a daně a poplatky.

TA4.3/02 - Vybrané položky provozních nákladů (Kč/ha z. p.)

Nákladová položka	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	meziroční index
Spotřeba materiálu a energie	16 437	14 624	16 169	16 489	16 194	15 558	96,1
Služby	4 486	4 246	5 191	5 084	4 838	4 693	97,0
Osobní náklady	9 313	9 021	8 565	9 051	8 875	9 000	101,4
Daně a poplatky	567	573	528	582	544	574	105,5
Odpisy	3 829	3 746	3 624	3 893	3 699	3 801	102,8

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Meziroční dynamika změny jednotlivých složek provozních nákladů je mezi zemědělskými družstvy a obchodními společnostmi výrazně odlišná. Obecně platí, že došlo k meziročnímu poklesu nákladových položek u zemědělských družstev a k mírnému zvýšení u obchodních společností.

Snížení nákladů na spotřebu materiálu a energie bylo ovlivněno především snížením nákladů na průmyslová hnojiva, krmiva a steliva, pohonné hmoty a elektrickou energii. U těchto nákladových položek, kromě elektrické energie, došlo ke snížení cen. Objemově se snížila jen spotřeba pohonných hmot (kde se naopak meziroční cenový index zvýšil). Toto snížení bylo zejména ovlivněno značným suchem na většině území ČR v letních a podzimních měsících.

TA4.3/03 - Spotřeba materiálu a energie (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	meziroční index
Spotřeba materiálu a energie	16 437	14 624	16 169	16 489	16 194	15 558	96,1
z toho - osiva a sadba	1 396	1 502	1 588	1 667	1 483	1 582	106,7
- hnojiva	1 753	1 310	1 720	1 334	1 725	1 315	76,2
- přípravky ochrany rostlin	1 844	1 786	1 914	1 930	1 868	1 853	99,2
- krmiva a steliva	4 018	3 757	4 113	3 869	4 047	3 807	94,1
- pohonné hmoty	1 699	1 601	1 642	1 634	1 662	1 617	97,3
- elektrická energie	779	736	750	752	761	742	97,5

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Cenové indexy také potvrzují, že zvýšené náklady na osiva a sadbu byly ovlivněny zvýšením cen těchto vstupů.

Meziroční snížení nákladů na služby bylo vyvoláno nedostatkem provozního kapitálu zemědělských podniků. Snížily se náklady na opravy a údržbu a na agrochemické a polní práce. K největšímu nárůstu nákladů dochází u poradenských služeb. Zemědělské podniky začínají více využívat poradenství zejména v souvislosti s možností získat finanční zdroje z různých podpůrných programů.

TA4.3/04 - Srovnání meziročního růstu jednotlivých položek materiálu a energie a meziročních indexů cen vstupů

Nákladová položka	Meziroční index růstu nákladů	Index cen vstupů dle ČSÚ
Osiva a sadba	106,7	105,4
Hnojiva	76,2	87,9
Přípravky ochrany rostlin	99,2	100,8
Krmiva	94,1	94,2
Pohonné hmoty	97,3	103,3
Elektrická energie	97,5	96,9

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

TA4.3/05 - Náklady na služby (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	meziroční index
Služby celkem	4 486	4 246	5 191	5 084	4 838	4 693	97,0
z toho - opravy a udržování	671	502	761	713	718	618	86,1
- agrochem. a polní práce	623	594	800	691	717	649	90,5
- plemen. a veterin. služby	703	685	629	661	662	670	101,2
- poradenské služby	142	185	195	231	170	209	122,9
- pachtovné	577	620	566	583	569	597	104,9

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

K soustavnému zvyšování nákladů dochází u pachtovného, které v průměru vzrostlo na téměř 600 Kč/ha z. p. (pro srovnání 400 Kč/ha z. p. v roce 2000 a 250 Kč/ha z. p. v roce 1993).

V roce 2003 dále pokračoval pokles finančních i mimořádných nákladů. Finanční náklady klesají hlavně proto, že se snižují nákladové úroky, tj. cena cizího kapitálu.

Graf TA4.3/01 - Vývoj celkových nákladů a vybraných nákladových položek u podniků právnických osob

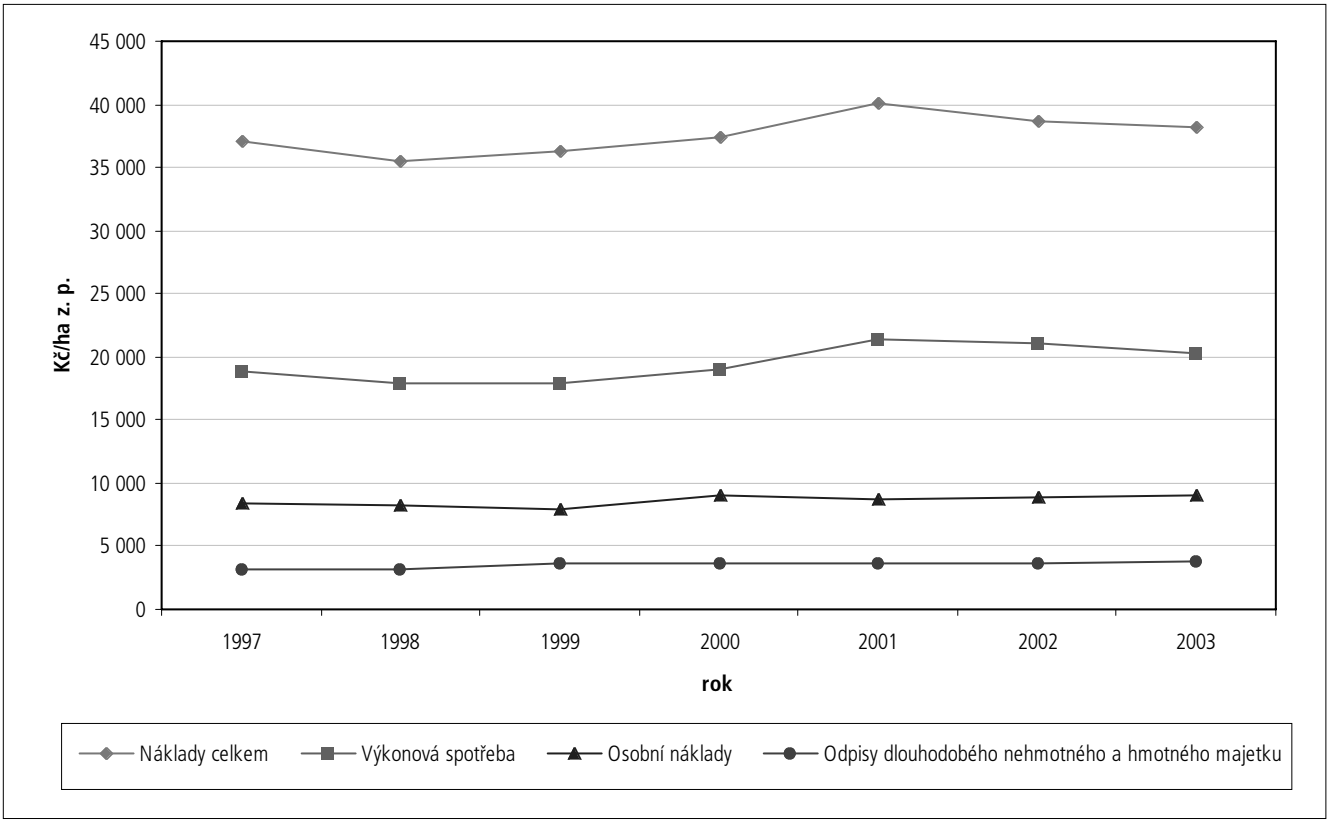

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Výnosy

Nepříznivá ekonomická situace zemědělských podniků i nepříznivé klimatické podmínky roku 2003 ovlivnily zejména pokles tržeb za rostlinné a živočišné výrobky. Celkové výnosy byly téměř na stejné úrovni jako v roce 2002. Kladně se zde projevil vliv tržeb za ostatní vlastní výrobky, včetně tržeb z nezemědělských činností.

Meziroční dynamika změn ve výnosech a jejich jednotlivých složek je rozdílná u zemědělských družstev a obchodních společností. Obchodní společnosti ve snaze udržet výnosy zaměřily pozornost na služby a nezemědělské činnosti. Pokles výnosů za PPO celkem v roce 2003 byl způsoben jejich snížením u zemědělských družstev (o 7,1 %). Obchodní společnosti zvýšily meziročně výnosy o 5,4 %.

TA4.3/06 - Výnosy[1)] a tržby (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	meziroční index
Výnosy celkem	37 871	35 197	37 916	39 946	37 687	37 586	99,7
z toho - tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	29 365	27 264	28 990	29 856	28 973	28 514	98,4
z toho - tržby RV	10 467	9 604	10 413	10 274	10 362	9 898	95,5
- tržby ŽV	14 881	14 105	14 299	13 774	14 501	13 876	95,7
- tržby za ostatní vlastní výrobky vč. tržeb z nezemědělské činnosti	1 255	1 307	1 563	2 558	1 395	1 965	140,9
- tržby za prodej vlastních služeb z nezemědělské činnosti	766	916	890	1 185	820	1 051	128,2

1) Hodnoty za období 2002 navazují na uspořádání položek výkazu zisku a ztráty 2003.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Relace mezi náklady a tržbami se meziročně výrazněji nezměnila. V obou právních formách je v podstatě vyrovnán vztah mezi náklady a tržbami, kromě osobních nákladů, které zůstávají u zemědělských družstev vyšší.

TA4.3/07 - Náklady[1)] na 1 Kč tržeb

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003
Náklady celkem	1,33	1,33	1,34	1,35	1,33	1,34
z toho - materiál a energie	0,56	0,54	0,56	0,55	0,56	0,55
- osobní náklady	0,32	0,33	0,30	0,30	0,31	0,32
- odpisy	0,13	0,14	0,13	0,13	0,13	0,13

1) Hodnoty za období 2002 navazují na uspořádání položek výkazu zisku a ztráty 2003.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Graf TA4.3/02 - Vývoj výnosů, výkonů a tržeb u podniků právnických osob

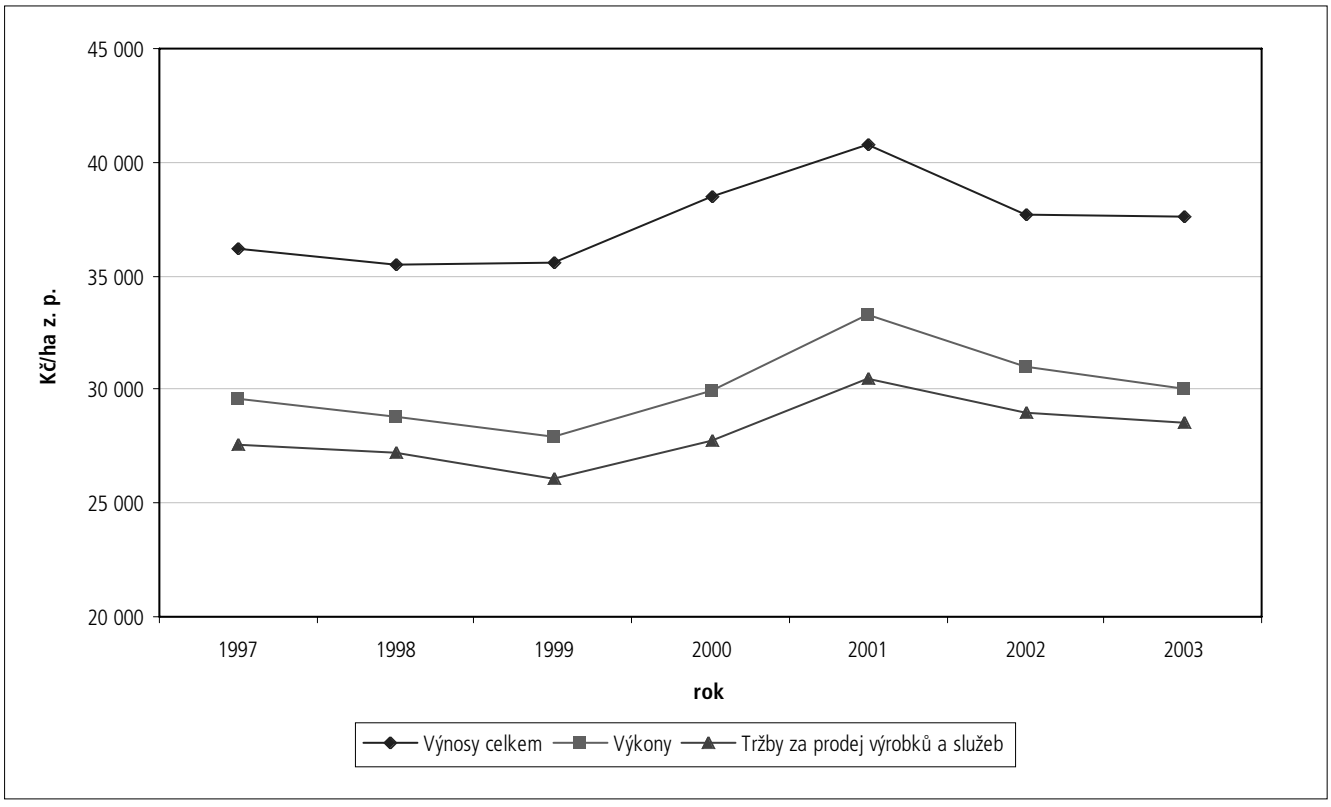

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Účetní přidaná hodnota

Nepříznivý ekonomický vývoj v roce 2002 ovlivnil výrazné snížení přidané hodnoty. Tato tendence pokračovala i v roce 2003, ale mírnějším tempem. U přidané hodnoty se stejně jako u ostatních ukazatelů projevila rozdílná meziroční dynamika změn. U zemědělských družstev došlo k dalšímu poklesu přidané hodnoty, u obchodních společností byl zaznamenán meziroční růst.

TA4.3/08 - Přidaná hodnota (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	meziroční index
Obchodní marže	203	229	102	176	149	199	133,6
Výkony	31 534	28 603	30 969	31 572	31 039	30 051	96,8
Výkonová spotřeba	20 923	18 870	21 360	21 573	21 032	20 251	96,3
Přidaná hodnota	10 814	9 962	9 711	10 175	10 156	9 999	98,5

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Hospodářský výsledek

Úroveň hospodářského výsledku je do značné míry ovlivňována tvorbou přidané hodnoty. Spolupůsobí zde však faktory ovlivňující provozní hospodářský výsledek. Jedná se o celkový vývoj a výši podpor a finanční výnosy včetně mimořádných výnosů a nákladů. V rámci provozního hospodářského výsledku došlo meziročně k výraznému snížení ztrátovosti, zejména u obchodních společností. Zemědělská družstva již druhý rok vykazují v provozní oblasti vysokou ztrátovost. V zemědělství již řadu let existuje značná ztrátovost z finančních operací, meziročně došlo opět k mírnému zvýšení ztráty. Celkový hospodářský výsledek je každoročně pozitivně ovlivňován mimořádným hospodářským výsledkem. Meziročně došlo ke snížení celkové ztráty zemědělských podniků, přestože zůstává u zemědělských družstev trvale vysoká a byla v roce 2003 zhruba třikrát vyšší než u obchodních společností.

TA4.3/09 - Struktura hospodářského výsledku (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003
HV - provozní[1]	-1 032	-751	-948	-41	-977	-366
- finanční[2]	-383	-459	-359	-518	-367	-488
- za běžnou činnost[3]	-1 439	-1 165	-1 260	-552	-1 331	-830
- mimořádný[4]	346	174	354	232	350	205
- za účetní období[5]	-1 092	-985	-899	-312	-977	-618

1) Provozní výsledek hospodaření = provozní výnosy - provozní náklady.
2) Finanční výsledek hospodaření = finanční výnosy - finanční náklady.
3) Výsledek hospodaření za běžnou činnost = provozní výsledek hospodaření + finanční výsledek hospodaření - daň z příjmů za běžnou činnost.
4) Mimořádný výsledek hospodaření = mimořádné výnosy - mimořádné náklady - daň z příjmů z mimořádné činnosti.
5) Výsledek hospodaření za účetní období = výsledek hospodaření za běžnou činnost + mimořádný výsledek hospodaření (+/-) převod podílu na výsledku hospodaření společníkům.

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Na úroveň hospodářského výsledku působí každoročně celá řada pozitivních i negativních vlivů.

Negativně v roce 2003 působilo zejména:

- snížení hrubé zemědělské produkce o 7,6 %;
- pokračující snižování cen zemědělských výrobců (index 97,1), a to u rostlinných výrobků (index 99,0) i u živočišných výrobků (index 96,0).

Pozitivně na úroveň hospodářského výsledku v roce 2003 působilo:

- mírné snížení cen vstupů do zemědělství (index 98,4);
- meziroční zvýšení dotací provozního charakteru o 44,8 % (tab. TA4.3/10).

TA4.3/10 - Dotace provozního charakteru a jejich vliv na hospodářský výsledek (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	meziroční index
Dotace provozního charakteru	1 697	2 423	1 800	2 660	1 773	2 567	144,8
Hospodářský výsledek po odpočtu dotací	-2 789	-3 408	-2 699	-2 972	-2 750	-3 185	115,8

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Tabulka také ukazuje, že bez dotací provozního charakteru by byl meziroční propad hospodářského výsledku ještě podstatně vyšší.

Z celkového počtu podniků, zařazených do výběrového šetření FADN v roce 2003 bylo 47,9 % podniků ziskových a 52,1 % podniků ztrátových. Ziskových bylo 36,8 % zemědělských družstev a 55,9 % obchodních společností.

Podrobnější údaje o nákladech a výnosech jsou uvedeny v tab. A4.3/01.

Graf TA4.3/03 - Vývoj hospodářského výsledku za účetní období u podniků právnických osob

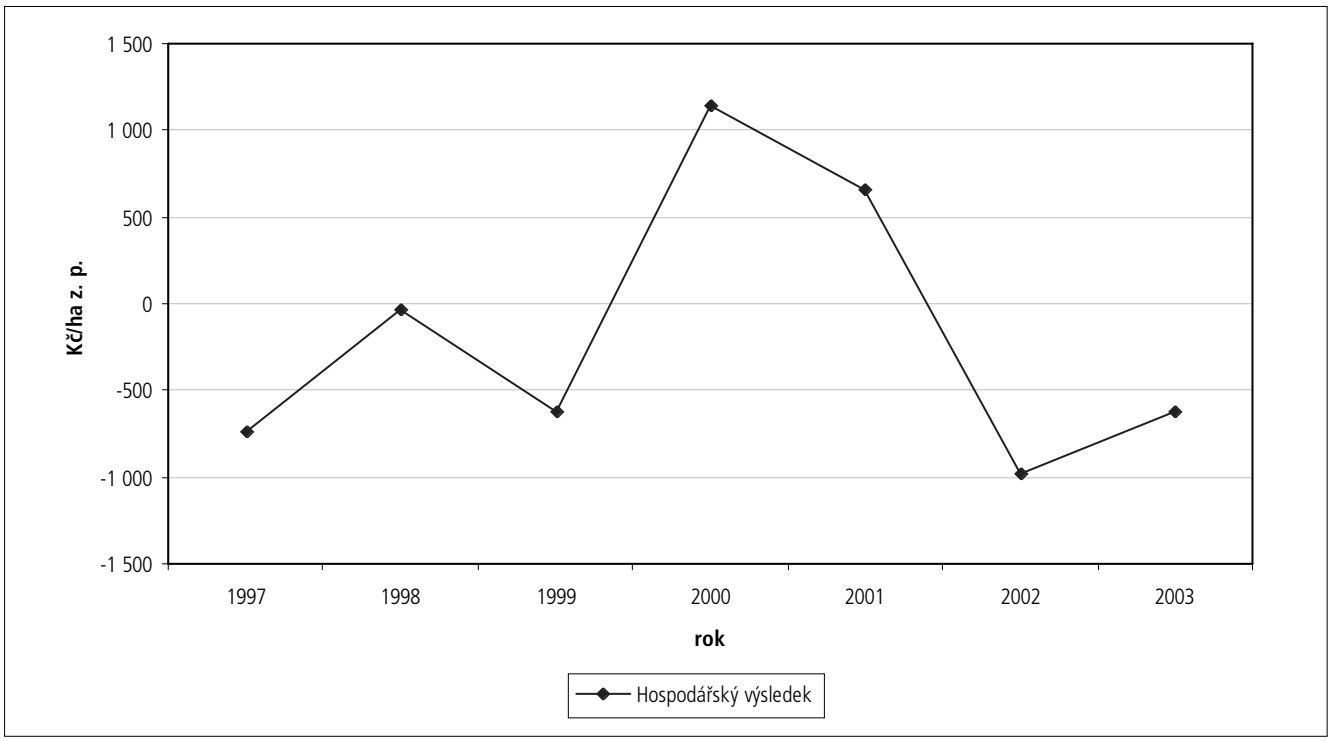

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Majetek a jeho struktura

V hodnotě majetku i jeho základní struktuře nedošlo meziročně za právnické osoby celkem k žádným výrazným změnám. V rámci jednotlivých právních forem došlo k větším změnám u obchodních společností, kde se hodnota majetku zvýšila, a to ve všech jeho základních druzích, zatímco u zemědělských družstev naopak došlo k jeho poklesu.

Graf TA4.3/04 - Vývoj majetku a jeho hlavních složek u podniků právnických osob

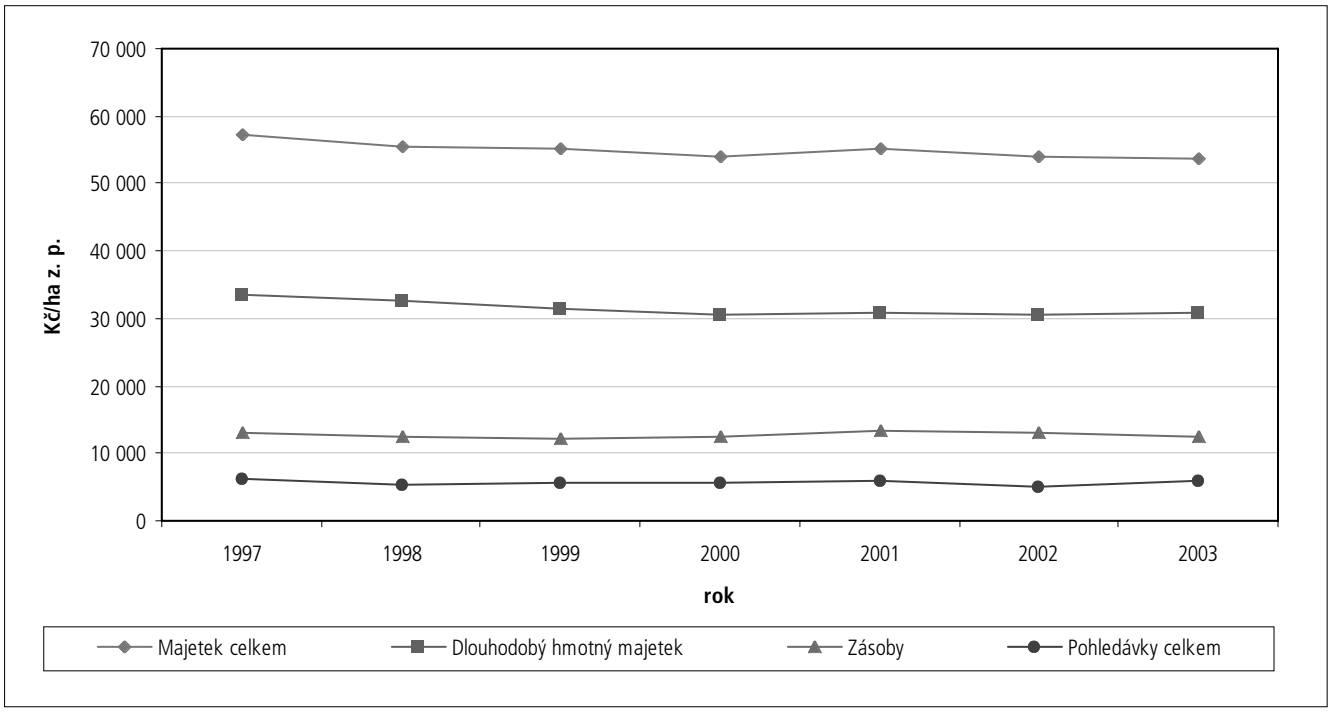

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Podrobnější údaje o majetku a jeho struktuře jsou uvedeny v tab. A4.3/02.

Mezi oběma formami podnikatelských subjektů jsou patrné rozdíly ve struktuře dlouhodobého hmotného majetku. Zemědělská družstva disponují větším podílem staveb a budov a vyšší hodnotou základního stáda zvířat. Obchodní

společnosti mají větší podíl aktivní složky dlouhodobého hmotného majetku, tj. strojů a zařízení, a rovněž vyšší hodnotu pozemků a vytvářejí si tak lepší předpoklady pro racionální hospodaření v budoucnosti. Oběžný majetek a jeho jednotlivé složky jsou u obou právních forem zhruba na stejné výši.

TA4.3/11 - Majetek a jeho základní složky (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	meziroční index
Majetek celkem	56 493	53 556	52 136	54 573	53 883	53 821	99,9
Dlouhodobý majetek	34 801	32 803	31 885	33 585	33 048	33 027	99,9
Dlouhodobý hmot. majetek	32 043	30 336	29 770	31 563	30 651	30 820	100,6
Oběžný majetek	21 267	20 372	19 607	20 535	20 299	20 375	100,4

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Kapitál a jeho struktura

Úroveň celkového kapitálu a jeho základních složek se v roce 2003 u PPO celkem ve srovnání s předchozím rokem výrazně nezměnila.

Základní složky kapitálu z hlediska objemu a meziročního vývoje se mezi podnikatelskými formami výrazněji odlišují. Obchodní společnosti disponují vyšším vlastním kapitálem a u zemědělských družstev působí v jejich financování více cizí kapitál. Také vývojové tendence byly rozdílné. U zemědělských družstev došlo meziročně k poklesu základních složek kapitálu a u obchodních společností tomu bylo opačně.

TA4.3/12 - Kapitál a jeho základní složky (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	meziroční index
Kapitál celkem	56 493	53 556	52 136	54 573	53 883	53 821	99,9
Vlastní kapitál	27 130	25 502	30 552	31 991	28 646	28 808	100,6
Cizí kapitál	29 096	27 991	21 300	22 470	24 962	24 924	99,8

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Mezi zemědělskými družstvy a obchodními společnostmi je rozdílná nejen celková výše vlastního a cizího kapitálu, ale i jejich vnitřní struktura.

Vlastní kapitál zemědělských družstev je tvořen z 55,4 % základním kapitálem a z 44,6 % fondy ze zisku. U obchodních společností je podíl základního kapitálu podstatně vyšší, v roce 2003 činil 92,4 %.

TA4.3/13 - Struktura vlastního kapitálu (%)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti	
	2002	2003	2002	2003
Vlastní kapitál	100,0	100,0	100,0	100,0
z toho - základní kapitál	55,2	55,4	92,8	92,4
- kapitálové fondy	10,4	9,4	5,0	4,1
- fondy ze zisku	40,6	44,6	7,4	8,7

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

U cizího kapitálu nedošlo meziročně k výraznějším změnám. Celková úroveň dlouhodobých závazků i bankovních úvěrů byla v roce 2003 zhruba na úrovni minulého roku. K výraznějšímu meziročnímu nárůstu došlo u krátkodobých závazků, zejména u obchodních společností. Důvodem byla nižší platební schopnost zemědělských podniků.

TA4.3/14 - Vybrané složky cizího kapitálu (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	meziroční index
Dlouhodobé závazky	16 270	15 624	6 446	7 220	11 174	11 043	98,8
Krátkodobé závazky	6 174	6 502	6 956	8 026	6 543	7 312	111,8
Bankovní úvěry	5 769	5 412	6 301	6 290	5 989	5 849	97,7

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Ve struktuře cizího kapitálu nedošlo meziročně k významnějším změnám. U zemědělských družstev zaujímají nejvyšší podíl dlouhodobé závazky, které hlavně vyplývají z transformačních nároků oprávněných osob. Meziročně sice došlo k mírnému snížení, ale vysoká úroveň dlouhodobých závazků obecně zvyšuje zadluženost zemědělských družstev. U obchodních společností se jednotlivé složky cizího kapitálu příliš neliší.

TA4.3/15 - Struktura cizího kapitálu (%)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti	
	2002	2003	2002	2003
Cizí kapitál	100,0	100,0	100,0	100,0
z toho - dlouhodobé závazky	55,9	55,8	30,3	32,1
- krátkodobé závazky	21,2	23,2	32,7	35,7
- bankovní úvěry	19,8	19,3	29,6	28,0

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Méně příznivá ekonomická situace zemědělských podniků se odráží i ve vývoji a výši krátkodobých pohledávek a závazků po lhůtě splatnosti. Došlo zejména ke zvýšení závazků po lhůtě splatnosti, a to u obchodních společností. Lepší ekonomická situace obchodních společností vede zřejmě k tomu, že se tato podnikatelská skupina více zaměřuje na investice do budoucnosti. Tím, že jsou ekonomicky silnější, jsou méně ohroženy případnými problémy s nesplácením svých závazků. Na druhé straně u obchodních společností se zvyšují i pohledávky po lhůtě splatnosti a tím je rovněž snižována jejich platební schopnost. Této problematice bude nutno věnovat zvýšenou pozornost, protože dlouhodobější neplnění závazků může vést až k likvidaci podniků.

TA4.3/16 - Krátkodobé pohledávky a závazky po lhůtě splatnosti (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	meziroční index
Pohledávky	2 448	2 356	2 278	2 603	2 346	2 475	105,5
Závazky	2 634	2 525	2 838	3 462	2 720	3 007	110,6

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Podrobnější údaje o kapitálu a jeho struktuře jsou uvedeny v tab. A4.3/03.

Graf TA4.3/05 - Vývoj kapitálu a jeho struktury u podniků právnických osob

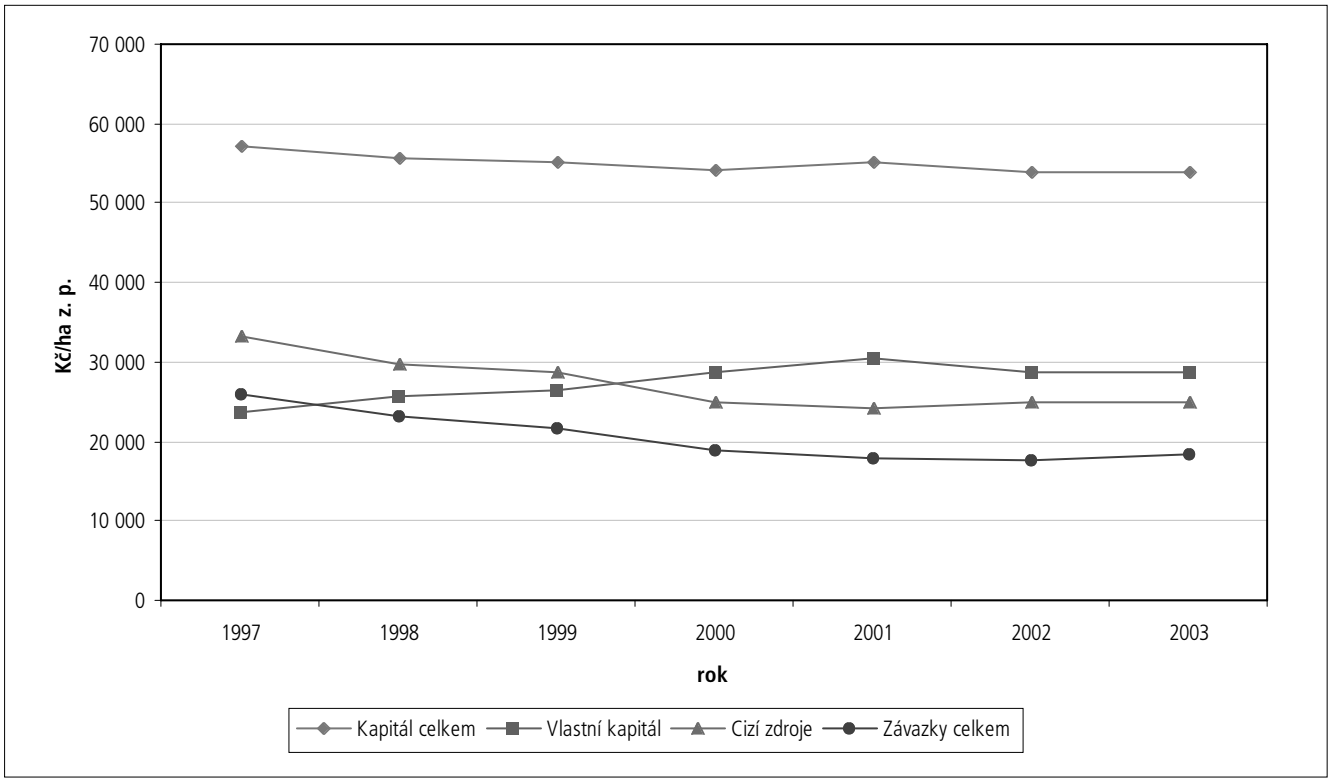

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Finanční analýza

Finanční analýza je obdobně jako v minulých letech zaměřena na hodnocení likvidity, zadluženosti, aktivity a výnosnosti kapitálu.

Likvidita

V roce 2003 pokračovala tendence zemědělských podniků z roku 2002 ve zhoršování schopnosti splácet krátkodobé závazky. V tomto směru byla horší situace u obchodních společností ovlivněná vyššími krátkodobými závazky.

TA4.3/17 - Likvidita

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003
Okamžitá likvidita[1)]	0,35	0,32	0,28	0,27	0,31	0,29
Běžná likvidita[2)]	1,17	1,15	0,97	0,97	1,06	1,05
Celková likvidita[3)]	3,41	3,10	2,78	2,53	3,06	2,76

1) Okamžitá likvidita = peněžní prostředky / krátkodobé závazky.
2) Běžná likvidita = (peněžní prostředky + krátkodobé pohledávky) / krátkodobé závazky.
3) Celková likvidita = oběžná aktiva / (krátkodobé závazky + krátkodobé finanční výpomoci).
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Úroveň celkové likvidity odpovídá stejně jako v minulých letech požadovaným parametrům pro zemědělství. Při tomto hodnocení mohou být určitým obecným problémem zemědělských podniků málo likvidní zásoby, jejichž účetní ocenění nemusí vždy odrážet tržní hodnotu, zejména v souvislosti s relativně dlouhodobým výrobním cyklem.

Zadluženost

Ukazatele zadluženosti byly v roce 2003 zhruba na úrovni předchozího roku, jak vyplývá z minimálních meziročních změn ve struktuře kapitálu.

TA4.3/18 - Zadluženost

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003
Úvěrová zadluženost[1)] (%)	21,26	21,22	20,62	19,66	20,91	20,30
Míra zadluženosti[2)] (%)	51,50	52,26	40,85	41,17	46,33	46,31
Stupeň zadluženosti[3)]	1,07	1,10	0,70	0,70	0,87	0,87

*1) Úvěrová zadluženost = úvěry celkem / vlastní kapitál * 100.*
*2) Míra zadluženosti = cizí kapitál / celkový kapitál * 100.*
3) Stupeň zadluženosti = cizí kapitál / vlastní kapitál.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Zadluženost v rámci jednotlivých právních forem je zhruba na stejné úrovni, mimo míru zadluženosti, která je podstatně vyšší u zemědělských družstev a je ovlivněna vyššími dlouhodobými závazky, vyplývajícími z transformačních dluhů. Úvěrová zadluženost je za PPO celkem nízká.

Aktivita

Obrat aktiv (tab. TA4.3/19) je v zemědělství stále nízký a meziročně nedošlo k žádným podstatným změnám.

TA4.3/19 - Obrat a reprodukční schopnost aktiv

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003
Obrat celkových aktiv[1)]	0,52	0,51	0,56	0,55	0,54	0,53
Obrat fixních aktiv[2)]	0,84	0,83	0,91	0,89	0,88	0,86
Reprodukční schopnost aktiv[3)]	20,64	19,40	19,13	15,24	19,80	16,91

1) Obrat a reprodukční schopnost celkových aktiv = tržby za prodej vlastních výrobků a služeb / celková aktiva.
2) Obrat a reprodukční schopnost fixních aktiv = tržby za prodej vlastních výrobků a služeb / fixní aktiva (dlouhodobý majetek).
3) Reprodukční schopnost aktiv = celková aktiva / (hospodářský výsledek + odpisy).
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

V roce 2003 došlo ke zkrácení doby nezbytné pro pořízení nových aktiv z vytvořeného cash flow, a to zejména v důsledku meziročního snížení ztrátovosti a zvýšení odpisů u obchodních společností.

Výnosnost kapitálu

Výnosnost kapitálu se v meziročním srovnání zlepšila, ale v obou letech se pohybuje v nežádoucích záporných hodnotách. K jejímu výraznějšímu zlepšení došlo u obchodních společností.

TA4.3/20 - Výnosnost kapitálu (%)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003
Výnosnost celkového kapitálu[1)]	-1,93	-1,84	-1,72	-0,57	-1,81	-1,15
Výnosnost vlastního kapitálu[2)]	-4,03	-3,86	-2,94	-0,98	-3,41	-2,15

*1) Výnosnost celkového kapitálu = hospodářský výsledek za účetní období / celkový kapitál * 100.*
*2) Výnosnost vlastního kapitálu = hospodářský výsledek za účetní období / vlastní kapitál * 100.*
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Nízkou, resp. zápornou výnosností kapitálu se řadí zemědělství mezi ekonomicky málo zajímavá odvětví národního hospodářství, což se negativně projevuje zejména při získávání bankovních úvěrů.

Podniky fyzických osob

Výdaje

Výdaje v této podnikatelské skupině se od roku 2000 stále snižují, a to ve všech velikostních skupinách podniků. V roce 2003 došlo ke zrychlení tempa tohoto poklesu. Výdaje se v průměru snížily o 8,4 %. Uvedené snížení bylo ovlivněno nižšími výdaji na nákup materiálu (o 5,4 %). K výraznému snížení došlo též u výdajů na provozní režie (o 12,2 %). Ostatní výdajové položky se mírně zvýšily. Výdaje na nákup zboží u PFO prakticky v roce 2003 neexistovaly.

TA4.3/21 - Výdaje (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Celkem
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Výdaje celkem	2002	22 400	20 483	18 522	17 354	18 802
	2003	20 154	19 185	17 649	15 261	17 231
z toho - nákup materiálu	2002	11 296	9 727	8 918	8 587	9 167
	2003	10 806	9 771	8 548	7 783	8 672
- osobní výdaje[1)]	2002	882	970	1 402	1 808	1 429
	2003	832	841	1 612	1 699	1 437
- provozní režie	2002	5 237	5 001	4 450	4 243	4 545
	2003	4 599	4 434	4 176	3 471	3 990
- odpisy	2002	3 905	3 648	2 715	2 264	2 823
	2003	3 698	3 901	3 035	2 213	2 936

1) Mzdy a platby do fondů.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Z hodnocení jednotlivých položek spotřeby materiálu vyplývá, že meziročně došlo ke snížení většiny výdajových položek. Toto snížení u hnojiv, krmiv a přípravků ochrany rostlin bylo výrazně ovlivněno snížením cen těchto materiálů. Spotřeba PHM se také meziročně snížila, což při zvýšení cen představuje snížení objemu této nákladové položky. Důvodem je zejména omezení některých prací tak jako u PPO vlivem sucha.

Graf TA4.3/06 - Vývoj výdajů a jejich vybraných položek

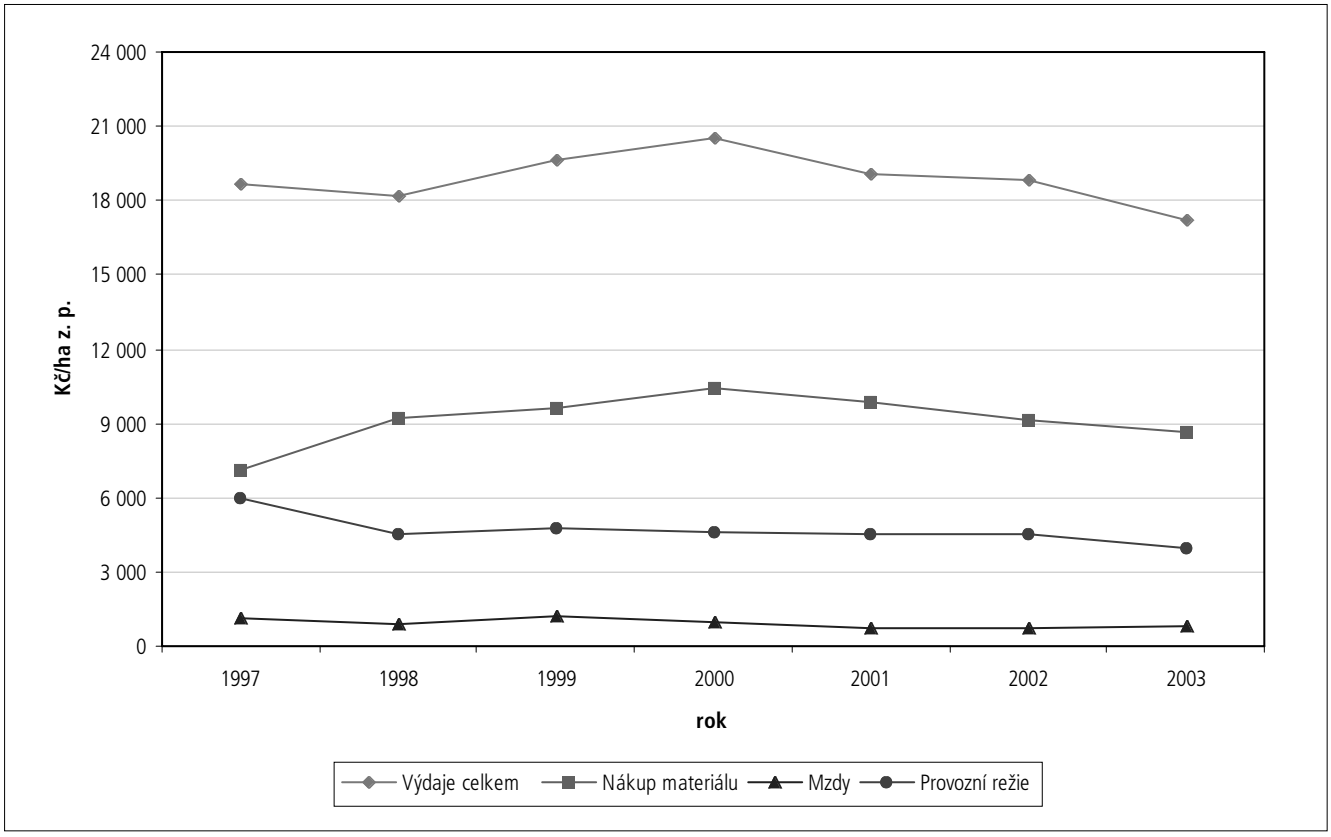

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková, M. Vojtíšek (VÚZE)

TA4.3/22 - Spotřeba materiálu a pohonných hmot podle velikostních skupin podniků (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Celkem
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Nakoupená osiva a sadba	2002	2 166	1 529	1 271	1 357	1 435
	2003	2 056	1 630	1 447	1 213	1 443
Nakoupená hnojiva	2002	1 630	1 661	1 603	1 714	1 657
	2003	1 581	1 574	1 530	1 552	1 551
Nakoupená krmiva	2002	869	954	1 122	573	862
	2003	918	1 153	939	433	783
Nakoupené prostředky ochrany rostlin	2002	1 461	1 564	1 571	1 906	1 685
rostlin	2003	1 378	1 540	1 505	1 799	1 613
Spotřeba pohonných hmot	2002	2 153	1 914	1 842	1 796	1 868
	2003	1 989	1 861	1 726	1 724	1 772

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Příjmy

Pokles příjmů v této podnikatelské skupině lze sledovat od roku 2000 do roku 2002. V roce 2003 došlo ke zpomalení tempa poklesu a meziročně se příjmy v průměru snížily jen o 1,7 %.

Nejvýznamnější složkou celkových příjmů představují tržby za rostlinné výrobky, které meziročně vykazují mírné zvýšení (o 3,7 %). Za průměr podniků došlo ke snížení tržeb ze živočišné výroby a ostatních tržeb.

TA4.3/23 - Příjmy (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Celkem
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Příjmy celkem	2002	22 936	20 665	19 194	17 068	19 017
	2003	22 933	20 534	19 368	16 267	18 699
z toho - prodej výrobků a služeb	2002	19 707	17 497	15 934	13 793	15 770
	2003	20 898	18 130	16 259	13 384	15 897
- z toho - rostlinná výroba	2002	11 368	10 092	9 495	10 337	10 098
	2003	12 758	10 575	10 116	10 228	10 467
- živočišná výroba	2002	7 679	6 847	5 864	2 480	4 941
	2003	7 268	6 814	5 559	2 639	4 818
- ostatní tržby	2002	660	558	575	976	731
	2003	7 268	6 814	5 559	2 639	4 818

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Vztah výdajů na 1 Kč příjmů se výrazně zlepšil hlavně vlivem sníženého nákupu materiálu a nižších režijních nákladů.

TA4.3/24 - Výdaje na 1 Kč příjmů

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Celkem
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Výdaje celkem	2002	0,98	0,99	0,96	1,02	0,99
	2003	0,88	0,93	0,91	0,94	0,92
z toho - nákup materiálu	2002	0,49	0,47	0,46	0,50	0,48
	2003	0,47	0,48	0,44	0,48	0,46
- odpisy	2002	0,17	0,18	0,14	0,13	0,15
	2003	0,16	0,19	0,16	0,14	0,16
- osobní výdaje	2002	0,04	0,05	0,07	0,11	0,08
	2003	0,04	0,04	0,08	0,10	0,08
- režie	2002	0,23	0,24	0,23	0,25	0,24
	2003	0,20	0,22	0,22	0,21	0,21

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Meziroční zlepšení vztahu výdajů k příjmům, resp. zvýšení efektivnosti vkladů výrazně přispělo ke zlepšení hospodářského výsledku.

Hospodářský výsledek

Hospodářský výsledek (rozdíl příjmů a výdajů) se meziročně výrazně zlepšil zejména vlivem značného snížení výdajů. K meziročnímu zlepšení došlo ve všech velikostních skupinách PFO.

Jako v minulých letech, tak i za rok 2003, byl z hlediska srovnatelnosti hospodářského výsledku podniků fyzických a právnických osob proveden dopočet osobního důchodu podnikatelů a jejich pomáhajících rodinných příslušníků podle stejných metodických principů. Při započtení osobního důchodu podnikatele a jeho rodiny dochází k výraznému snížení hospodářského výsledku.

TA4.3/25 - Struktura hospodářského výsledku (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Celkem
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Rozdíl příjmů a výdajů	**2002**	536	182	672	-286	215
	2003	2 779	1 349	1 719	1 006	1 468
Osobní důchod podnikatele	**2002**	3 100	2 353	1 133	346	1 241
	2003	3 047	2 379	1 154	355	1 207
Hospodářský výsledek se započtením osobního důchodu	**2002**	-2 564	-2 171	-461	-632	-1 026
	2003	-268	-1 030	565	651	261
Dotace provozního charakteru	**2002**	1 584	1 627	1 925	2 089	1 902
	2003	1 668	1 954	2 435	2 455	2 289
Hospodářský výsledek po odpočtu dotací	**2002**	-4 148	-3 798	-2 386	-2 721	-2 928
	2003	-1 936	-2 984	-1 870	-1 804	-2 028

1) Pro srovnání hospodářského výsledku PPO a PFO je užíván metodický postup, který vychází z průměrného zaměstnaneckého platu v rezortu zemědělství za sledovaný rok (v roce 2003 podle údajů ČSÚ činil 141 144,- Kč/rok, tj.11 762,- Kč/měsíc), koeficientu zaměstnanosti (průměrný počet pracujících rodinných příslušníků na 1 podnik) a počtu PFO. V propočtu je zohledněna i naturální spotřeba rodiny. Vypočtený údaj je přepočten na 1 ha z. p. Výsledný normativní údaj, který v roce 2003 činil 1 207,- Kč/ha z. p., je použit pro korekci hospodářského výsledku PFO.

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Hospodářský výsledek je do značné míry ovlivňován dotacemi provozního charakteru (meziroční zvýšení o 20,3 %), směrem k větším podnikům dochází k jejich zvyšování.

Podrobnější údaje o výdajích a příjmech jsou uvedeny v tab. A4.3/05.

Graf TA4.3/07 - Příjmy, výdaje a rozdíl příjmů a výdajů

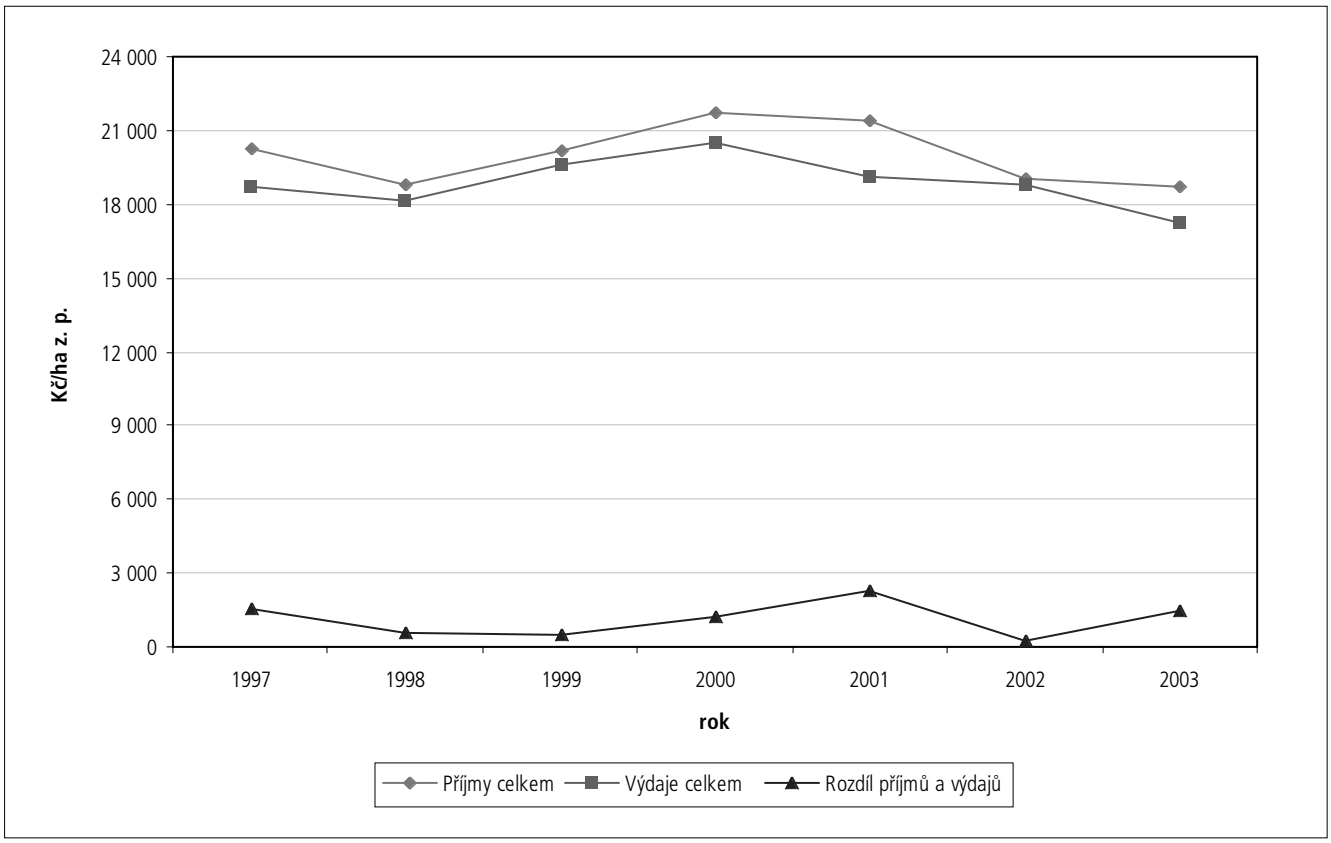

Pramen: Výběrové šetření FADN

Zpracoval: A. Picková, M. Vojtíšek (VÚZE)

Majetek

Hodnota majetku u PFO se od roku 2000 soustavně snižuje vlivem dlouhodobého hmotného majetku. V hodnotě majetku existují trvale výrazné rozdíly mezi jednotlivými velikostními skupinami PFO. Nejvyšší hodnotou disponují podniky ve velikostní skupině 5 až 50 ha z. p., kde se výrazně projevuje vliv vysoké hodnoty pozemků, staveb a strojů a zařízení. Hodnota majetku se směrem k větším podnikům snižuje. Je to způsobeno zejména snižujícím se rozsahem živočišné výroby, který souvisí s nižšími stavy zvířat, a tím také nižší potřebou budov a staveb. U PFO dochází obecně k meziročnímu zvýšení pohotovostních peněžních prostředků, jejichž objemy se směrem k větším podnikům snižují.

TA4.3/26 - Majetek a jeho vybrané složky (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Celkem
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Majetek celkem	**2002**	67 732	54 917	40 060	26 442	40 226
(aktiva)	**2003**	61 858	55 003	37 416	22 566	37 048
z toho - dlouhodobý hmotný majetek	**2002**	53 642	42 188	31 164	18 607	30 557
	2003	48 398	42 030	27 595	16 109	27 625
- zásoby	**2002**	7 256	6 507	4 554	3 598	4 797
	2003	6 686	6 499	4 857	3 188	4 676
- pohledávky	**2002**	1 298	1 897	1 741	2 298	1 934
	2003	787	1 236	1 635	1 214	1 329
- peněžní prostředky[1)]	**2002**	5 463	4 132	2 490	1 721	2 777
	2003	5 943	4 988	3 275	1 950	3 310

1) Peněžní prostředky = peníze a ceniny + bankovní účty +/- průběžné položky.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Struktura majetku PFO je významně rozdílná od struktury majetku PPO, jak je patrné z následující tabulky.

TA4.3/27 - Struktura vybraných složek majetku v roce 2003 (%)

Ukazatel	Právnické osoby	Fyzické osoby
Pozemky	1,5	26,2
Stavby	38,3	24,4
Stroje a zařízení	10,9	19,0
Základní stádo	4,4	4,4
Zásoby	23,0	12,6
Pohledávky	10,9	3,6

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková, M. Vojtíšek (VÚZE)

Graf TA4.3/08 - Majetek a jeho jednotlivé složky

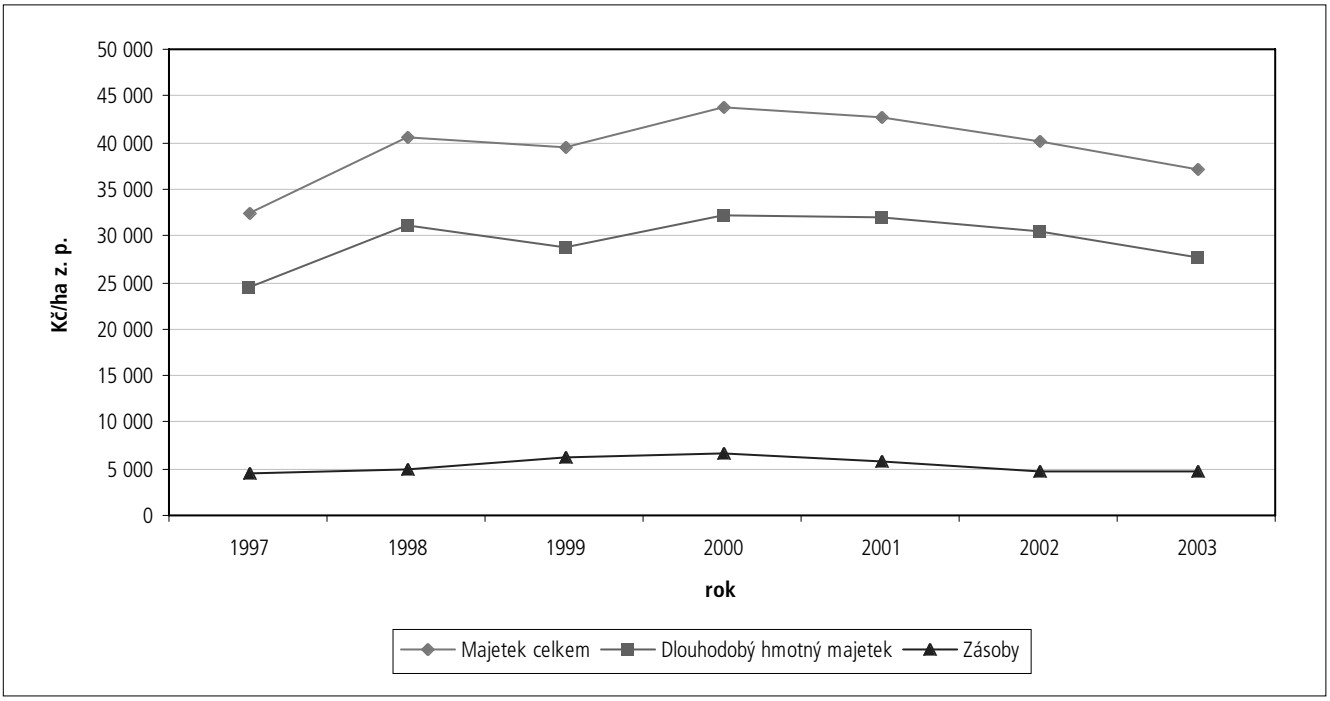

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková, M. Vojtíšek (VÚZE)

Závazky a vlastní jmění

V podnikatelské skupině fyzických osob dochází od roku 1999 k citelnému poklesu cizích zdrojů, které se snížily za pětileté období zhruba na polovinu. Soustavně klesají úvěry i závazky z obchodního styku. Z hlediska dlouhodobého financování nelze kladně hodnotit soustavný pokles úvěrů, protože dochází ke zdražování reprodukčního procesu a podniky jsou nuceny využívat pro tyto účely více vlastní kapitál, který představuje většinou dražší formu financování. Cizí zdroje, zejména úvěry, využívají ve větší míře větší podniky.

Výše vlastního jmění se snižuje od roku 2001, přičemž jeho hodnota klesá směrem k větším podnikům.

TA4.3/28 - Vlastní jmění a závazky (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Celkem
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Vlastní jmění	**2002**	63 926	48 903	32 595	18 861	33 327
	2003	58 994	49 667	31 657	16 996	31 685
Součet závazků (cizí zdroje)	**2002**	3 806	6 014	7 465	7 581	6 899
	2003	2 865	5 336	5 759	5 569	5 363
z toho - závazky	**2002**	2 358	2 600	2 852	3 019	2 823
	2003	1 833	2 201	2 055	2 813	2 353
- úvěry	**2002**	1 424	3 379	4 521	4 459	3 997
	2003	982	3 131	3 648	2 642	2 942

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Podrobnější údaje o majetku a závazcích jsou uvedeny v tab. A4.3/06.

Graf TA4.3/09 - Vývoj vlastního jmění, závazků a úvěrů

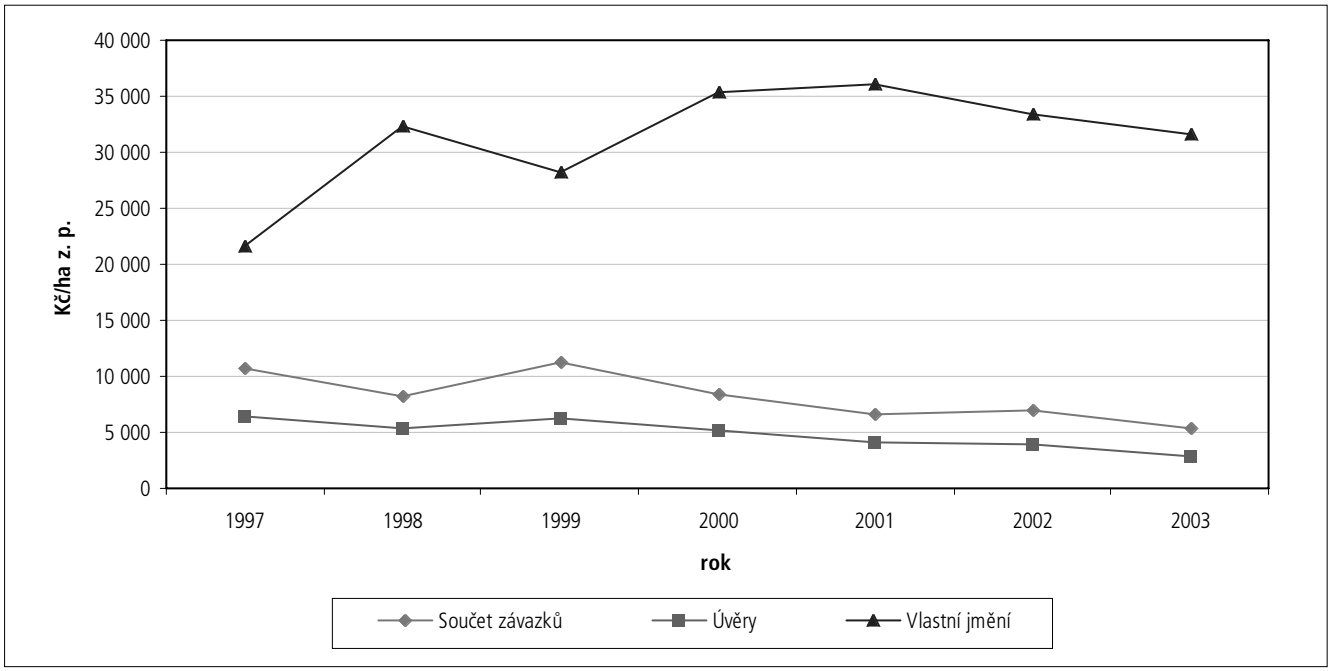

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková, M. Vojtíšek (VÚZE)

Finanční analýza

Meziroční a meziskupinové změny v úrovni příjmů a výdajů se souhrnně promítají do vybraných ukazatelů finanční analýzy.

Aktivita

Ukazatele aktivity (obratu majetku a jeho jednotlivých složek) ukazují na rezervy ve využívání majetku. Meziročně však došlo ke zlepšení všech ukazatelů aktivity.

TA4.3/29 - Ukazatele aktivity

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Celkem
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Obrat celkových aktiv (majetku)	**2002**	0,29	0,32	0,40	0,52	0,39
	2003	0,34	0,33	0,43	0,59	0,43
Obrat dlouhodobého hmotného majetku	**2002**	0,37	0,41	0,51	0,74	0,52
	2003	0,43	0,43	0,59	0,83	0,58
Reprodukční schopnost aktiv (roky)	**2002**	15,25	14,34	11,83	13,37	13,24
	2003	9,55	10,48	7,87	7,01	8,41

1) Obrat celkových aktiv = tržby za prodej vlastních výrobků a služeb / celková aktiva.
2) Obrat dlouhodobého hmotného majetku = tržby za prodej vlastních výrobků a služeb / dlouhodobý hmotný majetek.
3) Reprodukční schopnost aktiv = celková aktiva (majetek) / (rozdíl příjmů a výdajů + odpisy).
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Ukazatele aktivity se zlepšují směrem k větším podnikům, což potvrzuje závěr, že v menších podnicích dochází k horšímu využívání majetku.

Zadluženost

PFO jsou charakterizovány relativně nízkou zadlužeností, která se meziročně dále snížila. Se zvětšováním podniků se sice zvyšuje zadluženost, ale relace těchto ukazatelů i u velkých podniků jsou příznivé.

TA4.3/30 - Zadluženost (%)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Celkem
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Úvěrová zadluženost	2002	2,23	6,91	13,87	23,64	11,99
	2003	1,66	6,30	11,52	15,54	9,29
Míra zadluženosti	2002	5,62	10,95	18,63	28,67	17,15
	2003	4,63	9,70	15,39	24,68	14,48
Stupeň zadluženosti	2002	0,06	0,12	0,23	0,40	0,21
	2003	0,05	0,11	0,18	0,33	0,17

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Výnosnost kapitálu

Výnosnost kapitálu se v roce 2003 výrazně zlepšila a jeho úroveň je ve všech velikostních skupinách v podstatě vyrovnaná. Dosažené parametry výnosnosti odpovídají finančně dobrým podnikům.

TA4.3/31 - Výnosnost kapitálu (%)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Celkem
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Výnosnost celkového kapitálu	2002	0,79	0,33	1,68	-1,08	0,53
	2003	4,49	2,45	4,59	4,46	3,96
Výnosnost vlastního kapitálu	2002	0,84	0,37	2,06	-1,52	0,65
	2003	4,71	2,72	5,43	5,92	4,63

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

4.3.2 Ekonomické výsledky podle půdně-klimatických podmínek

V roce 2003, stejně jako v roce 2002, bylo pro ekonomické hodnocení podniků, které se nacházejí v rozdílných půdně-klimatických podmínkách, využito kategorizace méně příznivých oblastí (LFA) a oblastí s ekologickými omezeními.

Metodický přístup, vymezující tyto oblasti, je shodný s rokem 2002 i 2001 a byl popsán ve Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2001.

Podniky právnických osob

Výnosy, náklady a hospodářský výsledek

Zlepšující se půdně-klimatické podmínky vedou ke zvyšování intenzity výroby vyjádřené jak výší tržeb, tak i výší vynaložených nákladů, což se odráží v úrovni přidané hodnoty.

TA4.3/32 - Přidaná hodnota a hospodářský výsledek (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Přidaná hodnota	2002	7 845	9 351	10 517	11 626	10 156
	2003	7 116	8 730	10 309	11 952	9 999
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	2002	21 133	25 663	29 884	34 867	28 973
	2003	19 123	25 202	29 060	34 138	28 514
Spotřeba materiálu a energie	2002	12 041	14 376	17 138	18 921	16 194
	2003	10 437	13 772	16 086	18 525	15 558

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Meziročně došlo u uvedených ukazatelů k jejich snížení jak v průměru za oblasti celkem, tak i ve všech typech oblastí.

Uvedené vývojové tendence v tržbách i nákladech se promítají do úrovně hospodářského výsledku.

Z tabulky TA4.3/33 vyplývá, že dosažený hospodářský výsledek je výrazně ovlivňován dotacemi provozního charakteru. Jejich výše se směrem k lepším přírodním podmínkám snižuje. V roce 2003 bylo kladného hospodářského výsledku dosaženo jen v produkčních oblastech.

TA4.3/33 - Dotace provozního charakteru a jejich vliv na hospodářský výsledek (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Hospodářský výsledek	2002	-11	-1 366	-956	-718	-977
za účetní období	2003	-417	-1 267	-647	48	-618
Dotace provozního	2002	3 273	1 899	1 706	1 263	1 773
charakteru	2003	3 393	2 572	2 541	2 405	2 567
Hospodářský výsledek za účetní	2002	-3 284	-3 265	-2 662	-1 981	-2 750
období po odpočtu dotací	2003	-3 810	-3 839	-3 188	-2 357	-3 185

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Nejvyšší dotace jsou poskytovány podnikům v horských a podhorských oblastech a v ostatních méně příznivých oblastech, kde se v souladu s přijatými principy zemědělské politiky jedná především o programy pomoci podnikům hospodařícím v LFA, o údržbě TTP, podpoře chovu krav bez tržní produkce mléka, podpoře ekologického zemědělství apod.

TA4.3/34 - Vybrané podpory provozního charakteru (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Podpora méně příznivým	2002	1 193	459	135	57	337
oblastem	2003	1 278	478	244	73	366
Údržba travních porostů	2002	633	140	66	38	136
pastvou	2003	408	179	140	27	137
Ekologické zemědělství	2002	173	16	9	13	27
	2003	80	25	7	10	22
Zatravnění	2002	110	74	20	24	52
	2003	33	41	15	3	23
Finanční podpora za	2002	209	293	319	346	307
uvádění orné půdy do klidu	2003	307	412	452	465	428
Finanční kompenzační podpora za	2002	150	248	315	266	256
ornou půdu neuvedenou do klidu	2003	265	429	546	565	481
Vrácení spotřební daně	2002	270	312	404	410	355
	2003	262	278	344	408	334
Chov krav bez tržní	2002	276	65	38	33	68
produkce mléka	2003	334	90	46	13	77
Zmírnění škod způsobených	2002	243	210	324	43	175
nepříznivými povětrnostmními podmínkami	2003	249	308	499	696	474

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: J. Novák, F. Slavík (VÚZE)

Významné pro zemědělské podnikání jsou i další podpory předem vymezených aktivit, resp. záměrů zemědělské politiky.

Majetek, kapitál a vybrané ukazatele finanční analýzy

TA4.3/35 - Vybrané položky majetku a kapitálu (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Majetek celkem	2002	43 695	50 770	57 147	59 005	53 883
	2003	43 034	49 543	53 215	61 137	53 821
z toho - dlouhodobý hmotný	2002	26 304	29 473	33 209	32 093	30 651
majetek	2003	26 015	28 819	30 255	34 277	30 820
- oběžný majetek	2002	15 233	18 972	20 772	23 093	20 299
	2003	14 964	18 631	20 062	23 616	20 375
Vlastní kapitál	2002	20 904	26 031	29 871	33 455	28 646
	2003	20 389	24 960	27 216	35 433	28 808
z toho - základní kapitál	2002	13 896	20 962	22 680	24 003	21 644
	2003	13 370	21 001	22 156	25 725	22 261
- cizí kapitál	2002	22 484	24 519	26 977	25 224	24 962
	2003	22 561	24 525	25 877	25 590	24 924

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: J. Novák, F. Slavík (VÚZE)

Hodnota majetku a kapitálu a jejich jednotlivých složek se snižuje obdobně jako náklady a výnosy směrem k méně příznivým podmínkám hospodaření.

TA4.3/36 - Ukazatele finanční analýzy

Ukazatel	MJ	Rok	Typy oblastí				Celkem
			horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Obrat celkových aktiv	poměr	2002	0,48	0,51	0,52	0,59	0,54
		2003	0,44	0,51	0,55	0,56	0,53
Míra zadluženosti	%	2002	51,46	48,29	47,21	42,75	46,33
		2003	52,43	49,50	48,63	41,86	46,31
Úvěrová zadluženost	%	2002	24,99	21,37	22,41	19,16	20,91
		2003	22,47	21,67	23,22	18,24	20,30
Výnosnost celkového kapitálu	%	2002	-0,03	-2,69	-1,67	-1,22	-1,81
		2003	-0,97	-2,56	-1,22	0,08	-1,15
Reprodukční schopnost aktiv	roky	2002	13,77	22,30	19,73	18,95	19,80
		2003	15,47	20,73	15,54	15,07	16,91

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Rozdíly v úrovni nákladů a výnosů, majetku a kapitálu mezi jednotlivými typy oblastí se souhrnně promítají do vybraných ukazatelů finanční analýzy.

Z uvedených ukazatelů finanční analýzy zejména vyplývá, že:

- v horších přírodních podmínkách je nižší obrat majetku;
- v horších přírodních podmínkách existuje vyšší zadluženost;
- rozdílné přírodní podmínky nemají rozhodující vliv na výnosnost kapitálu a reprodukční schopnost aktiv, kde kladně působí kompenzující vliv dotací provozního charakteru.

Podniky fyzických osob

Příjmy, výdaje a hospodářský výsledek

Úroveň a meziroční pohyb v celkových příjmech a výdajích mezi jednotlivými skupinami podniků v rozdílných půdně-

TA4.3/37 - Dotace provozního charakteru a jejich vliv na hospodářský výsledek (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Rozdíl příjmů a výdajů	2002	1 175	464	-770	-80	215
	2003	2 164	1 367	758	1 491	1 468
Dotace provozního charakteru	2002	4 005	2 106	1 534	1 377	1 902
	2003	4 067	2 503	1 835	1 748	2 289
Rozdíl příjmů a výdajů po odpočtu dotací	2002	-2 830	-1 642	-2 304	-1 457	-1 687
	2003	-1 903	-1 136	-1 077	-257	-821

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

klimatických podmínkách jsou u PFO zhruba shodné s PPO. Směrem k méně příznivým oblastem dochází ke snižování objemu příjmů a výdajů.

Dopad rozdílných půdně-klimatických podmínek do příjmů se výrazně projevuje v rostlinné výrobě, kdy se příjmy směrem k horším podmínkám výrazně snižují. Rozdíl mezi nejlepšími a nejhoršími podmínkami je téměř desetinásobný. V živočišné výrobě se při zhruba poloviční úrovni příjmů v porovnání s rostlinnou výrobou projevuje opačná tendence, ale jen při dvojnásobných rozdílech mezi nejlepšími a nejhoršími podmínkami.

Úroveň celkových příjmů je výrazně ovlivňována dotacemi provozního charakteru, které se s horšími podmínkami výrazně zvyšují.

Podobné tendence vzhledem k rozdílným půdně-klimatickým podmínkám se projevují i u celkových výdajů (zejména u nákupu materiálu a režijních nákladů). U ostatních nákladových položek je závislost na rozdílných půdně-klimatických podmínkách podstatně nižší.

Hospodářský výsledek charakterizovaný rozdílem příjmů a výdajů ovlivňují nejvýrazněji dotace provozního charakteru. Bez těchto dotací by PFO ve všech typech oblastí hospodařily se ztrátou, která narůstá směrem k méně příznivým oblastem.

U podniků fyzických i právnických osob působí shodné podpůrné programy.

Podrobnější údaje o příjmech a výdajích jsou uvedeny v tab. A4.3/11.

TA4.3/38 - Vybrané podpory provozního charakteru (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Podpora méně příznivým oblastem	2002	1 546	531	28	115	402
	2003	1 164	640	25	22	388
Údržba travních porostů pastvou	2002	1 071	295	8	85	256
	2003	1 073	412	84	73	310
Ekologické zemědělství	2002	172	124	0	43	83
	2003	351	124	0	32	99
Zatravnění	2002	124	54	7	9	36
	2003	215	92	0	11	64
Finanční podpora za uvádění orné půdy do klidu	2002	23	128	342	198	160
	2003	34	170	381	281	216
Finanční kompenzační podpora za ornou půdu neuvedenou do klidu	2002	19	113	428	224	171
	2003	53	244	619	390	309
Vrácení spotřební daně	2002	150	266	382	365	310
	2003	165	294	384	434	347
Chov krav bez tržní produkce mléka	2002	782	241	11	81	206
	2003	792	288	33	33	212
Zmírnění škod způsobených povodní	2002	3	181	83	120	128
	2003	26	127	174	325	207

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: J. Novák, F. Slavík (VÚZE)

Majetek, závazky a kapitál

Velikost celkového majetku se snižuje se zhoršujícími se půdně-klimatickými podmínkami, což se zejména týká dlouhodobého hmotného majetku, kromě základního stáda, kde je tendence opačná. Z této tendence vybočují podniky zařazené v méně produkční oblasti, představující přechodnou oblast s relativně nízkým majetkovým vybavením.

Podrobnější údaje o majetku a závazcích jsou uvedeny v tab. A4.3/12.

TA4.3/39 - Vybrané položky majetku a závazků (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Majetek celkem	2002	33 484	37 895	31 809	43 548	40 226
	2003	34 182	34 104	30 204	41 245	37 048
z toho - dlouhodobý hmotný majetek	2002	24 718	28 424	23 111	33 521	30 557
	2003	25 910	25 361	21 221	30 874	27 624
- z toho - základní stádo	2002	3 384	2 291	625	833	1 588
	2003	3 398	2 291	1 048	668	1 622
- zásoby	2002	5 718	5 687	4 311	4 065	4 797
	2003	5 641	5 485	3 034	3 895	4 676
Součet závazků	2002	4 555	6 730	3 330	7 675	6 899
	2003	2 961	5 374	1 773	6 303	5 363

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková, F. Slavík (VÚZE)

Finanční analýza

TA4.3/40 - Ukazatele finanční analýzy

Ukazatel	MJ	Rok	Typy oblastí				Celkem
			horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Obrat celkových aktiv	poměr	2002	0,26	0,36	0,58	0,42	0,39
		2003	0,27	0,39	0,52	0,48	0,43
Míra zadluženosti	%	2002	13,60	17,76	10,47	17,62	17,15
		2003	8,66	15,76	5,87	15,28	14,48
Úvěrová zadluženost	%	2002	11,12	9,46	11,04	7,77	8,34
		2003	6,66	10,59	1,62	9,53	9,29
Výnosnost celkového kapitálu	%	2002	3,51	1,22	-2,42	-0,18	0,53
		2003	6,33	4,01	2,51	3,61	3,96
Reprodukční schopnost aktiv	roky	2002	9,82	11,82	11,55	15,16	13,24
		2003	7,36	8,59	7,41	8,60	8,41

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Narůstající dotace provozního charakteru směrem k nejméně příhodným podmínkám mají za následek, že ukazatele finanční analýzy nepostihují rozdílné půdně-klimatické podmínky. Nejpříznivějších hodnot v ukazatelích finanční analýzy je dosahováno v podnicích zařazených v horské a podhorské oblasti.

Uvedené stručné hodnocení podniků hospodařících v různých půdně-klimatických podmínkách potvrzuje, že se daří naplňovat záměry hospodářské politiky státu, tj. zejména posílit podpory směrem k podnikům, které hospodaří v horších půdně-klimatických podmínkách a ve prospěch mimoprodukčních funkcí zemědělství. Pozornost z tohoto hlediska vyžadují zejména podniky hospodařící v přechodných oblastech.

4.3.3 Ekonomické výsledky zemědělských podniků podle metodiky EU

Metodika standardního výstupu EU včetně výpočtu ukazatelů používaných v této kapitole je vymezena ve Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2001, textová příloha č. 3.

Celková zemědělská produkce

Při hodnocení ekonomiky zemědělských podniků podle metodiky EU představuje celková zemědělská produkce výchozí kategorii. Její úroveň zobrazuje podnikovou intenzitu výroby z pohledu rostlinné a živočišné výroby případně dalších pevně vymezených zemědělských činností.

Z meziročního srovnání celkové zemědělské produkce PPO je patrný její pokles (s výjimkou horské a podhorské oblasti).

TA4.3/41 - Celková zemědělská produkce podniků právnických osob podle standardního výstupu EU (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Produkce RV	2002	7 049	10 322	12 893	17 643	12 630
	2003	8 920	11 381	14 545	18 382	14 145
Produkce ŽV	2002	11 069	14 939	16 041	15 581	14 993
	2003	13 616	14 879	14 825	14 317	14 554
Ostatní produkce	2002	2 789	3 586	5 543	4 428	4 083
	2003	1 940	1 560	1 888	1 971	1 781
Celková zemědělská produkce	2002	20 907	28 847	34 477	37 652	31 706
	2003	24 476	27 820	31 258	34 670	30 480
Podíl RV na celkové produkci (%)	2002	33,7	35,8	37,4	46,9	39,8
	2003	36,4	40,9	46,5	53,0	46,4
Podíl ŽV na celkové produkci (%)	2002	52,9	51,8	46,5	41,4	47,3
	2003	55,6	53,5	47,4	41,3	47,7

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

V roce 2003 se u PPO zvýšil průměrný podíl rostlinné i živočišné výroby na celkové zemědělské produkci při současném poklesu ostatní produkce. Číselné údaje uvedené v tab. TA4.3/41 dokumentují dosaženou skutečnost a existující rozdíly ve vývoji struktury celkové zemědělské produkce z hlediska typů oblastí.

U podniků fyzických osob došlo k celkovému meziročnímu zvýšení zemědělské produkce vlivem vývoje v horské a podhorské oblasti a v produkční oblasti. Obdobně jako u PPO nastal v roce 2003 i u PFO plošný pokles ostatní produkce. Specifický vývoj v jednotlivých typech oblastí je uveden v tab. TA4.3/42.

TA4.3/42 - Celková zemědělská produkce podniků fyzických osob podle standardního výstupu EU (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Produkce RV	2002	6 090	10 320	13 912	15 326	12 564
	2003	5 657	9 822	11 674	18 453	13 730
Produkce ŽV	2002	5 983	6 295	4 094	3 337	4 672
	2003	8 392	6 653	2 841	3 380	5 053
Ostatní produkce	2002	217	764	539	791	716
	2003	195	410	735	609	502
Celková zemědělská produkce	2002	12 290	17 379	18 545	19 454	17 952
	2003	14 244	16 885	15 250	22 442	19 285
Podíl RV na celkové produkci (%)	2002	49,6	59,4	75,0	78,8	70,0
	2003	39,7	58,2	76,6	82,2	71,2
Podíl ŽV na celkové produkci (%)	2002	48,7	36,2	22,1	17,2	26,0
	2003	58,9	39,4	18,6	15,1	26,2

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Z hlediska souhrnného vývoje celkové zemědělské produkce zaznamenaly PPO meziroční pokles o 3,9 %, naopak PFO zvýšení o 7,4 %. Ve struktuře produkce stoupá podíl rostlinné produkce od horské a podhorské oblasti směrem k produkční oblasti, a to jak u PPO, tak u PFO.

Výrobní spotřeba

Výrobní spotřeba udává souhrnnou nákladovou úroveň rozhodujících vstupů do výroby. Vynaložené objemy materiálu, energií a služeb závisí na výrobní struktuře a intenzitě výroby odpovídající jednotlivým oblastem.

Výrobní spotřeba, měřená metodikou EU u PPO, meziročně poklesla (nárůst nastal pouze v horské a podhorské oblasti) a v její účinnosti došlo ve všech typech oblastí pouze k minimálním změnám.

TA4.3/43 - Výrobní spotřeba a její účinnost u podniků právnických osob podle standardního výstupu EU (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Výrobní spotřeba	2002	16 089	21 607	26 490	27 397	23 652
	2003	18 827	21 156	23 508	25 064	22 678
Celková zemědělská produkce	2002	20 907	28 847	34 477	37 652	31 706
	2003	24 476	27 820	31 258	34 670	30 480
Účinnost výrobní spotřeby[1)]	2002	129,9	133,5	130,2	137,4	134,1
	2003	130,0	131,5	133,0	138,3	134,4

*1) Účinnost výrobní spotřeby = celková zemědělská produkce / výrobní spotřeba * 100.*
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

U podniků fyzických osob výrobní spotřeba poklesla jednoznačně ve všech typech oblastí a její účinnost s výjimkou méně produkční oblasti se meziročně zlepšila.

TA4.3/44 - Výrobní spotřeba a její účinnost u podniků fyzických osob podle standardního výstupu EU (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Výrobní spotřeba	2002	11 383	13 997	14 118	15 271	14 392
	2003	10 165	12 085	11 617	16 005	13 803
Celková zemědělská produkce	2002	12 290	17 379	18 545	19 454	17 952
	2003	14 244	16 885	15 250	22 442	19 285
Účinnost výrobní spotřeby[1)]	2002	108,0	124,2	131,4	127,4	124,7
	2003	140,1	139,7	131,3	140,2	139,7

*1) Účinnost výrobní spotřeby = celková zemědělská produkce / výrobní spotřeba * 100.*
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Účinnost výrobní spotřeby PFO v roce 2003 převýšila úroveň dosaženou PPO jak v průměru za všechny oblasti, tak v jednotlivých typech oblastí s výjimkou méně produkční oblasti.

Hrubá a čistá přidaná hodnota

Přidaná hodnota vyjadřuje úroveň finančních zdrojů ze zemědělských činností včetně salda provozních dotací a daní určených k úhradě vstupů do výroby nad rámec výrobní spotřeby.

Hrubá i čistá přidaná hodnota (HPH, ČPH) v průměrných podmínkách PPO vzrostla. Bez výrazného pohybu zůstaly podniky hospodařící v ostatních méně příznivých a méně produkčních oblastech.

TA4.3/45 - Přidaná hodnota u podniků právnických osob podle standardního výstupu EU (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Hrubá přidaná hodnota	2002	7 961	8 763	9 329	10 695	9 358
	2003	8 617	8 740	9 670	11 311	9 797
Odpisy	2002	1 981	2 283	2 521	2 859	2 467
	2003	2 095	2 128	2 664	2 898	2 471
Čistá přidaná hodnota	2002	5 980	6 480	6 808	7 836	6 891
	2003	6 522	6 612	7 006	8 413	7 326

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

U podniků právnických i fyzických osob došlo k obdobnému vývojovému trendu hrubé i čisté přidané hodnoty. Dosažené hodnoty uvádí tab. TA4.3/46.

TA4.3/46 - Přidaná hodnota u podniků fyzických osob podle standardního výstupu EU (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Hrubá přidaná hodnota	2002	4 712	5 400	5 504	5 253	5 252
	2003	7 417	7 021	5 243	7 845	7 378
Odpisy	2002	1 728	2 450	3 486	2 554	2 449
	2003	1 579	2 129	2 088	3 172	2 586
Čistá přidaná hodnota	2002	2 984	2 950	2 018	2 699	2 803
	2003	5 838	4 892	3 155	4 673	4 792

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Na vývoj hrubé i čisté přidané hodnoty podniků právnických i fyzických osob mělo kromě celkové zemědělské produkce, výrobní spotřeby a odpisů zřejmý vliv i saldo provozních dotací a daní (tab. A4.3/13 a 14).

Hrubá i čistá přidaná hodnota v porovnání s rokem 2002 za průměr PPO mírně vzrostla (hrubá přidaná hodnota o 4,7 %, čistá přidaná hodnota o 6,3 %). Hodnot roku 2001 (průměrná hrubá přidaná hodnota 12 767 Kč/ha z. p. a průměrná čistá přidaná hodnota 9 316 Kč/ha z. p.) se však nepodařilo dosáhnout.

Výrazný meziroční nárůst byl zaznamenán u PFO (hrubá přidaná hodnota o 40,5 %, čistá přidaná hodnota o 71 %). Hodnoty roku 2003 mírně převýšily úroveň dosaženou v roce 2001 (průměrná hrubá přidaná hodnota 7 297 Kč/ha z. p., průměrná čistá přidaná hodnota 4 702 Kč/ha z. p.).

Čistá přidaná hodnota v přepočtu na jednu roční pracovní jednotku (AWU) je základním ukazatelem produktivity práce podle standardů EU.

TA4.3/47 - Čistá přidaná hodnota na jednotku práce podle standardního výstupu EU (tis. Kč/AWU)

Podnikatelská skupina	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Právnické osoby	2002	171	159	158	178	166
	2003	179	169	187	203	185
Fyzické osoby	2002	143	134	102	138	136
	2003	255	247	264	223	236

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek, A. Picková (VÚZE)

Podle tohoto kriteria byl zaznamenán nárůst produktivity práce v obou podnikatelských skupinách. U podniků fyzických osob byl nárůst podstatně dynamičtější.

Důchod ze zemědělské činnosti

Důchod ze zemědělské činnosti je finálním ukazatelem standardního výstupu podle metodiky EU.

Struktura externích faktorů ovlivňujících výši důchodu ze zemědělské činnosti u podniků právnických i fyzických osob je uvedena v následující tabulce.

TA4.3/48 - Struktura nákladů externích faktorů podle standardního výstupu EU

Externí faktory	Rok	PPO		PFO	
		Kč/ha z. p.	%	Kč/ha z. p.	%
Práce	2002	7 823	87,0	1 039	51,6
	2003	7 995	86,9	1 087	54,8
Půda	2002	662	7,4	734	36,5
	2003	737	8,0	742	37,4
Kapitál	2002	505	5,6	240	11,9
	2003	472	5,1	156	7,9
Celkem	2002	8 990	100,0	2 013	100,0
	2003	9 204	100,0	1 985	100,0

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek, A. Picková (VÚZE)

TA4.3/49 - Důchod ze zemědělské činnosti podle standardního výstupu EU (Kč/ha z. p.)

Podnikatelská skupina	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Právnické osoby	2002	-439	-1 812	-2 259	-2 188	-1 885
	2003	-1 117	-1 934	-2 003	-1 739	-1 798
Fyzické osoby	2002	1 904	1 232	-122	629	959
	2003	4 577	3 154	1 797	2 424	2 864

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek, A. Picková (VÚZE)

Důchod ze zemědělské činnosti dosažený podniky právnických i fyzických osob je ovlivněn rozdíly v úrovni vynaložených nákladů na externí faktory (zejména rozdíly v ocenění práce). V návaznosti na ostatní ukazatele standardního výstupu zaznamenal i důchod ze zemědělské činnosti PPO záporné hodnoty obdobně jako v roce 2002. U podniků fyzických osob došlo k jeho zásadnímu meziročnímu zlepšení.

Pro posouzení odpovídající úrovně důchodu ze zemědělské činnosti z hlediska odměny podnikatele a pomáhajících rodinných příslušníků je u PFO využíván ukazatel „důchod ze zemědělské činnosti na jednotku rodinné práce (FWU), resp. na jeden podnik“.

TA4.3/50 - Přepočtený důchod ze zemědělské činnosti (tis. Kč)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Důchod ze zemědělské činnosti na podnik	2002	213	149	-22	78	117
	2003	452	413	359	276	345
Důchod ze zemědělské činnosti na FWU	2002	117	80	-8	45	65
	2003	262	231	212	169	203

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Zemědělskou činností PFO byl za rok 2003 vyprodukován průměrný důchod v přepočtu na jeden podnik ve výši 345 tis. Kč, resp. 203 tis. Kč průměrného nezdaněného příjmu na jednotku neplacené rodinné práce (FWU). Tento příjem je zdrojem osobní spotřeby zemědělce a reprodukčních možností podniku včetně zdrojů vytvářených odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku. Přehled o dosaženém důchodu potvrzuje meziroční zlepšení ve všech typech oblastí.

Efektivnost zemědělského podnikání je měřitelná poměrovými ukazateli, dokreslujícími dosaženou úroveň důchodu ze zemědělské činnosti. Zejména jde o posouzení podílu provozních dotací na hrubém příjmu a posouzení výtěžnosti produkce.

Podíl provozních dotací na hrubém příjmu byl v roce 2003 rozdílný u podniků právnických a fyzických osob. Provozní dotace se na průměrném hrubém příjmu PPO podílely 7,7 % (5,4 % v roce 2002) a narůstaly ve prospěch méně příznivých podmínek. Rozpětí daného ukazatele mezi produkčními oblastmi a horskými a podhorskými podmínkami dosáhlo v hodnoceném roce 5,1 procentních bodů.

TA4.3/51 - Podíl provozních dotací na hrubém příjmu[1)] u podniků právnických osob podle standardního výstupu EU (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Hrubý příjem	2002	24 298	30 778	36 311	38 856	33 524
	2003	27 735	30 306	33 740	37 156	33 031
Provozní dotace	2002	3 391	1 931	1 834	1 204	1 818
	2003	3 259	2 486	2 482	2 486	2 551
Podíl (%)	2002	14,0	6,3	5,1	3,1	5,4
	2003	11,8	8,2	7,4	6,7	7,7

1) Celková zemědělská produkce + provozní dotace.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

U podniků fyzických osob činil v roce 2003 podíl dotací na hrubém příjmu 9,9 % (9,8 % v roce 2002) a narůstá směrem k horským a podhorským oblastem. Rozpětí tohoto ukazatele mezi produkčními oblastmi a horskými a podhorskými oblastmi dosáhlo 12,6 procentních bodů. Rozpětí podílu provozních dotací mezi krajními oblastmi v roce 2003 pokleslo u obou podnikatelských skupin.

TA4.3/52 - Podíl provozních dotací na hrubém příjmu[1)] u podniků fyzických osob podle standardního výstupu EU (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Hrubý příjem	2002	16 233	19 607	19 797	20 828	19 896
	2003	17 693	19 302	17 072	24 117	21 405
Provozní dotace	2002	3 943	2 228	1 252	1 374	1 943
	2003	3 449	2 417	1 822	1 675	2 120
Podíl (%)	2002	24,3	11,4	6,3	6,6	9,8
	2003	19,5	12,5	10,7	6,9	9,9

1) Hrubý příjem = celková zemědělská produkce + provozní dotace.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Výtěžnost zemědělské produkce je definována jako podíl HPH, resp. ČPH na celkové zemědělské produkci.

TA4.3/53 - Výtěžnost produkce u podniků právnických osob podle standardního výstupu EU (%)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Podíl HPH na celkové	2002	38,1	30,4	27,1	28,4	29,5
zemědělské produkci	2003	35,2	31,4	30,9	32,6	32,1
Podíl ČPH na celkové	2002	28,6	22,5	19,7	20,8	21,7
zemědělské produkci	2003	26,6	23,8	22,4	24,3	24,0

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

TA4.3/54 - Výtěžnost produkce u podniků fyzických osob podle standardního výstupu EU (%)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Podíl HPH na celkové	2002	38,3	31,1	29,7	27,0	29,3
zemědělské produkci	2003	52,1	41,6	34,4	35,0	38,3
Podíl ČPH na celkové	2002	24,3	17,0	10,9	13,9	15,6
zemědělské produkci	2003	41,0	29,0	20,7	20,8	24,8

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

V roce 2003 bylo dosaženo téměř plošného meziročního růstu výtěžnosti zemědělské produkce, což bezprostředně pozitivně ovlivnilo vývoj důchodu ze zemědělské činnosti.

Podrobnější údaje dokumentující ekonomiku podniků formou standardního výstupu EU jsou uvedeny v tab. A4.3/13 - 14.

Ukazatele standardního výstupu EU byly porovnány s vybranými údaji účetnictví (tab. TA4.3/55). I přes vzájemnou podobnost nelze jednotlivé ukazatele chápat jako zcela totožné. Standardní výstup dokumentuje předem definované údaje za zemědělskou činnost (pro účely tohoto srovnání byla celková zemědělská produkce a výrobní spotřeba upravena odečtením kategorie vnitropodnikové spotřeby vlastních výrobků), účetnictví zachycuje veškeré podnikové činnosti. Uvedené údaje standardního výstupu i účetních výsledkových údajů jsou propočteny za souhrn podniků hospodařících na půdě. Vstupní informace v obou případech byly získány z výběrového šetření FADN.

TA4.3/55 - Porovnání upravených ukazatelů standardního výstupu EU a vybraných účetních údajů podle FADN za podniky hospodařící na půdě za rok 2003 (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Upravený standardní výstup EU	Souhrn z účetních výsledkových údajů
Celková zemědělská produkce[1)]	23 336	26 620
Výrobní spotřeba[2)]	16 150	17 676
Odpisy	2 502	3 600
Externí faktory	7 287	8 092
v tom - mzdové náklady	6 161	7 021
- pachtovné	738	626
- úroky	388	445
Dotace provozní	2 437	2 498
Dotace investiční	74	167
Daně	468	489
Hrubá přidaná hodnota	9 155	10 953
Čistá přidaná hodnota	6 653	7 353
Důchod ze zemědělské činnosti[3)]	-560	-572

1) V upraveném standardním výstupu EU = celková zemědělská produkce - vnitropodniková spotřeba, v účetních údajích = výkony (u PFO příjmy za prodej vlastních výrobků a zvířat).
2) V upraveném standardním výstupu = výrobní spotřeba - vnitropodniková spotřeba, v účetních údajích = výkonová spotřeba - pachtovné - daně PFO. Výpočet výkonové spotřeby PFO je uveden ve vysvětlivkách pod tabulkou TA4.2/03.
3) V účetních údajích důchod ze zemědělských i nezemědělských činností.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Hodnoty výsledných syntetických ukazatelů, kterými jsou hrubá a čistá přidaná hodnota a zejména důchod ze zemědělské činnosti, jsou si velmi podobné. Tyto ukazatele naznačují, že podíl zemědělských činností byl v roce 2003 na celkové ekonomice zemědělských podniků dominantní.

4.4 Závěry z ekonomických analýz

Ekonomické výsledky hospodaření zemědělství se v roce 2003 mírně zlepšily i přes snížení produkce. Objem hrubé zemědělské produkce v s. c. roku 1989 meziročně poklesl o 7,6 % zejména v důsledku poklesu rostlinné produkce. Podle

předběžných údajů Souhrnného zemědělského účtu ve s. c. 2000 meziročně poklesl objem zemědělské výroby o více než 5 %, objem rostlinné výroby o více než 13 %, zatímco objem živočišné výroby se mírně zvýšil, a to o 2 %.

Hospodářský výsledek byl významným způsobem ovlivněn relací mezi vývojem cen zemědělských výrobců a vývojem cen dodávek výrobků a služeb do zemědělství. Snížení cen zemědělských výrobců, jejichž úhrnný index proti roku 2002 klesl na 97,1 % (z toho u rostlinných výrobků na 99,0 % a u živočišných výrobků a zvířat na 96,0 %) ovlivnilo výnosovou (resp. příjmovou) stránku hospodaření zemědělských podniků. Index cen vstupů do zemědělství poklesl na 98,4 % proti stejnému období roku 2002.

Výsledek hospodaření za souhrn všech činností zemědělských podniků vychází z analýzy celopodnikových výsledků výběrového šetření FADN, založené na údajích účetního výkaznictví. V roce 2003 dosáhl výsledek hospodaření za souhrn zemědělských podniků ČR zisk 0,1 mld. Kč. Po započtení osobního důchodu u PFO je v hospodaření podniků odhadována souhrnná ztráta 1,1 mld. Kč. V porovnání s předcházejícím rokem se jedná o snížení celkové ztráty o 2,4 mld. Kč.

Na základě údajů výběrového šetření FADN bylo v roce 2003 z celkového počtu PPO 48 % podniků ziskových (39 % v roce 2002) a 52 % ztrátových (61 % v roce 2002). U podniků fyzických osob bez započtení osobního důchodu bylo zjištěno 69 % podniků s kladným rozdílem příjmů a výdajů (57 % v roce 2002) a 31 % se záporným rozdílem příjmů a výdajů (43 % v roce 2002). Meziroční změna relace mezi podniky ziskovými a ztrátovými ukazuje na obecnou míru zlepšení ekonomické situace u podniků jak právnických, tak fyzických osob.

Ve vývoji nákladů a výnosů podniků právnických i fyzických osob byly zaznamenány podobné meziroční vývojové trendy. Celkové náklady PPO vyjádřené v přepočtu na ha z. p. poklesly (o 1,2 %). Výrazněji poklesly i celkové výdaje u PFO (o 8,4 %). Celkové výnosy přepočtené na ha z. p. u PPO stagnovaly (meziroční snížení o 0,3 %). Celkové příjmy PFO přepočtené na ha z. p. poklesly (o 1,7 %). Společným rysem vývoje výnosů (resp. příjmů) u obou podnikatelských forem je stagnace ve vývoji tržeb ze zemědělských činností. Ve struktuře tržeb PPO převládaly v roce 2003 standardně tržby ze živočišné výroby. PFO jsou významněji zaměřeny na podnikatelské činnosti v odvětví rostlinné výroby.

Ekonomická situace podniků umožnila pouze minimální mzdový nárůst. Mzdové náklady v přepočtu na ha z. p. se u PPO zvýšily (o 1,2 %), U podniků fyzických osob vzrostly mzdové výdaje ve srovnání s rokem 2002 o 5,2 %.

V roce 2003 vývojově stagnoval objem majetku PPO. PFO snížily průměrnou hodnotu celkového majetku (o 7,9 %) v důsledku poklesu hodnoty dlouhodobého majetku. Ve struktuře oběžného majetku se u obou podnikatelských forem mírně zvýšil podíl pohotových peněžních prostředků. Na vývoj majetku navázaly i změny v objemu a struktuře kapitálu, kde se u PFO mírně snížil podíl cizích zdrojů na celkovém kapitálu. U podniků právnických i fyzických osob se dále meziročně snížil objem bankovních úvěrů.

Předchozí závěry k vývoji ekonomiky potvrzují i poměrové ukazatele finanční analýzy, ze kterých je patrná jistá stagnace ekonomického rozvoje PPO. Za průměr PPO poklesla celková likvidita, na stejné úrovni zůstala zadluženost a aktivita (zejména ukazatel obratu aktiv). Zlepšila se výnosnost kapitálu zemědělských podniků zejména vlivem obchodních společností. K relativně lepšímu vývoji došlo u PFO, u kterých se mírně zlepšila aktivita, snížila zadluženost a výrazně vzrostla výnosnost kapitálu.

Hodnocení ekonomických výsledků roku 2003 podle rozdílných půdně-klimatických podmínek bylo obdobně jako v roce 2002 provedeno na základě vymezení méně příznivých oblastí a oblastí s ekologickými omezeními. Pro účely regionální analýzy byly podniky zařazeny do čtyř skupin podle typu oblastí (horské a podhorské oblasti, ostatní méně příznivé oblasti, méně produkční oblasti a produkční oblasti).

Hospodářské výsledky zemědělských podniků jsou příznivě ovlivňovány řadou podpůrných programů a podpor, jejichž účelem je zlepšení ekonomiky zemědělského podnikání s přihlédnutím k rozdílným půdně-klimatickým podmínkám, přispět k růstu konkurenceschopnosti českého zemědělství, k diverzifikaci zemědělské nabídky ve prospěch jejího nepotravinářského využití. Významná je rovněž pomoc zemědělským podnikům při řešení dopadů nepříznivých povětrnostních podmínek na jejich ekonomickou situaci. Finanční prostředky pro podpůrné programy a dotace jsou zemědělským podnikům poskytovány podle příslušných nařízení vlády, příp. přímo z rozpočtové kapitoly MZe.

Ekonomické výsledky zemědělských podniků vycházející z údajů výběrového šetření FADN podle standardní metodiky EU potvrzují základní tendence získané z údajů podnikového účetnictví. PPO dosáhly vyšší úroveň celkové zemědělské produkce v porovnání s PFO. Z analýzy produkce bylo opětovně potvrzeno výraznější zaměření PPO na živočišnou výrobu a naopak u PFO na výrobu rostlinnou. I při nižší účinnosti výrobní spotřeby dospěly PPO k většímu objemu hrubé i čisté přidané hodnoty. Syntetickým ukazatelem produktivity práce je čistá přidaná hodnota přepočtená na jednotku práce. Podle tohoto ukazatele dosáhly vyšší produktivity práce PFO. Rozdílná úroveň externích faktorů (zejména ocenění práce) ovlivnila výši důchodu ze zemědělské činnosti ve prospěch PFO. Evidované rozdíly ve výnosnosti kapitálu z hlediska rozdílných půdně-klimatických podmínek se daří vyrovnávat, jak vyplývá z ukazatele podílu provozních dotací na hrubém příjmu. U podniků právnických osob byl tento podíl nejvyšší v horských a podhorských oblastech, a to 11,8 %, průměr za všechny podniky dané kategorie byl 7,7 % (obdobně u PFO 19,5 %, průměr 9,9 %). Ukazatele vypočtené na základě metodiky standardního výstupu EU potvrdily meziroční vývoj rozhodujících ekonomických ukazatelů, včetně důchodu ze zemědělské činnosti.

V roce 2003 i přes pokles objemu celkové zemědělské výroby byl zaznamenán mírný nárůst rozhodujícího ukazatele, za který je možno považovat souhrnný hospodářský výsledek, resp. rozdíl příjmů a výdajů. Na příznivějších výsledcích se podílí vyšší výkonnost podniků spolu s vyplacenými provozními dotacemi a podporami.

5 Potravinářství a navazující odvětví

5.1 Obecné podmínky vývoje potravinářství

V potravinářském sektoru v roce 2003 vrcholily přípravy na vstup ČR do EU. Část potravinářských provozů, která nevyhověla hygienickým a veterinárním podmínkám a nepožádala o přechodné období, neobdržela schválení k dalšímu provozu. Rozhodující potravinářské kapacity se však se standardy EU vyrovnaly a mohou i po vstupu ČR do EU uvádět své produkty do oběhu. To však neznamená, že investiční proces spojený s přizpůsobením se potravinářských provozů standardům ES a se zvyšováním jejich technologické úrovně se v roce 2003 zastavil.

Při stagnaci spotřebitelských cen zboží a služeb (růst o 0,1 %), poklesu spotřebitelských cen potravin a nealkoholických nápojů (o 2,2 %) a snížení cen průmyslových výrobců potravin a nápojů (o 1,2 %) pod tlakem distribučních řetězců a při omezených možnostech hmotného růstu spotřeby a produkce potravin a současně i obtížnosti přenášet ekonomické problémy zpracovatelů na prvovýrobu, zbývala výrobcům potravin většinou pouze jedna reálná cesta k udržení efektivnosti. Ta představovala uzavírání neperspektivních a většinou malých zpracovatelských provozů a koncentraci výrobních kapacit.

K oživení podnikání v potravinářském sektoru přispěly, a to zejména u některých subjektů vč. malých a středních podniků, různé podpůrné programy, které většinou přecházely z předešlého roku (2002) a jsou blíže rozvedeny v části B4 této zprávy.

5.2 Výroba potravin

5.2.1 Podnikatelská struktura

V potravinářském sektoru bylo podle registru ČSÚ ke konci roku 2003 evidováno 14 430 podnikatelských subjektů (o 5 597 více než v roce 2002), z nichž 10 871 je fyzických osob (o 4 531 více), většinou podnikajících podle živnostenského zákona. Je zřejmé, že v nových podmínkách, které znamenaly podporu podnikání, se výrobní základna pro výrobu potravin rozšířila. Z obchodních společností nejvíce zastoupenou právní formou jsou společnosti s r. o. (2 465 firem, zatímco v roce 2002 bylo evidováno 1 748 firem) a a. s. (498 firem, proti 407 firmám v roce 2002).

Zahraničních osob (což je fyzická osoba podle § 21 obchodního zákoníku) bylo ke konci roku 2003 evidováno 256 (117 v roce 2002). Zbývající výrobci využívají k podnikání další právní formy.

Z těchto údajů vyplývá, že počty podniků vzrostly jak v jednotlivých právních formách, tak celkem.

V kategorii firem od 20 zaměstnanců, sledovaných ČSÚ, dominovaly v roce 2003 podniky do 499 zaměstnanců (97 %) a v této kategorii zejména malé podniky do 49 zaměstnanců. Podíl podniků od 500 zaměstnanců ve velikostní struktuře firemní základny činil pouze, obdobně jako v roce 2002, zhruba 3 %. Celkový počet podnikatelských subjektů se v roce 2003 zvýšil o 49 firem, což představuje růst o 4,9 %.

TA5.2/01 - Velikostní struktury potravinářských podniků s 20 a více zaměstnanci

Počet zaměstnanců	Průměrný počet podniků		Meziroční index
	2002	2003	
20 - 49	481	543	112,9
50 - 99	213	225	105,6
100 - 499	267	238	89,1
500 - 999	17	20	117,6
1 000 a více	13	14	107,7
Celkem	991	1 040	104,9

Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčních údajů za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci (kód publikace: 8001 - 03 a oborové údaje)
Zpracoval: J. Mezera (VÚZE)

Ekonomicky nejvýznamnější velikostní kategorii představovaly v roce 2003 (stejně jako v roce 2002) podniky od 100 do 499 zaměstnanců. Podíl těchto podniků na tržbách celého potravinářského sektoru v b. c. v roce 2003 činil 45 %, zatímco jejich podíl na počtu podniků představoval pouze 23 %. Podíl největších podniků s 1 000 a více zaměstnanci v roce 2003 na tržbách v b. c. činil 27 % (v roce 2002 tento podíl činil 26 %), přestože jejich počet se pohybuje kolem 1 %. Po krátkodobé stagnaci v roce 2002 se tendence ke koncentraci ve výrobní základně v roce 2003 opět začala mírně prosazovat.

Z oborového hlediska byly v roce 2003 obdobně jako v minulých letech nejpočetněji zastoupeny podniky tzv. ostatních potravinářských výrobců (pekárny, cukrárny, cukrovary, cukrovinkářské a další výroby) se 491 subjekty, dále výrobci masa a masných výrobků vč. drůbeže se 182 subjekty a výrobci nápojů se 120 subjekty.

Příliv přímých zahraničních investic do výroby potravin, nápojů a zpracování tabáku činil za rok 2003 podle předběžných údajů ČNB celkem 3 424,5 mil. Kč, což představuje podíl 4,7 % z celkového objemu těchto investic vložených do národní ekonomiky ČR. V porovnání s rokem 2002 došlo v roce 2003 k růstu přímých zahraničních investic do sektoru potravin jak z hlediska objemu, tak z hlediska podílu na celkových investicích, a to na rozdíl od celkového trendu v ČR, který představoval výrazný pokles.

Objem přímých zahraničních investic celkem do výroby potravin, nápojů a tabáku od roku 1993 činí předběžně zhruba 56 mld. Kč, s podílem 4,3 % na objemu těchto investic do národní ekonomiky.

Odliv přímých investic z ČR do zahraničí ze sektoru výroby potravin, nápojů a zpracování tabáku za rok 2003 předběžně činil 240,6 mil. Kč (tj. 3,7 % z celkového objemu), což představuje v rámci sektorů a odvětví jeden z největších objemů.

TA5.2/02 - Průměrný počet podnikatelských subjektů podle výrobních oborů

Ukazatel	2002	2003	Meziroční index
Výroba masa a masných výrobků	185	182	98,4
Zpracování ryb	8	8	100,0
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	36	36	100,0
Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů	6	8	133,3
Úprava a zpracování mléka	76	73	96,1
Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků	48	46	95,8
Výroba hotových krmiv	69	76	110,1
Výroba ostatních potravinářských výrobků	440	491	111,6
Výroba nápojů	123	120	97,6
Průmysl potravinářský a tabákový celkem	991	1 040	104,9

Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčních údajů za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci (kód publikace: 8001 - 03 a oborové údaje)
Zpracoval: J. Mezera (VÚZE)

5.2.2 Potravinářská produkce

Potravinářská produkce včetně výroby tabákových výrobků v roce 2003 stejně jako v roce 2002 zaznamenala růst. Index průmyslové produkce (IPP) v tomto sektoru za sledovaný rok dosáhl hodnoty 102,8. Za celý zpracovatelský průmysl IPP vykázal vyšší dynamiku, a to 105,8. Za celou průmyslovou produkci celkem dosáhl tento index úroveň, kterou vykázal zpracovatelský průmysl, tj. 105,8.

Ze sledovaných hlavních potravinářských výrob bylo zvýšení hmotného objemu produkce docíleno zejména u hovězího masa (o 5,4 %), chleba čerstvého (o 1,1 %), vína z čerstvých hroznů (kromě šumivého) a vinného moštu (o 9,3 %) a piva (o 1,2 %). Nižší produkci vykázala většina sledovaných produktů, ale z nich zejména zelenina zmrazená kromě brambor (o 7,1 %), těstoviny nevařené (o 9,8 %), drůbež nedělená zmrazená (o 9,6 %) a margarin a podobné jedlé tuky (o 9,2 %).

Pokud jde o cenový vývoj, index cen průmyslových výrobců v roce 2003 v porovnání s rokem 2002 za potravinářské výrobky, nápoje a tabákové výrobky opět poklesl (ještě více než v roce 2002 v porovnání s rokem 2001), když vykázal hodnotu 98,9 (přitom za potraviny a nápoje bez tabáku zaznamenal hodnotu 98,8 a za celý zpracovatelský sektor zůstal tento index na hodnotě 99,7). Na poklesu cen se podílely zejména průmyslová krmiva a dále maso a masné výrobky a cukr přírodní. Naopak cenový růst byl zaznamenán především u nápojů, a u skupiny tzv. ostatních potravinářských výrobků, do níž většinou patří více zpracované produkty.

Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy v potravinářském a tabákovém průmyslu v b. c. v roce 2003 dosáhly 234,2 mld. Kč, což představuje v porovnání s rokem 2002 mírný pokles o 0,7 %. Přitom ve s. c. tyto tržby zaznamenaly nepatrný růst (o 0,3 %) a činily 226,8 mld. Kč. Poněkud odchylný vývoj v b. c. a ve s. c. vyplývá z výše zmíněného poklesu běžných cen.

Při dynamickém růstu tržeb v b. c. za průmysl celkem o 5,6 % v roce 2003 poklesl podíl potravinářského a tabákového průmyslu na tomto sektoru na 11,4 %. Ve s. c. při růstu tržeb zpracovatelského průmyslu celkem o 5,5 % činil podíl potravinářského a tabákového průmyslu na průmyslu celkem 10,9 %.

V roce 2003 zůstala nejvýznamnější oborovou skupinou v rámci výroby potravin a nápojů - OKEČ 15 (měřeno tržbami za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy) tzv. výroba ostatních potravinářských výrobků (zahrnující produkci pekařských a cukrářských výrobků, těstovin, cukru, čokolády, cukrovinek a dalších potravinářských produktů). V pořadí druhou nejsilnější oborovou agregací zůstává v roce 2003 výroba nápojů, která dále svou pozici posílila, a za ní jako třetí v pořadí, obdobně jako v roce 2002, následuje výroba masa a masných výrobků vč. drůbeže. Nejvýraznější pokles podílu v oborové struktuře v roce 2003 nastal u výroby hotových krmiv, a to zejména v souvislosti s nižší sklizní obilovin, což je pro tuto výrobu rozhodující komodita. Trend v posilování podílu v oborové struktuře započatý v roce 2002 dále pokračoval u mlékárenské výroby i v roce 2003.

TA5.2/03 - Oborová a výrobní struktura potravinářského průmyslu podle tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy

Výrobní obor	Podíl na tržbách v b. c. (%)		
	2002[1)]	2003	rozdíl[2)]
Výroba masa a masných výrobků	20,0	20,0	0,0
Zpracování ryb	0,7	0,7	0,0
Zpracování ovoce, zeleniny, brambor	2,3	2,3	0,0
Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů	5,3	5,1	-0,2
Úprava a zpracování mléka	16,5	16,8	0,3
Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků	2,2	2,3	0,1
Výroba hotových krmiv	7,0	6,6	-0,4
Výroba ostatních potravinářských výrobků	24,0	23,7	-0,3
Výroba nápojů	22,0	22,5	0,5
Průmysl potravinářský a tabákový celkem	100,0	100,0	x

1) Údaje za rok 2002 byly zpřesněny.
2) Procentní body.
Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčních údajů za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci (kód publikace: 8001 - 03 a oborové údaje)
Zpracoval: J. Mezera (VÚZE)

5.2.3 Kvalita potravin

Rok 2003 se zcela nesl ve znamení zvyšujícího se tempa všech činností, spojených s přípravou přistoupení České republiky k Evropské unii.

Hlavní prioritou kontrolní činnosti, stejně jako v minulých letech, byla kontrola bezpečnosti potravin. Inspekce se zabývala kontrolou jejich zdravotní nezávadnosti, dodržováním požadavků na jejich jakost, správným označováním a tzv. „falšováním" potravin a kontrolou dodržování ostatních závazných požadavků, které jsou stanoveny příslušnými právními předpisy.

I v roce 2003 byla činnost v oblasti legislativy velmi rozsáhlá a významná. Bylo připomínkováno několik velmi důležitých zákonů i prováděcích předpisů, a to i z hlediska nevytváření právních bariér v oblasti neharmonizované sféry, na což kladou orgány EU velký důraz.

Nejdůležitější legislativní práce byly zaměřeny zejména na novely zákona o potravinách a tabákových výrobcích, na vytvoření nového zákona o vinohradnictví a vinařství.

Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva

V souladu s usnesením vlády ze dne 10. 12. 2001 č. 1320 ke Strategii zajištění bezpečnosti (zdravotní nezávadnosti) potravin pokračovala příprava věcně odpovědných institucí na zapojení do evropského Systému rychlého varování pro potraviny a krmiva (Rapid Alert System for Food and Feed - RASFF). Tento systém je definován čl. 50 nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin.

RASFF je zřízen ve formě sítě, která zahrnuje Evropskou komisi, členské státy Evropské unie a Evropský úřad pro bezpečnost potravin. Provozováním systému je zajištěno ohlašování přímého nebo nepřímého rizika ohrožení zdraví lidí plynoucího z potraviny nebo krmiva, které byly distribuovány mimo teritorium jednotlivého státu. Informace jsou mezi členy sítě vyměňovány především za účelem ochrany zdraví spotřebitele. Výměna informací mezi členy sítě tak slouží k zabránění uvedení do oběhu nebezpečných potravin, případně stažení takových potravin a krmiv z oběhu.

Sekretariát Koordinační skupiny bezpečnosti potravin při MZe ve spolupráci s MZ koordinuje činnost zúčastněných správních úřadů, dozorových orgánů a ostatních zúčastněných institucí. SZPI byla určena národním kontaktním místem pro ČR. Jednotlivými členy sítě RASFF v ČR jsou Státní veterinární správa ČR, Státní zemědělská a potravinářská inspekce, Orgány ochrany veřejného zdraví, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský jako orgány státního dozoru. Dále na základě §14 odst. 2) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, v platném znění, jsou členy Generální štáb Ministerstva obrany, Generální ředitelství vězeňské služby Ministerstva spravedlnosti a Ministerstvo vnitra. Spolupracujícími institucemi jsou Generální ředitelství cel Ministerstva Financí a Státní úřad pro jadernou bezpečnost.

V roce 2003 byl dopracován manuál pro fungování systému RASFF v ČR. Zkušební provoz systému RASFF byl oficiálně zahájen v srpnu roku 2003 zveřejněním dokumentu Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva v ČR v částce 3 Věstníku MZe. Požadavky na zavedení a fungování systému RASFF byly zahrnuty do novely zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, v platném znění, a zákona č. 91/1996 Sb., o krmivech, v platném znění.

Pokud se jedná o vlastní výměnu informací v rámci systému RASFF, během roku 2003 bylo od Evropské komise přijato 10 notifikací, z nichž 6 bylo varování a 4 byly informace. Z celkového počtu 10 notifikací se 7 týkalo potravin a 3 krmiv. Pouze jednou notifikací Evropské komise byl ohlášen nebezpečný výrobek českého původu, který byl distribuovaný na území Evropského společenství. Na základě přijatých notifikací, byla učiněna šetření a následně byla orgány státního dozoru uložena odpovídající opatření. Česká republika Evropské komisi nehlásila žádný výskyt nebezpečného výrobku.

Certifikační činnost

Inspektoři SZPI provádějí certifikaci čerstvého ovoce, zeleniny a hub. Nařízením Evropské komise (EC) č. 902/2002 ze dne 30. května 2002 byla SZPI uznána oficiálním českým certifikačním úřadem pro vývoz čerstvého ovoce a zeleniny do zemí Evropské unie. V roce 2003 vydala SZPI celkem 143 certifikátů.

SZPI byla pověřena Výborem pro víno při Komisi EU vydávat certifikáty pro export révového vína. V roce 2003 vydala SZPI celkem 162 certifikátů.

Ke dni 1. 2. 2003 ukončila SZPI certifikaci potravin a potravinářských výrobků podle ruského systému GOST R. Tato certifikační činnost je nadále zajišťována privátními akreditovanými certifikačními organizacemi.

Kontrola zdravotní nezávadnosti a jakosti

Kontrola SZPI

Státní zemědělská a potravinářská inspekce kontroluje v rámci stanovených kompetencí potraviny, suroviny k jejich výrobě, zemědělské výrobky a tabákové výrobky. Tyto kompetence se vztahují na výrobu, skladování, přepravu i prodej. Prioritou kontroly je zdravotní nezávadnost a jakost potravin.

Jedním ze základních cílů kontrol inspekce ve výrobě potravin v roce 2003 bylo posoudit dopad požadavků vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 451/2002 Sb., o podmínkách a požadavcích na provozní a osobní hygienu potravin, kromě potravin živočišného původu, na provozovny výrobců potravin. V rámci pasportizace bylo posouzeno celkem 1 959 potravinářských provozoven, z nichž požadavkům bezezbytku vyhovělo pouhých 1,23 %, tj. 24 provozoven. Z výsledků pasportizace bylo patrné, že výrobci mají problémy zejména s odpovídajícím vybavením budov a s čistotou zařízení a prostředí. Získané výsledky a reakce podnikatelské veřejnosti vedly k návrhu na novelizaci vyhlášky č. 451/2002 Sb.

V roce 2003 uskutečnili inspektoři SZPI celkem 19 966 jednotlivých kontrol. Z uvedeného počtu bylo 10 984 kontrol provedeno v maloobchodní síti, 7 357 kontrol ve výrobě, 1 583 kontrol ve velkoskladech a 42 kontrol v ostatních místech.

Ve sledovaném období bylo zjištěno celkem 4 878 nevyhovujících vzorků potravin a ostatních výrobků, z toho bylo 3 074 vzorků tuzemského původu a 1 804 vzorků z dovozu.

SZPI uložila ve správním řízení celkem 1 707 pokut za porušení povinností stanovených právními předpisy v celkové výši 11 mil. Kč. V roce 2003 bylo uloženo celkem 10 215 zákazů na potraviny a tabákové výrobky v celkové hodnotě 17,7 mil. Kč. Z toho podíl z výroby činil 1,2 mil. Kč a podíl z obchodní sítě 16,6 mil. Kč.

Vzhledem k tomu, že zákon č. 146/2002 Sb., o Státní zemědělské a potravinářské inspekci, ve znění pozdějších předpisů, umožnil od 1. ledna 2003 ukládat opatření k nápravě zjištěných nedostatků, aniž by bylo zahajováno správní řízení, nepřistupovala inspekce k ukládání pokud tak často, jako tomu bylo v minulých letech.

Z pohledu místa kontroly byly počty nevyhovujících vzorků následující: v maloobchodní síti 3 629, ve výrobě 945, ve velkoobchodě 283 a v ostatních místech 21 nevyhovujících vzorků.

Z pohledu jednotlivých komodit pak byly nejvyšší počty nevyhovujících vzorků zjištěny u čerstvé zeleniny (počet 923), čerstvého ovoce (507), cukrářských výrobků - těst (435), vína (418), mléčných výrobků (359), masa - masných výrobků (322), výrobků studené kuchyně (262) a pekařských výrobků (227).

V roce 2003 bylo ke kontrole mikrobiologických požadavků odebráno celkem 3 210 vzorků pro laboratorní rozbory. Kontrolou na místě i v laboratořích bylo zjištěno celkem 933 nevyhovujících vzorků potravin (z toho na místě 249 a v laboratořích 684). Nejvíce nevyhovujících vzorků bylo detekováno v rámci komodit cukrářské výrobky (362), studená kuchyně (187), čerstvá zelenina (74), čerstvé ovoce (73) a maso - masné výrobky (68).

Výsledky laboratorních analýz

Mikrobiologické analýzy potravin v laboratoři byly prováděny podle platných norem a metodických doporučení. Z celkem 3 210 vzorků potravin odebraných na mikrobiologická vyšetření do laboratoří bylo v roce 2003 zjištěno 684 (21,3 %) nevyhovujících vzorků. Z toho 96 (3,0 %) vzorků bylo zdravotně závadných, ostatních 588 vzorků nevyhovělo požadavkům stanoveným pro tolerované hodnoty mikroorganismů v potravinách.

Kromě běžně prováděných kontrol byla součástí zjišťování úrovně mikrobiologické čistoty potravin tzv. plánovaná mikrobiologická kontrola (monitoring). V rámci plánované mikrobiologické kontroly bylo odebráno a v mikrobiologických laboratořích SZPI analyzováno 550 vzorků. Z tohoto počtu bylo 111 (20,2 %) vzorků vyhodnoceno jako nevyhovující požadavkům stanoveným pro tolerované hodnoty mikroorganismů v potravinách a u 19 (3,5 %) vzorků bylo zjištěno překročení nejvyšších mezních hodnot, tzn. 19 vzorků bylo hodnoceno jako zdravotně závadné.

Pro kontrolu obsahu cizorodých látek v potravinách bylo v roce 2003 odebráno celkem 4 053 vzorků, z nichž 198 (4,9 %) nevyhovělo.

Za účelem stanovení reziduí pesticidů bylo odebráno 821 vzorků potravin, u kterých bylo provedeno celkem 57 339 rozborů. Nadlimitní množství reziduí pesticidů bylo zjištěno u 8 rozborů. Nevyhovujícími potravinami byly hlavně citrusové ovoce, košťálová zelenina a plodová zelenina.

Nejvyšší podíl nevyhovujících rozborů byl zaznamenán v rámci kontroly barviv, kdy z celkového počtu 6 964 provedených rozborů jich nevyhovělo 104, především u bezvaječných těstovin, stolního vína a džemů. V nevyhovujících potravinách byla zjištěna buď nepovolená syntetická barviva nebo jejich nadlimitní množství.

Při stanovení chemických prvků z celkového množství 1 884 uskutečněných rozborů potravin nevyhovělo 96 rozborů (u 48 vzorků) z důvodu překročení povolených či nedodržení deklarovaných hodnot.

Pro stanovení polyaromatických uhlovodíků (PAH) bylo provedeno celkem 842 rozborů potravin (ve 115 vzorcích), z nichž u žádného nebyl potvrzen nadlimitní nález těchto látek.

Za účelem stanovení obsahu ftalátů bylo odebráno celkem 63 vzorků potravin. Uskutečněno bylo 193 rozborů, z toho jako nevyhovující byly vyhodnoceny 2 rozbory (nevyhovující potravinou byly destiláty).

Ve skupině polychlorovaných bifenylů (PCB) a polychlorovaných dibenzo-p-dioxinů (PCDD) nebyl zjištěn - z celkového počtu 164 provedených rozborů - žádný nevyhovující vzorek.

Ve skupině aromatických uhlovodíků (nechlorované, chlorované, s alifatickým řetězcem) bylo zjištěno 20 nevyhovujících rozborů z celkového počtu 780 rozborů. Nedostatky se týkaly vzorků přírodní minerální vody a rýže.

V rámci stanovení ostatních organických kontaminantů bylo provedeno celkem 1 346 rozborů, z nichž pouze 2 byly hodnoceny jako nevyhovující.

V případě mykotoxinů byly zjištěny 2 nadlimitní nálezy v celkovém počtu 771 provedených rozborů. Jednalo se o aflatoxin B1 v pistáciových oříšcích.

Nejvyšší procentuální podíl nevyhovujících rozborů (7,75 %) byl zjištěn ve skupině dusičnanů. Celkově bylo provedeno 258 rozborů, z toho bylo 20 nevyhovujících (u košťálové a kořenové zeleniny).

Ve skupině antibiotik bylo provedeno 37 rozborů, z nichž 5 bylo nevyhovujících.

V rámci kontroly jakostních analytických požadavků zjistila SZPI v roce 2003 celkem 666 nevyhovujících vzorků, nejvíce u vína (232), brambor (162), lihovin (40) a pekařských výrobků (36).

V roce 2003 zjistila SZPI v rámci kontroly jakostních senzorických požadavků celkem 1 943 nevyhovujících vzorků, nejvíce u čerstvé zeleniny (713), čerstvého ovoce (351), vína (252), masa - masných výrobků (118), mléčných výrobků (78) a pekařských výrobků (63).

Označování

Kontrola označování zahrnuje kontrolu údajů uvedených na obalech potravin a výrobků a rovněž kontrolu údajů vztahujících se k nebaleným potravinám (včetně dat použitelnosti a minimální trvanlivosti), popřípadě i kontrolu údajů v průvodní dokumentaci.

V rámci kontroly označování zjistili inspektoři SZPI ve sledovaném období celkem 1 854 nevyhovujících vzorků, nejvíce u komodity čerstvá zelenina (počet 317), dále mléčné výrobky (218), čerstvé ovoce (191), pekařské výrobky (139), maso - masné výrobky (127), lihoviny (119), čokoláda - cukrovinky (116) a víno (105).

Mezi kontroly, jejichž prvotním cílem bylo odhalení falšování, patřily např. kontrola pravosti pomerančových šťáv, kontrola označování vybraných masných výrobků, kontrola medu, kontrola odrůdové pravosti a jednotnosti konzumních brambor, kontrola pekařských a cukrářských výrobků označených jako máslové, kontrola dovozového kakaa atd.

V roce 2003 provedli inspektoři SZPI celkem 7 357 kontrol výrobců, při kterých bylo prověřeno 3 118 provozoven (výrobních míst), z nichž mnohé byly kontrolovány opakovaně. Z pohledu komodit proběhlo nejvíce kontrol v pekárnách, u výrobců studené kuchyně a u výrobců cukrářských výrobků.

V 1 925 případech byl předmětem kontroly systém kritických bodů (SKB). Kontroly prokázaly, že v současnosti je úroveň zavedení SKB u výrobců potravin na velmi vysoké úrovni (77,8 % provozoven mělo SKB zaveden bez závad, 13,8 % provozoven mělo SKB zaveden s malými nedostatky a jen 8,4 % provozoven vykazovalo v SKB zásadní nedostatky).

Kontrola zdravotní nezávadnosti živočišných produktů

Kontrola SVS

Kontrola surovin a potravin živočišného původu byla zaměřena z hlediska zdravotní nezávadnosti především na přítomnost patogenních a podmíněně patogenních mikroorganismů v rámci běžného hygienického dozoru a v rámci monitoringu na obsah tzv. „cizorodých látek“ podle příslušných vyhlášek. Podstatou kontroly bylo v roce 2003 splnění hygienických předpisů jednotlivých potravinářských provozoven.

Ze srovnání počtů prohlídek jatečných zvířat, které souvisejí s počty poražených zvířat, vyplývá, že došlo všeobecně k poklesu porážek, pouze v menší míře k nárůstu porážek prasnic, ovcí a jehňat, hus a kachen a konečně i králíků a nutrií. Celkový počet prohlídek jatečných zvířat byl nižší než v roce 2002 (meziroční index 95,7).

Všechny dozorované provozy jsou soustavně hodnoceny z hlediska plnění veterinárně hygienických podmínek v rámci tzv. pasportizace. Do konce roku 2003 musely všechny podnikatelské subjekty v souladu s novelizací zákona č. 166/1999 Sb., požádat o schválení a registraci. V průběhu roku ukončilo svou činnost více než 900 provozů, ať již z důvodů hygienických, nebo ekonomických.

Významnou část veterinární činnosti tvořilo vyšetřování vzorků mozkové tkáně skotu na bovinní spongiformní encefalopatii (BSE). Vyšetřeno bylo celkem 210 456 kusů skotu. Z celkového počtu vyšetřených vzorků byly čtyři pozitivní.

Na klusavku bylo vyšetřeno celkem 3 244 ks ovcí a koz, pozitivních nálezů bylo 28.

V roce 2003 bylo celkem v rámci monitoringu cizorodých látek provedeno 103 230 vyšetření, z toho 26 469 vyšetření potravin a surovin živočišného původu, 9 518 vyšetření vzorků lovné zvěře, 48 816 vzorků od živých hospodářských zvířat a tkání od poražených zvířat a dále 11 029 vyšetření krmiv a napájecích vod včetně krmiv z dovozu.

V roce 2003 nebyla, stejně jako v minulých letech, prokázána rezidua nepovolených hormonálních látek u jatečných zvířat. V mase a orgánech hospodářských zvířat, v mléku a mléčných výrobcích, v masných výrobcích a ve vejcích byl obsah reziduí pesticidních látek nízký a nepředstavoval zdravotní riziko. V mase a orgánech jatečných zvířat z běžných porážek nebyla rezidua veterinárních farmak zjištěna v hodnotách nad MLR. Výrobky kojenecké a dětské mléčné výživy včetně syrového mléka pro jejich výrobu byly ve všech sledovaných parametrech zdravotní nezávadnosti zcela vyhovující.

Celkově lze hodnotit zdravotní nezávadnost surovin a potravin živočišného původu z pohledu obsahu cizorodých látek, až na ojedinělé výjimky, jako příznivou se stále se zlepšujícím trendem. Z tab. TA5.2/04 je patrný nízký počet nadlimitních vzorků jak z tuzemské produkce, tak i z dovozu.

TA5.2/04 - Celkový přehled vyšetření na CL podle komodit a důvodů vyšetření v roce 2003

Komodita	Vyšetření	Pozitivní		Nadlimitní	
		počet	%	počet	%
Lovná zvěř, bioindikátory	9 518	3 722	39,10	32	0,34
- monitoring	9 071	3 476	38,32	22	0,24
- cílené vyšetření	445	245	55,06	9	2,02
- dovoz	2	1	50,00	1	50,00
Hospodářská zvířata	48 816	10 058	20,60	39	0,08
- monitoring	48 162	9 739	20,22	24	0,05
- cílené vyšetření	598	297	49,67	15	2,51
- dovoz	56	22	39,29	0	0,00
Potraviny a suroviny živočišného původu	26 469	7 777	29,38	103	0,39
- monitoring	18 983	4 188	22,06	8	0,04
- cílené vyšetření	6 020	3 069	50,98	59	0,98
- dovoz	1 466	520	35,47	36	2,46
Potraviny a suroviny rostlinného a jiného původu	2 730	1 325	48,53	2	0,07
- krmiva	11 029	3 450	31,28	5	0,05
- monitoring	7 776	2 204	28,34	5	0,06
- cílené vyšetření	639	255	39,91	0	0,00
- dovoz	2 614	991	37,91	0	0,00
Vody	4 340	1 863	42,93	143	3,29
Ostatní vzorky	328	238	72,56	0	0,00
Celkem všechny vzorky	103 230	28 433	27,54	324	0,31
- monitoring	85 548	20 259	23,68	104	0,12
- cílené vyšetření	13 471	6 606	49,04	181	1,34
- dovoz	4 211	1 568	37,24	39	0,93

Pramen: SVS ČR
Zpracoval: O. Valcl

Z výsledků mikrobiologického a senzorického vyšetření potravin a surovin živočišného původu v roce 2003 jsou patrné častější (cca 10 %) nevyhovující nálezy u masa a masných výrobků, u drůbežího masa a výrobků, vaječných výrobků pasterovaných a výrobků z mořských ryb.

Monitoring cizorodých látek v potravních řetězcích

Monitoring cizorodých látek probíhá na základě usnesení vlády ze dne 2. října 1991 č. 369, ze dne 10. června 1992 č. 408, ze dne 9. prosince 1998 č. 810 a ze dne 10. prosince 2001 č. 1320, která stanovují povinnost MZe zajistit sledování cizorodých látek v celé vertikále potravního řetězce, včetně vstupů ovlivňujících přímo či nepřímo zdravotní nezávadnost potravin, krmiv a zemědělských surovin určených k jejich výrobě.

Monitoring cizorodých látek v potravinách a surovinách určených k výrobě potravin

V roce 2003 sledovala SZPI mykotoxiny v potravinách. Z více než 280 analyzovaných vzorků, nevyhověl pouze 1 vzorek pistácií na přítomnost aflatoxinu B1.

V případě chemických prvků bylo zjištěno vysoké procento nevyhovujících vzorků máku, z důvodu překročení hygienického limitu pro arzen. Dále byl zaznamenán nadlimitní nález olova ve vzorku chleba a arzenu v rýži.

Přítomnost dioxinů/furanů (PCDD/F) byla sledována u 25 vzorků jak rostlinného (rostlinné oleje), tak i živočišného původu (mléčné výrobky, ryby). Všechny analyzované vzorky by vyhověly požadavkům nařízení EK č. 2375/2001.

Co se týče reziduí pesticidů, hlavní pozornost byla opět zaměřena na potraviny rostlinného původu, ať už v čerstvém stavu nebo zpracované, které byly vyšetřovány jednak multireziduální metodou nebo single metodou (v případě bromidů).

Z celkového počtu 243 analyzovaných vzorků ovoce, resp. 277 vzorků zeleniny, nevyhověly požadavkům vyhlášky č. 465/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů, 2 vzorky, resp. 4 vzorky.

V roce 2003 provedla SZPI monitoring obsahu akrylamidu ve vybraných komoditách především z tuzemské produkce.

Přítomnost akrylamidu byla zjišťována ve výrobcích z brambor - bramborových hranolcích, kroketách, dále smažených bramborových lupínčích, v mlýnských obilných výrobcích - vločkách, trvanlivém pečivu a kávě.

V rámci monitoringu cizorodých látek bylo v roce 2003 odebráno 28 vzorků na stanovení přítomnosti látek migrujících do potravin z laků, používaných k potahování vnitřních stěn kovových obalů, tj. bisfenolu a jeho derivátů. Pozitivní nález bisfenolu a jeho derivátů byl zaznamenán ve 23 případech.

Pravidelné sledování (monitorování) obsahu reziduí a kontaminantů (cizorodých látek) u živých hospodářských zvířat, v krmivech, v surovinách a potravinách živočišného původu, které provádí SVS ČR, bylo provedeno v souladu se směrnicí EU (96/23/EC) a navazujících právních předpisů ES, které jsou transponovány do vyhlášky MZe č. 291/2003 Sb.

V roce 2003 bylo v rámci monitoringu cizorodých látek provedeno celkem 103 230 vyšetření, z toho 85 548 vyšetření v rámci plánovaných vyšetření, 13 471 jako cílená vyšetření a 4 211 vyšetření u vzorků dovážených komodit. V hodnoceném roce bylo celkové zastoupení nadlimitních nálezů 0,31 %, což je nepatně vyšší než v roce 2002 (0,29 %).

Vzorky reprezentující suroviny a potraviny živočišného původu měly nízký obsah reziduí pesticidních látek, chemických prvků, mykotoxinů a zbytků léčivých a doplňkových látek.

Výrobky kojenecké a dětské mléčné výživy, včetně kontroly zdravotní nezávadnosti syrového mléka pro jejich výrobu, stejně jako v minulých letech, zcela vyhověly hygienickým limitům.

U dovážených surovin z moře pro další technologické zpracování v tuzemsku, ale i u surovin a výrobků z moře bylo zaznamenáno, proti minulým letům, zlepšení v četnosti nadlimitních nálezů a zvláště v průměrných hodnotách chemických prvků a reziduí organochlorových látek. U tuzemských sladkovodních ryb byly zjištěny ojedinělé případy nadlimitních obsahů rtuti a arzénu. V několika případech bylo zjištění nedovoleného použití malachitové zeleně v chovech ryb (zvláště pstruhů).

V roce 2003, stejně jako v minulých letech, nebyla prokázána rezidua nepovolených hormonálních látek u jatečných zvířat. Maso jatečných zvířat neobsahovalo nadlimitní koncentrace chemických prvků a organochlorových sloučenin. V případě PCB jsou tkáně zvířat, masné výrobky a mléko posuzovány podle velice přísných maximálních reziduálních limitů. V orgánech jatečných zvířat, zvláště krav a koní, byly ojediněle zjištěny zvýšené a i nadlimitní koncentrace kadmia. U lovné zvěře byly zjištěny nadlimitní hodnoty olova, které však z větší části souvisely s kontaminací střelou. U jelení a černé zvěře byly ojediněle prokázány nadlimitní obsahy HCH-alfa+beta. Na rozdíl od předchozích let již nebyly prokázány rezidua DDT. Kontaminace radioaktivními látkami (137_{Cs}) byla u všech vzorků hluboko pod limitními hodnotami a stále se snižuje. V současné době lze očekávat mírně zvýšené hodnoty pouze u spárkaté zvěře.

Celkově lze hodnotit zdravotní nezávadnost surovin a potravin živočišného původu z pohledu obsahu cizorodých látek jako poměrně dobrou a ve srovnání s minulými lety neustále se zlepšující. Za předchozích 13 let i v letech 2002 a 2003 je patrné převažující snižování incidence nevyhovujících nálezů v rámci plánovaných odběrů a postupný pokles průměrných hodnot většiny cizorodých látek.

Vody používané k napájení hospodářských zvířat stále vykazovaly vyšší obsah dusitanů i dusičnanů, avšak v menší míře než v předchozích letech. Vody z faremních studní obsahovaly vyšší koncentrace dusíkatých látek, ale i amonných iontů, chloridů a síranů. Celkově lze situaci v kontaminaci krmiv a vod cizorodými látkami hodnotit jako příznivější proti předchozím letům.

Vzorky vyšetřovaných krmiv a krmných surovin živočišného původu, včetně dovážených surovin, prakticky ve všech případech stanovení cizorodých látek vyhověly našim požadovaným limitům.

ÚKZÚZ v rámci sledování krmiv odebral 818 vzorků, z toho u 34 vzorků krmiv a krmných surovin byly porušeny limity monitorovaných látek stanovené vyhláškou č. 451/2000 Sb. v platném znění, dále 1 vzorek kukuřice měl pozitivní nález fusariových toxinů a 5 vzorků kukuřice a 2 vzorky řepky byly podezřelé z přítomnosti geneticky modifikovaného materiálu.

Agrární ekosystém

V roce 2003 prováděl ÚKZÚZ v oblasti monitoringu cizorodých látek v zemědělské půdě a vstupech do půdy bazální monitoring zemědělských půd, sledování atmosférické depozice, kontrolu hnojiv a kontrolu kvality půdy po aplikaci kalů z čistíren odpadních vod.

Bylo prováděno hodnocení rybničních sedimentů z hlediska jejich využití pro aplikaci na zemědělskou půdu. Zde byla zaznamenána častější kontaminace kadmiem a zinkem u „návesních" rybníků.

Sledování obsahu PCB v půdách ukázalo, že obsah těchto látek v půdě je relativně stabilní a výrazný pokles obsahu PCB v půdě nelze očekávat. Naopak mírný nárůst vykazují polyaromatické uhlovodíky (PAU).

Sledování persistentních organochlorových pesticidů bylo provedeno v ornici a v podorničí na stálém souboru 40 pozorovacích ploch na zemědělské půdě a 5 pozorovacích plochách v chráněných územích. U hexachlorhexanu (HCH) nebyl nalezen žádný vzorek převyšující meze stanovitelnosti, u DDT a jeho metabolitů byl překročen limit dle platné vyhlášky u 58,8 % vzorků ornice a 47,1 % podorničí orných půd.

V rámci kontroly kalů ČOV, jejichž produkce je uplatňována v zemědělství, bylo kontrolováno 96 čistíren odpadních vod a odebráno 103 vzorků kalů. Ze sledovaných prvků bylo nejvíce vzorků s nadlimitním obsahem zjištěno u rtuti (14,6 %), u všech dalších rizikových prvků již nepřevýšil počet nadlimitních vzorků 10 %.

VÚMOP sledoval v roce 2003 obsah rizikových látek v půdách a rostlinách okresů Děčín, Česká Lípa a Rychnov nad Kněžnou. Plošná zátěž půd rizikovými prvky ve sledovaných okresech je nízká, byl však zjištěn trend nárůstu obsahu arzenu, kadmia a olova v části okresu Děčín a kadmia navíc i v pásmu Orlických hor.

Obsahy perzistentních organických polutantů v půdách vykazují shodu se zátěží půd rizikovými prvky z imisních spadů u polyaromatických uhlovodíků (PAU). Absolutní zátěž PAU není vysoká. Negativně je třeba hodnotit stále přetrvávající zátěž půd DDT, kdy 17 % odebraných vzorků obsahovalo jeho zvýšené koncentrace. Výrazně horší parametry pak vykázaly vzorky rostlin, ve kterých horní hranici pozaďových hodnot obsahu DDT překročilo téměř 87 % případů. Zjištěný trend by měl být podložen dalším šetřením na rozšířeném souboru rostlin.

Imisní situaci v rezortu zemědělství sleduje Výzkumný ústav rostlinné výroby v Praze Ruzyni. Snížení imisí v 90. letech bylo doprovázeno poklesem významu SO_2 jako indikačního imisního prvku pro hodnocení nepříznivých vlivů průmyslových imisí. V posledních dvou letech dochází opět k jeho zvyšování. Tato tendence se může vysvětlit zdražováním elektrické energie a plynu, a zároveň stárnutím odsiřovacích zařízení. Ostatní znečišťující látky v posledních pěti letech vykazují stagnaci poklesu nebo i mírný vzestup, zejména oxidy dusíku NO_x, přízemní ozón O_3 a uhlovodíky C_xH_y.

Od roku 1992 se v ČR měří přízemní ozón. V letech 2001 a 2002 bylo pozorováno snížení výskytu imisí ozónu, což je do značné míry ovlivněno průběhem počasí (méně teplých slunečných dnů). Zato v roce 2003 v důsledku extrémně vysokého počtu teplých a slunečných dnů hodnoty imisí přízemního ozónu razantně stouply. Jestliže v důsledku globálního oteplování frekvence výskytu letního počasí roku 2003 poroste, tak jednoznačně poroste i výskyt přízemního ozónu a zvýší se následky jeho škodlivého působení na zemědělskou výrobu. Tento fakt zdůrazňuje význam prohloubení sledování vlivu ozónu na rostlinnou výrobu v ČR. Typickými příznaky poškození rostlin ozónem je výskyt červených až hnědých skvrn na svrchní straně listů. Tyto skvrny mohou pokrývat až 30 % listové plochy a jako nejcitlivější k poškození ozónem se jeví bobovité rostliny, brambory, mák, slunečnice a obiloviny.

Vodní ekosystém

V roce 2003 v rámci monitoringu cizorodých látek sledovala Zemědělská vodohospodářská správa (dále jen ZVHS), která navazuje svou činností na působení Státní meliorační správy, 69 profilů na drobných vodních tocích (dále jen DVT) a 76 profilů na malých vodních nádržích (dále jen MVN), a to v povodí těchto toků: Labe, Vltava, Ohře, Odra a Morava.

Na základě hodnocení dle ČSN 75 7221 byl u DVT zaznamenán výskyt vyšších koncentrací těžkých kovů, zejména arzenu, kadmia, ale rovněž olova a zinku. Souhrnně lze říci, že koncentrace sledovaných cizorodých látek DVT vykazují eliminaci u ukazatelů nikl, veškerý chrom, kadmium, olovo a polychlorované bifenyly (PCB). Stagnace byla zjištěna u ukazatele rtuť a kolísavá tendence hodnot u parametrů měď, zinek, arzen a PAU.

Z pohledu ČSN 75 7221 se ukázal při monitoringu MVN jako nejproblematičtější parametr rtuť. Požadavkům NV č. 61/2003 Sb. vyhovují u MVN stoprocentně ukazatele kadmium, měď, chrom, nikl a zinek, u kterých nebyly mezní hodnoty přípustného znečištění překročeny u žádného z rozborů. Tomuto právnímu předpisu vyhovují rovněž jakostní parametry arzen a olovo, u nichž roční počet nevyhovujících vzorků nepřekračuje 5 % (max. 1,8 %). Požadavky NV č. 61/2003 Sb. nebyly naopak splněny u ukazatele rtuť (40,3 % případů překročilo imisní standardy). Závěrem lze konstatovat, že byl zaznamenán eliminační trend koncentrací u ukazatelů nikl, kadmium a veškerý chrom, stagnace u ukazatelů rtuť, kolísání hodnot mědi a zinku. Naopak negativní trend nárůstu byl zjištěn u ukazatele arzen.

Lesní ekosystém

Monitoring cizorodých látek v lesních ekosystémech byl v roce 2003 zaměřen zejména na zjišťování obsahu těžkých kovů a vybraných organických látek v jedlých houbách a další hodnocení jakosti malých zdrojů pitné vody a vody odtékající z lesních povodí do větších zdrojů.

V průběhu letních a podzimních měsíců bylo na 57 lokalitách sesbíráno 85 vzorků hub, reprezentujících 27 druhů. V sušených vzorcích byly analyzovány: arsen, kadmium, chrom, měď, rtuť, nikl, mangan, olovo a zinek. Podobně jako v předchozích letech byly nalezeny nadlimitní obsahy těžkých kovů, a to konkrétně kadmia u 48,2 % vzorků, rtuti u 2,4 % vzorků a olova u 2,4 % vzorků. Dále byla ve směsných vzorcích hub z vybraných přírodních lesních oblastí (celkem 26) nalezena rezidua organochlorových pesticidů, hlavně typu DDT, kde bylo zjištěno přibližně desetkrát vyšší množství, než při posledním monitoringu v roce 1998. Naopak polycyklických aromatických uhlovodíků bylo zjištěno přibližně poloviční množství. Nalezené koncentrace polychlorovaných bifenylů nedosahují limitu daného vyhláškou.

5.2.4 Práce a mzdy

Z hlediska pracovních sil lze kvantitativně vývoj potravinářského průmyslu charakterizovat v roce 2003 pokračujícím mírným poklesem celkového počtu pracovníků v rámci celého potravinářského sektoru u podniků s 20 a více zaměstnanci. Klesající trend odpovídá vývoji tohoto ukazatele v rámci průmyslu ČR jako celku. V roce 2003 došlo v sektoru potravinářského průmyslu k poklesu počtu zaměstnanců o téměř 3 tis. osob (-2,5%), přičemž bylo evidováno celkem 114,4 tis. osob. Pracovníci potravinářského sektoru se v roce 2003 podíleli 10,3 % na celkovém počtu pracovníků ve zpracovatelském průmyslu ČR, což představuje nárůst o 0,1 procentního bodu ve srovnání s rokem 2002.

TA5.2/05 Vývoj počtu pracovníků a mezd v potravinářském průmyslu v oborové struktuře

Název	Počet zaměstnanců (osoby)			Průměrná měsíční nominální mzda (Kč)		
	2002[1)]	2003	meziroční index	2002[1)]	2003	meziroční index
Výroba masa a masných výrobků	23 713	23 465	99,0	12 541	12 892	102,8
Zpracování ryb a rybích výrobků	729	724	99,3	12 917	13 502	104,5
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	3 557	3 391	95,3	12 575	12 995	103,3
Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	3 275	3 172	96,9	18 357	19 312	105,2
Úprava a zpracování mléka	12 721	12 606	99,1	13 489	14 217	105,4
Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků	3 301	3 290	99,7	13 087	13 541	103,5
Výroba hotových krmiv	6 867	6 693	97,5	14 804	15 131	102,2
Výroba ostatních potravinářských výrobků	45 641	44 382	97,2	12 789	13 148	102,8
Výroba nápojů	17 547	16 691	95,1	18 680	20 093	107,6
Celkem (OKEČ 15)	117 351	114 414	97,5	13 971	14 522	103,9

1) Údaje roku 2002 byly zpřesněny.
Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčních výkazů za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci (Kód publikace: 8001-03 a oborové údaje)
Zpracoval: M. Putičová (VÚZE)

Podíl jednotlivých oborů (agregací) potravinářského průmyslu na celkovém počtu pracovníků tohoto sektoru nevykazuje ve sledovaném období zásadní změny.

TA5.2/06 - Vývoj podílu počtu pracovníků v potravinářském průmyslu v oborové struktuře (%)

Název	Podíl zaměstnanců		
	2002[1)]	2003	rozdíl
Výroba masa a masných výrobků	20,2	20,5	0,3
Zpracování ryb a rybích výrobků	0,6	0,6	0,0
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	3,0	3,0	0,0
Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	2,8	2,8	0,0
Úprava a zpracování mléka	10,8	11,0	0,2
Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků	2,8	2,9	0,1
Výroba hotových krmiv	5,9	5,8	-0,1
Výroba ostatních potravinářských výrobků	38,9	38,8	0,1
Výroba nápojů	15,0	14,6	-0,4
Celkem	100,0	100,0	x

1) Údaje roku 2002 byly zpřesněny.
Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčních výkazů za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci (Kód publikace: 8001-03 a oborové údaje)
Zpracoval: M. Putičová (VÚZE)

Největším oborem, který zaměstnává v rámci potravinářského průmyslu nejvíce pracovníků, je i nadále obor (agregace) výrob ostatních potravinářských výrobků s podílem 38,8 % na celkovém počtu pracovníků sektoru. V rámci této agregace vykazuje největší zastoupení z hlediska počtu pracovníků výroba pekárenských a cukrářských výrobků, která představuje podíl větší než 65 % na celkovém počtu pracovníků agregace výrob ostatních potravinářských výrobků.

K významnějším změnám počtu pracovníků v rámci jednotlivých oborů (agregací) nedošlo. Podstatnější nárůst zaznamenala ve sledovaném období výroba mražených smetanových krémů a zmrzliny v rámci oboru zpracování mléka (index 106,3).

U všech sledovaných oborů potravinářského průmyslu v období 2003 byl zaznamenán nárůst průměrných měsíčních mezd. Ve srovnání s rokem 2002 se průměrná měsíční nominální mzda v roce 2003 zvýšila o 3,9 %.

Průměrná měsíční nominální mzda v potravinářském sektoru (14,5 tis. Kč) byla v roce 2003 o 10,9 % nižší než průměrná nominální mzda v průmyslu (16,3 tis. Kč).

Nejvyšší index (107,6), tj. nárůst průměrné měsíční mzdy, vykazuje skupina nápojářských výrob. Na této změně se v rámci oboru významně podílí nárůst mezd v oboru minerálních vod (index 108,1) a výroby piva (index 107,6). Důvodem je především zvýšený zájem spotřebitele o tyto výrobky.

K dalším oborům s nejvyšší průměrnou nominální měsíční mzdou patřila v roce 2003 výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů (19,3 tis. Kč). V tomto oboru existuje vysoká koncentrace výroby a účast zahraničního kapitálu. Nejnižší průměrné nominální měsíční mzdy v roce 2003 v rámci potravinářského sektoru vykazovaly potravinářské obory výroby masa a masných výrobků, ve kterých v současné době probíhá restrukturalizace výroby a s tím spojené zavírání některých provozů, a zpracování ovoce, zeleniny a brambor, ve kterém má výroba výrazně sezónní charakter.

5.2.5 Ekonomické výsledky

Potravinářský průmysl jako celek[68], stejně jako převážná většina jeho oborů[69] (14 z celkového počtu 17 výrob), zaznamenal v roce 2003 kladný hospodářský výsledek. Zatímco hospodářský výsledek před zdaněním dosáhl za celý OKEČ 15 v předchozím roce hodnoty 12,0 mld. Kč, v roce 2003 poklesl na 10,9 mld. Kč.

Tvorba hospodářského výsledku potravinářského průmyslu

V roce 2003 činil hospodářský výsledek před zdaněním ve velikostní skupině se 100 a více zaměstnanci 10,8 mld. Kč, což znamenalo pokles o 9,6 % proti roku předchozímu. K poklesu absolutní výše zisku došlo redukcí počtu vykazujících jednotek v této velikostní skupině podniků a snížením efektivnosti hospodaření. Pokles dosažené hrubé míry efektivnosti je způsoben rychlejším propadem objemu výnosů v porovnání s vynaloženými náklady.

Pokles celkových výnosů (o 2,7 %) byl způsobem dílčím snížením tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb (o 1,2 %) a tržeb za prodej zboží (o 2,1 %). Výrazněji poklesly tzv. ostatní výnosy (o 22 %).

Snížení celkových nákladů (o 2,4 %) bylo ovlivněno především vývojem nákladů na výkonovou spotřebu, tj. spotřebu zemědělských surovin (o 0,6 %), které představují rozhodující položku z celkových nákladů. U osobních nákladů a odpisů, které jsou minoritními nákladovými položkami, došlo k jejich absolutnímu i relativnímu růstu (u osobních nákladů o 2,9 % a odpisů investičního majetku o 5,2 %).

Důsledkem vývoje nákladů a výnosů, které se při poklesu cen výrobců potravin snížily rychleji, je relativní zhoršení podílu hospodářského výsledku před zdaněním z celkových výnosů o 0,33 procentního bodu, což vedlo ke snížení dosažené efektivnosti potravinářského průmyslu (tab. TA5.2/07).

TA5.2/07 - Struktura výnosů a nákladů

Ukazatel	Výnosy a náklady (mil. Kč)		Meziroční index	Podíl z celkových výnosů (%)[1)]	
	2002	2003		2002	2003
Výnosy celkem	255 308	248 340	97,3	100,00	100,00
v tom - tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	189 115	186 846	98,8	74,07	75,24
- tržby za prodej zboží	39 588	38 768	97,9	15,51	15,61
- změna stavu vnitropodnikových zásob vlastní výroby	632	870	137,7	0,25	0,35
- aktivace	3 860	4 599	119,1	1,51	1,85
- ostatní výnosy	22 113	17 257	78,0	8,66	6,95
Náklady celkem	243 289	237 470	97,6	95,29	95,62
v tom - výkonová spotřeba	157 498	156 571	99,4	61,69	63,05
- náklady na prodané zboží	31 940	30 872	96,7	12,51	12,43
- osobní náklady	21 751	22 380	102,9	8,52	9,01
- odpisy investičního majetku	7 923	8 337	105,2	3,10	3,36
- ostatní náklady	27 177	19 310	71,1	10,64	7,78
Hospodářský výsledek před zdaněním	12 019	10 869	90,4	4,71	4,38
Účetní přidaná hodnota	43 758	43 639	99,7	17,14	17,57

1) Struktura výnosů a nákladů je ovlivněna i odlišnou oborovou a firemní strukturou podniků.
Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků se 100 a více pracovníky
Zpracoval: L. Kastnerová (VÚZE)

Efektivnost potravinářského průmyslu

V důsledku zhoršení hospodářského výsledku u podniků se 100 a více zaměstnanci došlo k poklesu efektivnosti potravinářského průmyslu v porovnání s rokem 2002, a to jak při hodnocení pomocí ukazatele nákladové rentability (index 92,65) a výnosnosti vlastního jmění (index 93,35), tak i výnosnosti celkových pasiv (index 92,43).

Pokles hodnocených indikátorů je zachycen v následující tabulce.

TA5.2/08 - Efektivnost[1)] potravinářského průmyslu ze zisku před zdaněním (%)

Ukazatel	2002[2)]	2003	Meziroční index
Nákladová rentabilita	4,94	4,58	92,65
Výnosnost vlastního jmění	15,78	14,73	93,35
Výnosnost celkových pasiv	7,52	6,95	92,43

1) Efektivnost je zčásti ovlivněna i odlišnou strukturou podniků v porovnávaných letech.
2) Údaje roku 2002 byly zpřesněny.
Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků se 100 a více pracovníky
Zpracoval: L. Kastnerová (VÚZE)

---

[68] Jde o podnikatelské subjekty se 100 a více pracovníky, u kterých lze ze čtvrtletních výkazů P 3-04 dokumentovat objem jimi dosaženého hospodářského výsledku. I když se tyto podniky podílejí na celkovém počtu podnikatelských subjektů s 20 a více zaměstnanci v posledních letech jen cca 30 %, jejich podíl na rozhodujících indikátorech, dokumentujících úroveň výkonnosti celého odvětví, dosahuje u celkových výkonů, tržeb z prodeje vlastních výrobků a služeb i přidané hodnoty z výroby zhruba 75 %.
S ohledem na ochranu individuálních údajů jsou hodnoceny jen podniky v rámci OKEČ 15 - výroby potravin a nápojů, bez podniků tabákového průmyslu (OKEČ 16), které dosahují finančně-ekonomických výsledků výrazně progresivnějších.

[69] Disponibilní údaje z ČSÚ umožňují vytvoření 17 oborových agregací.

Výkonnost potravinářského průmyslu

Dílčí zhoršení tvorby hospodářského výsledku a míry dosažené efektivnosti se negativně promítlo i do většiny ukazatelů charakterizujících výkonnost potravinářských podniků (s výjimkou údajů vypočtených z ukazatele přidané hodnoty, u nichž byl relativní pokles jejího objemu pomalejší než u údajů o výkonech či výnosech). Samotná přidaná hodnota z výroby poklesla o 1 %, došlo také k poklesu výkonů (o 2,8 %) a ke snížení celkového počtu zaměstnanců v potravinářském odvětví (o 1,2 %).

Vybrané ukazatele výkonnosti uvádí následující tabulka.

TA5.2/09 - Výkonnost potravinářského průmyslu

Ukazatel	MJ	2002[1)]	2003	Meziroční index
Výnosy celkem	mil. Kč	255 308	248 340	97,3
Výkony	mil. Kč	215 720	209 572	97,2
Prům. evid. počet zaměstnanců (přepočt.)	osoby	85 197	84 152	98,8
Účetní přidaná hodnota	mil. Kč	43 758	43 639	99,7
Přidaná hodnota z výroby	mil. Kč	36 110	35 743	99,0
Přidaná hodnota z výroby na jednotku výkonů	%	16,7	17,1	101,9
Účetní přidaná hodnota na jednotku výnosů	%	17,1	17,6	102,5
Výkony/prům. evid. počet zaměstnanců	tis. Kč	2 532	2 490	98,4
Účet. přid. hodnota/prům. evid. počet zaměstnanců	tis. Kč	514	519	101,0
Přid. hodnota z výroby/ prům. evid. počet zaměstnanců	tis.	424	425	100,2
Přidaná hodnota na podnik	tis. Kč	116 484	120 347	103,3
Prům. evid. počet zaměstnanců na podnik	osoby	275	283	103,1

1) Údaje roku 2002 byly zpřesněny.
Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků se 100 a více pracovníky
Zpracoval: L. Kastnerová (VÚZE)

Věcné a kapitálové zajištění potravinářského průmyslu

Celkový objem aktiv a pasiv se u podnikatelských subjektů se 100 a více pracovníky meziročně mírně snížil (zřejmě v důsledku změny počtu vykazujících podnikatelských subjektů) o 2,2 %. Ve věcné struktuře aktiv došlo především ke zvýšení hmotného a nehmotného investičního majetku (o 21,4 %). Výrazně poklesl objem zásob (o 5,4 %), především v důsledku snížení objemu nedokončené výroby (o 11,1 %). Též poklesl vlastní kapitál (o 3,1 %) a zčásti se zvýšila míra průměrné zadluženosti podniků (tab. TA5.2/10).

TA5.2/10 - Vybraná aktiva a pasiva v potravinářském průmyslu[1)]

Ukazatel	Aktiva a pasiva v absolutní výši (mil. Kč)[2)]			Podíl z celkových aktiv či pasiv (%)[2)]	
	2002	2003	meziroční index	2002	2003
Hmotný a nehmotný investiční majetek (v zůstatkové ceně)	62 798	76 265	121,4	39,3	48,8
Zásoby celkem	24 516	23 181	94,6	15,3	14,8
v tom - materiál	8 370	8 445	100,9	5,2	5,4
- nedokončená výroba, polotovary a výrobky	11 936	10 606	88,9	7,5	6,8
- zboží	4 210	4 130	98,1	2,6	2,6
Finanční majetek	.	13 395	.	.	8,6
Pohledávky a ostatní aktiva	.	43 462	.	.	27,8
z toho - pohledávky po lhůtě splatnosti	12 601	.	.	.	.
Vlastní kapitál	76 147	73 767	96,9	47,7	47,2
Rezervy	.	4 030	.	.	2,6
Závazky po lhůtě splatnosti	6 804	.	.	4,3	.
Dluhopisy a směnky	.	3 207	.	.	2,1
Bankovní úvěry a výpomoci	.	28 075	.	.	18,0
Aktiva a pasiva	159 764	156 303	97,8	100,0	100,0

1) Výkaz P3-04 uvádí v letech 2002 a 2003 některé odlišné položky aktiv a pasiv.
2) Stav ke konci roku.
Pramen: Vypočteno z údajů ČSÚ a MPO - výkaz P3-04
Zpracoval: L. Kastnerová (VÚZE)

Efektivnost jednotlivých výrobních oborů a agregací[70]

U jednotlivých výrob a jejich agregací dochází k výrazné diferenciaci průměrně dosažené efektivnosti hospodaření.

Nejpříznivějších ukazatelů efektivnosti bylo v roce 2003 dosaženo v nápojářském průmyslu (OKEČ 15.9), jehož nákladová rentabilita se zvýšila z 12,7 % na 13,5 %. U skupiny zpracovatelů ovoce, zeleniny a brambor (OKEČ 15.3) nákladová

[70] A) OKEČ 15.1 - výroba, zpracování a konzervování masa a masných výrobků, OKEČ 15.2 - zpracování a konzervování ryb a rybích výrobků, OKEČ 15.3 - zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor, OKEČ 15.4 - výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků, OKEČ 15.5 - zpracování mléka, výroba mlékárenských výrobků a zmrzliny, OKEČ 15.6 - výroba mlýnských a škrobárenských výrobků, OKEČ 15.7 - výroba krmiv, OKEČ 15.8 - výroba ostatních potravinářských výrobků, OKEČ 15.9 - výroba nápojů.
B) OKEČ 15.2 sloučen z důvodu individuálních údajů s podniky OKEČ 15.1.

rentabilita vzrostla o 1,3 procentního bodu na 6,8 %. Průměrnou efektivnost dosáhla agregace podniků tzv. ostatní potravinářské výroby (OKEČ 15.8) při poklesu nákladové rentability (o 1,8 %) a podniků tukového průmyslu (OKEČ 15.4) za mírného růstu nákladové rentability (o 1,1 %). Ostatní oborové skupiny vykázaly podprůměrné výsledky, při meziročním poklesu nákladové rentability u OKEČ 15.6 (o 0,5 %) a u OKEČ 15.7 (o 0,6 %). Nejvýrazněji meziročně poklesla efektivnost v masném průmyslu vč. drůbeže (OKEČ 15.1), v souhrnu došlo dokonce k záporným výsledkům (nákladová rentabilita poklesla o 2,1 %). Naopak se zvýšila i (zatím podprůměrná) efektivnost mlékárenského průmyslu (OKEČ 15.5), která v roce 2003 činila 1,4 % (0,3 % v roce 2002).

Úroveň i meziroční změna nákladové rentability a některých dalších indikátorů je názorně patrná z následujících grafů.

Graf TA5.2/01 - Efektivnost jednotlivých výrobních agregací v roce 2002

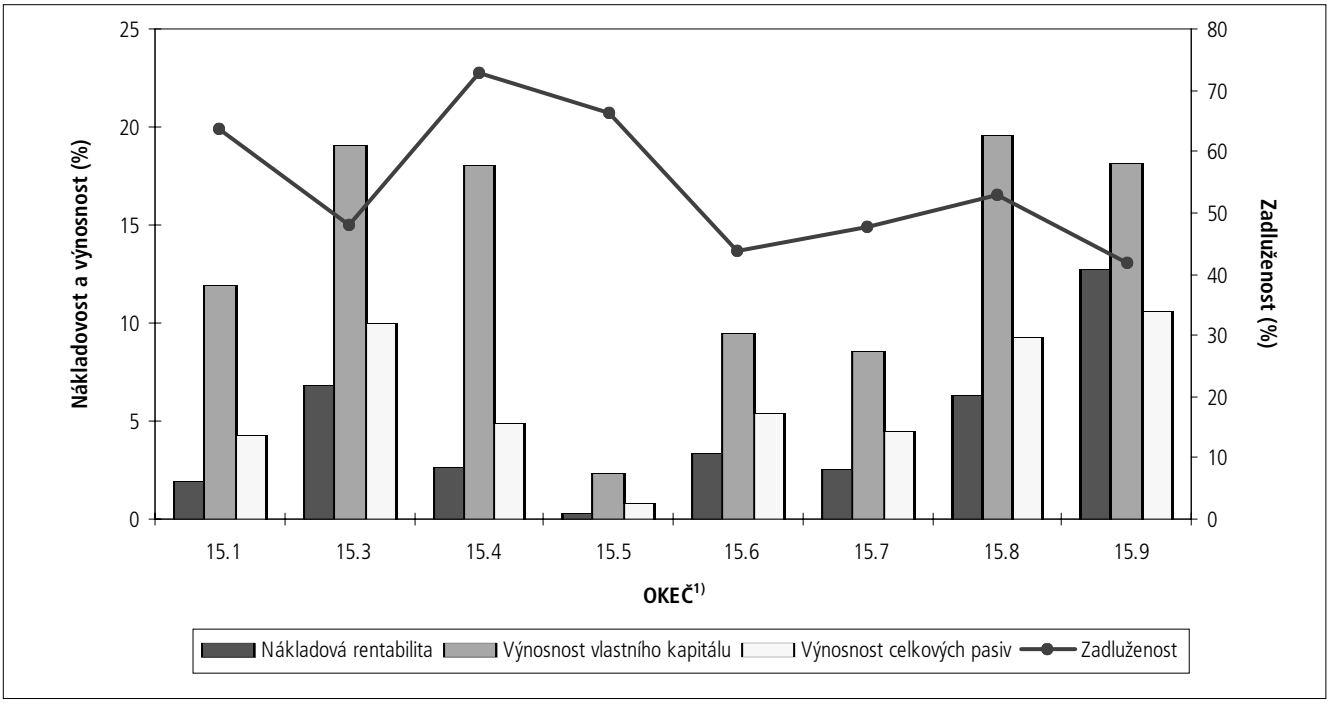

1) OKEČ 15.2 se neuvádí z důvodů individuálních údajů.
Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků se 100 a více pracovníky
Zpracoval: L. Kastnerová (VÚZE)

Graf TA5.2/02 - Efektivnost jednotlivých výrobních agregací v roce 2003

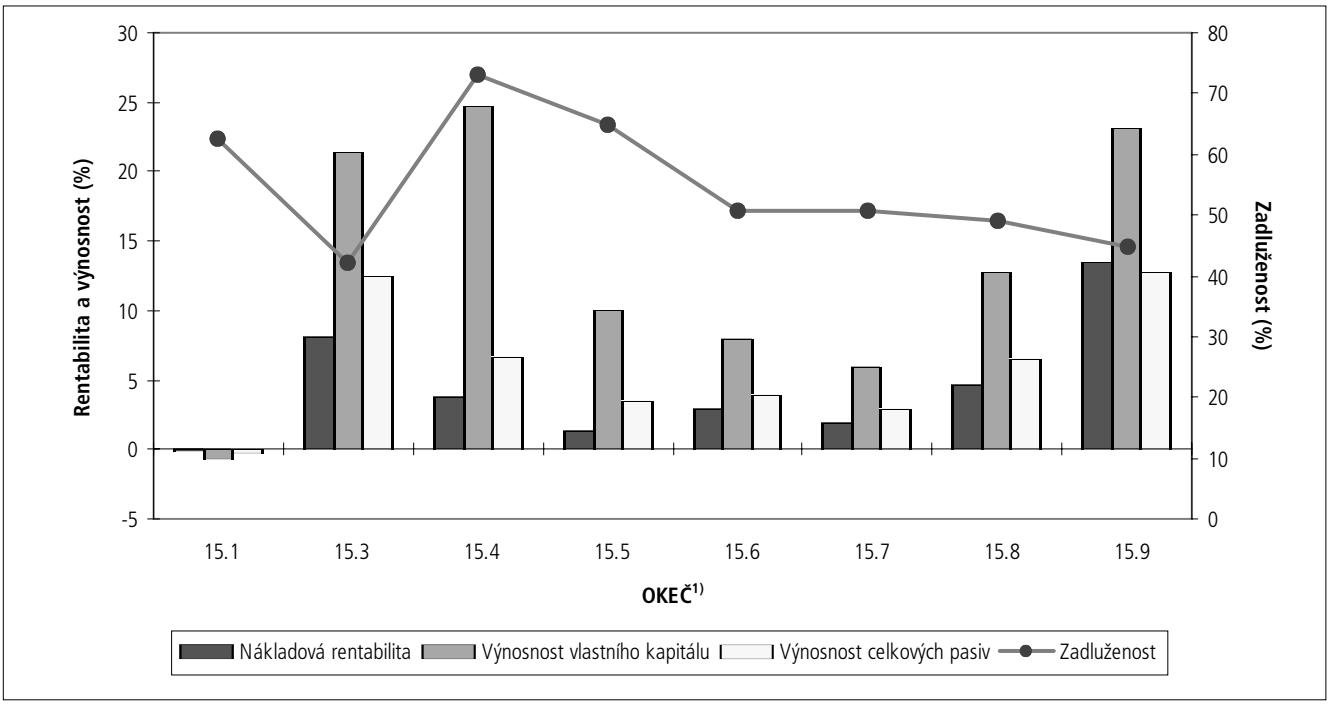

1) OKEČ 15.2 se neuvádí z důvodů individuálních údajů.
Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků se 100 a více pracovníky
Zpracoval: L. Kastnerová (VÚZE)

5.3 Distribuce potravin a jejich spotřeba

5.3.1 Distribuce potravin

V posledních letech se posiluje význam poptávkové strany trhu daný silnou konkurencí, nasycením trhu a rychlým vývojem obchodu. Se vstupem mezinárodních řetězců na náš trh roste počet velkoplošných prodejen[71], snižuje se podíl maloplošných prodejen, ale roste prodejní plocha maloobchodu. Přesto, že ČR patří z mezinárodního pohledu mezi menší trhy, vysoká hustota osídlení umožňuje dynamický rozvoj obchodní sítě.

Jednou z nejvýraznějších změn v obchodní síti je růst počtu hypermarketů, které patří mezi nejsilnější distribuční kanály (koncem roku 1996 byly v ČR dva hypermarkety, zatímco v polovině roku 2003 již 134). Rychlost expanze hypermarketů vyvrcholila v roce 2000, a přestože jejich počet dále roste, bude se dynamika růstu výrazně zpomalovat. Očekává se, že v horizontu pěti let může počet hypermarketů na českém trhu dosáhnout 180.

Postavení mezinárodních obchodních společností na českém trhu se od roku 2001 opět výrazně posílilo. Avšak i zde se projevuje výrazné zklidnění vývoje a tempo růstu mezinárodních společností na českém trhu se zpomaluje (v roce 2002 vzrostl celkový obrat TOP 10 o 13 mld. Kč, v roce 2003 o 10 mld. Kč). Mezi deseti největšími obchodními společnostmi se (stejně jako v roce 2001) umístila jen jedna česká firma (specializovaný velkoobchodník tabákovými výrobky GECO TABAK). V ČR zaujímalo koncem roku 2002 TOP 10 obchodních společností zhruba 52% podíl v potravinářském maloobchodě, zatímco na západoevropských trzích daný podíl dospěl až k 80 %.

V roce 2003 dosáhl celkový obrat (podle předběžných obchodních výsledků) deseti největších obchodních skupin 202,6 mld. Kč a vzrostl proti roku 2002 o 10,4 mld. Kč.

Mezi nejvýznamnější obchodní řetězce, zabývající se v České republice převážně prodejem potravin (TOP 10 českého obchodu), patřil i v roce 2003 Makro Cash&Carry ČR (obrat celkem, tj. i za nepotravinářské zboží, 35,7 mld. Kč), Ahold Czech Republic (32,5 mld. Kč), Kaufland ČR (26 mld. Kč), REWE ČR (22,8 mld. Kč), Tesco Stores ČR (19,5 mld. Kč), Globus ČR (18,2 mld. Kč), Tengelmann ČR (17,7 mld. Kč), Delvita (11,0 mld. Kč), Carrefour Česká republika (10,0 mld. Kč) a Spar ČR (9,0 mld. Kč). Údaje o obratu vycházejí z předběžných obchodních výsledků.

Po mírné stagnaci v roce 2002 došlo v roce 2003 k růstu preferencí prodejen řetězců, zejména rostla obliba hypermarketů[72] a diskontů[73]. Hypermarket uvádí jako hlavní místo nákupu již 37 % populace (zvýšení o 7 procentních bodů). Diskontní prodejny preferuje 19 % domácností a jejich obliba stoupla o 1 procentní bod. Naopak poklesl podíl dotázaných, kteří preferují supermarkety[74], (19 % v roce 2003 proti 21 % v roce 2002) a malé potravinářské prodejny (18 % dotázaných v roce 2003 proti 22 % v roce 2002).

Prvních deset nejnavštěvovanějších řetězců představuje hlavní nákupní místo již pro 74 % dotázaných (66 % v roce 2002), což ukazuje na vysokou koncentraci trhu.

Pro výběr hlavního nákupního místa je nejčastějším důvodem snadná dostupnost prodejny (pro 79 % dotázaných), dále příznivé ceny (51 % dotázaných) a široký výběr zboží (47 %). Přitom pro zákazníky hypermarketů je nejdůležitější široký výběr zboží a příznivé ceny, zatímco pro nakupující v supermarketech, malých samoobsluhách nebo pultových prodejnách je to zejména blízkost prodejny.

O výběru prodejny, ve které realizuje největší část svých výdajů, se zákazník rozhoduje na základě celého souboru podnětů jak objektivních (struktura obchodní sítě), tak subjektivních (sociální a ekonomické postavení apod.). Preference zákazníků jsou v podstatě stabilizované, váha jednotlivých faktorů se sblížila, vzrůstá komplexnost rozhodování zákazníka.

Profilují se charakteristické modely nákupního chování. Diferenciace chování je jedním z nejvýznamnějších trendů v současných změnách nákupního chování. Nabídka různých typů prodejen přitahuje různé typy zákazníků. Vývoj spotřebitelských preferencí se promítá do marketingu řetězců a ovlivňuje zpětně nabídku. Tato zpětná vazba (mezi zákazníky a řetězci) je podstatou rychlé diferenciace nákupního chování. Zastoupení jednotlivých typů se již třetím rokem téměř nemění. Je patrný mírný nárůst podílu „moderně orientovaných“ typů (ovlivnitelný[75], náročný[76], mobilní pragmatik[77]). Struktura typů nakupujících je tedy určitou (relativní) konstantou, se kterou musí každá obchodní aktivita počítat.

Stejně jako v minulých letech byly i v roce 2003 jako nejdůležitější faktory vnímány čerstvost a kvalita zboží (známka 1,17[78]), cenová úroveň (1,31), šíře sortimentu (1,35) a zřetelné označení cen (1,39). Nejnáročnější jsou zákazníci hypermarketů (nejnižší hodnota známek), rozhodující je pro ně zejména čerstvost a kvalita zboží (1,11). Nejméně náročni jsou naopak zákazníci malých samoobsluh (důležitá je pro ně především dostupnost a ochota personálu) a diskontů (orientace především na nízkou cenovou úroveň).

U maloobchodních značek (tj. výrobků prodávaných pod obchodní značkou daného řetězce) je patrný nárůst jak znalosti, tak i podílu zákazníků, kteří je nakupují. Jen 10 % dotázaných se s maloobchodními značkami nesetkalo. Podíl pravidelných zákazníků v roce 2003 dosáhl 23 % (nárůst o 2 procentní body proti roku 2002), podíl příležitostných nakupujících vzrostl na 53 % (nárůst o 7 procentních bodů). Podíl nakupujících výrobky maloobchodních značek roste s rostoucím vzděláním, je vyšší u žen, respondentů nad 50 let a obyvatel velkých měst. Mezi zákazníky velkoplošných prodejen se podíl nakupujících maloobchodní značky pohybuje mezi 78 % až 84 %, u malých samoobsluh a pultových prodejen je zhruba 63 %.

---

[71] Ročenka českého obchodu a marketingu 2003, INCOMA Research, Praha.

[72] Samoobslužná prodejní jednotka s více než 2 500 m² prodejní plochy, výrazné zastoupení mají nepotravinářské sortimenty, s více než 18 pokladnami.

[73] Samoobslužná prodejní jednotka, zcela převažuje rychloobrátkové zboží, prodejní plocha odpovídá supermarketům, je zde výrazně omezen sortiment a snížená cenová úroveň.

[74] Samoobslužná prodejní jednotka se 401 - 2 500 m² prodejní plochy, zcela převažuje rychloobrátkové zboží, se 4 - 18 pokladnami.

[75] Zákazník je vnímavý k reklamě a vzhledu výrobků. Rozhoduje se emotivně, zkouší stále něco nového. Prodejnu volí podle cenových akcí, věrnostních programů apod.

[76] Zákazník preferuje prodejny s vysokou úrovní nákupního prostředí, služeb a značkového zboží.

[77] Zákazník dává přednost velkoplošným prodejnám, velkému objemu nákupů, používá k nákupu automobil. Prodejnu vybírá podle dlouhé otevírací doby, širokého sortimentu a nízkých cen.

[78] Ocenění v bodové stupnici od 1 do 5, kdy 1 je nejvyšší ocenění a 5 nejnižší (systém školních známek).

V posledních letech zůstává relativně stálý podíl respondentů, kteří dostávají letáky do schránky. Letáky jsou k dispozici téměř každé domácnosti (95 %). Nárůst znalosti letáků je charakteristický zejména pro hypermarkety Tesco, Penny Market, Hypernovu, pokles naopak zaznamenaly některé supermarketové řetězce.

5.3.2 Tuzemská spotřeba

V roce 2003 (kvalifikovaný odhad VÚZE) se celková spotřeba potravin (vyjádřená ve stálých cenách) velmi mírně zvýšila. Podle předběžného odhadu změny spotřeby vzrostla přibližně o 0,4 %.

Tato minimální změna spotřeby do značné míry odpovídá vývoji spotřebitelských cen (spotřebitelské ceny jsou jedním ze základních faktorů, které spotřebu ovlivňují). Spotřebitelské ceny úhrnem se v roce 2003 měnily jen nepatrně; ceny potravin a nealkoholických nápojů se snížily o 2,2 %, zatímco ceny za zboží a služby celkem vzrostly o 0,1 %. U cen za bydlení (které patří spolu s výživou k nezbytným potřebám), byl růst cen v roce 2003 rovněž nižší než v roce 2002.

Spotřeba potravin v letech 2002 a 2003 je uvedena v následující tabulce.

TA5.3/01 - Spotřeba potravin v ČR (kg/obyv./rok)

Potravinová skupina	2002	2003[1)]	Meziroční index
Maso celkem v hodnotě na kosti	79,8	80,4	100,7
v tom - hovězí	11,2	11,3	100,9
- telecí	0,1	0,1	100,0
- vepřové	40,9	41,4	101,2
- drůbež	23,9	23,8	99,6
- ostatní	3,7	3,8	102,7
Ryby celkem	5,3	5,3	100,0
Mléko a mléčné výrobky v hodnotě mléka bez másla	220,6	223,4	101,3
Vejce (ks/obyv./rok)	279,0	255,0	91,4
Máslo	4,5	4,4	97,8
Sádlo	4,8	4,7	97,9
Rostlinné tuky a oleje	16,0	15,7	98,1
Cukr rafinovaný celkem	41,5	43,0	103,6
Obiloviny celkem v hodnotě mouky bez rýže	109,0	107,0	98,2
Brambory celkem	76,0	74,0	97,4
Luštěniny	2,1	2,0	95,2
Zelenina celkem v hodnotě čerstvé	78,7	81,5	103,6
Ovoce mírného pásma v hodnotě čerstvého	46,6	49,0	105,2
Jižní ovoce	26,9	27,5	102,2

1) Odhad VÚZE - na základě údajů o tržní produkci, ostatním prodeji, analýzy statistiky rodinných účtů a salda zahraničního obchodu.
Pramen: Spotřeba potravin v roce 2002, ČSÚ
Zpracoval: O. Štiková (VÚZE)

Celková spotřeba masa a masných výrobků se v roce 2003 zvýšila. Přitom došlo ke zvýšení spotřeby vepřového masa, velmi mírně i masa hovězího, ale nepatrně klesla spotřeba drůbeže. U spotřeby hovězího masa a drůbeže se spíše jedná o stagnaci spotřeby. Přitom u všech druhů masa došlo k poklesu spotřebitelských cen. Nejvyšší snížení cen bylo u výsekového vepřového masa (o 9,7 %), dále u drůbeže (o 6,5 %) i hovězího výsekového masa (o 1,4 %).

Přesto, že spotřeba masa celkem se v ČR v roce 2003 meziročně mírně zvýšila (80,4 kg), zůstává podstatně nižší než v EU (v roce 2001 byla průměrná hodnota EU 95,9 kg). Přitom spotřeba drůbeže a vepřového masa v ČR v roce 2003 mírně překročila průměrnou úroveň EU (spotřeba drůbeže v roce 2001 byla 23,4 kg, vepřového masa 43,1 kg), naopak výrazně nižší je spotřeba hovězího (v EU 17,9 kg v roce 2001) a ostatních druhů masa (skopové, kozí apod.).

Spotřeba mléka a mléčných výrobků v roce 2003 vzrostla (o 1,3 %). Zvýšila se zejména spotřeba přírodních sýrů a ostatních mléčných výrobků, naopak se snížila spotřeba konzumního mléka. Přitom se snížily spotřebitelské ceny sýrů (o 4,0 %), ostatních mléčných výrobků (o 1,7 %), ale i ceny konzumního mléka (dokonce o 6,6 %).

Přestože se spotřeba mléka a mléčných výrobků v ČR zvyšuje, je stále nižší než v EU. Metodika sledování spotřeby v ČR a v EU je odlišná. Státy EU vykazují spotřebu tzv. čerstvých mléčných výrobků (tj. veškeré mléčné výrobky bez sýrů, tvarohů a mléčných konzerv přepočtené na potřebu mléka pro jejich výrobu), v ČR je vykazována celková spotřeba mléka a mléčných výrobků v hodnotě mléka bez másla. Při přepočtu na spotřebu obdobných výrobků v ČR je zřejmé, že naše spotřeba zaostává za průměrnou úrovní spotřeby v EU. V roce 2003 v ČR spotřeba mléka tekutého a ostatních mléčných výrobků (podle metodiky EU) dosáhla 87 kg. V zemích EU byla v roce 2000[79] spotřeba stejných potravin podstatně vyšší. Vysoká spotřeba těchto potravin je ve Finsku (190,3 kg) a Irsku (172,3 kg), podstatně bližší úrovni spotřeby v ČR je úroveň spotřeby mléka tekutého a ostatních mléčných výrobků v Belgii (88,6 kg) nebo v Německu (91,2 kg). Také spotřeba sýrů (včetně tvarohů), přes poměrně výrazné zvýšení, je v ČR (14,7 kg) nižší než v zemích EU. Přitom spotřeba v jednotlivých státech EU je různá, nejvyšší spotřeba je tradičně ve Francii (23,7 kg), naopak nízká v Irsku (7,3 kg).

Ve spotřebě jednotlivých druhů tuků došlo k velmi mírnému poklesu spotřeby živočišných tuků (másla a sádla) a rovněž spotřeba rostlinných jedlých tuků a olejů se opět snížila. Přitom ke zvýšení spotřebitelských cen došlo jen u másla (o 3,2 %), u ostatních druhů tuků se ceny snížily.

Spotřeba ovoce mírného pásma se zvýšila přesto, že došlo ke zvýšení spotřebitelských cen. Spotřeba jižního ovoce se mírně zvýšila, i když jeho cena prakticky stagnovala. Rovněž spotřeba zeleniny celkem se v roce 2003 zvýšila, spotřebitelské ceny se vyvíjely pro spotřebitele příznivě, snížila se cena jak čerstvé zeleniny, tak i zeleninových výrobků.

[79] *Poslední dostupné údaje.*

Spotřeba ovoce a zeleniny je v ČR podstatně nižší než ve státech EU. V ČR se v roce 2003 spotřebovalo 13,0 kg citrusového ovoce (v EU se v roce 2000/01 spotřeba pohybovala zhruba na úrovni 45 kg), ovoce mírného pásma 49 kg (v EU činila přes 70 kg) a zeleniny 81,5 kg (v EU zhruba 127 kg).

V roce 2003 se v ČR se snížila spotřeba vajec, výrobků z obilovin a brambor. Naopak se zvýšila spotřeba cukru.

Ve srovnání se zeměmi EU je v ČR neobyčejně vysoká spotřeba vajec - 255 ks (tj. 14,2 kg) a obilovin (107 kg). V zemích EU se v roce 2000 spotřeba vajec pohybovala od 7,0 kg (Irsko) do 15,5 kg (Francie), u obilovin průměrná spotřeba v EU marketingovém roce 2000/01 činila 88,7 kg.

Spotřebitelská poptávka a následně spotřeba potravin se postupně orientuje na výrobky s vyšší mírou vložené průmyslové práce, respektive služeb. Jedná se převážně o kvalitnější potraviny, u kterých jsou ceny spotřebitelsky přijatelné. Stále (a po vstupu do EU ještě výrazněji) platí, že poptávku bude ovlivňovat jak reklama a marketing obchodníků a výrobců, tak ale také dostatečná informovanost obyvatelstva o sortimentu českých potravin na trhu, včetně dobré informovanosti o jejich využití.

5.3.3 Vydání za potraviny

Vzestupný trend vydání domácností za potraviny v nominálním vyjádření v 90. letech byl podmíněn nejen změnami v hmotné spotřebě potravin, ale především pohybem spotřebitelských cen a růstem nominálních peněžních příjmů domácností. V roce 2002[80] ve srovnání s předchozím rokem došlo v domácnostech k poklesu vydání za potraviny o 0,3 % (tab. TA5.3/02). Pokles byl vyvolán především významným snížením spotřebitelských cen potravin v roce 2002 (meziroční index spotřebitelských cen potravin činil 98,1 %). Klesly zejména spotřebitelské ceny základních potravin, jako jsou maso a masné výrobky, vejce, mléko, ovoce, pekárenské výrobky, cukr. Kromě toho došlo v domácnostech i ke snížení hmotné spotřeby u ryb, chleba a pečiva, jižního ovoce, masných výrobků a konzerv. V roce 2002 zaznamenaly domácnosti současně i nejnižší meziroční přírůstek čistých peněžních příjmů od začátku devadesátých let (3,3 % ve srovnání s 8,1 % v roce 2001).

TA5.3/02 - Vývoj čistých peněžních příjmů a vydání za potraviny, nápoje a tabák v domácnostech ČR

Ukazatel	Vydání (Kč/obyv./rok)		Meziroční index	Podíl na spotřebních vydáních (%)	
	2001	2002		2001	2002
Čisté peněžní příjmy	90 167	93 153	103,3	.	.
Spotřební vydání celkem	78 090	80 397	103,0	100,0	100,0
z toho - za potraviny, nápoje a tabák	20 274	20 327	100,3	26,0	25,3
v tom - potraviny	16 001	15 945	99,7	20,5	19,8
- nápoje nealkoholické	1 842	1 873	101,7	2,4	2,4
- nápoje alkoholické	1 364	1 377	101,0	1,7	1,7
- tabák	1 067	1 132	106,1	1,4	1,4

Pramen: Výpočty VÚZE podle Statistiky rodinných účtů, I. díl, ČSÚ, 2002, 2003
Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

Porovnání vydání za potraviny v domácnostech členěných podle sociálních skupin je uvedeno v tabulkách TA5.3/03 a TA5.3/04. Nejvyšší vydání za potraviny v roce 2002 vykazovaly opět domácnosti důchodců. Na jejich vysoké úrovni se projevuje zásadní vliv demografické struktury domácností, nepečují o nezaopatřené děti s nižšími nároky na výživu a mají nejnižší vydání za veřejné stravování (1 785 Kč na osobu a rok v roce 2002) v porovnání s domácnostmi zaměstnanců (4 083 Kč) a samostatně činných osob (4 078 Kč). Kromě toho je třeba zohlednit i potravinové dary dětem a ukončený vybavovací proces. Částečně působí i vliv evidence - dospělý jedinec zaznamenává s vyšší mírou pravděpodobnosti reálnější údaje o spotřebě než např. děti.

TA5.3/03 - Vývoj vydání za potraviny, nápoje a tabák v domácnostech podle sociálních skupin (Kč/obyv./rok)

Ukazatel	Domácnosti							
	zaměstnanců		zemědělců		sam. činných		důchodců	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Spotřební vydání celkem	79 357	81 490	69 385	72 036	85 392	85 212	73 823	78 499
z toho - za potraviny, nápoje a tabák	19 434	19 405	17 534	17 662	19 714	19 620	24 830	25 291
v tom - potraviny	15 170	15 043	13 818	13 867	15 234	15 070	20 516	20 776
- nápoje nealkoholické	1 824	1 850	1 606	1 717	1 874	1 896	2 005	2 039
- nápoje alkoholické	1 302	1 297	1 325	1 259	1 483	1 459	1 548	1 690
- tabák	1 138	1 215	785	819	1 123	1 195	761	786

Pramen: ČSÚ - Statistika rodinných účtů, I. díl, 2002, 2003
Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

Z ekonomicky aktivních domácností vykazovaly v roce 2002 nejvyšší absolutní vydání za potraviny domácnosti samostatně činných osob. Naopak nejméně peněžních prostředků za potraviny vynakládaly i v roce 2002 zemědělské domácnosti (disponují přirozeným zázemím k produkci potravin - nejvyšší naturální spotřeba potravin).

Vydání za potraviny v roce 2002 v porovnání s rokem 2001 klesla v domácnostech zaměstnanců (nejpočetněji zastoupené domácnosti v ČR - 55,4 % z celkového počtu domácností základního souboru) a samostatně činných osob. Ostatní domácnosti zaznamenaly nepatrný nárůst vydání za potraviny. Všechny domácnosti zvýšily svá vydání za nealkoholické nápoje a tabák. Ve všech domácnostech však klesla vydání za alkoholické nápoje, s výjimkou domácností důchodců, které tato vydání významně zvýšily.

[80] *Vzhledem k absenci aktuálních statistických údajů za rok 2003 je analýza prováděna s ročním zpožděním.*

TA5.3/04 - Meziroční index 2002/2001 vývoje vydání za potraviny, nápoje a tabák v domácnostech podle sociálních skupin (%)

Ukazatel	Domácnosti			
	zaměstnanců	zemědělců	sam. činných	důchodců
Spotřební vydání celkem	102,7	103,8	99,8	106,3
z toho - za potraviny, nápoje a tabák	99,9	100,7	99,5	101,9
v tom - potraviny	99,2	100,4	98,9	101,3
- nápoje nealkoholické	101,4	106,9	101,2	101,7
- nápoje alkoholické	99,6	95,0	98,4	109,2
- tabák	106,8	104,3	106,4	103,3

Pramen: Výpočty VÚZE podle Statistiky rodinných účtů, I. díl, ČSÚ, 2002, 2003
Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

Podrobné členění absolutních vydání domácností za základní skupiny potravin v letech 2001 a 2002 přináší tab. TA5.3/05. V průměru došlo v roce 2002 v porovnání s rokem 2001 ke zvýšení vydání domácností za hovězí a ostatní maso, za zeleninu a brambory, pekárenské výrobky, cukr a cukrovinky, nepatrně za tuky a oleje. Příčiny nárůstu vydání za uvedené potraviny spočívají jak ve změně hmotné spotřeby domácností (zvýšení spotřeby hovězího i ostatního masa, zeleniny, brambor, cukru a cukrovinek), tak i spotřebitelských cen (zvýšení ceny hovězího masa, zeleniny a brambor, cukrovinek a cukrářských výrobků, rostlinných tuků). Pokles vydání domácností za ostatní potravinové skupiny ovlivnilo zejména značné snížení spotřebitelských cen za tyto potraviny (např. meziroční index spotřebitelské ceny vepřového masa v roce 2002 byl 87,7 %, drůbeže 86 %, vajec 87,6 % atd.).

TA5.3/05 - Vývoj vydání domácností za hlavní druhy potravin (Kč/os./rok)

Ukazatel	Průměrná domácnost		Domácnosti							
			zaměstnanců		zemědělců		sam. činných		Důchodců	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Maso vepřové	920	858	835	783	573	511	913	803	1 343	1271
Maso hovězí	251	287	221	254	207	185	275	311	364	427
Ostatní maso	209	216	188	193	140	141	203	205	311	327
Uzeniny	1 913	1 878	1 815	1 768	1 738	1 765	1 715	1 664	2 463	2 458
Konzervy	239	224	235	219	205	193	221	202	267	261
Drůbež	916	873	852	805	607	565	939	905	1 248	1 215
Ryby	481	453	448	418	425	407	460	455	645	609
Mléko konzumní	691	689	636	637	743	741	646	628	915	911
Vejce	292	268	262	239	98	91	272	244	480	447
Tuky a oleje	802	804	711	709	785	789	665	654	1 258	1 283
Ovoce, ovocné výrobky	1 103	1 098	1 056	1 046	848	817	1 112	1 099	1 386	1 416
Zelenina, brambory	1 225	1 252	1 168	1 176	786	784	1 264	1 302	1 584	1 681
Cukr, cukrovinky	1 201	1 218	1 133	1 143	1 176	1 228	1 114	1 107	1 545	1 605
Pekárenské výrobky	2 759	2 795	2 656	2 679	2 836	2 927	2 484	2553	3 328	3 383

Pramen: Statistika rodiných účtů, I. díl, ČSÚ, 2002, 2003
Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

Významným ukazatelem pro porovnání ekonomické úrovně obyvatelstva různých regionů je ukazatel podílu vydání za potraviny, nápoje a tabák na celkových spotřebních vydáních domácností. Tento ukazatel dokumentuje, kolik peněžních prostředků je domácnostmi vynakládáno na uspokojení výživových potřeb a kolik prostředků je vázáno na uspokojování ostatních potřeb. Jeho výše je ovlivněna finančními zdroji domácnosti na straně jedné a výší osobní spotřeby a hladinou spotřebitelských cen zboží a služeb na straně druhé. Obecně platí, že čím ekonomicky vyspělejší stát, tím menší je podíl vydání za potraviny na celkových vydáních domácností.

Od roku 1991 dochází v českých domácnostech k postupnému snižování podílu vydání za potraviny, nápoje a tabák na celkových spotřebních vydáních. V roce 2002 činil tento podíl 25,3 %, z toho podíl za potraviny 19,8 % (tab. A5.3/01). Meziroční pokles podílu vydání za potraviny, nápoje a tabák v roce 2002 představoval 0,7 procentního bodu. Snížení podílu bylo ovlivněno jak poklesem růstu peněžních příjmů domácností a poklesem spotřebitelských cen za potraviny, tak i růstem vydání na ostatní osobní spotřebu, zejména významným nárůstem podílu vydání za bydlení (z 18,6 % v roce 2001 na 19,8 % v roce 2002) aj.

TA5.3/06 - Vývoj podílu vydání za potraviny, nápoje a tabák na celkových spotřebních vydáních jednotlivých typů domácností (%)

Ukazatel	Domácnosti							
	zaměstnanců		zemědělců		sam. činných		důchodců	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Spotřební vydání celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
z toho - za potraviny, nápoje a tabák	24,4	23,8	25,2	24,5	23,0	23,0	33,6	32,2
v tom - potraviny	19,1	18,4	19,9	19,3	17,8	17,7	27,8	26,5
- nápoje nealkoholické	2,3	2,3	2,3	2,4	2,2	2,2	2,7	2,6
- nápoje alkoholické	1,6	1,6	1,9	1,7	1,7	1,7	2,1	2,1
- tabák	1,4	1,5	1,1	1,1	1,3	1,4	1,0	1,0

Pramen: Výpočty VÚZE podle Statistiky rodinných účtů, I. díl, ČSÚ, 2002, 2003
Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

Z hlediska jednotlivých typů domácností (tab. TA5.3/06) dosáhly nejvyššího podílu vydání za potraviny, nápoje a tabák na spotřebních vydáních celkem v roce 2002 domácnosti důchodců (32,2 %, z toho podíl vydání za potraviny 26,5 %). Vedle obecných příčin vysokých nominálních vydání za potraviny v domácnostech důchodců hraje roli i nejnižší základna propočtu - tj. úroveň čistých peněžních příjmů nepracujících důchodců. Naopak nejnižší podíl vydání za potraviny, nápoje a tabák na spotřebních vydáních v roce 2002 měly domácnosti samostatně činných osob (23 %) a domácnosti zaměstnanců (23,8 %).

6 Ekologické zemědělství

Současný stav ekologického zemědělství

Ekologické zemědělství (EZ) se v ČR rozvíjí od roku 1990. V porovnání s tímto rokem, kdy v ČR hospodařily podle zásad EZ pouze tři farmy, došlo do konce roku 2003 k nárůstu počtu ekofarem na 810 podniků. Plocha ekologicky obhospodařované z. p. v současné době činí 254 995 ha, což představuje 5,97 % z celkové výměry zemědělského půdního fondu ČR. Struktura půdního fondu v EZ je charakterizována velkou převahou trvalých travních porostů, (231 683 ha, tj. 90,9 % celkové výměry EZ v roce 2003) nad ornou půdou (19 637 ha, tj. 7,7 %). Ostatní plochy zaujímaly 2 747 ha (1,1 % veškeré ekologické půdy), trvalé kultury 928 ha (0,4 %).

V roce 2003 bylo z celkové plochy plně registrovaných 195 216 ha pozemků, v přechodném období se nacházelo 59 779 ha pozemků.

V ČR v současnosti působí dva svazy sdružující ekologické zemědělce, výrobce a obchodníky s bioprodukty a biopotravinami: PRO-BIO, jehož členové obhospodařují asi 136 tis. ha zemědělské půdy, a Libera (přibližně 27 tis. ha z. p.).

Státní podpora ekologického zemědělství

K největšímu nárůstu ekologicky obhospodařované plochy došlo mezi roky 1997 - 2003, především v souvislosti s obnovením státní podpory EZ v roce 1998, která navázala na státní podporu v letech 1990 - 1993. Tato podpora je realizována formou dotací na hektar na základě nařízení vlády k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství. V roce 2003 bylo poskytnuto ekologickým zemědělcům více než 230,8 mil. Kč (v roce 2002 bylo vyplaceno 210,9 mil. Kč) na 213,7 tis. ha ekologicky obhospodařované z. p. Rozdíl mezi podporovanou a registrovanou ekologickou z. p. je dán především tím, že někteří zemědělci o podporu vůbec nežádají, případně nesplní všechny nutné podmínky.

Finanční podpora je diferencována v závislosti na druhu obhospodařované kultury: 1 000 Kč/ha TTP, 2 000 Kč/ha o. p., 3 500 Kč/ha sadů, vinic nebo chmelnic a zeleniny na orné půdě. V plné výši je poskytována také v období přechodu farmy na ekologické zemědělství, tzv. období konverze. V roce 2003 stát vynaložil 4 mil. Kč na zajištění podkladů pro správní a kontrolní činnost prostřednictvím pověřené organizace KEZ o. p. s.

Akční plán rozvoje ekologického zemědělství

V roce 2003 proběhly zásadní práce na dokončení strategického dokumentu „Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství do roku 2010“. Na jeho zpracování se při organizačním i odborném zajištění ze strany MZe a MŽP podílí zejména svazy ekologických zemědělců (PRO-BIO, Libera, jiné nevládní organizace), kontrolní organizace KEZ o. p. s., zemědělské univerzity i samotní ekozemědělci, výrobci a obchodníci s biopotravinami.

Dne 20. 11. 2003 byl Akční plán schválen ministerstvem zemědělství a do konce roku 2003 byl připomínkován ostatními ministerstvy, krajskými úřady a nevládními zemědělskými organizacemi. Dne 17. 3. 2004 byl projednán ve vládě ČR, poté byl zaslán na vědomí Stálému výboru Evropské komise pro ekologické zemědělství.

Akční plán je zaměřen na podporu rozvoje následujících oblastí ekologického zemědělství:

- vztah ekologického zemědělství k životnímu prostředí a pohodě zvířat (welfare);
- posílení důvěry spotřebitele, propagace;
- zpracování a marketing;
- schopnost podnikat a ekonomická životaschopnost;
- výzkum, vzdělávání a poradenství;
- nástroje politiky, politická řešení.

Ve dnech 16. 6. - 18. 6. 2003 se za finančního přispění MZe uskutečnila 3. Evropská letní akademie ekologického zemědělství. Hlavními tématy konference byla šance uplatnění ekologického zemědělství v produkčních oblastech, zdravotní aspekty výživy biopotravinami, spotřebitelské iniciativy a ochrana spotřebitele. Součástí konference byly také přednášky a jednání v odborných skupinách na výše uvedená témata. Konference se zúčastnilo více než 260 delegátů ze 17 evropských zemí, pořádajícími organizacemi byly svazy ekologických zemědělců ČR (PRO-BIO) a Rakouska (Ernte) a ministerstva zemědělství ČR a Rakouska.

Zpracování a trh s produkty ekologického zemědělství

Důsledkem dominance trvalých travních porostů ve struktuře zemědělského půdního fondu ekologického zemědělství je vysoká produkce skotu. Zpracovatelský sektor zatím nestačil pružně zareagovat na množství vyprodukovaného hovězího v ekologické kvalitě, proto nejsou v mnoha případech hospodářská zvířata poražena a zpracována na certifikovaných jatkách, a konečný výrobek nelze označit jako „produkt ekologického zemědělství“.

Obecně lze říci, že bioprodukce není dostatečná, chybí zejména hotové výrobky, zelenina a ovoce. Biopotraviny tvoří pouze zhruba 0,06 % celkového trhu s potravinami v ČR.

Každý nový výrobce biopotravin je povinen se ohlásit MZe. Ohlašovací povinnost platí také pro obchodníky s bioprodukty a biopotravinami. Každý registrovaný ekologický zemědělec, ohlášený výrobce a obchodník s bioprodukty a biopotravinami podléhá pravidelné kontrole plnění podmínek zákona o ekologickém zemědělství č. 242/2000 Sb.

Kontrolou ekologického zemědělství pověřilo MZe nevládní neziskovou organizaci KEZ o. p. s., se sídlem v Chrudimi. Tato kontrolní organizace vydává ekologickému zemědělci na základě úspěšné kontroly „osvědčení o původu bioproduktu“ (tzv. certifikát), výrobci biopotravin „osvědčení o původu biopotraviny“, které jsou platné 1 rok a opravňuje výrobce k označení biopotraviny grafickým logem „produkt ekologického zemědělství“ (obr. TA6/01).

Obrázek TA6/01 - Logo, kterým se označují bioprodukty a biopotraviny

Obchod s biopotravinami

V posledních několika letech se začíná objem prodaných biopotravin významně zvyšovat, především z toho důvodu, že se prodejem biopotravin začaly zabývat také řetězce supermarketů a hypermarketů. Po pozitivních zkušenostech s odbytem biomasa, které se stalo v roce 1999 první biopotravinou prodávanou v síti jednoho ze supermarketů, došlo k rozšíření sortimentu biopotravin i na rostlinné produkty, a byl zaznamenán zvýšený zájem supermarketů biopotraviny prodávat. V kvalitě „bio“ se zde prodávají kromě biohovězího masa především výrobky z obilovin, mouka, bylinné čaje, víno, sójové výrobky, ze živočišných výrobků zejména mléko a mléčné výrobky (jogurty a sýry, především kozí).

Tradičními prodejními místy biopotravin stále zůstávají prodejny zdravé výživy, které lze najít téměř v každém větším městě. Dále existuje možnost zákazníka si svého ekologického zemědělce najít a kupovat biopotraviny přímo na farmě, nebo prostřednictvím některého z klubu přátel ekofarem, případně přes Internet.

V nabídce bioproduktů z ekofarem zatím zcela chybí produkce olejnin (kromě máku), drůbežího masa, nedostatečná je nabídka čerstvého ovoce, zeleniny a vajec.

Vývoz produktů ekologického zemědělství

Produkty ekologického zemědělství, osvědčené kontrolní organizací KEZ o. p. s., lze v současné době díky akreditaci organizace vyvážet do zemí Evropské unie bez jakýchkoliv dalších kontrol ze strany kontrolních organizací EU pro ekologické zemědělství.

Za rok 2003 bylo vystaveno celkem 911 „osvědčení pro vývoz bioproduktů“, což představuje proti roku 2002 nárůst o 114,4 % (tehdy bylo vystaveno 425 osvědčení). Celkové vyvezené množství produkce za rok 2003 bylo značně vyšší než v předchozích letech, v roce 2002 bylo vyvezeno zhruba 3 579 t bioproduktů či biopotravin, zatímco v roce 2003 bylo vyvezeno asi 9 254 t. Největší množství produkce (63 %) bylo vyvezeno do Rakouska.

Dovoz produktů ekologického zemědělství

V roce 2003 byly dovezeny biopotraviny pocházející z 35 zemí celého světa. Proti předchozímu roku byl zaznamenán zvýšený zájem o osvědčení produkce z dovozu zejména u koření, sušené zeleniny, tuků a olejů. Důvodem je především nahrazení některých konvenčních surovin při výrobě biopotravin ekologickými komponenty, což bylo vyvoláno omezením platnosti použití některých surovin do 31. 12. 2002 vyhláškou č. 53/2001 Sb. a její novelou č. 263/2003 Sb. (platná od 15. 9. 2003). Tyto změny byly iniciovány postupnou harmonizací s právními předpisy platnými pro ekologické zemědělství v EU.

Za rok 2003 bylo osvědčeno celkem 576 druhů biopotravin z dovozu, což činí přibližně 41 % ze všech osvědčených druhů biopotravin. Proti roku 2002 došlo ke zvýšení podílu dovážených biopotravin o 4 procentní body, nárůst osvědčených biopotravin z dovozu v roce 2003 představoval ve srovnání s předešlým rokem 23,1 %.

7 Nepotravinářská zemědělská produkce

Vláda ČR svým usnesením ze dne 8. července 1998 č. 480 schválila koncepci Státního programu na podporu úspor energie a využití obnovitelných zdrojů energie (dále jen Státní program). Cílem programu je především iniciace aktivit vedoucích k úsporám energie a snižování energetické náročnosti s minimalizací negativních ekologických dopadů při spotřebě i přeměně paliv a energie.

Státní program je plně kompatibilní s postupy zemí EU. Jedná se o dlouhodobě osvědčený nástroj, který vytváří iniciační prostředí s konkrétními podmínkami rozvoje činností k trvalému snižování spotřeby energie. Státní program je rovněž v souladu se Státní politikou životního prostředí a Energetickou politikou. Státní program je jedním z nástrojů naplňování cílů Národního programu hospodárného nakládání s energií a využívání jejích obnovitelných a druhotných

zdrojů. Je každoročně aktualizován a předkládán Ministerstvem průmyslu a obchodu ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí k odsouhlasení vládě ČR. Návrh Státního programu pro rok 2003 byl schválen usnesením vlády ze dne 6. listopadu 2002 č. 1083. Zapojilo se do něho již 11 rezortů, přičemž každý rezort zajišťuje příslušnou část Státního programu. V rezortu MZe se jedná o podporu mimoprodukčních funkcí zemědělství, především dílčí program pomoci na změnu struktury zemědělské výroby zakládáním porostů rychle rostoucích dřevin na zemědělských pozemcích včetně údržby takto vzniklých porostů. Významná je rovněž podpora podle nařízení vlády k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, kterým se stanoví podmínky pro poskytování podpory za uvádění půdy do klidu, a finanční kompenzační podpory za uvádění půdy do klidu a zásady pro prodej řepky olejné vypěstované na půdě uváděné do klidu. Program nepotravinářského užití zemědělské produkce je zabezpečován Státním zemědělským intervenčním fondem ve třech směrech:

- Program na podporu uvádění půdy do klidu. Program přímo naplňuje podstatu Státního programu, protože mezi plodiny, které je možné pěstovat na půdě uvedené do klidu, patří též řepka olejná a energetické byliny. Finanční podpora se poskytne žadateli, který mimo jiné uvede do klidu po dobu marketingového roku nejméně 5 % a nejvýše 10 % z celkového množství jím obhospodařované orné půdy za podmínky, že na této výměře orné půdy pěstuje samostatně jednu nebo souběžně stanovené plodiny. Finanční podpora se poskytne ve výši 5 500 Kč za každý hektar orné půdy uvedené do klidu, na které jsou pěstovány plodiny k nepotravinářskému využití (energetické byliny a řepka olejná).
- Podpora výroby metylesteru řepkového oleje formou zvýhodněné nákupní ceny řepky olejné pro výrobce MEŘO. Účelem programu je podpora výroby metylesteru řepkového oleje na výrobu směsného paliva (bionafty) o obsahu 31 % metylesteru řepkového oleje, které nebude vyvezeno mimo území České republiky. Nákupní cena řepky olejné byla stanovena tak, aby výrobce metylesteru řepkového oleje a následně i směsného paliva (bionafty) zpracoval řepku olejnou do finálního produktu v ceně nižší než je aktuální cena motorové nafty.
- Program podpory využívání bioetanolu jako alternativního paliva.

Vláda ČR usnesením ze dne 6. srpna 2003 č. 833 schválila program Podpory výroby bioetanolu pro jeho přimíchávání do automobilových benzínů a motorové nafty, pro záměnu metanolu při výrobě metylesteru řepkového oleje a metyltercbutylesteru a jako alternativního paliva s podporou jeho uplatnění na tuzemském trhu jako součást opatření naplňujících Národní program hospodárného nakládání s energií a využívání jejích obnovitelných a druhotných zdrojů.

Vláda ČR svým usnesením ze dne 30. června 2003 č. 648 souhlasila se sjednáním Rámcové dohody o spolupráci při realizaci projektů na snižování emisí skleníkových plynů mezi Českou republikou a Mezinárodní bankou pro obnovu a rozvoj (IBRD) jako takovou a jako správcem Prototypového uhlíkového fondu (PCF). Dohoda je společným návrhem Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj a Ministerstva životního prostředí. Na její přípravě se podílelo rovněž Ministerstvo průmyslu a obchodu a Česká energetická agentura. Cílem Dohody je podpořit realizaci projektů v České republice, které přispívají k úsporám antropogenních emisí skleníkových plynů prostřednictvím zvýšení efektivnosti užití energie a vyššího využití jejích obnovitelných a druhotných zdrojů. Dohoda je tedy podkladem k naplňování mezinárodních závazků přijatých Českou republikou v oblasti životního prostředí, které souvisejí se změnou klimatu (Rámcová úmluva OSN o změně klimatu, Kjótský protokol a Montrealský protokol). Prototypový uhlíkový fond byl založen IBRD v roce 1999. Má za cíl přispívat k dosažení globálního snížení emisí skleníkových plynů a ověření mechanizmu převodů snížení emisí mezi zeměmi, které se dohodly na společném provádění projektů. Smlouva k Prototypovému uhlíkovému fondu mezi ČEA a IBRD byla podepsána 15. října 2003. V této smlouvě se ČEA zavazuje v období od 1. 4. 2002 - 31. 12. 2012 kumulativně dodat PCF 500 tis. t emisních snížení CO_2, která budou generována konkrétními projekty. Podle této smlouvy dostane nositel projektu za 1 t emisních snížení CO_2 nejméně 3 USD.

7.1 Výroba metylesteru řepkového oleje a směsného paliva

Od 1. 10. 2001 je uplatňován systém podpor, který vychází z nařízení vlády č. 86/2001 Sb., novelizovaného nařízením vlády č. 454/2001 Sb. a nařízením vlády č. 294/2002 Sb. SZIF nakupuje řepku olejnou z půdy uvedené do klidu, zajišťuje její skladování a prodává ji výrobcům MEŘO za přesně stanovenou cenu, zajišťující konkurenceschopnost směsného paliva (bionafty, s kvalitou podle ČSN 656508 a obsahem 31 % obj. MEŘO) ve vztahu k motorové naftě. V marketingovém roce 2002/03 bylo podle zásad nařízení vlády č. 86/2001 Sb. uvedeno do klidu celkem 177 181 ha orné půdy. Z celkové výměry bylo oseto řepkou olejnou 46 672 ha, tj. 26,3 % půdy, vyčleněné z tržní produkce. Z této plochy bylo v marketingovém roce 2002/03 SZIF nakoupeno 88,5 tis. t semene řepky. Její cena byla stanovena na 5 250 Kč/t včetně DPH. Kvalita nakupované řepky vyhověla upraveným parametrům, stanoveným nařízením vlády č. 454/2001 Sb. Celkem bylo dodavatelům řepky olejné z půdy uvedené do klidu vyplaceno za řepku 464,8 mil. Kč.

V marketingovém roce 2002/03 SZIF dokupoval po nižším nákupu semeno řepky z volného trhu pro zajištění 230 tis. t řepky, stanovené pro dotovanou výrobu MEŘO. Poslední novelou nařízení vlády č. 86/2001 Sb. byl stanoven nový postup, který se uplatní v případě, kdy SZIF nenakoupí z půdy uvedené do klidu potřebný rozsah 230 tis. t semene řepky.

Podle údajů Sdružení pro výrobu bionafty bylo v roce 2003 vyrobeno 69 984 t dotačně podpořených metylesterů řepkového oleje (MEŘO), tj. o 4,2 % méně než v roce 2002. Celková produkce dotovaného směsného paliva (bionafty) činila 256 538 tis. l (tab. TA7.1/01).

Ve srovnání s rokem 2002 se o 38,6 % zvýšily vývozy MEŘO a o 22,54 % se zvýšily dovozy MEŘO. Výrobci MEŘO v roce 2003 pokračovali v rozšiřování kapacit na zpracování řepkového oleje a MEŘO. Zatímco v roce 2001 se jejich výrobní možnosti pohybovaly kolem 90 tis. t MEŘO, reálné výrobní kapacity v roce 2003 dosáhly 150 tis. t MEŘO, při jmenovité výkonnosti všech licencovaných výrobců výše 183 907 t MEŘO. V tab. TA7.1/02 je uveden přehled licencovaných výrobců MEŘO.

Prodej směsného paliva - bionafty u čerpacích stanic pohonných hmot byl v ČR 256 mil. l a jeho podíl na celkové spotřebě motorové nafty činil 7,0 %, což představuje podíl 2,3 % MEŘO.

TA7.1/01 - Bilance výroby MEŘO a směsného paliva

Položka	MJ	2002	2003	Meziroční index
Dotované MEŘO	t	73 058,00	69 983,70	95,79
Dotované směsné palivo	tis. l	267 808,00	256 538,00	95,79
Výroba nedot. MEŘO pro vývoz	t	31 379,60	43 492,00	138,60
Výroba nedot. MEŘO pro tuzemský trh	t	0,00	0,00	0,00
Výroba MEŘO celkem	t	104 437,63	113 475,70	108,65
Výroba směsného paliva celkem	tis. l	267 975,60	256 743,00	95,81
Dovoz MEŘO	t	45,70	56,00	122,54
Vývoz MEŘO	t	31 379,60	43 492,00	138,60

Pramen: Sdružení pro výrobu bionafty
Zpracoval: H. Součková (VÚZE)

TA7.1/02 - Výrobci MEŘO odebírající řepku z půdy uvedené do klidu (t)

Firma	Kapacita na výrobu MEŘO		
	řepka		meziroční index
	2002	2003	
A.B.C. s. r. o., Bransouze	9 120	9 280	101,75
Agricos s. r. o., Stod	1 600	2 112	132,00
Standard Oil Company s. r. o., Novosedly[1)]	28 124	0	0,00
Agrochem, a. s., Lanškroun	8 236	8 236	100,00
Agropodnik a. s., Jihlava	172 389	175 122	101,59
Oleoprodukt a. s., Milín	15 488	15 488	100,00
Bio Petrol a. s., Praha	8 000	12 000	150,00
Fabio produkt s. r. o., Holín u Jičína	15 360	15 360	100,00
ZS Kratonohy a. s.	1 200	3 200	266,67
Setuza a. s., Ústí nad Labem	220 800	274 400	124,28
Jaroš - Jarimex	14 000	23 000	164,29
RPN s. r. o., Slatiňany	6 400	6 400	100,00
Václav Kavan ELZA EKO Lužany	0	3 225	-
Jan Horák Česká Třebová	0	40 680	-
Celkem	500 717	588 503	117,53

1) Viz Setuza.
Pramen: SZIF
Zpracoval: H. Součková (VÚZE)

7.2 Příprava výroby bioetanolu

V roce 2003 se předpokládala podpora výroby přibližně 60 tis. hl kvasného lihu, vyrobeného ze zemědělských surovin, vypěstovaných na území ČR a následně zpracovaného ve výrobě alternativních paliv podle dotačního titulu 1.J. Příjemcem dotace mohl být podnikatel (§ 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník), který měl oprávnění k výrobě kvasného lihu podle zákona č. 61/1997 Sb., o lihu ze zemědělských surovin, a který dodal tento bioetanol pro účely výroby alternativních paliv v ČR. Podpora byla ve formě neinvestiční přímé nevratné dotace ve výši do 3,50 Kč/l 100 % etanolu diferencována dle druhu kvasného lihu. V roce 2003 byly proplaceny žádosti na podporu produkce 1 795 hl kvasného lihu v částce 1,434 mil. Kč na vyhlášené období. Uvedený dotační titul 1.J byl v roce 2003 ukončen.

MZe připravuje změnu systému podpory dle Směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2003/30/ES z 8. května 2003 o podpoře biopaliv nebo jiných obnovitelných paliv v dopravě. Členské státy mají zabezpečit, aby na jejich trh byl uveden minimální podíl biopaliv a jiných obnovitelných paliv a pro tento účel byly stanoveny národní indikativní cíle. V článku (b) (i) je stanovena referenční hodnota ve výši 2 %, vypočtená na základě energetického obsahu veškerého benzinu a nafty pro dopravní účely, uvedené na trh do 31. 12. 2005. V článku (b) (ii) je stanovena referenční hodnota ve výši 5,75 %, vypočtená na základě energetického obsahu veškerého benzinu a nafty pro dopravní účely, uvedené na trh do 31. 12. 2010.

7.3 Využití obnovitelných zdrojů energie v zemědělství

V energetické bilanci ČR v roce 2003 zaujímaly obnovitelné zdroje energie 2,6 %. Rozvoj technologií sklizně a zpracování biomasy pro energetické využití dosáhl v roce 2003 podstatně vyšší úrovně. V ČR bylo v roce 2003 v provozu kromě malých topenišť do 50 kW výkonu přibližně 730 kotelen o výkonu nad 50 kW. Centralizované vytápění na biomasu je uskutečněno ve více než dvaceti obcích (tab. A7.3/01). U CZT v Pelhřimově byla ke stávajícímu kotli o instalovaném výkonu 5 MW_t uvedena do provozu parní kogenerační jednotka na biomasu s turbosoustrojím o celkovém instalovaném výkonu 6 MW, z toho 1 MW_e. Vzhledem k zastoupení obilovin a řepky na orné půdě je přednostně využívána sláma těchto plodin k CZT ve venkovském prostoru.

V roce 2003 bylo rovněž uvedeno do provozu společné spalování biomasy s uhlím pro kogeneraci v Plzeňské teplárenské, kde je roční spotřeba biomasy cca 50 tis. t štěpky. Společné spalování biomasy s uhlím, kde je kromě výroby elektrické energie teplo využíváno k vytápění, bylo rovněž uvedeno do provozu v elektrárně ČEZ Hodonín a elektrárně ČEZ Poříčí u Trutnova. Roční spotřeba biomasy v těchto dvou zdrojích dosáhla za rok 2003 přibližně 80 tis. t, předpokládána je roční spotřeba až 200 tis. t dřevní štěpky.

V roce 2003 bylo založeno dotačně podpořených 3,8 ha reprodukčních porostů a 10,2 ha produkčních plantáží. Celkem bylo na tyto účely v roce 2003 vynaloženo 802 tis. Kč, tj. o 69 % více než v roce 2002 (tab. TA7.3/01).

TA7.3/01 - Čerpání finančních prostředků podle nařízení vlády č. 505/2000 Sb., § 12c (tis. Kč)

Dotační titul	2002	2003	Meziroční index
Reprodukční porosty RRD	106,0	180,1	169,9
Produkční porosty RRD	346,0	537,6	155,4
v tom - první výsadba	337,9	509,6	150,8
- opakovaná výsadba	8	28,8	360,0
Ochrana produkčních porostů	22,7	84,6	372,7
Celkem podpora	474,7	802,3	169,0

Pramen: MZe - Hodnocení podpor v zemědělství dle nařízení vlády č. 505/2000 Sb.
Zpracoval: H. Součková (VÚZE)

Vyšší výměry založených plantáží rychlerostoucích dřevin (RRD) jsou přímo závislé na podpoře a rozvoji výstavby kotelen využívajících obnovitelných zdrojů energie a zájem o RRD je lokalizován v regionech: Mladoboleslavsko, Strakonicko, Semilsko, Pardubicko a Žďársko. V tab. TA7.3/02 je uvedeno významné navýšení výměry plodin pro energetické využití v roce 2003. Na meziročním nárůstu výměry plodin pro energetické využití o 349 % se významně podílely výměry šťovíku krmného Uteuša, u kterého se výměra zvýšila o 640 ha.

TA7.3/02 - Přehled výměry plodin pro nepotravinářské využití podle nařízení vlády č. 86/2001 Sb. (ha)

Plodina na orné půdě uvedené do klidu	2002	2003	Meziroční index
Řepka olejná	75 259,2	46 672,0	62,0
Zelené hnojení	58 693,7	118 952,0	202,7
Plodiny pro energetické využití	211,8	952,0	449,4
z toho - šťovík krmný	147,8	788,0	533,2
- sveřep bezbranný	2,2	15,0	681,8
- topinambur	1,7	2,0	117,6
- konopí seté	27,5	11,0	40,0
- pupalka dvouletá	1,4	0,0	0,0
- laskavec	14,2	42,0	296,3
- čičorka pestrá	17,0	0,0	0,0
- psineček bílý	0,0	2,0	-
- komonice bílá	0,0	92,0	-
Len setý přadný	5 825,4	5 920,0	101,6
Len setý olejný	2 067,7	4 570,0	221,0
Konopí pro textilní průmysl	90,9	115,0	126,6

Pramen: SZIF
Zpracoval: H. Součková (VÚZE)

V ČR je dostupný potenciál 14 mil. t vhodného materiálu pro výrobu zhruba 625 mil. m^3 bioplynu ročně s energetickou hodnotou 14 PJ. Zatímco v řadě evropských zemích rozvoj bioplynu zažívá historický rozmach, v ČR se i v roce 2003 neuvedly do provozu nové bioplynové stanice, pouze byly rozestavěny.

V roce 2003 bylo Státním fondem životního prostředí schváleno 793 akcí v oblasti obnovitelných zdrojů energie o celkových investičních nákladech ve výši 637,7 mil. Kč. Realizací těchto projektů se sníží emise škodlivých látek do ovzduší ve výši 52 847 t/rok plynných látek, 109 t/rok tuhých látek a emisí CO_2 ve výši 52 245 t/rok. Projekty se týkaly zejména výstavby nebo rekonstrukcí systémů využívající biomasu, solárních systémů a tepelných čerpadel. Dále byly podpořeny projekty na výstavby MVE, větrných elektráren a kogeneračních jednotek.

V oblasti vyššího využití obnovitelných a druhotných zdrojů energie Státního programu v části A pro rok 2003 bylo Českou energetickou agenturou podpořeno finanční částkou 32,693 mil. Kč celkem 33 projektů, z toho 18 projektů obnovitelných a druhotných zdrojů energie. Celkové rozpočtové náklady na zprovoznění těchto zařízení činily 481,616 mil. Kč. Úspora energie dosáhla 360 275 GJ ročně. Úspora základních typů emisí dosáhla v roce 2003 54 t tuhých látek, 504 t SO_2, 585 t NO_x, 40 t CO a 38 730 t CO_2.

8 Sociální situace v agrárním sektoru a na venkově

8.1 Trh práce a úroveň mezd

8.1.1 Agrární trh práce

Vývoj situace na agrárním trhu práce je podmíněn tím, že zemědělství - v důsledku pokračující restrukturalizace podnikatelského prostředí a prosazování ekonomických zájmů zemědělských podniků - prakticky nevytváří nové pracovní příležitosti, a tudíž poptávka po pracovních silách ze strany podniků je velmi nízká. V odvětví se snižuje i nabídka sezónních pracovních míst. Situace pracovníků uvolněných ze zemědělství se vyhrocuje i tím, že venkovský prostor obecně nabízí málo pracovních příležitostí. Na druhé straně rostoucí nezájem kvalifikovaných pracovníků (zejména mladých) o uplatnění v zemědělství, plynoucí především z nízké úrovně mezd v odvětví, způsobuje, že případná poptávka zemědělských podniků po kvalifikovaných pracovních silách je obtížně uspokojována[81].

[81] *Z výsledků empirických šetření v zemědělských podnicích a na úřadech práce, VÚZE, 2000 - 2003.*

Problémy nabídky pracovního uplatnění na agrárním a venkovském trhu práce dokládá i nárůst agrární nezaměstnanosti[82]. Specifická míra agrární nezaměstnanosti[83] nadále rostla, v roce 2003 dosáhla 6,6 %, zaznamenala rychlejší meziroční nárůst (o 1,2 procentního bodu) než srovnatelně vyjádřená „obecná" míra nezaměstnanosti (o 0,7 procentního bodu na 6,3 %) a dokonce ji předčila. Celková míra registrované nezaměstnanosti v ČR narostla o 0,5 procentního bodu na 10,3 % (tab. A1.1/01)[84].

Specifická míra nezaměstnanosti zemědělských žen dosáhla 11,5 % a byla více než dvojnásobná ve srovnání s mírou nezaměstnanosti zemědělských mužů (5,0 %) a vyšší než srovnatelně vyjádřená míra nezaměstnanosti žen v ČR (9,4 %)[95]. Podíl nezaměstnaných žen uvolněných ze zemědělství na nezaměstnaných ženách celkem (3,6 %) je přitom vyšší než podíl pracujících zemědělských žen na celkové zaměstnanosti žen v národním hospodářství (2,7 %). Je patrné, že problémy s uplatněním na trhu práce se týkají větší měrou zemědělských žen - v podnicích ubývá pracovních příležitostí pro ženskou pracovní sílu, uvolněné zemědělské ženy obtížně nacházejí na venkově nové zaměstnání a často se řadí mezi dlouhodobě evidované uchazeče o zaměstnání.

8.1.2 Vývoj mezd

V roce 2003 dosáhla průměrná měsíční nominální mzda v celém národním hospodářství ČR 16 917 Kč (tab. A8.1/01), což ve srovnání s rokem 2002 znamená nárůst o 7,7 %. Průměrná mzda v průmyslu dosáhla 16 301 Kč při meziročním nárůstu o 6,2 %. Mzdy v průmyslu rostly v posledních 3 letech nižším tempem než v národním hospodářství celkem. Zatímco ještě v roce 2000 byla mzda v průmyslu téměř o 100 Kč vyšší než v národním hospodářství, v roce 2003 již průmysl při tomto porovnání vykazoval schodek 616 Kč.

Vývoj odměňování v zemědělství zaostává výrazně a dlouhodobě, a to jak ve srovnání s národním hospodářstvím, tak i s průmyslem. Průměrná mzda v zemědělství v roce 2003 ve výši 11 762 Kč znamenala nárůst ve srovnání s rokem 2002 pouze o 2,2 %. Zatímco průměrná mzda v národním hospodářství vzrostla meziročně o 1 210 Kč a v průmyslu o 956 Kč, v zemědělství došlo v průměru ke zvýšení pouze o 256 Kč. Disparita mezd v zemědělství se výrazně prohloubila, vůči národnímu hospodářství poprvé klesla pod hranici 70 % (69,5 %), taktéž srovnání vůči průmyslu (72,2 %) je nejnepříznivější ve sledované časové řadě. Opět vzrostl i absolutní rozdíl ve výši průměrných mezd - proti národnímu hospodářství činil již 5 155 Kč a proti průmyslu 4 539 Kč.

Za rok 2003 byla zaznamenána faktická stagnace indexu spotřebitelských cen. Nárůst reálných mezd se v důsledku tohoto vývoje téměř nelišil od nárůstu nominálních mezd. Zemědělství zaznamenalo tedy i velmi mírný nárůst reálných mezd, podstatně nižší než průmysl a národní hospodářství celkem (tab. A8.1/02). Zemědělci tak v posledním roce předvstupního období skončili na 83,2 % úrovně reálných mezd v rezortu v roce 1989. Tento nepříznivý stav ostře kontrastuje se situací v národním hospodářství, které úroveň reálných mezd roku 1989 překročilo již o 30,5 % (průmysl o 21,9 %).

8.2 Změny sociálního postavení zemědělců

Odrazem pokračující restrukturalizace podnikatelského prostředí (vlastnicko-podnikatelské a velikostní struktury podniků) i ekonomické situace zemědělských podniků je vývoj sociálně-ekonomické struktury odvětví a jeho vyústění v sociálním postavení zemědělců. Sociální postavení ekonomicky aktivní zemědělské populace[86] lze odvozovat od postavení v zaměstnání a majetkoprávního vztahu k výrobním zdrojům, což umožňuje diferencovat pět základních sociálně ekonomických skupin[87]:

- zaměstnanci (tj. pracovníci placení mzdou v podnicích právnických i fyzických osob, včetně najatého managementu). Jejich strukturální podíl na zemědělské ekonomicky aktivní populaci v roce 2003 činil 68,4 % a meziročně došlo k jeho poklesu o 0,3 procentního bodu;
- pracující členové zemědělských družstev (sebezaměstnaní podílníci na zemědělské půdě, majetku, kapitálu, práci a řízení družstva). Jejich podíl ve struktuře činil 13,2 % a v meziročním srovnání došlo k jeho poklesu o 2,4 procentního bodu;
- podnikatelé pracující na vlastní účet (sebezaměstnané fyzické osoby s podnikatelským oprávněním, bez zaměstnanců). Jejich podíl ve struktuře činil 12,2 % a meziroční nárůst činil 1,9 procentního bodu;
- zaměstnavatelé (sebezaměstnaní podnikatelé v zemědělských podnicích právnických i fyzických osob - společníci, akcionáři obchodních společností a vlastníci podniků, kteří najímají pracovní sílu). Jejich podíl ve struktuře činil 3,7 % a meziroční pokles dosáhl 0,1 procentního bodu;
- pomáhající rodinní příslušníci (sebezaměstnané osoby v podnicích podnikatelů pracujících na vlastní účet na základě jiného než pracovněprávního vztahu). Jejich podíl ve struktuře činil 2,6 % a meziročně zaznamenal nárůst o 0,9 procentního bodu.

Vývoj sociálně-ekonomické struktury v zemědělství je v roce 2003 charakterizován pokračujícím poklesem zaměstnanosti v družstvech (byť nižším než ve srovnání let 2002/01), meziročním nárůstem v kategorii podnikatelů pracujících na vlastní účet (bez zaměstnanců) a mírným nárůstem v kategorii rodinných příslušníků. Ve srovnání s rokem 2002 došlo - po dlouhodobém

---

[82] Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (4. čtvrtletí 2002, 2003), ČSÚ 2003, 2004.

[83] Specifická míra nezaměstnanosti (zde agrární) je relativní ukazatel, metodicky konstruovaný ČSÚ, který charakterizuje nezaměstnanost určité sociální, odvětvové, věkové, regionální aj. skupiny obyvatelstva (zde pracovníků uvolněných ze zemědělství, myslivosti a souvisejících služeb), kde v čitateli jsou zahrnuti všichni nezaměstnaní z dané skupiny a ve jmenovateli zaměstnaní i nezaměstnaní z téže skupiny. Míry specifické i srovnatelně vyjádřené obecné nezaměstnanosti uváděné v textu mají signální charakter; ukazatele zahrnují nezaměstnané registrované na úřadech práce i zprostředkovatelnách práce a neregistrované nezaměstnané, kteří pracovali v posledních 8 letech.

[84] Míra registrované nezaměstnanosti publikovaná MPSV a zjišťovaná na základě evidence úřadů práce. Údaje pro výpočet srovnatelné míry registrované agrární nezaměstnanosti nejsou dostupné.

[85] Srovnej s „obecnou" mírou nezaměstnanosti 6,3 %.

[86] S jediným nebo hlavním zaměstnáním v zemědělství.

[87] Použita klasifikace postavení v zaměstnání podle metodiky ČSÚ. Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (4. čtvrtletí 2002, 2003), ČSÚ 2003, 2004. Data se vztahují k zemědělství, myslivosti a souvisejícím službám.

nárůstu - k mírnému poklesu zaměstnanosti v kategorii zaměstnanců a prakticky stabilizován zůstal strukturální podíl zaměstnavatelů (podnikatelů se zaměstnanci).

Sociální postavení zemědělců nepříznivě podmiňuje zejména nízká cena práce v odvětví (nízké mzdy v zemědělství a prohlubování disparity mezd v zemědělství vůči jiným odvětvím) a specifické charakteristiky zemědělské pracovní síly, tj. nižší úroveň vzdělání, alarmující věková struktura a výraznější stárnutí zemědělců ve srovnání s ostatními pracovníky národního hospodářství, vázanost na vlastní bydlení, nízká prostorová i profesní mobilita a specifické podmínky zemědělské práce. Uvedené skutečnosti spolu s dosud plně neobnovenými vlastnicko-uživatelskými vztahy k půdě (převažující užívání najaté půdy) a snižující se absorpční schopností agrárního trhu práce zhoršují nejen sociálně-ekonomický status zemědělce, ale i samotnou prestiž odvětví ve společnosti.

8.3 Sociální situace na venkově

Venkovský prostor lze podle metodiky EU[88] a metodiky tradičně používané v ČR popisovat na několika hierarchických úrovních.

Venkovský prostor ČR podle metodiky EU k 1. 1. 2003[89] tvořily na úrovni NUTS 3 - s výjimkou Prahy a Moravskoslezského kraje - všechny vyšší územně správní celky (kraje). Zahrnoval 92,4 % rozlohy státu, obce v takto vymezeném venkovském regionu představovaly 95,2 % všech obcí a žilo v nich 76,2 % obyvatel ČR.

Venkovský prostor ČR na úrovni NUTS 4 zahrnoval 64 okresů - v tom 7 „výrazně venkovských“ a 57 „venkovských“ okresů. Proti předchozímu roku došlo k posunu okresů Benešov a Znojmo z „výrazně venkovských“ mezi „venkovské“ okresy. Ve venkovském prostoru žilo 66,7 % obyvatel ČR (4,0 % ve „výrazně venkovských“ okresech a 62,7 % ve „venkovských“ okresech) a zahrnoval 90,9 % rozlohy státu („výrazně venkovské“ okresy 11,5 %, „venkovské“ okresy 79,4 %).

Mzdy zemědělců[90], pracujících i žijících převážně ve venkovském prostoru, jsou regionálně poměrně vyrovnané. Nejnižší mzdy měli v roce 2003 zemědělci v krajích Moravskoslezském (11 219 Kč), Ústeckém (11 312 Kč) a Jihomoravském (11 438 Kč), přičemž Jihomoravský kraj se řadí v rámci republiky svým počtem zaměstnanců v zemědělství na jedno z prvních míst. Nejvyšší mzdy pak měli zemědělci kromě Středočeského kraje včetně Prahy (12 397 Kč) v kraji Královéhradeckém (12 197 Kč), Jihočeském a Plzeňském (11 853 Kč a 11 826 Kč). Nejhlubší disparita zemědělských mezd vůči celkovému mzdovému průměru v regionu se projevuje zejména v krajích „výrazně městských“ či se silným vlivem měst (Středočeský kraj včetně Prahy 61,8 %, Moravskoslezský kraj 70,9 % - jedná se zároveň o kraje s celkově nejvyššími průměrnými mzdami). Příznivější relace mezd zemědělců pak lze očekávat především v těch krajích, kde je celkově nižší úroveň odměňování v regionální ekonomice. Pět krajů v rámci republiky zaznamenalo v roce 2003 úroveň disparity nad hranicí 80 %: Královéhradecký (82,7 %), Olomoucký (81,5 %), Karlovarský (81,3 %), Pardubický (80,9 %) a Vysočina (80,8 %), přičemž čtyři z těchto krajů jsou v rámci republiky zároveň kraji s celkově nejnižší průměrnou mzdou: Olomoucký (14 305 Kč), Karlovarský (14 475 Kč), Vysočina (14 492 Kč) a Pardubický (14 585 Kč). Na úrovni okresů[91] dosahují nejnižších mezd venkovské okresy Jeseník, Jindřichův Hradec, Písek a Znojmo.

Na úrovni NUTS 5 (obec) venkovský prostor ČR tvořilo 79 % z celkového počtu obcí a představoval 74,9 % rozlohy státu. Žilo v něm 22,6 % obyvatel ČR. Nejvyšší podíl venkovských obcí vykazovaly okresy Pelhřimov (96,7 %), Jindřichův Hradec (96,2 %), Tachov (96,1 %), Strakonice (95,5 %), Třebíč (95,4 %), Rakovník (95,2 %) a Písek (94,7 %). Z pohledu krajského členění bylo nejvyššího podílu venkovských obcí dosaženo v kraji Vysočina (93,6 %), Jihočeském (92,6 %) a Plzeňském (89 %).

Technická a občanská infrastruktura ve venkovských obcích zaostává za infrastrukturou ostatních obcí[92] v ČR. Na veřejný vodovod je napojeno 79,4 % venkovských obcí (ostatní obce 94,1 %). Plyn je zaveden do 48,1 % venkovských obcí (ostatní obce 90,2 %) a na veřejnou kanalizaci s odpovídající kvalitou čištění odpadních vod je napojeno 22,7 % venkovských obcí (ostatní obce 63,4 %). Síť školních zařízení je ve venkovském prostoru méně hustá než v nevenkovských obcích (32,4 %, ostatní obce 79,5 %). V 35,9 % venkovských obcí se nachází pobočka pošty (ostatní obce 74 %) a zdravotnické zařízení je provozováno v 26,9 % venkovských obcí (ostatní obce 71,4 %). Ve srovnání s předchozím obdobím došlo k mírnému zlepšení technické vybavenosti venkovských obcí, zatímco občanská vybavenost se nepatrně zhoršila.

Podle tradičního vymezení venkova používaného v ČR, tj. v obcích do 2 tis. obyvatel, žilo v roce 2003 na venkově 26,2 % obyvatelstva, venkov zahrnoval 73,7 % rozlohy státu a 89,9 % obcí ČR. Venkovské obce se vyznačují nižším podílem obyvatelstva v produktivním věku[93] na trvale bydlícím obyvatelstvu (69,3 % proti 70,5 % v ČR). Nejnižší podíl obyvatelstva v produktivním věku (66 %) byl zaznamenán v nejmenších obcích (do 100 obyvatel) a zvyšoval se v závislosti na velikostní kategorii venkovských obcí.

Podíl ekonomicky aktivních zemědělců na ekonomicky aktivních obyvatelích celkem[94] dosahoval v roce 2001 v obcích do 2 tis. obyvatel hodnoty 9,2 % (v obcích nad 2 tis. obyvatel 1,6 %). Tento podíl byl nejvyšší v obcích do 100 obyvatel (18,6 %) a se vzrůstajícím počtem obyvatel venkovských obcí se snižoval (ve velikostní kategorii 1000 až 1999 obyvatel na 6,6 %).

Rostoucí problémy na venkovském trhu práce (zejména nedostatek pracovních příležitostí, vč. nízké nabídky pracovních míst v odvětví zemědělství) a disparita příjmů venkovanů vůči městskému obyvatelstvu přispívají ke snižování kupní síly na venkově. Spolu se zhoršující se demografickou situací na venkově, nevyhovující dopravní obslužností a nízkou úrovní občanské a technické vybavenosti obcí ovlivňují kvalitu života venkovského obyvatelstva a stabilitu osídlení venkovského prostoru.

---

[88] Metodika územního vymezení venkovských oblastí OECD, používaná v EU (EUROSTAT), vychází ze dvou hierarchických úrovní územních jednotek: lokální úroveň (venkovská obec - NUTS 5), kde venkovská obec je obec s hustotou obyvatelstva menší než 100 obyvatel/km2, a regionální úroveň (venkovské území - NUTS 3, NUTS 4), kde venkovský region je funkční, administrativní region, který se člení podle stupně „venkovskosti“, vyjádřeného podílem obyvatelstva ve venkovských obcích („výrazně venkovský“ region je region, kde více než 50 % obyvatel žije ve venkovských obcích, „venkovský“ region je region, kde 15 - 50 % obyvatel žije ve venkovských obcích, a „výrazně městský“ region je region, kde méně než 15 % obyvatel žije ve venkovských obcích).

[89] Pramen: Malý lexikon obcí České republiky 2003, ČSÚ 2003.

[90] Pramen: Čtvrtletní výkaz pro ekonomické subjekty vybraných produkčních odvětví (průměrný evidenční počet zaměstnanců ve fyzických osobách, podniky s 20 a více zaměstnanci), 1. až 4. čtvrtletí 2003, ČSÚ 2004.

[91] Veškerá uvedená regionální data o mzdách jsou zjišťována podnikovou metodou. Pro účely posuzování regionálních mezd se jeví jako vhodnější data získávaná pracovištní metodou, tato však nejsou od roku 2002 zjišťována.

[92] Ostatní obce jsou obce s hustotou obyvatelstva 100 a více obyvatel/km^2.

[93] Obyvatelé ve věkové kategorii 15 - 64 let (údaje nejsou porovnatelné s rokem 2002, kdy produktivní věk obyvatelstva byl vymezen věkovou kategorií 15 - 59 let).

[94] Poslední údaje jsou dostupné ze SLDB 2001, ČSÚ 2002.

9 Posouzení vlivu agrárního sektoru na životní prostředí

Zemědělství se svým úzkým vztahem ke krajině a životnímu prostředí má značný potenciál poskytovat společnosti významné environmentální služby v oblastech jako jsou např. čistota vod, biologická rozmanitost krajiny, retenční schopnost zemědělsky užívaných ploch, protierozní ochrana. Do popředí zájmu se dostává rovněž welfare hospodářských zvířat a kvalita a bezpečnost potravin.

Za účelem souhrnného posouzení vlivu agrárního sektoru na životní prostředí byl v roce 2000 vytvořen systém indikátorů, který je každoročně aktualizován v tab. TA9/01. Údaje jsou podle zaměření rozděleny do sedmi oblastí. První skupina 1 - 18 se týká způsobu využití půdy v ČR, charakteristikou používaných vstupů se zabývají indikátory 19 - 24. Další zahrnují chov hospodářských zvířat (25 - 30). Čtvrtá skupina představuje problematiku alternativních zdrojů energie (31 - 40), následující indikátory 41 - 44 zachycují spotřebu potravin včetně jejich kvality. Výsledky monitoringu cizorodých látek v ekosystémech dotčených zemědělstvím jsou obsaženy v ukazatelích 45 - 51 a v poslední části jsou shrnuty charakteristiky vybraných nástrojů agroenvironmentální politiky.

V roce 2003 byly nově zařazeny 2 indikátory č. 6 a 50 týkající se podílu zranitelných oblastí (podle nitrátové směrnice) na rozloze ČR a výsledků monitoringu kvality povrchových vod prováděného na ZVHS dle požadavků nitrátové směrnice. Bylo sledováno celkem 640 profilů, jež byly rozčleněny na hlavní a vedlejší. V odebíraných vzorcích bylo souhrnně stanovováno deset jakostních parametrů. Odběry hlavních dusičnanových profilů byly prováděny 1x měsíčně, vedlejších 3x ročně.

Z údajů tab. TA9/01 vyplývá, že výměra ZPF ani LPF ČR se v roce 2003 ve srovnání s rokem 2002 významně nezměnila. Zemědělská půda zaujímá 54,1 % celkové rozlohy ČR, její rozloha proti roku 2002 poklesla o 0,08 %. Výměry jednotlivých kultur na z. p. zůstávají také na přibližně stejné úrovni, pokračují trendy z minulých let, kdy se mírně snižuje výměra orné půdy a mírně roste výměra TTP. Přesto přetrvává vysoký stupeň zornění přesahující hranici 70 %.

Podíl zvláště chráněných území (ZCHÚ) představuje přibližně 15,2 % celkové výměry ČR. Zranitelné oblasti (podle nitrátové směrnice) vymezené katastrálními územími zaujímají asi 36,6 % celkové výměry a 46,2 % z. p.

Podíl ploch s alternativním způsobem obhospodařování vzrostl v roce 2003 o 1,4 procentního bodu ve srovnání s rokem 2002. Větší část připadá na půdu v ekologickém zemědělství, avšak rychlejší nárůst proti roku 2002 byl zaznamenán v rámci integrovaného zemědělství.

Spotřeba průmyslových hnojiv dosáhla úrovně 79,6 kg č. ž./ha z. p., což je proti roku 2002 pokles o 13,7 % (tab. A9/01). Rovněž spotřeba vápenatých hmot a POR se mírně snížila.

Stavy hospodářských zvířat v roce 2003 zůstaly na přibližně stejné úrovni jako v roce 2002. Při inspekcích v hospodářských chovech 5,0 % kontrolovaných případů nevyhovělo normám (v roce 2002 to bylo 2,6 %) a v 1,9 % případů byl podán podnět ke správnímu řízení (v roce 2002 v 1,3 %). Při vnitrostátní a mezinárodní přepravě zvířat byla v 0,6 % případů uložena nápravná opatření, v 0,2 % případů byl podán podnět ke správnímu řízení (údaje jsou srovnatelné s předchozím rokem).

Problematikou OZE se podrobně zabývá kap. A7. Odhady spotřeby energie a PHM v zemědělství zůstávají na přibližně stejné úrovni jako v roce 2002.

Údaje o spotřebě potravin představují pouze odhad za rok 2003 (viz kap. A5.3.2). Data týkající se objemu bioprodukce lze s předešlými lety srovnávat jen orientačně, neboť v roce 2003 se v ČR začala používat mezinárodně užívaná klasifikace biopotravin, která obsahuje jiné třídění biopotravin než dosavadní používaná metodika.

Monitoring mělkých vrtů ukázal v roce 2003 ukázal, že podíl nevyhovujících vzorků podzemní vody u tří vybraných ukazatelů (dusičnany, amonné ionty, $CHSK_{Mn}$) proti roku 2002 mírně vzrostl (tab. A9/02). Nejvíce v případě amonných iontů - podíl nevyhovujících vzorků v roce 2003 představoval 21,5 % ve srovnání s rokem 2002, kdy to bylo 18,7 %. Poprvé v roce 2003 jsou do souhrnu indikátorů zahrnuty výsledky monitoringu kvality povrchových vod dle nitrátové směrnice. Uvnitř zranitelných oblastí celkem 4,9 % vzorků překročilo limit 50 mg NO_3^-/l a 24,4 % vzorků překročilo limit 25 mg NO_3^-/l. Mimo zranitelné oblasti celkem 3,3 % vzorků překročilo hranici 25 mg NO_3^-/l.

V roce 2003 byly obdobně jako v předchozích letech uplatňovány podpory hospodaření s pozitivním vlivem na životní prostředí (kap. B5).

TA9/01 - Indikátory pro posouzení vlivu zemědělství na životní prostředí

Číslo	Název indikátoru (jednotka)	Stav indikátoru v roce 2003
1	Využití půdy: výměra ZPF, LPF (ha/obyv., %).	ZPF: 0,42 ha/obyv., 54,1 % celkové rozlohy ČR, LPF: 0,26 ha/obyv., 33,5 % celkové rozlohy ČR.
2	Změny ve výměrách kultur na z. p. ve srovnání s rokem 2002 (± ha).	-3 583 ha z. p., -6 230 ha o. p., -42 ha chmelnic, +838 ha vinic, -780 ha ovocných sadů, +276 ha zahrad, +2 355 ha TTP.
3	Výměra orné půdy, (ha, ha/obyv.).	3 062 009 ha, 0,30 ha/obyv.
4	Zornění a zatravnění (%).	Zornění: 71,7 %, zatravnění: 22,7 %.
5	Podíl chráněné půdy na celkové rozloze ČR (%).	Přibližně 15,2 % rozlohy půdního fondu ČR (velkoplošná a maloplošná ZCHÚ mimo NP a CHKO, bez ochranných pásem MCHÚ).
6	Podíl ZOD na celkové rozloze ČR (%).	36,6 % celkové výměry a 46,2 % z. p. (vymezeno hranicemi katastrálních území).
7	Hospodaření v LFA (% LFA, Kč).	LFA tvoří 60,2 % z. p., na vyrovnávací příspěvky bylo vyplaceno celkem 1,5 mld. Kč.
8	Pozemkové úpravy (Kč).	Celkem bylo na PÚ vynaloženo 808 mil. Kč, z toho na KPÚ 656 mil. Kč a z toho na realizaci společných zařízení ekologického charakteru 65,5 mil. Kč (zahrnuje ekologické realizace, vodohospodářské a protierozní ochranu).
9	Výměra odvodněných a zavlažovaných ploch (ha, %).	1 084 tis. ha odvodněných ploch (25,4 % z. p.), 155 tis. ha zavlažovaných ploch (3,6 % z. p.).
10	Výměra území potenciálně ohroženého půdní erozí (ha, %).	Potenciálně ohroženo vodní erozí: 1 797 tis. ha (42,1 % z. p.). Potenciálně ohroženo větrnou erozí: 320 tis. ha (7,5 % z. p.).
11	Výměra území potenciálně ohroženého nedostatkem přístupné vláhy (ha, %).	151 tis. ha, 3,5 % z. p.

Číslo	Název indikátoru (jednotka)	Stav indikátoru v roce 2003
12	Výměra území potenciálně ovlivněného zasolením a podmáčením (ha, %).	Slabě zasoleno: 660 ha (0,015 % z. p.). Podmáčeno: odhaduje se 150 tis. ha (3,5 % z. p.).
13	Území se zvýšeným obsahem rizikových prvků v půdě (%).	Odhaduje se 5 % z. p.
14	Výměra rekultivovaných území (ha).	16,0 tis. ha ukončených rekultivací, z toho rekultivace ukončené v roce 2003 činí 378 ha.
15	Výměra hospodářsky nevyužívané zemědělské půdy (ha).	Výměra zemědělsky nevyužívané půdy se statisticky nesleduje, odhaduje se na úrovni 300 tis. ha.
16	Podíl ploch s alternativním způsobem hospodaření (%).	7,1 % alternativně obhospodařované z. p.: na 5,97 % z. p. se hospodaří ekologickým způsobem, integrovaná výroba zaujímá přibližně 1,13 % z. p.
17	Ekologické zemědělství - výměra, státní podpora (ha, Kč).	255 tis. ha z. p.; na podporu bylo vynaloženo 231 mil. Kč na 213,7 tis. ha ekologicky obhospodařované půdy.
18	Počet subjektů poskytujících agroturistiku (ks).	Poslední údaj byl zveřejněn v roce 2000: 179 specializovaných subjektů.
19	Změny technologie zpracování půdy (%, ha).	Odhaduje se, že minimalizační a půdoochranné technologie se používají asi na 30 % o. p. Začínají se uplatňovat půdoochranné technologie s využitím organické hmoty z předplodin nebo ze strniskových meziplodin a rozšiřuje se cílené hnojení k rostlině - tzv. hnojení pod patu.
20	Hnojení statkovými hnojivy (kg č. ž./ha z. p.).	Odhad: 57,5 kg č. ž./ha z. p. (údaj byl odhadnut na základě stavů hospodářských zvířat, jejich ustájení atd.).
21	Spotřeba minerálních hnojiv a vápnění celkem (tis. t č. ž.).	N: 242,4 tis. t č. ž., P_2O_5: 46,8 tis. t č. ž., K_2O: 29,2 tis. t č. ž., Ca: 171 tis. t vápenatých hmot.
22	Spotřeba minerálních hnojiv (kg č. ž./ha z. p).	N: 60,6 kg č. ž./ha z. p., P_2O_5: 11,7 kg č. ž./ha z. p., K_2O: 7,3 kg č. ž./ha z. p.
23	Spotřeba přípravků na ochranu rostlin (kg účinných látek/ha z. p.).	1,2 kg účinných látek POR/ha z. p.
24	Užívání certifikovaných osiv (%).	Odhad: obměna osiva obilnin (pšenice, žito, ječmen, oves) v průměru 72 %, řepka 94 %, brambory 80 %.
25	Hustota chovu skotu, prasat, ovcí a koz, drůbeže (DJ/100 ha z. p.).	Skot 27,1 DJ/100 ha z. p., prasata 15,8 DJ/100 ha z. p., ovce a kozy 0,4 DJ/100 ha z. p.
26	Technologické systémy chovu základních druhů hospodářských zvířat (%).	Odhad: Skot: stále více se využívá volné ustájení, případně pod přístřešky nebo celoroční pastva a v zimě na volných zimovištích. Ovce: tradiční forma pastvy nahrazena převážně tzv. oplůtkovým systémem, současně s tím tradiční ovčíny, zejména v zimě, nahrazeny lehkými přístřešky, případně využití staveb pro jiné druhy zvířat.
27	Výsledky programu ochrany zvířat.	V roce 2003 kontrolovalo 496 inspektorů okresních a městských veterinárních zpráv ČR při 12,9 tis. dozorových akcích 42 mil. zvířat, z toho přibližně 39,1 mil. hospodářských zvířat.
28	Výsledky dozorových akcí proti týrání zvířat v chovech, při přepravě a na jatkách (% nevyhovujících kontrol).	V hospodářských chovech 5,0 % kontrolovaných případů nevyhovělo normám, v 1,9 % případů byl podán podnět ke správnímu řízení. Při vnitrostátní a mezinárodní přepravě zvířat bylo v 0,6 % případů uložena nápravná opatření, v 0,2 % případů byl podán podnět ke správnímu řízení.
29	Využívání zvířat k pokusům (ks).	327,3 tis. ks zvířat, nárůst proti roku 2002 je způsoben zahrnutím do souhrnu i kroužkovaných ptáků, kteří se tak stali nejčastěji používanými pokusnými zvířaty (41,8 %), následují laboratorní myši (25,0 %).
30	Způsoby a výsledky vzdělávání, výchovy a propagace v oboru ochrany zvířat.	Výběr z akcí: Účast zástupců ČR na 45. a 46. zasedání Stálého výboru Rady Evropy pro ochranu hospodářských zvířat. Uspořádání semináře v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR k návrhu novely zákona č. 246/1992 Sb. Uspořádání 10. mezinárodní konference „Ochrana zvířat a welfare". 2. ročník ochranářské konference v budově MZe „Máme společný svět". Semináře pro pracovníky úřadů místních samospráv „Soužití lidí a zvířat ve městech" a semináře „Ochrana památek v souladu se zákonem na ochranu zvířat proti týrání".
31	Oblast obnovitelných zdrojů energie.	Databáze alternativních zdrojů energie (DAZE - obsahující organizace, jednotlivce a projekty řešící tuto problematiku) je vedena ve Výzkumném ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví Průhonice (www.vuoz.cz/vuoz/daze.nsf).
32	Podpora obnovitelných zdrojů energie (přehled dotačních titulů, Kč).	Založení porostů rychle rostoucích dřevin včetně údržby (dle nařízení vlády č. 500/2001 Sb.): 802,3 tis. Kč. Nařízení vlády č. 86/2001 Sb. - výkup řepky pro výrobce MEŘO z půdy uvedené do klidu, SZIF: 464,8 mil. Kč. Nařízení vlády č. 86/2001 Sb. - podpora řepky olejné na o. p. uvedené do klidu, SZIF: 256,7 mil. Kč. Nařízení vlády č. 86/2001 Sb. - podpora energetických plodin na o. p. uvedené do klidu, SZIF: 5,2 mil. Kč.
33	Státní podpora bioetanolu a MEŘO (Kč).	1.J. Podpora využívání bioetanolu jako alternativního paliva: 1,4 mil. Kč, dotační titul byl v roce 2003 ukončen. Podpora MEŘO a směsného paliva - bionafty: daňové zvýhodnění pro bionaftu - DPH: 836 mil. Kč; daňové zvýhodnění pro bionaftu - spotřební daň: 648 mil. Kč; podpora výroby ekologických paliv (MEŘO, bionafta): 1 193 mil. Kč.
34	Stav příprav výroby a užití bioetanolu jako obnovitelného zdroje energie.	V roce 2003 byly proplaceny žádosti na podporu produkce 1 795 hl kvasného lihu (blíže kap. A7.2).

Číslo	Název indikátoru (jednotka)	Stav indikátoru v roce 2003
35	Bilance výroby a spotřeby směsného paliva (bionafty) (t).	Výroba dotované bionafty: 256,5 mil. l, produkce dotovaného MEŘO: 70 tis. t. Prodej bionafty u čerpacích stanic v ČR: 256 mil. l, podíl na celkové spotřebě motorové nafty činil 7,0 %, což představuje podíl 2,3 % MEŘO.
36	Objem spotřebované biomasy (t).	Údaj se nesleduje.
37	Podíl obnovitelných zdrojů energie na energetické bilanci ČR (%).	Přibližně 2,6 %.
38	Přehled o počtu a výkonu kotelen spalujících biomasu.	Přibližně: 55 tis. malých topenišť do výkonu 50 kW, 730 kotelen nad 50 kW.
39	Spotřeba energie v zemědělství (GJ).	Odhaduje se 27 mil. GJ.
40	Odhad spotřeby PHM v zemědělství (mil. l).	Přibližně 517,8 mil. l motorové nafty.
41	Spotřeba potravin podle potravinových skupin (kg/obyv./rok, meziroční index).	Odhad roku 2003: maso celkem 80,4 kg/obyv./rok, index 100,7; mléko a mléčné výrobky 223,4 kg/obyv./rok, index 101,3; obiloviny celkem v hodnotě mouky bez rýže 107,0 kg/obyv./rok, index 98,2.
42	Potraviny na trhu produkované v ČR udržitelným způsobem (osvědčené podle zákona o EZ).	Výběr: biohovězí: 630 t, bioskopové: 17 t, biovepřové: 617 t, brambory: 710 t, těstoviny: 185 t, víno: 26 tis. l.
43	Výsledky kontrol zdravotní nezávadnosti potravin (% nevyhovujících vzorků).	SZPI: mikrobiologické rozbory - 6,4 % vzorků nevyhovělo, analýzy provedené na cizorodé látky - 0,4 % vzorků nevyhovělo. SVS ČR: mikrobiologické rozbory - 4,1 % vzorků nevyhovělo, analýzy provedené na cizorodé látky - 0,3 % vzorků nevyhovělo.
44	Výsledky veterinárního dozoru na porážkách hospodářských zvířat (%).	Nuceně poraženo 3,2 %, konfiskováno 1,4 %, podmíněně poživatelné maso 2,1 %.
45	Monitoring cizorodých látek v potravinách a surovinách určených k jejich výrobě (%).	SZPI (odběr převážně u výrobců): 0,07 % nadlimitních vzorků. SVS ČR (odběr převážně v tržní síti): 0,12 % nadlimitních vzorků.
46	Monitoring cizorodých látek v agrárním ekosystému.	Sledování zemědělských půd na ÚKZÚZ: obsah PCB stabilní, mírný nárůst vykazují polyaromatické uhlovodíky, sledování persistentních organochlorových pesticidů - k překročení limitních hodnot docházelo nejčastěji u obsahů DDT. Kontrola kalů ČOV: nejvíce vzorků s nadlimitním obsahem zjištěno u rtuti.
47	Monitoring cizorodých látek ve vodním ekosystému.	Monitoring drobných vodních toků zaznamenal výskyt vyšších koncentrací těžkých kovů (zejména arsenu, kadmia, olova a zinku). Monitoring malých vodních nádrží jako nejproblematičtější parametr indikoval rtuť.
48	Monitoring cizorodých látek v lesním ekosystému.	Vzorky hub vykazovaly zvýšený obsah kadmia (48,2 %), rtuti (2,4 %) a olova (2,4 %), byla nalezena také rezidua organochlorovaných pesticidů (hlavně DDT).
49	Monitoring znečištění podzemních vod - mělké vrty (% vzorků nevyhovujících státní normě ČSN 75 7111 Pitná voda).	Dusičnany - 22,9 %, amonné ionty - 21,5 %, $CHSK_{Mn}$ - 24,6 %, nepolární extrahovatelné látky - 0 %.
50	Monitoring kvality povrchových vod podle nitrátové směrnice (% vzorků překračujících limitní hodnoty).	Zranitelné oblasti: celkem 4,9 % vzorků překročilo limit 50 mg NO_3^-/l, 24,4 % vzorků překročilo limit 25 mg NO_3^-/l. Mimo zranitelné oblasti: celkem 3,3 % vzorků překročilo hranici 25 mg NO_3^-/l.
51	Havarijní znečištění vod zem. původu (%).	5,1 % z celkového počtu havárií evidovaných na ČIŽP.
52	Emise amoniaku ze zem. činnosti (kt).	V roce 2003 bylo při zem. hospodaření vyprodukováno 75,9 kt amoniaku.
53	Nové právní předpisy a podpůrné programy, které se přímo dotýkají oblasti ochrany životního prostředí platné v roce 2003.	Výběr: Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci). Zákon č. 139/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech. Zákon č. 148/2003 Sb., o konzervaci a využívání genetických zdrojů rostlin a mikroorganismů významných pro výživu a zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o genetických zdrojích rostlin a mikroorganismů). Nařízení vlády č. 103/2003 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a o používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření v těchto oblastech. Nařízení vlády č. 390/2003 Sb., kterým se stanoví pravidla použití příjmů Pozemkového fondu České republiky k podpoře obnovy včelstev. Vyhláška č. 263/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 53/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška č. 296/2003 Sb., o zdraví zvířat a jeho ochraně, o přemísťování a přepravě zvířat a o oprávnění a odborné způsobilosti k výkonu některých odborných veterinárních činností.
54	Státní podpora vynaložená na uchování genetických zdrojů pro zemědělství (Kč).	10,4 mil. Kč na mikroorganizmy a drobné organizmy hospodářského významu; 25,4 mil. Kč na genofond rostlin; 14 mil. Kč na hospodářská zvířata, ryby a včely; 10,2 mil. Kč na koordinaci a realizaci podpor programů.
55	Státní podpora vynaložená na zemědělství za účelem ochrany ŽP a ošetřování krajiny (mimo podpory obnovitelných zdrojů energie) (Kč).	2,2 mld. Kč z rezortu MZe (podpůrné programy NV č. 505/2000 Sb., SAPARD - agroenvironmentální opatření, dotační tituly - obnova vinic, chmelnic a ovocných sadů, zazvěření, chov krav bez tržní produkce mléka, chov ovcí a koz, restrukturalizace vinic, biologická ochrana rostlin, mimoprodukční funkce rybníků, odbahňování rybníků); 60 mil. Kč na genetické zdroje. 53,9 mil. Kč z rezortu MŽP (programy „Péče o krajinu" a „Revitalizace říčních systémů" - prostředky vyplacené do zemědělství prostřednictvím Agentury ochrany přírody a krajiny ČR).
56	Využití prostředků ze Státního fondu životního prostředí (Kč).	12,7 mil. Kč poskytnuto podnikatelským subjektům do zemědělského sektoru.
57	Národní program přípravy ČR na vstup do EU - úkoly v rámci krátkodobých priorit.	Text je součástí kapitoly B9.

10 Pozice agrárního sektoru doma i ve světě

10.1 Postavení v národním hospodářství

Hospodářství ČR v roce 2003 poněkud zrychlilo svoji dynamiku, jak dokládá ukazatel HDP - tempo růstu dosáhlo hodnoty 2,9 % (proti 2,0 % v roce 2002). Přitom stále trval jen nízký hospodářský růst vyspělých zemí, který příliš nestimuloval pohyb naší ekonomiky (např. v EU 15 za rok 2003 stejný ukazatel dosáhl hodnoty pouze 0,6 %).

Míra inflace v ČR za rok 2003 vykázala nejnižší hodnotu od roku 1989 (0,1 %) a napomáhala ke stabilizaci hospodářství.

Zbylé dva ukazatele tzv. magického čtyřúhelníku národního hospodářství byly méně příznivé.

Deficit běžného účtu platební bilance dosáhl v roce 2003 hodnoty 6,5 % HDP - nejvyšší hodnoty od roku 1989.

Velmi nepříznivá byla míra nezaměstnanosti, která v roce 2003 přesáhla desetiprocentní hranici (10,3 %) a dosáhla rovněž svého maxima od roku 1989.

V roce 2003 pokračoval pokles počtu zaměstnanců v odvětví zemědělství, lesnictví a myslivosti o zhruba 8 tis. osob proti roku 2002 (meziroční pokles o 5,5 %). Přitom ve stejném období vzrostl celkový počet pracovníků v NH o 40 tisíc. Podíl zemědělství (spolu s lesním hospodářstvím) na celkové zaměstnanosti tím meziročně poklesl o 0,4 procentního bodu na 4,2 %.

Značně nepříznivý pohyb byl v roce 2003 zaznamenán i u ukazatele tvorby hrubého fixního kapitálu (HTFK) v zemědělství a lesnictví. Zatímco ukazatel HTFK za NH celkem vzrostl v tomto roce o 3,7 % (a rostl tedy rychleji než HDP), v zemědělství a lesním hospodářství poklesl téměř o třetinu (31,6 %) a dosáhl hodnoty 1,9 % (při nepříliš významném poklesu tvorby hrubé přidané hodnoty v zemědělství a lesnictví o 2,6 %).

V roce 2003 pokračoval i nepříznivý trend růstu disparity výše mezd v zemědělství a lesnictví ve srovnání s dalšími odvětvími NH. Průměrná mzda v zemědělství a lesnictví představovala v roce 2003 jen 71 % průměrné mzdy v NH celkem (meziroční pokles o 2,4 p. b.), přičemž mzdy v NH vzrostly o 6,7 % (v průmyslu o 6,3 %, ve stavebnictví o 7,3 %), zatímco mzdy v zemědělství a lesnictví jen o 3,2 %.

V roce 2003 se dále mírně snížil relativní podíl obratu agrárního zahraničního obchodu na celkovém zahraničním obchodu (o 0,1 procentního bodu na 4,32 %). Mírně se snížil i podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu (o 0,09 procentního bodu) a podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu (o 0,12 procentního bodu). Zatímco deficit zahraničního obchodu se snížil o 2,0 %, deficit AZO se zvýšil o 5,0 %. Na celkovém deficitu zahraničního obchodu se tak AZO podílí 36,2 % (nárůst o 2,43 procentního bodu proti roku 2002).

TA10.1/01 - Porovnání vybraných ukazatelů zemědělství ČR a EU ve vztahu k národnímu hospodářství za rok 2002

Ukazatel	MJ	ČR	EU
Podíl pracovníků v odvětví (Z+L)[1] na celkovém počtu pracovníků civilního sektoru	%	4,6	4,0
Výměra zemědělské půdy na obyvatele	ha/obyv.	0,419	0,346
Podíl investic do odvětví (Z+L)[1] na celkových investicích (SRN místo EU)	%	3,00	1,5
Podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu	%	5,2	5,7
Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu	%	3,6	3,9

1) Z+L = zemědělství a lesnictví, v EU včetně rybolovu.
Pramen: ČSÚ; výpočty VÚZE
Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

10.2 Mezinárodní srovnání

V roce 2004 vstoupila naše republika spolu s devíti dalšími zeměmi do Evropské unie, která se tak z EU 15 změnila na EU 25. Základní (relativní) charakteristiky rozšíření EU a podíly České republiky v EU 25 byly uvedeny ve Zprávě o stavu zemědělství za rok 2002.

V této zprávě jsou dále uvedeny pro srovnání základní absolutní údaje za ČR, za nově přistupující státy (CC 10), za dosavadní (EU 15) i rozšířenou EU (EU 25). Vzhledem k dostupnosti údajů je srovnání založeno na roce 2002, jak je patrné z tab. TA10.2/01.

Česká republika se podílí necelými 2,3 % na celkovém počtu obyvatel EU 25 a svou rozlohou zaujímá 2 % plochy EU 25. Při významném vzrůstu celkové zemědělské půdy EU 25 po vstupu zemí CC 10 (nárůst o 28 %, zejména díky Polsku) se bude ČR na této ploše podílet 2,6 %.

V růstu HDP za rok 2003 vykázala ČR hodnotu 2,9 %, zatímco země CC 10 dosáhly v průměru růst 3,1 % a země EU 15 jen 0,6 %.

Míra inflace dosáhla v ČR hodnoty 0,1 % (za rok 2003), za rok 2002 v EU 15 pak 2,1 % a v CC 10 se pohybovala v rozpětí 0,4 % (Litva) až 5,2 % (Maďarsko).

Podstatně hůře pro země CC 10 a ČR vyznívá porovnání míry nezaměstnanosti, která v ČR v roce 2003 dosáhla 10,3 %, v ostatních zemích CC 10 dokonce 14,3 %, zatímco v EU 15 pouze 8,0 %.

Dále uvedené ukazatele všech zemí se týkají roku 2002.

Základní ukazatele zdrojů v zemědělství odrážejí skutečnost, že v CC 10 je značně vyšší relativní počet pracovníků v zemědělství (vč. lesnictví a rybářství). V ČR představovali pracovníci v zemědělství 4,6 % všech pracovníků v NH, zatímco v CC 10 byl tento podíl výrazně vyšší (13,4 %) a v EU 15 zhruba srovnatelný (4,0 %).

TA10.2/01 - Mezinárodní srovnání ČR a EU, základní data pro srovnání zemědělství

Ukazatel	MJ	ČR	CC 10	EU 15	EU 25
Počet obyvatel	mil.	10,2	73,9	377,8	451,7
Celková rozloha	1 000 km^2	78,9	738,6	3 234,3	3 972,9
Zemědělská půda	1 000 ha	4 273	36 788	130 809	167 597
Počet pracovníků v zemědělství, lesnictví a rybářství[1)]	tis.	145	3 880	6 537	10 417
HDP/obyv.[2)]	USD	15 797	11 320	24 060	.
HPH zem.[3)]	mil. EUR	929	9 811	148 125	157 936
HPH zem./HPH NH[4)]	%	1,4	1,4 - 3,1[6)]	1,6	.
HPH zem./produkce zem. odvětví	%	28,3	28,3 - 53,4[7)]	51,7	.
Bilance agrárního ZO	mil. EUR	-776	-33 596	7 982	.
Podíl výdajů na potraviny, nápoje a tabák na celkových výdajích domácností[5)]	%	26,0	28,3	16,2	.

1) V ČR bez rybářství.
2) V paritě kupní síly.
3) Hrubá přidaná hodnota v zemědělství.
4) Hrubá přidaná hodnota v národním hospodářství.
5) Rok 2001.
6) Rozpětí mezi zemí s nejnižší hodnotou (ČR) a nejvyšší hodnotou (Maďarsko).
7) Rozpětí mezi zemí s nejnižší hodnotou (ČR) a nejvyšší hodnotou (Malta).
Pramen: Eurostat, ZZ za rok 2002, ČSÚ, výpočty VÚZE
Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

Vyšší byl i podíl zemědělské půdy na obyvatele, který v ČR představoval 0,42 ha/obyv., v CC 10 - 0,52 ha/obyv., v EU 15 - 0,35 ha/obyv.

Vybavení kapitálem lze sledovat na ukazateli podílu zemědělství na hrubé tvorbě fixního kapitálu. Zde se hodnoty ČR, CC 10 a EU 15 příliš neliší. V EU dosáhl tento ukazatel hodnoty 1,6 %, v zemích CC 10 se pohyboval mezi 1,5 % - 3,1 %.

V zemědělství v ČR je registrováno 142,6 tis. pracovníků v přepočtu na celoroční pracovní kapacitu (AWU[95]), v CC 10 - 3 826 tis. AWU a v EU 15 - 5 912 tis. AWU. Tyto ukazatele v porovnání s vytvořenou hrubou přidanou hodnotou v zemědělství (HPH) vypovídají o podstatně nižší produktivitě práce vynaložené v zemědělství v nově přistupujících zemích. Zatímco suma vynaložené práce vyjádřená ukazatelem AWU dosáhla v CC 10 téměř 65 % hodnoty EU 15, vytvořená HPH představovala jen 6,6 % hodnoty EU 15. Vytvořená čistá přidaná hodnota (ČPH) v CC 10 byla ještě nižší, a to pouze 6,4 % ČPH vytvořené v EU 15.

Produktivita vynaložené práce vyjádřená ukazatelem ČPH/AWU představovala 5,30 tis. EUR v ČR, 1,82 tis. EUR v CC 10 a 18,47 tis. EUR v EU 15. Analogicky vyznívá i výtěžnost HPH/ha - 217,4 EUR/ha v ČR, 266,7 EUR/ha v CC 10 a 1 150,1 EUR/ha v EU 15, což je téměř pětinásobek hodnoty ČR.

Uvedené ukazatele kvantifikují produktivitu vynaložených zdrojů. O úrovni souhrnného využití vstupů vypovídá podíl hrubé a čisté přidané hodnoty na celkové produkci odvětví. Podíl HPH/produkci dosáhl 28,3 % v ČR, 35,5 % v CC 10 a 51,7 % v EU 15, zatímco podíl ČPH/produkci představoval 17,0 % v ČR, 25,2 % v CC 10 a 38,1 % v EU 15. Oba ukazatele dokumentují téměř dvojnásobnou efektivnost vynaložených zdrojů v EU 15 v porovnání s CC 10.

V přistupujících státech je zřetelně vyšší podíl výdajů domácností na potraviny a nápoje (vč. tabáku) než v zemích EU 15. Tento ukazatel za rok 2001 (údaje jsou obvykle dostupné s dvouročním zpožděním) tvoří v ČR 26,0 % z celkových výdajů domácností (srovnatelné údaje jsou k dispozici za Polsko, Maďarsko, Slovensko a Slovinsko), zatímco v EU 15 tvořily tyto výdaje jen 16,2 % z celkových výdajů domácností.

Agrární sektor jak v EU 15, tak v CC 10 působí výrazně protiinflačně, vzhledem k velmi pomalému pohybu cen potravin. V EU 15 klesly v roce 2002 ceny zemědělských výrobců o 2,6 %, v ČR dokonce o 9,5 %. Spotřebitelské ceny v EU 15 vzrostly o 2,5 %, v ČR klesly o 2,0 %, v ostatních zemích CC 10 se pohybovaly v rozmezí od -0,8 % (Litva) do +7,4 % (Slovinsko).

[95] *Přepočtené roční jednotky pracovní doby na počet pracovníků na plný úvazek.*

B. ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA V ROCE 2003

1 Legislativní opatření ve vztahu k agrárnímu sektoru

V roce 2003 bylo Parlamentem České republiky, vládou a Ministerstvem zemědělství schváleno několik právních předpisů týkajících se bezprostředně zemědělství. Většina z těchto legislativních opatření byla předkládána s cílem jejich harmonizace s předpisy Evropských společenství.

Jednou z nejvýznamnějších přijatých právních norem je zákon č. 128/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů (zákon o Státním zemědělském intervenčním fondu), a zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, který vytváří podmínky pro plnou realizaci Společné zemědělské politiky Evropské unie (SZP) po přistoupení České republiky k Evropské unii, a zavádí novou evidenci zemědělské půdy podle uživatelských vztahů. Tyto zákony byly dále změněny zákonem č. 85/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Dalším důležitým právním předpisem přijatým v roce 2003 je zákon č. 131/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Tento zákon završuje v oblasti veterinární péče plnou transpozici a implementaci práva Evropských společenství. K zákonu bylo v průběhu roku 2003 vydáno několik desítek prováděcích vyhlášek.

Na tuto oblast navazují další změny přijaté zákonem č. 282/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 500/1990 Sb., o působnosti orgánů České republiky ve věcech převodů vlastnictví státu k některým věcem na jiné právnické nebo fyzické osoby, ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 77/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

Zcela nové právní úpravy transponující předpisy Evropských společenství byly předmětem nových zákonů, a to jednak zákona č. 148/2003 Sb., o konzervaci a využívání genetických zdrojů rostlin a mikroorganismů významných pro výživu a zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (zákon o genetických zdrojích rostlin a mikroorganismů), a také zákona č. 149/2003 Sb., o uvádění do oběhu reprodukčního materiálu lesních dřevin lesnicky významných druhů a umělých kříženců, určeného k obnově lesa a k zalesňování, a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin). Dále byl v roce 2003 přijat nový zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiva a sadby), navazující na předchozí právní úpravu v této oblasti.

Dokončení transpozice předpisů komunitárního práva bylo hlavním cílem přijatého zákona č. 20/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 21/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 91/1996 o krmivech, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 147/2002 Sb., o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském), ve znění zákona č. 309/2002 Sb.

Formou poslanecké iniciativy byly v roce 2003 předloženy a přijaty některé další významné právní předpisy z oblasti zemědělství. Jednalo se zejména o zákon č. 59/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., o zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, o zákon č. 253/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby, o změnu zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a o zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 253/2001 Sb.

Souhrnně v roce 2003 probíhaly legislativní práce podle usnesení vlády ze dne 8. ledna 2003 č. 8 o Plánu legislativních prací vlády na rok 2003. Ministerstvo zemědělství (MZe) předložilo, mimo legislativní úkoly obsažené v tomto usnesení, několik dalších návrhů právních předpisů k řešení některých aktuálních problémů v oblasti zemědělství.

Mezi významné právní předpisy připravované v roce 2003 patří zejména:

- návrh zákona o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráži, o ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství);
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd (zákon o hnojivech), ve znění pozdějších předpisů;
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 97/1996 Sb., o ochraně chmele, ve znění pozdějších předpisů;
- návrh zákona o vinohradnictví a vinařství;
- návrh zákona o rostlinolékařské péči a změnách některých souvisejících zákonů;
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 381/1991 Sb., o Komoře veterinárních lékařů;
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů;
- návrh zákona o zrušení Státního fondu pro zúrodnění půdy;
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon, ve znění pozdějších předpisů (ve spolupráci s Ministerstvem financí).

2 Institucionální zabezpečení zemědělské politiky včetně odpovídajících finančních transferů

2.1 Ministerstvo zemědělství

MZe kromě své legislativní působnosti zajišťuje ze své rozpočtové kapitoly zemědělskou politiku státu formou přímých podpor a dotací do zemědělství, lesnictví a vodního hospodářství. Tyto transfery jsou v posledních letech zemědělským podnikům poskytovány na základě nařízení vlády a v rámci podpůrných programů vyhlašovaných každoročně MZe. Podpory pro zemědělství schvaluje každoročně PSP ČR při schvalování státního rozpočtu. Součástí zemědělské politiky jsou také výdaje na výzkum, příspěvky na servisní činnosti pro centrální orgány, granty na výzkumné projekty prostřednictvím Národní agentury pro zemědělský výzkum a další výdaje. Rekapitulace těchto podpor za rok 2003 ve srovnání s rokem 2002 je uvedena v tab. TB2.1/01.

TB2.1/01 - Dotace a další výdaje zemědělské politiky z rozpočtové kapitoly MZe včetně rozpočtových opatření (mil. Kč)

Dotace, výdaje	2002	2003	Meziroční index
Dotace v zemědělství podle podpůrných programů	2 373	2 386	100,55
v tom - 1.C Obnova vinic, chmelnic a ovocných sadů a izolátů	288	146	50,69
- 1.H Zazvěření oblastí postižených záplavami	0	7	x
- 1.I Podpora vybudování kapkové závlahy	25	23	92,00
- 1.J Podpora využívání ekologických paliv	0	1	x
- 1.L Chov krav bez tržní produkce mléka, chov ovcí a koz	648	605	93,36
- 1.Q Podpora odbytu skotu	50	46	92,00
- 1.R Podpora restrukturalizace vinic	0	45	x
- 1.S Podpora komplexní sklizně máku setého	0	1	x
- 2. Udržování a zlepšování genetického potenciálu	388	370	95,36
- 3. Podpora ozdravování polních a speciálních plodin	334	365	109,28
- 5. Podpora NH Kladruby, ZH Písek, ZH Tlumačov	50	60	120,00
- 6. Genetické zdroje	33	36	109,09
- 7. Podpora mladých začínajících zemědělců	98	106	108,16
- 8. Nákazový fond a dotace zemědělského pojištění	99	61	61,62
- 9. Podpora poradenství a vzdělávání	54	45	83,33
- 10.A - C Podpora vzniku a činnosti odbytových organizací	36	38	105,56
- 10.D Podpora evropské integrace nevládních organizací	6	9	150,00
- 13. Zvyšování konkurenceschopnosti potr. průmyslu	264	350	132,58
- 15. Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků	0	72	x
Podpory podle nařízení vlády (č. 505/2000 Sb. a č. 500/2001 Sb.)	2 858	2 807	98,22
v tom - §8 Program pomoci k podpoře méně příznivých oblastí[1)]	1 651	1 507	91,28
- §12a1 Změna struktury zemědělské výroby zatravněním	10	14	140,00
- §12a2 Údržba travních porostů pastevním chovem zvířat	828	890	107,49
- §12a3 Část. vyrovnání ztrát u ekologického zemědělství	211	231	109,48
- §12a4 Podpora včelařství	77	72	93,51
- §12b1 Podpora aktivit na ochranu ŽP - vápnění	13	9	69,23
- §12b2 Podpora aktivit na ochranu ŽP - založení ÚSES	4	1	25,00
- §12c Změna struktury zem. výroby zalesněním a zal. RRD	64	83	129,69
Návratná finanční výpomoc státu Vinařskému fondu	90	60	66,67
Výdaje na majetkovou újmu podle zákona o rostlinolékařské péči	26	28	107,69
Kompenzace za škody způsobené povodněmi v srpnu 2002	977	74	7,57
CELKEM PODPORA AGROKOMPLEXU Z ROZPOČTU MZe[2)]	**6 324**	**5 355**	**84,68**
Podpory na odbahnění podle Zásad MZe čj. 3553/2001-6000	177	41	23,16
Podpory na odbahnění v rámci rozpočtového opatření	6	0	x
Zaorávky ozimů	0	1 399	x
Podpory na zalesnění v rámci rozpočtového opatření	25	0	x
Podpora Národního programu ochrany biodiverzity z rozp. opatř.	22	24	109,09
Výdaje na vědu a výzkum	506	586	115,81
Ostatní výdaje z rozpočtu MZe (servisní činnosti pro MZe, propagace, kontrola ekologického zemědělství, meliorace a zemědělské vodní toky, povodně a ostatní)	290	306	105,52
VÝDAJE NA AGROKOMPLEX CELKEM z rozpočtu Mze vč. rozpočtových opatření	**7 350**	**7 711**	**104,91**
Dotace - lesní hospodářství	499	618	123,85
Dotace - vodní hospodářství	755	1 929	255,50

1) V roce 2002 a 2003 byly finanční prostředky na údržbu orné půdy poskytnuty formou podpor na uvedení orné půdy do klidu a kompenzační podpory na ostatní ornou půdu neuvedenou do klidu (celkem 1 771 mil. Kč v roce 2002, resp. 3 240 mil. Kč v roce 2003 včetně podpory lnu) prostřednictvím SZIF.

2) Výdaje bez přídělu PGRLF (1 251 mil. Kč v roce 2002, 720 mil. Kč v roce 2003).

Pramen: MZe - Analýza realizace dotační politiky za rok 2002 a za rok 2003.

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

Celkové výdaje z rozpočtu MZe na podporu agrokomplexu se meziročně zvýšily téměř o 5 %, přičemž výdaje bez finanční podpory zemědělců za zaorávky ozimů se v roce 2003 snížily téměř o 14 %. Výše dotací do zemědělství podle podpůrných programů a podpor podle nařízení vlády č. 505/2000 Sb., resp. 500/2001 Sb., se meziročně prakticky nezměnila.

U dotací do zemědělství nedošlo v roce 2003 k výraznější změně jejich struktury proti roku 2002. Podobně jako v roce 2002 byla věnována značná pozornost podporám chovu krav bez tržní produkce mléka, ovcí a koz, udržování genetického potenciálu zvířat, osiv a sadby a na ozdravování plodin a zvyšování kvality osiv. Pokračoval v roce 2002 nově zavedený program na podporu zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu a na podporu odbytu skotu.

U podpor podle nařízení vlády č. 505/2000 Sb., resp. č. 500/2001 Sb., se meziročně změnila jejich struktura ve prospěch údržby travních porostů pastvou a ekologického zemědělství. Výrazná podpora byla poskytnuta zemědělským podnikům na kompenzaci škod způsobených vymrznutím ozimů v roce 2003 a částečně také ještě na škody způsobené povodněmi v srpnu roku 2002.

2.2 Státní zemědělský intervenční fond

Organizace trhu a poskytování podpor prostřednictvím Státního zemědělského intervenčního fondu (SZIF) se v roce 2003 vztahovaly na zemědělské výrobky a potraviny původem z ČR a na právnické nebo fyzické osoby se sídlem nebo trvalým pobytem na území ČR. Při vývozu zemědělských výrobků a potravin byly dotace poskytovány i zahraničním osobám, oprávněným podnikat na území ČR podle zákona č. 256/2000 Sb., ve znění zákona č. 128/2003 Sb. a č. 248/2003 Sb., o SZIF, a navazujících nařízení vlády.

Výrazné změny v činnosti výkonného aparátu SZIF, které započaly již v roce 2001, pokračovaly v průběhu let 2002 a 2003. Jednalo se především o:

- vybudování 63 regionálních pracovišť SZIF (RPF) a zřízení 7 pracovišť na úrovni NUTS II, sdružujících RPF ze svého obvodu;
- inovaci informačního systému SZIF a jeho propojení s pracovišti NUTS II a RPF, včetně potřebného technického a programového vybavení těchto pracovišť;
- zajištění administrace plateb v agrárním sektoru v souvislosti se vstupem ČR do Evropské unie;
- přípravu informačních, výpočetních a agrárních systémů pro plnou funkční činnost SZIF;
- zajištění certifikace SZIF (březen 2003) a akreditace SZIF jako platební agentury (duben 2004).

TB2.2/01 - Zdroje SZIF na organizaci trhu (mil. Kč)

Ukazatel	2002	2003	Meziroční index
Dotace ze státního rozpočtu ČR	2 930	6 730	229,69
Tržby z prodeje nakoupených výrobků	793	2 194	276,67
Úvěr od banky	2 965	823	27,76
Ostatní příjmy	2 079	725	34,87
Celkem	8 767	10 472	119,45

Pramen: SZIF
Zpracoval: J. Šára (SZIF)

TB2.2/02 - Výdaje SZIF na organizaci trhu

Druh výdaje	2002		2003	
	mil. Kč	%	mil. Kč	%
a) Subvence při vývozu				
- jatečných býků a jalovic	296	3,4	71	0,7
- jatečných prasat živých selat	0	0,0	41	0,4
- mlékárenských výrobků	2 035	23,2	2 510	24,4
- bramborového škrobu	23	0,3	39	0,4
- ječmenného sladu	82	0,9	140	1,4
Celkem[1)]	2 492	28,4	2 801	27,2
b) Podpory				
- za uvádění půdy do klidu	1 771	20,2	3 240	31,5
- kompenzace za kvóty na mléko	85	1,0	344	3,3
- školního mléka	62	0,7	63	0,6
- snížení poř. ceny surov. na škrob	56	0,6	51	0,5
Celkem	1 974	22,5	3 698	35,9
c) Intervenční nákupy				
- řepky	1 237	14,1	596	5,8
- pšenice potravinářské	2 661	30,3	0	0,0
Celkem	3 898	44,4	596	5,8
d) Náklady na skladování a prodej				
- pšenice potravinářské	143	1,6	144	1,4
- řepky	42	0,5	46	0,4
Celkem	185	2,1	190	1,8
e) Ostatní výdaje				
- splátka úvěru	0	0,0	2 572	25,0
- úroky z úvěru	26	0,3	47	0,5
- odvod DPH	35	0,4	94	0,9
- správní výdaje	137	1,6	232	2,3
- ostatní výdaje	34	0,4	60	0,6
Celkem	232	2,6	3 005	29,2
Výdaje celkem	8 781	100,0	10 290	100,0

1) V roce 2002 zahrnut doplatek za rok 2001 ve výši 56 mil. Kč.
Pramen: Podklady SZIF
Zpracoval: J. Šára (SZIF)

Organizace trhu byla v roce 2003 zabezpečována v souladu se zákonem č. 256/2000 Sb., ve znění zákona č. 128/2003 Sb. a č. 248/2003 Sb., o SZIF, a navazujícími nařízeními vlády ČR pro příslušné zemědělské a potravinářské komodity a další směry podpor. Vedle nařízení vlády vydaných v letech 2000 - 2002 (případně jejich novelizace v roce 2003) byla v roce 2003 nově vydána nařízení vlády č. 86/2003 Sb., o poměrné části rezervy, kterou lze v systému produkčních kvót mléka rozdělit v kvótovaném roce 2003/04, nařízení vlády č. 231/2003 Sb., o stanovení podmínek a zásad pro poskytování dotace soukromému skladování vepřového masa, a nařízení vlády č. 306/2003 Sb., kterým se stanoví podmínky pro poskytování finanční podpory za uvádění půdy do klidu a finanční kompenzační podpory za uvádění půdy do klidu a zásady pro prodej řepky olejné, vypěstované na půdě uváděné do klidu a nařízení vlády č. 15/2003 Sb., č. 97/2003 Sb. a č. 319/2003 Sb., kterými se mění NV č. 114/2001 Sb., o stanovení produkčních kvót cukru na kvótové roky 2001/02 až 2004/05.

Údaje o zdrojích SZIF, potřebných pro financování všech nařízení vlády v roce 2003 v porovnání s rokem 2002, jsou představeny v tab. TB2.2/01.

Výše poskytovaných podpor, dotací a vývozních subvencí v roce 2003 k zabezpečení všech nařízení vlády v porovnání s výdaji na organizaci trhu prostřednictvím SZIF v roce 2002 jsou zřejmé z přehledu, uvedeného v tab. TB2.2/02.

V roce 2003 došlo vzhledem k nepříznivému vývoji odbytu některých komodit k výraznějším změnám v celkových výdajích SZIF na organizaci trhu. Celkové výdaje SZIF vzrostly v roce 2003 o 17,2 %. Příčinou bylo především zvýšení objemu subvencí na vývoz mlékárenských výrobků, živých selat, bramborového škrobu a ječmenného sladu. Přispěla k tomu i opatření v oblasti kompenzačních podpor, především nárůst kompenzačních podpor za uvádění půdy do klidu a splátky úvěru z roku 2002 a úroků z úvěru na intervenční nákup pšenice potravinářské.

Přehled o rozsahu organizace trhu podle výrobků v množstevních jednotkách v letech 1999 až 2003 je uveden v tab. B3.1/02. Podrobnější přehled o výdajích SZIF na podporu cen na trhu v letech 2002 až 2003 je uveden v tab. B3.1/03.

2.3 Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a. s. (PGRLF) byl založen na základě usnesení vlády České republiky č. 337 ze dne 23. června 1993. Hlavním úkolem PGRLF je poskytování záruk a subvencování části úroků z úvěrů podnikatelských subjektů v oblasti zemědělství, lesnictví, vodního hospodářství a průmyslu zabývajícího se zpracováním produkce ze zemědělské výroby.

Příděl z kapitoly MZe v roce 2003 činil 720 mil. Kč (1 251 mil. Kč v roce 2002), celkem bylo od roku 1994 vyčleněno z této kapitoly 22 634 mil. Kč. Vlastní kapitál k 31. 12. 2003 představoval hodnotu 5 583 mil. Kč (5 436 mil. Kč k 31. 12. 2002).

Programy PGRLF uplatňované v roce 2003:

- PROVOZ: Program krátkodobé podpory řešení sezónních výkyvů financování provozních výdajů.
- INVESTICE: Program podpory podnikání zaměřený na realizaci zejména dlouhodobých investičních záměrů pro restrukturalizaci a zvýšení efektivnosti zemědělských a zpracovatelských subjektů. V rámci tohoto programu se uplatňovaly podprogramy ZEMĚDĚLEC (podpora rozvoje prvovýroby), ZPRACOVATEL (podpora zpracovatelských organizací - faktické zahájení 1. 4. 2002), ODBYTOVÁ ORGANIZACE (podpora vybudování a rozvoje odbytových organizací) a HYGIENA (podpora zajištění veterinárních a hygienických podmínek provozů zpracovávajících živočišné produkty).
- MLÁDÍ: Program podpory mladých podnikatelů na rodinných farmách do 40 let v souběhu s programem INVESTICE nebo PROVOZ.
- EXPORT: Program podpory exportu vybraných zemědělských komodit: v roce 2003 nebyla podporována žádná komodita a program byl ukončen k 31. 12. 2003.

Celkový přehled podpor PGRLF k 31. 12. 2003 je uveden v tab. TB2.3/01.

Činnost PGRLF od jeho založení k 31. 12. 2003 charakterizují následující údaje:

- Bylo podáno celkem 22 253 žádostí (1 802 v roce 2003), z toho jich bylo 20 686 schváleno (1 723 v roce 2003);
- výše podporovaných bankovních úvěrů činila 87 968 mil. Kč (6 088 mil. Kč v roce 2003, 7 361 mil. Kč v roce 2002);
- byly poskytnuty garance v celkové výši 27 562 mil. Kč (1 714 mil. Kč v roce 2003, tj. garance 28,15 % jistiny úvěrů; 1 365 mil. Kč v roce 2002, tj. garance 18,54 % jistiny úvěrů);
- vlastní kapitál kryl garance k nesplaceným úvěrům k 31. 12. 2003 (8 343 mil. Kč) z 66,92 % (v roce 2002 z 49,38 %);
- úhrady ze záruky dosáhly k 31. 12. 2003 hodnoty 3 025 mil. Kč, tj. 10,98 % přiznaných garancí (2 895 mil. Kč k 31. 12. 2002, tj. 11,20 % přiznaných garancí);
- dospělé garance činily 3 840 mil. Kč k 31. 12. 2003 (13,93 % přiznaných garancí); k 31. 12. 2002 dosáhly hodnoty 3 621 mil. Kč (14,01 % přiznaných garancí);
- celková výše přiznaných dotací činila v roce 2003 celkem 657 mil. Kč (1 053 mil. Kč v roce 2002) a vyplaceno bylo (bez neplacených úroků za půjčky na povodňové škody) v roce 2003 celkem 964 mil. Kč (1 234 mil. Kč v roce 2002); od založení PGRLF bylo k 31. 12. 2003 celkem přiznáno 17 884 mil. Kč a vyplaceno 15 588 mil. Kč ve formě dotací úroků;
- skutečná úroková sazba placená v roce 2003 klienty PGRLF bankám činila při průměrné dotaci úroku ve výši 6,89 procentních bodů (8,10 procentních bodů v roce 2002) 1,41 p. a. (1,51 % p. a. v roce 2002); průměrné úročení bankovních úvěrů klientů PGRLF tak dosahovalo v roce 2003 výše 8,30 % (9,61 % v roce 2002)[96];
- z hlediska podnikatelských forem byla v roce 2003 poskytnuta větší část podpor zemědělským podnikům právnických osob (85,46 %) a zemědělským podnikům fyzických osob bylo poskytnuto 14,54 % podpor PGRLF.

[96] *Průměrné úročení bankovních korunových úvěrů v národním hospodářství v roce 2003 dosáhlo 5,31 % (6,23 % v roce 2002).*

TB2.3/01 - Podpory PGRLF podle typu podniků a programů do 31. 12. 2003

Typ organizace	Počet žádostí		Výše podporovaných úvěrů		Garance úvěrů - závazek 1. 1. 1994 - 31. 12. 2003		Dotace úroků 1. 1. 1994 - 31. 12. 2003	
	podaných	schválených	1. 1. 1994 - 31. 12. 2003 (mil. Kč)	v roce 2003 (mil. Kč)	mil. Kč	%	závazek (mil. Kč)	vyplaceno (mil. Kč)
SHR	7 150	6 519	12 790	885	5 491	42,94	3 524	3 016
S. r. o.	4 124	3 734	15 783	1 022	6 709	42,51	3 369	3 024
A. s.	4 926	4 680	34 523	2 627	8 178	23,69	6 002	5 191
ZD	5 883	5 610	24 139	1 501	6 992	28,97	4 856	4 238
ostatní	170	143	735	53	192	26,14	135	119
Podle typu programu:								
Provoz	8 097	7 722	26 575	3 070	6 310	23,74	2 363	2 267
Investice (Zemědělec)	13 070	12 009	46 631	3 045	18 222	39,08	13 480	11 371
Export	122	90	7 115	0	0	0,00	405	407
Lesy	71	61	294	-27	52	17,82	46	46
Služby	536	475	3 782	0	2 781	73,53	1 317	1 223
Restituent	14	13	18	0	0	0,00	3	3
Nabyvatel	30	22	34	0	34	99,48	0	0
TOZ	212	196	544	0	163	29,94	0	0
Krmné obilí	101	98	2 975	0	0	0,00	270	270
Krajina[1)]	4 220	3 963	.	.	.	x	.	.
Mládí[1)]	2 216	2 048	.	.	.	x	.	.
Agroregion[1)]	1 841	1 702	.	.	.	x	.	.
Povodně[1)]	450	439	.	.	.	x	.	.
KPV[1)]	1	1	.	.	.	x	.	.
Skot[1)]	634	590	.	.	.	x	.	.
Celkem	**22 253**	**20 686**	**87 968**	**6 088**	**27 562**	**31,33**	**17 884**	**15 588**
Nesplacené úvěry k 31. 12. 2002		6 292	27 599		8 343	32,52	7 167	5 115

1) Program není zahrnut do součtu ČR celkem.
Pramen: PGRLF
Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

2.4 Ostatní instituce

Na realizaci zemědělské politiky se podílely další instituce z rezortu MZe i mimo rezort MZe (MŽP - SFŽP, MPO - ČMZRB ad.). V rezortu MZe jde zejména o Pozemkový fond ČR, který poskytuje i přímé podpory, které se vztahují k privatizovaným podnikům či k pronajímané státní půdě. Podíl ostatních institucí na zajištění zemědělské politiky je souhrnně uveden v tab. TB2.4/01.

TB2.4/01 - Ostatní instituce podílející se na zemědělské politice (mil. Kč)

Instituce	Rezort	Výdaje na agrární politiku			Zaměření výdajů
		2002	2003[1)]	meziroční index	
PF ČR - ZVHS	MZe	454	509	112,11	povodně, nájemné, TOZ, meliorace, vodní toky, monitoring vody
IVV MZe[2)]	MZe	4	-	x	vzdělávání pracovníků rezortu
SVS ČR, SRS, ÚKZÚZ, ČZPI	MZe	383	380	99,22	monitoring cizorodých látek (dotace služeb nad rámec činností ze zákona)
ČMZRB	MPO	174	226	129,89	dotace úroků a garance v rámci podpory malého a středního podnikání v potravinářství
Pozemkové úřady	MV	497	598	120,32	pozemkové úpravy
MF	MF	3 231	3 182	98,48	specifické daňové úlevy a odpisy dluhů
MŽP - SFŽP ČR	MŽP	65	85	130,77	údržba krajiny, vodní plochy
GA ČR a granty z jiných rezortů (MŠMT, MŽP ad.)	státní rozpočet	21	4	x	zemědělský výzkum
Zahraniční zdroje	EU	77	381	494,81	výzkum, SAPARD
CELKEM		**4 906**	**5 365**	**109,36**	

1) Předpoklad.
2) IVV MZe k 1. 4. 2002 zanikl.
Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

Na zajišťování zemědělské politiky v oblasti vývozu se v roce 2003 částečně podílely také Exportní a pojišťovací společnost, a. s. (EGAP), a také Česká exportní banka, a. s. (ČEB). Další státní instituce zasahující do zemědělské politiky jsou Licenční komise MPO (resp. MZe), MMR, finanční úřady v kompetenci MF a Český úřad zeměměřický a katastrální (ČÚZK).

Na základě zákona č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů, ve znění zákona č. 216/2000 Sb., byl v roce 2002 ustaven Vinařský fond se sídlem v Brně. Fond je právnickou osobou, která hospodaří s vlastním majetkem. Příjmy Fondu tvoří:

- odvody ve výši 1 Kč z každého litru všech druhů vín uvedených poprvé do oběhu (tato povinnost se nevztahuje na výrobce nebo dovozce vína, pokud v kalendářním roce uvedou do oběhu víno v množství menším než 1 000 litrů);
- odvody ve výši 350 Kč z každého i započatého hektaru vinice;
- návratná finanční podpora státu;
- ostatní (penále za neplacení nebo za opožděné placení odvodů, dary od tuzemských a zahraničních právnických a fyzických osob, úroky z vkladů).

Prostředky Fondu se smí použít pouze na podporu výsadby vinic a obnovy vinic, na podporu výroby a propagaci odbytu vín a na pokrytí provozních nákladů Fondu. Podpora žadateli se skládá z části nenávratné podpory, nejvýše však ve výši 50 %, a z části návratné podpory formou bezúročné půjčky. Způsob a podmínky pro poskytnutí návratné podpory formou bezúročné půjčky stanoví nařízení vlády č. 342/2002 Sb. o způsobu a podmínkách poskytování podpor výsadby vinic, obnovy vinic a propagace odbytu vín. Z prostředků MZe byla v roce 2003 poskytnuta Vinařskému fondu návratná finanční výpomoc státu ve výši 60 mil. Kč.

2.5 Zahraniční pomoci a zdroje

V roce 2003 byla převážná část zahraniční pomoci určené k rozvoji agrárního sektoru ČR poskytovaná ze strany EU prostřednictvím programu Phare a z programu SAPARD (výdaje prostřednictvím programu SAPARD a programů výzkumu EU jsou zahrnuty v tab. TB2.5/01).

TB2.5/01 - Přehled nejdůležitějších zahraničních pomocí v roce 2003

Zdroj - Program	Projekt	Příjemce podpory
EU - Phare[1,2)]	Integrovaný administrativní kontrolní systém	MZe
	Zlepšení zdraví zvířat a hygieny potravin opatřením na hranicích	SVS
	Posílení centrální regulační kapacity registrace ochranných rostlinných látek	SRS
	Budování instituce veterinární supervize	SVS
	Budování struktur SZP/EAGGF; integrovaný rozvoj venkova	MZe
	Posílení kapacity ve fytosanitární oblasti	SRS
	Podpora SZIF (light twinning)	SZIF
	Zlepšení pohraniční veterinární kontroly	SVS
	Posílení politiky bezpečnosti potravin	SZPI
	Posílení speciálních diagnostických metod ve fytosanitární administrativě - zdraví rostlin	SRS
	Zlepšení kapacity na zjišťování BSE	SVS
EU - výzkum	Projekty v 5.a 6. Rámcovém programu výzkumu	rezortní VÚ
FAO	Spolufinancování výcvikových kurzů v oblasti zemědělství a zapojení mladých odborníků z ČR do rozvojových projektů FAO	MZe[3)]
SAPARD	Priorita 1: Zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství a zpracovatelského průmyslu Priorita 2: Trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí Priorita 3: Příprava podmínek pro plné využití Plánu	zemědělské a potravinářské podniky

1) Připravované projekty Phare: Posílení institucionální a administrativní kapacity ve fytosanitární oblasti (diagnostika, testování, registrace ochranných rostlinných látek a monitorování škodlivých organismů), Zdokonalení sítě laboratoří Státní veterinární správy a výkonnosti informačních technologií v souladu s opatřeními pro bezpečnost potravin, Bezpečnost krmiv jako součásti potravního řetězce.

2) Připravované projekty jsou v rámci Národního programu Phare 2003, projekty budou zahájeny v roce 2004. MZe dále připravuje projekty light twinning, které budou financovány z rezerv Národního programu Phare 2001 a 2002 - Posílení institucionální kapacity v oblasti ochrany rostlin, Naplnění nových požadavků v oblasti životního prostředí a welfare zvířat, Posílení systému OFFCOS a Zaplnění mezer v bezpečnosti potravin. V rámci začínajícího programu Transition Facility je připravováno pokračování projektu Zaplnění mezer v bezpečnosti potravin.

3) Za směřování pomoci v rámci ČR zodpovídá MZe, forma pomoci má však plošný charakter (vládní a nevládní organizace, akademické instituce, orgány státní správy apod.).

Pramen: Podklady MZe

Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

3 Opatření a podpory v agrárním sektoru

V této kapitole (a dále také v kap. B5 - B7) jsou uvedena opatření agrární politiky v členění podle jejich účelu. Podpory jsou uvedeny na úrovni skutečně vynaložených výdajů v daném roce.

3.1 Opatření a podpory v oblasti agrárního trhu

3.1.1 Podpora tržních cen v rámci organizace trhu

V rámci organizace trhu vybraných komodit se podpora tržních cen na agrárním trhu uskutečňovala v roce 2003 formou subvencování vývozů, intervenčních nákupů, uplatňováním minimálních cen, dotacemi do vnitřního trhu a podporami skladování produkce.

Mléko a mlékárenské výrobky

Organizace trhu mléka se řídila těmito nařízeními vlády:

- č. 486/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kterým se stanoví podmínky a zásady pro provádění opatření k podpoře vývozu výrobků z kravského mléka;
- č. 445/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů o stanovení produkčních kvót mléka na léta 2001 až 2005 (viz kap. B3.1.3 a B3.3);
- č. 91/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady pro poskytování podpory zvýšení spotřeby zpracovatelsky upraveného mléka a vybraných mléčných výrobků žáky, kteří plní povinnou školní docházku (viz kap. B3.1.4).

Minimální cena mléka

Součástí organizace trhu a podpory tržních cen je minimální cena mléka. Pro rok 2003 zůstala zachována na úrovni 7,60 Kč/l syrového mléka. Vztahuje se na veškeré dodávky syrového mléka, které splňují příslušné jakostní znaky.

Subvencované vývozy

Příslušné opatření na rok 2003, které se týkalo subvencování vývozu celkem 700 mil. l mléka, bylo schváleno prezidiem SZIF v listopadu 2002 s omezením horní hranice objemu vývozu másla s obsahem vody nejvýše 16 % (23,5 tis. t) a sušeného odtučněného mléka s obsahem tuku nejvýše 1,5 %. Komoditní strukturu subvencovaného vývozu mléčných výrobků uvádí tab. TB3.1/01.

TB3.1/01 - Subvencovaný vývoz mlékárenských výrobků zařazených do organizace trhu SZIF v roce 2003 (tis. t)

Mlékárenské výrobky	Subvencovaný vývoz v roce 2003
Máslo	22,7
Sušené odtučněné mléko	32,9
Sušené plnotučné mléko	20,6
Kondenzované mléko	6,3
Bílé sýry	6,9
Tvrdé sýry	4,4

Pramen: SZIF
Zpracoval: J. Šára (SZIF)

Na subvencované vývozy mlékárenských výrobků byly v kalendářním roce 2003 vynaloženy finanční prostředky v celkové výši 2 510 mil. Kč.

Jatečný skot

Podpora tržních cen jatečného skotu byla v průběhu roku 2003 zajišťována subvencováním vývozu jatečných býků a z nich vyrobeného hovězího masa v souladu s nařízením vlády č. 90/2001 Sb. Celkem bylo vyvezeno 4,6 tis. t přepočtené ž. hm. jatečných býků, z toho živých býků (2,7 tis. t), kompenzovaných hovězích čtvrtí chlazených (40 t) a vykostěného mrazeného hovězího masa (0,7 tis. t). Na zálohových subvencích se vyplatilo 71 mil. Kč.

Selata a jatečná prasata

Podle nařízení vlády č. 550/2002 Sb., které stanovilo podmínky a zásady poskytování subvence pro vývoz selat a jatečných prasat a z nich vyrobeného vepřového masa, byl v roce 2003 realizován subvencovaný vývoz v celkové výši 40,8 mil. Kč. Od 2. ledna do 31. července 2003 bylo vyvezeno celkem 4,0 tis. t přepočtené živé hmotnosti jatečných prasat (1,6 tis. t živých prasat a 1,7 tis. t vepřových půlek chlazených) a 28,5 tis. kusů selat do hmotnosti 25 kg/kus (tj. 0,7 tis. t selat).

Drůbeží maso z kuřat a krůt

Opatření k podpoře trhu s drůbežím masem formou subvencovaného vývozu nabylo účinnosti 11. 10. 2002 (nařízení vlády č. 440/2002 Sb., které stanovilo podmínky a zásady poskytování subvence pro vývoz drůbežího masa vyrobeného z jatečných kuřat a z jatečných krůt). S ohledem na rozpočtové možnosti prezidium SZIF v roce 2003 subvencovaný vývoz nevyhlásilo.

Bramborový a pšeničný škrob

Podpora byla poskytována podle nařízení vlády č. 477/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a zásady pro poskytování finanční podpory pro zpracování brambor a pšenice na škrob a kterým se stanoví podmínky a zásady pro poskytování subvence při vývozu výrobků z bramborového škrobu ve znění nařízení vlády č. 250/2002 Sb.

Podpora na snížení ceny suroviny při výrobě bramborového a pšeničného škrobu

Nařízení vlády č. 250/2002 Sb. upravilo množství, na které je možno poskytnout finanční podporu při výrobě bramborového škrobu, a to z 30 tis. t na 51 tis. t škrobu. Dále stanovilo, že SZIF poskytne finanční podporu na toto množství škrobu do výše 1 500 Kč/t bramborového škrobu.

Nařízení vlády č. 477/2002 Sb. změnilo množství, na které lze poskytnout podporu při výrobě pšeničného škrobu, a to z 15 tis. t na 25 tis. t pšeničného škrobu. Dále stanovilo, že SZIF poskytne finanční podporu do výše 1 000 Kč/t pšeničného škrobu.

Podpora výroby bramborového a pšeničného škrobu byla v roce 2003 poskytnuta ve výši 51 mil. Kč, z toho 32,9 mil. Kč na výrobu škrobu z brambor a 18,1 mil. Kč na výrobu škrobu z pšenice.

Subvence na vývoz bramborového škrobu

SZIF poskytoval v marketingovém roce 2002/03 subvenci při vývozu ve výši 5 tis. Kč/t bramborového škrobu, obsaženého ve výrobcích, nejvýše na celkové množství 6 tis. t. Celkově bylo v kalendářním roce 2003 na tento účel vynaloženo 39,4 mil. Kč.

Slad ječmenný

Subvence při vývozu sladu ječmenného byla poskytována v roce 2003 podle nařízení vlády č. 174/2001 Sb., které stanovilo podmínky a zásady opatření k podpoře vývozu sladu. V souladu s tímto nařízením prezidium SZIF schválilo pro marketingový rok 2003/04 celkové nejvýše přípustné množství sladu ve výši 200 tis. t a maximální výši subvence při vývozu 1 000 Kč/t. Celková podpora vývozců sladu v roce 2003 dosáhla částky 139,5 mil. Kč.

Pšenice potravinářská

Náklady na skladování, naskladnění a vyskladnění pšenice potravinářské ze sklizně roku 2002 (v roce 2003 se intervenční nákup pšenice potravinářské neuskutečnil) byly vynaloženy v roce 2003 ve výši 144,3 mil. Kč. Tržby z prodeje této pšenice potravinářské dosáhly celkové výše 1 735,3 mil. Kč, z toho tržby za vývoz 1 717,6 mil. Kč (na základě trvalého výběrového řízení) a za prodej na domácí trh 17,8 mil. Kč. Z tržeb za prodej pšenice potravinářské nakoupené v roce 2002 a prodané v roce 2003 SZIF celkem odvedl DPH ve výši 82,6 mil. Kč.

Řepka olejná - nákup z půdy uvedené do klidu a z volného trhu

Náklady na skladování a vyskladnění řepky olejné nakoupené v minulých letech dosáhly 24,4 mil. Kč. V souladu s nařízením vlády č. 86/2001 Sb. bylo v roce 2003 z půdy uvedené do klidu nakoupeno 88,5 tis. t řepky olejné za 464,8 mil. Kč. Náklady na naskladnění, skladování a vyskladnění této řepky olejné v roce 2003 dosáhly 21,4 mil. Kč. Podle nařízení vlády č. 86/2001 Sb., ve znění nařízení vlády č. 306/2003 Sb., byla dále nakoupena řepka olejná z volného trhu ve výši 1 tis. t za 9,3 mil. Kč a rozhodnutím prezidia SZIF ze dne 26. 11. 2003 byla nakoupena řepka olejná na plodinové burze ve výši 13,0 tis. t za 122,4 mil. Kč. Nákupy byly provedeny k pokrytí smluvních závazků s výrobci MEŘO. Celkem bylo v roce 2003 vynaloženo na nákup řepky olejné 642 mil. Kč.

Prodej řepky olejné v roce 2003 výrobcům MEŘO dosáhl výše 184,6 tis. t. Tržby za tuto řepku olejnou činily 369,9 mil. Kč. V listopadu 2003 byla přijata záloha za řepku na zpracovatelský rok 2003/04 celkem ve výši 88,6 mil. Kč. Tržby z prodeje řepky olejné za rok 2003 dosáhly celkové úrovně 458,5 mil. Kč. Z těchto tržeb SZIF odvedl DPH v objemu 11,6 mil. Kč.

Hodnocení organizace trhu za rok 2003

V roce 2003 se realizovala opatření k organizaci trhu a poskytování podpor zemědělství daná zákonem č. 256/2000 Sb. a na něj navazujícími nařízeními vlády ČR. Organizace trhu se dále harmonizovala s organizací agrárního trhu v EU. Celkové výdaje na organizaci trhu (resp. na podporu tržních cen agrárního trhu) prostřednictvím SZIF v období 2002 - 2003 jsou uvedeny v tab. TB3.1/02 (podrobněji tab. B3.1/03).

TB3.1/02 - Výdaje na podporu tržních cen (mil. Kč)

Výdaje	2002		2003	
	celkem	z toho subvence	celkem	z toho subvence
Celkové výdaje na podporu cen - SZIF	6 925	3 199	6 706	3 884
- mlékárenské výrobky[1)]	2 097	2 097	2 573	2 573
- obiloviny a řepka[2)]	4 315	589	3 791	969
- škrob	79	79	90	90
- jatečný skot	296	296	71	71
- jatečná prasata a živá selata	0	0	41	41
- ječmenný slad	82	82	140	140
Celkem výdaje na podporu cen	6 925	3 199	6 706	3 884
- vývoz[3)]	2 492	2 492	2 801	2 801
- domácí trh	4 248	707	3 737	1 083
- skladování	185	0	168	0

1) Včetně podpory školního mléka.
2) Včetně ostatních nákladů (splátky úvěrů a úroků, DPH) a nákladů na správní výdaje SZIF.
3) V roce 2002 zahrnut doplatek za rok 2001 ve výši 56 mil. Kč.
Pramen: SZIF
Zpracoval: J. Šára (SZIF)

3.1.2 Opatření v oblasti zahraničního obchodu

Přístup na trh

Celní sazby

V roce 2003 byly uplatňovány celní sazby v souladu se závazky notifikovanými ve WTO. Nařízením vlády č. 534/2002 Sb., ze dne 2. 12. 2002, byl vydán celní sazebník pro rok 2003 a nařízením vlády č. 462/2003 Sb., ze dne 17. 12. 2003, celní sazebník pro období od 1. 1. 2004 do 30. 4. 2004.

Smluvní celní kvóty

ČR v roce 2003 otevřela pro usnadnění přístupu na domácí trh 33 smluvních celních kvót na dovoz zemědělských komodit. V průběhu roku bylo čtvrtletní členění kvót uplatněno pouze u brambor, slunečnicového a řepkového oleje, margarínu a limonád. Do seznamu otevřených smluvních celních kvót byly kromě kvót, jejichž základní počet a minimální výše je dána závazky ČR vůči WTO, zahrnuty i kvóty nad rámec těchto závazků (kvóty na dovoz 2 tis. t třtinové a 24,5 tis. t řepné melasy se clem 6 %, na dovoz 400 tis. hl červeného a 50 tis. hl bílého vína v nádobách nad 2 litry se clem 25 % a bezcelní kvóta na dovoz 200 tis. t neseťových řepkových semen).

Ve srovnání s rokem 2002 byly nově otevřeny kvóty na dovoz řepné melasy a neseťových řepkových semen. Naproti tomu kvóta na dovoz bílého vína v nádobách nad 2 litry byla snížena o 40 tis. hl a kvóty na dovoz lnu surového nebo roseného a lnu lámaného nebo třeného nebyly otevřeny.

K dalším meziročním hmotnostním změnám u smluvních celních kvót v roce 2003 nedošlo.

V roce 2003 bylo zaznamenáno následující čerpání smluvních celních kvót:

- plné čerpání: u dovozu vepřového a drůbežího masa, jogurtů, másla, čerstvých hroznů, glukózy, těstovin, zmrzliny, bílého vína, dextrinů a jiných modifikovaných škrobů;
- čerpání nad 50 %: u dovozu hovězího masa, soleného a sušeného masa, červeného vína, slunečnicových semen a slunečnicového oleje;
- čerpání do 50 %: u dovozu živého skotu, ovcí a skopového masa, brambor, kukuřičného škrobu, třtinové a řepné melasy, řepkového oleje, margarinu a limonád;
- velmi malé čerpání (od 0,1 do 5 %): u dovozu sušeného mléka, neseťových semen řepky a lihu;
- žádné čerpání: u dovozu živých prasat, semen řepky, pšeničného a bramborového škrobu.

Z hlediska plnění závazků ČR vůči WTO v oblasti přístupu na trh byly v roce 2003 všechny sjednané celní kvóty otevřeny v odpovídající výši.

Dovozní licence

Nařízením vlády č. 264/2001 Sb., ze dne 9. 7. 2001 a s účinností od 26. 7. 2001 zůstal v režimu neautomatických licencí v roce 2003 pouze cukr a chemicky čistá sacharóza původem ze Slovenské republiky ve výši 3 500 t.

Ochranná opatření v přístupu na domácí trh

Tarifní ochranná opatření

Na základě nařízení vlády č. 263/2001 Sb., ze dne 9. 7. 2001 a s účinností do 31. 12. 2004, se v případě překročení celní kvóty na dovoz isoglukózy a výrobků z isoglukózy vyměří clo zvýšené o 83 až 163 procentních bodů podle druhu zboží. Celní kvóta na dovoz isoglukózy ze Slovenska pro rok 2003 ve čtvrtletním členění činila 5 300 t a pro dovoz z ostatních zemí 1 320 t. Celková dovozní kvóta pro rok 2003 ve čtvrtletním členění byla stanovena u zboží podpoložky CN 1702 90 99 ve výši 84 t, a u podpoložek CN 2106 90 30 a CN 2106 90 59 ve výši 4 920 t.

Nařízení vlády č. 239/2002 Sb., ze dne 29. 5. 2002 a s účinností od 14. 6. 2002 do 29. 11. 2005 nebo do dne vstupu ČR k EU, bude-li tento den dřívější, stanovuje ochranné opatření na dovoz podpoložky CN 1806 10 90 „Kakaový prášek obsahující přidaný cukr nebo jiná sladidla“. Zvýšená celní sazba o 113 procentních bodů se v roce 2003 mohla uplatňovat až po vyčerpání celní kvóty ve výši 100 t. Pro zboží pocházející z rozvojových zemí nebo nejméně rozvinutých zemí se v nařízení stanoví samostatný režim.

Nařízením vlády č. 162/2002 Sb., ze dne 3. 4. 2002 a s účinností od 23. 4. 2002 do 11. 3. 2003 a nařízením vlády č. 66/2003 Sb., ze dne 24. 2. 2003 a s účinností od 11. 3. 2003 do 31. 12. 2004 nebo do dne vstupu ČR do EU, se po vyčerpání celní kvóty na dovoz položky CN 1701 „Třtinový nebo řepný cukr a chemicky čistá sacharóza, v pevném stavu“ sazba dovozního cla zvyšuje o 80 procentních bodů, přičemž minimální hodnota cla činí 13,50 Kč/kg. Celková celní kvóta na dovoz cukru v čtvrtletním členění v roce 2003 činila 27 000 t, z toho kvóta na dovoz ze zemí EU 18 000 t, na dovoz z Polska 7 500 t a na dovoz z ostatních zemí 1 500 t. Ustanovení se nevztahuje na zboží pocházející ze Slovenska.

Nařízením vlády č. 82/2003 Sb., ze dne 12. 3. 2003 a s účinností od 25. 3. 2003 do 31. 12. 2003, se v zájmu ochrany tuzemského trhu před dovozem vepřového masa z Polska použije celní sazba podle celního sazebníku zvýšená o 50 procentních bodů, přičemž vyměřené clo musí činit minimálně 23 Kč/kg. Zpřísňující podmínky se nepoužijí v případě, že deklarovaná celní hodnota masa je vyšší než 36 Kč/kg.

S účinností od 11. 3. 2003 byla platnost ochranného opatření na dovoz cukru do ČR prodloužena nařízením vlády č. 66/2003 Sb., ze dne 24. 2. 2003. Podle tohoto nařízení byly nově stanoveny celní dovozní kvóty se smluvní celní sazbou pro cukr od 11. 3. 2003 do 31. 3. 2003 (EU 300 t, Polsko 125 t a ostatní země 25 t) a od 1. 4. 2003 do 31. 12. 2003 čtvrtletní kvóty (EU 4 500 t, Polsko 1 875 t a ostatní země 375 t). V roce 2004 byly čtvrtletní kvóty dále zvýšeny (EU 4 800 t, Polsko 2 000 t a ostatní země 375 t). Toto nařízení pozbylo platnosti dnem vstupu ČR do EU.

Podle nařízení vlády č. 495/2000 Sb., ze dne 18. 12. 2000, zůstala i v roce 2003 na dovoz cukru ze SR v platnosti čtvrtletně členěná množstevní omezení ve formě neautomatických dovozních licencí ve stejném rozsahu jako v roce 2002, tj. v celkové roční výši 3,5 tis. t. V roce 2004 byl s platností do 30. 4. 2004 dovoz cukru ze SR množstevně omezen (do výše 1 167 t).

Nařízením vlády č. 168/2003 Sb., o stanovení spouštěcích úrovní objemu dovozu pro jednotlivé zemědělské výrobky a skupiny zemědělských výrobků pro kalendářní rok 2003 ze dne 4. 6. 2003 a s účinností od 12. 6. 2003, byl splněn základní předpoklad pro uplatnění dodatečného cla na dovoz citlivých zemědělských výrobků při překročení zmíněných spouštěcích úrovní.

Na základě nařízení vlády č. 169/2003 Sb., ze dne 4. 6. 2003 a s účinností od 12. 6. 2003, bylo zrušeno dosavadní zvýšené celní zatížení uvalené na dovoz vepřového masa z Polska a stanoveno nové dovozní clo na úrovni celní sazby uvedené v celním sazebníku (bez možností použití nižší sazby podle Středoevropské dohody o volném obchodu). Nařízením vlády č. 297/2003 Sb., ze dne 3. 9. 2003 a s účinností od 15. 9. 2003, bylo zrušeno dosavadní nařízení vlády, které obsahovalo celní opatření směřující k ochraně tuzemského trhu před dovozem vepřového masa z Polska (nařízení vrátilo obchod do preferenčních podmínek CEFTA).

V zájmu ochrany tuzemského agrárního trhu nařízením vlády č. 307/2003 Sb., ze dne 10. 9. 2003 a s účinností od 24. 9. 2003 do 31. 12. 2003, o stanovení dodatečného cla na dovoz některých zemědělských výrobků pro kalendářní rok 2003, došlo v důsledku překročení tzv. spouštěcí úrovně ke zvýšení dovozního cla u másla (položky CN 0405 10, 0405 90

a podpoložky CN 0405 20 90) o 22,6 procentních bodů a u drůbežího masa (položky CN 0207 11, 12, 13 - kromě podpoložky 0207 13 91 a CN 0207 14 - kromě podpoložky 0207 14 91) o 14,3 procentních bodů.

Nařízením vlády č. 341/2003 Sb., ze dne 1. 10. 2003 a s účinností od 17. 10. 2003 do 31. 12. 2003 novelizujícím nařízení vlády č. 307/2003 Sb., se vzhledem k překročení tzv. „spouštěcí úrovně“ zvýšila sazba dovozního cla u vepřového masa (CN 0203) o 12,8 procentních bodů.

Nařízení vlády č. 447/2003 Sb., ze dne 10. 12. 2003 a s účinností od 19. 12. 2003 do 31. 12. 2003, rozhodlo, že u bramborového škrobu (CN 1108 13), zmrzliny, eskyma a podobných výrobků, těstovin (CN 1902 - kromě položky 1902 40 kuskusu), hovězího masa (CN 0201 a 0202), brambor k výrobě škrobu a ostatních brambor (CN 0701 90 10, 90), vody, včetně minerálních vod a sodovek, s přídavkem cukru nebo jiných sladidel nebo aromatizované (CN 2202 10) se dodatečné clo neuplatní, přestože „spouštěcí úroveň“ byla překročena.

Netarifní opatření k ochraně výrobců

Vyhláška č. 43/2003 Sb., ze dne 7. 2. 2003 a s účinností od 20. 2. 2003 do 31. 12. 2003 nově stanoví, že v zájmu ochrany českých zemědělských výrobců lze výhod režimu aktivního zušlechťovacího styku použít u třtinového a řepného cukru, chemicky čisté sacharózy v pevném stavu (CN 1701), isoglukózy (CN 1702 30 10, 1702 40 10, 1702 60 10 a 1702 90 30), ostatních cukrů (CN 1702 90 99), sirupů s přísadou aromatických látek či barviv z isoglukózy (CN 2106 90 30, 59) a kakaového prášku (CN 1806 10 90) jen tehdy, pokud jejich celkové množství nepřekročí objem 5 060 tun.

Zákon č. 441/2003 Sb., ze dne 3. 12. 2003 a s účinností od 1. 4. 2004 o ochranných známkách, upravuje ustanovení k označení a užívání ochranných známek jejich vlastníky.

Netarifní opatření k ochraně spotřebitele

Vyhláška č. 57/2003 Sb., ze dne 18. 2. 2003 a s účinností od 1. 1. 2004 (některých ustanovení od 1. 3. 2003), stanovuje podmínky uvedení na trh a prodeje piva, vybraných druhů vín, lihu, destilátů a octa, zpřesňuje definici vaječného likéru, slivovice, zavádí definici „tuzemáku“ náhradou za dosavadní rum, snižuje přípustné absolutní odchylky obsahu etanolu, zavádí omezující podmínky pro označování likérů a ostatních destilátů, upravuje fyzikální a chemické požadavky na jakost lihu, lihovin a ostatních alkoholických nápojů.

Vyhláška č. 76/2003 Sb., ze dne 6. 3. 2003 a s účinností dnem vstupu ČR do EU, stanovuje podrobné požadavky, které musí splňovat přírodní sladidla, med, cukrovinky, kakaový prášek a směsi kakaa s cukrem, čokoláda a čokoládové bonbóny před nebo po jejich uvedení na trh (vlastnosti, jakostní a technologické požadavky, údaje uváděné na obalu, podmínky skladování a balení apod.).

Vyhláška č. 77/2003 Sb., ze dne 6. 3. 2003 a s účinností od 1. 7. 2003, stanoví podrobné požadavky pro mléko a mléčné výrobky, mražené krémy a jedlé tuky a oleje před nebo po jejich uvedení na trh.

Vyhláška č. 78/2003 Sb., ze dne 6. 3. 2003 a s účinností od 1. 7. 2003, zpřesňuje definici čaje, kávových a kávovinových výrobků, podrobněji vymezuje požadavky na jejich označování.

Vyhláška č. 157/2003 Sb., ze dne 12. 5. 2003 a s účinností dnem vstupu ČR do EU, stanoví požadavky pro čerstvé a zpracované ovoce a zeleninu, suché skořápkové plody, houby, brambory a výrobky z nich, jakož i způsoby jejich označování.

Vyhláška č. 257/2003 Sb., ze dne 29. 7. 2003 a s účinností od 1. 9. 2003, novelizuje vyhlášku č. 465/2002 Sb., kterou se stanoví maximálně přípustné množství reziduí jednotlivých druhů pesticidů v potravinách a potravinových surovinách.

Vyhláška č. 259/2003 Sb., ze dne 25. 7. 2003 a s účinností dnem vstupu ČR do EU, o způsobu označování potravin a tabákových výrobků, o přípustné odchylce od údajů o množství výrobků označeného symbolem „e“, ve znění vyhlášky č. 24/2001 Sb., precizuje dosavadní úpravu označování potravin a tabákových výrobků, přesněji vymezuje základní pojmy a blíže specifikuje jednotlivé požadavky na označování potravin (např. údaje o složení, označení množství na obalech, vyznačení data minimální trvanlivosti, uvedení země původu apod.).

Vyhláška č. 264/2003 Sb., ze dne 6. 8. 2003 a s účinností od 1. 9. 2003 (vybraných ustanovení dnem vstupu ČR do EU), novelizuje vyhlášku č. 326/2001 Sb., kterou se provádí vybraná ustanovení zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Upravuje definici, členění, označování, požadavky na jakost a technologii, uvádění do oběhu, skladování, přepravu a prodej masa, masných výrobků, ryb, ostatních vodních živočichů a výrobků z nich, vajec a výrobků z nich.

Zákon č. 277/2003 Sb., ze dne 6. 8. 2003 a s účinností dnem vstupu ČR do EU (s výjimkou ustanovení o zaokrouhlování cen, které nabývá účinnosti 28. 8. 2003), novelizuje zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků ve znění zákona č. 146/2002 Sb., zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů. Tímto zákonem byla do českého právního řádu transponována směrnice 2001/95/EEC o obecné bezpečnosti výrobků. Směrnice byla vypracována v souladu se zkušenostmi členských států EU s aplikací původní směrnice o obecné bezpečnosti výrobků.

Vyhláška č. 344/2003 Sb., ze dne 30. 9. 2003 a s účinností od 1. 5. 2004, stanovuje nové či podrobnější definice jednotlivých druhů tabákových výrobků, specifikuje podmínky a technické požadavky na jejich označování a zpřísňuje požadavky na jejich jakost.

Vyhláška č. 355/2003 Sb., ze dne 16. 10. 2003 a s účinností od 1. 11. 2003 do dne vstupu ČR do EU (u bodů 8 až 12 a bodu 14 dnem vstupu ČR do EU) o ochraně a zavlékání škodlivých organismů při dovozu, průvozu a vývozu rostlin, rostlinných produktů a jiných předmětů a proti jejich rozšiřování na území ČR a o soustavné rostlinolékařské kontrole, definuje nové pojmy týkající se režimů průvozu a upřesňuje obsah úředního registru.

Vyhláškou č. 372/2003 Sb., ze dne 30. 10. 2003 a s účinností dnem vstupu ČR do EU, jsou upraveny náležitosti veterinárních kontrol při obchodování se zvířaty mezi členskými státy EU.

Vyhláška č. 373/2003 Sb., ze dne 30. 10. 2003 a s účinností dnem vstupu ČR do EU, o veterinárních kontrolách při obchodování se živočišnými produkty, upravuje provádění veterinárních kontrol zmíněných výrobků.

Vyhláška č. 376/2003 Sb., ze dne 30. 10. 2003 a s účinností dnem vstupu ČR do EU, o veterinárních kontrolách dovozu a tranzitu produktů ze třetích zemí, upravuje místo, způsob a další podrobnosti provádění pohraniční kontroly zemědělských výrobků pocházejících ze zemí, které nejsou členskými státy EU.

Vyhláška č. 377/2003 Sb., ze dne 30. 10. 2003 a s účinností dnem vstupu ČR do EU o veterinárních kontrolách dovozu a tranzitu zvířat ze třetích zemí, upravuje místo, způsob a další podrobnosti provádění pohraniční veterinární kontroly zvířat dovážených ze zemí, které nejsou členskými státy EU.

Vyhláška č. 379/2003 Sb., ze dne 3. 11. 2003 a s účinností dnem vstupu ČR do EU, upravuje veterinární požadavky na obchodování s živočišnými produkty v rámci EU a veterinární podmínky jejich dovozu ze třetích zemí.

Vyhláška č. 380/2003 Sb., ze dne 3. 11. 2003 a s účinností dnem vstupu ČR do EU, upravuje veterinární požadavky na obchodování se zárodečnými produkty (sperma, vaječné buňky a embrya) skotu, prasat, ovcí, koz a koňovitých s členskými státy EU a veterinární podmínky jejich dovozu ze třetích zemí.

Vyhláška č. 381/2003 Sb., ze dne 3. 11. 2003 a s účinností dnem vstupu ČR do EU, stanoví veterinární požadavky na produkci vymezených živočichů a výrobků akvakultury, rybolovu a živých mlžů a jejich uvádění do oběhu na území členských zemí EU a veterinární podmínky dovozu uvedeného zboží ze třetích zemí.

Vyhláška č. 382/2003 Sb., ze dne 3. 11. 2003 a s účinností dnem vstupu ČR do EU, upravuje veterinární požadavky na obchodování se zvířaty v rámci EU a veterinární podmínky dovozu zvířat ze třetích zemí.

Vyhláška č. 383/2003 Sb., ze dne 3. 11. 2003 a s účinností dnem vstupu ČR do EU, stanoví veterinární podmínky dovozu vymezených živočišných produktů určených pro lidskou spotřebu ze třetích zemí.

Zákon č. 439/2003 Sb., ze dne 3. 12. 2003 a s účinností od 19. 12. 2003, novelizuje zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

Ostatní opatření

Nařízením vlády č. 194/2003 Sb., ze dne 18. 6. 2003 a s účinností od 27. 6. 2003 byla upřesněna dosavadní dikce předpisů souvisejících s celními režimy před otevřením celních kvót.

Vyhláškou č. 243/2003 Sb., ze dne 13. 7. 2003 a s účinností od 4. 8. 2003, kterou se mění vyhláška č. 252/2002 Sb., a kterou se provádějí některá ustanovení celního zákona, ve znění vyhlášky č. 43/2003 Sb., se zavádí další doplňkové kódy pro označení druhů zboží, a to u sýrů, cukrovinek a kakaových bobů.

Vyhláškou č. 332/2003 Sb., ze dne 18. 9. 2003 a s účinností od 1. 11. 2003, MŽP zpřesnilo formálně i obsahově celý seznam ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, které mohou být dovozem nebo vývozem přímo ohroženy ve své existenci. Podle novelizovaného zákona je jejich dovoz a vývoz možný pouze na základě povolení MŽP.

Vyhláška č. 448/2003 Sb., ze dne 9. 12. 2003 a s účinností od 1. 1. 2004, novelizuje vyhlášku č. 252/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení celního zákona, ve znění vyhlášky č. 43/2003 Sb. a vyhlášky č. 243/2003 Sb. (mimo jiné zavádí doplňkový kód pro sušené konopí).

Opatření k regulaci vývozu

Vývozní subvence a další podpory vývozu

Na podporu vývozu zemědělských a potravinářských výrobků bylo vynaloženo v roce 2003 prostřednictvím SZIF celkem 2 801 mil. Kč, z toho na podporu vývozu mlékárenských výrobků 2 510 mil. Kč (plnění závazků WTO ve výši 99,4 %), ječmenného sladu 140 mil. Kč (plnění závazků WTO ve výši 26,0 %), bramborového škrobu 39 mil. Kč (plnění závazků WTO ve výši 80,2 %), jatečných prasat a živých selat 41 mil. Kč (plnění závazků WTO ve výši 57,2 %) a jatečného skotu 71 mil. Kč (plnění závazků WTO ve výši 22,9 %). V rámci programu PGRLF EXPORT nebyly poskytnuty v roce 2003 žádné podpory. Hodnotové závazky vůči WTO v oblasti subvencování vývozu byly v roce 2003 nejvíce čerpány u mlékárenských výrobků a bramborového škrobu.

Vyhláška č. 29/2003 Sb., ze dne 23. 1. 2003 a s účinností od 3. 2. 2003, kterou se mění vyhláška č. 278/1998 Sb., k provedení zákona č. 58/1995 Sb. o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb. o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, upravuje některá ustanovení ke způsobu tvorby fondů pro pojišťování vývozních úvěrových rizik, k podílu exportní pojišťovny na pojistném plnění s využitím rezerv a fondů pro pojišťování vývozních úvěrových rizik a způsobu předkládání žádostí o dotování ztrát vyplývajících exportní bance z provozování podpořeného financování a způsob úhrady dotací. Angažovanost České exportní banky, a. s., a Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a. s., při pojišťování a financování vývozu se státní podporou však byla v roce 2003 v oblasti agrárního vývozu minimální.

Vývozní licence

V roce 2003 nebyly pro zemědělské výrobky uplatňovány žádné vývozní licence.

Bilaterální a regionální obchodní dohody

Evropská dohoda

Vzájemný agrární obchod mezi ČR a zeměmi EU se v 1. pololetí 2003 uskutečňoval na základě upravených preferenčních přístupových režimů pro dovozy určitých zemědělských a zpracovaných výrobků daných Evropskou dohodou (ED), podle schváleného Protokolu o úpravách obchodních aspektů mezi ČR a ES publikovaných ve sbírce zákonů ČR pod č. 265/1998 Sb., a na základě sjednaných nových koncesí v rámci dohod o další liberalizaci vzájemného agrárního obchodu mezi ČR a EU (tzv. „dvounulové varianty“) vyhlášené v EU jako nařízení ES č. 2433/2000 a v ČR jako nařízení vlády č. 180/2000 Sb. Na toto nařízení vlády navazuje nařízení vlády č. 266/2002 Sb., ze dne 12. 6. 2002 a s účinností od 1. 7. 2002 do 30. 6. 2003, kterým se stanoví preferenční sazby cla pro dovoz některých zemědělských a potravinářských výrobků pocházejících z EU v rámci dvounulové varianty.

Závěrečná fáze liberalizace vzájemného agrárního zahraničního obchodu před vstupem ČR do EU byla zahájena dne 23. 4. 2003 schválením Dodatkového protokolu o úpravách obchodních aspektů ED mezi ČR a ES s ohledem na výsledky jednání o nových vzájemných zemědělských koncesích zahrnující všechny dosavadní platné preference (tzv. varianta „double profit"), které byly publikovány ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 43/2003 (v EU vstoupil v platnost na základě rozhodnutí Rady č. 2003/298/EC ze dne 14. 4. 2003). Na tento protokol navazuje nařízení vlády č. 117/2003 Sb., ze dne 26. 3. 2003 a s účinností od 28. 4. 2003, kterým se ruší dosavadní platné koncese stanovené nařízením vlády č. 266/2002 Sb.

Dalším liberalizačním opatřením byla úprava dvoustranných koncesí v rámci obchodu se zpracovanými zemědělskými výrobky zahrnutých v Protokolu 3 k ED (v EU byly vyhlášeny jako nařízení ES č. 1090/2003 a v ČR jako nařízení vlády č. 196/2003 Sb., ze dne 23. 6. 2003 a s účinností od 1. 7. 2003 do 30. 6. 2004 nebo do dne vstupu ČR do EU, o stanovení preferenčních sazeb cla a preferenčních celních kvót pro dovoz některých zpracovaných zemědělských výrobků pocházejících z EU). Uvedené právní předpisy zavádí autonomní opatření, což znamená, že některá ustanovení původního protokolu č. 265/1998 Sb. stále zůstávají v platnosti. Nařízením vlády č. 410/2003 Sb., ze dne 26. 11. 2003 a s účinností od 1. 12. 2003, se mění nařízení vlády č. 196/2003 Sb. a zrušuje se povinnost doložení při exportu zboží původem z EU do ČR prohlášení o neposkytnutí vývozní subvence.

Preferenční celní kvóty na dovoz z EU otevřené v roce 2003 byly plně nebo převážně vyčerpány u vepřového a drůbežího masa, jogurtů, másla, brambor, rajčat, vína, margarínu, uzenin a salámů, vybraných potravinových přípravků, rostlinných tuků a olejů, sladu a sladového výtažku, přípravků a konzerv z drůbežího masa, těstovin, vybraného pekařského zboží, čokolády a ostatních potravinových přípravků obsahujících kakao. Nejnižší úroveň čerpání kvót byla zaznamenána u skopového masa, pšenice, žita, ječmene, ovsa, kukuřice, pohanky a prosa, sušeného mléka, přírodního medu, lněného oleje a ostatních rostlinných tuků, živočišných tuků a olejů, vodky, homogenizovaných přípravků, jablečných šťáv, podmáslí, syrovátky a ostatních výrobků sestávajících z přírodních složek mléka, salátových okurek a okurek nakládaček, sýrů a tvarohu, čokoládové polevy a ostatní čokolády, nečokoládových cukrovinek a nezpracovaného tabáku.

Preferenční celní kvóty na vývoz do EU byly v roce 2003 plně nebo do značné míry čerpány u sušeného mléka, másla, sýrů a tvarohu, syrovátky a výrobků sestávajících z přírodních složek mléka, pšenice, ječmene, žita, ovsa, kukuřice, sladu, čerstvých jablek, jemného pekařského zboží a vybraných potravinových přípravků. Naproti tomu nulové nebo poměrně malé čerpání preferenčních vývozních kvót do EU bylo zaznamenáno u živých prasat, ovcí a koz, hovězího, vepřového a drůbežího masa, uzenek, salámů a ostatních přípravků a konzerv z vepřového, drůbežího a hovězího masa, drobů a krve, řezaných květin, drůbežích vajec ve skořápkách, sušených vajec, tekutých a zmrazených žloutků, pšeničné mouky, ovoce a ořechů, ovocných šťáv, homogenizovaných ovocných přípravků, surového řepkového a slunečnicového oleje pro technické nebo průmyslové účely, sladového výtažku, čokolády a ostatních přípravků obsahujících kakao, dextrinů a vína.

V rámci vzájemného agrárního zahraničního obchodu v roce 2003 činil podíl preferenčního vývozu na celkovém exportu zemědělských a potravinářských výrobků do EU 71,4 % a podíl preferenčního dovozu na celkovém dovozu agrárního sektoru z EU 64,5 %.

Středoevropská dohoda o volném obchodu

V rámci Středoevropské dohody o volném obchodu (CEFTA) zůstal v roce 2003 pro agrární výrobky v platnosti systém preferenčních cel zavedený začátkem roku 1996. Tento systém byl ve vzájemném agrárním obchodu mezi ČR, Maďarskem, Polskem, Rumunskem, Slovinskem a Bulharskem uplatňován v rámci tří seznamů zemědělských a potravinářských výrobků s nulovým (příloha A dohody), stejným (příloha B dohody) nebo jednostranně uplatňovaným preferenčním celním zatížením při poměrně malém počtu dovozních kvót (přílohy C a D dohody), které byly čerpány převážně jen v omezeném rozsahu.

V rámci vyjednávání další liberalizace obchodu se zemědělskými a potravinářskými výrobky mezi ČR, SR a Maďarskem byl roce 2003 dohodnut nový Dodatkový protokol č. 14 ke Středoevropské dohodě o volném obchodu (CEFTA) s předběžnou účinností od 15. 7. 2003.

V důsledku přistoupení Chorvatska k dohodě CEFTA dnem 1. 3. 2003 byly s účinností od tohoto data v rámci vzájemného agrárního zahraničního obchodu předběžně zavedeny nové koncese. Od 1. 1. 2003 se předběžně prováděl Dodatkový protokol č. 12 k CEFTA, prohlubující liberalizaci obchodu se zemědělskými a potravinářskými výrobky mezi ČR, SR a Slovinskem.

Plné nebo převážné čerpání kvót v roce 2003 bylo zaznamenáno u dovozu vína, uzenin, zmrzliny, drůbežího masa, limonád, sýrů, slunečnicového oleje, směsi šťáv, polévek a bujónů, masných konzerv, omáček, ostatních těstovin, nečokoládových cukrovinek, meruněk a potravinových přípravků z Maďarska, lihovin a cukru z Polska, čerstvých okurek a vína z Rumunska a Bulharska.

U vývozu bylo čerpání preferenčních kvót značně omezené. K jejich plnému nebo značnému naplňování došlo pouze u vývozu piva, těstovin, margarínu, řepkového oleje, neaktivního droždí, sušeného mléka, sýrů a tvarohu, limonád, nečokoládových cukrovinek do Maďarska a cukru do Rumunska.

Celní unie se SR

Bariéry vzájemného obchodu mezi ČR a Slovenskem nebyly ani v roce 2003 plně odstraněny. Obchodní toky znesnadňovaly i nadále požadavky na certifikaci zboží vyváženého z ČR a uplatňované technické překážky v obchodu.

V roce 2003 uplatňovala ČR množstevní omezení na roční dovoz 3,5 tis. t řepného nebo třtinového cukru a chemicky čisté sacharózy a 5,3 tis. t isoglukózy původem ze SR. Stejnou reciproční kvótu na dovoz cukru z ČR uplatňovala i SR. Slovenská strana otevřela rovněž kvótu na dovozy nealkoholických nápojů a piva. Ve vzájemném obchodu v roce 2003 žádná další množstevní omezení nebyla uplatňována.

Ostatní obchodní dohody

Agrární zahraniční obchod s Litvou, Lotyšskem, Estonskem, Izraelem a Tureckem se uskutečňoval v roce 2003 na základě dohod o volném obchodu. Rovněž obchod mezi zeměmi EFTA a ČR byl realizován na základě bilaterálních dohod o volném obchodu. V rámci zmíněných dohod byl však sjednán poměrně malý počet a množstevní objem koncesí. Jejich podíl na celkovém preferenčním obchodu ČR byl proto poměrně malý[97].

[97] Z celkového počtu 31 dovozních kvót, z toho 14 kvót na dovoz vybraných zemědělských a potravinářských výrobků z Turecka, 12 kvót na dovoz z Izraele a 4 kvóty na dovoz z Lotyšska byly vyčerpány pouze 2 kvóty, a to u dovozu konzervovaných rajčat a nezpracovaného tabáku z Turecka.

3.1.3 Opatření k řízení nabídky

V období let 2002 - 2003 byly na základě nařízení vlády ČR uplatňovány v rámci organizace agrárního trhu systémy řízení nabídky pro mléko, cukr - cukrovku a pro plodiny na orné půdě, spojené s kompenzačními platbami zemědělským výrobcům a s dalšími opatřeními.

Kompenzační podpora za mléčné kvóty

Nařízením vlády č. 445/2000 Sb., o stanovení produkčních kvót mléka na léta 2001 až 2005, ve znění nařízení vlády č. 44/2002 Sb., č. 94/2002 Sb., č. 86/2003 Sb. a rozhodnutím Ústavního soudu ČR č. 410/2001 Sb., byl zaveden systém produkčních kvót na léta 2001 až 2005.

Národní produkční kvóta byla stanovena ve výši 3 010 mil. litrů syrového kravského mléka pro každý kvótový rok (1. 4. - 31. 3.). Uvedená kvóta je tvořena součtem individuálních produkčních kvót a státní rezervy. V kvótovém roce 2002/03 činila celková úroveň přidělených kvót 2 797,1 mil. litrů. Čerpáno bylo 90,9 % přidělené kvóty. V kvótovém roce 2003/04 dosáhla celková výše přidělených kvót 2 771,2 mil. litrů. Do konce roku 2003 bylo čerpáno 68,6 % přidělené kvóty.

Podle § 9 citovaného NV jsou stanoveny podmínky pro poskytnutí kompenzační podpory na vyrovnání újmy způsobené zavedením systému produkčních kvót mléka. Nařízení vlády diferencuje stanovení výše kompenzační podpory podle podílu obhospodařovaných zemědělských pozemků, nacházejících se v méně příznivých oblastech. Prezidiem SZIF byla pro kvótový rok 2002/03 schválena výše sazby kompenzační podpory za každý litr dodaného mléka takto:

- pro producenty, u kterých podíl výměry jimi obhospodařovaných zemědělských pozemků, nacházejících se v méně příznivých oblastech, dosahuje alespoň 50 % celkové výměry, nebo jsou ekologickým výrobcem, ve výši 0,16 Kč/l.
- pro ostatní producenty ve výši 0,11 Kč/l.

Pro kvótový rok 2003/04 byla schválena kompenzační podpora v rozmezí 0,15 - 0,30 Kč, resp. 0,10 - 0,25 Kč za litr dodaného mléka, sazba bude upřesněna do konce pololetí kalendářního roku 2004.

O kompenzační podporu požádalo v kvótovém roce 2002/03 z celkového počtu 3 762 držitelů kvót pouze 3 109 producentů mléka. Během května a června 2003 těmto žadatelům byla vyplacena kompenzační podpora ve výši 343,8 mil. Kč.

Cukrovka - cukr

Nařízení vlády č. 114/2001 Sb., o stanovení produkčních kvót cukru na kvótové roky 2001/02 - 2004/05, které nabylo účinnosti dne 30. 3. 2001, bylo změněno s účinností od 2. 7. 2002 nařízením vlády č. 296/2002 Sb. Důvodem novely bylo provedení nezbytných změn a technických úprav těch ustanovení, která se v průběhu prvního roku aplikace nařízení vlády ukázala jako nedostatečná.

Pro rok 2002/03 stanovil SZIF celkovou kvótu cukru na úrovni 504 tis. t. Podíly tuzemské a vývozní kvóty byly stejné jako v roce 2001/02, tj. tuzemský podíl kvóty činil 71 % z celkové kvóty (357 840 t cukru) a vývozní podíl kvóty 29 % (146 160 t cukru). Nálezem Ústavního soudu byl s účinností od 29. 11. 2002 zrušen zejména dosavadní systém stanovení individuálních kvót cukru a minimální ceny cukrovky.

V roce 2003 byly vydány další 2 novely tohoto nařízení. První novelou bylo nařízení vlády č. 15/2003 Sb., ze dne 8. 1. 2003, kterým se mění nařízení vlády č. 114/2001 Sb. ve znění pozdějších předpisů a nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 499/2002 Sb. Předmětným nařízením byla ustanovena minimální cena cukrovky ve výši 980 Kč za 1 tunu čisté hmotnosti cukrovky při cukernatosti 16 % a minimální cena cukru uváděného na trh v ČR ve výši 17 300 Kč za 1 tunu volně loženého cukru. Následovalo nařízení vlády č. 97/2003 Sb., ze dne 7. 3. 2003, kterým se mění nařízení vlády č. 114/2001 Sb. a které nabylo účinnosti dnem 9. 4. 2003. Smyslem této novelizace bylo mj. opětovné rozdělení individuálních produkčních kvót cukru a nové znění § 13, na jehož základě byly opět stanoveny minimální ceny cukrovky a cukru ve smyslu nálezu Ústavního soudu. Současně byla stanovena i maximální cena melasy na tuzemském trhu na úrovni 1 800 Kč/t s polarizací 50 %.

Celková produkční kvóta cukru pro rok 2003/04 byla stanovena na úrovni přiznané ČR pro vstup do EU, tj. 454 862 t včetně rezervy. Tuzemský podíl kvóty byl stanoven opět na 71 % z celkové kvóty bez rezervy, tj. 294 650 t a vývozní podíl na 29 %, tj. 120 350 t. Rezerva činila 39 862 t. Ve smyslu NV č. 97/2003 Sb. vydal SZIF dne 15. 5. 2003 rozhodnutí o přidělení individuálních produkčních kvót cukru všem žadatelům.

Další novela nařízení vlády č. 114/2001 Sb., vyhlášená pod č. 319/2003 Sb., byla předložena na základě zákona č. 128/2003 Sb., kterým se měnil zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů a zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, kterým bylo s účinností od 4. 6. 2003, mj. stanoveno, že produkční kvóty cukru jsou majetkem státu. Nově byla upravena oblast převodu individuální produkční kvóty. V rámci výše uvedeného nařízení došlo k úpravě definice pojmu „vývoz cukru“ tak, aby byly přesněji vymezeny zejména výrobky, v nichž je cukr obsažen zapracováním, nebo u kterých je cukr základní výrobní surovinou a při výrobě je užit.

Vstupem ČR do EU dne 1. května 2004, přejde ČR současný systém regulace trhu s cukrem k systému Společné organizace trhů (SOT) s cukrem Evropské unie. Funkčnost současného systému a plynulý přechod na SOT s cukrem EU do začátku marketingového roku 2004/05 zajistí poslední novela nařízení vlády č. 114/2001 Sb. (NV č. 160/2004 Sb., ze dne 24. 3. 2004) s účinností od 9. 4. 2004 s výjimkou čl. I, bodu 1[98], který nabývá účinnosti dnem vstupu smlouvy o přistoupení ČR k EU v platnost. V rámci této novely dochází ke zkrácení kvótového roku 2003/04 na 8 měsíců, pozbývá platnost ustanovení o tuzemském a vývozním podílu kvóty, minimální ceně cukru a maximální ceně melasy. Institut intervenčního nákupu a prodeje cukru nemůže být do začátku marketingového roku 2004/05 stanoven a využíván, neboť ČR je vázána mezinárodními smlouvami, zejména v rámci WTO.

[98] *Uvedený bod se týká zrušení minimální ceny cukrovky ve výši 980 Kč/t při 16% cukernatosti a maximální ceny melasy ve výši 1 800 Kč/t s polarizací 50 %.*

Uvádění půdy do klidu

Podpora se poskytovala žadatelům podle nařízení vlády č. 86/2001 Sb., které stanovilo podmínky pro poskytování finanční podpory za uvádění půdy do klidu a finanční kompenzační podpory za uvádění půdy do klidu a zásady pro prodej řepky olejné, vypěstované na půdě uváděné do klidu, ve znění nařízení vlády č. 454/2001 Sb. a č. 294/2002 Sb. V roce 2003 bylo přijato celkem 5 236 žádostí o podporu za uvádění půdy do klidu na celkovou výměru 177,2 tis. ha o. p.

Žádosti o podpory za uvádění půdy do klidu byly přijaty ve čtyřech následujících formách.

Pěstování stanovených plodin

Finanční podporu za uvádění půdy do klidu ve výši 5 500 Kč/ha o. p. uvedené do klidu obdržel žadatel, který uvedl do klidu předepsaných 5 - 10 % výměry žadatelem obhospodařované orné půdy výsevem řepky olejné pro výrobu MEŘO, zeleného hnojení, energetických plodin, lnu setého olejného a konopí pro textilní využití. Výměra orné půdy uvedená do klidu výsevem výše uvedených plodin činila 171,3 tis. ha. Na podporu bylo vynaloženo 920,0 mil. Kč.

Pěstování lnu přadného pro nepotravinářské užití

Finanční podporu za uvádění půdy do klidu ve výši 7 000 Kč/ha o. p. uvedené do klidu obdržel žadatel, který uvedl do klidu předepsaných 5 - 30 % výměry žadatelem obhospodařované orné půdy výsevem lnu setého přadného. Výměra orné půdy uvedené do klidu výsevem lnu setého přadného byla vykázána ve výši 5,9 tis. ha. Na podporu bylo vynaloženo 41,5 mil. Kč.

Ostatní půda neuvedená do klidu

Finanční kompenzační podporu v rozmezí 200 až 1 000 Kč/ha o. p. obdrží žadatel na ostatní ornou půdu jím obhospodařovanou, kterou neuvedl do klidu. Výměra půdy neuvedené do klidu dosáhla 2 066,3 tis. ha. Na podporu bylo vynaloženo 2 040,1 mil. Kč.

Celkem bylo v roce 2003 na finanční podporu za uvádění půdy do klidu a na finanční kompenzační podporu za uvádění půdy do klidu vyplaceno 3 001,6 mil. Kč.

Nepotravinářské užití řepky olejné

Finanční podpora na nepotravinářské užití řepky olejné se poskytuje v případě, že se SZIF nepodaří nakoupit stanovené množství řepky olejné z půdy uvedené do klidu.

V souladu s nařízením vlády č. 294/2002 Sb. byla pro hospodářský rok 2002/03 stanovena výše finanční podpory na nepotravinářské užití řepky olejné na 3 810,35 Kč/t. Finanční podpora byla čerpána v roce 2003 výrobci MEŘO ve výši 181,5 mil. Kč. Pro zpracovatelský rok 2003/04 byla stanovena výše finanční podpory na nepotravinářské užití řepky olejné na 4 688,50 Kč/t. Do konce roku 2003 byla finanční podpora čerpána ve výši 45,3 mil. Kč. V lednu 2003 byl z kalendářního roku 2002 vyplacen doplatek ve výši 11,4 mil. Kč. Celkem bylo v kalendářním roce 2003 vyplaceno na finanční podporu na nepotravinářské užití řepky olejné 238,2 mil. Kč.

3.1.4 Opatření ovlivňující poptávku

Opatření přímo ovlivňující poptávku v roce 2003 se týkala školního mléka, nepotravinářského využití řepky a dalších zemědělských surovin.

Podpora spotřeby zpracovatelsky upraveného mléka a vybraných mléčných výrobků pro žáky (tzv. program školního mléka) pokračovala i v roce 2003. Na financování tohoto programu bylo vyplaceno 63,3 mil. Kč. Program je stabilní, dodávky dotovaných výrobků žákům plnících povinnou školní docházku se meziročně již výrazně nezvyšují a představují 23 mil. ks vybraných mléčných výrobků. Nabídku výrobků (polotučné a plnotučné neochucené i ochucené mléko, jogurtové mléko, jogurt, smetanový krém) zajišťovalo 11 mlékárenských subjektů.

Poptávka po nepotravinářském využití řepky a dalších zemědělských surovin (bionafta atd.) byla podporována více opatřeními státu. Jde o úlevy na spotřební dani a DPH a o podpory cen vstupů do zpracovatelských podniků (viz kap. A3.1.1 a kap. B4).

3.2 Podpory cen vstupů

V roce 2002 a 2003 šlo, tak jako v minulých letech, především o opatření ke zlepšení přístupu zemědělských podniků k finančním zdrojům. Nejdůležitějším nástrojem úvěrové politiky je nadále PGRLF. V roce 2003 poskytl PGRLF dotace úroků ve výši 943 mil. Kč (1 224 mil. Kč v roce 2002).

V rámci dotační politiky MZe jsou poskytovány přímé dotace na specifické investiční akce v zemědělství. Jde především o obnovu vinic, chmelnic a sadů, kde v roce 2003 bylo poskytnuto 191 mil. Kč (v roce 2002 288 mil. Kč). Významné jsou rovněž dotace poskytované na zalesňování a zatravňování v rámci žádoucích změn ve struktuře využívání půdního fondu. V roce 2003 v porovnání s rokem 2002 mírně vzrostl zájem zemědělských podniků o zatravňování orné půdy (v roce 2003 podpora činila 14 mil. Kč, proti 10 mil. Kč v roce 2002).

Dotační politikou MZe jsou snižovány i ceny některých neinvestičních vstupů (např. pro vápnění půd, na závlahovou vodu apod.). Značný ekonomický význam má podpora cen nafty formou snížení spotřební daně pro zemědělce, která v roce 2003 dosáhla částky 1 300 mil. Kč (1 294 mil. Kč v roce 2002).

Pro zvýšení funkčnosti rybníků a jejich retenční kapacity je důležitá podpora na odbahňování rybníků a nově zavedená podpora mimoprodukčních funkcí rybníků a rovněž podpora vzniku a činnosti odbytových organizací za účelem vytváření efektivní marketingové struktury. V roce 2003 se na investičních podporách začaly významněji podílet i zdroje programu SAPARD.

Přehled všech opatření v dané oblasti je uveden v tab. TB3.2/01. Kromě těchto opatření jde dále o:

- subvence úroků ze zůstatku návratných finančních výpomocí z let 1991 - 1993 (zůstatek výpomoci je úročen 2 %);
- subvence úroků za odložené splátky za privatizovaný majetek a nájemného (v roce 2003 za splátky ve výši 65 mil. Kč a za nájemné ve výši 67 mil. Kč).

TB3.2/01 - Podpory vstupů do zemědělství (mil. Kč)

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání podpory	2002	2003
Subvence úroků PGRLF	Úvěry na investice a na provoz (vč. programu LESY, bez programu EXPORT a HYGIENA).	Zemědělské podniky s více než 50 % příjmů ze zemědělství, podnikatelský záměr (projekt) akceptovaný bankou a odsouhlasený PGRLF, zapojení alespoň do jednoho z programů PGRLF.	1 224	943
Subvence úroků PGRLF	Subvence úroků u návratných půjček při povodních.	Zemědělské podniky - příjemci půjček podle: usnesení vlády č. 470 z 13. 8. 1997; usnesení vlády č. 317 z 6. 5. 1998; usnesení vlády č. 816 z 28. 8. 2002.	39	30
Dotace na obnovu vinic, chmelnic a sadů	Podpůrný program 1.C. a rozpočtové opatření; v roce 2003 navíc podpůrný program Restrukturalizace vinic 1.R.	Obnova vinic, chmelnic a sadů: žádost zemědělského podniku, dotace na 1 ha.	288	191
Dotace na zalesňování a rychle rostoucí dřeviny	NV č. 500/2001 Sb. § 12 písm. c a rozpočtové opatření.	Zalesňování: žádost vlastníka půdy, zalesňovací projekt odsouhlasený úřadem pro ochranu půdy, dotace na 1 sazenici. Založení porostů rychle rostoucích dřevin.	89	83
Dotace na environmentální opatření	Programy MŽP - SFŽP.	Žádost zemědělského podniku, projekt na protierozní opatření apod.	20	13
Subvence úroků u starých úvěrů	PF ČR.	Zemědělské podniky s úvěry na TOZ.	1	0
Prominutí splátek za privatizovaný majetek	PF ČR.	Jednorázové prominutí splátek v důsledku povodní, které měly být v roce 2002 splaceny do rozpočtu PF (privatizace, prodej půdy, nájemné).	104	0
Řešení dopadů zvýšení spotřební daně u nafty	Vratka spotřební daně (státní rozpočet).	Vratka spotřební daně podle normativů spotřeby nafty.	1 294	1 300
Zlepšování zdravotního stavu produkce	Podpůrný program 2.C.	Zlepšování zdravotního stavu pšenice ozimé a kvality řepky olejné a luskovin.	284	285
Zlepšování kvality produkce	Podpůrný program 1.I.	Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích a vinicích.	25	23
Mimoprodukční funkce rybníků	2003:Podpůrný program 15.	Částečná kompenzace újmy rybářským subjektům za mimoprodukční funkce rybníků.	0	72
Komplexní sklizeň máku	Podpůrný program 1.S.	Podpora komplexní sklizně máku setého pro zajištění bezpečnosti území z hlediska omamných a psychotropních látek.	0	1
Vápnění	NV č. 500/2001 Sb. § 12 písm. b bod 1.	Vápnění zemědělských pozemků - 20 % orné půdy podniku s půdní reakcí do 5,5 pH.	13	9
Zatravnění	NV č. 500/2001 Sb. § 12 písm. a bod 1.	Zatravnění o. p. doložené změnou kultury v katastru nemovitostí. Ohodnocení je zvýšeno v případě geometrického zaměření pozemku.	10	14
Založení prvků územní ekologické stability	NV č. 500/2001 Sb. § 12 písm. b bod 2.	Budování ÚSES v souladu se schválenými návrhy pozemkových úprav a na základě projektu.	4	1
Zazvěření po záplavách	2003: podpůrný program 1.H.	Záchrana genofondu zvěře po záplavách roku 2002.	0	7
Odbahnění rybníků	Zásady MZe čj. 3553/2001-6000 a rozpočtová opatření.	Daňový doklad žadatele o vytěžení sedimentu.	183	41
Podpora vzniku a činnosti odbytových organizací výrobců	Podpůrný program 10.A, B, C.	Podpora vzniku a činnosti odbytových organizací výrobců.	36	38
Podpora odbytu skotu	Podpůrný program 1.Q.	Zajištění rovnovážného stavu telat ve vztahu k potřebě zástavového skotu na výkrm: 2002: - 1 500 Kč na býčka, jehož matka má podíl plemene H nebo R 50 % nebo vyšší; - do 1 500 Kč na jatečného býčka, jehož matka má podíl plemene C 50 % nebo vyšší. 2003: - do 1 500 Kč na býčka, jehož matka má podíl plemene H nebo R 50 % nebo vyšší	50	46
Podpora mladých začínajících zemědělců	Podpůrný program 7.	Podpora při pořízení, rozšíření a modernizaci podniku do 50 % prokázaných nákladů (výdajů) na pořízení investice (základního stáda zvířat, traktorů, strojů, nemovitostí atd.). Maximálně však do výše 2 mil. Kč.	98	106
Finanční podpory z programu SAPARD	Opatření 1.1 Investice do zemědělského majetku, 1.4 Pozemkové úpravy a meliorace, 2.1 a 2.2 Rozvoj venkova, 2.3 Agro-envi opatření, 3.1 Vzdělávání.	Podpory pro zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, pro trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí a na odbornou pomoc.	42	289
Celkem			**3 804**	**3 492**

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

3.3 Přímé platby

Na přímých platbách zemědělským podnikům se nejvíce podílejí platby za údržbu krajiny a platby za uvedení orné půdy do klidu. Platby za údržbu krajiny jsou zemědělským podnikům poskytovány na základě nařízení vlády č. 500/2001 Sb. Účelem těchto plateb je částečné vyrovnání ztráty z hospodaření subjektům hospodařícím v oblastech, které jsou z hlediska přírodních podmínek méně příznivé pro zemědělskou výrobu a jejichž význam pro údržbu krajiny není dostatečně trhem ohodnocen. U podpor méně příznivým oblastem došlo v roce 2003 v porovnání s rokem 2002 ke snížení o 8,7 %. Dotace jsou poskytovány podnikům v méně příznivých oblastech na 1 ha trvalých travních porostů (TTP).

Dalšími významnými oblastmi přímých plateb jsou platby za uvedení orné půdy do klidu, kde pro rok 2003 platily zhruba stejné zásady jako pro rok 2002. Ve srovnání s rokem 2002 se významně zvýšily v rámci těchto plateb zejména kompenzační platby za ostatní ornou půdu neuvedenou do klidu, a sice na 2 040 mil. Kč proti 966 mil. Kč v roce 2002.

Další významnou oblastí přímých plateb byla v roce 2003 podpora chovu krav bez tržní produkce mléka.

Značná část finančních prostředků v rámci přímých plateb je věnována na údržbu travních porostů pastevním chovem hospodářských zvířat. Finanční prostředky na tento podpůrný program se meziročně zvýšily o 7,5 %, při stejných sazbách jako v roce 2002. Výměra travních porostů udržovaných pastvou se meziročně rozšířila o 6,4 %, a to zejména rozšířením pastvy v rámci chovu skotu ekologickým způsobem. V roce 2003 se také meziročně zvýšily finanční prostředky na ekologické zemědělství o 9,5 %.

Do kategorie přímých (neinvestičních) podpor jsou zařazeny i kompenzace zemědělským a navazujícím podnikům za škody způsobené vymrznutím ozimů a dalších plodin (1 399 mil. Kč) a také dodatečné platby za škody povodněmi v srpnu 2002 (74 mil. Kč).

Přímé platby včetně podpor příjmů zemědělských podniků v letech 2002 a 2003 ukazuje tab. TB3.3/01.

TB3.3/01 - Přímé platby zemědělským podnikům (mil. Kč)

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	2002	2003
Program pomoci méně příznivým oblastem	Podpory podle NV č. 500/2001 Sb. § 8.	Výše vyrovnávacího příspěvku na 1 ha travních porostů: horské oblasti 1. typ 2 067 - 3 100 Kč/ha; horské oblasti 2. typ 1 867 - 2 800 Kč/ha; ostatní méně příznivé oblasti 1. typ 1 800 - 2 700 Kč/ha; ostatní méně příznivé oblasti 2. typ 1 667 - 2 500 Kč/ha; ostatní méně příznivé oblasti 3. typ 1 467 - 2 200 Kč/ha; ostatní méně příznivé oblasti 4. typ 800 - 1 200 Kč/ha; oblasti se specific. omezeními 1. typ 666 - 1 000 Kč/ha; oblasti se specific. omezeními 2. typ 800 - 1 200 Kč/ha; národní park a CHKO - 1. zóna 1 533 - 2 300 Kč/ha; národní park a CHKO - 2. zóna 1 133 - 1 700 Kč/ha; národní park a CHKO - 3. zóna 500 - 750 Kč/ha.	1 651	1 507
Platby za uvedení orné půdy do klidu	Podpora podle NV č. 86/2001 Sb. při pěstování stanovených plodin (řepka na MEŘO, zelené hnojení, energetické byliny, konopí a další plodiny).	Žadatel s min. 10 ha orné půdy, uvede do klidu min. 5 % a max. 10 % jím obhospodařované orné půdy za podmínky, že na této výměře pěstuje stanovené plodiny. Finanční podpora se poskytuje ve výši 5 500 Kč/ha o. p. Celkem bylo vyplaceno při pěstování stanovených plodin 747 mil. Kč (2002) a 920 mil. Kč (2003). Neposkytuje se na plochy, které nepřesahují výměru 0,3 ha. Za splnění podmínek se považuje také zalesnění orné půdy na min. 1 % obhospodařované plochy, založení porostů rychle rostoucích dřevin nebo zatravnění o. p. na min. 3 % výměry. V roce 2002: kompenzační podpora na ostatní ornou půdu 200 - 600 Kč/ha o. p, celkem bylo vyplaceno 966 mil. Kč. V roce 2003: kompenzační podpora na ostatní ornou půdu 200 - 1 000 Kč/ha o. p, celkem bylo vyplaceno 2 040 mil. Kč.	1 730	3 198
Podpora pěstování lnu	NV č. 86/2001 Sb.	Platba 7 000 Kč/ha o. p. uvedené do klidu, na které se pěstuje len přadný pro nepotravinářské užití.	41	42
Podpora chovu krav bez tržní produkce mléka	Podpůrný program 1.L.a.	2002: při chovu na pozemcích v méně příznivých oblastech výše podpory - do 7 500 Kč na 1 narozené tele v minimálním počtu 5 ks v oblastech H1, H2, O1; - do 6 500 Kč v O2, O3, O4, S1, S2, E; - do 4 000 Kč na tele narozené mimo výše uvedené oblasti. 2003: výše podpory - dtto pro všechny typy méně příznivých oblastí; - do 1 000 Kč na 1 narozené tele mimo uvedené oblasti.	532	520
Podpora pastevně chovaných ovcí a koz	Podpůrný program 1.L.b.	2002: při chovu na pozemcích v méně příznivých oblastech vymezených NV č. 500/2001 Sb. podpora: - do 2 000 Kč na 1 berana, bahnici, kozla, kozu ve stavu k 31. 7. v H1, H2, O1; - do 1 500 Kč v O2, O3, O4, S1, S2, E. 2003: - do 2 200 Kč na ovci, kozu ve stavu k 31. 8. v H1, H2, O1; - do 1 700 Kč na ovci, kozu v O2, O3, O4, S1, S2, E.	116	85

TB3.3/01 - Přímé platby zemědělským podnikům (mil. Kč) - pokračování

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	2002	2003
Ekologické zemědělství	Platby za údržbu krajiny podle NV č. 500/2001 Sb. § 12 písm. a bod 3.	Kompenzace cca 2 000 Kč/ha u podniků, které hospodaří podle pravidel ekologického zemědělství daných zákonem č. 242/2000 Sb.	211	231
Podpora chovu včel	NV č. 500/2001 Sb. § 12 písm.a bod 4.	Požadavek chovatele včel, platba 150 Kč na 1 zazimované včelstvo. Platby prostřednictvím Českého svazu včelařů.	77	72
Podpora chovu včel	PF ČR.	Podpora početního stavu včelstev. Platby prostřednictvím Českého svazu včelařů.	0	80
Nákazový fond a dotace zemědělského pojištění	Podpůrný program 8.	Kompenzace v ochranných pásmech za přikázané režimy hospodaření při likvidaci nebezpečných nákaz zvířat. Podpora pojištění.	99	61
Kompenzace škod - povodně 2002	Podpůrný program MZe.	Hlavní kritéria v roce 2002: - zmírnění škod na polních kulturách (718 mil. Kč); - zmírnění škod na lesních školkách (2 mil. Kč); - zmírnění škod na rybnících (66 mil. Kč); - zmírnění škod u specifických subjektů (4 mil. Kč). V roce 2003 doplatek škod za rok 2002.	790	74
Kompenzace škod	2003: podpora podle NV č. 154/2003, č. 155/2003 a č. 156/2003.	Kompenzace škod: - zaorávky ozimů 1 345 mil. Kč; - na školkách 6 mil. Kč; - na chmelnicích 48 mil. Kč.	0	1 399
Výdaje na majetkovou újmu	Rozpočet MZe.	Náhrady za porosty, které byly zlikvidovány na základě zákona č. 147/1996 Sb. § 16 odst. 2, o rostlinolékařské péči.	26	35
Údržba travních porostů pastevním chovem zvířat	Podpora podle NV č. 500/2001 Sb. § 12 písm. a bod 2.	Podpora údržby travních porostů pastvou zvířat. Výše podpory při intenzitě 0,4 - 0,8 DJ/ha je 1 100 Kč/ha, při intenzitě 0,801 - 1,5 DJ/ha je 1 700 Kč/ha těchto travních porostů a dále v obou případech podpora na technické a organizační zajištění pastvy 400 Kč/ha travních porostů.	828	890
Kompenzační platba na mléko	NV č. 445/2000 Sb.	Kompenzační podpora pro producenta za každý litr produkční kvóty.	85	344
Programy MŽP	Programy MŽP.	Programy „Revitalizace říčních systémů" a „Péče o krajinu" (včetně výdajů pro ZVHS).	45	54
Celkem			**6 231**	**8 592**

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

3.4 Obecné služby

V letech 2002 a 2003 poskytoval stát zemědělcům další podpory, které jsou zařazovány mezi tzv. obecné služby (nevázané na jednotlivé podniky či komodity). Hlavní směry a výše těchto podpor jsou uvedeny v tab. TB3.4/01. V rámci těchto obecných služeb jde zejména o výdaje na genetiku, výdaje na výzkum a výdaje na monitoring cizorodých látek.

TB3.4/01 - Podpory obecných služeb pro zemědělství (mil. Kč)

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání podpory	2002	2003
Výdaje na výzkum	Výdaje MZe + NAZV + GA ČR a programy dalších rezortů + mezinárodní granty.	Výběrová řízení na výzkumné granty. Institucionální příspěvky.	537	590
Podpora poradenství a vzdělávání	Podpůrný program 9.A, 9.B, 9.C, 9.E.	Podpora poradenství a vzdělávání dospělých organizovaného MZe za spoluúčasti Agrární komory a ostatních profesních organizací zemědělců a zajišťovaného prostřednictvím výzkumných ústavů MZe, soukromých poradců a zemědělských univerzit. Podpora školních závodů.	54	45
Udržování a zlepšování genetického potenciálu	Podpůrné programy 2.A, 2.B, 5, a 6, a Národní program ochrany biodiverzity.	Dotace na investice a provoz při udržování a zlepšování genetického potenciálu hospodářských zvířat a rostlin, včetně „Národního programu ochrany biodiverzity", podpora NH Kladruby n/L., ZH Písek a Tlumačov.	493	490
Ozdravování polních a speciálních plodin	Podpůrný program 3.	Podpora zvýšení kvality rostlinné produkce cestou náhrady chemického ošetření a prevence šíření karanténních virových a bakteriálních chorob.	50	80
Výdaje na monitoring cizorodých látek	Výdaje ČZPI, SVS ČR, SRS, ÚKZÚZ, ZVHS.	Výdaje státních kontrolních institucí na tuto činnost (kontrola u výrobců) a výdaje spojené s BSE.	412	460
Kontrola ekologického zemědělství	Výdaje MZe.	Výdaje na kontrolní systém ekologického zemědělství.	5	4
Integrace nevládních organizací	Podpůrný program 10.D.	Podpora evropské integrace nevládních organizací.	6	9
Výdaje na propagaci	Výdaje MZe.	Výdaje MZe na výstavy a propagaci v ČR i v zahraničí.	10	10
Výdaje na údržbu melioračních zařízení a zemědělské vodní toky	2002: PF ČR. 2003: PF ČR a ZVHS	2002: meliorační zařízení 320 mil. Kč. 2003: údržba a obnova melioračních zařízení a zemědělských vodních toků (240 mil. Kč z ZVHS a 60 mil. Kč z PF ČR).	320	300
Celkem			**1 887**	**1 988**

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

3.5 Daňová politika v zemědělství

Daňové zákony týkající se přímých i nepřímých daní pro zdaňovací období 2003 byly prakticky všechny v tomto roce novelizovány.

Přímé daně

V roce 2003 se novely zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů netýkaly přímo zemědělského podnikání.

Do ekonomiky zemědělských podnikatelských subjektů se promítlo v roce 2003 následující daňové zvýhodnění:

- Odečitatelná položka ve výši 20 % od základu daně ze vstupní ceny strojů pro zemědělství a lesnictví u konkrétních typů strojů pro podniky s převážně zemědělskou a lesní výrobou[99], jedná-li se o první vlastníky strojů. Zemědělské podniky, které nesplňují výše uvedené kriterium, mohou odečíst 10 % vstupní ceny hmotného majetku, zatříděného v odpisových skupinách 1, 2, 3[100]. Výše daňových úlev je odhadována pro rok 2003 na 300 mil. Kč.
- Možnost odpočtu ztráty zemědělských podnikatelských subjektů od základu daně z příjmu po dobu 7 let, počínaje rokem následujícím po roce, ve kterém byla ztráta zjištěna.

Ve sledovaném období byla kromě uvedených daňových úlev pro zemědělské podniky realizována ještě úleva na dani silniční u speciálních zemědělských vozidel v odhadované výši zhruba 75 mil. Kč ročně[101].

Zákon o dani z nemovitostí č. 338/1992 Sb. byl s účinností od 1. 1. 2003 novelizován zákonem č. 576/2002 Sb. Na základě této novely mohou obce osvobodit od daně z nemovitostí subjekty postižené živelní pohromou na dobu až pět let.

Meziroční srovnání orientačních údajů o celkovém zatížení zemědělských podnikatelských subjektů přímými daněmi v letech 2002 a 2003 včetně daňových úlev je uvedeno v tab. TB3.5/01. Po zápočtu daňových úlev v roce 2003 se snížily přímé daně ve srovnání s rokem 2002 přibližně o 14 %.

TB3.5/01 - Přímé realizované daňové zatížení zemědělských podnikatelských subjektů (mil. Kč)

Ukazatel	2002	2003	Meziroční index
Daň z příjmu[1)]	1 030	625	60,7
Daň z nemovitostí[1)]	1 189	1 216	102,3
Daň silniční	310	302	97,4
Ostatní daně[2)]	280	282	100,7
Přímé daně celkem	2 809	2 425	86,3
z toho - daňové úlevy na dani z příjmu[3)]	300	300	100,0
- daňové úlevy na dani silniční[3)]	75	75	100,0

1) Údaje převzaté z databáze MF ČR.
2) Ostatní daně = daň dědická, daň z převodu nemovitostí, daň darovací, doměrky daní za minulá léta.
3) Odhad.
Pramen: Výběrové šetření FADN a databáze MF
Zpracoval: M. Vojtíšek, A. Picková (VÚZE)

Orientační propočet majetkových daní u podniků právnických osob vyjádřený v Kč/ha z. p. je uveden v tab. B3.5/01. Údaje uvádějí strukturu daňového zatížení zemědělských družstev a obchodních společností. Podobné údaje u podniků fyzických osob viz tab. B3.5/02.

Nepřímé daně

Pro zdaňovací období 2003 byl zákonem č. 322/2003 Sb., novelizován zákon č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty. Zásadní změnou, která vstoupila v platnost od 1. října 2003, bylo snížení obratu pro plátce této daně na 2 000 000 Kč za nejbližších 12 předcházejících po sobě jdoucích kalendářních měsíců.

U DPH za rok 2003 činil podle údajů MF nadměrný odpočet v rezortu zemědělství 3 444 mil. Kč.

Další změnou v oblasti nepřímých daní je změna zákona č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních, který je nahrazen zákonem č. 353/2003 Sb. Některá ustanovení však vstoupila v platnost dnem vyhlášení, tedy 24. říjnem 2003. Převážná většina ostatních ustanovení platí od 1. ledna 2004. Zásadní změnou od roku 2004 je převedení správy této daně na celní úřady.

Na rok 2003 předpokládalo MF výběr spotřební daně u vína ve výši 100 tis. Kč a u lihu a lihovin 20 667 tis. Kč.

Vrácení spotřební daně za topné oleje podnikům z rezortu MZe činilo podle údajů MF celkem 103 mil. Kč.

Vrácení části spotřební daně za tzv. zelenou naftu zemědělským podnikům činilo celkem 1 272,4 mil. Kč.

4 Opatření a podpory v navazujících odvětvích agrárního sektoru

Podpora zpracovatelů byla v roce 2003 zajišťována následujícími opatřeními:

- podpora rozvoje malého a středního podnikání (týká se podniků do 249 zaměstnanců s výjimkou zemědělských podniků) prostřednictvím programů Českomoravské záruční a rozvojové banky v kompetenci MPO (cenově zvýhodněné záruky a úvěry a příspěvky na dotace úroků a ostatní příspěvky);
- podpora z programu SAPARD: potravinářských podniků se v rámci tohoto programu týkají dvě skupiny finančních podpor, jejichž účelem je:

99 Jde o podniky, jejichž příjmy ze zemědělské a lesní výroby činily v předcházejícím období více než 50 % z celkových příjmů.
100 Viz příloha k zákonu č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.
101 Tyto úlevy nejsou do souhrnných výpočtů podpor zemědělství zahrnovány.

- zvýšení konkurenceschopnosti potravinářských výrobků v ČR a naplňování standardů EU;
- usnadnění zavádění standardů kvality EU v ČR a posílení potravinářských produktů na domácích a zahraničních trzích;
- dotace MZe v rámci podprogramů 13.A a 13.B - Podpora zvyšování konkurenceschopnosti českého potravinářského průmyslu - formou dotace uznaných nákladů;
- investiční podpory v rámci programu SAPARD;
- podpora výroby bioetanolu;
- specifické podpory zpracovatelům MEŘO: podle nařízení vlády č. 86/2001 Sb., NV č. 454/2001 Sb., NV č. 294/2002 Sb. a NV č. 306/2003 Sb.; dotace úroků u návratných finančních výpomocí z období 1993 - 1995 na rozvoj zpracovatelských kapacit;
- specifická daňová zvýhodnění:
  - pro výrobce bionafty směsné a metylesteru řepkového oleje (MEŘO) 5 % sazba DPH (proti 22 % u nafty) a dále snížená sazba spotřební daně od 1. 7. 2001;
  - pro malé nezávislé pivovary (do výstavu piva 200 tis. hl): poskytnutí úlev na spotřební dani;
- podpory zpracovatelským podnikům pro udržení produkce bramborového a pšeničného škrobu;
- podpora zpracovatelským organizacím z programu PGRLF.

Přehled a kvantifikace hlavních opatření v roce 2002 a 2003 jsou uvedeny v tab. TB4/01. Zvýšení objemu podpor v roce 2003 vyplývá především ze zvýšení podpory z programu SAPARD a podpor výrobcům MEŘO a bionafty.

TB4/01 - Opatření k podpoře zpracovatelského průmyslu v letech 2002 a 2003 (mil. Kč)

Opatření	Vymezení	Hlavní kritéria pro podpory	2002	2003
Podpory cenového zvýhodnění záruk a úvěrů, příspěvků na úhradu úroků a ostatní příspěvky	Programy ČMZRB pro malé a střední podnikání	Nezemědělské podniky do 249 zaměstnanců, podnikatelský záměr akceptovaný bankou, odsouhlasený ČMZRB, realizace záměru v ČR	174	226
Finanční podpory z programu SAPARD směřující ke zlepšení zpracování a marketingu agrárních produktů a struktur pro kontolu kvality potravin	Opatření 1.2.1 Modernizace technologií Opatření 1.2.2 Podpora regionálních produktů Opatření 1.3.1 Jednotná klasifikace jatečně opracovaných těl SEUROP Opatření 1.3.2 Pomoc při zavádění HACCP	Podpora zvyšování konkurenceschopnosti potravinářských výrobků a usnadnění zavádění standardů kvality EU	25	92
Podpůrný program 13 - Podpora zvyšování konkurenceschopnosti českého potravinářského průmyslu	Podprogram 13.A Podpora zavádění systémů řízení jakosti a environmentálního managementu podle norem ISO Podprogram 13.B Podpora zvyšování funkčnosti a účinnosti systému HACCP	Finanční podpory pro výrobce potravin za účelem modernizace výroby, zlepšení úrovně hygieny a dosažení vysoké úrovně zdravotní nezávadnosti potravin	264	350
Přímá nenávratná dotace na zmírnění škod způsobených povodní v roce 2002	Část B, Program A 4 Zásad MZe čj.: 33544/2002-1000	Výrobci potravin podle zákona č. 110/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů	187	0
Podpora výroby ekologických paliv - přímá nenávratná dotace	Podpůrný program: 1.J (bioetanol)	Podpora výroby bioetanolu	0	1
Podpora výroby MEŘO a bionafty - SZIF	NV č. 86/2001 Sb., NV č. 454/2001 Sb., NV č. 294/2002 Sb. a NV č.306/2003 Sb.	Zpracovatelé MEŘO	589	969
Daňové zvýhodnění pro bionaftu - DPH	5% sazba DPH (proti 22% u nafty)	Produkce a prodej bionafty z tuzemského MEŘO	835	836
Daňové zvýhodnění pro bionaftu - spotřební daň	Snížená sazba od 1. 7. 2001	Produkce a prodej bionafty z tuzemského MEŘO	637	648
Podpora výroby bramborového a pšeničného škrobu - SZIF	NV č. 175/2001 Sb.	Výrobci bramborového a pšeničného škrobu	56	51
Garance bankovních úvěrů a dotace na úhradu části úroků z úvěrů	Podprogramy C.2.2 a C.2.4 ZPRACOVATEL PGRLF a HYGIENA PGRLF	Zpracovatelské organizace	10	21
Daňové úlevy pro malé nezávislé pivovary	Úlevy na spotřební dani	Malé nezávislé pivovary (s objemem roční produkce do 200 tis. hl piva)	165	126
Celkem			**2 942**	**3 320**

Pramen: ČMZRB, MZe, SZIF, PGRLF, Svaz pivovarů a sladoven
Zpracoval: J. Mezera, L. Kastnerová (VÚZE)

5 Agroenvironmentální politika

Rok 2003 se v oblasti agroenvironmentální politiky ČR vyznačoval dokončováním příprav na vstup do EU. Byl připraven návrh koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004 - 2013). Jedním z hlavních cílů agrární politiky je zlepšení jakosti povrchových a podzemních vod, které přicházejí do styku se zemědělstvím. V souladu s tím a v návaznosti na směrnici Rady 91/676/EHS ze dne 12. 12. 1991, k ochraně vod před znečištěním nitráty ze zemědělských zdrojů (tzv. nitrátová směrnice), bylo vydáno nařízení vlády č. 103/2003 Sb., ze dne 11. 4. 2003, o stanovení zranitelných oblastí

a o používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření v těchto oblastech. Nařízení vyhlašuje tzv. zranitelné oblasti (dle § 33 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách), které byly stanoveny na základě zejména monitoringu vod, pedologických a geologických charakteristik území a způsobů využívání půd. Zranitelné oblasti vymezené hranicemi katastrálních území zaujímají 46,2 % z. p. a 36,6 % celkové výměry ČR. Zemědělské podniky hospodařící v těchto oblastech budou povinny dodržovat stanovená opatření upravující např. skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření - tzv. akční plán, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2004. Požadavky týkající se kapacit zařízení na skladování hnojiv a statkových hnojiv bude nutno naplnit do roku 2007.

V roce 2003 byl vládou schválen pro období 2004 - 2006 Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP), jehož součástí jsou tzv. agroenvironmentální opatření (AEO), které mají za cíl podpořit hospodaření šetrné k životnímu prostředí a krajině. Účast na programech AEO je dobrovolná, hospodařící subjekt se na pět let zavazuje vykonávat příslušný management, za což mu náleží předem stanovená roční platba. V roce 2003 byl vládou schválen také Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP Zemědělství), který mj. umožňuje podpořit výstavbu zařízení zlepšujících stav životního prostředí (např. hnojiště, jímky). Ani jeden dokument nebyl do konce roku 2003 finálně schválen Evropskou komisí (blíže kap. B9.3).

Začátkem roku 2003 nabyl účinnosti zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci - IPPC). Vyššího stupně ochrany životního prostředí je dosahováno předcházením znečišťování použitím tzv. nejlepších dostupných technik (BAT). Na základě tohoto zákona je nutno žádat o vydání integrovaného povolení také pro některá zemědělská zařízení jako např. intenzivní chovy prasat a drůbeže, stanovená zařízení v potravinářském a mlékárenském průmyslu, jatka a zařízení na zneškodňování nebo zhodnocování zvířecích těl a živočišného odpadu. Bez integrovaného povolení nebude možno po 30. 10. 2007 provozovat žádné zařízení spadající pod přílohu 1 zákona o IPPC.

Především v souvislosti s vyhlašováním soustavy chráněných území NATURA 2000 se v roce 2003 připravovala novela zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (v gesci MŽP). Cílem NATURA 2000 je zachování biologické rozmanitosti, ochrana vzácných druhů rostlin a živočichů a péče o nejcennější přírodní lokality. Na vyhlášených územích NATURA 2000 bude stanoven ochranný režim. Stát bude v těchto oblastech podporovat činnosti zachovávající současné přírodní podmínky.

V průběhu roku 2003 vstoupil v platnost Cartagenský protokol o biologické bezpečnosti, který byl přijat jako první protokol k mezinárodní Úmluvě o biologické rozmanitosti. Cílem protokolu je přispívat k zajištění odpovídající úrovně ochrany v oblasti bezpečného přenosu, manipulace a využívání živých modifikovaných organismů vzniklých použitím moderních biotechnologií. V současné době v rámci EU připravují jednotlivé státy samostatně strategie pro nakládání s geneticky modifikovanými organizmy (GMO) dle doporučení Komise 2003/556/EK ze dne 23. 7. 2003, týkající se také zajištění koexistence geneticky modifikovaných zemědělských plodin s konvenčním a ekologickým zemědělstvím. V ČR je oblast GMO ošetřena zákonem č. 153/2000 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a produkty a o změně některých souvisejících zákonů.

Důležitý nástroj agroenvironmentální politiky v roce 2003 představovalo nařízení vlády č. 505/2000 Sb., ve znění nařízení vlády č. 500/2001 Sb., které upravuje poskytování vyrovnávacích příspěvků pro méně příznivé oblasti, jejichž výše v roce 2003 dosáhla celkem 1 507,5 mil. Kč (1 651 mil. Kč v roce 2002). Druhá část se týká dotací programů k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství a k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny. Celkově bylo vynaloženo 1 299,3 mil. Kč (v roce 2002 částka dosáhla výše 1 232,2 mil. Kč), a to v následujícím členění:

- zatravňování: v roce 2003 bylo na zatravnění vynaloženo 13,8 mil. Kč (9,7 mil. Kč v roce 2002), zatravnilo se přibližně 2 tis. ha orné půdy;
- údržba travních porostů pastevním chovem hospodářských zvířat: 890,2 mil. Kč (včetně technického nebo organizačního zajištění pastvy), v roce 2002 výdaje činily 827,6 mil. Kč; celkem bylo pastvou ošetřeno 535,7 tis. ha ploch;
- ekologické zemědělství: 230,8 mil. Kč (v roce 2002 podpora činila 210,9 mil. Kč), podporováno bylo 213,7 tis. ha (tj. zhruba 5 % z. p.);
- podpora včelařství: 71,5 mil. Kč (77,2 mil. Kč v roce 2002);
- vápnění zemědělských pozemků s ornou půdou s půdní reakcí do 5,5 pH: 9,1 mil. Kč na 30,4 tis. ha o. p. (13,7 mil. Kč v roce 2002);
- založení prvků územních systémů ekologické stability: na tento směr bylo v roce 2003 vynaloženo 1,4 mil. Kč (v roce 2002 to bylo 3,7 mil. Kč);
- zalesnění: 81,7 mil. Kč (v roce 2002 činila podpora 88,9 mil. Kč);
- založení porostů rychle rostoucích dřevin včetně údržby: 802,3 tis. Kč (474,7 tis. Kč v roce 2002).

V rámci opatření programu SAPARD „Metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a k uchování krajiny“ byly uzavřeny dohody o managementu na z. p. přispívající ke zvýšení a uchování hodnoty životního prostředí a přírody v 5 pilotních oblastech. Žadatelé se podpisem smlouvy zavázali čtyři roky plnit stanovený způsob hospodaření. V roce 2003 bylo na toto opatření vyplaceno 5,4 mil. Kč (podrobněji viz kapitola B9.4).

K naplňování environmentálních cílů v zemědělství sloužily některé další podpůrné programy a rozpočtové výdaje MZe, zejména 1.C - Obnova chmelnic, ovocných sadů, prostorových izolátů, 1.H - Podpora zazvěření oblastí postižených záplavami, 1.L - Chov krav bez tržní produkce mléka, chov ovcí a koz, 1.R - Podpora restrukturalizace vinic, 3a - Biologická ochrana jako náhrada chemické ochrany rostlin (v roce 2003 bylo vynaloženo 8,8 mil. Kč, proti 9,4 mil. Kč v roce 2002), 15 - Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků a výdaje na odbahňování rybníků. Na podporu genetických zdrojů bylo v roce 2003 vynaloženo celkem 60 mil. Kč v členění: 10,2 mil. Kč na koordinaci programů, 14 mil. Kč na genetické zdroje zvířat, 25,4 mil. Kč na genetické zdroje rostlin a 10,4 mil. Kč na genetické zdroje mikroorganismů. Chov starokladrubského koně a zemské hřebčince v Písku a Tlumačově byly podpořeny částkou 60 mil. Kč. Na zajištění správní a kontrolní činnosti

ekologického zemědělství prostřednictvím pověřené organizace KEZ, o. p. s., vynaložil stát 4 mil. Kč. V rámci PGRLF byly čerpány finanční prostředky na aktivity spojené s ochranou životního prostředím ve výši přibližně 4,4 mil. Kč.

Pozemkové úpravy jsou podrobněji uvedeny v kap. B7. Na úpravy související s realizací ekologických opatření v krajině bylo v rámci pozemkových úprav poskytnuto 65,5 mil. Kč (23,8 mil. Kč v roce 2002, částka zahrnuje realizaci ekologických a vodohospodářských opatření a protierozní ochranu).

Výše náhrad zemědělcům za užívání nemovitostí jednotlivými státními podniky Povodí v ochranných pásmech vodních zdrojů dosáhla částky 6,7 mil. Kč (v roce 2002 to bylo 5,6 mil. Kč).

Rezort MŽP se na agroenvironmentální politice podílel prostřednictvím „Programu péče o krajinu" a „Programu revitalizace říčních systémů". Z rozpočtu MŽP bylo na „Program revitalizace říčních systémů" čerpáno 53,9 mil Kč (uvedená částka zahrnuje pouze prostředky pro ZVHS ve výši 42,7 mil Kč a dále prostředky pro zemědělce, povodí a lesy). V roce 2002 podpora činila 45,4 mil. Kč, z toho 31,2 mil. Kč pro ZVHS. Prostřednictvím SFŽP bylo podnikatelským subjektům v zemědělství, myslivosti a souvisejících činnostech vyplaceno dalších 12,7 mil. Kč (proti 19,9 mil. Kč v roce 2002).

6 Regionální politika a politika rozvoje venkova

Regionální politika včetně politiky rozvoje venkova je zajišťována prostřednictvím dotací a podpůrných programů po linii odvětvových ministerstev[102]. Vedle MZe a MMR, které je zároveň od roku 1996 odpovědným koordinátorem regionální politiky, se na ní podílejí MPO, MŽP, MK a PGRLF.

MMR podporuje obnovu hospodářského a kulturního života na venkově a ochranu krajiny a přírody pomocí Programu obnovy venkova. Jeho prostřednictvím jsou přednostně podporovány investiční akce ve venkovských obcích do 2 000 obyvatel, kde jsou prostředky poskytovány především na podporu drobných investic. V roce 2003 bylo na dotaci 3 831 akcí vynaloženo 831 mil. Kč, z toho 517 mil. Kč v rámci standardního programu obnovy venkova a 314 mil. Kč na odstraňování povodňových škod v územích, pro která schválila vláda strategii obnovy[103].

MZe v roce 2003, podobně jako v roce předchozím, podporovalo rozvoj venkova prostřednictvím programů PGRLF a dalších opatření. Z prostředků MZe bylo v roce 2003 pro obce do 5 000 obyvatel formou dotací a návratných půjček uvolněno na výstavbu vodovodů a úpraven vod 571,25 mil. Kč[104] a na čistírny odpadních vod a kanalizaci 174,91 mil. Kč.

Do venkovského prostoru byly zároveň orientovány i některé podpůrné programy Ministerstva kultury. Za nejvýznamnější z nich lze z hlediska rozvoje venkova považovat „Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny", v rámci kterého bylo v roce 2003 vynaloženo 20,0 mil. Kč na obnovu 95 kulturních památek.

7 Ostatní opatření se vztahem k zemědělství

Stát poskytuje agrárnímu sektoru další specifické obecné služby. Jsou to především výdaje na pozemkové úpravy a na servisní činnosti pro MZe. Přehled ostatních opatření a výdajů je uveden v následující tab. TB7/01.

TB7/01 - Ostatní podpory zemědělství (mil. Kč)

Druh platby	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	2002	2003
Pozemkové úpravy	Výdaje pozemkových úřadů, PF ČR a MŽP.	Výdaje na komplexní i jednoduché pozemkové úpravy[1)].	497	665
Učňovské školství a IVV	Výdaje z rozpočtu MZe.	Od roku 2002 bylo učňovské školství převedeno na financování z rozpočtů krajských úřadů (z rozpočtové kapitoly MZe bylo na činnost IVV do 30. 4. 2002 přiznáno 4 264 tis. Kč).	4	0
Servisní činnosti pro MZe	Výdaje z rozpočtu Mze.	Výdaje na účelové činnosti výzkumných ústavů a dalších institucí pro MZe.	275	292
Celkem			**776**	**957**

1) V roce 2003 byly pozemkové úpravy hrazeny ze SR ve výši 598 mil. Kč, z Pozemkového fondu 49 mil. Kč a MŽP 18 mil. Kč.
2) IVV MZe k 1. 4. 2002 zanikl.
Pramen: MZe; Ústřední pozemkový fond
Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

V roce 2003 bylo dokončeno 109 komplexních pozemkových úprav (KPÚ) na výměře 41 553 ha (od zahájení provádění KPÚ bylo dokončeno celkem 407 KPÚ na výměře 151 879 ha). Dále bylo v roce 2003 zahájeno 149 KPÚ na výměře 61 315 ha. Celkový stav ke konci roku 2003 činil 584 zahájených a rozpracovaných KPÚ na úhrnné výměře 268 744 ha. Kromě KPÚ zajišťují pozemkové úřady provádění i jednoduchých pozemkových úprav (JPÚ).

[102] Ve výčtu dále uváděných podpor nejsou zahrnuty částky, které byly ze zdrojů uvedených institucí uvolněny na státní pomoc při obnově území postižených povodní.

[103] Program rozvoje venkova byl v roce 2003 rozdělen do 9 dotačních titulů: Obnova a údržba venkovské zástavby a občanské vybavenosti (192,4 mil Kč), Komplexní úprava veřejných prostranství (15,8 mil. Kč), Obnova a zřizování veřejné zeleně (6,1 mil. Kč), Rekonstrukce místních komunikací, výstavba cyklistických a pěších stezek, rekonstrukce a výstavba veřejného osvětlení (114,9 mil. Kč), Zpracování urbanistických studií a územních plánů (1,9 mil. Kč), Projekty obcí na vzdělávání a poradenství v oblasti rozvoje venkova a obnovy vesnice (24,5 mil. Kč), Integrované projekty venkovských mikroregionů (121,0 mil. Kč), Dotace úroků z úvěrů (40,5 mil. Kč) a Podpora zásobování pitnou vodou v obcích postižených suchem (4,0 mil. Kč).

[104] Z toho 565,42 mil. Kč dotace, zbytek tvoří návratné půjčky.

8 Souhrnné vyhodnocení výdajů zemědělské politiky

8.1 Souhrnné institucionální a čisté výdaje na podporu agrárního sektoru

Souhrnná rekapitulace přímých i nepřímých institucionálních výdajů na podporu agrárního sektoru v období 2002 - 2003 je podle hlavních finančních toků (institucí) uvedena v tab. TB8.1/01. Celkové institucionální výdaje do agrárního sektoru se meziročně zvýšily téměř o čtvrtinu. Na tomto zvýšení se nejvíce podílely výdaje pro SZIF včetně subvencování vývozu a zdroje EU v rámci programu SAPARD.

TB8.1/01 - Rekapitulace institucionálních výdajů do agrárního sektoru (mil. Kč)

	Druh výdaje	2002	2003	Meziroční index
1.	Výdaje rezortu MZe celkem	12 372	16 050	129,73
1.1	Výdaje MZe na dotace, nařízení vlády a ostatní	7 350	7 711	104,91
1.2	Výdaje pro PGRLF	1 251	720	57,55
1.3	Výdaje pro SZIF	2 930	6 730	229,69
	- v tom: podpory bez subvencí vývozu	1 974	3 698	187,34
1.4	Výdaje ostatních institucí rezortu MZe	841	889	105,71
2.	Výdaje z jiných rezortů a zdrojů celkem	4 085	4 476	109,57
2.1	MŽP - SFŽP	65	85	130,77
2.2	ČMZRB	174	226	129,89
2.3	GA ČR	21	4	19,05
2.4	Pozemkové úřady	497	598	120,32
2.5	Daňové úlevy (bez silniční daně) a odpisy dluhů	3 231	3 182	98,48
2.6	FNM	20	0	0,00
2.7	Zahraniční zdroje	77	381	494,81
	Celkem výdaje do agrárního sektoru	**16 457**	**20 526**	**124,73**

Zpracoval: T. Doucha (VÚZE))

Souhrnné čisté výdaje na podporu zemědělství jsou uvedeny podle metodiky OECD, platné od roku 1998[105]. V tab. TB8.1/02 jsou uvedeny čisté rozpočtové a spotřebitelské výdaje na podporu zemědělství a spotřebitelů a souhrnné ukazatele podpor podle nové metodiky a revize OECD pro období let 1989 - 2003. Meziročně vzrostl ukazatel odhadu produkčních podpor z 25 % v roce 2002 na 27 % v roce 2003 (předpoklad). Na tomto zvýšení se nejvíce podílejí přímé podpory. Souhrnné ukazatele podpor zemědělství ČR jsou podrobněji představeny v kapitole B8.2.

8.2 Produkční a spotřebitelské podpory podle OECD

8.2.1 Odhad produkčních podpor, podpor obecných služeb a celkových transferů do zemědělství

V roce 2003 přetrvávala v řadě zemí OECD vysoká úroveň ochrany agrárního sektoru a podpor, což přispělo ke zvýšení domácí produkce, další deformaci obchodu a snížení světových cen zemědělských komodit. Došlo však k poklesu podpor produkce a cen z 90 % v letech 1986-1988 na 75 % v letech 2001-2003. Současně došlo i k mírnému snížení rozdílů v úrovni podpor mezi jednotlivými komoditami. Reforma agrární politiky zůstala nerovnoměrná mezi jednotlivými členskými zeměmi OECD, rozdíl v úrovni podpor se ještě prohloubil.

Úroveň podpor a trend změn agrární politiky v jednotlivých zemích OECD jsou měřeny třemi hlavními ukazateli. Ukazatel odhadu produkčních podpor (% OPP[106]) ohodnocuje úroveň podpor výrobcům jejich podílem na celkových příjmech a poskytuje údaje o složení podpor. Koeficient nominální míry ochrany (KNO[107]) měří ochranu trhu jako podíl mezi průměrnými cenami, které dostávají domácí výrobci a cenami světovými (referenčními). Koeficient nominální produkční podpory (KNPP) měří deformaci trhu pomocí podílu skutečných příjmů farmářů a příjmů, které by získali při ohodnocení jejich výrobků světovými (referenčními) cenami.

Průměrná podpora výrobcům v rámci OECD měřená % OPP proti 31 % v roce 2002 dosáhla v roce 2003 v důsledku zvýšení přímých podpor 32 %. Výraznějším poklesem cen domácích než cen světových došlo ke snížení složky podpory tržních cen (PTC) o 2 %. Přesto však PTC spolu s platbami spojenými s produkcí tvořily v roce 2003 i nadále zhruba dvě třetiny celkových podpor výrobcům zemí OECD.

U koeficientu míry ochrany (KNO) meziročně nedošlo ke změně a ceny výrobců byly v roce 2003 v průměru o 31 % vyšší než světové ceny. Koeficient nominální podpory producentů (KNPP) v meziročním porovnání v roce 2003 mírně vzrostl a indikuje mírný pokles v tržní orientaci zemědělských politik. Celkové příjmy farmářů zemí OECD byly v roce 2003 v průměru o 46 % vyšší, než by byly ve vyjádření ve světových cenách a bez podpor. Odhad celkových podpor do zemědělství (OCP) v průměru zemí OECD meziročně vzrostl o 11,2 %, jejich podíl na HDP zůstal na úrovni 1,19 %.

Rovněž v ČR se v roce 2003 zvýšily podpory vyjádřené % OPP z 25 % v roce 2002 (revidovaný údaj) na 27 % v roce 2003 (předběžný údaj) a dále se tak přiblížily průměrné hodnotě OECD. Do nárůstu tohoto ukazatele se promítlo výraznější zvýšení složky přímých podpor (o 13,6 %), jejichž podíl na celkových produkčních podporách vzrostl ze 17 % v roce 2002 na 22 % v roce 2003. Podíl složky podpory tržních cen se snížil ze 70 % v roce 2002 na 68 % v roce 2003.

---

[105] Podrobněji k nové metodice OECD viz Zprávu o stavu zemědělství ČR za rok 1999, kap. C2.

[106] Ukazatel % OPP vyjadřuje podíl produkčních podpor na hodnotě celkových příjmů zemědělských výrobců, do kterých jsou započteny i rozpočtové podpory.

[107] Hodnoty KNO vyjadřují pomocí rozdílu ceny domácí a ceny referenční míru uplatňované ochrany trhu (a nepřímo i úroveň konkurenceschopnosti) dané komodity, resp. míru podpory výrobců ze strany spotřebitelů. Kladné hodnoty KNO indikují podpory výrobců spotřebiteli; záporné hodnoty KNO indikují podpory spotřebitelů výrobci (resp. vnitřní zdanění výrobců v důsledku uplatňované zemědělské politiky na trhu).

TB8.1/02 - Čisté výdaje na podporu agrárního sektoru (mil. Kč)

Druh podpory - kategorie	1989[1)]	1995[1)]	1999[1)]	2000[1)]	2001[1)]	2002[1)]	2003[2)]
Celková hodnota produkce (na úrovni CZV)	119 455	117 590	114 295	118 126	129 839	116 668	107 055
Celková hodnota spotřebované produkce (na úrovni CZV)	97 482	105 373	100 649	105 666	113 921	102 984	102 688
I. ODHAD PRODUKČNÍCH PODPOR (OPP)	73 739	13 223	28 403	21 251	32 976	30 940	32 258
A. Podpora tržních cen (PTC)	50 093	9 910	19 441	11 318	19 622	21 803	21 874
B. Platby vázané na výstupy	12 063	0	0	358	76	85	344
1. Vázané na nelimitované výstupy	12 063	0	0	358	76	85	344
2. Vázané na limitované výstupy	0	0	0	0	0	0	0
C. Platby vázané na počet hektarů či zvířat	0	340	1 195	2 365	8 708	5 160	7 159
1. Vázané na nelimitované výstupy	0	340	414	396	233	234	163
2. Vázané na limitované výstupy	0	0	781	1 969	8 475	4 926	6 996
D. Platby vázané na historické nároky	0	0	3 755	3 266	0	0	0
1. Vázané na limitované množství ha, ks, produkce	0	0	0	0	0	0	0
2. Vázané na historické podpůrné programy	0	0	3 755	3 266	0	0	0
E. Platby vázané na užití vstupů	1 453	2 973	3 927	3 793	4 275	3 582	2 589
1. Vázané na užití variabilních vstupů	557	1 458	1 151	1 523	2 322	1 764	1 707
2. Vázané na užití služeb na farmách	0	15	33	21	17	15	10
3. Vázané na užití fixních vstupů	896	1 500	2 743	2 249	1 936	1 803	872
F. Platby vázané na omezení vstupů	1 028	0	84	89	168	211	231
1. Vázané na omezení variabilních vstupů	1 028	0	84	89	168	211	231
2. Vázané na omezení fixních vstupů	0	0	0	0	0	0	0
3. Vázané na omezení komplexu vstupů	0	0	0	0	0	0	0
G. Platby vázané na celkové příjmy farem	9 102	0	1	62	127	99	61
1. Vázané na úroveň příjmů farem	9 102	0	1	62	127	99	61
2. Vázané na minimální úroveň příjmů	0	0	0	0	0	0	0
H. Ostatní platby	0	0	0	0	0	0	0
1. Národní platby	0	0	0	0	0	0	0
2. Regionální (subnárodní) platby	0	0	0	0	0	0	0
II. ODHAD PODPORY OBECNÝCH SLUŽEB (OPOS)	1 377	3 148	3 605	4 069	3 554	3 489	3 445
I. Výzkum a vývoj	193	1 182	979	999	991	937	998
J. Zemědělské školství	568	1 679	1 607	1 781	1 285	1 258	1 245
K. Inspekční služby	66	169	45	137	277	467	545
L. Infrastruktura	550	113	964	1 140	991	817	647
M. Marketing a propagace	0	5	10	12	10	10	10
N. Veřejné skladování	0	0	0	0	0	0	0
O. Různé	0	0	0	0	0	0	0
III. ODHAD SPOTŘEBITELSKÝCH PODPOR (OSP)	-19 979	-4 885	-18 019	-10 234	-19 092	-19 545	-18 503
P. Transfery výrobcům od spotřebitelů[3)]	-39 290	272	-15 526	-6 542	-16 631	-17 920	-16 576
Q. Ostatní transfery od spotřebitelů[3)]	-6	510	-147	252	-141	-355	62
R. Transfery spotřebitelům od daňových poplatníků[3)]	19 913	0	0	29	30	62	63
S. Zvýšené náklady na krmiva	-596	-5 666	-2 345	-3 972	-2 350	-1 331	-2 051
IV. ODHAD CELKOVÝCH PODPOR (OCP)	95 029	16 371	32 008	25 349	36 560	34 491	35 766
T. Transfery od spotřebitelů[3)]	39 296	-782	15 674	6 291	16 772	18 276	16 514
U. Transfery od daňových poplatníků[3)]	55 739	16 643	16 482	18 806	19 929	16 570	19 190
V. Rozpočtové příjmy	-6	510	-147	252	-141	-355	62
% OCP (z HDP)					1,68	1,52	1,50
% OPP	52	11	23	17	23	25	27
% OSP	-26	-5	-18	-10	-17	-19	-18
% OPOS (z OCP)	1,4	19,2	11,3	16,1	9,7	10,1	9,6
Koeficient nominální podpory producentů (KNPP)	2,06	1,12	1,30	1,20	1,30	1,33	1,38
Koeficient nominální podpory spotřebitelů (KNPS)	1,35	1,05	1,22	1,11	1,20	1,23	1,22

1) Revidované údaje podle Monitoringu OECD 2003.
2) Předpoklad OECD.
3) Řádky P, Q, R, T, U nelze přímo porovnávat s podobnými ukazateli v tab. TB8.3/01 (jsou uplatněny rozdílné metodiky).
Pramen: Agricultural Policies in OECD countries, OECD 2004
Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

V důsledku odlišného vývoje cen domácích a cen světových došlo ke zvýšení hodnoty KNPP z 1,33 v roce 2002 na 1,38 v roce 2003. To znamená, že při ocenění produkce zemědělských podniků nižšími světovými cenami by byl hrubý příjem farmářů v ČR v roce 2003 o 38 % nižší. Podíl podpory obecných služeb (OPOS) na celkových podporách se snížil z 10,1 % v roce 2002 na 9,6 % v roce 2003.

Odhad celkových podpor (OCP) se v meziročním srovnání zvýšil v roce 2003 o 3,7 %. Podíl odhadu celkových podpor na HDP se tak od roku 2001 snížil z 1,68 % na 1,50 % v roce 2003, avšak zůstal nad průměrem zemí OECD (1,19 %). Je to důsledek snížení transferů od spotřebitelů při současném zachování úrovně transferů od daňových poplatníků.

8.2.2 Produkční podpory podle vybraných komodit

Průměrná hodnota % OPP v zemích OECD byla v roce 2003 nižší než v ČR pouze u vepřového masa (21 %), drůbeže (17 %) a vajec (5 %). Nejvyšších hodnot % OPP bylo v průměru zemí OECD dosaženo u cukru a mléka (49 %). Vývoj % OPP v ČR podle hlavních komodit ukazuje tab. TB8.2/01.

TB8.2/01 - % OPP podle hlavních komodit a podíl komodit na celkovém % OPP

Komodita	1991 - 1993		2001 - 2003		2001		2002		2003[1)]	
	% OPP	podíl	% OPP	podíl	% OPP	podíl	% OPP	podíl	% OPP	podíl
Pšenice	22	5,18	2	0,87	4	2,34	-1	-0,37	2	0,56
Ječmen	25	4,05	-5	-1,16	-5	-1,27	1	0,17	-10	-2,32
Řepka	16	0,55	47	0,76	9	2,15	-4	-0,58	6	0,65
Cukr	50	4,25	35	4,24	25	2,97	32	4,23	47	5,55
Mléko	45	23,98	37	26,65	24	17,01	42	32,52	44	30,87
Hovězí maso	50	17,27	31	6,98	26	5,53	28	6,42	38	9,01
Vepřové maso	8	3,20	28	18,12	37	28,97	23	12,97	25	11,97
Drůbež	42	4,28	50	11,18	39	9,83	56	12,78	54	11,02
Vejce	14	1,35	17	2,97	27	5,04	17	2,57	8	1,26
Celkem	31	x	25	x	23	x	25	x	27	x

1) Odhad.
Pramen: Agricultural Policies in OECD countries, OECD 2004
Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

Nárůst průměrné CZV pšenice v ČR i ceny referenční v roce 2003 (o 4 %, resp. o 10 %) se promítl do změny KNO (z -11 % na -16 %) a do zvýšení ukazatele % OPP z -1 % na 2 %. Hodnota KNPP se v meziročním porovnání zvýšila u pšenice z 0,99 na 1,02. V EU ve stejném období se zvýšil ukazatel % OPP z 43 % na 46 %.

U ječmene došlo v ČR ve stejném období ke snížení hodnoty % OPP (z 1 % na -10 %) i KNO (z -8 % na -21 %) v důsledku poklesu průměrné ceny domácí (o 7 %) proti nárůstu ceny referenční (o 8 %). Hodnota KNPP se v meziročním porovnání snížila u ječmene z 1,01 na 0,91. V EU ve stejném období bylo zaznamenáno zvýšení % OPP na 53 % a hodnoty KNPP na 2,11.

U olejnin došlo v roce 2002 k posílení referenční ceny (o 9,3 %) při současném nárůstu ceny domácí (o 15 %). Celková hodnota % OPP se zvýšila v roce 2003 ze záporné hodnoty (-4 %) na hodnotu kladnou (6 %), koeficient KNO se zvýšil z -13 % na -9 % a KNPP z 0,97 na 1,07. V EU došlo v meziročním porovnání k mírnému nárůstu všech tří sledovaných ukazatelů a v roce 2003 dosáhla hodnota % OPP 34 % a hodnota KNPP 1,51.

Mírné snížení domácí CZV cukrovky v ČR v roce 2003 při současném oslabení cen cukru na světových trzích a výrazném snížení referenční ceny cukrovky o 18 % se promítlo do nárůstu KNO ze 36 % na 63 %. Současně narostl objem ostatních podpor, a proto došlo k nárůstu % OPP z 32 % v roce 2002 na 47 % v roce 2003. Rovněž hodnota KNPP se u cukrovky v meziročním porovnání zvýšila z 1,48 na 1,88. V EU se ve stejném období zvýšila nejen hodnota % OPP z 57 % na 63 %, ale i KNO ze 172 % na 234 % a KNPP z 2,32 na 2,68.

Výraznější nárůst CZV jatečného skotu v roce 2003 v ČR (o 8,9 %) a pokles referenčních cen (o 5,2 %) při zachování úrovně přímých podpor se promítly do meziročního zvýšení ukazatele % OPP z 28 % na 38 %, ukazatele KNO z 24 % na 43 % i KNPP z 1,39 na 1,63. V EU se u jatečného skotu od roku 2001 % OPP neustále zvyšovalo a v roce 2003 dosáhlo 77 %. Hodnota KNPP se zvýšila do roku 2003 až na 4,29 a dostala se výrazně nad průměr zemí OECD (1,60).

U cen jatečných prasat došlo v meziročním porovnání k poklesu domácích cen o 8,5 % a referenčních cen o 5,3 %, což se promítlo do poklesu KNO z hodnoty 23 % v roce 2002 na 19 % v roce 2003. Hodnota % OPP se však zvýšila ze 23 % v roce 2002 na 25 % v roce 2003 a ukazatel KNPP z 1,30 na 1,33. Hlavní příčinou zvýšení je promítnutí vlivu podpory krmiv. Ve stejném období došlo v EU rovněž k nárůstu % OPP z 21 % na 24 % i KNPP z 1,27 na 1,31.

U mléka došlo meziročně k poklesu CZV v ČR o 3,1 % při současném poklesu referenční ceny o 4,8 %. Výsledkem bylo zvýšení ukazatele KNO (z 55 % v roce 2002 na 58 % v roce 2003), KNPP (z 1,73 na 1,79) i ukazatele % OPP (z 42 % v roce 2002 na 44 % v roce 2003). Rovněž v EU došlo ve sledovaném období k nárůstu % OPP (z 49 % na 51 %) i KNPP (z 1,94 na 2,05).

Meziroční pokles domácí CZV drůbeže v roce 2003 (o 4,2 %) proti nárůstu referenční ceny drůbeže (o 3 %) vedl k poklesu hodnoty KNO (ze 111 % na 97 %). Domácí CZV jatečné drůbeže dosáhla v roce 2003 zhruba dvojnásobné úrovně ceny referenční (koeficient KNPP poklesl z 2,26 na 2,19). Hodnota % OPP jatečné drůbeže meziročně poklesla ze 56 % na 54 %. V EU došlo v tomto období k mírnému poklesu sledovaných ukazatelů (% OPP z 38 % na 37 %, KNPP z 1,61 na 1,58).

U vajec se meziročně v důsledku mírnějšího nárůstu domácí CZV (o 11,5 %) než referenční ceny (o 25,5 %) snížila hodnota KNO z 15 % na 2 %. Hodnota % OPP vajec meziročně poklesla ze 17 % na 8 %. V EU je podpora sektoru vajec nevýznamná. V období 2001 - 2003 se % OPP udržovalo na úrovni 2 %.

Ukazatel KNO se v důsledku meziročních změn relací mezi domácími a světovými cenami u sledovaných komodit v ČR výrazně odlišoval od průměrné hodnoty zemí OECD. Zatímco u obilovin a řepky přetrvávaly v ČR záporné hodnoty KNO, průměrná hodnota v OECD dosáhla 10 %, resp. 3 %. V EU tyto hodnoty v roce 2002 činily u obilovin 1 - 2 % a u olejnin 0 %. Uvedené údaje signalizují pokračující konkurenceschopnost domácích výrobců těchto komodit. U komodit živočišné výroby se hodnoty koeficientu KNO v ČR udržely na kladné úrovni, ve srovnání s průměrnou hodnotou OECD byly výrazně nižší u mléka. U drůbeže byla hodnota KNO v zemích OECD podstatně nižší (17 %).

Výraznější nárůst % OPP byl zaznamenán v ČR u většiny komodit, s výjimkou ječmene, drůbeže a vajec, kde došlo k poklesu tohoto ukazatele. Nejvyšší úrovně % OPP bylo dosaženo u drůbežího masa, cukrovky a mléka, vysoké úrovně % OPP dosáhlo rovněž hovězí maso a maso vepřové.

8.2.3 Mezinárodní porovnání ukazatele produkčních podpor

Mezi zeměmi OECD nadále přetrvávají značné rozdíly v úrovni podpor a ochrany trhu. V řadě zemí OECD došlo v roce 2003 k nárůstu hodnoty % OPP, nezměněna zůstala ve Švýcarsku a Novém Zélandu, k výraznému snížení došlo v Maďarsku, Koreji, Mexiku a Polsku.

Pod 5% úrovní OPP se nachází Austrálie a Nový Zéland, 20 % a méně dosahují Kanada, Mexiko, Polsko, Slovensko, Turecko a USA, okolo 25 % ČR, Maďarsko, 35 % EU a 60 % a více Island, Japonsko, Korea, Norsko a Švýcarsko.

Ve většině zemí OECD došlo v roce 2003 ke snížení podílu podpory tržních cen, s výjimkou Nového Zélandu, Norska, Turecka. Existují však značné rozdíly mezi jednotlivými zeměmi. Zatímco v Japonsku a Koreji činil v roce 2003 podíl PTC 90 %, resp. 91 %, v ČR 68 %, v EU 57 %, v Maďarsku 43 %, na Slovensku dosáhl podíl podpor tržních cen pouze 33 %. Jedinou zemí, která vykázala nulovou hodnotu PTC, byla Austrálie.

Nárůst hodnoty ukazatele KNPP v zemích OECD z 1,45 v roce 2002 na 1,46 v roce 2003 signalizuje meziroční nárůst hrubých příjmů zemědělců o 1 %, kdy jejich úroveň je o 46 % vyšší, než by činila při ocenění produkce světovými cenami a bez uplatnění vládních zásahů. Extrémních hodnot ukazatele KNPP bylo v roce 2003 dosaženo ve Švýcarsku (3,86), Norsku (3,62), Islandu a Japonsku (3,28).

Meziroční stagnace ukazatele KNO v zemích OECD signalizuje mírný posun k liberalizaci trhu, rovněž však s velkými rozdíly mezi zeměmi. Zatímco Austrálii s hodnotou ukazatele KNO 1,00 je možno považovat za zemi plně tržně orientovanou, hodnota ukazatele v rozmezí 2,26 - 2,94 (Japonsko, Korea, Norsko, Švýcarsko a Island) signalizuje výraznou úroveň ochranářství jejich agrárních politik. V EU dosáhla hodnota KNO 1,37, v ostatních zemích OECD se pohybovala v rozmezí 1,02 - 1,22.

Podíl podpor obecných služeb na celkových podporách se v ČR meziročně udržel na úrovni 10 % a zůstal pod průměrem zemí OECD (17,7 %). Nižší úrovně bylo dosaženo v EU (8 %), Švýcarsku a Norsku (6 %). Vysokého podílu podpor obecných služeb na celkových podporách bylo dosaženo na Novém Zélandu a v Austrálii (40 %) a v USA (31 %).

Podíl celkových transferů (OCP) na HDP se v roce 2003 v jednotlivých zemích značně odlišoval od průměru OECD (1,19 %). V ČR tento podíl v roce 2003 činil 1,5 %, v EU 1,3 %, v Maďarsku 2,4 % a v Polsku 0,7 %. Extrémně vysoké hodnoty bylo dosaženo např. v Koreji (3,9 %), extrémně nízké hodnoty na Novém Zélandu a v Austrálii (0,3 %).

8.2.4 Odhad spotřebitelských podpor

Hodnota ukazatele odhadu spotřebitelských podpor (% OSP) je výslednicí transferů zemědělcům od spotřebitelů (v důsledku vyšších domácích cen proti cenám zahraničním) a transferů spotřebitelům od daňových poplatníků (např. podpora školního mléka apod.).

V roce 2003 došlo v ČR k poklesu transferů zemědělcům od spotřebitelů formou podpor tržních cen o zhruba 7,5 %. Hodnota ukazatele % OSP se zvýšila z -19 % v roce 2002 na -18 % v roce 2003. Průměrná hodnota % OSP za země OECD se v roce 2003 nezměnila a zůstala na úrovni -24 %. Záporné hodnoty % OSP vyjadřují podpory výrobců spotřebiteli.

Koeficient nominální podpory spotřebitelů (KNPS) v ČR se meziročně snížil z 1,23 na 1,22. Výdaje spotřebitelů byly tedy v ČR v roce 2003 o 22 % vyšší, než kdyby byla jejich celková spotřeba vyjádřena ve světových cenách. V zemích OECD celkem se KNPS snížil z 1,32 na 1,31.

8.3 Posouzení účinnosti podpor do agrárního sektoru

V této kapitole jsou souhrnně hodnoceny všechny podpory, které vyplývají z opatření zemědělské politiky, tzn. podpory poskytované zemědělským podnikům, podnikům navazujících odvětví a spotřebitelům. Opatření zemědělské politiky mají krátkodobé i dlouhodobější dopady (zejména u podpor restrukturalizace a modernizace). Souhrnné posouzení účinnosti podpor do agrárního sektoru se proto týká období 1995 - 2003, v členění na období 1995 - 1997 a 1998 - 2003. Vlastní hodnocení účinnosti zemědělské politiky je provedeno ze tří hledisek:

- hodnocení podle věcného zaměření, alokace a zdrojů podpor;
- hodnocení podle cílů, tzn. jak zemědělská politika napomáhá k plnění dlouhodobých i krátkodobých cílů, které jsou zemědělskou politikou sledovány;
- hodnocení realizace podpor v zemědělství, tzn. hodnocení institucí, mechanizmů poskytování a kontroly využití podpor (viz kap. B2.1 - B2.3).

Hodnocení podle věcného zaměření, alokace a zdrojů podpor

Souhrnný pohled na výdaje zemědělské politiky podle věcného zaměření, alokace a zdrojů podpor poskytuje tab. TB8.3/01.

Z údajů tab. TB8.3/01 a v souladu s ukazateli podpor OECD (tab. TB8.1/02) je zřejmé, že největší část podpor agrárního sektoru si dlouhodobě a trvale udržuje podpora cen zemědělských výrobců prostřednictvím celní ochrany a subvencování vývozu SZIF (SFTR): 57,2 % v průměru let 1995 - 2003, resp. 56,1 % v průměru let 1998 - 2003; v roce 2003 mírně klesl podíl těchto podpor na 54,1 %.

Druhou nejvýznamnější oblast podpor (16,5 % v průměru let 1995 - 2003) představuje podpora cen vstupů investiční i neinvestiční povahy, v nichž mají významnou váhu úlevy na spotřební dani u nafty.

Celkové přímé podpory v průměru let 1995 - 2003 tvoří 15,5 % veškerých podpor, avšak jejich význam v důsledku dynamického růstu podpor mimoprodukčních funkcí zemědělství a kompenzačních plateb od roku 1998 stoupá (19,6 % v průměru let 1998 - 2003 a již 23,5 % v roce 2003). Komoditně vázané přímé podpory za období 1998 - 2003 tvoří pouze kolem 11 % veškerých podpor zemědělství, což signalizuje orientaci zemědělské politiky ČR na důslednější oddělení přímých plateb od produkce.

Jiný pohled na zemědělskou politiku, který vyplývá z údajů tab. TB8.3/01, poskytuje rozdělení veškerých podpor, vyplývajících z uplatňovaných opatření politiky, podle příjemců[108]. Téměř 90 % podpor je dlouhodobě alokováno do sektoru zemědělství; o zbytek se dělí zpracovatelé, obchodníci, a také spotřebitelé.

[108] *Pro zjednodušení se předpokládá, že každá koruna podpor alokovaná např. zemědělským podnikům se skutečně do těchto podniků dostává.*

TB8.3/01 - Rekapitulace podpor podle věcného zaměření a forem (mil. Kč)

Věcné zaměření	Období 1995 - 1997			Období 1998 - 2003			2003		Období 1995 - 2003		
	celkem	ročně	%	celkem	ročně	%	celkem	%	celkem	ročně	%
AGRÁRNÍ SEKTOR A SPOTŘEBITELÉ CELKEM											
A. Podpora cen	38 584	12 861	61,5	122 014	20 336	56,0	21 937	54,1	160 598	17 844	57,2
v tom - zem. výrobců	33 057	11 019	52,7	121 670	20 278	55,8	21 874	53,9	154 726	17 192	55,1
- spotřebitelských	5 527	1 842	8,8	345	57	0,2	63	0,2	5 872	652	2,1
B. Přímé podpory	915	305	1,5	42 721	7 120	19,6	9 544	23,5	43 636	4 848	15,5
C. Subvence vstupů a úlevy plateb	13 319	4 440	21,2	32 969	5 495	15,1	6 125	15,1	46 288	5 143	16,5
D. Obecné služby	9 960	3 320	15,9	20 371	3 395	9,3	2 945	7,3	30 331	3 370	10,8
Celkem	**62 778**	**20 926**	**100,0**	**218 075**	**36 346**	**100,0**	**40 551**	**100,0**	**280 853**	**31 206**	**100,0**
v tom - zemědělství	51 189	17 063	81,5	193 640	32 273	88,8	34 367	84,8	244 829	27 203	87,2
- zprac. průmysl	2 272	757	3,6	13 028	2 171	6,0	3 320	8,2	15 300	1 700	5,4
- obchod	3 790	1 263	6,0	11 063	1 844	5,1	2 801	6,9	14 853	1 650	5,3
- spotřebitelé	5 527	1 842	8,8	345	57	0,2	63	0,2	5 872	652	2,1
v tom - daň. poplatníci výrobcům	27 658	9 219	44,1	106 319	17 720	48,8	21 415	52,8	133 977	14 886	47,7
- spotřebitelé výrobcům	29 593	9 864	47,1	111 412	18 569	51,1	19 073	47,0	141 004	15 667	50,2
- daň. poplatníci spotřebitelům	5 527	1 842	8,8	345	57	0,2	63	0,2	5 872	652	2,1
ZEMĚDĚLSTVÍ - VÝDAJE DAŇOVÝCH POPLATNÍKŮ											
B. Přímé podpory	915	305	4,2	39 027	6 505	47,5	8 523	55,7	39 942	4 438	38,5
v tom - komoditní	1 119	373	5,2	9 408	1 568	11,4	2 034	13,3	10 527	1 170	10,1
- obecné	-204	-68	-0,9	29 619	4 937	36,0	6 489	42,4	29 415	3 268	28,3
C. Subvence vstupů a úlevy plateb	10 721	3 574	49,6	22 830	3 805	27,8	3 826	25,0	33 551	3 728	32,3
v tom - investiční	5 248	1 749	24,3	13 063	2 177	15,9	1 711	11,2	18 311	2 035	17,6
- ostatní	5 473	1 824	25,3	9 767	1 628	11,9	2 115	13,8	15 240	1 693	14,7
D. Obecné služby	9 960	3 320	46,1	20 371	3 395	24,8	2 945	19,3	30 331	3 370	29,2
Celkem	**21 596**	**7 199**	**100,0**	**82 228**	**13 705**	**100,0**	**15 294**	**100,0**	**103 824**	**11 536**	**100,0**

Zpracoval: T. Doucha (VÚZE)

Udaje v tab. TB8.3/01 poskytují také pohled na zdroje veškerých podpor. Za celé období 1995 - 2003 byl poměr mezi podporami výrobcům a obchodníkům ze strany daňových poplatníků a ze strany spotřebitelů vyrovnaný (47,7 % ku 50,2 %). V období 1998 - 2003 se v důsledku rozdílů mezi domácími a světovými cenami (včetně promítnutí kurzových změn) relace mezi těmito dvěma hlavními zdroji mění ve prospěch výdajů spotřebitelů. V roce 2003 však výdaje daňových poplatníků převýšily výdaje spotřebitelů (52,8 % ku 47,0 %). Zbylou část podpor poskytli daňoví poplatníci spotřebitelům (v letech 1999 - 2003 např. podporou školního mléka).

Hodnocení podpor podle cílů zemědělské politiky

Rekapitulace podpor (bez podpor spotřebitelů) podle cílů zemědělské politiky ukazuje tab. TB8.3/02.

TB8.3/02 - Rekapitulace podpor[1)] podle cílů zemědělské politiky (mil. Kč)

Cíle	Období 1995 - 1997			Období 1998 - 2003			2003		Období 1995 - 2003		
	celkem	ročně	%	celkem	ročně	%	celkem	%	celkem	ročně	%
Rozvoj a stabilizace podnikatelské struktury	1 389	463	4,2	5 846	974	5,5	1 163	5,4	7 235	804	5,2
Restrukturalizace a modernizace výroby, zlepšení ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti podniků	12 351	4 117	37,2	25 753	4 292	24,1	3 270	15,2	38 104	4 234	27,2
Zlepšení ekonomické situace podniků (zvýšení, resp. udržení příjmu zemědělců)	6 649	2 216	20,0	40 642	6 774	38,1	10 061	46,8	47 291	5 255	33,8
Zlepšení vztahu zemědělství k životnímu prostředí a venkovu	5 803	1 934	17,5	22 613	3 769	21,2	3 944	18,4	28 416	3 157	20,3
Rozšíření úlohy zemědělství jako producenta obnovitelných zdrojů energie	1 354	451	4,1	10 245	1 707	9,6	2 496	11,6	11 599	1 289	8,3
Přiměřené ceny zdravotně nezávadných potravin	5 639	1 880	17,0	1 565	261	1,5	544	2,5	7 204	800	5,2
Celkem	**33 185**	**11 062**	**100,0**	**106 664**	**17 777**	**100,0**	**21 478**	**100,0**	**139 849**	**15 539**	**100,0**

1) Pouze výdaje daňových poplatníků, tzn. bez podpor spotřebitelů zemědělským výrobcům a bez podpor zemědělců spotřebitelům.
Zpracoval: T. Doucha (VÚZE)

Z hlediska cílů politiky připadá největší podíl podpor na zlepšení ekonomické situace zemědělských podniků: 33,8 % v průměru let 1995 - 2003, 38,1 % za období 1998 - 2003 a dokonce 46,8 % v roce 2003, což potvrzuje sílící orientaci zemědělské politiky na stabilizační opatření zejména v obdobích katastrofických výskytů povodní, sucha apod. Druhý největší podíl podpor připadá na modernizaci a restrukturalizaci zemědělských podniků, což je v souladu s hlavními záměry agrární politiky (27,2 % za období 1995 - 2003, avšak pouze 15,2 % v roce 2003).

Pro budoucí zaměření zemědělství ČR je významný podíl podpor do oblasti životního prostředí. Při zahrnutí podpor za údržbu krajiny v méně příznivých oblastech se podpory v tomto směru umísťují na třetím místě s průměrným podílem kolem 20 % v období 1995 - 2003.

Realizace cíle „Rozvoj a stabilizace podnikatelské struktury" se projevila v dynamice podílu jednotlivých podnikatelských forem na zemědělské půdě ČR. Podíl podniků fyzických osob na zemědělské půdě zůstal od roku 1995 prakticky stabilizován, dynamicky se zvýšil podíl obchodních společností při současném výrazném poklesu podílu družstev.

Na realizaci cíle „Restrukturalizace a modernizace výroby, zlepšení ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti podniků" lze přímo či nepřímo usuzovat z následujících údajů:

a) Změny struktury rostlinné a živočišné výroby (index 2003/1994): Změna podílu na hrubé zemědělské produkci[109] ve s. c. 1989: RV 94,2, ŽV 104,6. Stupeň zornění 97,2. Podíl na osevní ploše: obiloviny 106,0; luskoviny 52,8; řepka 160,7; cukrovka 102,6; brambory 56,9; zelenina 42,7. Změna stavů zvířat: skot celkem 68,2, z toho krávy 71,1; prasata celkem 73,1, z toho prasnice 87,2. Strukturální změny ve sledovaném období se proti prvním rokům reformy zvolnily. Stupeň zornění se od počátku devadesátých let podstatně nezměnil (pokles o 3,4 procentního bodu). Relativně vysoký podíl na celkové osevní ploše si udržují obiloviny, zatímco plocha brambor, konzumní zeleniny a luskovin dále poklesla. Plochy řepky se ve sledovaném období značně zvýšily. Významný je pokles celkových stavů skotu a krav; snížil se i celkový stav prasat. Ve struktuře stáda skotu se rychle rozvíjí kategorie krav bez tržní produkce mléka (v roce 2003 asi 126,6 tis. ks). Relace mezi rostlinnou a živočišnou produkcí (ve stálých cenách) se ve sledovaném období mírně změnila ve prospěch živočišné produkce.

b) Došlo ke zvýšení výkonnosti zemědělství, měřené ukazatelem hrubé zemědělské produkce (v cenách roku 1989) na jednoho pracovníka v zemědělské prvovýrobě: z hodnoty 203,8 tis. Kč v roce 1989 se zvýšila na 463,6 tis. Kč v roce 2003, tj. téměř 2,3krát.

c) Konkurenceschopnost ve vztahu k daným podmínkám světového trhu se nadále trvaleji prosazuje zejména u obilovin (pšenice, ječmen) a řepky.

Na zajištění cíle „Zlepšení ekonomické situace zemědělských podniků" bylo přímo vynaloženo v ročním průměru za období 1995 - 2003 celkem 5,3 mld. Kč, avšak za období 1998 - 2003 celkem 6,8 mld. Kč ročně a v roce 2003 zhruba 10,1 mld. Kč. Byly tak mj. zmírněny ekonomické dopady nepříznivých cenových relací mezi zemědělskými výrobky a vstupy do zemědělství (cenový index 2003/1993: ceny zemědělských výrobců 119,3; ceny vstupů 141,3), v období 1998 - 2003 pak i dopady nepříznivého vývoje počasí.

Na zlepšení vztahu zemědělství k životnímu prostředí a venkovu se nejvíce podílel nedostatek finančních prostředků zemědělských podniků na nákup intenzifikačních vstupů. Spotřeba průmyslových hnojiv z 223 kg č. ž./ha v roce 1989 klesla v roce 1994 na 81 kg č. ž./ha, v roce 1999 dokonce na 66 kg č. ž./ha. V roce 2003 došlo ke zvýšení spotřeby průmyslových hnojiv na necelých 80 kg č. ž./ha (76 kg č. ž/ha v roce 2000).

Realizace cíle „Rozšíření úlohy zemědělství jako producenta obnovitelných zdrojů energie" byla bezprostředně zaměřena především na podporu výroby bionafty. Se státní podporou byly nově vybudovány kapacity na zpracování 200 tis. t řepky ročně, které však zatím nejsou plně využívány. Podíl směsného paliva (bionafty) na celkové spotřebě nafty v roce 2003 dosáhl 7 % (proti 9,7 % v roce 2000).

Zemědělská politika byla zaměřena i na podporu spotřebitelů. Cíl „Přiměřené ceny zdravotně nezávadných potravin" byl podpořen především relativně velmi nízkou celní ochranou domácích výrobců (např. ve srovnání s EU zhruba 2,5krát nižší). Ve sledovaném období byl růst spotřebitelských cen potravin a nealkoholických nápojů pomalejší (index 2003/1993: 138,5) než vývoj CPI (174,4). V důsledku specifických opatření politiky (např. zajišťování monitoringu cizorodých látek, podpora testování na BSE v chovu skotu apod.) se zlepšila i kontrola zdravotní nezávadnosti potravin.

9 Příprava na vstup do EU

9.1 Institucionální příprava

Na základě rozhodnutí MZe a Řídícího výboru pro ustavení platební agentury bylo rozhodnuto zajistit sloučení dvou dosavadních platebních agentur (SZIF a APA+SAPARD) do jedné platební agentury SZIF. Vzhledem k nutnosti pokrýt všechny funkce platební agentury a zajistit její implementaci do stávající datové platformy, vznikl ze strany EU požadavek zavedení ekonomického informační systému (EKIS), nezbytného pro akreditaci SZIF na platební agenturu a následně i pro zajištění realizace SZP.

Současně bylo zřízeno 7 nových územních pracovišť (odbory SZIF pro daný region), která budou přímo řídit 63 regionálních pracovišť (RPF) ve vybraných okresech. Na tato pracoviště byly delegovány pravomoci k technicko-organizačnímu řízení a ke kontrolám poskytovaných dotací minimálně dvěma pracovníky (systém „čtyř očí") příslušných RPF. K zabezpečení úkolů pro plošné poskytování podpor, především pro příjem žádostí, formální kontroly a fyzické kontroly u žadatelů a příjemců podpor, byla v roce 2003 dobudována RPF, která vznikla již v roce 2002. Tato pracoviště byla pověřena dalšími úkoly, zejména prověřováním přidělování a přijímání žádostí o převody přidělených mléčných kvót, kontrolami měsíčních hlášení od producentů mléka, kontrolou a inventarizací majetku SZIF (zásob pšenice a řepky), uskladněného u více než 60 smluvních skladovatelů apod.

9.2 Vztahy s EU

9.2.1 Příprava rezortu zemědělství na vstup do EU

V ČR v roce 2003 pokračovala intenzivní příprava na zavádění prvků SZP tak, aby v okamžiku vstupu byly plně funkční všechny tržní organizace (obiloviny, olejniny, cukr, mléko), stejně jako implementovány všechny směrnice od bezpečnosti potravin přes welfare zvířat až po ochranu životního prostředí.

[109] *Údaje o hrubé zemědělské produkci za rok 2003 jsou předběžné.*

Česká republika měla podle EK určité časové zpoždění v oblasti zavádění nových veterinárních předpisů a v oblasti modernizace zpracovatelských podniků. Pozitivní je schválení novely veterinárního zákona č. 131/2003 Sb., s účinností od 1. 7. 2003, který je v souladu s právem ES. V návaznosti na tento zákon proběhlo v období od 1. 7. 2003 do 31. 12. 2003 zaregistrování potravinářských zpracovatelských závodů.

V roce 2003 proběhlo v ČR několik kontrolních misí EK DG (SANCO), které byly zaměřeny mimo jiné na welfare zvířat, zpracovatelské potravinářské podniky, ochranu veřejného zdraví a bezpečnost potravin. Zjištěné nedostatky ČR urychleně odstraňovala.

ČR předala EK Národní plán modernizace potravinářských podniků ČR, ve kterém se plně hlásí k principům bezpečnosti potravin, zejména ve vztahu k podmínkám veřejného zdraví v podnicích pro zpracování surovin živočišného původu. ČR též potvrdila svůj závazek, že všechny výrobky z podniků s režimem přechodného období budou moci být prodávány pouze na domácím trhu a budou zřetelně označeny speciální značkou.

V rámci přípravy ČR na vstup do EU byl vládou ČR v roce 1998 přijat strategický dokument Národní program přípravy České republiky na členství v Evropské unii. Tento dokument byl každoročně aktualizován s ohledem na postup příprav a výsledky screeningů acquis. V roce 2002 byl tento dokument nahrazen dokumentem Souhrn zbývajících úkolů ČR pro vstup do EU, jehož poslední vyhodnocení a aktualizace byla schválena usnesením vlády ČR č. 709 ze dne 9. července 2003 k Informaci o plnění úkolů uvedených v Souhrnu zbývajících úkolů ČR pro vstup do EU a o jeho další aktualizaci. Od podzimu 2003 se plnění úkolů vyplývajících ze Souhrnu prověřovalo v pravidelných dvoutýdenních, později v týdenních intervalech na Operativní poradě ministra.

V návaznosti na Souhrn zbývajících úkolů byla vládě ČR předložena Implementační strategie za kapitoly Zemědělství a Rybolov v aktualizované verzi k 31. 5. 2003, schválená usnesením vlády č. 688/2003 Sb., ze dne 9. července 2003, která zpřesňuje jednotlivé implementační úkoly tak, aby byl zajištěn úspěšný postup při přípravách na vstup do EU. V roce 2003 byla Implementační strategie, která vychází z úkolů vlády a zabývá se problematikou, přímo se týkající implementace acquis v oblasti zemědělství, aktualizována.

9.2.2 Začlenění Ministerstva zemědělství ČR do rozhodovacího procesu EU

Od podpisu Smlouvy o přistoupení ČR k EU dne 16. 4. 2003 měli zástupci MZe nominovaní do pracovních orgánů Evropské komise a Rady EU možnost účastnit se jako pozorovatelé příslušných jednání. V předvstupní fázi bylo důležité navázat kontakty, jež jsou základem pro efektivní komunikaci v rámci EU-25 a poznat prostředí, ve kterém bude ČR po vstupu do EU spolu s ostatními členy Společenství svými hlasy ovlivňovat vývoj v budoucí Evropě.

V roce 2003 byla zahájena činnost Rezortní koordinační skupiny (RKS), jejímž prostřednictvím komunikují jednotlivé útvary a organizace MZe a rezort jako celek s institucemi EU. Stanoviska prezentovaná na půdě institucí EU jsou připravována nominovanými pracovníky, kterých bylo za rezort MZe k závěru roku 2003 celkem 169. Ti jsou při zpracovávání pozice povinni projednat návrh stanoviska s příslušnými odbornými útvary MZe a útvary relevantních organizací (SVS, SRS, SZIF, ÚKZÚZ, SZPI, ÚSKVBL, VÚZE), členy komoditních rad, svazy výrobců a zpracovatelů, Stálou Misí Brusel a podle potřeby i dalšími organizacemi, včetně jiných rezortů.

Zemědělství, které představuje nejobsáhlejší vnitřní politiku v rámci EU, je charakteristické největším počtem pracovních orgánů na různých úrovních institucí EU. Koncem roku 2003 bylo MZe hlavním gestorem celkem 102 pracovních skupin/výborů Rady EU, jež zasedají v různých časových intervalech (některé z nich i 2x týdně), a vedlo v evidenci celkem 92 různých pracovních orgánů Evropské komise, jejichž jednání se zástupci ČR pravidelně účastní.

9.3 Strukturální politika a rozvoj venkova

9.3.1 Operační program „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“

Operační program „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“ (OP Zemědělství) je programový dokument, který představuje základní koncepční rámec připravený MZe pro čerpání prostředků strukturálních fondů pro české zemědělství a venkov v období po přistoupení ČR k EU. OP Zemědělství představuje pro ČR rozpracování 5. prioritní osy Rámce podpory Společenství na období let 2004 - 2006.

Cílem OP Zemědělství je adaptovat české zemědělství na evropský model. V souvislosti s jeho realizací je očekáváno především zvýšení konkurenceschopnosti zemědělské a lesnické výroby a zvýšení zaměstnanosti na venkově. Sledovány jsou také obecné cíle týkající se zachování životního prostředí a zajištění trvale udržitelného rozvoje venkova.

Spolufinancování projektů realizovaných v rámci OP Zemědělství je ze strany Evropské unie zajištěno z orientační sekce Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EAGGF) a z Finančního nástroje pro usměrňování rybolovu (FIFG).

Proces přípravy OP Zemědělství v roce 2003 pokročil do své závěrečné fáze. Zásadní význam pro celkovou podobu dokumentu měly zejména připomínky ex-ante hodnotitele, zpracovatele hodnocení vlivů programu na životní prostředí, Regionálních rad, expertů v rámci twinnigového projektu „Příprava struktur pro SZP a EAGGF včetně integrovaného rozvoje venkova“ a připomínky EK.

Návrh OP Zemědělství byl projednán a schválen vládou dne 22. ledna 2003. OP Zemědělství spolu s Programovým dodatkem byl odeslán EK 4. března 2003 a MZe obdrželo 16. května 2003 dopis, kterým EK přijala program k negociacím s cílem vytvořit finální verzi OP, která bude Evropskou komisí přijata. Již v tomto dopise bylo několik připomínek k obsahu OP, které byly obratem vypořádány.

V červnu 2003 zaslala EK negociační mandát k Národnímu rozvojovému plánu a k vyjednávání Rámce podpory Společenství. V rámci negociačního mandátu byly rovněž uvedeny připomínky k jednotlivým programovým dokumentům a dále připomínky, které se týkaly částí textu Národního rozvojového plánu spojených se sektorem zemědělství. Od července do září 2003 proběhla tři kola technických negociací k Národnímu rozvojovému plánu a Rámci podpory Společenství, při kterých byly vypořádávány připomínky EK z mandátu včetně připomínek k OP Zemědělství.

Od září 2003 probíhaly oficiální technické konzultace k OP Zemědělství a koncem listopadu 2003 byl upravený program zaslán EK. Následně prošel dokument v průběhu prosince 2003 vnitřním připomínkovým řízením v rámci EK a byl dokončen podle zaslaných připomínek dne 19. prosince 2003. V lednu 2004 však zaslala EK dodatečnou připomínku, která se týkala oblasti životního prostředí a byla do konečné verze programu zapracována. V současnosti je očekáváno písemné vyjádření EK o předběžném schválení OP Zemědělství.

9.3.2 Horizontální plán rozvoje venkova ČR na období 2004 - 2006

Programový dokument „Horizontální plán rozvoje venkova ČR na období 2004 - 2006“ (HRDP) představuje základní koncepční rámec připravený MZe pro období po přistoupení ČR k EU, kterým je řešena zejména problematika rozvoje zemědělství, venkova a jeho přírodních zdrojů a který je financován výhradně z veřejných zdrojů. Cílem tohoto programového dokumentu je zejména zmírnit rozdíly v rentabilitě podniků v méně příznivých oblastech, které vyplývají z rozdílných přírodních podmínek, zlepšit věkovou strukturu zemědělců, prohloubit provázání zemědělství s vodním hospodářstvím, zlepšit kvalitu zemědělské půdy, zachovat a rozvíjet biodiverzitu a udržet vzhled kulturní krajiny na celém zemědělském půdním fondu ČR. Opatření v rámci tohoto programového dokumentu jsou spolufinancována ze strany EU ze záruční sekce EAGGF.

Proces přípravy HRDP v roce 2003 pokročil do své závěrečné fáze. Zásadní význam pro celkovou podobu dokumentu měly zejména připomínky institucí, jako v případě OP Zemědělství. Návrh HRDP byl projednán a schválen vládou dne 9. července 2003. HRDP byl dne 11. července 2003 odeslán na EK a MZe obdrželo 12. srpna 2003 dopis, kterým EK přijala programový dokument HRDP k negociacím s cílem vytvořit jeho finální verzi, která bude EK přijata.

Od září 2003 probíhaly oficiální technické konzultace k HRDP a koncem listopadu 2003 byl upravený programový dokument zaslán EK. Následně prošel dokument v průběhu prosince 2003 vnitřním připomínkovým řízením v rámci EK a byl dokončen dle zaslaných připomínek dne 19. prosince 2003. V lednu 2004 však zaslala EK dodatečnou připomínku společnou pro HRDP a OP Zemědělství, která se týkala oblasti životního prostředí. Tato připomínka byla zapracována pouze do konečné verze OP Zemědělství.

9.4 Program SAPARD

Čtvrté kolo příjmu žádostí o podporu z programu SAPARD se týkalo opatření 2.3 Metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a k uchování krajiny. Bylo jako osmé z celkových devíti akreditováno dne 19. února 2003. Příjem žádostí v rámci tohoto opatření probíhal v období od 3. do 28. února 2003 na vybraných regionálních pracovištích Agentury Sapard (AS). Toto opatření se vztahovalo na pět vybraných rozdílných pilotních oblastí - CHKO Bílé Karpaty, CHKO Blaník, CHKO Poodří, CHKO Litovelské Pomoraví a CHKO Moravský kras. Jeho hlavním cílem bylo získat dostatečné zkušenosti pro přípravu budoucího Národního zemědělsko-ekologického programu. Realizace projektů v pilotních oblastech zároveň přispěje ke zvýšení a uchování hodnoty životního prostředí a přírody.

Zájemci se mohli přihlásit k jednotlivým dohodám (způsobům hospodaření), které byly pro jednotlivé oblasti navrženy v Plánu rozvoje zemědělství a venkova. Výběrová komise zasedala dne 26. března 2003 a doporučila k podpisu generálnímu řediteli AS všech 29 předložených projektů zahrnující území 1 565,1 ha. Žadatelé následně podepsali smlouvy se čtyřletým závazkem hospodaření. Celková požadovaná částka za 4 roky činí 21 598 076 Kč.

Od 9. do 30. dubna 2003 proběhlo páté a poslední kolo příjmu žádostí o podporu z programu SAPARD. Zaměřilo se převážně na menší projekty s dobou ukončení do konce roku 2005. Toto kolo se již týkalo pouze „zemědělských“ opatření (opatření 1.1, 1.2., 1.3 a 1.4), neboť finanční prostředky určené na „venkovská“ opatření 2.1 a 2.2 se vyčerpaly v rámci 3. (povodňového) kola.

V posledním kole přijali pracovníci sedmi regionálních pracovišť AS celkem 951 žádostí. Celková požadovaná finanční částka činila 2 122 303 638 Kč. Bylo zaevidováno 263 projektů na opatření 1.1, 268 projektů na opatření 1.2, 188 projektů na opatření 1.3 a 232 projektů na opatření 1.4.

Národní výběrová komise pro SAPARD zasedala dne 20. srpna 2003 a doporučila ke schválení generálnímu řediteli Agentury SAPARD 506 žádostí v celkovém objemu finanční podpory 1 067 154 289 Kč.

V průběhu roku 2003 proběhlo celkem pět kol příjmu projektů na poslední z devíti opatření programu SAPARD - opatření 3.1 Zlepšování profesního vzdělávání. Zájemci o uskutečnění vzdělávacích akcí se mohli hlásit do registru vzdělávacích subjektů k vybraným tématům vzdělávání, a to v obdobích od 7. do 22. dubna 2003, od 26. května do 6. června 2003, od 8. do 24. července 2003, od 10. do 17. září 2003 a od 13. do 20. října 2003.

Do registru vzdělávacích subjektů bylo zaevidováno celkem 100 subjektů (některé další žádosti musely být zamítnuty z důvodu neoprávněnosti ke vzdělávací činnosti). V 5 kolech bylo vyhlášeno celkem 72 témat (některá opakovaně). K vyhlášeným tématům se přihlásilo celkem 593 zájemců, kteří byli pozváni k účasti na výběrovém řízení. Účastníci podali celkem 141 projektů k 51 tématům. K hodnocení ve výběrové komisi postoupilo celkem 37 témat (podané min. 3 projekty). U 35 témat komise vybrala vítěze (u 2 témat měly všechny podané projekty administrativní nedostatky), z nichž jeden odstoupil (další v pořadí nedosáhli dostatečného počtu bodů v technickém hodnocení, aby ho nahradili). Celkem tak bylo uzavřeno 34 smluv v celkové částce 23 641 256 Kč.

V roce 2003 bylo v rámci programu SAPARD proplaceno celkem 604 projektů v celkovém objemu finanční podpory 1 537 308 796 Kč.

TB9.4/01 - Počet projektů podle opatření schválených generálním ředitelem Agentury SAPARD

TB9.4/01 - Počet projektů podle opatření schválených generálním ředitelem Agentury SAPARD

Opatření	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	3.2	Celkem
Proplaceno projektů	136	101	39	167	100	59	0	2	604
Proplaceno Kč	314 909 251	327 099 070	48 494 703	333 627 480	336 301 934	176 754 803	0	121 555	1 537 308 796

Pramen: MZe - odbor Řídící orgán OP
Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

10 Nevládní stavovské organizace v agrárním sektoru

10.1 Agrární komora ČR

Agrární komora ČR (AK ČR, Komora) sdružuje podle zákona č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, podnikatele všech forem vlastnictví v zemědělství, lesnictví a potravinářství na principu dobrovolného členství. Členskou základnu tvoří 59 okresních agrárních komor, 13 regionálních agrárních komor a 26 členských svazů, což představuje celkem 102 995 zaměstnanců a 390 193 vlastníků zemědělské půdy.

V roce 2003 se AK ČR zaměřila především na přípravu členstva na vstup do EU. Zejména se věnovala systému plateb a podpůrných programů, otázkám řešení finanční krize v zemědělství a některým stěžejním právním normám. K přípravě členstva na vstup proběhly desítky odborných seminářů. Byla vyškolena řada členů z okresů a členských společenstev nápomocných při zpracování příslušných projektů.

Komora zpracovala metodiku kvantifikace dopadů sucha na ekonomiku podniku s využitím statistických výkazů o sklizni tak, aby pomoc získaly nejpostiženější podniky. Zřídila linku pomoci pro poškozené podniky, především z hlediska zabezpečení potřeby objemových a jadrných krmiv.

Komora také připravila petici k úpravě metodiky nezbytných opatření při výskytu BSE.

V rámci zahraničních styků se činnost Komory soustřeďovala především na aktivity v evropských nevládních agrárních organizacích a na přípravu společných pravidelných jednání agrárních komor zemí Visegrádské čtyřky. Prezident AK ČR se pravidelně zúčastňoval schůzí představenstev COPA (kde je Komora do 30. 4. 2004 asociovaným členem) a CEA (kde je řádným členem). Společně s odbornými členskými společenstvy vysílala zástupce do pracovních skupin COPA/COGECA a do poradních výborů Evropské komise.

V rámci běžné operativní činnosti byla prosazena řada opatření ve prospěch zlepšení podnikatelského prostředí, tržní situace a důchodové pozice v zemědělství.

Komora je členem Podnikatelské a zaměstnavatelské rady, která se během roku scházela k aktuálním problémům a společné koordinaci činností. Při této radě byly ustaveny společné pracovní skupiny.

Pracovaly stálé komise představenstva AK ČR pro chov skotu, dále komise ekonomická, komise pro školství a vzdělávání a pro životní prostředí. Intenzivně pracovala skupina při přípravě zákona k ochraně přírody a krajiny. V rámci projektu Hospodářské komory ČR bylo v rámci administrativního ústředí AK ČR Praha založeno oborové informační místo pro podnikatele.

V září 2003 byla uspořádána konference k 10. výročí založení Komory, kde byly předány pamětní medaile zakládajícím členům a osobám, které se zasloužily o její rozvoj.

Adresa a spojení na AK ČR: úřad - Štěpánská 63, 110 00 Praha 1, tel.: 224 215 946, fax: 224 215 944, e-mail: sekakcr@volny.cz, Internet: http://www.agrocr.cz.

10.2 Potravinářská komora ČR

Potravinářská komora ČR (PK ČR) reprezentuje na základě zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách, formou sdružení právnických osob, zájmy podnikatelů z oboru výroby potravin a zpracování zemědělské produkce vůči orgánům státní správy a orgánům a organizacím Evropské unie. Podnikatelské subjekty mohou být v PK ČR zastoupeny přímo nebo prostřednictvím profesních svazů. PK ČR je profesní organizací poskytující svým členům podporu ve všech oblastech dotýkajících se jejich zájmů, kterými jsou zejména, ale ne výlučně, potravinové předpisy, obchodní a průmyslová politika, problematika ochrany životního prostředí a rozšiřování EU.

PK ČR poskytuje komplexní servis pro potravinářský průmysl, jehož součástí je zejména:

- poradenství pro státní instituce a podpora pro společnosti při implementaci acquis communitaire;
- přenos informací z Evropské unie;
- pomoc tuzemským výrobcům při řešení praktických problémů jako je značení potravin, bezpečnost potravin, hygiena, kódy správné výrobní a hygienické praxe, IPPC, HACCP, ISO;
- podpora při získávání národních a EU grantů a projektů, aktivní pomoc při přípravě žádostí;
- vypracování sektorové analýzy potravinářského průmyslu, definování investičních potřeb pro potravinářský průmysl, průzkum společného trhu aj.

V roce 2002 a 2003 byly na základě iniciativy PK ČR realizovány podpůrné programy ve prospěch rozvoje potravinářského průmyslu, a to jak v rámci MZe, tak agentury SAPARD, a byly upraveny existující, ale nedostatečně využívané programy PGRLF. Všechny projekty byly zaměřeny na zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu z pohledu plnění veterinárních a hygienických požadavků právní povahy a technologických inovací.

Od roku 2003 se PK ČR zaměřuje na přípravu projektů potravinářského průmyslu v rámci programů podporovaných z fondů EU a zabezpečení možnosti jejich využití pro české zpracovatele.

PK ČR je přidruženým členem Konfederace potravinářského a nápojového průmyslu EU (CIAA) se sídlem v Bruselu a rozvíjí rozsáhlé kontakty s partnerskými potravinářskými federacemi v členských i kandidátských zemích EU. Od roku 2003 je rovněž členem Hospodářské komory ČR.

Na základě uzavřených rámcových smluv je PK ČR partnerem ministerstva zemědělství, zdravotnictví a životního prostředí, úzce spolupracuje rovněž s ministerstvy zahraničních věcí, průmyslu a obchodu a práce a sociálních věcí, je zastoupena v národním monitorovacím výboru pro SAPARD a v jeho regionálních monitorovacích podvýborech, dále pak v koordinační skupině pro bezpečnost potravin a národní diskusní skupině pro podporu podnikání.

Adresa a spojení na PK ČR: Potravinářská komora České republiky, Federace výrobců potravin, nápojů a zpracovatelů zemědělské produkce, Areál Klimacentrum, a. s., Počernická 96/272, 108 03 Praha 10, tel./fax: 296 411 187, e-mail: foodnet@foodnet.cz, Internet: www.foodnet.cz.

10.3 Zemědělský svaz České republiky

Zemědělský svaz České republiky (ZS ČR) byl ustaven na mimořádné konferenci Svazu zemědělských družstev a společností v roce 2001. ZS ČR je podnikatelským a zaměstnavatelským svazem registrovaným podle zákona č. 83/1990 Sb. a je otevřen právnickým i fyzickým osobám. Svaz má nyní 1 028 členů obhospodařujících 1,3 mil. ha zemědělské půdy, což je cca 48 % zemědělské půdy právnických osob dle evidence půdních bloků.

Podle základních svazových dokumentů (programové zaměření činnosti a usnesení konference) ZS ČR především plní funkce v produkčním směru, podílí se na obhajobě pozice českého zemědělství v souvislosti se vstupem ČR do EU a dále plní veškeré funkce související s tím, že je svazem zaměstnavatelů. Svaz nadále podporuje družstevní formy podnikání v zemědělství. Podílí se na vypracování nové právní úpravy družstva v rámci Obchodního zákoníku, družstevní legislativy v rámci Mezinárodního družstevního svazu. ZS ČR podporuje sdružování zemědělců do odbytových družstev i jejich organizaci v celostátní družstvo družstev v členění podle rozhodujících komodit.

S tím, jak se do popředí dostává problematika agrárního trhu, hospodářské soutěže a ekonomického přežití v evropských integračních strukturách, programové zaměření ZS ČR klade důraz na zapojení se do evropských tržních struktur při zohlednění národních zájmů a uplatnění rovnoprávnosti všech forem vlastnictví a velikosti podniků. Hlavním úkolem ZS ČR je prosazovat existenční zájmy svých členských organizací, analyzovat agrární politiku a vyhovět novým podmínkám kladeným na zemědělské podnikatele na evropském trhu. Zaměření ZS ČR a formy práce se přizpůsobují i standardům evropských centrál nevládních organizací zemědělců.

ZS ČR své cíle prosazuje ve spolupráci s Agrární komorou ČR, jejíž je členským společenstvem. ZS ČR je členem Konfederace evropského zemědělství (CEA), Mezinárodního družstevního svazu (ICA) a jeho Zemědělské organizace (ICAO). ZS ČR je asociovaným členem COPA/COGECA.

Adresa a další spojení na ZS ČR: Hybernská 38, 110 00 Praha 1, tel.: 224 225 730, fax: 224 225 521, e-mail: aacr@zemsvazpraha.cz, Internet: http://www.zemsvazpraha.cz.

10.4 Asociace soukromého zemědělství ČR[110]

Česká republika a s ní i české zemědělství stojí na prahu Evropské unie. Hodnotíme-li uplynulý rok činnosti Asociace soukromého zemědělství (ASZ ČR, Asociace), nutno tak učinit právě v souvislosti s touto událostí. Většina aktivit ASZ ČR byla totiž více či méně se vstupem do EU, či s vyjednáváním o jeho podmínkách, velmi těsně spojena.

ASZ ČR iniciovala jednání a následné vypracování smlouvy upravující srážkový systém při nákupu sladovnického ječmene. Ve prospěch členů ASZ ČR byla s francouzským majitelem Obchodních sladoven dohodnuta korektní pravidla o nákupu ječmene v dalších letech.

Druhou významnou komoditou, u níž ASZ ČR sehrála podstatnou úlohu, byla cukrová řepa. Z iniciativy ASZ ČR byl ústavním soudem jako protizákonný zrušen tzv. cukerní pořádek. Tento zákon za výrazné podpory zahraničních cukrovarnických společností směřoval k téměř roční lhůtě splatnosti za dodanou cukrovku, představoval diktát z hlediska znění uzavíraných kupních smluv, ale umožňoval např. i případné jednostranné uzavření cukrovaru (viz příklad Modřan). ASZ ČR se podařilo dojednat pokračování v dodávkách cukrové řepy do nezávislých českých cukrovarů a zejména iniciovat zrušení nepřijatelného cukerního pořádku, a tak dále pokračovat v pěstování cukrové řepy. ASZ ČR při návrhu nového cukerního pořádku důsledně prosazovala zásadní princip prvotního rozdělení cukerní kvóty mezi cukrovary prostřednictvím pěstitelů cukrové řepy. Cílem ASZ ČR bylo dosažení rovnoprávného postavení pěstitelů vůči cukrovarům. Nový cukerný pořádek však opět posílil postavení cukrovarů vůči zemědělcům, nicméně ale alespoň brání likvidaci cukrové řepy v tradičních pěstitelských oblastech.

Komoditou, která má pro většinu zemědělců zásadní význam, je potravinářská pšenice. ASZ ČR počátkem roku 2003 iniciovala jednání ve prospěch zavedení standardního evropského systému výkupu obilovin, zejména z hlediska zatřiďování jednotlivých dodávek do kvalitativních tříd a následné tvorby ceny. Běžná je situace, že z důvodu chybějících několika gramů do požadované hektolitrové hmotnosti, je pšenice vykoupena jako krmná a následně pak je výkupními organizacemi po přečištění a úpravách hmotnosti prodána jako pšenice potravinářská. Tento postup připravuje české zemědělce každoročně o stamilionové částky. ASZ ČR je přesvědčena, že tento systém musí být bezpodmínečně změněn a na českém trhu musí platit běžná pravidla EU.

Činnost ASZ ČR byla rovněž ovlivněna parlamentními volbami a příchodem nového vedení na MZe. Možno konstatovat, že přes řadu odlišných názorů na řešení konkrétních záležitostí byla s vedením MZe navázána korektní spolupráce.

Došlo také k prohloubení institucionální spolupráce ASZ ČR s evropskými řídícími strukturami, a to jak na úrovni nevládních organizací, tak i v rámci samotného vyjednávacího procesu.

Při oficiálních setkáních s významnými politickými představiteli, např. s premiérem české vlády a s hlavním vyjednávačem, se zástupci EU v ČR a evropským komisařem, hájila ASZ ČR názor, že čeští zemědělci musí mít srovnatelné podmínky se svými kolegy z EU, ale zároveň zdůrazňovala, že zemědělství musí projít významnou strukturální změnou, aby se mohlo přiblížit evropskému modelu zemědělství. Zároveň ASZ ČR trvá na principu státní podpory v zemědělství, která by měla být srovnatelná s úrovní podpor v EU 15. Systém podpor však musí být strukturován tak, aby se existující problémy systémově řešily a ne v lepším případě pouze odsouvaly či dokonce prohlubovaly (viz komodita mléko).

V rámci připravované koncepce rozvoje zemědělství, která počítá s principiálním řešením existujících těžkostí, je ASZ ČR připravena podpořit takovouto strategii. Členové ASZ ČR ve většině případů již nezbytnou restrukturalizaci provedli a jsou připraveni i na další změny. ASZ ČR zdůrazňuje potřebu vytvořit takový systém podpor, který umožní českým zemědělcům dosáhnout především na investiční podpory, ať již v rámci úplné bonifikace tzv. bezúročných půjček, prostřednictvím nových

[110] *Při redakčních úpravách byl text zkrácen, ale z obsahového hlediska zůstaly formulace ve znění podkladu dodaného ASZ ČR (týká se zejména komoditní problematiky, kde byla ponechána zvolená argumentace).*

investičních programů nebo ve smyslu vytvoření takových zákonných podmínek, které umožní českým zemědělcům dosáhnout na další půdu. ASZ ČR se poměrně úspěšně angažovala při přípravě novely zákona k privatizaci státní půdy.

Integraci ASZ ČR do různých mezinárodních struktur rovněž úspěšně pokračovala. Od srpna 2003 je ASZ ČR asociovaným členem COPA a pravidelně se zúčastňuje všech jejích významných akcí v Bruselu.

Aktivní roli ASZ ČR sehrála i v bývalé Středoevropské radě rolníků, která byla z iniciativy Asociace na březnovém jednání v Praze přetvořena v tzv. „Radu rodinných farem" a rozšířena o představitele sedláků ze Slovinska, Estonska a Litvy. Tato nová platforma, které ASZ ČR od roku 2004 předsedá, sehrála významnou roli při nominaci dvou viceprezidentů COPA z řad nově přistupujících zemí.

Rovněž reprezentační kancelář ASZ ČR v Bruselu, jež je průběžně využívána pro navazování zahraničních kontaktů s významnými představiteli nevládních organizací, podstatnou měrou přispěla k posílení pozic ASZ ČR v rámci EU.

Pokud se týče vnitřního fungování ASZ ČR a jejích orgánů, lze konstatovat, že se zaběhl určitý běžný standard, kdy Předsednictvo se schází pravidelně ve třítýdenním cyklu. Organizačně se ASZ ČR opírá o činnost kanceláře, která se v minulém období zasloužila o další zlepšení přenosu informací z centra do regionů ať již prostřednictvím odborného časopisu „Zemědělec", nebo prostřednictvím elektronické pošty či vlastní internetové stránky. Úspěšně funguje program Česká farma, kde je již zapojeno téměř 98 firem.

Asociace ve spolupráci s představiteli výzkumné základny uspořádala v regionech více než 20 seminářů k problematice SZP a významným způsobem tak posílila informovanost členů.

Pokročila akce ve prospěch vybudování pomníku obětem kolektivizace a souběžně probíhala jednání nutná k vydání stavebního povolení.

I v roce 2003 uspořádala ASZ ČR soutěž „Farma roku". Tentokrát komise vybírala ze šestnácti farem nominovaných svými regionálními asociacemi. Vítězem se stala rodinná farma Dobrovolných z regionální ASZ ČR Třebíč, specializovaná na rostlinnou výrobu, chov koz a ovcí a na výrobu bioproduktů.

Byla rovněž schválena zpráva o činnosti ASZ ČR za rok 2003 a vysloven souhlas s navrženým plánem činnosti na další období. Tento plán mj. vyjadřuje především podporu těm programům, které směřují k restrukturalizaci zemědělství, a dále programům umožňujícím přístup podnikatelské formy soukromě hospodařících rolníků k investicím včetně nákupu půdy.

Plénum V. Valné hromady mj. dále uložilo předsednictvu ASZ ČR úkol zpracovat materiál, který bude použitelný jako podklad pro informování členské základny o důsledcích vstupu ČR do EU na české zemědělství. Valná hromada odmítá jako zcela nepřijatelné praxi neustálého oddalování plateb za realizovanou produkci (týká se zejména cukrové řepy, sladovnického ječmene, pšenice, ale i jiných komodit) a požaduje důsledné dodržování zákona o SZIF.

Adresa a další spojení na ASZ ČR: Dělnická 12, 170 00 Praha 7, tel.: 266 793 584, fax: 266 793 585, e-mail: asz.cr@worldonline.cz, Internet: http://www.asz.cz.

10.5 Česká akademie zemědělských věd

Česká akademie zemědělských věd (ČAZV) je odbornou a osvětovou institucí, působící na území České republiky. ČAZV jako příspěvková organizace MZe zajišťuje zejména úlohy vyplývající ze zřizovací listiny schválené ministrem zemědělství ČR. Vlastní práce ČAZV je dle Organizačního a jednacího řádu zajišťována Radou, Předsednictvem, odbory, komisemi, Vydavatelskou radou a Kontrolním výborem.

ČAZV plní funkci vědeckého poradního orgánu ministra a vedení MZe. V roce 2003 sdružovala 633 členů, z toho 77 členů čestných, působících v 11 odborech.

Základním posláním ČAZV je ovlivňovat úroveň výzkumné činnosti a vzdělávání v oblasti její působnosti, pečovat o její soustavný rozvoj, účinně popularizovat získané vědecké poznatky a reprezentovat vědeckovýzkumnou a akademickou obec navenek.

ČAZV je členem Unie evropských zemědělských akademií, která byla založena v roce 2000 ve Florencii. Dále spolupracuje úzce na smluvním základě se Slovenskou akadémiou pôdohospodárskych vied, Agrární komorou ČR, Asociací soukromého zemědělství ČR a Potravinářskou komorou ČR. Jedná se o účast na významných jednáních těchto organizací i o účast zástupců těchto organizací na jednáních ČAZV. Jejich prostřednictvím je současně zajišťován styk s praxí.

ČAZV působí na zvyšování vědecké úrovně výzkumné činnosti a vzdělávání a zajišťuje propagaci vědeckých poznatků. Odpovídá za odborné vedení a úroveň deseti vědeckých časopisů, které jsou vydávány za její součinnosti v anglickém jazyce.

ČAZV připomínkuje věcné záměry a návrhy zákonů a prováděcích vyhlášek předkládaných MZe vládě.

Činnost ČAZV průběžně řídí Předsednictvo, které se v roce 2003 sešlo na 11 jednáních, z nichž na pět navazovala formou semináře rozšířená jednání. Ta v roce 2003 byla zaměřena na problematiku: dopady vstupu ČR do EU na české zemědělství; nezávadná výživa obyvatelstva; rizika pesticidů a škodlivých organismů v agrosystémech; výsledky výzkumu a vědecké záměry v oblasti veterinární medicíny; agrární sektor a zemědělská technika dnes a po roce 2004. Odbornými garanty těchto jednání byly příslušné odbory ČAZV.

Aktuální závěry z jednání jsou uveřejňovány na internetových stránkách ČAZV a předávány vedení MZe.

V roce 2003 se uskutečnilo jednání pléna členů ČAZV věnované problematice vstupu ČR do EU a dále jednání Rady ČAZV, ze kterého vyplynulo usnesení, týkající se zejména:

- zaměření výzkumu v působnosti MZe na období 2005 - 2010 - nový program NAZV;
- koncepčního řešení postavení výzkumných institucí rezortu MZe, včetně privátních, v souvislosti se změnami právních předpisů;
- možnosti další formy státní podpory spolufinancování účasti výzkumných institucí rezortu MZe v mezinárodních projektech;

- přípravy zákona o transformaci výzkumných ústavů na veřejné výzkumné instituce;
- přípravy „Strategie rozvoje agrárního sektoru po vstupu ČR do EU“.

Předsednictvo a odbory ČAZV se na svých jednáních dále zabývaly:

- zpracováním materiálu „Priority zemědělského výzkumu“;
- vyhlášením a vyhodnocením veřejné soutěže NAZV pro rok 2003 a její přípravou na rok 2004;
- přípravou Národního programu výzkumu pro rok 2004;
- zpracováním podkladů pro „Koncepci zemědělského výzkumu“;
- přípravou, vyhodnocením a vyhlášením soutěže o cenu ministra zemědělství pro mladé vědecké pracovníky;
- vydavatelskou činností, a to vydáváním deseti vědeckých časopisů v anglickém jazyce;
- odbornou garancí a zpracováním jednotlivých hesel do Terminologického výkladového zemědělsko-potravinářského slovníku česko-anglického, který je k dispozici na internetových stránkách http://www.cazv.cz a http://www.agronavigator.cz/slovnik/.

Adresa a spojení na ČAZV: Těšnov 17, 117 05 Praha 1, tel.: 222 320 582, fax: 222 328 898, e-mail: cazv@cazv.cz, Internet: www.cazv.cz.

10.6 Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů

Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů (ČMSZP, Svaz) byl založen v roce 1992 podle ustanovení § 9a zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů. Svaz je samostatnou právnickou osobou, která je dobrovolnou, nezávislou a zájmovou nepolitickou organizací, sdružující právnické a fyzické osoby, které realizují svoji podnikatelskou činnost především v zemědělské výrobě, obchodu a službách zemědělství. Jde především o podnikatelské subjekty, které hospodaří na území bývalých státních statků, jejichž majetek zprivatizovali a nebo získali v restitucích.

Svaz má celorepublikovou působnost. Jeho členy je 411 subjektů, z toho je 253 právnických osob a 158 jsou fyzické osoby. Průměrná velikost zemědělského podniku člena je 1 380 ha zemědělské půdy, celková výměra obhospodařované půdy členy Svazu je 567 tis. ha. Svazová činnost se však dotýká mnohem většího počtu podnikatelských subjektů a zhruba 25 % celkové výměry zemědělské půdy. Jedná se o oblasti, kde v minulosti hospodařily bývalé státní statky (1,3 mil. ha z. p.). Tato skupina zemědělských podnikatelů je charakteristická svými specifickými problémy, které vyplývají z odlišného způsobu privatizace a transformace proti ostatním podnikatelským subjektům působícím v zemědělství.

Hlavním předmětem činnosti Svazu jsou otázky týkající se hájení zájmů svých členů v oblastech privatizace majetku, privatizace státní půdy, vytváření stabilního podnikatelského prostředí a dále otázky týkající se vstupu do EU.

Nejvyšším orgánem svazu je valná hromada, která se schází nejméně jedenkrát ročně. Mezi jednáními valné hromady řídí svaz předsednictvo, které má 21 členů a jsou v něm zástupci všech krajů. Předsednictvo řídí předseda, který má k dispozici 4 místopředsedy a výkonného tajemníka. Kontrolní orgán, dozorčí rada, je pětičlenná. V terénu má svaz krajskou organizační strukturu - tří až pětičlenné Krajské rady ČMSZP.

Svaz je členem Agrární komory ČR, dále Českomoravské agrární konfederace a mezinárodní organizace GEOPA (Skupina profesních organizací zaměstnavatelů v zemědělství) v Bruselu.

Průřez aktuální činnosti svazu:

- ve spolupráci s PF ČR se svaz podílel na zpracování návrhu novely zákona o prodeji státní půdy;
- Svaz vyjednal s Odborovým svazem pracovníků zemědělství a výživy Vyšší kolektivní smlouvu;
- ve spolupráci s AK ČR a dalšími svazy se ČMSZP podílel na přípravě pozičních materiálů o podmínkách vstupu českého zemědělství do EU a zástupce svazu byl členem týmu premiéra při jednáních v Kodani;
- Svaz se podílel na ovlivňování podmínek podnikatelského prostředí v rezortu zemědělství a závěrem roku zorganizoval tradiční celorepublikové fórum „Podzimní setkání zemědělských podnikatelů ČR“ za účasti ministra zemědělství, představitelů parlamentu, akademické obce, výzkumné základny;
- zvláštní pozornost věnoval zakládání odbytových organizací, zejména v odvětví produkce vepřového masa;
- Svaz se podílí na práci komoditních rad při MZe;
- Svaz se podílel na práci Národního monitorovacího výboru pro SAPARD;
- Svaz projednává a připomínkuje důležité právní normy týkající se jeho členů ve spolupráci s MZe, zemědělským výborem parlamentu ČR a Senátem;
- Svaz vyjednal v návaznosti na tíživou ekonomickou situaci svých členů odklady splátek privatizovaného majetku a platby nájemného ze státní půdy.

Adresa a spojení na ČMSZP: Práčská 1881, 106 00 Praha 10 - Záběhlice, tel./fax: 272 652 280, 737 243 664, e-mail: cmszp@tiscali.cz, veleba.j@tiscali.cz.

10.7 Společnost mladých agrárníků ČR

Společnost mladých agrárníků ČR (SMA ČR) je nevládní neziskovou organizací hájící zájmy mladých zemědělců, působící od roku 1999. Jedním z hlavních cílů organizace je uchování hodnoty venkovského života jehož existence je ohrožena. V zemědělství a obecněji ve venkovském prostoru je proto důležité opětovně posílit roli podniků a podnikatelů v zájmu rozvoje multifunkčního zemědělství jako jednoho z nosných pilířů Evropského modelu zemědělství. Nově koncipovaná politika rozvoje zemědělství a venkova by měla usnadnit vstup mladé generace zemědělských podnikatelů do venkovského prostoru. Prioritou SMA ČR je rovněž snaha zastavit trend poklesu počtu mladých zemědělců činných v zemědělství.

SMA ČR se aktivně podílí na utváření agrárně politických nástrojů České republiky, a to zejména ve prospěch skupiny mladých zemědělských podnikatelů.

Organizace pořádá pro své členy i pro širokou zainteresovanou veřejnost řadu společenských a vzdělávacích aktivit. Od roku 2000 je SMA ČR asociovaným členem Evropské rady mladých zemědělců (CEJA) a pravidelně se zúčastňuje valných hromad a seminářů pořádaných touto radou. Díky tomuto členství mají členové společnosti možnost se pravidelně setkávat s poslanci Evropského parlamentu a se zástupci ostatních významných evropských institucí, a tak nepřímým způsobem ovlivňovat formování Společné zemědělské politiky včetně politiky rozvoje venkova. V roce 2003 měla SMA ČR svého zástupce v organizaci CEJA.

SMA ČR je členem Evropské komise pro mladé farmáře a 4H klubů (ECYF4HC), tj. mezinárodních organizací zaměřených zejména na práci s venkovskou mládeží.

Od roku 2003 zabezpečuje organizace také stáže pro studenty zemědělských univerzit a fakult na rakouských farmách v rámci programu Leonardo da Vinci.

V roce 2003 iniciovala SMA ČR řadu seminářů, konferencí a odborných školení a byla gestorem doprovodné aktivity „Vědomostní test“ Jízd zručnosti pořádaných vydavatelstvím „Zemědělec“. Ze zdrojů Evropské komise byl podpořen projekt vybudování klubů venkovské mládeže na Jindřichohradecku. Tento projekt s rakouskou partnerskou organizací Österreichische Landjugend má za cíl vytvořit čtyři funkční nezávislé kluby pro místní mládež. Kluby budou přispívat k rozvoji a udržení venkovských tradic a ke zvýšení role neformálního učení v oblasti vzdělávání.

Zástupci Společnosti mladých agrárníků působili jako členové Národního monitorovacího výboru v rámci programů SAPARD a Operační program rozvoje venkova.

Ze zahraničních aktivit jmenujme dále účast na seminářích CEJA, ECYF4HC a CEA.

Adresa a další spojení na SMA ČR: Štěpánská 63, 110 00 Praha 1, tel.: 224 218 760, fax: 224 218 762, e-mail: smacr@smacr.cz, Internet: www.smacr.cz.

C. TABULKOVÁ PŘÍLOHA

Tabulky k části A.

A1.1/01 - Makroekonomické ukazatele vývoje národního hospodářství
A2.1/01 - Postup privatizace v rezortu zemědělství k 31. 12. 2003
A2.1/02 - Pronájem státní půdy a ostatního státního majetku ve správě PF ČR
A2.2/01 - Vývoj výměry zemědělské a orné půdy k 31.12.
A2.2/02 - Vývoj počtu pracovníků zemědělství
A3.1/01 - Bilance výroby a spotřeby obilovin
A3.1/02 - Bilance výroby a spotřeby pšenice celkem
A3.1/03 - Bilance výroby a spotřeby ječmene
A3.1/04 - Bilance výroby a spotřeby žita
A3.1/05 - Bilance výroby a spotřeby kukuřice na zrno
A3.1/06 - Bilance výroby a spotřeby cukru
A3.1/07 - Bilance výroby a spotřeby brambor
A3.1/08 - Bilance výroby a spotřeby nativního bramborového škrobu
A3.1/09 - Bilance výroby a spotřeby řepky olejné
A3.1/10 - Bilance výroby a spotřeby rosených stonků lnu přadného
A3.1/11 - Bilance výroby a spotřeby čerstvého ovoce mírného pásma včetně bobulovin a ořechů vlašských
A3.1/12 - Bilance výroby a spotřeby jablek
A3.1/13 - Bilance výroby a spotřeby čerstvé zeleniny
A3.1/14 - Bilance výroby a spotřeby vína
A3.1/15 - Osevní a sklizňové plochy, výroba a hektarové výnosy hlavních produktů rostlinné výroby
A3.2/01 - Bilance výroby a spotřeby mléka
A3.2/02 - Bilance výroby a spotřeby hovězího masa
A3.2/03 - Bilance výroby a spotřeby vepřového masa
A3.2/04 - Bilance výroby a spotřeby drůbežího masa
A3.2/05 - Bilance výroby a spotřeby vajec
A3.2/06 - Stavy hospodářských zvířat
A3.2/07 - Výroba a užitkovost v odvětví živočišné výroby
A3.3/01 - Vývoj souhrnných cenových indexů
A3.3/02 - Vývoj indexů cen zemědělských výrobců podle jednotlivých komodit
A3.3/03 - Vývoj průměrných cen zemědělských výrobků
A3.3/04 - Index cen vstupů do zemědělství
A3.3/05 - Meziroční indexy cen ve výrobkových vertikálách
A3.3/06 - Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží
A3.4/01 - Vývoj celkového a agrárního zahraničního obchodu ČR
A3.4/02 - Teritoriální struktura agrárního vývozu a dovozu komoditních agregací kapitol 01 - 24 celní nomenklatury
A3.4/03 - Objem vývozu a dovozu základních zemědělských a potravinářských komodit - hodnotové vyjádření
A3.4/04 - Objem vývozu a dovozu základních zemědělských a potravinářských komodit - fyzické množství
A3.4/05 - Vývoz a dovoz vybraných komodit tvořících hlavní podíl na celkovém agrárním zahraničním obchodu ČR
A3.5/01 - Tržní ceny zemědělských kultur a lesa podle velikosti prodávaných pozemků za období 1993 - 2003
A4.2/01 - Základní souhrnné ukazatele podniků hospodařících na půdě - podle forem podnikání
A4.2/02 - Hrubá zemědělská produkce
A4.2/03 - Základní souhrnné ukazatele podniků hospodařících na půdě
A4.3/01 - Výsledky hospodaření z hlediska forem podnikání právnických osob
A4.3/02 - Majetek a jeho struktura z hlediska forem podnikání právnických osob
A4.3/03 - Kapitál a jeho struktura z hlediska forem podnikání právnických osob
A4.3/04 - Základní ukazatele podniků právnických osob hospodařících na půdě
A4.3/05 - Výdaje a příjmy podniků fyzických osob
A4.3/06 - Majetek a závazky podniků fyzických osob
A4.3/07 - Základní ukazatele podniků fyzických osob hospodařících na půdě
A4.3/08 - Výsledky hospodaření podniků právnických osob podle oblastí
A4.3/09 - Majetek a jeho struktura u podniků právnických osob podle oblastí

A4.3/10 - Kapitál a jeho struktura u podniků právnických osob podle oblastí
A4.3/11 - Výdaje a příjmy podniků fyzických osob podle oblastí
A4.3/12 - Majetek a závazky podniků fyzických osob podle oblastí
A4.3/13 - Výsledky hospodaření podniků právnických osob podle standardního výstupu EU
A4.3/14 - Výsledky hospodaření podniků fyzických osob podle standardního výstupu EU
A5.3/01 - Podíl jednotlivých druhů vydání na spotřebních vydáních domácností celkem
A7.3/01 - Seznam obcí s centralizovaným vytápěním na biomasu v ČR
A8.1/01 - Vývoj nominálních mezd v zemědělství, průmyslu a národním hospodářství
A8.1/02 - Vývoj indexu reálných mezd ve vybraných sektorech
A9/01 - Aplikace průmyslových hnojiv
A9/02 - Jakost podzemních vod (mělké vrty) - podíl vzorků nevyhovujících státní normě
A10.2/01 - Základní národohospodářské údaje - mezinárodní srovnání
A10.2/02 - Zemědělství - produkce, mezispotřeba a přidaná hodnota - mezinárodní srovnání
A10.2/03 - Indexy cen zemědělských výrobců - mezinárodní srovnání
A10.2/04 - Růst spotřebitelských cen potravin a nápojů - mezinárodní srovnání
A10.2/05 - Sklizňové plochy, výnosy a výroba vybraných plodin - mezinárodní srovnání
A10.2/06 - Sklizňové plochy cukrovky, výnosy a výroba cukru - mezinárodní srovnání
A10.2/07 - Vývoj podílu výdajů za potraviny, nápoje a tabák na celkových výdajích domácností - mezinárodní srovnání

Tabulky k části B.

B2.1/01 - Přehled o přiznávání dotací
B3.1/01 - Minimální a smluvní ceny a sazby vývozních subvencí v roce 2003
B3.1/02 - Přehled o rozsahu organizace trhu podle výrobků
B3.1/03 - Výdaje SZIF na podporu cen na trhu
B3.5/01 - Zatížení podnikatelských subjektů právnických osob majetkovými daněmi a daní silniční
B3.5/02 - Zatížení podnikatelských subjektů fyzických osob majetkovými daněmi a daní silniční
B8.2/01 - Referenční ceny světové a ceny domácí
B8.2/02 - Mezinárodní srovnání vývoje % OPP
B8.2/03 - Mezinárodní srovnání vývoje transferů do zemědělství

A1.1/01 - Makroekonomické ukazatele vývoje národního hospodářství

Ukazatel	MJ	1989	1999	2000	2001	2002	2003
Počet obyvatel[1)]	tis.	10 362,3	10 282,8	10 272,5	10 224,2	10 189,4	10 201,7
HDP ve s. c. 1995[2,3)]	mld. Kč	1 449,4	1 421,0	1 467,3	1 512,6	1 542,2	1 587,2
HDP v b. c.[2,3)]	mld. Kč	626,2	1 902,3	1 984,8	2 175,2	2 275,6	2 410,1
HDP/obyv.[3,4)]	USD	3 366,0	5 347,0	5 007,0	5 559,0	6 815,0	8 369,0
HDP/obyv.[3,5)]	USD	11 261,0	13 661,0	14 416,0	15 191,0	15 797,0	16 523,0
Podíl nestátní sféry na tvorbě HPH[8)]	%	11,2	76,4	77,3	79,5	82,2	81,5
Výdaje státního rozpočtu	mld. Kč	118,4	596,9	632,3	693,9	750,8	808,7
Saldo státního rozpočtu	mld. Kč	-1,2	-29,6	-46,1	-67,7	-45,7	-109,1
Deflátory HDP (rok 1995 = 100)	%	.	133,9	135,3	143,8	147,6	151,9
Deflátory HDP (meziroční)	%	.	103,0	101,0	106,3	102,6	102,9
Index spotřebitelských cen k lednu 1989	%	100,0	369,8	384,2	402,3	409,5	409,9
Míra inflace[6)]	%	101,4	102,1	103,9	104,7	101,8	100,1
Nezaměstnanost (koncem roku)	%	.	9,4	8,8	8,9	9,8	10,3
Saldo běžného účtu platební bilance	mld. Kč	.	-54,2	-91,4	-124,5	-136,4	-157,2
Podíl salda bilance b. ú. na HDP	%	.	-2,8	-4,6	-5,7	-6,0	-6,5
Kurz EUR	Kč/EUR	.	36,9	35,6	34,1	30,8	31,8
Kurz USD	Kč/USD	15,1	34,6	38,6	38,0	32,7	28,2

1) Střední stav obyvatel, od roku 2001 jsou promítnuty definitivní výsledky SLDB z roku 2001.
2) Údaje o HDP v kupních cenách v letech 1998 - 2000 jsou nově propočteny a poněkud se liší od údajů uvedených ve Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2000. Mohou se promítnout do eventuálně poněkud změněných hodnot dalších položek.
3) V roce 1989 uveden rok 1990.
4) Podle směnného kurzu.
5) Podle parity kupní síly.
6) Průměrný meziroční index spotřebitelských cen.
8) HPH (hrubá přidaná hodnota) je dána součtem odvětvových přidaných hodnot (bez FISIM).
Pramen: Statistické ročenky ČSÚ 1994 - 4/2003; Bulletin ČSÚ 1/94 - 4/2003; Ukazatele sociálního a hospodářského vývoje ČR, ČSÚ 1/94 - 4/2003; Zpráva o inflaci, rok 2003, ČNB
Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

A2.1/01 - Postup privatizace v rezortu zemědělství k 31. 12. 2003

Ukazatel	MJ	Číslo řádku	Zemědělská prvovýroba		MZe celkem[1)]
			celkem	z toho státní statky	
Zařazeno podniků	počet	1	567	316	959
Předloženo projektů[2)]	počet	2	2 986	1 918	5 389
Schváleno projektů	počet	3	845	444	1 620
Počet schválených výstupních jednotek	počet	4	8 253	7 508	10 894
Počet nerealizovaných výstupních jednotek	počet	5	27	16	28
Majetek zařazený do privatizace[3)]	mil. Kč	6	50 925	22 072	160 016
Korekce majetku určeného k privatizaci[4)]	mil. Kč	7	6 752	2 339	7 881
Majetek realizovaných projektů[5)]	mil. Kč	8	43 997	19 565	151 903
Postup realizace (k majetku k privatizaci[6)])	%	9	99,60	99,15	99,85
Majetek, který zbývá k privatizaci[7)]	mil. Kč	10	176	168	232
Podíl majetku, který zbývá k privatizaci[8)]	%	11	0,40	0,85	0,15

1) Včetně zpracovatelského průmyslu, vodovodů a kanalizace a lesního hospodářství.
2) Z předložených 1 918 projektů u státních statků bylo 323 zakladatelských a 1 595 ostatních.
3) Majetek k restituci činil u státních statků 21 170 mil. Kč.
4) Korekce (aktualizace hodnoty) majetku státních podniků zařazených do privatizace (hospodářský výsledek, zařazení podniku do likvidace nebo konkurzu, vyřazení majetku z privatizace).
5) Majetek státních podniků převedený rozhodnutím ministra zemědělství na PF ČR a FNM ČR k realizaci schválených a aktualizovaných privatizačních projektů.
6) Řádek č. 9 = řádek č. 8 x 100 : (řádek č. 6 - řádek č. 7).
7) Řádek č. 10 = řádek č. 6 - řádek č. 7 - řádek č. 8.
8) Řádek č. 11 = řádek č. 10 x 100 : (řádek č. 6 - řádek č. 7).
Pramen: Údaje odboru privatizace MZe
Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

A2.1/02 - Pronájem státní půdy a ostatního státního majetku ve správě PF ČR

Pronajatý majetek	MJ	K 31. 12. 2003
Zemědělské pozemky celkem[1)]	ha z. p.	670 562
v tom pronajato - fyzickým osobám (vč. restituentů)	ha z. p.	199 747
- družstvům	ha z. p.	122 404
- obchodním společnostem	ha z. p.	348 411
Související ostatní nemovitý majetek (budovy a stavby)	mil. Kč	6 385
Celkem uzavřeno nájemních smluv	počet	63 781

1) Výměra nepronajaté zemědělské půdy činí 19 173 ha.
Pramen: Údaje Pozemkového fondu ČR
Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

A2.2/01 - Vývoj výměry zemědělské a orné půdy k 31. 12. (tis. ha)

Ukazatel	1989	1999	2000	2001	2002	2003
Zemědělská půda	4 296	4 282	4 280	4 277	4 273	4 269
Orná půda	3 232	3 096	3 082	3 075	3 068	3 062
Zornění (%)	75,23	72,30	72,01	71,89	71,80	71,73
Půda v klidu	.	58,3	70,8	112,8	83,15	177,00

Pramen: Statistická ročenka půdního fondu ČSFR a ČR, ČÚZK
Zpracoval: J. Němec (VÚZE)

A2.2/02 - Vývoj počtu pracovníků zemědělství[1] (tis.)

Podnikatelská forma	Průměrný evidenční počet pracovníků (fyzické osoby)					
	1989	1999	2000	2001	2002	2003[2]
Podniky právnických osob	531,1	151,0	134,2	129,7	126,5	117,9
v tom - státní podniky	127,9	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
- družstva	403,2	65,1	54,0	50,3	46,4	41,8
- obchodní společnosti[3]	x	85,6	79,9	79,1	79,8	75,8
Podniky fyzických osob[4]	2,0	32,0	30,7	30,1	29,5	30,1
Celkem	533,1	183,0	164,9	159,8	156,0	148,0

1) Bez souvisejících služeb a myslivosti.
2) Předběžné údaje.
3) A. s., s. r. o. a ostatní obchodní společnosti se zemědělskou činností (vč. odhadu počtu zaměstnanců v organizacích do 19 osob a celkového počtu zaměstnavatelů).
4) Odhad vč. námezdních pracovníků a rodinných příslušníků.
Pramen:
1989: propočty VÚZE podle: Výkaznictví zaměstnanosti a mezd 1989, ČSÚ 1990; Statistická ročenka 1989, FSÚ 1990.
1999 - 2003: propočty VÚZE podle: Zaměstnanci a průměrné mzdy (Účelová legenda), 1999 - 2003, ČSÚ 2000 - 2004; Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil, 4. čtvrtletí 1999 - 2003, ČSÚ 2000 - 2004; Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1. - 4. čtvrtletí 1999 - 2003, ČSÚ 2000 - 2004.
Zpracoval: H. Horská, D. Spěšná, J. Drlík, R. Koutný (VÚZE)

A3.1/01 - Bilance výroby a spotřeby obilovin[1] (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04
Počáteční zásoba	957,6	1 682,4	1 247,6	1 126,7	1 870,9	1 368,8
Výroba	7 793,1	6 928,4	6 454,2	7 337,6	6 770,8	5 762,4
Dovoz	213,7	112,6	170,3	108,8	100,7	393,0
Celková nabídka	8 964,4	8 723,4	7 872,1	8 573,1	8 742,4	7 524,2
Domácí spotřeba[2]	7 840,5	6 334,3	6 376,0	6 608,0	6 430,5	6 088,5
v tom - potraviny	2 186,0	1 991,0	2 025,0	2 033,0	1 979,0	1 971,5
- osiva	433,0	342,3	350,0	346,0	348,5	346,0
- krmiva	5 221,5	4 000,0	4 000,0	4 228,0	4 102,0	3 770,0
- technické užití	.	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Vývoz	131,0	1 141,5	369,4	94,2	943,1	381,0
Celková poptávka	7 971,5	7 475,8	6 745,4	6 702,2	7 373,6	6 469,5
Konečná zásoba	992,9	1 247,6	1 126,7	1 870,9	1 368,8	1 054,7

1) Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.
2) Domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: Materiály VÚZE a MZe.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

A3.1/02 - Bilance výroby a spotřeby pšenice celkem[1] (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04
Počáteční zásoba	570,0	826,1	667,8	772,8	1 374,3	900,7
Výroba	4 089,7	4 028,3	4 084,1	4 476,1	3 866,5	2 637,9
Dovoz	4,4	19,7	7,5	11,4	13,4	300,0
Celková nabídka	4 664,1	4 874,1	4 759,4	5 260,3	5 254,2	3 838,6
Domácí spotřeba[2]	4 117,2	3 369,9	3 661,0	3 811,0	3 598,0	3 140,0
v tom - potraviny	1 194,5	1 170,0	1 220,0	1 245,0	1 170,0	1 150,0
- osiva	229,6	198,9	200,0	195,0	177,0	189,0
- krmiva	2 693,1	2 000,0	2 240,0	2 370,0	2 250,0	1 800,0
- technické užití	.	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Vývoz	31,2	836,4	325,6	75,0	755,5	150,0
Celková poptávka	4 148,4	4 206,3	3 986,6	3 886,0	4 353,5	3 290,0
Konečná zásoba	515,7	667,8	772,8	1 374,3	900,7	548,6

1) Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.
2) Domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: Materiály VÚZE a MZe.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

A3.1/03 - Bilance výroby a spotřeby ječmene[1] (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04
Počáteční zásoba	111,9	568,7	345,9	190,4	294,2	212,1
Výroba	2 613,7	2 137,4	1 629,4	1 965,6	1 792,5	2 068,7
Dovoz	0,1	31,2	95,9	22,5	12,1	20,0
Celková nabídka	2 725,7	2 737,3	2 071,2	2 178,5	2 098,8	2 300,8
Domácí spotřeba[2]	2 647,8	2 161,8	1 865,0	1 875,0	1 845,0	1 855,0
v tom - potraviny	622,6	615,0	595,0	575,0	595,0	600,0
- osiva	106,3	96,8	100,0	100,0	120,0	105,0
- krmiva	1 918,9	1 450,0	1 170,0	1 200,0	1 130,0	1 150,0
Vývoz	0,0	229,6	15,8	9,3	41,7	150,0
Celková poptávka	2 647,8	2 391,4	1 880,8	1 884,3	1 886,7	2 005,0
Konečná zásoba	77,9	345,9	190,4	294,2	212,1	295,8

1) Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.
2) Domácí spotřeba ve všech uvedených letech: Materiály VÚZE a MZe.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

A3.1/04 - Bilance výroby a spotřeby žita[1] (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04
Počáteční zásoba	111,9	568,7	345,9	190,4	294,2	212,1
Výroba	2 613,7	2 137,4	1 629,4	1 965,6	1 792,5	2 068,7
Dovoz	0,1	31,2	95,9	22,5	12,1	20,0
Celková nabídka	2 725,7	2 737,3	2 071,2	2 178,5	2 098,8	2 300,8
Domácí spotřeba[2]	2 647,8	2 161,8	1 865,0	1 875,0	1 845,0	1 855,0
v tom - potraviny	622,6	615,0	595,0	575,0	595,0	600,0
- osiva	106,3	96,8	100,0	100,0	120,0	105,0
- krmiva	1 918,9	1 450,0	1 170,0	1 200,0	1 130,0	1 150,0
Vývoz	0,0	229,6	15,8	9,3	41,7	150,0
Celková poptávka	2 647,8	2 391,4	1 880,8	1 884,3	1 886,7	2 005,0
Konečná zásoba	77,9	345,9	190,4	294,2	212,1	295,8

1) Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.
2) Domácí spotřeba ve všech uvedených letech: Materiály VÚZE a MZe.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

A3.1/05 - Bilance výroby a spotřeby kukuřice na zrno[1] (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04
Počáteční zásoba	100,7	96,7	82,7	44,6	95,1	166,4
Výroba	174,6	260,5	303,9	408,6	616,2	476,4
Dovoz	209,2	61,0	17,6	19,6	6,4	20,0
Celková nabídka	484,5	418,2	404,2	472,8	717,7	662,8
Domácí spotřeba[2]	398,6	302,2	343,0	374,5	426,0	487,0
v tom - potraviny	8,5	10,0	10,0	12,0	13,0	14,0
- osiva	13,2	12,2	13,0	12,5	13,0	13,0
- krmiva	376,9	280,0	320,0	350,0	400,0	460,0
Vývoz	0,0	33,3	16,6	3,2	125,3	50,0
Celková poptávka	398,6	335,5	359,6	377,7	551,3	537,0
Konečná zásoba	85,9	82,7	44,6	95,1	166,4	125,8

1) Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.
2) Domácí spotřeba ve všech uvedených letech: Materiály VÚZE a MZe.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

A3.1/06 - Bilance výroby a spotřeby cukru[1] (tis. t)

Ukazatel	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03
Počáteční zásoba	17,0	82,2	173,3	164,7	110,7	96,6
Výroba cukru ze skliz. řepy	531,7	470,2	395,2	434,2	491,2	557,6
Dovoz celkem	93,0	118,7	163,8	159,9	152,8	130,7
v tom - dovoz cukru	17,4	56,1	54,8	55,8	45,9	24,0
- dovoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru	75,6	62,6	109,0	104,1	106,9	106,7
Celková nabídka	641,7	671,1	732,3	758,8	754,7	784,9
Domácí spotřeba	434,7	411,1	445,7	451,0	436,2	642,7
Vývoz celkem	124,8	86,7	121,9	197,1	221,9	129,4
v tom - vývoz cukru	77,8	42,1	50,8	110,9	112,3	57,5
- vývoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru	47,0	44,6	71,1	86,2	109,6	71,9
Celková poptávka	559,5	497,8	567,6	648,1	658,1	772,1
Konečná zásoba	82,2	173,3	164,7	110,7	96,6	12,8

1) Kvótový rok u cukrovky - cukru začíná 1. 9. běžného roku a končí 31. 8. následujícího roku.
Pramen: MZe; Celní statistika; ČMCS, SZIF
Zpracoval: H. Strnadlová (VÚZE), I. Svoboda (MZe)

A3.1/07 - Bilance výroby a spotřeby brambor[1] (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04
Výroba	2 421,8	1 406,8	1 476,0	1 130,5	1 106,0	841,5
Dovoz	94,4	50,8	17,4	65,5	36,6	50,0
Dovoz ve výrobcích	.	.	.	116,2	123,2	130,0
Celková nabídka	2 516,2	1 457,6	1 493,4	1 312,2	1 265,8	1 021,5
Domácí spotřeba[2]	2 176,2	1 454,6	1 479,8	1 287,5	1 240,7	1 006,0
v tom - škrob	366,0	84,0	151,1	130,8	197,0	89,2
- konzum	858,0	780,0	780,0	778,0	778,0	744,6
- krmiva a ztráty	548,2	350,6	308,7	214,5	124,6	40,2
- sadba	404,0	240,0	240,0	214,5	141,0	132,0
Vývoz	340,0	3,0	13,6	3,7	3,8	3,5
Vývoz ve výrobcích	.	.	.	21,0	21,3	12,0
Celková poptávka	2 176,2	1 454,6	1 479,8	1 312,2	1 265,8	1 021,5

1) Marketingový rok u brambor raných, konzumních ostatních (pozdních) i brambor pro výrobu škrobu začíná 1. 7. běžného roku a končí 31. 6. následujícího roku. Brambory "NOVÉ" (položka CN 0701 905010) a brambory "RANÉ" (položka CN 0701 905020) sklízené a obchodované od 1. 1. do 30. 6. se bilančně započítávají do marketingového roku, který začíná 1. 7.
2) Materiály VÚZE a MZe.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; GŘC
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), F. Kůst (MZe)

A3.1/08 - Bilance výroby a spotřeby nativního bramborového škrobu[1] (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04
Počáteční zásoba	15,1	7,1	7,7	3,9	4,2	4,2	3,0
Výroba	46,1	16,4	16,8	30,1	29,6	36,0	22,9
Dovoz	2,7	0,1	0,1	0,8	2,0	2,0	0,3
Celková nabídka	63,9	23,6	24,6	34,8	35,8	42,2	26,2
Domácí spotřeba	44,5	10,6	12,8	24,0	27,3	34,8	21,8
Vývoz	8,0	5,3	7,9	6,6	4,3	4,4	4,1
Celková poptávka	52,5	15,9	20,7	30,6	31,6	39,2	25,7
Konečná zásoba	11,4	7,7	3,9	4,2	4,2	3,0	0,3

1) Marketingový rok u bramborového škrobu začíná 1. 9. běžného roku a končí 31. 8. následujícího roku.
Pramen: GŘC; materiály VÚZE a MZe
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), J. Žižka (MZe)

A3.1/09 - Bilance výroby a spotřeby řepky olejné[1] (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04
Počáteční zásoba	0,0	0,0	0,0	0,0	30,0	10,0
Výroba	312,2	931,1	844,4	973,3	709,5	387,8
Dovoz	0,0	26,9	5,0	12,3	11,2	15,0
Celková nabídka	312,2	958,0	849,4	985,6	750,7	412,8
Domácí průmyslové zpracování	312,2	494,7	578,3	585,6	498,5	400,8
z toho - MEŘO[2]	0,0	185,0	199,2	230,0	210,0	200,0
Osivo	1,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Vývoz	0,0	461,3	269,1	368,0	240,2	10,0
Celková poptávka	313,2	958,0	849,4	955,6	740,7	412,8
Konečná zásoba	0,0	0,0	0,0	30,0	10,0	0,0

1) Marketingový rok u řepky olejné začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.
2) Odhad Svazu výrobců bionafty.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; GŘC, Sdružení pro výrobu bionafty
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), J. Potměšilová (MZe)

A3.1/10 - Bilance výroby a spotřeby rosených stonků lnu přadného[1] (tis. t)

Ukazatel	1997/98	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04
Počáteční zásoba	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Výroba	6,4	17,5	13,9	17,7	15,3	13,9
Dovoz	0,1	0,2	0,3	0,4	0,5	0,1
Celková nabídka	6,7	17,7	14,2	18,1	15,8	14,0
Domácí průmyslové zpracování	6,6	17,5	14,1	17,6	15,7	14,0
Vývoz	0,1	0,2	0,1	0,5	0,1	0,0
Celková poptávka	6,7	17,7	14,2	18,1	15,8	14,0
Konečná zásoba	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

1) Marketingový rok u lnu přadného začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin - ČSÚ; Lnářský svaz ČR; GŘC; MZe
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), M.Tošovská (MZe)

A3.1/11 - Bilance výroby a spotřeby čerstvého ovoce mírného pásma včetně bobulovin a ořechů vlašských[1] (tis. t)

Ukazatel	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Domácí výroba	413,3	400,5	590,3	328,8	429,8	358,7
z toho - intenzivní sady	146,4	174,5	228,6	167,2	189,4	183,2
Dovoz	86,0	111,6	110,2	110,7	117,5	120,7
Celková nabídka	499,3	512,1	700,5	439,5	547,3	479,4
Čerstvá spotřeba + samozásobení[2]	369,2	374,2	420,5	323,2	366,4	352,0
Nákup ke zpracování	56,4	73,6	141,2	66,9	93,0	77,9
Vývoz	73,7	64,3	138,8	49,4	87,9	49,5
Celková poptávka včetně ztrát	499,3	512,1	700,5	439,5	547,3	479,4

1) Marketingový rok u většiny čerstvého ovoce mírného pásma je totožný s kalendářním rokem.
2) Včetně ztrát.
Pramen: ČSÚ - definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin; MZe; GŘC; ÚKZÚZ;
ZS KOLI; Zájmové sdružení právnických osob konzervárensko-lihovarského průmyslu
Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

A3.1/12 - Bilance výroby a spotřeby jablek celkem[1] (tis. t)

Ukazatel	1998/99	1999/00	2000/01[2]	2001/02	2002/03	2003/04
Domácí výroba	283,1	264,1	460,0	221,2	316,8	243,4
z toho - intenzivní sady	120,9	142,6	195,4	141,0	163,4	152,5
Dovoz[5]	42,1	47,1	28,9	48,7	34,6	46,0
Celková nabídka	325,2	311,2	488,9	269,9	351,4	289,4
Čerstvá spotřeba + samozásobení[3]	171,7	184,0	195,2	166,6	163,9	163,9
Nerealizovaná produkce[4]	34,0	5,0	25,0	8,0	20,0	22,0
Nákup ke zpracování	52,5	67,9	137,5	57,9	84,2	64,0
Vývoz[5]	67,0	54,3	131,2	37,1	83,3	39,5
Celková potřeba	325,2	311,2	488,9	269,6	351,4	289,4

1) Marketingový rok u jablek začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.
2) Za marketingový rok 2000/01 jsou údaje mimo výrobu odhady VÚZE.
3) Včetně ztrát.
4) V roce 1998/99 a 2000/01 se moštová jablka nesklízela pro velmi nízké ceny.
5) Pro marketingový rok 2003/04 odhad MZe, VÚZE a OU ČR.
Pramen: ČSÚ - definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin; MZe; GŘC; ÚKZÚZ
Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

A3.1/13 - Bilance výroby a spotřeby čerstvé zeleniny[1] (tis. t)

Ukazatel	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Domácí výroba	552,9	572,5	482,0	421,2	332,3	295,6
Dovoz	277,1	285,7	292,2	314,6	361,2	386,6
Celková nabídka	830,0	858,2	774,2	735,8	693,5	682,2
Čerstvá spotřeba + samozásobení[2]	725,3	753,6	698,3	653,8	616,9	588,2
Nákup ke zpracování[3]	100,8	97,8	69,0	75,5	70,0	83,6
Vývoz	3,9	6,8	6,9	6,5	6,6	10,4
Celková poptávka včetně ztrát	830,0	858,2	774,2	735,8	693,5	682,2

1) Marketingový rok u zeleniny je totožný s kalendářním rokem.
2) Včetně ztrát.
3) Odhad Zelinářské unie Čech a Moravy.
Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin; GŘC
Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

A3.1/14 - Bilance výroby a spotřeby vína[1] (tis. hl)

Ukazatel	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04
Počáteční zásoba	200	178	438	495	566	598
Domácí výroba	413	697	520	545	495	510
Dovoz suroviny a vína[2]	780	912	940	1 045	1 058	1 550
Celková nabídka	1 393	1 787	1 898	2 085	2 119	2 658
Spotřeba[2]	1 200	1 300	1 350	1 499	1 500	1 600
Vývoz suroviny a vína[2]	15	49	53	20	21	30
Konečná zásoba[2]	178	438	495	566	598	1 028

1) Marketingový rok u vína je od 1. 8. do 31 .7.
2) Pro marketingový rok 2003/04 odhad ČMVVU.
Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin; GŘC, Českomoravská vinařská a vinohradnická unie
Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

A3.1/15 - Osevní a sklizňové plochy, výroba a hektarové výnosy hlavních produktů rostlinné výroby

Plodina	Rok	Osevní plocha (tis. ha)	Sklizňová plocha[1] (tis. ha)	Výnos[2] (t/ha)	Výroba[3] (tis. t)
Obiloviny celkem	1989	1 669,9	1 661,9	4,69	7 793,1
	1999	1 586,6	1 591,1	4,35	6 928,4
	2000	1 647,5	1 650,1	3,91	6 454,2
	2001	1 626,8	1 623,6	4,52	7 337,6
	2002	1 562,1	1 562,1	4,33	6 770,8
	2003	1 452,3	1 459,7	3,95	5 762,4
Pšenice celkem	1989	829,0	828,4	4,94	4 089,7
	1999	867,6	867,1	4,65	4 028,3
	2000	972,7	970,4	4,21	4 084,1
	2001	927,2	923,2	4,85	4 476,1
	2002	848,8	848,8	4,56	3 866,5
	2003	648,4	648,4	4,07	2 637,9
Žito	1989	134,1	134,3	4,15	556,7
	1999	55,2	55,1	3,67	202,4
	2000	44,2	43,9	3,42	150,1
	2001	41,0	40,1	3,72	149,3
	2002	35,3	35,3	3,37	119,2
	2003	41,9	41,9	3,80	159,3
Ječmen celkem	1989	552,5	551,8	4,74	2 613,7
	1999	543,7	542,9	3,94	2 137,4
	2000	496,4	494,7	3,29	1 629,4
	2001	497,9	495,1	3,97	1 965,6
	2002	488,1	488,1	3,67	1 792,6
	2003	550,0	550,0	3,76	2 068,7
Oves	1989	88,0	87,6	3,21	281,0
	1999	54,4	54,0	3,32	179,1
	2000	51,0	50,1	2,71	135,9
	2001	49,4	47,8	2,85	136,4
	2002	61,0	61,0	2,75	167,7
	2003	77,4	77,4	3,02	233,6
Kukuřice	1989	47,7	41,2	4,24	174,6
	1999	33,0	39,4	6,60	260,5
	2000	39,3	47,3	6,43	304,0
	2001	54,3	61,9	6,60	408,7
	2002	70,6	70,6	8,73	616,2
	2003	78,0	85,4	5,58	476,4

A3.1/15 *(pokračování)*

Plodina	Rok	Osevní plocha (tis. ha)	Sklizňová plocha[1] (tis. ha)	Výnos[2] (t/ha)	Výroba[3] (tis. t)
Luskoviny celkem	**1989**	58,9	58,2	2,17	126,1
	1999	46,8	46,3	2,58	119,4
	2000	40,6	39,8	2,13	84,9
	2001	38,4	37,2	2,46	91,4
	2002	34,2	34,2	1,91	65,1
	2003	31,4	31,4	1,98	62,1
Brambory celkem	**1989**	115,4	115,3	21,01	2 421,8
	1999	71,5	71,5	19,69	1 406,8
	2000	69,2	69,2	21,33	1 476,0
	2001	54,3	54,1	20,88	1 130,5
	2002	38,3	38,3	23,51	900,8
	2003	36,0	36,0	18,97	682,5
Cukrovka	**1989**	127,1	126,6	35,52	4 497,0
	1999	59,1	59,0	45,60	2 690,9
	2000	61,6	61,3	45,83	2 808,8
	2001	77,8	77,7	45,41	3 529,0
	2002	77,5	77,5	49,45	3 832,5
	2003	77,3	77,3	45,20	3 495,1
Krmné okopaniny	**1989**	.	18,9	39,32	744,3
	1999	9,3	9,3	36,67	340,9
	2000	8,0	8,0	35,69	284,2
	2001	6,0	6,0	36,73	219,4
	2002	1,7	1,7	35,73	58,9
	2003	1,4	1,4	30,44	43,1
Olejniny celkem	**1989**	121,7	121,5	2,79	339,0
	1999	468,5	465,8	2,30	1 072,8
	2000	408,7	404,7	2,33	943,6
	2001	436,6	432,3	2,50	1 078,8
	2002	409,7	409,7	2,01	823,4
	2003	421,3	421,3	1,43	601,2
Řepka	**1989**	102,4	102,5	3,06	313,3
	1999	350,4	348,9	2,67	931,1
	2000	325,3	323,8	2,61	844,4
	2001	344,1	343,0	2,84	973,3
	2002	313,0	313,0	2,27	709,5
	2003	251,0	251,0	1,55	387,8
Mák	**1989**	7,8	7,6	1,04	7,9
	1999	46,0	45,5	0,63	28,5
	2000	31,5	29,9	0,46	13,6
	2001	34,5	33,2	0,64	21,3
	2002	29,6	29,6	0,57	16,9
	2003	38,1	38,1	0,51	19,5
Len (stonky)	**1989**	.	21,2	4,20	88,9
	1999	7,3	5,3	3,22	17,1
	2000	8,5	5,9	2,57	15,1
	2001	7,0	6,6	2,70	17,7
	2002	5,8	5,8	2,55	14,9
	2003	5,7	5,7	2,18	12,4
Jednoleté pícniny	**1989**	.	586,8	28,98	17 003,4
	1999	.	339,5	28,21	9 579,5
	2000	.	302,6	28,40	8 593,7
	2001	.	288,7	28,46	8 216,5
	2002	268,7	268,7	29,19	7 843,7
	2003	268,8	261,4	24,35	6 366,2
Víceleté pícniny na orné půdě (seno)	**1989**	502,8	463,5	9,78	4 532,6
	1999	395,3	394,0	5,93	2 335,9
	2000	417,0	414,8	5,64	2 341,0
	2001	375,5	373,5	6,02	2 250,0
	2002	258,7	258,7	6,59	1 705,7
	2003	244,3	244,3	5,11	1 248,4
Zelenina	**1989**	33,1	35,0	17,96	628,7
	1999	34,8	34,7	16,48	572,5
	2000	32,3	32,0	15,06	482,0
	2001	26,2	26,0	16,20	421,2
	2002	18,0	.	18,51	332,3
	2003	16,9	.	17,52	295,6

A3.1/15 *(dokončení)*

Plodina	Rok	Osevní plocha (tis. ha)	Sklizňová plocha[1] (tis. ha)	Výnos[2] (t/ha)	Výroba[3] (tis. t)
Chmel	1989	.	10,5	1,03	10,8
	1999	.	6,0	1,07	6,4
	2000	.	6,1	0,80	4,9
	2001	.	6,1	1,09	6,6
	2002	.	6,0	1,08	6,4
	2003	.	5,9	0,93	5,5
Vinná réva	1989	.	11,3	4,56	51,3
	1999	.	11,1	6,04	67,1
	2000	.	11,2	5,96	66,9
	2001	.	11,3	6,04	68,3
	2002	.	10,8	5,25	56,7
	2003	.	11,8	5,70	67,4
Louky trvalé	1989	.	485,5	5,35	2 597,1
	1999	667,5	651,5	3,35	2 181,1
	2000	670,7	659,4	2,95	1 943,1
	2001	673,8	656,6	3,27	2 148,3
Pastviny	1989	.	219,6	3,48	764,0
	1999	.	278,3	2,32	646,0
	2000	289,1	281,1	2,15	604,9
	2001	297,4	283,6	2,37	671,7
TTP[4]	2002	838,8	802,7	3,08	2 471,7
	2003	875,0	875,0	2,41	2 113,0
Ovoce celkem[5]	1989	.	36,6	15,05	550,3
	1999	.	32,6	10,87	354,5
	2000	.	31,9	17,72	565,4
	2001	.	30,6	9,68	296,3
	2002	.	30,0	13,41	401,8
	2003	.	28,3	11,81	333,7
z toho jabloně[5]	1989	.	21,8	19,63	427,7
	1999	.	19,8	13,31	264,1
	2000	.	19,6	23,47	460,0
	2001	.	19,1	11,58	221,2
	2002		18,3	17,27	316,8
	2003		17,6	13,86	243,4

1) Od roku 2002 produkční plocha, která vychází z výměry zjištěné soupisem ploch osevů k 31. 5. sledovaného roku.
2) Výnos je hodnota převzatá z uvedeného pramene.
3) Skutečně sklizené množství plodin se uvádí z výměry produkční plochy.
4) Od roku 2002 uvádí ČSÚ trvalé travní porosty zahrnující dříve odděleně sledované louky trvalé a pastviny. Sklizené plochy luk trvalých a pastvin (TTP) jsou, na rozdíl od ostatních plodin, uváděny ve skutečném rozsahu provedené sklizně. Pokud byla plocha sklizena v zeleném stavu nebo spasena je produkce přepočtena na seno.
5) Sklizňová plocha = počet stromů v mil. kusů (bez bobulovin) včetně ořešáků vlašských, výnos = kg/1 strom.
Pro rok 2000 údaje o výnosu a výrobě podle odhadu Ovocnářské unie ČR.
Pramen: Soupis ploch osevů v ČR k 31. 5.; Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ
Zpracoval: J. Kreysová, I. Součková (VÚZE)

A3.2/01 - Bilance výroby a spotřeby mléka (mil. l)

Ukazatel	1989	1999	2000	2001	2002	2003
Počáteční zásoba[1]	.	51,7	31,6	62,8	64,6	132,6
Výroba	4 900,0	2 736,2	2 708,1	2 701,8	2 727,6	2 645,7
Nákup	4 473,0	2 490,0	2 514,3	2 532,2	2 536,2	2 530,9
Dovoz	.	160,4	188,3	202,9	241,3	281,4
Celková nabídka	.	2 702,1	2 734,2	2 797,9	2 842,1	2 944,9
Domácí spotřeba	3 080,0	1 963,7	2 022,1	2 031,7	2 067,0	2 080,5
Vývoz	1 393,0	706,8	668,5	701,6	642,5	772,3
Celková poptávka	.	2 670,5	2 690,6	2 733,3	2 709,5	2 852,8
Konečná zásoba	.	31,6	43,6	64,6	132,6	92,1

1) Do zásob roku 2001 byly zahrnuty zásoby přírodních sýrů, které nebyly do uvedené doby sledovány.
Pramen: ČSÚ - Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec; ČSÚ - Výsledky chovu skotu;
ČSÚ - Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí; Celní statistika; materiály VÚZE a MZe
Zpracoval: J. Ouředník, I. Bošková (VÚZE)

A3.2/02 - Bilance výroby a spotřeby hovězího masa (tis. t ž. hm.)

Ukazatel	1989	1999	2000	2001	2002	2003
Počáteční zásoba	.	7,1	7,0	5,0	9,0	8,9
Výroba	518,5	237,4	208,0	208,5	201,7	197,7
Dovoz	.	12,3	12,6	0,4	5,8	6,9
Celková nabídka	.	256,8	227,6	213,9	216,5	213,5
Domácí spotřeba	482,6	233,3	210,5	169,1	184,5	187,0
Vývoz	35,9	16,5	12,1	35,8	23,1	17,5
Celková poptávka	.	249,8	222,6	204,9	207,6	204,5
Konečná zásoba	.	7,0	5,0	9,0	8,9	9,0

Pramen: ČSÚ - Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec; ČSÚ - Výsledky chovu skotu;
ČSÚ - Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí; GŘC; materiály VÚZE a MZe
Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

A3.2/03 - Bilance výroby a spotřeby vepřového masa (tis. t ž. hm.)

Ukazatel	1989	1999	2000	2001	2002	2003
Počáteční zásoba	26,8	12,5	13,0	12,0	15,0	18,9
Výroba	778,0	638,8	583,9	584,0	585,4	576,3
Dovoz	.	23,5	19,2	22,3	34,3	40,2
Celková nabídka	804,8	674,8	616,1	618,3	634,7	635,4
Domácí spotřeba	757,7	648,6	596,1	589,2	586,0	598,9
Vývoz	14,0	13,2	8,0	14,1	29,8	17,3
Celková poptávka	771,7	661,8	604,1	603,3	615,8	616,2
Konečná zásoba	33,1	13,0	12,0	15,0	18,9	19,2

Pramen: ČSÚ - Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec; ČSÚ - Výsledky chovu prasat;
ČSÚ - Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí; GŘC; materiály VÚZE a MZe
Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

A3.2/04 - Bilance výroby a spotřeby drůbežího masa (tis. t ž. hm.)

Ukazatel	1989	1999	2000	2001	2002	2003
Počáteční zásoba	11,0	8,0	11,5	10,6	14,4	6,4
Výroba	199,0	273,0	294,3	312,5	317,0	304,0
Dovoz	0,0	19,1	22,3	21,2	26,9	45,0
Celková nabídka	210,0	300,1	328,1	344,3	358,3	355,4
Domácí spotřeba	180,0	281,0	303,8	312,8	330,5	328,1
Vývoz	13,2	7,6	13,7	17,1	21,4	20,5
Celková poptávka	193,2	288,6	317,5	329,9	351,9	348,6
Konečná zásoba	16,8	11,5	10,6	14,4	6,4	6,8

Pramen: ČSÚ - Výsledky živočišné výroby, Výsledky chovu drůbeže; GŘC; materiály VÚZE a MZe
Zpracoval: E. Haniková (VÚZE)

A3.2/05 - Bilance výroby a spotřeby vajec (mil. ks)

Ukazatel	1989	1999	2000	2001	2002	2003
Výroba	3 643,0	3 307,0	3 064,0	3 190,0	2 931,4	2 841,1
z toho samozásobení	1 714,0	1 594,0	1 560,0	1 627,7	1 102,0	982,3
Dovoz[1)]	4,0	26,0	70,3	72,9	71,9	119,7
Celková nabídka	3 647,0	3 333,0	3 134,3	3 262,9	3 003,4	2 960,8
Domácí spotřeba	3 481,0	3 205,5	3 053,0	3 155,1	2 833,7	2 773,5
Vývoz[1)]	166,0	127,5	81,1	107,8	169,7	187,3
Celková poptávka	3 647,0	3 333,0	3 134,1	3 262,9	3 003,4	2 960,8

1) V roce 2001 byly změněny konverzní koeficienty pro přepočet kg na kusy u zahraničního obchodu: skořápková vejce 17,4; tekuté vaječné produkty 20; sušené vaječné produkty 72.
Pramen: ČSÚ - Výsledky živočišné výroby, Výsledky chovu drůbeže; GŘC; materiály VÚZE a MZe
Zpracoval: E. Haniková (VÚZE)

A3.2/06 - Stavy hospodářských zvířat (tis. ks)

Ukazatel	1989	1999	2000	2001	2002	2003[1)]	2004[1)]
Skot celkem	3 480	1 657	1 574	1 582	1 520	1 474	1 428
z toho - krávy	1 248	642	615	611	596	590	573
v tom - krávy bez trž. prod. mléka	-	59	67	82	100	124	136
- krávy s trž. prod. mléka	1 248	583	547	529	496	466	437
Prasata celkem	4 685	4 001	3 688	3 470	3 441	3 363	3 127
z toho - prasnice	312	317	297	288	289	283	251
Drůbež celkem	32 479	30 222	30 784	28 865	29 947	26 873	25 494
z toho - slepice	15 699	11902	11 739	6 999	6 838	7 044	6 394
- husy	180	145	132	29	28	34	32
- kachny	192	423	446	289	279	532	258
- krůty	731	614	669	800	887	670	837

1) Bez "hobby aktivit" obyvatelstva.
Pramen: ČSÚ - Soupis hospodářských zvířat (rok 1989 k 1. 1., roky 1999 - 2002 k 1. 3., roky 2003 - 2004 k 1. 4.)
Zpracoval: M. Abrahamová, E. Haniková (VÚZE)

A3.2/07 - Výroba a užitkovost v odvětví živočišné výroby

Ukazatel	1989	1999	2000	2001	2002	2003
Výroba mléka (mil. l)	4 900	2 736	2 708	2 702	2 728	2 646
Průměrná užitkovost (l mléka/rok)	3 982	5 022	5 255	5 589	5 718	5 756
Výroba hovězího masa (tis. t)	518,5	237,4	208,0	208,5	201,7	197,7
Průměrné přírůstky skotu ve výkrmu (kg/ks/den)	0,75	0,86	0,88	0,87	0,86	0,87
Výroba vepřového masa (tis. t)[1)]	778,0	638,8	583,9	584,0	585,4	576,3
Průměrné přírůstky prasat ve výkrmu (kg/ks/den)[3)]	0,63	0,65	0,65	0,65	0,67	0,68
Výroba drůbežího masa (tis. t)[1)]	199,0	273,0	294,3	312,5	317,0	304,0
Celková produkce vajec (mil. ks)[2)]	3 643	3 307	3 064	3 190	2 931	2 841

1) Celkový prodej včetně samozásobení.
2) Celková produkce včetně samozásobení.
3) Rok 2003 odhad VÚZE.
Pramen: ČSÚ - Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec; ČSÚ - Výsledky chovu skotu; ČSÚ - Výsledky chovu prasat; ČSÚ - Výsledky chovu drůbeže; ČSÚ - Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí; materiály VÚZE a MZe
Zpracoval: M. Abrahamová, E. Haniková, I. Bošková (VÚZE)

A3.3/01 - Vývoj souhrnných cenových indexů (rok 1993 = 100)[1)]

Ukazatel	1999	2000	2001	2002	2003
Ceny zemědělských výrobců	114,7	125,3	135,8	122,9	119,3
v tom - rostlinné výrobky	98,5	110,9	121,2	115,6	114,4
- živočišné výrobky	122,3	132,1	142,7	125,4	120,4
Ceny průmyslových výrobců potravinářských výrobků a nápojů	132,7	136,7	145,0	143,5	141,8
Spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů[2)]	129,6	130,9	137,6	135,0	132,0
Ceny vstupů do zemědělství[3)]	126,4	139,3	146,8	143,6	141,3

1) V roce 1994 byly podrobeny komplexní revizi indexy cen (viz Indexy cen zemědělských výrobců a výrobců v lesnictví, Revize 1994 a Indexy průmyslových výrobců, Revize 1994).
2) Index prosinec 1993 = 100.
3) V roce 1996 - propočet VÚZE na základě podkladů ČSÚ.
Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží; Index cen dodávek výrobků a služeb do zemědělství; Index cen průmyslových výrobců; Indexy spotřebitelských cen
Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE), odbor 2410 ČSÚ

A3.3/02 - Vývoj indexů cen zemědělských výrobců podle jednotlivých komodit (rok 1993 = 100)[1)]

Výrobek	1999	2000	2001	2002	2003
Pšenice potravinářská	99,4	105,7	118,3	102,5	104,6
Pšenice krmná	92,2	105,4	121,5	100,1	103,0
Ječmen sladovnický	100,8	119,8	140,5	130,1	121,6
Ječmen krmný	88,0	103,3	126,2	111,3	105,3
Žito	97,6	99,4	135,5	129,1	125,4
Oves krmný	93,3	102,3	131,6	122,7	108,2
Kukuřice krmná	93,9	113,1	121,8	99,8	93,3
Semeno řepky olejné	101,6	115,8	130,4	122,2	138,8
Semeno slunečnice	103,5	108,0	124,3	112,1	110,1
Chmel sušený	74,1	75,0	75,9	60,9	67,2
Cukrovka technická	94,1	119,6	119,1	119,7	117,2
Brambory pozdní konzumní (bez sadby)	132,4	138,8	99,7	208,5	144,9
Brambory průmyslové	161,0	153,8	159,3	158,9	175,7
Ovoce	128,6	119,7	122,7	125,1	124,3
Zelenina	112,4	118,2	138,4	138,4	139,6
Mléko kravské tř. Q	121,1	125,0	129,6	134,6	129,6
Býci jateční tř. j. A v živém	138,0	146,8	121,6	134,1	132,0
Jalovice jatečné tř. j. A v živém	125,4	134,4	110,7	116,0	110,1
Krávy jatečné tř. j. A v živém	140,4	150,5	116,6	114,8	103,3
Prasata jatečná tř. j. I. v živém	114,0	134,2	163,1	121,6	112,7
Kuřata jatečná tř. j. I.	99,8	95,2	112,3	94,9	90,9
Vejce slepičí konzumní tříděná	104,0	134,3	130,7	108,6	121,1

1) V roce 1994 byly podrobeny komplexní revizi indexy cen (viz Indexy cen zemědělských výrobců a výrobců v lesnictví, Revize 1994).
Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží
Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE), odbor 2410 ČSÚ

A3.3/03 - Vývoj průměrných cen zemědělských výrobků (Kč/t)

Výrobek	1999	2000	2001	2002	2003
Pšenice potravinářská	3 269	3 475	3 878	3 362	3 427
Pšenice krmná	2 528	2 886	3 339	2 751	2 829
Ječmen sladovnický	3 196	3 782	4 429	4 099	3 831
Ječmen krmný	2 240	2 622	3 234	2 852	2 698
Žito	2 693	2 745	3 801	3 623	3 519
Kukuřice krmná	3 129	3 763	3 858	3 158	2 952
Semeno řepky olejné	5 349	6 099	6 904	6 467	7 348
Cukrovka technická	763	969	964	969	949
Brambory pozdní konzumní (bez sadby)	3 748	3 972	2 838	5 937	4 129
Brambory průmyslové	1 925	1 847	1 945	1 939	2 145
Jablka konzumní	8 219	8 342	8 246	8 548	8 289
Zelí bílé hlávkové	3 523	3 596	3 986	5 371	4 658
Cibule suchá	5 180	5 308	5 023	5 899	5 655
Mléko kravské tř. j. Q (Kč/tis. l)	7 247	7 476	7 758	8 049	7 754
Býci jateční tř. j. A v živém	37 866	40 308	33 811	37 290	36 682
Krávy jatečné tř. j. A v živém	25 235	27 049	21 397	21 053	18 944
Jalovice tř. j. A v živém	29 434	31 560	26 253	27 480	26 092
Prasata jatečná tř. j. I. v živém	30 477	35 586	44 064	32 887	30 470
Kuřata jatečná tř. j. I.	22 764	21 728	25 963	21 947	21 034
Vejce slepičí konzumní tříděná (Kč/tis. ks)	1 542	1 970	1 899	1 579	1 760

Pramen: ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců
Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE), odbor 2410 ČSÚ

A3.3/04 - Index cen vstupů do zemědělství (průměr roku 1994 = 100)

Ukazatel	1999	2000	2001	2002	2003
Index cen vstupů do zemědělství celkem	117,5	129,5	136,6	133,6	131,5
Index cen vstupů ze sektoru - průmyslu	117,5	132,0	137,7	.	.
z toho - krmiva hotová (průmyslová)[1)]	112,5	115,7	132,5	126,1	118,8
- pesticidy	112,5	115,5	118,0	118,9	119,9
- PHM	120,1	195,5	165,7	133,9	138,3
- stroje pro zemědělství	124,7	126,4	129,4	128,1	129,0
- dvoustopá motorová vozidla	120,1	120,3	125,7	127,2	127,1
- díly a příslušenství k motorovým vozidlům	121,5	123,0	128,1	128,5	127,5
- elektrická energie	110,5	114,5	121,1	126,7	122,7
- stavebnictví	154,4	160,6	167,5	171,9	175,7
- dopravy silniční a nákladní	122,4	127,2	129,8	132,1	134,7
- služby pošt a telekomunikací	159,6	170,1	166,4	165,4	162,8
- lesnictví	142,4	142,5	139,1	127,3	114,4
- zemědělství	109,0	115,7	127,5	.	
z toho - rostlinné výrobky	108,2	113,8	126,3	131,9	139,0
- živočišné výrobky a zvířata[2)]	110,5	119,5	129,9	115,5	109,4
- pojištění zemědělské produkce	72,0	71,1	71,2	72,6	70,9
- služeb vstupujících do zemědělství[3,4)]	147,3	153,0	159,7	162,4	162,4

1) V roce 2003 krmiva.
2) V roce 2003 zvířata pro chov a výrobu.
3) V roce 2003 služby pro zemědělství.
4) V roce 1996 a 1997 Index cen vstupů ostatních služeb.
Pramen: ČSÚ - Index cen dodávek výrobků a služeb do zemědělství
Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE), odbor 2410 ČSÚ

A3.3/05 - Meziroční indexy cen ve výrobkových vertikálách

Ceny	Reprezentant	1999/98	2000/99	2001/00	2002/01	2003/02
Maso a masné výrobky						
Zemědělských výrobců	býci jateční tř. j. A v živém	95,6	106,4	82,8	110,3	98,4
	krávy jatečné tř. j. A v živém	95,1	107,2	77,5	98,4	90,0
	prasata jatečná tř. j. I. v živém	87,0	117,6	121,5	74,6	92,7
	kuřata tř. j. I. v živém	82,4	95,3	118,0	84,5	95,8
Průmyslových výrobců	výrobky jatečné - maso[1)]	91,3	106,3	109,4	90,9	94,6
Spotřebitelské	maso a masné výrobky[2)]	90,9	104,2	108,2	92,6	94,4
Mléko a mléčné výrobky						
Zemědělských výrobců	mléko kravské tř. j. Q	91,9	103,2	103,7	103,8	96,3
Průmyslových výrobců	mlékárenské výrobky a zmrzlina	95,1	102,8	103,7	102,3	100,1
Spotřebitelské	mléko, mléčné výrobky, vejce[3)]	93,4	105,7	102,8	100,0	97,1
Vejce a vaječné výrobky						
Zemědělských výrobců	vejce slepičí konzumní netříděná	80,2	126,7	97,4	83,0	114,8
	vejce slepičí konzumní tříděná	83,4	129,1	97,3	83,1	111,5
Spotřebitelské	vejce a vaječné výrobky	81,9	126,1	101,0	87,6	103,2
Tuky						
Zemědělských výrobců	semeno řepky olejné	77,0	114,0	112,6	93,7	113,6
	semeno slunečnice	92,9	104,4	115,1	90,2	98,2
Průmyslových výrobců	oleje a tuky živočišné a rostlinné	98,9	92,9	99,2	101,1	100,4
Spotřebitelské	oleje a tuky	94,5	97,4	102,3	101,7	99,0
Mlýnské, pekárenské a těstárenské výrobky						
Zemědělských výrobců	pšenice potravinářská	82,3	106,3	111,9	86,7	102,0
	žito	76,3	101,9	136,3	95,3	97,1
Průmyslových výrobců	mlýnské a škrobárenské výrobky	91,6	94,0	105,4	99,0	99,0
	výrobky pekárenské a cukrářské	97,4	98,0	104,4	100,0	100,4
Spotřebitelské	pekárenské výrobky, obiloviny	95,3	96,4	105,6	99,7	101,0
Cukr, cukrovinky a cukrářské výrobky						
Zemědělských výrobců	cukrovka technická	95,9	127,0	99,6	100,5	97,9
Průmyslových výrobců	cukr	106,9	111,7	106,2	99,5	95,8
Spotřebitelské	cukr, marmeláda, cukrovinky, cukr. výrobky[4)]	103,8	103,4	103,5	100,9	98,6
Brambory a bramborové výrobky						
Zemědělských výrobců	brambory pozdní konzumní	77,1	104,8	71,8	209,2	69,5
	brambory průmyslové	111,1	95,6	103,6	99,7	110,6
Průmyslových výrobců	brambory upravené a konzervované	102,1	92,6	93,0	101,3	.
Spotřebitelské	brambory	82,8	112,1	98,5	113,5	101,0
	bramborové výrobky	102,1	197,8	98,4	99,6	95,2

1) V roce 2003/02 maso a masné výrobky.
2) V roce 2003/02 maso.
3) V roce 2003/02 mléko, sýry a vejce.
4) V roce 2003/02 cukr, marmeláda, med, čokoláda, cukrovinky a cukrářské výrobky.
Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží;
Indexy cen zemědělských výrobců a výrobců v lesnictví, Revize 1994; Indexy cen průmyslových výrobců; Indexy spotřebitelských cen
Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE), odbor 2410 ČSÚ

A3.3/06 - Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží

Ukazatel	1999/98	2000/99	2001/00	2002/01	2003/02
Maso a masné výrobky	90,9	104,2	108,2	92,6	94,4
v tom - maso hovězí výsekové	99,7	105,3	99,0	101,2	98,6
- maso vepřové výsekové	84,7	111,0	114,7	87,7	90,3
- drůbež	79,1	104,5	115,8	86,0	93,5
- ostatní masa a vnitřnosti	95,5	101,2	104,6	96,8	94,0
- uzenářské zboží	93,2	102,1	106,0	95,4	95,4
- masové konzervy a ost. masné výrobky	94,1	95,5	101,8	99,3	96,8
Ryby a rybí výrobky	99,7	98,3	105,0	100,6	96,2
Mléko, mléčné výrobky, vejce	93,4	105,7	102,8	100,0	97,1
v tom - mléko čerstvé, trvanlivé	88,9	111,0	101,5	98,2	93,4
- mléko konzervované a sušené	103,1	102,9	105,5	106,3	101,5
- sýry	96,1	102,9	104,3	102,3	96,0
- ostatní mléčné výrobky	97,0	98,6	102,0	101,5	98,3
- vejce a vaječné výrobky	81,9	126,1	101,0	87,6	103,2
Oleje a tuky	94,5	97,4	102,3	101,7	99,0
v tom - máslo	85,1	95,4	103,5	104,6	103,2
- sádlo a slanina	93,8	109,4	115,2	99,2	94,2
- jedlé oleje	100,4	96,7	99,0	100,0	93,8
- rostlinné a ostatní tuky	105,2	98,8	101,7	100,7	99,1
Pekárenské výrobky, obiloviny	95,3	96,4	105,6	99,7	101,0
v tom - mouka pšeničná	88,2	88,6	113,1	99,3	100,0
- chléb	94,1	96,5	107,2	98,9	99,8
- pečivo běžné	90,0	93,1	106,8	98,8	104,7
- pečivo jemné	100,9	100,8	106,5	101,3	101,6
- pečivo trvanlivé	104,6	101,7	101,3	100,7	99,6
- těstoviny	96,2	96,5	99,1	99,7	99,8
- ostatní výrobky z obilovin	101,6	99,5	102,4	100,0	98,1
- rýže	97,8	93,6	100,8	100,1	100,6
Cukr, marmeláda, cukrovinky, cukrářské výrobky	103,8	103,4	103,5	100,9	98,6
z toho - cukr	107,0	108,6	103,5	94,8	87,1
- čokoláda a čokoládové cukrovinky	104,9	101,5	102,1	102,2	100,4
- nečokoládové cukrovinky	105,0	102,1	105,6	103,9	102,7
- cukrářské výrobky	101,4	102,6	103,5	102,0	102,1
Ovoce a ovocné výrobky	94,9	94,8	113,2	97,3	101,5
z toho - čerstvé ovoce mírného pásma	92,1	89,1	111,0	100,0	106,0
- čerstvé jižní ovoce	96,0	99,0	118,1	96,7	100,9
- ovocné výrobky	100,6	99,6	98,7	101,9	96,6
- suché plody	95,0	86,7	98,1	87,6	86,7
Zelenina a zeleninové výrobky, brambory	89,7	99,6	101,4	105,7	97,5
z toho - čerstvá zelenina	88,9	96,4	109,1	105,2	96,2
- mražená zelenina	92,2	87,3	96,0	96,9	92,3
- zeleninové výrobky	96,0	96,3	103,8	102,2	99,1
- brambory	82,8	112,1	98,5	113,5	101,0
- bramborové výrobky	102,1	97,8	98,4	99,6	95,2
Ostatní potravinářské výrobky a přípravky	100,6	100,3	101,4	101,7	102,7
Káva, čaj, kakao	97,1	95,1	96,7	93,1	96,1
z toho - káva	96,0	94,1	94,3	87,7	90,8
- čaj	100,8	100,0	101,1	100,7	99,7
- kakao	101,0	96,8	103,8	104,8	116,1
Minerální vody, ostatní nealkoholické nápoje	97,5	100,9	101,3	100,1	99,7
z toho - minerální a stolní vody	96,3	97,6	99,7	98,0	98,4
- ovocné a zeleninové šťávy	102,0	100,4	100,0	104,6	102,7
- ostatní nealkoholické nápoje	99,1	103,2	102,7	100,0	99,3

Pramen: Interní materiály ČSÚ
Zpracoval: I. Mrhálková (VÚZE)

A3.4/01 - Vývoj celkového a agrárního zahraničního obchodu ČR1)

Ukazatel	MJ	1999	2000	2001	2002	2003
Obrat celkem	mil. Kč	1 881 925	2 363 023	2 655 953	2 580 531	2 813 012
Vývoz celkem	mil. Kč	908 756	1 121 099	1 269 634	1 254 860	1 371 810
Dovoz celkem	mil. Kč	973 169	1 241 924	1 386 319	1 325 671	1 441 202
Saldo celkem	mil. Kč	-64 413	-120 825	-116 686	-70 811	-69 392
Obrat agrárního obchodu	mil. Kč	100 345	112 741	118 749	114 177	121 463
Agrární vývoz	mil. Kč	39 762	47 729	49 473	45 131	48173
Agrární dovoz	mil. Kč	60 582	65 012	69 277	69 046	73 291
Saldo agrárního obchodu	mil. Kč	-20 820	-17 283	-19 804	-23 915	-25 118
Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu	%	4,38	4,26	3,90	3,60	3,51
Podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu	%	6,23	5,23	5,00	33,77	36,20
Podíl pasiva agrárního obchodu na celkovém obchodním deficitu	%	32,32	14,30	16,97	33,77	36,20

1) Bez rozlišení celních režimů.
Pramen: Celní statistika
Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

A3.4/02 - Teritoriální struktura agrárního vývozu a dovozu komoditních agregací kapitol 01 - 24 celní nomenklatury (mil. Kč)

CN	Agregace komodit	Rok	Celkem		Z toho																	
					EU		OSVTE		EFTA		CEFTA		z toho						SNS		RZ	
													SR		MR		PR					
			vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz
01	Živá zvířata	1999	1 259,6	429,9	671,2	213,7	22,5	13,9	0,8	0,1	403,9	179,0	291,8	67,9	23,3	0,7	50,3	110,4	1,9	6,5	11,2	16,0
		2000	1 170,9	461,9	585,3	223,6	23,0	7,5	3,0	1,4	424,7	215,9	284,9	87,2	4,8	1,4	100,3	127,3	2,4	4,1	132,1	9,5
		2001	1 481,0	345,6	670,0	242,5	26,6	10,2	4,1	1,3	596,2	78,1	383,5	52,5	22,9	0,2	180,0	25,4	4,4	2,1	131,5	12,0
		2002	1 472,9	452,2	650,7	265,4	21,2	16,7	3,5	0,2	700,9	155,2	404,4	130,4	86,3	2,8	86,6	22,0	0,9	2,6	13,1	12,4
		2003	1 395,5	449,0	660,5	218,9	19,3	21,5	2,9	1,0	532,6	190,9	328,4	128,5	79,1	8,7	62,6	53,7	1,6	2,5	74,3	20,7
02	Maso a droby	1999	972,3	1 760,5	595,6	919,1	0,7	54,4	8,0	21,4	364,7	347,9	317,1	116,1	0,5	206,6	22,6	20,8	3,3	0,0	0,7	418,0
		2000	1 203,7	2 357,6	683,6	1 497,8	0,0	30,5	16,8	0,8	477,4	328,1	440,7	97,4	10,1	202,9	4,6	16,4	1,2	0,0	0,0	499,9
		2001	2 217,5	2 541,3	904,5	1 598,4	0,0	45,4	34,9	0,2	973,5	420,5	672,6	296,0	5,0	111,3	3,7	12,8	34,1	0,0	1,8	475,1
		2002	1 984,6	2 920,8	575,9	1 658,8	0,0	44,2	41,1	0,0	1 072,0	662,4	847,6	251,0	79,6	395,0	3,4	14,9	2,5	0,0	0,7	550,5
		2003	1 452,5	3 413,3	623,1	1 494,4	0,0	51,3	19,1	0,0	765,0	886,5	702,1	215,0	17,4	612,7	1,7	56,7	0,7	0,0	0,0	981,8
03	Ryby, korýši, měkkýši a ostatní vodní bezobratlí	1999	925,1	1 316,6	714,8	599,7	9,0	30,5	9,5	139,2	173,3	82,6	141,3	19,7	13,6	16,6	14,4	44,6	0,0	20,3	0,0	442,5
		2000	955,6	1 457,0	697,0	529,3	13,6	38,1	16,8	120,7	206,0	69,8	157,0	18,6	1,6	19,2	44,2	25,3	2,6	24,9	2,7	660,6
		2001	1 131,3	1 768,2	738,3	608,0	15,0	159,2	10,4	164,2	329,7	66,9	231,8	16,2	18,2	5,6	76,6	38,2	0,2	19,9	2,5	745,1
		2002	1 130,3	1 550,8	795,9	533,3	14,0	185,8	9,2	156,4	287,3	77,4	219,4	18,4	26,2	5,1	38,8	43,9	0,6	22,2	1,9	565,4
		2003	1 152,4	1 429,3	852,6	477,1	11,9	120,2	8,7	144,8	256,1	102,7	198,6	26,6	21,5	6,2	33,1	69,7	0,0	10,7	1,8	557,7
04	Mléko a mléčné výrobky, ptačí vejce, med	1999	5 541,9	2 044,7	1 272,4	1 039,7	107,2	18,3	74,8	15,3	934,0	939,4	533,7	381,2	81,2	65,7	261,4	491,3	615,8	14,3	1 853,2	12,1
		2000	6 705,6	2 435,7	1 763,4	1 126,3	115,4	33,2	53,0	11,3	1 487,5	1 203,6	695,8	601,6	83,1	22,4	621,3	579,3	259,3	41,2	2 735,9	19,0
		2001	7 687,0	2 797,1	1 876,1	1 159,4	143,8	7,3	48,1	11,4	1 459,5	1 573,2	809,4	839,0	94,2	1,9	466,6	731,4	256,7	30,9	3 229,7	14,2
		2002	5 305,1	3 228,1	1 298,1	1 250,6	67,5	40,7	37,3	16,8	1 097,5	1 817,0	697,0	1 159,6	101,8	36,6	251,5	617,6	335,8	65,6	1 968,2	27,6
		2003	6 089,2	3 779,3	1 534,2	1 295,7	125,4	83,1	37,6	9,7	1 219,9	2 228,0	703,6	1 503,7	180,5	28,6	209,6	653,1	359,0	62,8	2 189,4	68,6
05	Ostatní živočišné produkty	1999	203,9	847,5	130,4	570,2	0,2	75,1	3,3	12,9	68,9	46,7	53,6	17,7	1,3	8,8	13,9	15,0	0,7	5,6	0,0	136,6
		2000	251,7	892,7	212,3	549,6	0,3	85,5	1,9	18,5	30,9	67,4	12,9	15,6	0,9	15,9	16,2	21,4	3,4	10,6	0,3	145,8
		2001	277,7	987,4	214,7	519,6	0,5	134,8	0,0	19,0	58,4	50,6	11,1	29,6	5,3	8,3	39,3	6,8	2,8	10,1	0,0	247,2
		2002	483,5	1 029,2	383,6	376,5	7,1	120,2	1,1	9,1	87,9	56,4	20,2	22,5	3,1	12,4	63,7	7,5	0,0	8,1	2,9	454,3
		2003	594,3	1 170,6	522,1	403,7	8,4	97,9	1,3	7,5	53,9	35,4	25,1	10,7	2,4	7,7	25,1	11,3	0,0	2,2	1,2	618,9
06	Živé rostliny a květinářské výrobky	1999	99,4	1 489,9	46,4	1 162,7	0,0	77,1	0,9	0,4	48,3	99,1	43,1	62,2	1,9	22,1	3,0	11,9	2,6	0,3	0,1	140,7
		2000	116,5	1 759,7	51,1	1 378,3	0,0	81,1	0,3	0,4	59,8	125,2	51,2	75,0	4,4	26,8	3,4	19,6	4,3	0,0	0,7	173,9
		2001	135,5	1 922,2	61,4	1 543,6	0,0	74,6	0,3	0,3	66,0	119,7	54,3	63,1	8,1	19,9	3,2	28,0	4,8	0,0	0,7	160,7
		2002	186,5	2 103,0	111,9	1 701,9	0,0	66,6	0,4	2,2	68,5	129,5	62,3	53,4	2,3	18,9	3,6	35,8	4,6	0,1	0,1	164,2
		2003	236,4	2 350,9	146,6	1 928,1	0,3	62,6	0,1	0,0	80,9	155,3	75,6	58,2	1,3	27,3	3,8	30,8	6,0	0,1	0,5	153,4
07	Zelenina, poživatelné rostliny, kořeny, hlízy	1999	599,3	4 130,5	356,5	2 485,3	0,5	205,7	6,1	0,3	215,4	1 141,3	136,2	488,9	25,8	229,5	51,4	362,0	3,3	0,7	0,0	280,7
		2000	530,8	4 436,7	247,0	2 604,0	1,1	199,6	7,6	0,3	252,7	1 307,0	132,4	505,8	27,5	239,0	86,0	499,3	4,4	1,7	13,6	308,0
		2001	556,0	4 844,3	152,2	2 840,2	0,6	190,4	11,4	0,3	351,2	1 389,5	151,3	493,2	39,7	258,0	147,3	562,8	3,0	6,0	0,1	379,3
		2002	437,3	5 337,2	134,2	3 262,6	0,7	151,6	8,6	1,7	262,5	1 442,4	141,7	418,9	5,2	237,0	108,3	723,4	3,4	4,0	0,1	444,5
		2003	459,2	5 343,0	169,8	3 173,6	0,1	189,6	12,1	0,9	246,9	1 536,1	137,3	391,8	8,2	187,5	89,1	901,7	4,0	2,9	0,0	411,0
08	Ovoce, ořechy	1999	873,9	7 093,1	587,4	3 443,5	1,0	886,8	2,6	3,1	267,2	396,1	152,6	89,4	9,5	119,5	102,3	167,3	12,9	55,5	0,0	3 053,1
		2000	1 021,9	6 852,2	733,9	3 343,4	0,3	887,8	8,5	1,3	273,4	412,9	206,3	130,4	13,6	114,6	49,1	154,1	3,7	104,4	0,5	2 405,3
		2001	724,3	7 454,1	446,8	3 358,7	2,5	1 102,5	3,5	0,2	267,3	549,6	225,5	180,6	7,6	190,4	29,5	161,9	1,4	49,3	0,1	2 174,0
		2002	722,0	7 872,6	462,4	3 592,1	1,4	1 237,3	0,4	0,7	250,0	514,1	226,8	122,8	7,2	179,7	11,8	190,5	1,9	45,6	0,1	2 551,5
		2003	729,4	8 053,7	473,2	3 606,5	1,0	1 172,0	2,9	0,1	242,5	577,7	215,5	189,8	7,5	185,0	17,9	172,5	2,5	80,7	5,5	2 569,3
09	Káva, čaj, maté, koření	1999	543,9	2 636,4	30,6	582,8	0,9	14,9	0,0	2,2	429,0	216,6	338,5	27,4	10,6	89,1	3,9	99,1	65,6	0,7	0,8	1 819,7
		2000	572,0	2 335,6	29,4	539,1	0,1	18,4	0,0	2,3	489,1	193,3	299,0	9,0	12,4	76,8	78,3	102,7	45,9	4,6	2,7	1 575,5
		2001	583,4	1 967,7	50,1	552,5	1,0	19,6	0,0	0,9	488,5	198,1	238,6	5,9	20,6	86,2	112,2	104,5	33,4	3,8	0,8	1 189,3
		2002	493,5	1 530,2	44,8	485,3	1,9	19,3	0,0	0,9	385,7	182,7	170,3	12,0	43,3	86,0	109,9	83,6	55,6	3,5	0,1	832,4
		2003	513,3	1 577,7	59,2	546,6	1,5	14,2	0,0	0,9	376,2	194,9	153,0	11,3	41,9	78,1	115,5	105,1	64,2	3,5	0,1	812,6

A3.4/02 - *(pokračování)*

CN	Agregace komodit	Rok	Celkem		Z toho																	
					EU		OSVTE		EFTA		CEFTA		z toho						SNS		RZ	
													SR		MR		PR					
			vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz
10	Obiloviny	1999	2 516,8	1 436,8	732,4	190,6	0,0	28,6	28,3	8,7	1 462,0	675,2	162,5	546,4	0,8	126,1	395,0	2,1	287,4	1,3	0,0	526,4
		2000	4 307,9	1 266,2	518,7	426,0	2,8	19,4	11,3	0,0	1 746,6	340,4	203,3	250,1	1,9	89,4	1 280,1	0,9	2 017,2	0,4	3,1	478,4
		2001	883,0	1 042,2	160,6	454,0	0,0	41,1	2,8	0,0	716,4	202,0	601,2	79,9	1,2	118,6	109,3	1,6	1,6	4,1	0,0	339,1
		2002	803,9	1 209,9	613,2	470,9	0,0	31,9	18,2	0,0	166,5	471,0	88,6	302,5	1,6	148,5	71,8	9,2	1,9	11,0	2,9	223,5
		2003	3 404,7	1 141,8	1 815,6	313,3	0,0	19,4	125,8	0,0	1 348,8	427,6	290,0	266,1	111,4	125,6	337,5	33,2	66,1	91,5	0,2	289,9
11	Mlýnské výrobky, slad, škroby apod.	1999	1 436,5	357,7	93,0	195,9	93,7	2,7	69,4	1,8	784,1	152,1	90,2	142,3	12,1	6,2	484,4	3,6	211,6	0,7	123,7	4,1
		2000	2 218,7	299,9	111,1	156,2	84,5	1,2	27,2	2,4	1 662,7	133,4	203,9	130,9	27,7	1,3	1 241,4	1,2	163,8	2,3	99,5	4,1
		2001	1 243,2	322,2	144,5	183,1	34,1	1,1	14,1	1,9	844,5	123,4	283,6	122,3	7,9	0,0	471,3	1,1	83,1	1,8	75,9	0,7
		2002	1 825,5	369,7	298,0	217,8	52,0	2,2	4,2	1,9	1 009,6	136,5	161,9	128,7	13,2	3,4	757,3	4,3	218,4	2,7	201,0	8,3
		2003	2 022,6	394,8	231,0	241,9	31,3	1,0	1,7	1,9	1 137,0	134,7	143,4	129,7	58,5	0,2	796,9	4,5	429,1	2,2	104,6	13,0
12	Olejnatá semena a plody	1999	4 955,0	1 439,5	3 549,3	739,4	474,4	91,3	36,0	1,3	739,5	246,0	406,5	179,1	72,7	22,9	253,1	36,5	109,9	0,8	21,6	340,8
		2000	4 944,3	1 503,2	3 700,7	645,1	458,7	84,7	19,2	0,2	599,8	346,9	175,7	240,2	46,5	49,4	372,2	44,8	114,4	3,1	48,6	417,8
		2001	4 810,0	1 776,8	3 559,7	817,8	438,6	249,2	22,1	1,4	624,0	232,7	266,9	159,9	27,5	17,9	317,8	45,7	94,4	0,9	29,8	461,9
		2002	4 017,7	1 553,2	2 848,2	831,1	339,8	114,0	11,1	0,9	637,3	287,8	297,6	207,8	26,7	28,2	298,1	42,0	143,6	7,2	17,8	317,3
		2003	2 416,7	1 650,7	1 413,7	934,0	275,2	96,2	8,4	0,3	550,0	289,1	244,9	207,9	75,9	20,1	214,5	40,8	106,7	5,4	30,0	303,8
13	Rostlinné výtažky a šťávy	1999	113,2	364,4	24,0	270,9	11,6	20,2	7,5	1,6	40,9	18,8	23,0	7,1	2,0	6,9	9,9	4,7	7,1	0,2	12,5	30,6
		2000	126,5	330,2	19,4	210,2	7,1	4,0	15,1	20,6	36,9	9,1	24,4	3,6	6,9	4,9	1,7	0,5	15,5	0,3	27,4	69,1
		2001	165,2	313,2	46,2	186,6	31,9	11,9	15,6	12,0	29,2	7,4	19,7	4,3	4,9	2,5	2,2	0,1	3,3	0,2	29,0	90,4
		2002	225,7	349,1	136,0	209,6	14,8	6,8	11,4	14,5	27,4	8,1	16,9	6,8	6,7	1,2	0,7	0,0	0,5	0,7	24,4	108,0
		2003	255,4	391,5	122,8	266,2	28,2	7,1	38,5	12,4	39,0	13,2	22,9	5,8	8,5	3,4	4,3	3,8	1,1	0,1	17,0	92,6
14	Rostlinné pletací materiály	1999	3,0	57,5	1,8	25,2	0,0	16,7	0,3	0,0	0,8	0,7	0,8	0,1	0,0	0,5	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	14,7
		2000	8,6	108,5	6,8	49,4	0,0	21,8	0,4	0,0	1,5	0,7	1,5	0,5	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	13,3	0,0	22,3
		2001	3,2	97,0	1,6	40,5	0,0	12,9	0,4	0,0	1,2	0,9	1,1	0,3	0,0	0,1	0,0	0,5	0,0	21,8	0,0	20,6
		2002	2,8	78,0	1,2	34,9	0,0	2,2	0,3	0,0	1,3	1,2	1,2	0,6	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	8,0	0,0	31,7
		2003	3,3	66,1	1,9	36,5	0,0	5,1	0,2	0,0	1,2	2,4	1,1	1,7	0,0	0,1	0,0	0,6	0,0	1,6	0,0	20,8
15	Živočišné a rostlinné tuky a oleje	1999	1 585,4	2 509,0	116,3	1 734,3	0,3	15,9	1,6	2,1	1 050,1	414,8	633,5	341,7	96,6	28,9	279,6	39,7	348,4	0,0	0,0	314,0
		2000	1 421,2	2 639,0	166,3	1 889,4	5,4	8,1	21,4	13,4	1 103,9	449,1	816,5	390,1	149,6	10,7	112,7	41,5	27,7	0,0	56,2	246,0
		2001	1 682,4	3 179,5	97,8	2 200,5	3,0	120,4	1,9	2,6	1 411,1	579,1	1 057,2	520,1	154,7	26,1	187,7	29,8	5,9	3,6	1,1	272,6
		2002	1 142,3	3 003,4	106,2	2 008,9	3,6	18,1	1,2	0,6	823,3	631,9	517,3	559,9	145,3	52,4	86,3	19,5	17,9	0,0	0,0	336,5
		2003	956,0	3 602,9	121,3	2 492,0	14,9	24,0	1,8	6,1	679,0	752,3	531,1	631,5	97,1	102,7	23,6	17,6	6,0	0,1	0,5	328,6
16	Přípravky z masa, ryb, korýšů apod.	1999	780,4	1 550,1	16,0	564,2	1,7	10,9	0,0	22,9	542,6	448,3	415,5	22,8	0,1	204,9	8,6	199,8	199,2	25,5	0,0	266,0
		2000	883,6	1 657,1	16,6	534,2	1,5	19,0	0,7	26,5	664,4	533,5	456,1	7,6	22,0	235,5	11,5	284,8	185,0	15,5	6,0	381,4
		2001	834,1	1 720,0	35,5	633,6	2,3	3,2	0,0	18,8	710,8	434,3	555,6	5,6	11,0	186,1	8,3	240,0	78,4	11,3	1,6	382,1
		2002	487,1	1 634,8	26,9	584,5	0,9	3,3	0,6	18,5	418,9	481,0	384,6	8,9	14,7	206,4	11,7	263,8	27,5	7,5	2,9	352,8
		2003	529,2	1 764,9	35,9	762,3	1,3	4,4	0,1	5,6	426,7	462,3	386,3	8,3	17,4	178,8	8,8	274,9	45,0	7,4	0,2	389,0
17	Cukr a cukrovinky	1999	577,9	1 309,0	157,9	513,5	8,0	36,7	0,1	36,5	348,8	601,1	248,7	371,1	29,4	51,7	54,3	167,6	21,3	0,2	21,4	42,5
		2000	978,3	1 769,2	156,3	648,9	3,1	46,5	0,1	2,5	337,5	855,7	206,4	540,3	60,2	93,3	49,6	216,0	395,4	4,4	48,7	70,7
		2001	1 727,1	1 577,4	137,0	692,4	5,7	55,6	0,2	3,1	632,0	710,3	261,3	387,7	107,6	33,9	217,4	279,1	449,7	2,9	29,6	46,1
		2002	1 262,3	1 521,7	257,9	738,1	29,0	54,9	0,4	4,3	641,6	668,6	315,5	461,3	83,4	29,2	199,0	170,7	85,3	0,3	12,9	46,1
		2003	1 139,1	1 326,2	273,2	701,3	212,3	69,8	0,7	3,1	528,4	491,6	329,9	325,1	75,0	42,3	77,6	117,1	38,2	0,0	5,0	54,3
18	Kakao a kakaové přípravky	1999	701,1	2 867,1	31,1	1 147,0	1,4	5,2	0,3	17,4	628,4	1 009,0	551,5	454,8	18,6	176,4	51,7	370,1	24,8	0,2	4,8	657,0
		2000	1 021,4	2 842,9	83,0	1 128,3	2,2	5,6	0,2	12,6	919,4	1 018,7	587,8	411,3	57,8	248,2	262,0	353,4	8,8	0,2	6,4	672,7
		2001	1 185,6	3 225,8	46,4	1 219,2	4,8	14,4	0,0	22,1	1 100,6	1 171,4	652,9	541,4	141,6	175,9	255,1	447,7	25,6	0,1	6,8	778,8
		2002	1 280,0	3 138,7	23,1	1 313,8	5,8	30,7	0,1	43,9	1 210,3	1 126,6	711,9	561,0	218,2	199,2	197,0	359,2	38,2	0,3	1,3	593,6
		2003	1 572,7	3 324,6	11,5	1 523,3	2,3	41,1	0,0	38,5	1 373,3	1 063,8	601,2	461,5	254,4	176,4	313,4	414,9	83,0	0,6	5,5	631,7

A3.4/02 - *(dokončení)*

CN	Agregace komodit	Rok	Celkem		Z toho																	
					EU		OSVTE		EFTA		CEFTA		z toho						SNS		RZ	
													SR		MR		PR					
			vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz
19	Přípravky z obilovin	1999	1 477,2	3 277,6	149,4	1 974,2	3,2	40,0	0,6	1,5	1 109,7	1 222,0	863,2	487,0	87,4	151,6	138,0	541,0	55,2	9,0	69,5	26,8
		2000	1 630,1	3 714,4	165,6	2 075,4	3,5	44,9	0,2	3,8	1 255,4	1 530,2	976,5	639,8	64,9	166,1	183,0	682,9	66,2	8,0	65,9	50,1
		2001	1 883,3	4 169,3	288,4	2 141,2	8,8	69,9	0,3	3,9	1 370,8	1 886,8	995,9	775,0	87,1	163,1	231,4	834,2	50,2	6,4	49,9	33,3
		2002	1 852,8	4 202,3	350,8	2 242,4	4,1	81,1	0,1	2,4	1 292,5	1 794,6	908,3	850,8	160,3	148,1	180,8	683,7	35,7	8,4	22,4	42,1
		2003	1 970,9	4 691,2	376,6	2 484,7	2,7	123,6	3,7	10,0	1 388,7	2 011,0	962,9	848,3	174,6	110,6	215,6	847,1	39,8	9,0	13,3	27,6
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů aj.	1999	976,0	3 316,4	336,5	1 455,2	5,2	188,3	2,2	3,9	582,2	711,3	403,0	191,7	60,5	225,8	24,2	266,4	16,4	17,3	1,4	935,6
		2000	1 088,5	3 154,3	352,2	1 514,2	6,3	122,1	1,7	4,5	665,2	604,3	473,0	142,8	108,3	154,8	26,3	289,1	29,9	7,2	25,8	905,4
		2001	900,7	3 136,9	174,7	1 377,8	10,0	180,5	4,3	7,2	651,7	692,9	488,0	131,9	34,1	141,3	80,0	406,5	26,6	11,2	2,5	864,7
		2002	940,9	3 285,7	183,1	1 421,2	9,9	157,7	0,0	7,5	669,5	818,3	454,9	145,3	44,2	147,9	107,3	503,1	40,6	16,3	0,8	867,1
		2003	1 092,4	3 828,6	292,6	1 635,3	9,6	146,2	0,0	3,6	668,6	933,0	440,5	200,9	63,3	148,7	104,1	561,5	70,8	11,8	3,7	1 092,9
21	Různé potravinářské přípravky	1999	1 405,1	5 783,0	269,6	2 743,5	3,5	646,9	51,3	134,5	894,1	1 866,9	757,8	357,0	12,3	623,5	83,6	873,8	86,5	21,6	0,0	262,4
		2000	1 680,5	5 919,1	352,5	2 626,3	10,4	624,7	46,5	101,9	1 115,0	2 121,5	775,8	629,9	23,9	411,5	264,8	1 069,0	52,9	20,3	27,4	413,3
		2001	1 984,0	5 979,7	437,8	2 765,2	12,5	714,6	44,8	158,6	1 260,9	1 825,8	862,3	633,9	68,3	330,8	252,6	854,7	96,7	33,5	16,1	289,4
		2002	2 903,4	5 908,7	605,3	2 794,2	9,6	697,4	46,5	244,7	2 000,3	1 751,5	1 014,3	482,6	152,1	328,8	723,6	934,2	93,3	32,3	5,8	248,9
		2003	3 432,0	6 477,0	859,3	3 208,0	31,8	637,5	34,5	441,9	2 129,6	1 808,4	1 026,9	497,7	148,8	326,7	751,7	965,4	133,9	24,5	12,3	238,2
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	1999	3 719,9	2 798,7	2 034,0	1 784,2	289,4	177,0	34,7	0,2	1 219,4	627,3	1 037,7	372,3	68,5	197,1	95,4	9,8	42,3	7,9	13,6	49,2
		2000	4 577,5	3 429,1	2 722,2	2 046,0	306,2	213,8	39,7	8,2	1 326,5	984,0	1 102,9	559,1	87,7	332,8	108,1	32,9	62,3	13,5	51,4	73,7
		2001	4 839,5	3 868,0	2 562,9	2 362,3	362,4	207,5	35,5	0,5	1 578,9	1 085,1	1 266,1	648,0	61,6	277,3	224,2	44,1	67,3	13,4	28,4	69,4
		2002	4 728,3	4 002,9	2 326,1	2 391,0	397,8	223,1	37,3	16,8	1 678,6	1 177,7	1 412,1	642,9	68,4	257,6	169,0	144,5	81,4	12,6	16,0	103,3
		2003	4 802,7	4 505,2	2 255,9	2 730,1	414,8	220,3	68,8	2,2	1 671,7	1 312,5	1 462,4	864,4	89,0	247,7	94,2	81,6	125,6	16,9	42,4	136,9
23	Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu, krmivo	1999	1 129,9	5 074,0	651,4	3 658,7	0,3	179,9	0,1	7,8	436,6	390,9	212,2	79,3	30,1	202,6	178,1	108,4	40,3	1,9	0,3	820,6
		2000	1 734,8	6 292,3	951,6	4 387,3	2,8	134,4	0,9	9,6	722,2	392,9	279,2	57,7	28,9	304,1	385,0	29,8	48,1	11,5	0,7	1 325,0
		2001	2 000,1	7 016,6	1 002,8	4 948,3	2,6	282,6	6,8	11,1	829,7	457,6	365,0	61,5	39,7	332,9	385,7	56,4	121,7	20,7	0,3	1 277,0
		2002	1 727,1	7 121,8	776,5	5 448,1	5,1	265,0	9,4	104,4	785,4	504,7	357,3	87,9	41,7	359,1	349,5	54,2	113,0	9,5	6,2	779,4
		2003	1 411,4	5 893,7	790,6	4 609,5	2,7	162,7	1,5	6,7	576,4	434,3	135,7	78,9	18,5	263,5	392,5	88,2	14,9	13,2	4,5	664,7
24	Tabák a tabákové výrobky	1999	303,0	3 867,7	2,9	724,3	0,1	1 236,4	0,2	129,6	172,7	1 006,8	172,7	939,5	0,0	14,8	0,0	32,6	126,7	0,0	0,0	744,0
		2000	7,8	3 208,9	0,8	609,8	0,0	1 370,3	0,2	113,3	6,2	586,7	6,0	517,1	0,2	15,5	0,0	45,4	0,0	0,4	0,5	521,5
		2001	21,1	2 265,3	0,1	628,5	0,0	800,1	0,3	14,6	17,0	519,7	17,0	427,5	0,0	17,4	0,0	74,0	0,0	0,0	0,0	286,7
		2002	64,4	1 718,8	10,3	556,4	0,4	516,9	0,3	9,6	53,3	458,1	53,1	381,6	0,2	2,0	0,0	66,8	0,0	0,0	0,0	170,2
		2003	78,2	2 329,7	0,4	693,1	1,9	437,3	0,2	16,7	74,1	776,3	74,0	612,1	0,0	4,9	0,0	153,7	0,8	2,0	0,0	391,8
	Celkem	1999	32 699,5	57 757,4	12 571,7	28 736,9	1 034,8	4 073,4	338,8	564,5	12 916,6	12 839,9	7 986,7	5 762,7	658,8	2 798,5	2 579,3	3 978,6	2 283,2	190,5	2 134,8	11 354,1
		2000	39 158,5	61 123,3	14 326,6	30 738,1	1 048,4	4 102,2	293,0	476,7	15 864,7	13 830,1	8 569,2	6 061,5	845,1	2 836,6	5 301,8	4 637,7	3 514,3	292,0	3 356,1	11 449,0
		2001	38 956,3	64 317,7	13 809,9	33 073,9	1 106,5	4 508,9	261,8	455,6	16 369,2	14 375,4	10 471,8	6 475,5	968,8	2 505,6	3 801,7	4 987,4	1 445,5	253,8	3 638,3	10 609,7
		2002	35 479,8	65 122,7	13 020,3	34 389,5	986,7	4 087,7	242,7	657,9	15 628,1	15 354,8	9 485,4	7 017,6	1 331,8	2 885,4	3 830,1	4 995,1	1 302,5	268,6	2 301,5	9 831,4
		2003	37 709,6	68 955,5	13 643,6	35 776,2	1 197,1	3 808,0	370,7	714,3	16 366,4	16 820,0	9 192,4	7 675,6	1 552,1	2 893,6	3 893,1	5 659,4	1 599,1	351,7	2 512,0	10 869,9

A3.4/03 - Objem vývozu a dovozu základních zemědělských a potravinářských komodit - hodnotové vyjádření (mil. Kč)

CN	Agregace komodit	Rok	Celkem		Z toho																	
					EU		OSVTE		EFTA		CEFTA		z toho						SNS		RZ	
													SR		MR		PR					
			vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz
0102	Živý skot	1999	622,8	152,7	427,0	27,0	0,2	0,0	0,0	0,0	56,4	125,8	0,9	27,1	19,3	0,0	0,6	98,7	0,0	0,0	1,1	0,0
		2000	466,3	158,5	309,3	21,3	0,0	0,0	0,0	0,0	43,3	137,2	3,8	32,4	4,5	0,0	2,5	104,8	0,0	0,0	1,9	0,0
		2001	528,1	15,2	332,3	5,1	0,0	0,0	0,0	1,3	35,1	8,8	10,1	8,8	19,9	0,0	3,2	0,0	0,4	0,0	116,7	0,0
		2002	516,4	80,0	382,7	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	54,5	78,5	0,5	77,6	48,5	0,2	0,0	0,7	0,0	0,0	0,6	0,0
		2003	613,8	61,9	406,9	11,8	0,0	0,0	0,0	0,0	84,1	50,1	2,4	32,4	73,6	1,8	0,6	15,9	0,0	0,0	54,4	0,0
0201 + 0202	Hovězí maso	1999	140,4	125,7	79,8	82,7	0,0	0,1	0,0	17,9	60,6	24,7	60,6	14,7	0,0	0,7	0,0	7,3	0,0	0,0	0,0	0,2
		2000	98,0	187,3	35,9	136,2	0,0	0,0	0,0	0,8	62,1	45,1	60,2	26,8	0,0	0,2	0,0	6,7	0,0	0,0	0,0	5,2
		2001	583,7	6,0	43,0	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	276,4	4,5	91,9	4,4	0,0	0,0	0,0	0,1	31,4	0,0	0,9	0,4
		2002	303,6	100,6	12,0	5,3	0,0	7,0	0,0	0,0	56,3	86,7	27,9	86,7	1,1	0,0	0,0	0,0	1,7	0,0	0,0	1,6
		2003	91,6	145,3	25,5	12,0	0,0	11,3	0,0	0,0	45,8	111,4	44,2	79,3	0,0	8,3	0,0	23,7	0,0	0,0	1,7	5,6
0203	Vepřové maso	1999	233,9	569,8	12,3	543,6	0,0	1,1	0,0	3,4	220,7	21,6	177,6	0,0	0,0	21,6	21,6	0,1	0,9	0,0	0,0	0,0
		2000	244,8	737,3	23,2	735,5	0,0	0,0	0,0	0,0	197,2	1,9	179,7	0,0	0,0	1,8	2,6	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
		2001	607,4	939,2	109,7	931,3	0,0	0,0	1,2	0,0	460,7	7,1	363,8	6,3	0,0	0,7	0,0	0,1	2,5	0,0	0,0	0,0
		2002	828,4	1255,7	17,9	1096,0	0,0	0,1	0,0	0,0	757,5	159,7	575,7	7,7	73,6	152,0	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0
		2003	412,3	1349,4	14,7	970,6	0,0	0,0	0,0	0,0	374,7	378,8	318,9	0,0	16,6	358,7	0,0	20,0	0,0	0,0	0,0	0,0
0207	Maso a jedlé droby drůbeže	1999	313,5	716,4	244,3	76,0	0,7	0,0	1,1	0,0	65,0	284,0	65,0	96,7	0,0	171,8	0,0	13,2	2,4	0,0	0,7	356,4
		2000	519,5	821,5	323,1	152,5	0,0	0,0	9,0	0,0	185,9	251,5	184,5	67,2	1,0	184,2	0,0	0,1	1,1	0,0	0,0	417,5
		2001	666,0	946,6	438,3	188,5	0,0	0,0	17,6	0,0	208,1	381,2	207,8	282,9	0,0	98,3	0,0	0,1	0,0	0,0	0,9	376,8
		2002	592,7	1083,6	316,0	222,1	0,0	0,0	27,0	0,0	244,6	401,5	235,7	153,4	4,1	241,2	3,2	6,9	0,0	0,0	0,7	459,9
		2003	707,6	1397,3	353,9	205,9	0,0	0,0	14,5	0,0	339,3	376,9	337,8	133,0	0,0	235,0	1,3	9,0	0,0	0,0	0,0	814,5
0402	Mléko a smetana zahuštěná	1999	2 324,2	43,4	767,3	16,1	33,9	0,0	3,0	0,0	214,9	26,7	107,7	26,7	52,7	0,0	12,8	0,0	52,6	0,6	1 034,3	0,0
		2000	3 174,8	34,6	1 149,6	8,0	77,7	0,0	0,0	0,0	299,6	25,9	156,4	25,9	46,8	0,0	37,4	0,0	2,1	0,0	1 343,8	0,0
		2001	4 012,7	41,7	985,9	5,0	34,1	0,0	10,8	0,0	519,6	36,4	205,3	34,5	28,5	0,2	230,3	1,7	7,3	0,0	2 248,4	0,0
		2002	2259,1	76,8	558,1	8,1	17,2	0,0	1,1	0,1	286,5	67,7	171,7	54,9	52,8	12,8	46,4	0,0	0,0	0,9	1 166,7	0,0
		2003	2856,8	57,7	493,6	9,6	54,6	0,0	0,0	0,0	378,6	47,5	183,0	37,8	90,1	9,8	42,9	0,0	5,2	0,5	1 694,8	0,0
0403	Kysané mléčné výrobky	1999	224,9	598,3	0,8	412,9	0,0	0,0	0,0	0,0	224,1	185,4	224,0	0,6	0,0	58,6	0,0	126,2	0,0	0,0	0,0	0,0
		2000	215,8	694,6	0,1	510,0	1,2	0,0	0,0	0,0	207,4	184,6	207,3	106,3	0,0	7,4	0,1	70,9	0,0	0,0	8,3	0,0
		2001	252,9	723,8	0,0	520,3	2,9	0,0	0,0	0,0	244,4	203,5	239,5	143,6	0,0	0,6	0,0	59,3	0,0	0,0	7,8	0,0
		2002	247,6	777,9	0,0	543,7	0,0	0,0	0,0	0,0	213,4	234,2	213,3	216,8	0,0	0,0	0,0	17,3	34,2	0,0	0,0	0,0
		2003	173,1	728,2	2,6	567,3	0,0	0,0	0,0	0,0	170,0	160,9	170,0	133,4	0,0	0,0	0,0	27,5	0,4	0,0	0,0	0,0
0405	Máslo	1999	1 102,1	48,9	116,9	39,7	23,3	0,0	0,0	0,0	133,6	9,3	3,1	9,3	0,0	0,0	128,0	0,0	543,6	0,0	85,5	0,0
		2000	1 123,8	49,6	177,2	49,6	11,1	0,0	0,0	0,0	435,1	0,0	9,3	0,0	0,0	0,0	421,3	0,0	237,8	0,0	39,9	0,0
		2001	1 095,3	139,8	256,8	100,5	70,3	0,0	3,0	0,0	106,4	39,3	9,7	35,1	0,0	0,0	93,2	4,2	225,1	0,0	205,1	0,0
		2002	823,2	199,8	223,9	175,6	7,4	0,0	0,0	0,0	136,1	24,2	11,0	22,1	7,3	0,0	115,4	2,2	277,7	0,0	14,7	0,0
		2003	870,6	249,5	203,2	171,1	13,3	4,4	2,3	0,0	124,1	55,5	9,1	44,0	12,0	3,5	103,0	0,0	334,1	0,0	7,1	0,0
0406	Sýry a tvaroh	1999	1 403,6	1 066,2	166,5	475,8	50,0	0,0	0,0	15,3	233,7	561,5	125,0	193,3	10,7	5,7	97,4	362,5	15,0	13,7	846,8	0,0
		2000	1 409,2	1 202,2	178,1	447,7	23,3	3,3	0,1	11,2	339,7	713,3	197,1	195,7	11,8	10,7	128,8	506,5	11,5	26,6	793,0	0,1
		2001	1 551,0	1 351,8	395,4	379,1	27,5	3,4	0,0	9,6	364,0	929,5	236,8	267,9	38,9	0,1	87,5	661,5	13,6	30,2	692,1	0,1
		2002	1273,5	1474,8	214,4	407,4	40,3	39,8	0,0	16,4	274,2	951,0	202,5	329,0	13,7	22,6	56,9	597,0	3,0	60,2	722,4	0,2
		2003	1323,4	1786,9	468,4	433,3	51,9	67,2	0,0	9,2	253,7	1 220,9	207,6	585,7	22,2	13,0	20,8	587,8	0,1	53,1	447,6	2,1

A3.4/03 - *(pokračování)*

CN	Agregace komodit	Rok	Celkem		Z toho																	
					EU		OSVTE		EFTA		CEFTA		z toho						SNS		RZ	
													SR		MR		PR					
			vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz
07	Zelenina	1999	599,3	4 128,9	356,5	2 483,8	0,5	205,7	6,1	0,3	215,4	1 141,1	136,2	488,8	25,8	229,5	51,4	361,9	3,3	0,7	0,1	285,0
		2000	530,8	4 436,7	247,2	2 604,0	1,1	199,6	7,6	0,3	252,7	1 307,0	132,4	505,8	27,5	239,0	86,0	499,3	4,4	1,7	1,0	283,5
		2001	556,0	4 844,3	152,2	2 840,2	0,6	190,4	11,4	0,3	351,2	1 389,5	151,3	493,2	39,7	258,0	147,3	562,8	3,0	6,0	0,1	379,3
		2002	437,3	5 337,2	134,2	3 262,6	0,7	151,6	8,6	1,7	262,5	1 442,4	141,7	418,9	5,2	237,0	108,3	723,4	3,4	4,0	0,0	426,0
		2003	459,2	5 343,0	169,8	3 173,6	0,1	189,6	12,1	0,9	247	1 536,1	215,5	391,8	8,1	187,5	89,1	901,7	4,0	2,9	0,0	398,5
0701	z toho - brambory	1999	35,7	117,8	0,9	109,2	0,0	0,7	0,0	0,0	33,0	0,1	31,2	0,0	0,8	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	8,1
		2000	17,5	203,3	0,0	197,1	0,0	0,0	0,0	0,0	15,3	0,1	13,8	0,1	0,1	0,0	0,7	0,0	1,1	0,0	0,0	6,1
		2001	43,7	165,9	0,0	161,7	0,0	0,0	0,0	0,0	26,7	0,4	5,9	0,2	7,8	0,0	9,4	0,0	0,1	0,0	0,1	3,7
		2002	34,2	316,8	0,1	309,8	0,0	0,7	0,0	0,0	32,5	1,9	11,9	1,9	0,5	0,0	19,4	0,0	0,0	0,0	0,1	2,4
		2003	35,4	263,5	7,8	249,4	0,0	3,2	0,0	0,0	23,6	10,9	13,3	10,9	4,4	0,0	5,8	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
08	Ovoce	1999	873,9	7 089,4	587,4	3 440,0	1,0	886,6	2,6	3,1	267,2	396,1	152,6	89,4	9,5	119,5	102,3	167,3	12,9	55,4	0,0	2 059,1
		2000	1 021,9	6 852,2	733,9	3 343,4	0,3	887,3	8,5	1,3	273,4	412,9	206,3	130,4	13,6	114,6	49,1	154,1	3,7	103,2	0,0	1 931,2
		2001	724,3	7 454,1	446,8	3 358,7	2,5	1 102,5	3,5	0,2	267,3	549,6	225,5	180,6	7,6	190,4	29,5	161,9	1,4	49,3	0,1	2 174,0
		2002	722,0	7 872,6	462,4	3 592,1	1,4	1 237,3	0,4	0,7	250,0	514,1	226,8	122,8	7,2	179,7	11,8	190,5	1,9	45,6	0,0	2 894,4
		2003	729,4	8 053,7	473,2	3 606,5	1,0	1 172,0	2,9	0,0	242,5	577,7	215,5	189,8	7,5	185,0	17,9	172,5	2,5	80,7	4,5	3 000,5
0808 10	z toho - jablka	1999	217,5	508,9	163,3	479,9	0,0	7,4	0,0	2,5	53,3	6,2	45,5	1,1	0,0	0,1	7,6	5,0	0,9	0,1	0,0	18,7
		2000	320,0	451,9	270,6	442,8	0,0	2,4	0,0	0,0	49,4	5,6	47,7	1,5	0,0	0,2	1,7	3,8	0,0	0,0	0,0	3,3
		2001	160,3	410,8	104,5	343,7	0,0	7,3	0,0	0,0	55,6	52,6	55,5	4,2	0,0	1,3	0,1	47,1	0,0	0,0	0,0	14,1
		2002	192,6	394,5	172,4	290,2	0,0	1,4	0,0	0,0	20,3	94,9	20,0	3,4	0,2	0,0	0,2	91,5	0,0	0,0	0,0	8,8
		2003	172,4	456,2	141,2	356,9	0,0	4,1	0,0	0,0	27,1	64,0	26,9	23,4	0,0	0,0	0,1	40,5	0,0	1,0	0,0	33,8
10 (- 1006)	Obiloviny s výjimkou rýže	1999	2 321,8	781,9	717,2	99,1	0,0	2,8	28,3	0,0	1 308,2	674,4	19,4	546,0	0,3	126,1	385,5	1,8	267,4	1,3	0,0	3,0
		2000	4 187,7	654,3	508,8	296,6	2,8	13,5	11,3	0,0	1 641,9	340,4	104,3	250,1	1,9	89,4	1 274,6	0,9	2 015,1	0,4	0,6	1,9
		2001	845,1	553,6	158,7	311,4	0,0	29,0	2,8	0,0	682,8	200,9	569,1	79,9	1,2	117,5	107,8	1,6	0,7	4,1	0,0	6,5
		2002	732,1	735,2	612,7	234,2	0,0	18,1	18,2	0,0	98,0	470,1	21,9	302,3	1,7	147,9	69,9	9,2	0,3	11,0	2,9	0,2
		2003	3 300,9	676,6	1 814,4	145,1	0,0	11,5	125,8	0,0	1 251	426	194,9	265,7	111,4	124,3	301,3	33,1	63,9	91,5	0,0	2,3
1101	Pšeničná mouka	1999	124,7	3,0	0,0	2,3	13,9	0,0	0,0	0,0	61,1	0,7	43,8	0,6	0,1	0,0	17,2	0,1	16,8	0,0	31,4	0,0
		2000	339,6	3,0	0,0	2,2	0,0	0,0	0,0	0,0	306,9	0,7	121,9	0,0	0,0	0,1	182,8	0,6	18,5	0,0	13,9	0,0
		2001	253,6	3,9	0,3	3,3	0,0	0,0	0,0	0,0	246,6	0,5	199,6	0,2	0,0	0,0	45,1	0,3	6,6	0,0	0,0	0,0
		2002	105,1	4,7	0,0	4,7	0,1	0,0	0,0	0,0	104,7	0,0	100,1	0,0	0,1	0,0	4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
		2003	90,8	2,9	0,0	2,4	0,2	0,0	0,0	0,0	88,3	0,4	85,2	0,4	0,1	0,0	2,9	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0
1107	Slad	1999	1 151,5	9,4	79,4	5,6	47,3	0,0	57,0	0,0	640,5	3,8	0,8	3,8	0,4	0,0	444,3	0,0	179,2	0,0	93,2	0,0
		2000	1 623,5	33,6	95,6	13,0	48,4	0,0	24,1	0,0	1 205,3	20,7	5,0	20,7	17,4	0,0	997,7	0,0	128,4	0,0	57,1	0,0
		2001	747,1	26,0	92,7	4,9	2,5	0,0	14,1	0,0	453,2	11,4	11,2	11,4	0,0	0,0	363,9	0,0	73,7	0,0	68,3	0,0
		2002	1 544,1	23,5	287,6	6,1	25,0	0,0	0,9	0,0	798,9	17,3	3,6	17,3	1,5	0,0	718,9	0,0	201,0	0,0	197,9	0,0
		2003	1775,1	86,4	216,7	45,2	8,5	0,0	0,0	0,0	939,2	41,2	2,0	41,2	37,8	0,0	762,5	0,0	424,7	0,0	103,5	0,0
1205	Semena řepky	1999	2 480,0	85,7	2 212,6	14,8	0,0	0,0	16,4	0,0	247,8	70,8	247,8	70,8	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5	0,0	0,0	0,1
		2000	2 618,1	116,7	2 501,1	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	117,1	101,7	0,9	101,4	0,0	0,2	115,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
		2001	2 451,4	60,6	2 435,8	17,4	0,0	0,0	0,7	0,0	14,9	43,1	14,9	43,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
		2002	1736,5	58,1	1 664,2	26,7	0,0	0,0	0,1	0,0	71,4	31,4	68,4	31,4	0,0	0,0	3,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0
		2003	280,7	119,8	279,0	83,5	0,0	0,0	0,0	0,0	1,6	36,4	1,0	29,1	0,0	1,6	0,6	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
1206	Slunečnicová semena	1999	316,8	65,0	303,4	16,3	0,0	24,3	3,9	0,0	9,2	21,9	1,4	12,8	0,0	7,2	7,7	1,1	0,0	0,0	0,0	1,8
		2000	289,0	147,3	272,4	15,3	0,0	24,8	1,6	0,0	14,6	106,8	2,5	70,8	0,0	30,8	12,2	4,6	0,0	0,0	0,0	0,6
		2001	354,4	108,9	339,7	12,2	0,0	18,7	1,9	0,0	12,9	77,0	1,2	60,1	0,0	10,9	11,5	5,4	0,0	0,0	0,0	1,0
		2002	318,1	190,1	304,0	11,9	0,0	19,9	0,6	0,0	13,5	153,7	1,3	140,2	0,0	7,4	12,1	5,9	0,0	0,0	0,0	4,7
		2003	239,6	179,1	225,3	24,8	0,0	14,9	0,0	0,0	14,3	124,4	1,0	111,8	0,0	10,2	13,3	2,0	0,0	0,0	0,0	11,3

A3.4/03 - *(pokračování)*

CN	Agregace komodit	Rok	Celkem		Z toho																	
					EU		OSVTE		EFTA		CEFTA		z toho						SNS		RZ	
													SR		MR		PR					
			vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz
1210	Chmel	1999	936,7	48,9	357,0	37,2	460,3	0,0	0,9	0,0	57,5	11,8	12,6	7,0	4,2	0,0	37,3	4,7	24,9	0,0	21,6	0,0
		2000	756,7	40,8	234,9	25,3	449,2	0,1	0,0	0,0	21,7	15,5	17,3	3,0	3,0	0,0	0,4	12,5	16,4	0,0	28,2	0,0
		2001	827,5	35,6	292,7	25,7	423,7	0,1	0,0	0,0	35,6	9,7	17,5	5,2	5,8	0,0	8,1	4,4	25,5	0,0	29,2	0,0
		2002	724,3	9,3	328,5	8,8	319,6	0,0	0,0	0,0	38,6	0,5	22,5	0,0	3,6	0,0	6,0	0,5	20,4	0,0	17,0	0,0
		2003	604,3	23,8	237,7	11,0	264,3	0,2	0,0	0,0	42,3	12,6	19,5	10,7	0,0	0,0	15,3	0,9	20,7	0,0	39,2	0,0
1512	Slunečnicový olej	1999	21,3	189,7	1,1	173,8	0,0	0,0	0,0	0,0	19,3	13,7	8,6	9,8	10,5	3,9	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
		2000	107,5	252,2	4,3	238,9	0,0	0,0	0,0	0,0	89,1	13,3	20,8	13,3	48,9	0,0	2,8	0,0	1,3	0,0	0,0	0,0
		2001	60,1	243,0	1,4	188,7	0,0	0,0	0,0	0,0	58,3	54,3	7,5	53,9	50,7	0,4	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0
		2002	23,0	405,5	4,0	358,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1,8	47,2	1,8	13,5	0,0	33,7	0,0	0,0	16,7	0,0	0,0	0,0
		2003	18,5	349,1	0,0	177,0	0,0	0,0	0,0	0,0	18,2	172,0	16,6	102,0	0,4	70,0	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1514	Řepkový olej	1999	373,2	303,8	1,0	100,0	0,1	0,0	0,0	0,0	357,3	202,3	140,1	202,3	20,0	0,0	162,7	0,0	4,5	0,0	0,0	0,0
		2000	515,6	331,1	0,1	138,9	0,0	0,0	7,1	0,0	460,6	192,1	395,6	191,5	34,3	0,0	28,0	0,0	0,2	0,0	2,8	0,0
		2001	801,8	343,7	0,1	143,2	0,0	0,0	0,0	0,0	687,4	197,2	642,4	197,2	31,5	0,0	7,9	0,0	1,0	3,2	0,6	0,0
		2002	452,6	291,6	0,0	49,4	0,0	0,0	0,0	0,0	328,0	242,1	172,6	242,1	88,1	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0
		2003	276,0	209,8	0,0	2,5	0,0	0,0	0,0	0,0	235,6	207,3	169,5	207,3	48,5	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
1517	Margarín a ostatní jedlé tuky	1999	917,0	168,6	1,3	96,4	0,1	0,3	0,0	0,0	531,4	67,3	440,7	51,4	52,8	0,0	32,1	15,9	340,5	0,0	0,9	0,0
		2000	523,2	207,0	0,2	126,2	0,0	0,4	0,0	0,1	463,4	68,5	364,4	52,6	57,2	3,3	36,6	12,5	24,9	0,0	0,0	0,0
		2001	571,4	268,8	0,5	168,7	0,4	0,0	0,0	0,0	528,7	99,8	334,1	81,1	67,5	4,8	123,5	13,9	2,2	0,0	0,0	0,1
		2002	461,0	268,2	0,0	157,9	0,0	0,2	0,0	0,0	417,7	110,2	310,5	91,2	51,9	6,1	51,4	12,9	0,3	0,0	0,0	0,0
		2003	397,8	240,6	0,1	143,1	0,0	1,9	0,0	0,0	352,3	95,6	297,1	79,8	44,0	10,3	6,5	5,4	0,4	0,0	0,0	0,0
1701	Cukr	1999	148,3	221,9	73,5	22,8	0,5	0,1	0,0	0,0	63,1	122,8	45,7	40,0	1,2	0,0	2,9	82,7	0,1	0,0	0,2	0,1
		2000	533,5	311,0	112,7	66,6	0,0	0,1	0,0	0,0	32,0	106,3	7,2	75,3	2,5	0,0	9,4	30,9	337,6	0,0	9,4	0,1
		2001	1 210,7	260,9	40,9	119,6	0,3	0,1	0,0	0,0	281,2	82,0	38,7	48,9	17,1	0,0	185,7	33,2	420,5	0,0	0,0	0,6
		2002	613,7	299,5	35,1	139,5	0,0	0,1	0,1	0,0	312,3	151,3	87,9	46,8	19,4	1,3	164,5	103,2	50,5	0,0	0,0	1,9
		2003	287,9	172,9	24,4	105,1	0,0	0,0	0,0	0,0	192,7	65,7	121,9	21,4	11,0	0,0	17,2	44,4	0,5	0,0	7,8	2,0
1902	Těstoviny	1999	193,7	175,0	20,8	124,1	0,7	0,3	0,0	0,9	81,9	31,5	70,8	29,8	5,1	0,8	5,6	0,5	42,3	1,4	0,7	16,3
		2000	188,1	225,8	11,6	131,4	0,5	0,6	0,0	2,0	74,5	55,4	69,1	45,8	0,8	0,7	4,2	8,9	46,7	1,2	2,0	27,8
		2001	218,6	281,7	2,5	156,7	0,5	0,4	0,0	1,1	106,8	84,3	103,5	58,5	1,0	0,0	1,0	25,7	33,7	0,0	1,5	27,7
		2002	208,6	337,9	1,3	194,6	0,0	0,2	0,0	0,7	100,8	102,4	88,7	88,4	8,1	1,3	2,3	12,6	18,5	0,0	0,1	33,7
		2003	190,0	350,6	2,1	221,4	0,0	0,2	0,0	1,8	100,1	99,7	90,7	81,9	2,8	2,0	4,2	14,5	14,1	0,0	0,6	21,4
1905	Pekařské zboží	1999	1 009,2	1 915,2	110,3	798,4	2,1	32,0	0,6	0,4	786,7	1 070,9	579,3	442,6	77,4	124,2	113,6	472,5	10,1	7,3	69,8	3,3
		2000	1 136,9	2 133,1	133,4	743,4	2,2	37,5	0,2	1,2	918,5	1 329,2	668,6	565,1	59,3	121,7	162,1	607,5	15,5	6,8	50,8	3,9
		2001	1 300,4	2 530,9	266,5	800,2	5,1	58,1	0,0	1,0	948,6	1 647,5	628,5	675,3	71,9	131,1	198,3	731,2	9,3	6,4	48,4	4,1
		2002	1277,5	2507,1	329,1	880,0	3,3	76,5	0,0	1,2	869,2	1 509,6	551,7	710,1	122,7	121,3	157,5	570,4	9,2	8,4	22,3	6,3
		2003	1368,5	2848,2	352,0	1049,3	2,1	120,4	3,6	2,0	925,3	1 648,4	582,8	698,5	133,6	80,4	184,8	673,2	16,1	8,9	12,2	4,6
2009	Ovocné a zeleninové šťávy	1999	380,4	960,1	297,4	424,0	0,0	24,3	2,1	0,3	77,6	179,5	73,9	4,9	0,5	144,2	1,3	24,0	0,3	6,7	0,8	321,8
		2000	427,8	856,9	326,1	345,9	0,0	28,0	1,7	0,0	86,3	152,7	75,0	37,4	1,0	66,4	6,7	45,1	8,6	0,0	1,2	329,4
		2001	272,5	684,7	143,7	285,2	0,0	20,3	4,4	0,1	108,2	130,7	58,4	26,9	2,0	61,4	46,7	37,5	11,5	0,3	1,3	245,3
		2002	321,5	791,9	166,4	311,0	0,6	21,9	0,0	0,0	138,4	198,4	69,6	33,9	0,9	50,0	64,9	107,7	15,5	0,3	0,0	260,0
		2003	354,4	871,1	199,3	363,7	0,1	52,6	0,0	0,3	122,0	213,8	66,5	48,9	1,3	41,3	50,9	116,3	31,9	0,2	0,5	240,2
2202	Limonády (hl)	1999	685,5	531,5	410,2	361,0	0,8	1,9	0,1	0,0	257,6	119,0	202,8	34,9	40,8	61,4	10,5	3,8	4,4	0,1	3,1	2,4
		2000	1 418,1	899,5	1 084,5	466,9	4,9	4,5	0,4	7,9	302,0	381,8	255,4	279,1	35,1	54,5	1,0	14,9	6,9	0,0	4,3	3,1
		2001	1 373,2	935,8	835,6	442,9	6,6	8,1	5,7	0,3	466,0	441,6	375,5	310,3	15,1	78,5	64,7	18,8	5,9	0,0	4,7	3,0
		2002	1258,1	901,4	606,9	423,2	7,9	11,4	5,9	16,2	586,3	406,1	531,3	189,0	21,5	80,8	19,3	103,0	5,4	0,3	0,7	6,3
		2003	1129,1	1135,7	389,0	550,8	12,4	16,3	31,6	1,6	568,6	531,2	507,8	349,6	21,7	88,4	29,5	63,3	30,7	0,4	1,6	2,0

A3.4/03 - *(dokončení)*

CN	Agregace komodit	Rok	Celkem		Z toho																	
					EU		OSVTE		EFTA		CEFTA		z toho						SNS		RZ	
													SR		MR		PR					
			vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz
2203	Pivo (hl)	1999	2 307,7	209,3	1 503,2	49,0	282,7	0,1	25,7	0,0	400,9	70,2	287,1	70,2	25,0	0,0	74,9	0,0	30,6	0,0	12,6	5,3
		2000	2 328,8	215,4	1 479,1	66,4	288,9	0,1	28,1	0,0	404,3	87,9	244,4	87,9	42,3	0,0	102,2	0,0	46,7	0,0	14,9	5,3
		2001	2 653,4	234,7	1 588,6	79,6	337,1	0,1	28,3	0,0	481,2	98,3	266,0	98,3	45,0	0,0	154,2	0,0	56,3	0,0	14,4	5,7
		2002	2587,9	179,7	1568,3	62,0	372,7	0,0	26,2	0,1	418,0	110,5	237,8	110,5	42,4	0,0	123,5	0,0	59,1	0,0	9,7	6,3
		2003	2756,3	146,8	1739,9	45,6	377,4	0,1	25,7	0,0	382,7	94,4	273,7	94,4	59,3	0,0	33,8	0,0	79,6	0,0	36,3	6,0
2204	Víno (hl)	1999	57,1	732,9	16,0	371,5	0,9	8,5	0,8	0,1	24,9	333,8	20,4	181,9	0,0	133,9	4,4	0,3	3,6	6,0	6,0	8,9
		2000	75,7	1 019,2	15,7	534,2	4,0	18,0	0,5	0,2	48,1	435,9	38,5	139,6	6,2	277,0	1,9	0,4	0,0	10,7	4,7	16,9
		2001	65,1	1 311,1	19,0	752,0	1,1	22,3	0,7	0,2	34,0	468,9	31,2	193,9	0,7	197,7	2,0	0,2	0,2	10,6	7,3	22,7
		2002	91,9	1466,4	26,9	842,3	0,9	31,0	0,5	0,0	56,3	501,0	54,7	238,5	0,5	175,0	1,0	0,1	0,5	6,3	2,8	51,3
		2003	96,2	1619,9	20,6	987,8	1,7	50,6	0,9	0,2	70,6	457,7	69,2	231,3	0,1	149,7	1,2	0,0	0,2	8,2	0,9	95,4
2207 + 2208	Ethylalkohol a destiláty (hl)	1999	500,4	1 105,9	97,9	872,1	4,7	165,8	8,0	0,1	377,4	20,2	372,3	13,3	0,6	1,4	4,1	5,3	2,5	1,8	0,5	35,0
		2000	539,0	1 064,3	132,2	797,5	6,3	187,3	10,8	0,1	372,8	32,5	366,9	13,2	3,4	1,0	2,4	17,5	7,6	2,5	0,4	40,0
		2001	503,1	1 204,3	114,5	945,5	15,4	174,6	0,8	0,0	361,8	40,8	360,8	18,7	0,8	0,8	0,1	20,5	4,8	2,7	1,4	36,5
		2002	507,5	1 136,8	119,2	887,9	14,6	178,6	3,0	0,3	347,7	23,8	346,1	13,8	1,1	1,5	0,1	8,1	14,6	3,3	1,4	37,7
		2003	514,5	1 219,2	102,6	981,4	20,6	150,7	10,5	0,3	358,6	19,5	353,4	11,4	3,8	2,2	0,9	4,8	14,1	4,6	1,2	31,5

A3.4/04 - Objem vývozu a dovozu základních zemědělských a potravinářských komodit - fyzické množství (t)

CN	Agregace komodit	Rok	Celkem		Z toho																	
					EU		OSVTE		EFTA		CEFTA		z toho						SNS		RZ	
													SR		MR		PR					
			vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz
0102	Živý skot	1999	11 969	5 981	8 280	725	3	0	0	0	1 078	5 257	10	578	437	0	14	4 678	0	0	17	0
		2000	8 742	4 881	5 774	301	0	0	0	0	797	4 580	48	683	101	0	46	3 898	0	0	38	0
		2001	11 808	232	6 596	87	0	0	0	5	801	141	205	141	502	0	48	0	18	0	3 059	0
		2002	10 928	2 472	7601	27	0	0	0	0	1 090	2 445	11	2 421	967	3	0	21	0	0	18	0
		2003	13701,3	1 718	7941	116	0	0	0	0	1 673	1 602	39	945	1 501	6	5	651	0	0	2 126	0
0201 + 0202	Hovězí maso	1999	2 249	3 251	1 167	2 433	0	0	0	436	1 082	380	1 082	113	0	3	0	200	0	0	0	1
		2000	1 476	3 939	467	3 143	0	0	0	20	1 009	753	969	327	0	1	0	129	0	0	0	23
		2001	12 556	41	887	0	0	4	0	0	5 784	37	1 430	35	0	0	0	1	771	0	20	1
		2002	6 344	1 684	177	189	0	46	0	0	1 125	1 441	481	1 442	44	0	0	0	40	0	0	8
		2003	2741	1 997	362	403	0	67	0	0	1 116	2 243	1 020	1 628	0	127	0	487	0	0	41	37
0203	Vepřové maso	1999	5 739	16 421	156	15 397	0	48	0	102	5 543	874	3 927	0	0	873	955	1	40	0	0	0
		2000	4 054	13 524	269	13 483	0	0	0	0	3 301	41	2 935	0	0	40	21	1	0	0	0	0
		2001	8 154	15 720	995	15 597	0	0	8	0	6 542	118	4 949	98	0	20	0	1	44	0	0	0
		2002	16 117	24 121	287	21724	0	0	0	0	14 609	2 397	10 284	98	1 803	2 299	0	0	20	0	0	0
		2003	9166	28424	242	21665	0	0	0	0	8 223	6 759	6 612	0	427	6 061	0	696	0	0	0	0
0207	Maso a jedlé droby drůbeže	1999	4 382	13 719	3 238	2 671	22	0	11	0	1 009	6 248	1 009	1 959	0	4 082	0	183	103	0	22	4 800
		2000	7 147	16 164	3 637	4 247	0	0	76	0	3 370	5 079	3 331	1 091	20	3 987	0	1	46	0	0	6 839
		2001	8 992	15 600	4 607	5 286	0	0	152	0	4 165	5 333	4 140	3 809	0	1 523	0	1	0	0	27	4 978
		2002	11 641	19 763	5 090	5 505	0	0	279	0	6 062	7 221	5 895	2 980	78	4 091	42	150	0	0	24	7 034
		2003	12884	32587	4492	6807	0	0	151	0	8 240	8 488	8 207	3385		4 919	16	185	0	0	0	17 291

A3.4/04 - *(pokračování)*

CN	Agregace komodit	Rok	Celkem		Z toho																	
					EU		OSVTE		EFTA		CEFTA		z toho						SNS		RZ	
													SR		MR		PR					
			vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz
0402	Mléko a smetana zahuštěná	1999	54 331	1 357	19 066	209	821	0	73	0	4 313	1 128	1 773	1 128	1 221	0	298	0	1 282	20	23 626	0
		2000	56 789	1 300	19 879	92	1 279	0	0	0	5 051	1 205	2 526	1 205	799	0	661	0	33	0	20 862	0
		2001	62 586	1 548	15 067	42	461	0	150	0	7 420	1 505	2 986	1 491	388	6	3 304	9	103	0	31 277	0
		2002	54 056	2 443	13962	190	375	0	32	2	5 086	2 214	2 646	1 862	1 153	352	953	0	0	36	26 501	0
		2003	67748	2176	11128	305	1334	1	0	0	7 602	1 852	3 165	1626	1 971	226	1 055	0	129	18	399 111	0
0403	Kysané mléčné výrobky	1999	9 599	21 963	28	13 972	0	0	0	0	9 570	7 991	9 569	31	0	2 979	1	4 981	0	0	0	0
		2000	10 198	25 529	1	17 369	25	0	0	0	10 047	8 160	10 046	5 146	0	365	0	2 648	0	0	150	0
		2001	10 500	28 498	0	18 141	62	0	0	0	10 354	10 355	10 215	8 620	0	26	0	1 710	0	0	137	0
		2002	9 027	30 559	2	19462	0	0	0	0	8 101	11 097	8 098	10 597	0	1	0	499	924	0	0	0
		2003	6705	29067	49	21063	0	0	0	0	6 649	8 005	6 649	7002	0	0	0	1 002	7	0	0	0
0405	Máslo	1999	25 551	651	2 482	510	577	0	0	0	2 699	141	43	141	0	0	2 603	0	13 436	0	1 686	0
		2000	22 220	673	3 470	673	237	0	0	0	8 553	0	138	0	0	0	8 335	0	4 838	0	777	0
		2001	24 286	2 432	5 595	1 731	1 567	0	65	0	2 116	701	149	561	0	0	1 889	140	5 417	0	4 374	0
		2002	22 766	4 655	6 129	4 243	177	0	0	0	3 560	412	169	352	210	0	3 120	60	8 079	0	388	0
		2003	23033	4921	4907	3529	342	120	62	2	3 117	979	140	648	317	100	2 658	0	9 525	0	189	0
0406	Sýry a tvaroh	1999	19 186	15 363	2 085	5 111	626	0	0	144	2 761	9 649	1 619	1 956	130	63	1 007	7 630	210	459	12 092	0
		2000	18 761	16 787	1 902	4 610	227	52	1	92	4 232	11 188	2 665	1 885	161	112	1 381	9 183	134	845	11 412	1
		2001	19 624	17 583	3 874	3 041	255	39	0	65	4 428	13 531	3 208	2 556	286	2	925	10 973	159	922	10 157	1
		2002	17 550	18 237	2 388	3658	491	564	0	165	3 512	12 210	2 719	3383	156	286	620	8 500	46	1 641	10 801	2
		2003	18029	20460	4791	3553	676	1 125	2	64	3 138	14 062	2 582	6407	272	174	246	6 937	2	1 611	7 974	29
07	Zelenina	1999	95 923	272 157	75 581	148 519	59	11 683	1 208	12	18 298	96 974	10 788	43 813	1 597	14 949	5 591	33 505	186	45	22	14 153
		2000	52 440	329 574	30 791	197 420	40	10 343	694	10	19 538	105 478	7 990	40 774	1 571	12 829	8 968	47 544	257	180	47	12 669
		2001	56 241	315 757	13 649	171 466	1	11 341	1 263	12	34 388	113 696	8 003	35 396	5 051	15 972	18 597	55 885	138	243	45	16 547
		2002	39 552	381 690	13 254	228 746	22	9 430	1 231	72	23 980	120 865	7 928	38 193	350	15 081	14 684	62 877	374	397	17	19 422
		2003	45 688	400 552	15 597	229 813	0	11 700	1 777	26	26 574	133 920	8 547	33 650	938	9 386	15 149	87 578	349	134	0	22 070
0701	z toho - brambory	1999	6 984	12 776	112	12 261	0	52	0	0	6 624	21	6 372	0	79	0	40	1	8	0	0	467
		2000	3 284	50 512	0	50 021	0	2	0	0	2 816	9	2 451	9	20	0	166	0	88	0	0	482
		2001	13 191	18 138	0	17 697	0	0	0	0	6 826	76	920	60	2 800	0	1 660	1	16	0	45	302
		2002	4 619	53 077	2	51 829	0	46	0	0	4 558	301	2 159	301	45	0	2 292	0	0	0	17	158
		2003	6115	50177	1327	48103	0	239	0	0	1 835		2 544	1835	770	0	657	0	20	0	0	0
08	Ovoce	1999	76 464	464 742	64 316	227 457	52	28 174	52	225	11 372	53 575	7 981	10 597	344	34 974	2 867	5 488	511	811	0	128 838
		2000	151 891	443 174	140 377	237 750	12	32 855	113	30	11 225	48 158	9 549	11 867	640	29 255	852	6 221	116	1 358	0	107 756
		2001	63 390	451 164	49 156	212 512	24	38 940	90	2	13 915	74 028	12 827	17 426	368	37 880	599	16 665	57	654	1	106 119
		2002	103 806	479 885	91 120	220 914	39	44 704	13	11	12 339	80 128	11 365	12 635	295	45 752	505	19 608	100	1 113	0	149 544
		2003	63 933	505 774	50 674	213 072	21	40 882	134	0	12 534	95 210	11 453	25 000	191	52 198	814	13 833	71	3 669	0	168 262
0808 10	z toho - jablka	1999	53 131	40 313	46 305	37 964	0	574	0	217	6 730	762	4 645	242	0	4	2 062	516	96	8	0	1 195
		2000	129 440	46 700	124 691	45 530	0	191	0	0	4 749	915	4 605	546	0	20	144	349	0	0	0	225
		2001	41 231	37 635	34 524	27 261	0	431	0	0	6 689	9 623	6 684	1 320	0	127	5	8 176	0	0	0	736
		2002	80 567	38 380	77922	23528	0	69	0	0	2 646	14 426	2 621	381	0	0	25	14 045	0	0	0	403
		2003	42160	43759	38328	29235	0	264	0	0	3 451	11 568	3 433	5312	0	0	19	6 156	0	908	0	2 002
10 (- 1006)	Obiloviny s výjimkou rýže	1999	774 362	153 945	251 442	2 089	1	138	9 672	0	437 661	151 421	2 856	146 952	21	4 219	134 778	231	75 330	172	0	115
		2000	1 065 907	86 847	144 839	47 144	636	296	3 415	0	427 268	39 311	27 763	37 151	535	2 071	323 453	89	488 329	23	202	78
		2001	180 312	62 259	32 577	51 635	0	1 383	379	0	147 218	8 418	123 412	1 308	203	6 950	22 889	129	92	679	0	99
		2002	226 295	20 719	194 419	33 105	0	1 957	5 235	0	25 592	55 467	4 428	50 070	31	3 058	20 423	2 180	26	2 739	1 000	6
		2003	1 067 289	80 249	611 826	5 568	0	353	38 252		390 840	33 866	55 919	21 796	26 387	1 815	105 176	10 225	15 541	40 290	0	65

A3.4/04 - *(pokračování)*

CN	Agregace komodit	Rok	Celkem		Z toho																	
					EU		OSVTE		EFTA		CEFTA		z toho						SNS		RZ	
													SR		MR		PR					
			vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz
1101	Pšeničná mouka	1999	21 190	303	1	196	2 407	0	0	0	11 304	106	8 044	101	7	0	3 247	5	4 033	0	3 207	1
		2000	60 916	253	1	205	0	0	0	1	55 094	46	23 257	0	0	22	31 560	24	3 260	0	2 526	0
		2001	39 901	455	52	223	6	0	1	0	38 704	83	30 928	72	0	0	7 523	11	1 128	0	0	0
		2002	18689	242	1	240	15	0	0	0	18 622	2	17 701	2	0	0	916	0	6	0	0	0
		2003	16465	175	7	151	14	0	0		16 081	22	15 411	20	0	0	659	2	0	0	81	2
1107	Slad	1999	160 343	1 027	10 250	527	6 735	0	8 803	0	84 727	501	102	501	44	0	58 529	0	25 104	0	17 150	0
		2000	208 937	4 033	13 767	1 256	6 695	0	3 803	0	151 260	2 777	660	2 777	2 500	0	124 736	0	15 904	0	10 220	0
		2001	72 915	2 693	11 823	318	212	0	2 072	0	39 636	1 289	1 161	1 289	0	0	31 428	0	7 280	0	7 626	0
		2002	180 352	2 494	36 326	428	2 997	0	100	0	89 318	2 066	355	2 066	184	0	80 974	0	24 822	0	23 178	0
		2003	212258	10100	27591	4902	775	0	1		112 045	5 199	219	5199	0	0	90 761	0	49 065	0	13 178	0
1205	Semena řepky	1999	379 694	13 460	343 626	149	0	0	2 630	0	33 378	13 311	33 378	13 311	0	0	0	0	42	0	0	0
		2000	419 120	15 135	400 547	255	0	0	0	0	18 573	14 880	21	14 868	0	12	18 511	0	0	0	0	0
		2001	327 509	6 348	325 722	276	0	0	100	0	1 687	6 071	1 687	6 071	0	0	0	0	0	0	0	0
		2002	253530	4 391	244842	286	0	0	16	0	8 657	4 105	8 242	4 105	0	0	416	0	15	0	0	0
		2003	38284	9524	38146	5414	0	0	0		137	4 110	63	3415	0	23	75	0	1	0	0	0
1206	Slunečnicová semena	1999	41 399	3 152	40 101	145	0	704	336	0	939	2 233	80	2 110	0	38	859	30	0	0	0	52
		2000	38 065	13 753	36 523	146	0	638	136	0	1 368	12 957	66	10 025	0	2 770	1 302	140	0	1	0	12
		2001	40 892	9 066	39 469	130	0	438	183	0	1 240	8 472	51	8 100	0	177	1 167	174	0	0	0	26
		2002	35 363	18 202	34 056	97	0	440	64	0	1 242	17 505	93	17 089	0	194	1 149	201	0	0	0	161
		2003	30952	17329	29448	163	0	224	2		1 503	16 320	18	16163	0	82	1 481	72	0	7	0	475
1210	Chmel	1999	4 987	517	2 418	399	1 779	0	5	0	383	118	98	81	32	0	231	37	175	0	136	0
		2000	4 044	281	1 589	140	1 835	0	0	0	154	141	123	27	20	0	2	113	247	0	171	0
		2001	4 731	184	2 106	104	1 854	0	0	0	336	77	260	35	27	0	24	42	166	0	151	0
		2002	4 508	58	2 444	47	1 604	0	0	0	245	11	158	0	22	0	28	11	117	0	97	0
		2003	3669	189	1721	82	1321	0	0		240	107	112	83	0	0	79	14	144	0	242	0
1512	Slunečnicový olej	1999	502	8 651	56	8 082	0	0	0	0	412	459	261	313	148	143	3	1	0	0	0	0
		2000	5 834	12 436	188	11 872	0	0	0	0	4 746	564	1 025	563	2 600	1	205	0	49	1	0	0
		2001	3 054	11 383	48	8 140	0	0	0	0	2 992	3 243	323	3 220	2 668	23	0	0	14	0	0	0
		2002	913	17 023	205	15 139	0	0	0	0	77	1 883	77	616	0	1 267	0	0	613	0	0	0
		2003	787	17478	1	8357	0	0	0	0	775	9 120	722	6073	7	3 048	46	0	2	0	0	1
1514	Řepkový olej	1999	21 256	15 517	77	5 250	4	0	0	0	20 508	10 208	7 768	10 208	885	0	10 072	0	187	0	0	0
		2000	29 393	17 899	1	7 495	0	0	491	0	26 326	10 404	22 337	10 232	1 884	0	1 917	0	6	0	182	0
		2001	43 493	18 626	0	7 223	0	0	0	0	37 478	11 081	34 813	11 081	1 790	0	547	0	38	319	47	0
		2002	22424	16 650	0	2 369	0	0	0	0	16 310	14 281	8 185	14 281	4 047	0	1	0	12	0	0	0
		2003	12855	11250	0	95	0	0	0		11 027	11 154	7 937	11154	2 169	0	5	0	7	0	0	0
1517	Margarín a ostatní jedlé tuky	1999	35 547	6 428	47	3 441	5	2	0	0	20 948	2 880	16 392	2 250	2 572	0	1 794	630	12 583	0	34	0
		2000	23 759	8 646	19	5 275	0	3	0	0	21 205	3 103	15 195	2 653	3 406	73	2 437	377	838	0	0	0
		2001	28 944	11 998	24	7 336	21	0	0	0	26 495	4 656	14 505	4 079	4 792	95	7 073	482	73	0	0	1
		2002	22 989	12 112	0	7 057	0	1	0	0	20 521	5 054	13 809	4 528	3 244	149	3 323	376	14	0	0	0
		2003	18 994	9 533	5	5 247	0	1	0		16 498	4 285	13 292	3 919	2 628	153	394	213	20	0	0	0
1701	Cukr	1999	15 491	30 303	8 115	3 211	49	2	0	0	5 845	21 375	3 944	2 985	108	0	394	18 390	1	0	19	2
		2000	62 754	27 624	12 415	8 698	0	3	0	0	3 485	8 475	350	3 944	267	0	1 089	4 530	40 683	0	1 000	3
		2001	133 278	24 527	3 812	13 630	14	3	0	0	28 453	6 554	3 174	2 492	1 785	0	19 209	4 062	47 843	0	0	22
		2002	77 038	30 959	3 258	16 726	1	2	0	0	34 215	13 574	5 842	3 537	3 025	126	19 503	9 911	7 120	0	0	97
		2003	31 920	23 161	2 474	14 723	0	1	0		18 493	8 319	8 238	1 950	1 387	0	2 530	6 369	65	0	1 104	118

A3.4/04 - *(dokončení)*

CN	Agregace komodit	Rok	Celkem		Z toho																	
					EU		OSVTE		EFTA		CEFTA		z toho						SNS		RZ	
													SR		MR		PR					
			vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz
1902	Těstoviny	1999	14 936	6 696	529	4 686	60	2	0	6	4 944	1 293	4 433	1 268	222	6	249	7	5 039	33	63	665
		2000	16 993	8 536	804	5 213	41	3	0	16	5 286	1 857	4 992	1 723	33	8	211	122	5 882	32	151	1 256
		2001	19 124	10 270	46	6 702	63	6	0	8	8 223	1 580	8 005	1 273	42	0	63	304	4 002	0	139	1 841
		2002	18 537	15 344	33	9 015	0	1	0	5	7 802	3 899	6 844	3 653	747	26	41	218	2 297	0	8	2 349
		2003	15 130	16 570	103	10 566	0	1	0	16	6 200	4 140	5 701	3 749	224	42	69	257	1 672	0	61	1 789
1905	Pekařské zboží	1999	19 135	28 988	1 453	11 200	35	571	5	2	15 434	16 962	11 234	7 308	1 514	2 208	2 385	6 967	237	170	1 414	59
		2000	25 113	33 011	1 757	11 257	25	719	2	3	21 580	20 627	14 200	9 017	1 270	2 232	5 524	8 825	324	177	1 103	57
		2001	27 226	41 020	4 006	12 837	69	1 192	0	7	21 483	26 522	13 329	11 366	1 408	2 608	5 655	11 004	198	169	1 063	69
		2002	29 136	45 117	6 217	15 524	45	1 805	0	10	21 240	27 059	12 605	13 093	2 639	2 505	5 252	9 534	199	193	531	102
		2003	30 113	51 468	6 439	18 271	21	2 915	71	19	21 841	29 723	12 817	12 157	2 612	1 640	5 970	12 399	257	200	321	102
2009	Ovocné a zeleninové šťávy	1999	21 693	43 215	16 349	19 714	0	492	50	2	5 109	15 829	4 898	432	8	14 544	68	576	12	274	50	6 518
		2000	26 291	35 649	19 099	18 695	0	352	37	0	6 654	8 681	5 831	1 581	26	5 486	646	1 417	238	0	111	7 873
		2001	19 113	28 594	9 667	11 673	2	397	10	2	8 852	8 390	4 872	1 707	53	5 515	3 888	935	323	26	73	7 868
		2002	20 826	30 407	11 311	11 769	50	453	0	0	8 994	10 713	5 828	1 729	23	4 160	2 980	4 480	444	15	0	7 440
		2003	19 287	38 055	11 250	15 662	5	1 439	0	5	7 194	13 346	5 470	2 969	26	3 358	1 516	6 659	793	2	22	7 614
2202	Limonády (hl)	1999	669 505	330 202	455 824	224 782	650	80	173	0	204 582	93 520	182 893	2 283	13 670	58 048	4 171	2 520	3 377	47	1 603	709
		2000	1 530 422	608 743	1 205 009	272 619	3 821	336	398	6 316	306 333	317 777	278 633	24 315	15 778	50 615	443	6 123	4 938	16	1 701	1 086
		2001	1 714 909	713 741	1 195 014	257 607	5 481	435	5 970	53	479 193	443 859	406 308	35 313	11 931	62 334	48 029	11 153	4 569	17	2 161	935
		2002	1 703 370	701 452	1 134 853	233 630	7 289	548	6 644	9 407	617 505	448 980	564 879	219 962	21 596	65 339	14 431	145 601	4 226	225	557	2 574
		2003	1 121 324	905 495	423 438	329 152	10 270	662	19 928	897	645 974	567 601	550 583	397 833	22 010	75 117	8 213	75 892	13 222	728	663	493
2203	Pivo (hl)	1999	1 410 519	156 724	884 275	36 699	102 495	52	12 111	5	362 883	72 770	293 492	72 770	14 002	0	42 042	0	17 201	2	5 139	1 274
		2000	1 555 207	165 833	887 596	43 584	134 664	36	14 154	0	454 238	89 145	317 317	89 145	36 338	0	90 718	0	23 711	0	7 356	1 266
		2001	1 829 367	169 179	970 462	41 512	193 364	35	15 496	3	527 029	97 310	331 381	97 307	33 633	0	152 384	3	27 225	0	6 421	1 427
		2002	1 948 229	136 968	1 093 048	32 197	217 881	5	15 494	85	498 428	104 068	291 479	104 068	38 628	0	15 469	0	30 506	0	5 470	1 572
		2003	2 378 112	134 118	1 278 053	28 848	236 257	10	16 238	0	438 333	103 525	343 774	103 515	56 880	0	27 639	10	42 283	0	22 344	1 518
2204	Víno (hl)	1999	12 080	509 946	3 555	276 247	117	1 058	90	6	6 067	219 119	5 043	7 261	0	128 617	1 015	52	514	4 325	850	1 132
		2000	28 029	631 732	3 307	334 456	411	2 001	47	12	22 915	278 687	16 593	5 048	5 083	215 758	626	80	5	6 343	876	2 130
		2001	15 814	917 317	3 603	599 152	114	2 245	62	6	9 953	269 685	8 730	9 671	522	120 149	699	29	65	5 571	1 380	2 554
		2002	21 277	1 010 204	5 069	655 202	75	3 866	46	1	14 673	299 712	14 173	116 157	223	113 752	268	20	96	1 619	586	10 846
		2003	19 387	1 028 668	3 534	679 186	120	6 985	80	8	17 863	242 096	14 882	116 478	48	84 105	306	4	36	2 413	127	74 683
2207 + 2208	Ethylalkohol a destiláty (hl)	1999	128 524	146 387	14 692	121 008	362	13 721	638	1	111 285	5 705	109 981	4 302	170	287	1 109	1 084	290	315	21	3 907
		2000	127 090	133 918	15 187	105 579	296	15 921	893	5	108 770	7 891	107 025	3 949	1 023	267	718	3 516	1 031	510	17	3 699
		2001	132 983	164 453	28 169	131 926	661	16 301	34	0	103 275	11 854	103 123	7 352	143	167	5	4 154	302	625	209	3 069
		2002	102 319	159 397	28 475	130 195	569	16 782	382	4	77 358	7 517	76 888	5 337	355	415	6	1 674	1 455	685	142	3 408
		2003	96 070	158 008	56 645	130 224	890	15 008	678	4	83 378	5 494	80 167	3 979	927	392	161	826	1 248	937	146	3 117

A3.4/05 - Vývoz a dovoz vybraných komodit tvořících hlavní podíl na celkovém agrárním zahraničním obchodu ČR

Vývoz						Dovoz					
CN	Popis	2002		2003		CN	Popis	2002		2003	
		mil. Kč	%	mil. Kč	%			mil. Kč	%	mil. Kč	%
0402	Sušené a kondenzované mléko	2 259,1	6,4	2 856,8	7,6	2106	Potravinové přípravky, ostatní	3 399,2	5,22	3 746,9	5,43
2203	Pivo	2 587,9	7,3	2 756,3	7,3	2304	Sojové šroty	4 092,6	6,28	3 719,9	5,39
1001	Pšenice a sourež	474,2	1,3	2 206,6	5,9	1905	Pekařské výrobky	2 507,1	3,85	2 848,2	4,13
2106	Přípravky potravinové, jinde neuvedené	1 680,6	4,7	1 879,5	5,0	1806	Kakaový prášek, čokoláda a čokoládové výrobky	2 314,6	3,55	2 387,2	3,46
1107	Slad	1 544,1	4,4	1 775,1	4,7	0805	Citrusové plody	1 945,8	2,99	2 039,8	2,96
1905	Pekařské zboží	1 277,5	3,6	1 368,5	3,6	0406	Sýry a tvaroh	1 474,8	2,26	1 786,9	2,59
0406	Sýry a tvaroh	1 273,5	3,6	1 323,4	3,5	2204	Vína a mošt vinný	1 466,4	2,25	1 619,9	2,35
2202	Nápoje nealkoholické	1 258,1	3,5	1 129,1	3,0	0803	Banány	1 701,1	2,61	1 503,6	2,18
0301	Ryby živé	940,1	2,6	964,8	2,6	0207	Drůbež chlazená nebo zmrazená	1 083,6	1,66	1 397,3	2,03
0405	Máslo	823,2	2,3	870,6	2,3	0203	Vepřové maso	1 255,7	1,93	1 349,4	1,96
1806	Kakaový prášek, čokoláda a čokoládové výrobky	860,5	2,4	841,5	2,2	2008	Ovoce konzervované	1 038,7	1,59	1 221,5	1,77
1704	Cukrovinky neobsahující kakao	516,4	1,5	792,7	2,1	2208	Destiláty	1 133,1	1,74	1 216,9	1,76
0207	Drůbež chlazená nebo zmrazená	592,7	1,7	707,6	1,9	0806	Hrozny vinné čerstvé sušené	1 051,7	1,61	1 175,8	1,71
2306	Pokrutiny po extrakci olejů (ne sójových)	626,8	1,8	628,0	1,7	0702	Rajčata čerstvá	1 174,0	1,80	1 162,5	1,69
1003	Ječmen	62,2	0,2	620,0	1,6	2202	Nápoje nealkoholické	901,4	1,38	1 135,7	1,65
1210	Chmel	724,3	2,0	604,3	1,6	2101	Výtažky, esence, koncentráty z kávy, čaje	903,8	1,39	1 072,6	1,56
0102	Živý skot	516,4	1,5	613,8	1,6	1901	Přípravky potravinářské z mouky, krupice a škrobu	994,5	1,53	1 050,7	1,52
2208	Destiláty	414,5	1,2	443,4	1,2	1604	Přípravky, konzervy z ryb	1 065,3	1,64	1 022,3	1,48
0203	Vepřové maso	828,4	2,3	412,3	1,1	0901	Káva	959,9	1,47	1 037,7	1,50
1517	Margarin a ostatní jedlé tuky	461,0	1,3	397,8	1,1	0603	Květiny řezané	857,4	1,32	875,2	1,27
1005	Kukuřice	159,4	0,4	354,9	0,9	2009	Šťávy a směsi šťáv	791,9	1,22	871,1	1,26
2009	Šťávy ovocné, zeleninové nezkvašené i slazené	321,5	0,9	354,4	0,9	0304	Ryby opracované	975,1	1,50	863,7	1,25
1602	Přípravky, konzervy z masa, drobů a krve	344,9	1,0	330,2	0,9	1704	Cukrovinky bez kakaa (vč bílé čokolády)	699,1	1,07	770,3	1,12
1701	Cukr	613,7	1,7	287,9	0,8	0403	Podmáslí mléko smetana kyselá jogurt kefír	777,9	1,19	728,2	1,06
1205	Semena řepky	1 736,5	4,9	280,7	0,7	0707	Okurky čerstvé	670,8	1,03	674,2	0,98
Celkem		22 897,6	64,5	24 800,2	65,8	Celkem		35 235,5	54,1	37 277,5	54,1

Pramen: Celní statistika
Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

A3.5/01 - Tržní ceny zemědělských kultur a lesa podle velikosti prodávaných pozemků za období 1993 - 2003

Ukazatel		Velikost prodávaných pozemků (ha)[1]								Celkem
		do 0,10	0,10 - 0,25	0,25 - 0,50	0,50 - 1,00	1,00 - 2,00	2,00 - 5,00	5,00 - 10,00	nad 10,00	
Tržní ceny jednotlivých druhů pozemků (Kč/m^2)	orná půda	226,04	137,44	68,40	72,83	23,26	18,51	8,03	5,27	31,42
	chmelnice	5,60	21,22	100,06	6,19	8,65	8,75	11,70	4,50	9,49
	vinice	16,60	66,17	24,00	7,84	5,87	·	·	·	25,87
	zahrada	125,54	114,74	55,65	39,57	19,15	16,83	15,61	9,40	84,53
	ovocný sad	117,87	101,78	62,98	53,36	47,90	11,92	3,80	·	59,62
	trvalý travní porost	54,67	45,78	33,00	16,22	7,68	4,91	2,51	2,66	9,56
	celky	110,56	71,96	35,50	26,14	12,24	7,45	3,58	3,07	7,66
	zemědělská půda	147,10	107,64	54,91	51,91	17,93	12,74	5,37	4,22	24,36
	les	83,16	48,31	25,05	14,12	9,58	8,86	8,90	10,25	11,26
Uskutečněný prodej (%)	počet prodejů	53,36	20,12	8,67	6,81	4,76	3,78	1,46	1,04	100,00
	prodaná výměra	3,61	4,81	4,79	7,58	10,52	18,14	16,10	34,46	100,00
Průměrná velikost pozemku (m^2)		433	1 532	3 536	7 126	14 171	30 739	70 365	211 698	6 405

1) Interval vždy zahrnuje i horní hranici (např: >0,10 ≤0,25).
Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: E. Vrbová (VÚZE)

A4.2/01 - Základní souhrnné ukazatele podniků hospodařících na půdě - podle forem podnikání (mil. Kč)

Ukazatel	Rok	Zemědělská družstva	Obchodní společnosti	Fyzické osoby	Celkem
Hrubá zemědělská produkce[1]	2002	-	-	-	72 752
	2003	-	-	-	67 227
v tom - rostlinná produkce	2002	-	-	-	32 483
	2003	-	-	-	28 124
- živočišná produkce	2002	-	-	-	40 269
	2003	-	-	-	39 103
Tržby za prodej zboží	2002	1 084	2 654	526	4 264
	2003	1 139	2 879	5	4 023
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	2002	29 013	48 297	15 013	92 323
	2003	26 991	52 039	15 706	94 736
Výkony[2]	2002	31 156	51 594	15 013	97 763
	2003	28 317	55 030	15 706	99 053
Výnosy celkem[3]	2002	37 894	64 246	18 104	120 244
	2003	34 845	69 626	18 475	122 946
Náklady vynaložené na prodané zboží	2002	883	2 484	434	3 801
	2003	913	2 573	4	3 490
Výkonová spotřeba[4]	2002	20 672	35 586	12 686	68 944
	2003	18 681	37 602	12 053	68 336
Osobní náklady	2002	9 201	14 269	1 360	24 830
	2003	8 931	15 776	1 420	26 127
Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	2002	3 783	6 038	2 687	12 508
	2003	3 709	6 785	2 901	13 395
Náklady celkem[5]	2002	38 973	65 744	17 900	122 617
	2003	35 820	70 170	17 024	123 014
Obchodní marže	2002	201	170	92	463
	2003	226	306	1	533
Přidaná hodnota (účetní)	2002	10 685	16 178	2 419	29 282
	2003	9 862	17 734	3 654	31 250
Majetek (aktiva) celkem	2002	55 815	86 859	38 295	180 969
	2003	53 020	95 121	36 603	184 744
Dlouhodobý hmotný majetek	2002	31 658	49 597	29 090	110 345
	2003	30 033	55 014	27 294	112 341
Zásoby	2002	13 695	20 895	4 567	39 157
	2003	12 520	21 418	4 620	38 558
Pohledávky celkem	2002	5 202	8 577	1 841	15 620
	2003	5 577	10 561	1 313	17 451
Peněžní prostředky[6]	2002	2 115	3 194	2 644	7 953
	2003	2 072	3 814	3 270	9 156
Kapitál (pasiva) celkem	2002	55 815	86 859	38 295	180 969
	2003	53 020	95 121	36 603	184 744
Vlastní kapitál	2002	26 804	50 900	31 727	109 431
	2003	25 247	55 760	31 305	112 312
Cizí zdroje	2002	28 747	35 486	6 568	70 801
	2003	27 711	39 165	5 299	72 175
Závazky celkem	2002	22 175	22 328	2 687	47 190
	2003	21 905	26 574	2 325	50 804
Úvěry celkem	2002	5 700	10 497	3 805	20 002
	2003	5 358	10 963	2 907	19 228

1) Za celé zemědělství ve stálých cenách roku 1989.
2) U fyzických osob příjmy za prodej výrobků a služeb.
3) U fyzických osob příjmy celkem.
4) U fyzických osob nákup materiálu + provozní režie - pojistné - nákladové úroky.
5) U fyzických osob výdaje celkem.
6) U zemědělských družstev a obchodních společností krátkodobý finanční majetek.
Pramen: Výběrové šetření FADN; ČSÚ - Hrubá zemědělská produkce za rok 2002, Hrubá zemědělská produkce za rok 2003
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

A4.2/02 - Hrubá zemědělská produkce (mil. Kč ve s. c. 1989)

Ukazatel	1989	1999	2000	2001	2002	2003
Hrubá zemědělská produkce	108 633	77 798	74 269	76 135	72 752	67 227
v tom - rostlinná produkce	44 694	36 250	33 700	35 443	32 483	28 124
- živočišná produkce	63 939	41 548	40 569	40 692	40 269	39 103

Pramen: ČSÚ - Statistická ročenka 1992;
Hrubá zemědělská produkce a souhrnný zemědělský účet v České republice za rok 1999;
Hrubá zemědělská produkce v České republice za rok 2000; Hrubá zemědělská produkce za rok 2001;
Hrubá zemědělská produkce za rok 2002; Hrubá zemědělská produkce za rok 2003
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

A4.2/03 - Základní souhrnné ukazatele podniků hospodařících na půdě (mil. Kč)

Ukazatel	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Tržby za prodej zboží	4 796	3 628	5 261	4 845	4 716	4 264	4 023
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	98 902	95 904	92 303	96 485	99 831	92 323	94 736
Výkony[1)]	105 607	100 141	97 763	102 466	107 438	97 763	99 053
Výnosy celkem[2)]	126 142	121 240	123 046	129 297	130 195	120 244	122 946
Náklady vynaložené na prodané zboží	4 001	3 101	4 524	4 325	4 054	3 801	3 490
Výkonová spotřeba[3)]	68 261	64 510	65 490	67 727	71 145	68 944	68 336
Osobní náklady	25 840	24 952	24 963	24 520	24 720	24 830	26 127
Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	11 722	11 852	12 929	12 769	12 383	12 508	13 395
Náklady celkem[4)]	126 513	121 024	124 461	124 941	126 287	122 617	123 014
Obchodní marže	795	527	737	520	662	463	533
Přidaná hodnota (účetní)	38 141	36 158	33 010	35 259	36 955	29 282	31 250
Výsledek hospodaření [5)]	-1 262	-648	-2 229	3 409	2 728	-3 553	-1 262
Majetek (aktiva) celkem	196 967	201 889	199 484	193 829	188 930	180 969	184 744
Dlouhodobý hmotný majetek	120 271	125 496	120 108	116 538	113 911	110 345	112 341
Zásoby	41 097	40 645	41 704	41 179	41 091	39 157	38 558
Pohledávky celkem	20 859	17 531	19 682	18 213	17 633	15 620	17 451
Peněžní prostředky[6)]	4 697	6 945	5 724	7 763	8 380	7 953	9 156
Kapitál (pasiva) celkem	196 967	201 889	199 484	193 829	188 930	180 969	184 744
Vlastní kapitál	91 205	109 881	106 698	117 104	118 999	109 431	112 312
Cizí zdroje	105 177	91 269	92 151	75 942	69 127	70 801	72 175
Závazky celkem	76 639	66 971	65 213	53 715	47 673	47 190	50 804
Úvěry celkem	26 964	23 106	25 318	20 060	18 108	20 002	19 228

1) U fyzických osob v roce 1997 = příjmy za prodej výrobků a služeb + ostatní příjmy, v letech 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003 = příjmy za prodej výrobků a služeb.
2) U fyzických osob příjmy celkem.
3) U fyzických osob v roce 1997 = nákup materiálu + provozní režie, v letech 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003 = nákup materiálu + provozní režie - pojistné - nákladové úroky.
4) U fyzických osob výdaje celkem.
5) U fyzických osob po odpočtu odměny podnikatele a jeho rodiny.
6) U právnických osob finanční majetek.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

A4.3/01 - Výsledky hospodaření z hlediska forem podnikání právnických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003
Tržby za prodej zboží	1 097	1 151	1 593	1 652	1 336	1 406
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	29 365	27 264	28 990	29 856	28 973	28 514
Změna stavu zásob vlastní činnosti	-451	-1 314	-422	-945	-424	-1 106
Aktivace	2 620	2 653	2 401	2 661	2 490	2 643
Tržby z prodeje dlouhodobého majetku a materiálu	1 828	1 641	1 978	2 231	1 895	1 945
Ostatní provozní výnosy	2 333	3 104	2 226	3 646	2 307	3 409
Převod provozních výnosů	14	3	5	15	8	10
Provozní výnosy[1)]	36 806	34 502	36 771	39 116	36 585	36 821
Náklady vynaložené na prodané zboží	894	922	1 491	1 476	1 187	1 207
Spotřeba materiálu a energie	16 437	14 624	16 169	16 489	16 194	15 558
Služby	4 486	4 246	5 191	5 084	4 838	4 693
Osobní náklady	9 313	9 021	8 565	9 051	8 875	9 000
Daně a poplatky	567	573	528	582	544	574
Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	3 829	3 746	3 624	3 893	3 699	3 801
Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku a materiálu	1 552	1 433	1 714	1 924	1 627	1 685
Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti a komplexních nákladů příštích období	-167	-154	-284	-231	-226	-195
Ostatní provozní náklady	927	842	721	869	824	854
Převod provozních nákladů	0	0	0	20	0	10
Provozní náklady[1)]	37 838	35 253	37 719	39 157	37 562	37 187
Provozní výsledek hospodaření	-1 032	-751	-948	-41	-977	-366
Tržby z prodeje cenných papírů a podílů	108	72	91	116	98	95
Výnosy z dlouhodobého finančního majetku	16	10	14	9	15	9
Výnosy z krátkodobého finančního majetku	2	0	1	1	1	1
Výnosy z přecenění cenných papírů a derivátů	1	3	0	0	0	1
Výnosové úroky	203	133	189	151	194	141
Ostatní finanční výnosy	278	224	390	245	336	236
Převod finančních výnosů	-15	2	1	0	-7	1
Finanční výnosy[1)]	593	444	686	522	637	484
Prodané cenné papíry a podíly	132	133	107	186	118	160
Náklady z finančního majetku	0	0	0	2	0	1
Náklady z přecenění cenných papírů a derivátů	0	0	1	0	0	0
Změna stavu rezerv a opravných položek ve finanční oblasti	-36	-16	10	-15	-11	-13
Nákladové úroky	574	503	594	562	579	531
Ostatní finanční náklady	305	283	333	305	318	293
Převod finančních nákladů	1	0	0	0	0	0
Finanční náklady[1)]	976	903	1 045	1 040	1 004	972
Finanční výsledek hospodaření	-383	-459	-359	-518	-367	-488
Daň z příjmů za běžnou činnost	24	-45	-47	-7	-13	-24
Výsledek hospodaření za běžnou činnost	-1 439	-1 165	-1 260	-552	-1 331	-830
Mimořádné výnosy	472	251	459	308	465	281
Mimořádné náklady	120	76	104	62	111	68
Daň z příjmů z mimořádné činnosti	6	1	1	14	4	8
Mimořádný výsledek hospodaření	346	174	354	232	350	205
Převod podílu na výsledku hospodaření společníkům (+/-)	-1	-6	-7	-8	-4	-7
Hospodářský výsledek za účetní období	-1 092	-985	-899	-312	-977	-618
Výsledek hospodaření před zdaněním	-1 063	-1 035	-952	-313	-990	-641
Výnosy celkem[1)]	37 871	35 197	37 916	39 946	37 687	37 586
Náklady celkem[1)]	38 963	36 182	38 815	40 258	38 664	38 204
Obchodní marže	203	229	102	176	149	199
Výkony	31 534	28 603	30 969	31 572	31 039	30 051
Výkonová spotřeba	20 923	18 870	21 360	21 573	21 032	20 251
Přidaná hodnota	10 814	9 962	9 711	10 175	10 156	9 999
Mzdové náklady	6 845	6 611	6 268	6 616	6 507	6 588

1) Hodnoty za období 2002 navazují na uspořádání položek výkazu zisku a ztráty 2003.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A4.3/02 - Majetek a jeho struktura z hlediska forem podnikání právnických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003
Aktiva (majetek) celkem	56 493	53 556	52 136	54 573	53 883	53 821
Pohledávky za upsaný základní kapitál	16	18	13	3	14	9
Dlouhodobý majetek	34 801	32 803	31 885	33 585	33 048	33 027
Dlouhodobý nehmotný majetek	35	4	-9	-5	13	-1
Dlouhodobý hmotný majetek	32 043	30 336	29 770	31 563	30 651	30 820
z toho - pozemky	602	624	720	940	673	809
- stavby	21 669	20 891	19 138	20 571	20 256	20 597
- stroje a zařízení	5 740	5 272	6 157	6 426	5 910	5 867
- trvalé porosty	267	246	332	504	296	381
- základní stádo	2 650	2 500	2 345	2 277	2 485	2 377
- nedokončený DHM	784	754	584	619	685	692
Dlouhodobý finanční majetek	2 723	2 463	2 124	2 027	2 384	2 208
Oběžná aktiva	21 267	20 372	19 607	20 535	20 299	20 375
Zásoby	13 861	12 646	12 542	12 288	13 100	12 393
z toho - materiál	1 358	1 235	1 199	1 263	1 268	1 244
- nedokončená výroba	2 323	2 335	2 341	2 526	2 316	2 424
- výrobky	4 964	4 187	4 487	4 044	4 638	4 086
- zvířata	5 026	4 794	4 272	4 322	4 618	4 525
- zboží	54	79	110	104	82	91
Dlouhodobé pohledávky	203	235	305	435	253	339
z toho - po lhůtě splatnosti	11	78	94	123	54	101
Krátkodobé pohledávky	5 062	5 398	4 843	5 624	4 928	5 506
z toho - po lhůtě splatnosti	2 448	2 356	2 278	2 603	2 346	2 475
Krátkodobý finanční majetek	2 141	2 093	1 917	2 188	2 018	2 137
Časové rozlišení (aktiv)	409	363	631	450	522	410

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A4.3/03 - Kapitál a jeho struktura z hlediska forem podnikání právnických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003
Pasiva (kapitál) celkem	56 493	53 556	52 136	54 573	53 883	53 821
Vlastní kapitál	27 130	25 502	30 552	31 991	28 646	28 808
Základní kapitál	14 977	14 139	28 339	29 547	21 644	22 261
Kapitálové fondy	2 808	2 397	1 539	1 305	2 149	1 813
Rezervní fondy, nedělitelný fond, a ostatní fondy ze zisku	11 016	11 363	2 274	2 797	6 458	6 721
v tom - zákonný rezervní fond, nedělitelný fond	4 363	4 419	1 380	1 754	2 801	2 965
- statutární a ostatní fondy	6 653	6 944	894	1 043	3 657	3 756
Výsledek hospodaření minulých let	-579	-1 412	-701	-1 346	-628	-1 369
z toho - neuhrazená ztráta minulých let	-1 548	-2 190	-2 353	-3 330	-1 937	-2 782
Výsledek hospodaření běžného účetního období	-1 092	-985	-899	-312	-977	-618
Cizí zdroje (cizí kapitál)	29 096	27 991	21 300	22 470	24 962	24 924
Rezervy	883	453	1 597	934	1 256	720
Dlouhodobé závazky	16 270	15 624	6 446	7 220	11 174	11 043
z toho - po lhůtě splatnosti	4 957	5 266	2 502	2 414	3 669	3 721
Krátkodobé závazky	6 174	6 502	6 956	8 026	6 543	7 312
z toho - po lhůtě splatnosti	2 634	2 525	2 838	3 462	2 720	3 007
Bankovní úvěry a výpomoci	5 769	5 412	6 301	6 290	5 989	5 849
v tom - dlouhodobé	4 626	4 314	5 293	5 092	4 926	4 707
- krátkodobé	1 081	1 036	907	1 100	982	1 061
- krátkodobé finanční výpomoci	62	62	101	98	81	81
Časové rozlišení (pasiv)	267	63	284	112	275	89

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A4.3/04 - Základní ukazatele podniků právnických osob hospodařících na půdě (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Tržby za prodej zboží	1 411	1 195	1 799	1 592	1 786	1 336	1 406
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	27 543	27 258	26 045	27 782	30 484	28 973	28 514
Výkony	29 636	28 788	27 891	29 922	33 317	31 039	30 051
Výnosy celkem[1)]	36 321	35 468	35 618	38 463	40 811	37 687	37 586
Náklady vynaložené na prodané zboží	1 204	997	1 498	1 382	1 533	1 187	1 207
Výkonová spotřeba	18 841	17 937	17 922	19 039	21 445	21 032	20 251
Osobní náklady	8 440	8 210	7 940	8 110	8 718	8 875	9 000
Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	3 197	3 178	3 580	3 622	3 681	3 699	3 801
Náklady celkem[1)]	37 056	35 508	36 239	37 316	40 150	38 664	38 204
Obchodní marže	207	198	301	210	253	149	199
Přidaná hodnota	11 002	11 049	10 270	11 093	12 125	10 156	9 999
Výsledek hospodaření za účetní období	-735	-40	-621	1 147	661	-977	-618
Majetek celkem	57 249	55 531	55 250	54 115	55 087	53 883	53 821
Dlouhodobý hmotný majetek	33 421	32 614	31 588	30 550	30 923	30 651	30 820
Zásoby	12 933	12 441	12 200	12 461	13 224	13 100	12 393
Pohledávky celkem	6 234	5 380	5 747	5 586	5 825	5 181	5 845
Krátkodobý finanční majetek	1 247	1 468	1 537	2 002	2 220	2 018	2 137
Kapitál celkem	57 249	55 531	55 250	54 115	55 087	53 883	53 821
Vlastní kapitál	23 769	25 663	26 415	28 817	30 488	28 646	28 808
Cizí zdroje	33 279	29 616	28 613	25 025	24 285	24 962	24 924
Závazky celkem	25 815	23 132	21 650	18 917	17 853	17 717	18 355
Úvěry celkem	7 144	6 144	6 539	5 433	5 332	5 989	5 849

1) Hodnoty za obodobí 2002 navazují na uspořádání položek výkazu zisku a ztráty 2003.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

A4.3/05 - Výdaje a příjmy podniků fyzických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Celkem
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Výdaje celkem[1)]	2002	22 400	20 483	18 522	17 354	18 802
	2003	20 154	19 185	17 649	15 261	17 231
z toho - nákup materiálu	2002	11 296	9 727	8 918	8 587	9 167
	2003	10 806	9 771	8 548	7 783	8 672
- nákup zboží	2002	801	734	466	228	456
	2003	5	4	7	0	4
- mzdy	2002	219	393	759	1 047	751
	2003	140	306	910	1 059	790
- platby do fondů	2002	663	577	643	761	678
	2003	692	535	702	640	647
- provozní režie	2002	5 237	5 001	4 450	4 243	4 545
	2003	4 599	4 434	4 176	3 471	3 990
- odpisy	2002	3 905	3 648	2 715	2 264	2 823
	2003	3 698	3 901	3 035	2 213	2 936
Příjmy celkem	2002	22 936	20 665	19 194	17 068	19 017
	2003	22 933	20 534	19 368	16 267	18 699
z toho - prodej zboží	2002	1 041	836	589	262	553
	2003	5	5	9	0	5
- prodej výrobků a služeb	2002	19 707	17 497	15 934	13 793	15 770
	2003	20 898	18 130	16 259	13 384	15 897
v tom - tržby z RV	2002	11 368	10 092	9 495	10 337	10 098
	2003	12 758	10 575	10 116	10 228	10 467
- tržby z ŽV	2002	7 679	6 847	5 864	2 480	4 941
	2003	7 268	6 814	5 559	2 639	4 818
- ostatní tržby	2002	660	558	575	976	731
	2003	7 268	6 814	5 559	2 639	4 818
- ostatní příjmy	2002	2 188	2 332	2 671	3 013	2 694
	2003	2 030	2 399	3 099	2 882	2 797
Rozdíl příjmů a výdajů	2002	536	182	672	-286	215
	2003	2 779	1 349	1 719	1 006	1 468

1) Bez osobní spotřeby podnikatele.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková, Z. Kubíková (VÚZE)

A4.3/06 - Majetek a závazky podniků fyzických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Celkem
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Majetek celkem (aktiva)	2002	67 732	54 917	40 060	26 442	40 226
	2003	61 858	55 003	37 416	22 566	37 048
z toho - dlouhodobý hmotný majetek	2002	53 642	42 188	31 164	18 607	30 557
	2003	48 398	42 030	27 595	16 109	27 625
z toho - pozemky	2002	23 864	16 821	9 081	3 979	9 951
	2003	22 168	17 235	8 299	4 579	9 698
- stavby	2002	13 160	13 101	11 560	7 218	10 353
	2003	11 847	13 219	9 626	5 891	9 048
- stroje a zařízení	2002	13 659	10 286	8 607	6 355	8 547
	2003	10 471	9 244	7 636	4 630	7 023
- trvalé porosty	2002	239	199		19	65
	2003	1 309	364	27	41	203
- základní stádo	2002	2 660	1 700	1 859	1 001	1 588
	2003	2 575	1 927	1 948	966	1 622
- zásoby	2002	7 256	6 507	4 554	3 598	4 797
	2003	6 686	6 499	4 857	3 188	4 676
z toho - materiál	2002	598	568	289	530	458
	2003	485	436	324	502	427
- nedokončená výroba, výrobky, zvířata	2002	6 630	5 898	4 230	3 061	4 315
	2003	6 197	6 061	4 528	2 685	4 247
- pohledávky	2002	1 298	1 897	1 741	2 298	1 934
	2003	787	1 236	1 635	1 214	1 329
- peněžní prostředky[1)]	2002	5 463	4 132	2 490	1 721	2 777
	2003	5 943	4 988	3 275	1 950	3 310
Součet závazků (cizí zdroje)	2002	3 806	6 014	7 465	7 581	6 899
	2003	2 865	5 336	5 759	5 569	5 363
z toho - závazky	2002	2 358	2 600	2 852	3 019	2 823
	2003	1 833	2 201	2 055	2 813	2 353
- úvěry	2002	1 424	3 379	4 521	4 459	3 997
	2003	982	3 131	3 648	2 642	2 942
Rozdíl majetku a závazků (vlastní jmění)	2002	63 926	48 903	32 595	18 861	33 327
	2003	58 994	49 667	31 657	16 996	31 685

1) Peněžní prostředky = peníze a ceniny + bankovní účty +/- průběžné položky.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková, Z. Kubíková (VÚZE)

A4.3/07 - Základní ukazatele podniků fyzických osob hospodařících na půdě (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Příjmy celkem	20 248	18 770	20 142	21 755	21 396	19 017	18 699
Prodej zboží	391	47	346	715	219	553	5
Prodej výrobků a služeb	18 518	17 060	17 001	18 627	18 387	15 770	15 897
Ostatní příjmy	956	1 544	2 330	2 157	2 617	2 694	2 797
Výdaje celkem	18 685	18 183	19 622	20 534	19 084	18 802	17 231
Nákup materiálu	7 115	9 216	9 586	10 460	9 851	9 167	8 672
Nákup zboží	220	97	381	730	171	456	4
Mzdy	1 127	865	1 184	974	761	751	790
Platby do fondů	499	524	697	687	614	678	647
Provozní režie	5 973	4 485	4 804	4 601	4 517	4 545	3 990
Odpisy	2 581	2 786	2 598	2 673	2 602	2 823	2 936
Obchodní marže	171	-50	-35	-15	48	97	1
Přidaná hodnota[1)]	6 557	4 733	3 246	4 047	4 670	2 541	3 699
Rozdíl příjmů a výdajů	1 563	587	520	1 221	2 313	215	1 468
Majetek celkem	32 304	40 613	39 476	43 782	42 676	40 226	37 048
Dlouhodobý hmotný majetek	24 401	31 117	28 853	32 182	31 897	30 557	27 625
Zásoby	4 564	5 003	6 186	6 551	5 876	4 797	4 676
Pohledávky	1 852	1 428	2 847	2 556	2 078	1 934	1 329
Peněžní prostředky	1 217	2 852	1 367	2 248	2 647	2 777	3 310
Součet závazků	10 782	8 232	11 174	8 434	6 600	6 899	5 363
Závazky	3 812	2 746	4 541	3 187	2 442	2 823	2 353
Úvěry	6 448	5 398	6 259	5 108	4 049	3 997	2 942
Rozdíl majetku a závazků	21 522	32 381	28 302	35 348	36 076	33 327	31 685

1) V roce 1997 = obchodní marže + tržby za prodej výrobků a služeb + ostatní příjmy - (nákup materiálu + provozní režie), v letech 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003 = obchodní marže + tržby za prodej výrobků a služeb - (nákup materiálu + provozní režie - pojistné - nákladové úroky).
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková, M. Vojtíšek (VÚZE)

A4.3/08 - Výsledky hospodaření podniků právnických osob podle oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Typ oblastí								Celkem	
	horské a podhorské oblasti		ostatní méně příznivé oblasti		méně produkční oblasti		produkční oblasti			
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
Tržby za prodej zboží	880	657	913	1 013	2 557	2 349	1 433	1 696	1 336	1 406
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	21 133	19 123	25 663	25 202	29 884	29 060	34 867	34 138	28 973	28 514
Změna stavu zásob vlastní činnosti	109	-525	-264	-1 276	-664	-1 102	-657	-1 059	-424	-1 106
Aktivace	2 110	1 921	2 310	2 428	3 082	2 830	2 546	2 983	2 490	2 643
Tržby z prodeje dlouhodobého majetku a materiálu	1 555	1 331	1 858	1 851	2 279	2 018	1 847	2 167	1 895	1 945
Ostatní provozní výnosy	3 463	3 853	2 336	3 310	2 322	3 235	1 971	3 468	2 307	3 409
Převod provozních výnosů	70	12	0	10	2	0	7	14	8	10
Provozní výnosy[1)]	29 320	26 372	32 816	32 538	39 462	38 390	42 014	43 407	36 585	36 821
Náklady vynaložené na prodané zboží	600	433	777	865	2 144	1 983	1 424	1 504	1 187	1 207
Spotřeba materiálu a energie	12 041	10 437	14 576	13 772	17 138	16 086	18 921	18 525	16 194	15 558
Služby	3 746	3 190	3 918	4 000	5 060	4 759	6 218	5 777	4 838	4 693
Osobní náklady	7 533	7 287	8 552	8 486	8 968	9 077	9 593	9 936	8 875	9 000
Daně a poplatky	286	283	429	424	522	579	769	804	544	574
Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	3 185	3 198	3 643	3 657	3 852	4 072	3 831	4 009	3 699	3 801
Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku a materiálu	1 390	1 129	1 618	1 676	2 002	1 811	1 523	1 783	1 627	1 685
Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti a komplexních nákladů příštích období	10	-78	-95	-162	-217	-224	-463	-251	-226	-195
Ostatní provozní náklady	599	731	757	873	1 045	838	864	868	824	854
Převod provozních nákladů	0	-1	1	0	0	0	0	28	0	10
Provozní náklady[1)]	29 390	26 609	34 176	33 591	40 514	38 981	42 680	42 983	37 562	37 187
Provozní výsledek hospodaření	-70	-237	-1 360	-1 053	-1 052	-591	-666	424	-977	-366
Tržby z prodeje cenných papírů a podílů	42	77	116	40	38	228	117	113	98	95
Výnosy z dlouhodobého finančního majetku	6	4	15	11	14	4	18	11	15	9
Výnosy z krátkodobého finančního majetku	0	2	1	0	1	0	2	2	1	1
Výnosy z přecenění cenných papírů a derivátů	0	0	1	0	0	0	0	3	0	1
Výnosové úroky	118	119	215	141	190	182	186	133	194	141
Ostatní finanční výnosy	157	123	239	241	308	324	520	228	336	236
Převod finančních výnosů	0	0	-16	0	0	0	2	3	-7	1
Finanční výnosy[1)]	323	325	571	433	551	738	845	493	637	484
Prodané cenné papíry a podíly	60	141	139	73	79	297	124	212	118	160
Náklady z finančního majetku	0	0	0	2	0	0	0	1	0	1
Náklady z přecenění cenných papírů a derivátů	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Změna stavu rezerv a opravných položek ve finanční oblasti	12	-1	6	-7	-95	15	-3	-32	-11	-13
Nákladové úroky	417	408	526	505	699	631	632	554	579	531
Ostatní finanční náklady	193	156	254	286	342	323	424	323	318	293
Převod finančních nákladů	-2	0	0	0	4	0	0	1	0	0
Finanční náklady[1)]	680	704	925	859	1 029	1 266	1 178	1 059	1 004	972
Fianančí výsledek hospodaření	-357	-379	-354	-426	-478	-528	-333	-566	-367	-488
Daň z příjmů za běžnou činnost	5	-64	-25	-11	-96	-110	39	0	-13	-24
Výsledek hospodaření za běžnou činnost	-432	-552	-1 689	-1 468	-1 434	-1 009	-1 038	-142	-1 331	-830
Mimořádné výnosy	556	149	431	272	682	464	384	261	465	281
Mimořádné náklady	135	44	105	57	227	103	60	75	111	68
Daň z příjmů z mimořádné činnosti	0	1	3	14	2	-3	5	8	4	8
Mimořádný výsledek hospodaření	421	104	323	201	453	364	319	178	350	205
Převod podílu na výsledku hospodaření společníkům (+/-)	0	-31	0	0	-25	2	-1	-12	-4	-7
Výsledek hospodaření za účetní období	-11	-417	-1 366	-1 267	-956	-647	-718	48	-977	-618
Výsledek hospodaření před zdaněním	-6	-511	-1 388	-1 264	-1 075	-758	-675	44	-990	-641
Výnosy celkem[1)]	30 199	26 846	33 818	33 243	40 695	39 592	43 243	44 161	37 687	37 586
Náklady celkem[1)]	30 210	27 263	35 184	34 510	41 651	40 239	43 961	44 113	38 664	38 204
Obchodní marže	280	224	136	148	413	366	9	192	149	199
Výkony	23 352	20 519	27 709	26 354	32 302	30 788	36 756	36 062	31 039	30 051
Výkonová spotřeba	15 787	13 627	18 494	17 772	22 198	20 845	25 139	24 302	21 032	20 251
Přidaná hodnota	7 845	7 116	9 351	8 730	10 517	10 309	11 626	11 952	10 156	9 999
Mzdové náklady	5 496	5 315	6 279	6 206	6 565	6 650	7 034	7 282	6 507	6 588

1) Hodnoty za obodobí 2002 navazují na uspořádání položek výkazu zisku a ztráty 2003.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A4.3/09 - Majetek a jeho struktura u podniků právnických osob podle oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Typ oblastí								Celkem	
	horské a podhorské oblasti		ostatní méně příznivé oblasti		méně produkční oblasti		produkční oblasti			
	2001	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
Aktiva (majetek) celkem	43 695	43 034	50 770	49 543	57 147	53 215	59 005	61 137	53 883	53 821
Pohledávky za upsaný základní kapitál	5	23	5	4	7	4	32	15	14	9
Dlouhodobý majetek	27 995	27 738	31 307	30 476	35 823	32 815	35 304	37 071	33 048	33 027
Dlouhodobý nehmotný majetek	4	8	11	7	5	2	22	-12	13	-1
Dlouhodobý hmotný majetek	26 304	26 015	29 473	28 819	33 209	30 255	32 093	34 277	30 651	30 820
z toho - pozemky	505	551	540	636	677	714	888	1 085	673	809
- stavby	18 315	18 264	19 742	19 731	21 193	19 259	20 981	22 515	20 256	20 597
- stroje a zařízení	4 600	4 019	5 403	5 297	6 430	6 165	6 662	6 812	5 910	5 867
- trvalé porosty	25	19	94	67	635	476	472	770	296	381
- základní stádo	2 493	2 489	2 702	2 571	2 483	2 310	2 200	2 165	2 485	2 377
- nedokončený DHM	742	744	531	473	718	1 165	859	758	685	692
Dlouhodobý finanční majetek	1 687	1 715	1 823	1 650	2 609	2 558	3 189	2 806	2 384	2 208
Oběžná aktiva	15 233	14 964	18 972	18 631	20 772	20 062	23 093	23 616	20 299	20 375
Zásoby	9 895	9 709	13 219	12 101	13 150	12 095	13 726	13 433	13 100	12 393
z toho - materiál	927	940	1 211	1 196	1 437	1 229	1 349	1 372	1 268	1 244
- nedokončená výroba	1 142	1 326	2 183	2 234	2 484	2 571	2 708	2 835	2 316	2 424
- výrobky	3 394	3 076	4 740	3 852	4 645	4 102	4 950	4 569	4 638	4 086
- zvířata	4 925	4 372	4 893	4 719	4 279	4 076	4 498	4 499	0	4 525
- zboží	73	45	64	75	76	110	110	114	82	91
Dlouhodobé pohledávky	13	224	249	399	346	512	274	247	253	339
z toho - po lhůtě splatnosti	13	136	33	138	42	154	97	36	54	101
Krátkodobé pohledávky	3 590	3 209	3 643	4 261	5 430	5 804	6 717	7 279	4 928	5 506
z toho - po lhůtě splatnosti	1 301	1 600	1 853	2 238	2 598	2 387	3 138	2 968	2 346	2 475
Krátkodobý finanční majetek	1 735	1 822	1 861	1 870	1 846	1 651	2 376	2 657	2 018	2 137
Časové rozlišení (aktiv)	462	309	486	432	545	334	576	435	522	410

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A4.3/10 - Kapitál a jeho struktura u podniků právnických osob podle oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Typ oblastí								Celkem	
	horské a podhorské oblasti		ostatní méně příznivé oblasti		méně produkční oblasti		produkční oblasti			
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
Pasiva (kapitál) celkem	43 695	43 034	50 770	49 543	57 147	53 215	59 005	61 137	53 883	53 821
Vlastní kapitál	20 904	20 389	26 031	24 960	29 871	27 216	33 455	35 433	28 646	28 808
Základní kapitál	13 896	13 370	20 962	21 001	22 680	22 156	24 003	25 725	21 644	22 261
Kapitálové fondy	2 285	2 077	2 124	1 907	2 199	2 315	2 125	1 484	2 149	1 813
Rererní fondy, nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku	4 570	6 405	5 299	4 965	7 489	5 942	7 971	8 934	6 458	6 721
v tom - zákonný rezervní fond, nedělitelný fond	1 756	1 775	1 949	2 168	4 058	2 578	3 594	4 227	2 801	2 965
- statutární a ostatní fondy	2 814	4 630	3 350	2 797	3 431	3 364	4 377	4 707	3 657	3 756
Výsledek hospodaření minulých let	164	-1 046	-988	-1 646	-1 541	-2 550	74	-758	-628	-1 369
z toho - neuhrazená ztráta minulých let	-980	-2 118	-2 106	-2 806	-2 275	-3 516	-1 798	-2 670	-1 937	-2 782
Výsledek hospodaření běžného účetního období	-11	-417	-1 366	-1 267	-956	-647	-718	48	-977	-618
Cizí zdroje (cizí kapitál)	22 484	22 561	24 519	24 525	26 977	25 877	25 224	25 590	24 962	24 924
Rezervy	1 058	599	1 023	588	1 648	639	1 432	916	1 256	720
Dlouhodobé závazky	11 271	12 833	11 960	11 561	10 858	10 173	10 264	10 355	11 174	11 043
z toho - po lhůtě splatnosti	4 382	4 417	4 098	4 809	4 820	4 734	2 387	2 041	3 669	3 721
Krátkodobé závazky	4 931	4 547	5 974	6 967	7 777	8 745	7 117	7 857	6 543	7 312
z toho - po lhůtě splatnosti	1 668	1 704	2 915	3 370	2 903	3 710	2 641	2 685	2 720	3 007
Bankovní úvěry a výpomoci	5 224	4 582	5 562	5 409	6 694	6 320	6 411	6 462	5 989	5 849
v tom - dlouhodobé	4 773	3 947	4 567	4 473	5 985	5 390	4 940	4 911	4 926	4 707
- krátkodobé	392	580	876	848	579	763	1 457	1 499	982	1 061
- krátkodobé finanční výpomoci	59	55	119	88	130	167	14	52	81	81
Časové rozlišení (pasiv)	307	84	220	58	299	122	326	114	275	89

Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A4.3/11 - Výdaje a příjmy podniků fyzických osob podle oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Příjmy celkem	**2002**	13 175	16 556	20 595	21 675	19 017
	2003	13 596	16 105	18 021	22 340	18 699
z toho - prodej zboží	**2002**		3	0	1 052	553
	2003		1		9	5
- prodej výrobků a služeb	**2002**	8 620	13 767	18 583	18 316	15 770
	2003	9 119	13 239	15 634	19 922	15 897
v tom - tržby z RV	**2002**	1 419	6 679	13 159	13 851	10 098
	2003	1 831	6 454	11 079	16 072	10 467
- tržby z ŽV	**2002**	6 793	6 356	3 775	3 724	4 941
	2003	6 975	6 130	3 935	3 213	4 818
- ostatní tržby	**2002**	408	732	1 649	741	731
	2003	312	655	621	637	612
- ostatní příjmy	**2002**	4 555	2 786	2 012	2 307	2 694
	2003	4 477	2 865	2 387	2 409	2 797
z toho - dotace a provozní podpory	**2002**	4 005	2 106	1 534	1 377	1 902
	2003	4 067	2 503	1 835	1 748	2 289
Výdaje celkem[1)]	**2002**	12 000	16 092	21 365	21 755	18 802
	2003	11 431	14 738	17 263	20 850	17 231
z toho - nákup materiálu	**2002**	5 124	7 842	10 536	10 744	9 167
	2003	4 696	7 053	8 759	11 062	8 672
- nákup zboží	**2002**	0	3	0	866	456
	2003		1		8	4
- mzdy	**2002**	699	737	720	773	751
	2003	709	767	561	857	790
- platby do fondů	**2002**	633	653	798	695	678
	2003	530	638	729	671	647
- provozní režie	**2002**	2 917	3 872	5 435	5 251	4 545
	2003	2 793	3 458	3 697	4 788	3 990
- odpisy	**2002**	2 235	2 742	3 523	2 952	2 823
	2003	2 481	2 602	3 316	3 306	2 936
Rozdíl příjmů a výdajů	**2002**	1 175	464	-770	-80	215
	2003	2 164	1 367	758	1 491	1 468

1) Bez osobní spotřeby podnikatele.
Zpracoval: A. Picková, Z. Kubíková (VÚZE)

A4.3/12 - Majetek a závazky podniků fyzických osob podle oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Majetek celkem	**2002**	33 484	37 895	31 809	43 548	40 226
	2003	34 182	34 104	30 204	41 245	37 048
z toho - dlouhodobý hmotný majetek	**2002**	24 718	28 424	23 111	33 521	30 557
	2003	25 910	25 361	21 221	30 874	27 624
z toho - pozemky	**2002**	5 120	8 669	7 038	11 901	9 951
	2003	7 297	8 290	9 141	11 615	9 698
- stavby	**2002**	9 986	10 374	6 510	10 631	10 353
	2003	9 274	8 594	4 972	9 899	9 048
- stroje a zařízení	**2002**	6 189	6 993	8 938	9 998	8 547
	2003	5 931	6 061	6 045	8 281	7 023
- trvalé porosty	**2002**	0	25	0	108	65
	2003		61	14	404	203
- základní stádo	**2002**	3 384	2 291	625	833	1 588
	2003	3 398	2 291	1 048	668	1 622
- zásoby	**2002**	5 718	5 687	4 311	4 065	4 797
	2003	5 641	5 485	3 034	3 895	4 676
z toho - materiál	**2002**	212	533	80	479	458
	2003	177	449	72	502	427
- nedokončená výroba, výrobky, zvířata	**2002**	5 507	5 154	4 231	3 539	4 315
	2003	5 463	5 036	2 962	3 388	4 247
- pohledávky	**2002**	895	1 152	674	2 719	1 934
	2003	676	961	1 624	1 784	1 329
- peněžní prostředky[1)]	**2002**	2 004	2 541	3 164	3 059	2 777
	2003	1 799	2 216	3 971	4 594	3 310
Součet závazků	**2002**	4 555	6 730	3 330	7 675	6 899
	2003	2 961	5 374	1 773	6 303	5 363
z toho - závazky	**2002**	1 750	3 124	750	2 956	2 823
	2003	883	2 279	1 006	2 905	2 353
- úvěry	**2002**	2 602	3 593	2 580	4 615	3 997
	2003	2 078	3 042	461	3 329	2 942
Rozdíl majetku a závazků (vlastní jmění)	**2002**	28 929	31 165	28 479	35 873	33 327
	2003	31 221	28 730	28 431	34 942	31 685

1) Peněžní prostředky = peníze a ceniny + bankovní účty +/- průběžné položky.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková, Z. Kubíková (VÚZE)

A4.3/13 - Výsledky hospodaření podniků právnických osob podle standardního výstupu EU (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Typ oblastí								Celkem	
	horské a podhorské oblasti		ostatní méně příznivé oblasti		méně produkční oblasti		produkční oblasti			
	2002	**2003**	**2002**	**2003**	**2002**	**2003**	**2002**	**2003**	**2002**	**2003**
Celková zemědělská produkce	20 907	24 476	28 847	27 820	34 477	31 258	37 652	34 670	31 706	30 480
v tom - produkce RV	7 049	8 920	10 322	11 381	12 893	14 545	17 643	18 382	12 630	14 145
- produkce ŽV	11 069	13 616	14 939	14 879	16 041	14 825	15 581	14 317	14 993	14 554
- ostatní produkce	2 789	1 940	3 586	1 560	5 543	1 888	4 428	1 971	4 083	1 781
Výrobní spotřeba	16 089	18 827	21 607	21 156	26 490	23 508	27 397	25 064	23 652	22 678
z toho - vlastní spotřeba	7	54	117	48	357	69	64	65	131	57
- vnitrop. spotřeba	4 626	5 404	5 071	4 968	6 201	5 574	4 414	4 529	5 021	4 900
Odpisy	1 981	2 095	2 283	2 128	2 521	2 664	2 859	2 898	2 467	2 471
Externí faktory	6 641	7 724	8 496	8 561	9 374	9 224	10 202	10 269	8 990	9 204
v tom - mzdové náklady	5 988	6 950	7 572	7 631	8 003	8 042	8 621	8 634	7 823	7 995
- pachtovné	344	332	452	460	718	687	1 049	1 160	662	737
- úroky	309	442	472	470	653	495	532	475	505	472
Dotace provozní	3 391	3 259	1 931	2 486	1 834	2 482	1 204	2 486	1 818	2 551
Dotace investiční	222	85	204	15	307	215	178	117	214	80
Daně	248	291	408	410	492	562	764	781	514	556
Hrubá přidaná hodnota	7 961	8 617	8 763	8 740	9 329	9 670	10 695	11 311	9 358	9 797
Čistá přidaná hodnota	5 980	6 522	6 480	6 612	6 808	7 006	7 836	8 413	6 891	7 326
Důchod ze zemědělské činnosti	-439	-1 117	-1 812	-1 934	-2 259	-2 003	-2 188	-1 739	-1 885	-1 798
Vstup placené prac. síly v AWU[1)] **na 100 ha z. p.**	2	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Vstup neplac. prac. síly v FWU[2)] **na 100 ha z. p.**	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Čistá přidaná hodnota/AWU (tis. Kč)	171	179	159	169	158	187	178	203	166	185

1) Roční pracovní jednotka.
2) Jednotka rodinné práce.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A4.3/14 - Výsledky hospodaření podniků fyzických osob podle standardního výstupu EU (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Typy oblastí				Celkem
		horské a podhorské oblasti	ostatní méně příznivé oblasti	méně produkční oblasti	produkční oblasti	
Celková zemědělská produkce	**2002**	12 290	17 379	18 545	19 454	17 952
	2003	14 244	16 885	15 250	22 442	19 285
v tom - produkce RV	**2002**	6 090	10 320	13 912	15 326	12 564
	2003	5 657	9 822	11 674	18 453	13 730
- produkce ŽV	**2002**	5 983	6 295	4 094	3 337	4 672
	2003	8 392	6 653	2 841	3 380	5 053
- ostatní produkce	**2002**	217	764	539	791	716
	2003	195	410	735	609	502
Výrobní spotřeba	**2002**	11 383	13 997	14 118	15 271	14 392
	2003	10 165	12 085	11 617	16 005	13 803
z toho - vlastní spotřeba	**2002**	55	176	38	147	145
	2003	118	85	155	76	87
- vnitropodniková spotřeba	**2002**	4 521	3 857	1 922	1 778	2 802
	2003	3 582	2 951	1 680	1 313	2 157
Odpisy	**2002**	1 728	2 450	3 486	2 554	2 449
	2003	1 579	2 129	2 088	3 172	2 586
Externí faktory	**2002**	1 264	1 865	2 407	2 247	2 013
	2003	1 275	1 830	1 358	2 290	1 985
v tom - mzdové náklady	**2002**	843	1 125	1 059	1 019	1 039
	2003	859	1 087	562	1 173	1 087
- pachtovné	**2002**	286	512	946	964	734
	2003	352	584	746	938	742
- úroky	**2002**	135	228	402	264	240
	2003	64	159	50	179	156
Dotace provozní	**2002**	3 943	2 228	1 252	1 374	1 943
	2003	3 449	2 417	1 822	1 675	2 120
Dotace investiční	**2002**	184	147	267	177	169
	2003	14	92	0	41	57
Daně	**2002**	138	210	175	304	251
	2003	111	196	212	267	224
Hrubá přidaná hodnota	**2002**	4 712	5 400	5 504	5 253	5 252
	2003	7 417	7 021	5 243	7 845	7 378
Čistá přidaná hodnota	**2002**	2 984	2 950	2 018	2 699	2 803
	2003	5 838	4 892	3 155	4 673	4 792
Důchod ze zemědělské činnosti	**2002**	1 904	1 232	-122	629	959
	2003	4 577	3 154	1 797	2 424	2 864
Vstup placené prac. síly v AWU[1] na 100 ha z. p.	**2002**	2,09	2,20	2,20	1,96	2,06
	2003	2,29	1,98	1,19	2,09	2,03
Vstup neplac. prac. síly v FWU[2] na 100 ha z. p.	**2002**	1,63	1,54	1,50	1,40	1,47
	2003	1,74	1,36	0,85	1,44	1,41
Čistá přidaná hodnota/AWU (tis. Kč)	**2002**	143	134	102	138	136
	2003	255	247	264	223	236
Důchod ze zemědělské činnosti/FWU (tis. Kč)	**2002**	117	80	-8	45	65
	2003	262	231	212	169	203

1) Roční pracovní jednotka.
2) Jednotka rodinné práce.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková, F. Slavík (VÚZE)

A5.3/01 - Podíl jednotlivých druhů vydání na spotřebních vydáních domácností celkem (%)

Ukazatel	1998	1999	2000	2001	2002
Vydání za potraviny, nápoje a tabák	28,6	26,6	26,4	26,0	25,3
v tom - potraviny	22,6	20,8	20,7	20,5	19,8
- nápoje	4,6	4,4	4,3	4,1	4,1
- tabák	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Doprava a spoje, dopravní prostředky	12,2	13,8	14,2	14,9	14,0
v tom - doprava a spoje	4,0	4,3	5,4	5,8	5,8
- osobní dopravní prostředky	8,2	9,5	8,8	9,1	8,2
Rekreace a kultura	11,4	11,3	10,8	10,6	10,5
Zdraví	1,5	1,5	1,7	1,7	1,8
v tom - léčebná péče	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
- léčiva, zdravotní potřeby	1,1	1,1	1,3	1,3	1,4
Bydlení	16,9	17,6	18,4	18,6	19,8
v tom - nájemné a komunální služby	7,00	7,3	7,8	7,7	8,1
- elektřina	3,5	3,8	4,1	4,3	4,6
- plyn	2,1	2,3	2,4	2,7	3,1
- ústřední topení a teplá voda	3,9	3,8	3,7	3,5	3,6
- palivo	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Odívání a obuv, bytové vybavení	15,4	14,7	13,9	13,6	13,4
Ostatní vydání	14,0	14,5	14,6	14,6	15,2
Celkem spotřební vydání	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Pramen: výpočty VÚZE podle Statistiky rodinných účtů, I. díl, ČSÚ, 1999 - 2003
Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

A7.3/01 - Seznam obcí s centralizovaným vytápěním na biomasu v ČR

Lokalita	Instalovaný výkon v MW	Rok zprovoznění
Rybniště, o. Děčín	1 (0,6+0,4)	2003
Zruč nad Sázavou, o. Kutná Hora[1)]	4,4	2003
Nový Bor, o. Česká Lípa	2,2	2003
Zlaté Hory, o. Jeseník	5 (2 x2,5)	2003
Žlutice, o. Karlovy Vary	7,9 (3 x 1,8 + 2,5)	2002
Roštín, o. Kroměříž	4	2002
Třebívlice, o. Litoměřice[1)]	0,38 (0,3 + 0,008)	2001/2002
Jindřichovice pod Smrkem, o. Liberec	0,35 (0,20 + 0,15)	2001/2002
Bouzov, o. Olomouc	2,4 (1,8 +0,6)	2001
Moravany u Kyjova, o. Hodonín	0,35	2001
Třebíč	3	2001
Bystřice nad Pernštejnem, o. Žd'ár n. Sázavou	9 (2 x 4,5)	2001
Velký Karlov, o. Znojmo	1	2001
Hoštětín, o. Uherské Hradiště	0,7	2000
Rokytnice v Orl. horách, o. Rychnov n. Kněžnou	5 (2 x 2,5)	1999
Svatý Jan n. Malší, o. České Budějovice	0,19	1999
Trhové Sviny, o. České Budějovice	2,5	1999
Dešná, o. Jindřichův Hradec	2,7 (1,8 + 0,9)	1997/1998
Staré Město pod Landštejnem, o. Jindřichův Hradec	2,8 (1,8 + 1)	1997
Nová Pec, o. Prachatice	3,3 (2,2 + 1,1)	1996
Pelhřimov	6	1995
Hartmanice, o. Klatovy	4,4 (2 x 1,75 + 0,88)	1995 (2000)
Kardašova Řečice, o. Jindřichův Hradec	5 (2 x2,5)	1994
Neznašov, o. České Budějovice	0,24 (0,17 + 0,07)	1994

1) Spalují biomasu s uhlím, v průměru podíl biomasy činí 30 - 50 %.
Pramen: SEVEn; MŽP
Zpracoval: H. Součková (VÚZE), T. Voříšek (SEVEn)

A8.1/01 - Vývoj nominálních mezd v zemědělství, průmyslu a národním hospodářství (Kč)

Ukazatel	1989	1999	2000	2001	2002	2003[1)]
Zemědělství[2)]	3 455	9 405	10 134	11 148	11 506	11 762
Průmysl	3 335	12 674	13 583	14 542	15 345	16 301
Národní hospodářství	3 170	12 658	13 491	14 642	15 707	16 917
Relace zemědělství/průmysl (%)	103,6	74,2	74,6	76,7	75,0	72,2
Relace zemědělství/NH (%)	109,0	74,3	75,1	76,1	73,3	69,5

1) Předběžné údaje.
2) Bez podniků fyzických osob.
Pramen: Statistika zaměstnanosti a mezd FSÚ, ČSÚ 2000 - 2004
Zpracoval: J. Drlik (VÚZE)

A8.1/02 - Vývoj indexu reálných mezd ve vybraných sektorech[1] (%)

Ukazatel	1989	1999	2000	2001	2002	2003[2]
Zemědělství[3]	100,0	73,8	76,6	80,4	81,5	83,2
Průmysl	100,0	105,2	108,5	111,0	115,0	121,9
Národní hospodářství	100,0	108,3	111,1	115,1	121,3	130,5

1) Je odvozován z indexu životních nákladů, přepočteno na rok 1989 = 100 %.
2) Předběžné údaje.
3) Bez podniků fyzických osob.
Pramen: Statistická ročenka, FSÚ 1989, Indexy spotřebitelských cen a životních nákladů, ČSÚ 2000 - 2004
Zpracoval: J. Drlík (VÚZE)

A9/01 - Aplikace průmyslových hnojiv (kg č. ž./ha z. p.)

Ukazatel	1989	1999	2000	2001	2002	2003
N	99,2	51,1	58,9	72,6	72,3	60,6
P_2O_5	65,6	8,6	10,8	12,3	12,2	11,7
K_2O	58,0	5,9	6,2	7,3	7,7	7,3
Celkem	222,8	65,6	75,9	92,2	92,2	79,6

Pramen: MZe 1989, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004
Zpracoval: J. Pražan, Z. Novotná (VÚZE)

A9/02 - Jakost podzemních vod (mělké vrty) - podíl vzorků nevyhovujících státní normě[1] (%)

Ukazatel	1989	1999	2000	2001	2002	2003
Dusičnany	22,6	18,7	16,4	18,0	20,8	22,9
Amonné ionty	30,0	20,1	23,3	21,5	18,7	21,5
$CHSK_{Mn}$	34,6	18,3	23,3	23,2	24,0	24,6
NEL[2]	13,2	1,7	0,7	0,5	0,0	0,0

1) ČSN 75 7111 Pitná voda.
2) Nepolární extrahovatelné látky.
Pramen: Ročenka životního prostředí ČR 1990, Statistická ročenka ŽP ČR 2000, 2001, 2002, ČHMÚ 2003, 2004
Zpracoval: J. Pražan, Z. Novotná (VÚZE)

A10.2/01 - Základní národohospodářské údaje - mezinárodní srovnání

Ukazatel	MJ	Rok	EU 15	Z toho			Česká republika
				Belgie	Rakousko	Německo	
Celková plocha	km^2	2001	3 235 390	30 530	83 858	357 028	78 866
		2002	3 234 295	30 518	83 858	357 031	78 866
Obyvatelstvo	1 000 osob	2001	377 995	10 263	8 121	82 260	10 224
		2002	377 787	10 310	8 139	82 440	10 189
HDP/obyv. (parita kupní síly - PPS)[1]	USD	2001	23 180	24 690	26 320	24 140	15 191
		2002	24 060	25 880	26 930	24 650	15 813
Inflace[2]	%	2001	1,7	2,0	1,7	1,5	4,7
		2002	2,1	1,7	1,4	1,6	1,8
Nezaměstnanost (% z prac. civil. sekt. NH)	%	2001	7,4	2,0	1,7	7,7	8,9
		2002	7,7	7,3	4,3	8,6	9,8
Obchodní bilance	mil. EUR	2001	-42 653	-9 077	-4 357	94 887	-3 424
		2002	7 982	17 504		126 353	-2 416
Zemědělská půda	1 000 ha	2001	128 305	1 390	3 375	17 038	4 277
		2002	130 809	1 393	3 387	16 971	4 273
Zaměstnanost v zemědělství, lesnictví a rybářství	1 000 osob	2001	6 701	56	215	956	150
		2002	6 537	73	212	902	145
	%	2001	4,2	1,4	5,8	2,6	4,8
		2002	4,0	1,8	5,7	2,5	4,7
Počet zemědělských podniků celkem	1 000 podniků	2001	6 766	62	200	472	38,2
		2002	6 771	62	200	472	38,4
Zemědělská půda na podnik[3]	ha	2001	18,7	22,6	17,0	36,3	100,6
		2002	18,7	22,6	17,0	38,4	101,0
Konečná zemědělská produkce	mil. EUR	2001	287 886	7 359	5 751	44 490	3 230
		2002	286 372	7 470	5 704	47 031	3 282
Podíl zemědělství na HDP	%	2001		1,1	1,3	0,9	1,9
		2002	1,6	1,0	1,2	0,8	1,4
Podíl zem. na hrubé tvorbě fixního kapitálu[4]	%	2001	,	1,5	2,6	1,4	2,8
		2002	,	,	2,8	1,5	3,0
Podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu	%	2001	6,0	6,7	4,1	4,8	5,0
		2002	5,7	6,8	5,0	6,1	5,2
Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu	%	2001	6,1	5,7	4,3	2,9	3,9
		2002	3,9	6,5	3,4	2,8	3,6
Obchodní bilance v potravinářských a zemědělských výrobcích	mil. EUR	2001	-199	-1 078	208	-3 283	-744,1
		2002	-16 998	322	-1 277	-13 463	-2 416
Podíl spotřeby potravin, nápojů a tabáku na celkových spotřebních výdajích domácnosti	%	2001	16,2	16,3	15,5	16,2	26,0
		2002	.	.	.	.	.

1) ČR: podle ČSÚ.
2) Index spotřebitelských cen.
3) ČR: za podniky obhospodařující z. p.
4) ČR: spolu s lesnictvím.
Pramen: Eurostat; EAA; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2001 a 2002; ČSÚ
Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

A10.2/02 - Zemědělství - produkce, mezispotřeba a přidaná hodnota mezinárodní srovnání

Ukazatel	Země	EUR v běžných cenách a směnných kurzech			
		2001[1]		2002[1]	
		mil.	jako % konečné produkce	mil,	jako % konečné produkce
Konečná produkce	EU 15	287 886	100,0	286 372	100,0
	z toho - Belgie	7 359	100,0	7 056	100,0
	- Rakousko	5 751	100,0	5 704	100,0
	- Německo	44 490	100,0	41 454	100,0
	Česká republika	3 230	100,0	3 282	100,0
Mezispotřeba	EU 15	136 506	47,4	138 247	48,3
	z toho - Belgie	4 495	61,1	4 385	62,1
	- Rakousko	3 093	53,8	3 086	54,1
	- Německo	24 872	55,9	24 943	60,2
	Česká republika	2 167	67,1	2 353	71,7
Hrubá přidaná hodnota	EU 15	151 380	52,6	148 125	51,7
	z toho - Belgie	2 864	38,9	2 672	37,9
	- Rakousko	2 657	46,2	2 618	45,9
	- Německo	19 618	44,1	16 511	39,9
	Česká republika	1 064	32,9	929	28,3
Čistá přidaná hodnota v základních cenách	EU 15	113 226	39,3	109 199	38,1
	z toho - Belgie	2 257	30,7	2 072	29,4
	- Rakousko	1 302	22,6	1 272	22,3
	- Německo	12 434	27,9	9 236	22,3
	Česká republika	734	22,7	557	17,0

1) Údaje očištěné od DPH.
Pramen: Eurostat; EAA; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2001 a 2002; ČSÚ
Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

A10.2/03 - Indexy cen zemědělských výrobců[1] - mezinárodní srovnání

Ukazatel	Indexy nominálního vývoje (1995 = 100)			Indexy reálného vývoje[2] deflované (1995 = 100)		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Rostlinná výroba						
EU 15	96,3	101,2	101,2	86,8	88,7	86,3
z toho - Belgie	99,2	99,1	99,7	91,7	89,4	84,6
- Rakousko	99,5	102,4	103,3	93,5	94,1	93,3
- Německo	87,3	93,0	89,5	82,2	85,6	81,2
Česká republika	109,1	119,3	113,8	80,6	83,0	77,2
Živočišná výroba						
EU 15	97,2	102,2	96,3	88,6	90,6	83,5
z toho - Belgie	99,5	103,1	93,6	91,9	93,0	83,1
- Rakousko	96,4	104,1	96,0	90,5	95,6	86,7
- Německo	100,0	105,7	97,7	94,2	97,2	88,7
Česká republika	110,3	119,1	104,7	81,5	82,8	70,9
Celkem						
EU 15	96,8	101,7	98,9	87,6	89,6	85,1
z toho - Belgie	99,4	101,6	94,2	91,8	91,6	83,7
- Rakousko	97,3	103,6	98,1	91,4	95,1	88,6
- Německo	95,4	101,1	94,7	89,8	93,0	86,0
Česká republika	109,9	119,2	107,9	81,2	82,9	73,1

1) Bez DPH.
2) Reálný vývoj upraven deflátorem HDP.
Pramen: Eurostat; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2000, 2001 a 2002
Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

A10.2/04 - Růst spotřebitelských cen potravin a nápojů - mezinárodní srovnání

Ukazatel	Meziroční index		
	2000/99	2001/00	2002/01
EU 15	101,0	104,7	102,5
z toho - Belgie	100,7	104,5	102,3
- Rakousko	101,6	103,3	101,2
- Německo	99,5	104,5	100,8
Česká republika[1]	94,5	101,0	94,6

1) Včetně tabákových výrobků.
Pramen: Eurostat; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2000, 2001 a 2002; výpočty VÚZE
Zpracoval: M. Fischer

A10.2/05 - Sklizňové plochy, výnosy a výroba vybraných plodin - mezinárodní srovnání[1)]

Ukazatel		MJ	2000	2001	2002
Obiloviny					
EU 15	sklizňová plocha	tis. ha	37 378,0	36 542,0	37 493,0
	výnos	t/ha	5,72	5,47	5,64
	celková výroba	tis. t	213 773,0	199 969,0	211 579,0
z toho - Belgie	sklizňová plocha	tis. ha	314,0	287,0	310,0
	výnos	t/ha	8,00	8,22	8,50
	celková výroba	tis. t	2 513,0	2 359,0	2 639,0
- Rakousko	sklizňová plocha	tis. ha	830,0	824,0	814,0
	výnos	t/ha	5,41	5,86	5,83
	celková výroba	tis. t	4 490,0	4 827,0	4 745,0
- Německo	sklizňová plocha	tis. ha	7 016,0	7 046,0	6 941,0
	výnos	t/ha	6,45	7,05	6,25
	celková výroba	tis. t	45 271,0	49 709,0	43 391,0
Česká republika	sklizňová plocha	tis. ha	1 650,1	1 623,6	1 562,1
	výnos	t/ha	3,91	4,52	4,33
	celková výroba	tis. t	6 454,2	7 337,6	6 770,8
Pšenice					
EU 15	sklizňová plocha	tis. ha	14 258,0	13 050,0	14 044,0
	výnos	t/ha	6,70	6,40	6,71
	celková výroba	tis. t	95 564,0	83 513,0	94 209,0
z toho - Belgie	sklizňová plocha	tis. ha	213,0	181,0	202,0
	výnos	t/ha	7,92	8,05	8,27
	celková výroba	tis. t	1 688,0	1 457,0	1 675,0
- Rakousko	sklizňová plocha	tis. ha	278,0	276,0	276,0
	výnos	t/ha	4,56	5,30	5,01
	celková výroba	tis. t	1 269,0	1 462,0	1 385,0
- Německo	sklizňová plocha	tis. ha	2 960,0	2 893,0	3 010,0
	výnos	t/ha	7,29	7,89	69,10
	celková výroba	tis. t	21 578,0	22 814,0	20 792,0
Česká republika	sklizňová plocha	tis. ha	970,4	923,2	849,0
	výnos	t/ha	4,21	4,85	4,56
	celková výroba	tis. t	4 084,1	4 476,1	3 866,5
Brambory					
EU 15	sklizňová plocha	tis. ha	1 320,0	1 251,0	1 254,0
	výnos[3)]	t/ha	36,82	35,59	36,50
	celková výroba	tis. t	48 597,0	44 529,0	45 762,0
z toho - Belgie	sklizňová plocha	tis. ha	66,0	62,0	62,0
	výnos[3)]	t/ha	44,40	44,40	47,10
	celková výroba	tis. t	2 922,0	2 564,0	2 909,0
- Rakousko	sklizňová plocha	tis. ha	24,0	23,0	23,0
	výnos[3)]	t/ha	29,30	29,30	30,40
	celková výroba	tis. t	695,0	695,0	684,0
- Německo	sklizňová plocha	tis. ha	304,0	282,0	284,0
	výnos[3)]	t/ha	43,40	40,79	39,10
	celková výroba	tis. t	13 193,0	11 503,0	11 114,0
Česká republika	sklizňová plocha	tis. ha	69,2	54,1	38,3
	výnos[3)]	t/ha	21,33	20,88	23,51
	celková výroba	tis. t	1 476,0	1 130,5	900,8
Řepka olejná					
EU 15	sklizňová plocha	tis. ha	3 024,0	2 957,0	3 070,0
	výnos[3)]	t/ha	3,06	3,02	3,10
	celková výroba	tis. t	9 257,0	8 938,0	9 522,0
z toho - Belgie[2)]	sklizňová plocha	tis. ha	9,0	6,0	5,0
	výnos[3)]	t/ha	2,89	3,33	3,59
	celková výroba	tis. t	26,0	20,0	18,0
- Rakousko	sklizňová plocha	tis. ha	52,0	56,0	55,0
	výnos[3)]	t/ha	2,38	2,59	2,41
	celková výroba	tis. t	124,0	145,0	128,0
- Německo	sklizňová plocha	tis. ha	1 096,0	1 151,0	1 285,0
	výnos[3)]	t/ha	3,15	3,28	3,33
	celková výroba	tis. t	3 457,0	3 781,0	4 275,0
Česká republika	sklizňová plocha	tis. ha	323,8	343,0	313,0
	výnos[3)]	t/ha	2,61	2,84	2,27
	celková výroba	tis. t	844,4	973,3	709,5

1) Aktualizace sklizňové plochy a celkové výroby marketingových roků 2000 a 2001 podle Eurostatu roku 2002.

2) Belgie = Belgie + Lucembursko.

3) Výnos je hodnota převzatá z příslušného z uvedených pramenů.

Pramen: Eurostat; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2000, 2001 a 2002; výpočty VÚZE

Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

A10.2/06 - Sklizňové plochy cukrovky, výnosy[1)] a výroba[1)] cukru - mezinárodní srovnání[2)]

Ukazatel		MJ	2001/02	2002/03	2003/04
EU 15[3)]	sklizňová plocha	tis. ha	1 788	1 836	1 725
	výnos	t/ha	8,32	9,09	8,91
	celková výroba	tis. t	14 877	16 684	15 373
z toho - Belgie	sklizňová plocha	tis. ha	96	98	93
	výnos	t/ha	8,38	10,23	10,40
	celková výroba	tis. t	804	1 003	886
- Rakousko[3)]	sklizňová plocha	tis. ha	45	45	43
	výnos	t/ha	9,33	10,00	9,09
	celková výroba	tis. t	420	450	415
- Německo[3,4)]	sklizňová plocha	tis. ha	449	457	444
	výnos[5)]	t/ha	8,25	8,85	8,34
	celková výroba	tis. t	3 726	4 045	3 723
Česká republika	sklizňová plocha	tis. ha	78	78	77
	výnos[6)]	t/ha	6,32	7,19	6,65
	celková výroba[6)]	tis. t	491	548	514

1) V hodnotách bílého cukru.
2) Aktualizace sklizňové plochy a celkové výroby roku 2000/01, 2001/02 a 2002/03 podle Eurostatu roku 2002.
3) Bez ploch osetých cukrovkou pro užití v lihovarech.
4) Včetně produkce melasy.
5) Výnos je hodnota převzatá z příslušného z uvedených pramenů.
6) Pro rok 2003/04 předběžný údaj.
Pramen: Eurostat; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2000, 2001 a 2002; výpočty VÚZE
Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

A10.2/07 - Vývoj podílu výdajů za potraviny, nápoje a tabák na celkových výdajích domácností (%) - mezinárodní srovnání

Země	1997	1998[1)]	1999	2000	2001
EU 15	17,4	.	17,0	16,1	16,2
z toho - Belgie	16,3	17,8	16,9	16,8	16,3
- Dánsko	19,7	18,1	17,7	17,4	17,4
- SRN	13,9	16,0	15,7	15,8	16,2
- Řecko	21,3	.	21,3	21,4	20,6
- Španělsko	18,6	.	18,7	18,5	18,8
- Francie	17,9	.	.	17,6	14,3
- Irsko	30,5	19,1	18,2	17,2	16,5
- Itálie	18,1	18,0	17,5	16,9	16,9
- Lucembursko	18,2	.	.	.	19,7
- Nizozemsko	14,1	15,3	14,8	10,5	14,3
- Rakousko	16,3	15,5	15,2	15,6	15,5
- Portugalsko	27,0	.	22,7	22,5	22,7
- Finsko	19,1	18,9	18,7	18,1	18,7
- Švédsko	18,4	.	16,8	16,7	17,3
- Spojené království	19,9	.	17,8	13,9	13,8
ČR	29,2	28,6	26,6	26,4	26,0
Slovensko	35,6	31,8	27,7	.	28,7
Polsko	37,0	36,9	31,2	28,8	28,0
Slovinsko	23,4	23,4	21,2	.	22,0
Maďarsko	25,1	.	25,0	27,0	27,7

1) Údaje daného ukazatele pro některé země EU za rok 1998 nejsou k dispozici.
Pramen: European Commission (Eurostat and Directorate-General for Agriculture), FAO and UNSO (pro země EU a postsocialistické země); výpočty VÚZE podle Statistiky rodinných účtů, I. díl, ČSÚ 1996 - 2001 (pro ČR)
Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

B2.1/01 - Přehled o přiznávání dotací

Název dotačního titulu	Počet přijatých žádostí		Počet přiznaných žádostí		Podíl přiznaných žádostí (%)		Přiznáno (tis. Kč)		Čerpáno (tis. Kč)		Podíl čerpaných prostředků (%)	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
Podpora podle NV č. 505/2000 Sb.[1)]	**11 679**	**11 517**	**11 367**	**11 264**	97,33	97,80	**2 884 308**	**2 810 562**	**2 857 671**	**2 806 758**	**99,08**	**99,86**
z toho - zemědělství	9 636	9 399	9 377	9 198	97,31	97,86	2 717 072	2 656 946	2 716 936	2 653 514	99,99	99,87
včelařství	1	1	1	1	100,00	100,00	77 402	71 763	77 218	71 547	99,76	99,70
zalesnění z. p.[2)]	2 042	2 117	1 989	2 065	97,40	97,54	89 834	81 853	63 517	81 697	70,70	99,81
Podpora podle ZP čj. 2230/03-6000 - odbahnění rybníků[3)]	**173**	**26**	**132**	**23**	**76,30**	**88,46**	**222 816**	**44 850**	**176 822**	**40 677**	**79,36**	**90,70**
Podpora podle P čj. 29708/03-1000 - zmírnění škod	**-**	**3 987**	**-**	**3 974**	**x**	**99,67**	**-**	**1 398 430**	**-**	**1 399 212**	**x**	**100,06**
999. Povodně	**2 695**	**97**	**2 633**	**97**	**97,70**	**100,00**	**1 015 286**	**141 080**	**976 856**	**74 037**	**96,21**	**52,48**
Podpory podle "Zásad" MZe	**17268**	**23166**	**16796**	**18168**	97,27	**78,43**	**2 405 035**	**2 417 852**	**2 373 298**	**2 384 949**	**98,68**	**98,64**
z toho - 1.C. Obnova vinic, chmelnic, sadů, prost. a tech.ilzolátů	722	279	663	248	91,83	88,89	288 621	145 988	288 577	145 871	99,98	99,92
1.H. Zazvěření oblastí postižených záplavami	x	1		1		100,00		7 000		7 000	x	100,00
1.I. Kapkové závlahy v sadech, chmelnicích a vinicích	59	83	51	71	86,44	**85,54**	24 712	22 554	24 712	22 554	100,00	100,00
1.J. Podpora využívání ekologických paliv	8	10	2	1	25,00	10,00	91	1 434	91	1 434	100,00	100,00
1.L. Chov krav BTM, chov ovcí a koz	4 341	5 779	4 287	5 731	98,76	99,17	648 069	606 082	648 054	605 422	100,00	99,89
1.Q. Podpora odbytu skotu	760	615	744	611	97,89	99,35	50 210	46 380	50 210	46 380	100,00	100,00
1.R. Podpora restrukturalizace vinic	x	131	x	117	x	89,31		45 278		45 278	x	100,00
1.S. Podpora komplexní sklizně máku setého	x	165	x	163	x	98,79		984		984	x	100,00
2.A. Udržování a zlepšování gen. potenciálu hosp. zvířat	234	238	225	233	96,15	97,90	194 779	202 478	194 742	202 475	99,98	100,00
2.B. Udržování genetického potenciálu osiv a sadby	75	59	75	58	100,00	98,31	195 098	168 859	192 708	167 197	98,77	99,02
2.C. Zlepšení zdravot. stavu polních plodin	4 944	7 333	4 857	7 250	98,24	98,87	284 485	285 265	284 326	285 214	99,94	99,98
3. Podpora ozdravování polních a speciálních plodin	398	560	392	552	98,49	98,57	49 973	79 953	49 780	79 789	99,61	99,79
5. NH Kladruby n. L., ZH Písek, ZH Tlumačov	3	3	3	3	100,00	100,00	50 000	60 000	50 000	60 000	100,00	100,00
6. Genetické zdroje[4)]	53	56	53	56	100,00	100,00	55 000	60 000	32 630	34 646	59,33	57,74
7. Podpora mladých začínajících zemědělců	395	325	310	228	78,48	70,15	97 738	106 346	97 677	106 192	99,94	99,86
8. Nákazový fond a dotace zem.pojištění	4 802	6 811	4 727	2 184	98,44	32,07	99 394	61 292	99 394	61 292	100,00	100,00
9.A. Speciální poradenství	178	166	151	153	84,83	92,17	24 767	24 832	24 756	24 796	99,96	99,86
9.B. Poradenství v zemědělství	41	x	40	x	97,56	x	21 512	x	21 110	0	98,13	x
9.C. Rezortní vzdělávací programy	3	x	3	x	100,00	x	489	x	417	0	85,28	x
9.E. Školní závody	77	77	74	75	96,10	97,40	7 663	14 994	7 661	14 994	99,97	100,00
9.F. Podpora poradenství v zemědělství	x	111	x	98	x	88,29	x	4 971	x	4 971	x	100,00
10.A. - C. Vznik a činnost odbytových organizací	29	22	29	21	100,00	95,45	41 333	42 696	36 076	38 065	87,28	89,15
10.D. Evropská integrace nevládních organizací	6	6	6	6	100,00	100,00	7 000	9 000	6 391	8 929	91,30	99,21
13.A. Systém řízení jakosti - ISO	19	52	18	50	94,74	96,15	3 449	8 306	3 334	8 306	96,67	100,00
13.B. Systém kritických bodů - HACCP	121	249	86	223	71,07	89,56	260 652	341 624	260 652	341 624	x	100,00
15. Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků	x	35	x	35	x	100,00	x	71 536	x	71 536	x	100,00
Celkem dotace do zemědělství a potravinářství	**31 815**	**38 793**	**30 928**	**33 526**	**97,21**	**86,42**	**6 527 445**	**6 812 774**	**6 384 647**	**6 705 633**	**97,81**	**98,43**
Podpora hospodaření v lesích - celkem									498 612	618 000		
Podpora vodního hospodářství - bez odbahnění rybníků									754 970	1 929 000		
Celkem dotace ČR							**6 527 445**		**7 638 229**	**9 252 633**		

1) V roce 2002 podle nařízení vlády č. 505/2000 Sb. ve znění nařízení vlády č. 500/2001 Sb.

2) Další část podpor byla vyplacena prostřednictvím rozpočtových opatření (25 mil. Kč v roce 2002).

3) Další část podpor byla vyplacena prostřednictvím rozpočtových opatření (5,8 mil. Kč v roce 2002), r.2003 + obnova vodohosp.staveb.

4) Další část podpor byla vyplacena prostřednictvím rozpočtových opatření (22 mil. Kč v roce 2002).

Pramen: MZe

Zpracoval: V. Křikavová (VÚZE)

B3.1/01 - Minimální a smluvní ceny a sazby vývozních subvencí v roce 2003

Výrobek	Cena	MJ	Kč/jedn. bez DPH
Mléko a mlékárenské výrobky	minimální cena	l	7,60
Jatečná prasata	smluvní cena	kg ž. hm.	30,00
	vývozni subvence	kg ž. hm.	⌀ 7,34
Selata	smluvní cena	kg ž. hm.	42,50
	vývozni subvence	kg ž. hm.	⌀ 16,91
Bramborový škrob	smluvní cena brambor při 16 % škrobu	t	0,00
	za každé další procento škrobnatosti	t	0,00
	vývozní subvence	t	5 000,00
Ječmenný slad	vývozní subvence	t	1 000,00
Jatečný skot: - jateční býci	minimální cena	kg ž. hm.	38,00
	subvence na živý skot	kg ž. hm.	10,00
	subvence na chlazené maso	kg ž. hm.	10,00
	subvence na mrazené maso	kg ž. hm.	10,00
- jatečné krávy	minimální cena	kg ž. hm.	0,00
	subvence na živý skot	kg ž. hm.	0,00
	subvence na chlazené maso	kg ž. hm.	0,00
	subvence na mrazené maso	kg ž. hm.	0,00
- jatečné jalovice	minimální cena	kg ž. hm.	0,00
	subvence na živý skot	kg ž. hm.	0,00
	subvence na chlazené maso	kg ž. hm.	0,00
	subvence na mrazené maso	kg ž. hm.	0,00
Pšenice potravinářská	zálohová smluvní cena	t	0,00

1) Nejsou uvedeny komodity s minimální cenou (cukrovka a cukr), ale bez vývozních subvencí.
Pramen: Podklady SZIF
Zpracoval: J.Šára (SZIF)

B3.1/02 - Přehled o rozsahu organizace trhu podle výrobků (t)

Komodita	1999	2000	2001	2002	2003
1. Mlékárenské výrobky					
subvencované vývozy - másla	19 164	21 354	23 910	22 405	22 726
- sušeného plnotučného mléka	14 828	14 739	13 479	15 504	20 614
- sušeného odtučněného mléka	18 986	18 631	30 473	26 146	32 935
- kondenzovaného mléka	1 791	6 479	6 248	8 000	6 342
- sýrů	8 882	10 932	19 658	11 383	11 257
- ostatní	1 214	1 458	0	1 830	1 229
intervenční nákup másla do zásob	5 000	0	0	0	0
ze zásob - prodej do vnitřního trhu	0	0	0	0	0
- vývoz	5 000	0	0	0	0
2. Jateční býci a jalovice					
subvencované vývozy - jatečných býků,krav a jalovic	0	0	29 088	15 465	4 564
intervenční nákup jatečného skotu do zásob (v živém)	0	0	0	0	0
tj. v mase	0	0	0	0	0
ze zásob - vývoz (v mase)	0	0	0	0	0
dotované dodávky do vnitřního trhu (v živém)	0	0	0	0	0
3. Jatečná prasata					
subvencované vývozy	3 353	659	0	0	3 998
intervenční nákupy do zásob (v živém)	0	0	0	0	0
tj. v mase	0	0	0	0	0
ze zásob - prodej do vnitřního trhu	0	0	0	0	0
- vývoz	0	0	0	0	0
4. Selata					
subvencované vývozy	0	0	0	0	678
intervenční nákupy do zásob (v živém)	0	0	0	0	0
tj. v mase	0	0	0	0	0
ze zásob - prodej do vnitřního trhu	0	0	0	0	0
- vývoz	0	0	0	0	0
5. Pšenice potravinářská					
intervenční nákup do zásob	495 650	100 604	0	724 303	0
ze zásob - prodej na vnitřní trh	0	0	66 234	0	1 124
- vývoz	565 366	639 742	0	2 104	676 825
- normované ztráty	0	0	0	920	954
6. Ostatní výrobky					
subvencované vývozy - konzumních brambor	0	0	0	0	0
- bramborového škrobu	5 578	5 846	5 970	4 623	7 895
- sirupu z bramborového škrobu	0	0	0	0	0
- chmele	739	0	0	0	0
- ječmenného sladu	0	0	0	106 000	139 549

Pramen: Podklady SZIF
Zpracoval: J.Šára (SZIF)

B3.1/03 - Výdaje SZIF na podporu cen na trhu (mil. Kč)

Výdaje	2002		2003	
	celkem	z toho subvence	celkem	z toho subvence
SZIF - Celkové výdaje na podporu cen	6 925	3 199	6 706	3 884
- mlékárenské výrobky	2 097	2 097	2 573	2 573
- vývoz	2 035	2 035	2 510	2 510
- domácí trh - školní mléko	62	62	63	63
- skladování	0	0	0	0
- obiloviny a řepka[1)]	4 315	589	3 791	969
- vývoz	0	0	0	0
- domácí trh	4 130	589	3 623	969
- skladování	185	0	168	0
- škrob	79	79	90	90
- vývoz	23	23	39	39
- domácí trh - podpora škrobu	56	56	51	51
- skladování	0	0	0	0
- ječmenný slad	82	82	140	140
- vývoz	82	82	140	140
- domácí trh	0	0	0	0
- skladování	0	0	0	0
- jatečný skot	296	296	71	71
- vývoz	296	296	71	71
- domácí trh	0	0	0	0
- skladování	0	0	0	0
- jatečná prasata a selata	0	0	41	41
- vývoz	0	0	41	41
- domácí trh	0	0	0	0
- skladování	0	0	0	0
Celkem výdaje SZIF na podporu cen	6 925	3 199	6 706	3 884
- vývoz[2)]	2 492	2 492	2 801	2 801
- domácí trh	4 248	707	3 737	1 083
- skladování	185	0	168	0

1) Včetně ostatních nákladů (splátky úvěrů a úroků, DPH) a nákladů na správní výdaje SZIF.
2) V roce 2002 zahrnut doplatek za rok 2001 ve výši 56 mil. Kč.
Pramen: Podklady SZIF
Zpracoval: J.Šára (SZIF)

B3.5/01 - Zatížení podnikatelských subjektů právnických osob majetkovými daněmi a daní silniční (Kč/ha z. p.)

Druh daně	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		Meziroční index
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	
Daň z nemovitostí	383	414	370	406	375	408	108,8
z toho - daň z pozemků	312	328	299	322	304	323	106,3
- daň ze staveb	71	86	71	84	71	85	119,7
Daň silniční	104	98	98	98	100	98	98,0
Ostatní daně[1)]	80	61	60	78	68	68	100,0
Celkem	567	573	528	582	543	574	105,7

1) Ostatní daně = daň dědická, daň z převodu nemovitostí, daň darovací, doměrky daní za minulá léta.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

B3.5/02 - Zatížení podnikatelských subjektů fyzických osob majetkovými daněmi a daní silniční (Kč/ha z. p.)

Druh daně	Rok meziroční index	Skupina v ha zemědělské půdy				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Daň z pozemků	2002	176	144	89	40	89
	2003	159	134	74	61	87
	meziroční index	90,6	93,2	83,5	152,6	98,3
Daň ze staveb	2002	59	35	36	22	33
	2003	54	35	30	20	29
	meziroční index	91,8	101,1	82,1	90,6	88,0
Daň silniční	2002	73	41	52	36	46
	2003	59	41	35	27	35
	meziroční index	80,9	100,4	66,4	76,2	76,3
Ostatní daně	2002	74	126	121	89	106
	2003	86	107	119	49	87
	meziroční index	115,8	84,7	98,2	55,2	82,2
Celkem	2002	382	346	298	187	274
	2003	358	317	257	158	239
	meziroční index	93,8	91,7	86,3	84,3	87,1

1) Ostatní daně = daň dědická, daň z převodu nemovitostí, daň darovací, doměrky daní za minulá léta.
Pramen: Výběrové šetření FADN
Zpracoval: A. Picková, Z. Kubíková (VÚZE)

B8.2/01 - Referenční ceny světové a ceny domácí (Kč/t)

Ukazatel	1989		1999		2000		2001		2002		2003[1]	
	DC[2]	RC[3]	DC[2]	RC[3]	DC[2]	RC[3]	DC[2]	RC[3]	DC[2]	RC[3]	DC[2]	RC[3]
Pšenice	1 727	2 013	2 767	3 160	3 058	3 811	3 519	3 898	2 962	3 326	3 090	3 665
Ječmen	1 923	1 784	2 504	3 293	2 878	4 307	3 499	4 234	3 245	3 529	3 018	3 823
Řepka	4 367	3 069	5 349	6 842	6 099	7 111	6 904	7 223	6 467	7 420	7 348	8 111
Cukrovka	552	307	763	684	961	825	964	824	969	714	950	583
Mléko	4 806	2 385	7 223	5 239	7 480	6 463	7 765	6 666	7 975	5 149	7 730	4 900
Hovězí maso	55 230	14 550	67 557	52 511	71 921	51 376	58 076	49 453	61 502	49 522	66 986	46 972
Vepřové maso	30 335	21 275	36 525	25 543	42 986	37 515	60 338	40 779	41 054	33 393	37 601	31 484
Drůbeží maso	23 652	10 531	30 352	21 365	28 971	20 836	34 613	22 397	29 263	13 836	28 045	14 261
Vejce	16 550	7 385	27 448	17 491	35 066	25 305	33 060	25 500	27 475	23 987	30 624	30 108

1) Odhad.

2) DC (domácí cena) = vážený průměr cen zemědělských výrobců v daném roce.

3) RC (referenční cena) = oficiální cena OECD na úrovni farmy, vycházející z váženého průměru hraničních cen v daném roce při zohlednění teritoriální struktury dovozů.

Pramen: Agricultural Policies in OECD Countries, OECD 2004

Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

B8.2/02 - Mezinárodní srovnání vývoje % OPP

Země - region	1986 - 1988[1]	2001-2003	2001	2002	2003[2]			
					celkem	z toho		
						podpora cen	podpora vstupů	podpora celkových příjmů farem[3]
ČR	31	25	23	25	27	68	9	22
Slovensko	28	20	16	22	21	33	22	38
Maďarsko	16	27	22	33	27	43	33	15
Polsko	11	13	15	14	9	52	38	1
EU	39	35	34	35	37	57	12	27
Švýcarsko	76	73	72	74	74	57	6	13
USA	25	21	23	19	18	38	24	17
Austrálie	8	4	3	4	4	0	67	19
Nový Zéland	11	2	0	2	2	86	14	0
OECD	37	31	31	31	32	62	12	18

1) Pro ČR, Slovensko, Maďarsko a Polsko údaje za období 1991-93.

2) Odhad.

3) Včetně podílu na platby vztažené k počtu hektarů/počtu zvířat.

Pramen: Agricultural Policies in OECD Countries, OECD 2004

Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

B8.2/03 - Mezinárodní srovnání vývoje transferů do zemědělství

Země - region	Ukazatel	MJ	1986 - 1988[1)]	2001 - 2003	2001	2002	2003[2)]
ČR	KNPP		1,49	1,33	1,30	1,33	1,38
	KNO		1,54	1,19	1,15	1,21	1,22
	celk. transfer/HDP	%	4,39	1,56	1,68	1,52	1,50
Slovensko	KNPP		1,40	1,24	1,19	1,28	1,26
	KNO		1,17	1,12	1,06	1,15	1,15
	celk. transfer/HDP	%	4,23	1,54	1,31	1,76	1,52
Maďarsko	KNPP		1,20	1,38	1,28	1,49	1,36
	KNO		1,15	1,14	1,10	1,19	1,21
	celk. transfer/HDP	%	2,47	2,79	2,67	3,36	2,35
Polsko	KNPP		1,13	1,14	1,17	1,17	1,10
	KNO		1,17	1,12	1,06	1,15	1,15
	celk. transfer/HDP	%	2,21	1,11	1,34	1,28	0,74
EU	KNPP		1,64	1,55	1,51	1,54	1,60
	KNO		1,72	1,34	1,31	1,33	1,37
	celk. transfer/HDP	%	2,68	1,27	1,27	1,24	1,32
Švýcarsko	KNPP		4,20	3,74	3,57	3,80	3,86
	KNO		4,56	2,85	2,72	2,93	2,90
	celk. transfer/HDP	%	3,87	2,01	2,00	2,04	1,99
USA	KNPP		1,34	1,25	1,30	1,22	1,22
	KNO		1,19	1,12	1,17	1,10	1,10
	celk. transfer/HDP	%	1,46	0,91	0,99	0,88	0,86
Austrálie	KNPP		1,09	1,04	1,04	1,04	1,04
	KNO		1,04	1,00	1,00	1,00	1,00
	celk. transfer/HDP	%	0,79	0,31	0,32	0,31	0,30
Nový Zéland	KNPP		1,13	1,02	1,00	1,02	1,03
	KNO		1,02	1,01	1,00	1,02	1,02
	celk. transfer/HDP	%	1,71	0,35	0,24	0,39	0,42
OECD	KNPP		1,59	1,45	1,44	1,45	1,46
	KNO		1,56	1,31	1,31	1,31	1,31
	celk. transfer/HDP	%	2,32	1,20	1,22	1,19	1,19

1) Pro ČR, Slovensko, Maďarsko a Polsko údaje za období 1991-93.
2) Odhad.
Pramen: Agricultural Policies in OECD Countries, OECD 2004
Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)